

*O istorie
a amantelor*

ELIZABETH ABBOTT

ELIZABETH ABBOTT

O istoria a amantelor

În românește de: Ștefana Totorcea

București

2005

*În memoria mătușii mele, Margaret
Abbott Cameron, prima femeie din Canada
care a condus o mașină de curse.*

Nota autorului

În introducere vorbesc despre Kati și Ghislaine, două dame de companie sau amante de profesie pe care le-am cunoscut personal. Pentru a evita posibila stânjeneală cauzată acestor femei, le-am schimbat numele atât lor, cât și partenerilor lor. Pseudonimele, însă, nu scad autenticitatea poveștilor.

În capitolele 3, 8 și 13, am preferat formularea Shoah celei de Holocaust.

Termenul de Shoah este folosit de mulți învățați evrei, deoarece se referă în mod specific la experiența evreiască din timpul celui de al doilea război mondial, în timp ce termenul de Holocaust este un termen general, care descrie orice „distrugere masivă sau pierderea de vieți.”

Am furnizat note bibliografice care includ sursele principale pentru fiecare secțiune. După aceea, numai citatele directe sau conceptele sunt explicate. Acest stil de alcătuire a notelor finale elimină nevoia unei bibliografii formale și ușurează localizarea surselor în funcție de subiect.

Mulțumiri

Încheierea unei cărți îmi dă șansa de a recunoaște în mod public pe cei care au contribuit la crearea ei. Ca întotdeauna, Yves Pierre-Louis a fost cel mai înțelept și mai devotat prieten.

Am fost binecuvântată să îi am alături pe frații mei, Louise, Stephen și Bill Abbott.

Gabriela Pawlus și Michal Kasprzak au fost cei mai credincioși prieteni și au contribuit mult la această carte.

Îi sunt recunoscătoare lui Cecile Farnum, pentru lucrarea ei rafinată despre amantele lui Byron, și lui Richard Pope, pentru perspectiva sa originală cu privire la carismă.

Mulțumiri speciale Martei Karenova pentru perseverența și curajul ei de a explora literatura Holocaustului.

Prin intermediul Aspasiei, am devenit prietenă la cataramă cu Claire Hicks. Sfaturile lui Leah McLaren au fost practice și rodnice, mulțumesc, Leah!

E-mailul neașteptat al lui David Lederer despre *A History of Celibacy* (Istoria celibatului) a fost mană cerească. Mi-a trimis schița de introducere la volumul lui Otto Feldbauer, *The Concubine: Women, Priests and the Council of Trent* (Concubina: Femei, preoți și Consiliul de la Trent), care urma să apară pe piață și mi s-a permis să citez amplu din această lucrare, făcând observații prețioase cu privire la capitoul meu despre amantele preoților.

Mulțumesc pentru tot, David și Otto! Mulțumită vouă, cartea mea este mai bună.

Nutresc cea mai profundă recunoștință față de toate femeile care mi-au spus poveștile lor. Experiențele voastre m-au ajutat să înțeleg. Mulțumesc mai ales lui Louise Lushewitz pentru relatarea ei amănunțită despre viața sa ca soție a unui iezuit.

Editorului meu, Nicole Langlois, care mă încurajat tot timpul: *A History of Mistresses* (O istorie a amantelor) este deopotrivă copilul ei ca și al meu.

Agentului meu, Heide Lange, care aduce mereu o gură de aer proaspăt. Ea și cu Esther Sung, vesela ei asistentă, au fost pline de grijă și înțelegere. Fotografia lor cu „Plăcintă cu dulceață” făcută de Esther, încă îmi mai împodobește peretele biroului.

Sunt peste măsură de bucuroasă că fiul meu, Ivan Gibbs, îmi calcă pe urme, devenind scriitor. Îți mulțumesc, Ivan, pentru că mai sprijinit cu atâta pricepere pe ultima sută de metri.

Îi sunt recunoscătoare profesorului Tirzah Meacham pentru sfaturile oferite în legătură cu terminologia Holocaustului (Shoah).

În fine, aș vrea să le mulțumesc asistenților mei de documentare: Suzanne Hebert, Brent Jewell, Angie Lo, Jaclyn Ray, Kim Reaume și Marc Saurette.

Introducere

Știam de existența amantelor încă de când eram copil, fiindcă străbunicul meu, Stephen Adelbert Griggs, berar înstărit din Detroit și consilier municipal, ținea ceea ce mama numea disprețuitor „un cuibușor de nebunii”, unde a instalat o serie întreagă de femei „scumpe”. Străbunica, Minnie Langley, a trebuit să se împace cu situația, dar a fixat și un preț pentru asta: ea trebuia să primească un diamant pentru fiecare piatră similară pe care Stephen i-o cumpăra celei mai recente metrese a lui. Astfel, cuibușorul său de nebunii a rodit în cutia de bijuterii a soției o adevărată comoară de inele, cercei, broșe și nestemate neșlefuite, pe care Minnie le-a lăsat moștenire descendentelor sale de sex feminin.

Străbunicul Stephen călca pe un drum bătut de mulți alții. Mi-am dat seama de asta pe măsură ce mam maturizat și am întâlnit amante în carne și oase, alături de iubiții lor. Pe prima am cunoscut-o în vacanța de după primul meu an de facultate, o tânără care îmi împărtășea experiențele sale intense, dar cel mai adesea nefericite. Katerina era o nemțoaică din Est, cu figură exotică și ochi violeți, care fugise în Berlinul de Vest cu două săptămâni înainte de absolvirea liceului, renunțând la diplomă în favoarea libertății. Kati era guvernanta, de fapt o îngrijitoare de copii exaltată, la aceeași familie care mă angajase peste vară la hotelul lor din estul Quebecului. În ciuda obiecțiilor părinților mei (sau tocmai din cauza acestora) s-a creat între noi o intimitate stranie. Ceea ce ei condamnau, considerându-l drept frivol și ieftin, eu admiram ca pe ceva sofisticat: corpul ei slab și bronzat, cu pieptul plat, pus în evidență cu ostentație de bluzele de firmă, fără bretele, pe care le purta, coama de păr vopsit care îi atârna aproape până la genunchi, vocea guturală, cu accent puternic, care îmi transforma numele în „Elisabess”, sau pe scurt „Bess”.

În acea primăvară, Kati nu devenise încă amantă. De fapt, tânjea după statutul de soție și chiar era logodită cu Charles, un ofițer în Poliția Regală Călare, care venea în vizită cu un Cadillac decapotabil, mare și alb. Dar, după ce Charles a anulat brusc nunta lor, viața lui Kati, care și așa nu fusese niciodată prea stabilă, se destramă. Nu mult după aceea m-am întors la Montreal pentru a urma anul doi de facultate.

Câteva luni mai târziu, Kati reapăru în viața mea cu un telefon prin care practic mă imploră să-i duc o pungă cu mâncare. Spunea că are bani, dar pe moment căzuse la pat și nu putea merge la cumpărături. Kati devenise femeia întreținută de un avocat însurat, care o instalase, cu chiu, cu vai, într-o cămăruță înghesuită, subînchiriată de la rezidentul neprietenos al unui apartament sărăcăcios! Pe neașteptate, rămăsese gravidă.

I-am cumpărat lui Kati mâncarea cerută. Ieși la iveală că modesta mea ofrandă era tot ce avea pentru a se reface după avort. Trecuse printr-un avort ilegal de una singură, deoarece, din prudență, numai „clientele” erau acceptate la sediul ginecologului. Am încercat să-o ajut să depășească criza de depresie gravă care a urmat; la scurt timp după aceea, fiecare dintre noi și-a urmat propria cale.

De-a lungul anilor, am văzut-o pe Kati tot mai rar. Ultima dată ne-am întâlnit pe un lac din Munții Laurent, în zona Quebecului. Era aplecată peste prova unui vas cu motor, cu coama ei fascinantă despletită și biciuită de vânt. Am strigat-o și i-am făcut cu mâna, iar bărbatul de la cârma vasului a încetinit și s-a apropiat de ambarcațiunea mai mică în care mă aflam. Kati păru uimită să mă vadă, și duse imediat degetul la buze, de parcă iar fi fost teamă să nu o fac de râs față de însoțitorii ei fermecători. Am înțeles și m-am rezumat să-o salut, înainte de a mă despărți de ea cu un zâmbet. Nu am mai văzut-o niciodată, dar am auzit că s-a căsătorit și apoi a divorțat. Mult timp după aceea, de fiecare dată când cineva vorbea despre amante, mă gândeam la Kati.

Locuiam în Haiti când am întâlnit-o pe Ghislaine Jeudi, amanta unui bărbat care se întorsese acolo după ce petrecuse zeci de ani în Statele Unite. La New York, Jerome Constant făcuse o avere din contrabandă cu canabis. La Port au Prince, s-a reinventat pe sine ca afacerist respectabil. Constant avea dulapuri întregi pline cu costume albe de in și un cuțar încuiat plin cu bijuterii de aur, dar cea mai de seamă achiziție a sa, care îi mângâia cel mai mult orgoliul și îl făcea cel mai fericit, era Ghislaine, amanta sa de

vârstă mijlocie, cu pielea deschisă la culoare, bălaie și mândră. Ghislaine era în mod cert atrăgătoare, iar într-o țară înfometată, ca Haiti, statura ei impresionantă părea provocatoare și sexy. Se convertise de curînd la credința evanghelică, rostind aforisme biblice în cele mai diverse contexte, cu excepția, desigur, a momentelor în care era pusă față în față cu problemele de morală pe care le ridică poziția ei de amantă a unui bărbat căsătorit.

Adevărul era că Jerome Constant nu avea deloc intenția de a divorța de soția sa, indiferent de represaliile cu care îl amenința amanta. Ghislaine își putea menține statutul numai atîta timp cît el era îndrăgostit de ea. Știind asta, ea se asigura ca investițiile pe care el le făcea în relația lor să îi recompenseze sentimentul de nesiguranță. Pe lângă bijuterii și călătorii în străinătate, Constant ia construit și o casă, a contribuit substanțial la bunăstarea fiicei ei adulte și ia pus la dispoziție mari sume de bani de cheltuielă. Deși se plîngea că ea îl costă prea mult, adevărul era că o adora pe Ghislaine și se mândrea cu ea.

Unul din principalele ei atuuri era istoria ei sexuală, despre care se vorbea foarte mult. La începutul anilor '60, Ghislaine fusese una dintre primele femei metise din Haiti care avuseseră privilegiul de a se alia cu unul dintre războinicii Tonton Macoutes ai dictatorului Duvalier, zis și „Papa Doc”. Aceștia formau miliția civilă pe care Duvalier o crease pentru a se proteja de propria armată și de alți potențiali dușmani. Ghislaine nu s-a rușinat și nu și-a cerut scuze niciodată pentru că s-a aliat cu salbaticii care îi persecutau pe ceilalți mețiși (ca, de altfel, pe toți cei bănuți a fi opozanți ai regimului). Dar, oricît de disprețuitor vorbeau unii despre ea, Constant îi admiră curajul, renumele, frumusețea și fidelitatea desăvârșită (deși, trebuie să admitem, nu tocmai dezinteresată). Chiar și după ce sănătatea lui s-a deteriorat și ia fost răpită potența sexuală, comuniunea sa cu Ghislaine era prea prețioasă ca să-i pună capăt. „Simțurile noastre curg în aceeași matcă”, explica el legătura pe care o avea cu amanta sa.

Nu am fost niciodată prea apropiată de Ghislaine, dar chiar și după ce m-am întors în America de Nord, m-am gândit adesea la ea, amintindu-mi cu câtă șiretenie transforma labilitatea emoțională a amantului în garanții palpabile. Cu toate acestea, nici Ghislaine, nici prietena mea de demult, Kati, nu m-au inspirat să scriu despre amante. În timp ce redactam *O istorie a celibatului*, am realizat că statutul de amantă, ca și celibatul, e un excelent instrument de explorare a felului în care femeile interacționează cu bărbații în alte contexte decât mariajul. Chiar înainte să termin de scris *O istorie a celibatului*, la sfârșitul anilor '90, începusem să mă documentez pentru ceea ce avea să devină *O istorie a amantelor*.

Brusc, în toate cărțile pe care le citeam, precum și la știrile zilei, apăreau amante. Am început să fac liste și să iau notițe, încercând să înțeleg natura acestor relații. Lista se lungea pe zi ce trecea. Includea, pentru a da câteva exemple notabile, cazuri din cărțile și ziarele pe care le citeam: Fidel Castro și Cecilia Sanchez, locotenentul și amanta sa, solista de operă Maria Callas și armatorul grec Aristotel Onassis, Vicki Morgan, amanta afaceristului putred de bogat Alfred Bloomingdale, sursa de inspirație pentru romanul cu cheie al lui Dominick Dune, *O femeie incomodă*, soția și amanta președintelui francez François Mitterand, care au stat una lângă alta la catafalcul lui, în 1996.

Începusem să scriu deja cartea, când trei amante au intentat acțiune juridică, ridicând pretenții financiare la averea amantilor lor influenți. După moartea jurnalistului american Charles Kuralt din 1997, Patricia Shannon, amanta lui în vârstă de douăzeci și nouă de ani, a pretins și chiar a câștigat o parte din averea acestuia. În anul 2000, Grace Louie, fosta amantă a primarului din Toronto, Mei Lastman, a anunțat că acesta era tatăl copiilor ei, Kim și Todd, care îi și semănau leit. În 2001, avocata Karin Stanford a câștigat în instanță pensie alimentară, la doi ani după ce ia născut pastorului Jesse Jackson o fiică, pe Ashley.

Chiar și președinți de stat și preoți cedează dorinței și își fac amante, deși și ei riscă mediatizarea în ziarele de scandal și în cele mai importante mijloace de comunicare în masă. Președintele Dwight D. Eisenhower a avut o „prietenă” foarte specială, pe englezoaica Kay Summersby. John Fitzgerald Kennedy a zăbovit alături de multe femei, printre care și vedetă de cinema Marilyn Monroe. Deși amploarea acestei povești o rivalizează pe cea dintre președintele Bill Clinton și inubliabila stagiară la Casa Albă

Monica Lewinski, cel mai lung scandal de acest gen îl are în centru pe prințul Charles al Angliei. Când am început s-a scriu această carte, prințul căzuse în dizgrație. Acum, la câțiva ani distanță, imaginea sa publică este pe cale de reabilitare, pe măsură ce el și experții săi în relații publice încearcă s-a reconsiderare povestea cu vechea lui amantă, Camilla Parker Bowles, înscriind-o în tiparele unui mariaj regal.

După ani de cercetări, dezvăluirile despre infidelități pe termen lung atât în rândul înaltei societăți, cât și printre oamenii obișnuiți mi-au stârnit interesul. Am început să mă concentrez asupra structurii acestor relații și asupra numitorului lor comun. Mă interesa în special felul în care acest tip de relație reflectă natura căsătoriei, precum și relațiile dintre femei și bărbați în epoci și culturi diferite. După ce am reflectat îndelung, am decis să nu explorez amanta ca instituție. Mi s-a părut mai fructuoasă explorarea subiectului din perspectiva amantelor individuale, ale căror experiențe redau povestea relațiilor dintre femei și bărbați în societatea lor. Grupând aceste femei pe categorii care reflectă diverse culturi și epoci istorice, am putut prezenta circumstanțele unice ale poveștilor lor, trăgând concluzii despre felul în care societatea lor vedea amantele și despre coexistența bărbaților și femeilor în contextul respectiv. Datorită acestei abordări, mi-am intitulat cartea *O istorie a amantelor*.

De la bun început, pe măsură ce mă documentam, reflectam și analizam felul în care urma să-mi interpretez materialul, m-am luptat cu problema definiției. Definițiile din dicționarele clasice mă ajutau prea puțin, mai ales că devenea tot mai clar un lucru: concubinele orientale își găseau locul în această carte, la fel de bine ca și cele occidentale. În noul dicționar englezesc publicat de Oxford, *The New Shorter Oxford English Dictionary*, termenul de „amantă” este definit ca „femeie, alta decât soția, cu care un bărbat are o relație sexuală de durată”, iar cel de „concubină”, ca „femeie care coabitează cu un bărbat, fără să fie soția lui”. Aceste definiții sunt prea vagi pentru a fi luate în calcul, iar cea din urmă nu face distincția dintre concubină și soția prin lege și nici nu descrie cu claritate statutul concubinei orientale, care adesea, dar nu pentru totdeauna, locuiește cu stăpânul ei și familia acestuia. O altă problemă este că, în Occident, cuvintele „amantă” și „concubină” sunt de multe ori folosite ca sinonime; în acest volum m-am decis să optez pentru o definiție de lucru a amantei ca femeie care este implicată voluntar sau cu forța într-o relație sexuală pe termen relativ lung cu un bărbat cu care nu este căsătorită. Această definiție se aplică și concubinelor, ale căror particularități sunt mai departe discutate în capitolele dedicate culturii lor.

Instituția amantei este strâns legată de cea a căsătoriei, instituția fundamentală a umanității, și care implică, aproape întotdeauna, infidelitate maritală, uneori din partea soțului, alteori din partea soției. Căsătoria este, întradevăr, un element cheie în determinarea statutului de amantă. Deși mulți oameni presupun că adulterul subminează căsnicia, mulți cred că acesta o salvează într-un fel paradoxal. De exemplu, francezii pot justifica intervalul de timp de după orele de birou, acel „cinq a sept” („de la cinci la șapte”), rendez-vous-ul de seară cu amanta, citind afirmația savuroasă a lui Alexandre Dumas: „Lanțul căsnicii este atât de greu, încât e nevoie adesea s-a fie purtat de doi oameni, ba uneori chiar de trei”.

Această asociere a căsătoriei cu întreținerea amantelor și concubinajul oriental se extinde în spațiu și timp, fiind profund înrădăcinată în aproape toate culturile importante. Multimiliardarul britanic Sir Jimmy Goldsmith, care a murit înconjurat de soție, foste neveste și amante, a avut o remarcă celebră, conform căreia, „când un bărbat se căsătorește cu amanta, creează automat un post liber”. Nu e surprinzător faptul că modelele occidentale sunt mai familiare în America de Nord decât cele orientale, cu versiunile lor diferite, mai elaborate, în special instituționalizarea, prin intermediul concubinajului și haremurilor.

În toate societățile și epocile, condiția sine qua non a existenței amantelor și concubinelor stă la baza aranjării căsătoriei. Când părinții sau alte rude aleg soții copiilor lor din rațiuni economice sau familiale, din considerente politice sau pentru a pecetlui o afacere, etichetează dragostea romantică drept un fundament irelevant și chiar periculos al căsătoriei, care ține exclusiv de răsfăț. Se presupunea că soții și soțiile coabitează și operează ca o celulă economică, pentru a produce și crește copii. Nu se pornea de la

premise că trebuie să tremure la atingerea celuilalt, să se adore sau să se străduiască să trăiască de parcă inimile lor ar bate în același ritm.

Desigur, dragostea romantică chiar apărea uneori postfactum. Dar, cel mai adesea, tot ce puteai aștepta de la o astfel de căsătorie era respectul, toleranța și resemnarea, iar multe astfel de mariaje erau profund nefericite. Nu chiar toți soții nemulțumiți căutau un partener extramarital care s-a le ofere ce le lipsea acasă, dar mulți făceau asta. Și toate societățile, în afară celor deosebit de puritane, le permi-teau bărbaților care nu-și puteau ascunde sau sublima avântul romantic sau dorința, să își ia amante sau concubine. Pe de altă parte, femeile erau descurajate de la abateri de acest gen și aspru pedepsite dacă erau prinse asupra faptului. Dar multe își asumau riscurile. Abisul dintre clasele și castele sociale a creat, la rândul său, amante care în alte condiții ar fi putut fi neveste. Sfântul Augustin, episcopul din Hippo care a trăit în secolul al IV-lea, a subscris la regula societății nord-africane de a interzice căsătoriile între reprezentanții unor clase sociale diferite, așa că a trăit în concubinaj cu o femeie dintr-o categorie socială inferioară, cu care nu s-a căsătorit. Când s-a hotărât să se însoare, mama lui i-a găsit o fată de rang potrivit.

Casta, care este determinată de naționalitate, rasă sau religie jioate, de asemenea, să le impună femeilor statutul inferior de metrese. În Grecia antică, atât de potrivnică străinilor, le era interzis cetățenilor să se căsătorească cu străini, așa că liderul atenian Pericle nu s-a putut însura niciodată cu Aspasia, iubita sa concubină și mama fiului său.

În multe culturi orientale, concubinajul reprezenta un fenomen mai degrabă integrat societății decât periferic, iar drepturile și îndatoririle concubinei erau precizate prin lege sau datină. Concubina dormea adesea în casa stăpânului, sub același acoperiș cu soția și celelalte concubine. În căminele modeste, una sau două concubine ajutau soția la treburile casnice. Concubina avea îndatoririle unei soții în ceea ce privește obligațiile sexuale, inclusiv fidelitatea, și locuia în aceeași parte a casei ca și soția. Motivele acestei stări de lucruri erau temeinice. Spre deosebire de amantele occidentale, majoritatea concubinelor orientale aveau ca principală îndatorire să nască urmași stăpânului.

În câteva țări, mai ales în China imperială și în Turcia, bărbații de viță regească, aristocrații și cei cu rang înalt și privilegii își etalau averea și puterea ținând haremuri de concubine, care erau adesea prăzi de război sau achiziții negociate. Haremurile lor aglomerate și administrate de eunuci reprezentau comunități agitate, unde intrigă, competiția și conflictele, ca să nu mai vorbim de copii, proliferau. Concubinele mai bătrâne și ieșite din grațiile bărbatului își petreceau zilele searbede ocupându-se de treburile casnice. Colegele lor mai tinere și pline de speranță își umpleau timpul aranjându-se și ținând intrigi, împreună cu sau împotriva eunucilor, soțiilor, rudelor, copiilor, servitorilor și împotriva lor însele. Singura lor alinare în această existență plată era să-și petreacă noaptea cu stăpânul haremului și, dacă aveau noroc, să conceapă un copil, care ar fi putut s-o smulgă dintr-o existență obscură, propulsându-le într-o viață plină de privilegii și putere.

În contrast evident cu această situație se plasează societatea occidentală, ale cărei legi au sprijinit aproape întotdeauna primatul căsătoriei, prin anatemizarea vlăstarelor născute de amante, de la cel mai de jos sclav și până la cele mai înalte ducese. Legal și cultural, tații nu aveau nici o obligație să-și asume responsabilitatea pentru copiii lor naturali. Fără scrupule, puteau, și chiar așa făceau, să lase copiii amantelor în voia sorții, cu toată rușinea și pericolele aferente ilegitimității. Întrădevăr, legea nu le impunea bărbaților să-și recunoască și să protejeze vlăstarele „din afara căsătoriei”.

Cu toate acestea, niște bărbați au sfidat constrângerile societății. Au existat bărbați de viță regală precum Carol al III-lea al Angliei, care a ridicat pe fiii amantelor sale la rangul de duci, cinci dintre cei douăzeci și șase de duci din ziua de azi sunt descendenții lor, considerând de la sine înțeles faptul că sângele regal care le curgea prin vene contrabalansa orice detalii legate de ilegitimitate. Oamenii de rând care au procedat la fel erau, totuși, mânați de patimile personale, pe care le puneau înaintea valorilor societății. Printre aceștia se numărau proprietari de sclavi care, deși riscau represaliile compatrioților lor profund rasiști, au recunoscut copiii făcuți cu amante sclave. Cu toate acestea, în lumea occidentală,

recunoașterea bastarzilor a fost mereu o excepție de la regulă.

Amanta din ziua de azi așteaptă, pe drept cuvânt, un tratament mai bun pentru copilul pe care îl naște iubitului ei. La fel ca și precursorile sale, ea este oglinda relației dintre femei și bărbați, iar statutul ei reflectă felul în care evoluează această relație. Îmbunătățirea condiției femeii, liberalizarea legilor care guvernează familia și relațiile personale, acceptarea pe scară tot mai largă a testului ADN au contribuit la sporirea probabilității ca un amant să-și recunoască copilul, sau măcar să contribuie la creșterea lui. În același timp, extinderea mijloacelor de planificare familială și a legalizării avorturilor a micșorat semnificativ numărul copiilor care ar fi putut să se nască din aceste relații.

Din această perspectivă, constatăm că în zonele de pe glob unde timpul a rămas pe loc, la fel s-a întâmplat și cu relațiile dintre femei și bărbați, iar acolo, amantele și concubinele seamănă încă mult cu predecesoarele lor. Un astfel de teritoriu este Biserica Romano-Catolică, ce nutrește o profundă lipsă de încredere în femeie, în special prin refuzul de a le hirotonisi, respingând, totodată, abolirea celibatului, acest obstacol insurmontabil în calea căsătoriei clericale. Femeile care au relații intime cu preoții din zilele noastre urmează aceeași cale de secole: se strecoară în viața bărbaților acestora ca femei de serviciu și sunt obligate să-și ascundă dragostea în spatele șorțului și măturii. Biserica încă le vede pe aceste femei ca vehicule ale păcatului preocupându-se, în special, să ascundă situația de ochii lumii.

Feminismul, expansiunea drepturilor femeii și metodele eficiente și accesibile de planificare familială au schimbat statutul de amantă al altor femei. Pe măsură ce moravurile referitoare la sexul premarital sau mai relaxat, iar aranjamentele de coabitare au devenit aproape normă, granița dintre amantă și prietenă a început să se șteargă. În multe cazuri, astăzi, răspunsul stă în percepția partenerului, și, într-o anumită măsură, a societății asupra propriului statut. E mult mai puțin probabil ca amantele moderne să mai depindă financiar de amanții lor, în aceeași măsură ca amantele de pe vremuri. Cele de azi se îndrăgostesc, de obicei, de bărbați care nu sunt dispuși să divorțeze și să-și oficializeze relația. Prin urmare, ca să nu se despartă, singura alternativă rămâne acceptarea unei relații ilicite. Dar, adesea, aceste amante nu sunt dispuse să se împace cu această situație și speră mereu să-și legitimeze cândva relația prin căsătorie.

La fel de des, aventura amoroasă în sine, pasiunea, stârnirea dorinței și împlinirea ei delirantă, este singurul fapt care contează. Chiar dacă vinovăția coexistă cu intensitatea aventurii sexuale și cu provocarea de a sfida normele sociale, aceasta nu neagă puterea unificatoare a secretului împărtășit și încrederea reciprocă dintre parteneri. Dimensiunea interzisă a relației afectează și balanța puterii în cuplu, deoarece controlul îl deține amanta, în funcție de felul în care știe să păstreze discreția. Deși asta înseamnă pentru ea mult timp liber petrecut în singurătate, în special în timpul sărbătorilor tradiționale, totodată o și eliberează de constrângerile comportamentului casnic, de rutina domestică și de obligația de a părea mereu fericită și de a se conforma regulilor. O astfel de relație ar putea să fie resimțită sau chiar să fie cu adevărat una de egalitate, în care fiecare aduce ce poate și ia ce vrea.

Câte amante și concubine, atâtea povești! Încet încet, am ales femeile din fiecare categorie menite să ilustreze cât mai grăitor diversele teme și subtexte, pe care începusem să le discern în noianul de materiale documentare. Trierea lor a fost dificilă, înlăturând femeile după femeie, la început cu timiditate, apoi tot mai nemilos. Treptat, am umplut o întreagă bibliotecă numai cu personajele, adesea fascinante ca Lady Emma Hamilton, Diane de Poitiers, George Sand, Coco Chanel, care au căzut victimă redundanței, spațiului tipografic sau pur și simplu preferinței mele de a individualiza fiecare subiect mai degrabă decât să invoc poveștile lor într-un registru cu progresie lineară.

Dar supraviețuitoarele selecției au fiecare câte o poveste care este în același timp și singulară, dar și comună multor femei. Vin din toate epocile și locurile, din toate clasele sociale și castele, au culori și condiții sociale diverse. Sunt aristocrate și sclave, neveste, mame și fete bătrâne, locuiesc în colibe, haremuri, case sau conace. Unele sunt celebre, de obicei grație relațiilor lor, în timp ce altele mai pot fi invocate numai datorită amintirilor amanților sau ale altora, ori prin intermediul documentelor oficiale. Ceea ce au în comun aceste femei este că sunt fie metrese, fie concubine. Cartea aceasta este consacrată

experiențelor și poveștilor lor deosebite. Ceea ce conferă importanță fiecărei femei în parte este felul unic în care povestea vieții ei reflectă o altă fațetă a instituției complexe a amantei.

Capitolul I

Iubirea în afara căsătoriei în antichitate

De la origini, instituția căsătoriei a fost asociată cu diverse forme de concubinaj, sisteme care permiteau, și într-o anumită măsură chiar defineau, relațiile paralele și intime dintre bărbați și femei care nu le erau soții. Biblia, pe care se sprijină o mare parte din cultura și literatura occidentală, ne prezintă o mulțime de concubine. Regele Solomon a avut vreo trei sute, pe lângă cele șapte sute de soții, iar alți regi biblici și patriarhi s-au bucurat de favorurile a zeci sau sute de concubine. O concubină era folosită în scopuri sexuale și pentru ceea ce japonezii numeau „pântece de împrumut”. Dacă soția unui bărbat era steapă, iar el avea nevoie de moștenitori, putea lăsa gravidă o concubină, pentru ca apoi să-și recunoască și să-și crească acesteia copilul ca pe propriul său moștenitor. Concubinele aveau statutul de neveste secundare, dar erau lipsite de siguranța și drepturile aferente unei soții. Concubinele erau adesea sclave. Chiar dacă sclava soției era desemnată drept concubina soțului, legea prevedea ca ea să rămână în continuare în proprietatea stăpânei sale.

De-a lungul secolelor, schimbarea circumstanțelor și a moravurilor s-a repercutat și asupra instituției concubinajului. În antichitatea târzie, dreptul roman ajunsese să confere o anumită protecție concubinei, în special acordând copilului acesteia o mică parte din averea tatălui natural, moștenire la care erau cu atât mai îndreptățiți dacă el murea fără testament sau fără moștenitori legitimi. Împăratul Constantin, care a trăit la începutul creștinismului, în secolul al IV-lea, și a murit în 337, a încercat să descurajeze concubinajul, acordând bărbaților dreptul de a se căsători cu concubinele lor și de a-și recunoaște copiii. Dar nici o lege nu a putut eradică concubinajul când cultura Greco-romană a acceptat pe scară largă infidelitatea bărbatului în căsătorie. Sfântul Augustin, care a trăit peste un deceniu cu iubita sa concubină și fiul acesteia, a justificat concubinajul, explicând că altfel bărbații ar fi ajuns să seducă nevestele altora sau să apeleze la prostituate.

Hagar

Prima concubină menționată în istoria scrisă ar putea fi Hagar, o sclavă egipteană, care e posibil să fi fost negresă. Hagar era servitoarea lui Sarah, soția patriarhului Avraam (2000–1720 î.Hr.) Nu se știe nimic despre proveniența lui Hagar, despre modul și momentul în care a intrat ea în proprietatea lui Sarah. Cu siguranță că biograful ei biblic ar fi uimit de fascinația pe care ea o stârnește peste milenii, căci el a tratat-o ca pe un personaj evident minor, din fundalul relatării sale despre tragica infertilitate a lui Sarah. Autorul anonim îi dedică lui Hagar numai șapte modeste capitole biblice.

Sarah și Avraam au avut multe aventuri, inclusiv un sejur periculos în Egipt, unde adorabila Sarah a atras, fără să vrea, atenția faraonului, care a vrut să o ia în haremul lui. Avraam a salvat situația, pretinzând că este „sora” lui. Faraonul ia copleșit cu daruri în oi, boi, asini, cămile și sclavi bărbați și femei cu pielea neagră.

Când faraonul a aflat că Avraam și Sara îl păcăliseră, ia poruncit lui Avraam să își ia nevasta și să plece din Egipt. A fost destul de amabil, încât să le permită să păstreze turmele și sclavii.

Avraam devenise un bărbat bogat, dar nu avea moștenitori, căci Sarah era stearpă. Iar situația nu părea să se schimbe, pentru că Sarah avea deja șaptezeci și șase de ani (sau cel puțin așa relatează autorul Genezei). Nu e de mirare că Avraam a disperat și s-a rugat pentru a fi binecuvântat cu copii. Sarah se învinuia pentru nerodnicia ei, care în antichitate era considerată drept un blestem atât de mare, încât reprezenta un temei acceptabil pentru divorț. Dar societatea lor avea un remediu simplu pentru infertilitate: o concubină fertilă.

Aici apare pentru prima dată Hagar. „Vezi că Domnul mă împiedicat să fac copii, ” îi spune Sarah soțului ei; „du-te la sclava mea tânără, poate că ea ne va dăruia un copil.”

Avraam a fost de acord, iar Hagar, nu a avut nimic de spus în această privință. Curînd, în ciuda faptului că avea optzeci și șase de ani, Avraam a reușit s-o lase gravidă. Dar pântecul mărît al lui Hagar a schimbat-o pe tânără. Spre mirarea lui Sarah, sclava ei docilă, plăcută și sociabilă a devenit o femeie sigură pe sine, chiar arogantă, care își privea stăpîna de sus, cu dispreț. Și de ce nu? Chiar dacă Hagar era doar o sclavă, pântecul ei se dovedise capabil să îi dea soțului stăpînei un moștenitor legitim.

Pe Sarah a supărat-o atitudinea lui Hagar. Ea i se plânse lui Avraam, dar acesta se mulțumi să-i amintească faptul că era proprietara de drept a lui Hagar și o putea pedepsi cît voia. Nu știm ce-a făcut Sarah la vremea aceea; un remediu împotriva insolenței era frecarea gurii obraznicului cu sare, dar a pedepsit-o atât de crunt, încât Hagar s-a hotărât să fugă.

Din fericire, un înger al Domnului a găsit-o pe Hagar în timp ce rătăcea în pustiu: „Hagar, sclavă a lui Sarah, de unde vii și încotro mergi?” Hagar i-a explicat prin ce trecea, „întoarce-te la stăpîna ta și supunete ei”, i-a poruncit îngerul, dar își îndulci admonestarea, promițînd-ui cîte în lună și în stele pentru viitorul ei copil. „Acum ai prins rod și vei naște un fiu; îl vei numi Ismael (care înseamnă «Dumnezeu aude»), căci Domnul a plecat urechea la supărarea ta.”

După această întâlnire, Hagar s-a întors și i-a născut lui Avraam un fiu, care a fost numit Ismael, așa cum se cuvenea. Se pare că l-a născut ghemuită la picioarele lui Sarah, ajutată de o moașă, în obişnuitul stil al „nașterii în genunchi”: copilul era destinat să își moștenească mama „socială”, și nu pe cea naturală.

Hagar rămase cu Avraam și Sarah pentru încă treisprezece ani, îngrijindu-l pe Ismael, căruia i-a fost și doică. Apoi se produse o minune. Domnul făcu un legământ complicat cu Avraam, punînd capăt infertilității lui Sarah. La început, Sarah izbucni în rîs la auzul unei asemenea grozăvii. Era prea bătrînă. Cum să mai facă sex, și cu atât mai mult un copil? Dar Dumnezeu o certă că răsese și o întrebă: „E ceva ce Dumnezeu nu poate face?”

Se pare că nimic nu îi era imposibil Domnului, căci Sarah prinse rod și îl născu pe Isaac. Împlinise deja nouăzeci de ani, iar Avraam avea o sută de ani. „Cine iar fi spus lui Avraam că Sarah avea să-i facă copii? Și iată că i-am născut un fiu la această vîrstă înaintată”, se bucură Sarah.

Isaac crescuse și se făcu puternic, iar Sarah îl înțărca. Dar, într-o zi, în timp ce își privea băiețelul jucînduse cu Ismael, fratele lui vitreg, se simți cuprinsă de puternice resentimente. Primul fiu al lui Avraam avea să fie pârtaș la moștenirea tatălui său. „Alung-o pe sclava aceasta și pe fiul ei!” strigă Sarah la Avraam, „căci nici un fiu de sclavă nu va fi pârtaș la moștenirea fiului meu, Isaac.”

Avraam a fost profund tulburat, deși numai în ceea ce îl privea pe Ismael, nu și pe Hagar. Se rugă pentru îndrumare, iar Dumnezeu îl îndemnă să-i facă pe plac lui Sarah, căci ambii săi fii aveau s-a întemeieze popoare. În dimineața următoare, Avraam se sculă devreme, luă o pâine și o ploscă cu apă și o chemă pe Hagar. Și bogătașul Avraam îi dădu femeii doar aceste provizii și îi spuse să îl ia pe Ismael, fiul lor adolescent, și să plece.

Uimiți, Hagar și Ismael rătăciră prin pustiu. Curînd terminară proviziile. În disperare de cauză, Hagar îl îndrumă pe Ismael către un tufiș, apoi se îndepărtă, prăbușinduse la pămînt. „Nu mă lăsa s-o văd cum îmi pierde copilul”, plânse ea.

Dar Dumnezeu veghea asupra ei și trimise din nou un înger. Dumnezeu nu avea să îl lase pe Ismael să moară, spuse îngerul, deoarece plănuia să întemeieze un mare popor din sămânța lui. Hagar deschise ochii cu uimire și văzu că Dumnezeu făcuse o fântână. Își umplu plosca și îi dădu fiului ei însetat să bea.

Hagar și fiul ei, Ismael, au trăit ani de zile în pustiu. Au stabilit legături cu alți oameni, iar Hagar a găsit resursele financiare necesare pentru a-l însura pe Ismael cu o egipteană. Deși evreii o duseseră în sclavie, Hagar invocă originile sale egiptene și își ceru drepturile.

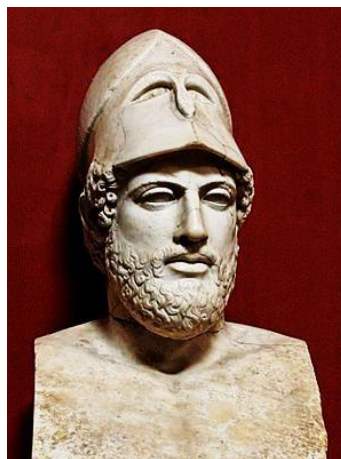
Astfel se sfârșește povestea lui Hagar, dar nu și viața ei. Referințele biblice la Ismael confirmă faptul că Dumnezeu și-a ținut promisiunea făcută lui Hagar, deoarece Ismael avu doisprezece fii, prinții întemeietori ai celor douăsprezece triburi ismaelite. Ismael a trăit până la 137 de ani, ca fiu longeviv al unui tată la fel de longeviv (Avraam a murit la vârsta de 175 de ani, iar Ismael și Isaac l-au îngropat împreună, în peștera Machpelah.)

Concubinajul lui Hagar a durat puțin, dar încercările prin care a trecut au făcut obiectul mai multor cărți. La milenii distanță, existența ei consemnată în câteva scurte fraze, a devenit un simbol pentru persecutatele lumii, o femeie exploatată sexual și economic, văduvită de drepturi și alungată fără milă. Dar, spre deosebire de alte femei care au trecut prin aceeași experiență, Hagar a fost salvată de la nenorocire de însuși Dumnezeu.

Aspasia

Aspasia

Pericle

Pe la jumătatea secolului al V-lea î.Hr., orașul-stat Atena eclipsa restul Greciei; democrația care domnea acolo era cea mai mare realizare a Greciei antice. Dar epoca de aur ateniană nu influența și viața femeilor, care își petreceau majoritatea timpului stând în casă. Femeile străine erau de două ori condamnate, atât prin sex, cât și prin castă socială. Una dintre ele, Aspasia, o imigrantă venită din cetatea Milet, din Asia Mică, a încercat să-și compenseze statutul social prin relația ei cu Pericle, cel mai de seamă om de stat din Atena.

Aspasia a sosit în Atena în urma războaielor persane, care au secătuit resursele Atenei și sau încheiat cu armistițiul de cinci ani din 451. Ea venise la Atena cu rudele ei, pe care circumstanțe necunoscute le forțaseră să părăsească Miletul, în ciuda prezenței membrilor familiei și a originii sale nobile, care îi asigurau relații bune, ea nu avea resurse financiare și a fost obligată să-și caute o slujbă.

Din nefericire pentru Aspasia, sosirea ei în Atena a coincis cu un val de imigrație postbelică, care lăsa tăcut pe Pericle să instituie măsuri draconice, pentru a asigura superioritatea socială a cetățenilor atenieni. A acordat cetățenie ateniană doar celor care aveau doi strămoși atenieni și a limitat drastic drepturile străinilor de felul Aspasiei și a familiei ei. Oricine era prins dînduse drept cetățean atenian risca să fie condamnat la sclavie, în conformitate cu legislația promovată de Pericle, Aspasia nu putea să se mărite cu un atenian sau să se bucure de cele câteva drepturi de care beneficiau femeile ateniene.

Dar și drepturile acestora erau puține la număr. Spre deosebire de bărbații atenieni, femeile nu puteau

deveni soldați, așa că pruncii de sex feminin erau adesea lăsați pradă intemperiilor sau fiarelor sălbatice.

Copilele cărora li se acorda privilegiul de a trăi erau crescute cu indiferență, ținute acasă sub cheie și învățate numai gospodărie. La începutul maturității sexuale, de obicei pe la paisprezece ani, părinții le măritau cu bărbați mult mai în vârstă, care își făcuseră stagiul militar și erau, în fine, liberi să se căsătorească.

Viața maritală nu reprezenta nicidecum o eliberare, căci nevestele grecilor trăiau ascunse în noile lor cămine. Căminele atenienilor, ca toate casele grecești în general, reflectau statutul superior al bărbatului. Erau mici, pentru că bărbații își petreceau majoritatea timpului în altă parte, în compania altor bărbați. Cele mai multe camere dădeau într-o curte interioară. Sufrageria, sau andronul, era cea mai mare și mai bine utilată cameră din casă, pentru că bărbații primeau acolo vizite. Dar ei le excludeau pe neveste, fiice și alte femei de la aceste evenimente. Adesea invitau hetaire curtezane de lux sau, dacă erau mai săraci, prostituate, ca să îi distreze.

Femeile Atenei antice nu prea aveau drepturi și puteau divorța doar dacă era de acord și bărbatul. Numai dota lor le mai putea asigura o oarecare protecție financiară, într-o societate care prețuia matroana decentă, supusă și muncitoare, femeia putea aspira, cel mult, la o bună reputație.

Ce să facă o străină în acest oraș al bărbaților? Aspasia nu era doar frumoasă, ci și deosebit de inteligentă și, spre deosebire de majoritatea femeilor ateniene, reușise să își facă o educație, deși nu a dezvoltat niciodată cum. Începu să predea retorică și filozofie și curînd își câștigă o reputație atât de bună, încât însuși Socrate o ridică la rang de profesor, cel puțin așa pretinde Platon, în dialogul Menexenus.

Este foarte posibil ca Aspasia să-și fi câștigat existența la început aderând la misterioasa castă a hetaiRELor, femei de origine străină care ofereau sex, companie și prietenie, în schimbul cadourilor valoroase și al banilor. Spre deosebire de prostituate (și de majoritatea soțiilor), hetaiRELor erau femei educate și cultivate, elegante și sofisticate. Spiritul lor, cunoștințele și ușurința conversației le deosebeau de celelalte grecoaice, ele pricepîndu-se să poarte dispute cu bărbații de pe poziții egale din punct de vedere intelectual. Vasele pictate le arată ca pe niște femei atletice, cu piept plat și îmbrăcate somptuos, ușor de deosebit de matroanele masive și neîmpodobite.

Aspasia avea în jur de douăzeci și cinci de ani când l-a întâlnit pe Pericle și ia insuflat acestuia dragostea pătimașă care a durat până la moartea sa. Dar tocmai legile promulgate de Pericle o condamnau la o viață de concubinaj, interzicîndu-i mariajul. Pentru că nu putea trăi fără ea, Pericle a adus-o pe Aspasia la el acasă. Când Aspasia îi născu un fiu, statutul nelegitim al acestuia nu l-a deranjat pe Pericle, care dej, a avea doi copii legitimi.

Pericle nu era nici pe departe singurul admirator al Aspasiei, o prezență deopotrivă erotică și intelectuală. Când ea înființa un loc de dezbateri, cei mai mari intelectuali, învățați și oameni de stat sau înghesuit să facă acolo politică și filozofie, profitînd de acest prilej și pentru a-și consolida relațiile sociale.

Aspasia nu s-a limitat la treburile de stat. A practicat și raționamentul socratic riguros, aplicîndu-l la relațiile maritale, un subiect pe care cu siguranță că statutul ei a îndemnat-o să îl studieze. Autorii ulterioari precum Cicero și Quintilian relatează un dialog între Aspasia și soția lui Xenofon, la care ar fi fost martor filozoful.

— Spune-mi, întrebă Aspasia, dacă giuvaierurile alese ale vecinei tale ar fi mai frumoase, le-ai vrea pe ale tale sau pe ale ei?

— Pe ale ei.

— Și dacă veșmintele și podoabele ei ar fi mai scumpe ca ale tale, pe care le-ai prefera?

— Pe ale ei, desigur.

— Ei bine, dacă soțul ei ar fi mai bun ca al tău, l-ai dori pe acela sau pe al tău?

Soția lui Xenofon se înroși. Aspasia sparse liniștea jenantă. Pentru a satisface dorința de perfecțiune a partenerului, explică ea, ești obligat să fii perfect. Deși erotismul este dimensiunea prin care bărbații și femeile își exprimă devoțiunea unul față de altul, elementul esențial al atracției este virtutea.

Inventată sau reală, această discuție ne sugerează părerile Aspasiei despre relația dintre bărbat și femeie: cei doi pornesc de la aceleași condiții și trebuie să fie la fel de preocupați de a căuta calea virtuții. Cu alte cuvinte, se pare că amanta lui Pericle era un avocat al egalitarismului, într-un fel care se opunea monumental stratificării rigide și inegalității prescrise de lege la ora și locul în care ea trăia.

Între timp, Pericle își petrecea o mare parte din timp acasă, pentru a putea fi cu Aspasia, fără a neglija însă guvernarea și restaurarea templelor ateniene, distruse în timpul războaielor persane. Atenienii sprijineau masiv politică administrativă a lui Pericle, dar nu și viața lui particulară, care nu le era tocmai necunoscută. Cetățenii îi reproșau că a izgonit-o din casă pe soția sa pentru a o aduce pe Aspasia, ignorând faptul că el divorțase de soția sa cu mai mult de zece ani înainte de a o întâlni pe Aspasia. Se mai murmură că ar fi trebuit să o țină pe amantă ascunsă, așa cum făceau ceilalți, un sfat pe care Pericle l-a nesocotit mereu. Treptat, se formă un adevărat curent potrivit Aspasiei, iar ea a fost cea care l-a primit din plin, și nu Pericle. Fu defăimată fără milă în locuri publice. Poetii comici se întrecură pe ei înșiși în inventarea de zicători deocheate, comparând-o cu Thargelia, puternica soție și curtezană ioniană care avusese paisprezece bărbați și care se folosisese de imensa ei influență pentru a ajuta dușmanul în timpul războaielor persane.

În 440 î.Hr., când cetatea Samos s-a revoltat împotriva Atenei, campania contra Aspasiei s-a intensificat. Deși Pericle a înăbușit revolta, până la urmă, opozanții săi l-au acuzat că amanta sa, Aspasia, din motive personale care țineau de originile sale miletene, îl convinsese să pornească războiul cu Samos. În Cheirones, autorul satiric Cratinus îi ridiculizează atât pe Pericle, cât și pe Aspasia, pe care o numește Târfa cu Ochi de Câine.

Această etichetă a prins, așa că tot mai mulți atenieni au început să o condamne pe Aspasia ca pe o stricăță de cea mai joasă speță. Reputația ei de hetairă evocă alte imagini, cele explicit sexuale de pe vasele grecești și cupele de băut unde hetaire goale își ridică hainele pentru a-și expune organele genitale potențialilor clienți. Pe ceramica vaselor arse în cuptoare, aceste hetaire fac sex în grup, stau așezate în diverse poziții și chiar se apleacă, sprijininduse cu brațele de podea, pentru a permite sexul anal. Uneori, clienții sunt înfățișați bătându-le la fundul gol cu un pantof sau cu alt obiect, pentru a le obliga să întrețină un act sexual neplăcut sau dureros. Comparația cu aceste caricaturi a fost cea mai penibilă în cruciadă inițiată împotriva Aspasiei, intelectuală rafinată, mamă devotată și iubită tovarășă de viață a lui Pericle.

Adevăratul motiv al acestei înverșunări amare și al urii împotriva Aspasiei era faptul că ea amenința structura socială a Atenei, construită pe relații de sclavie și condusă de bărbați, o societate în care femeile erau tratate ca niște trântori sau, în cazul celor de origine străină, obligate la o existență și mai sordidă. Aspasia, femeie și străină, ar fi trebuit să își asume acest dublu handicap conform statutului stabilit prin lege. Dar reușise cumva să se eschiveze și îl îmbrobodise și pe conducătorul lor bătrân și nebun, care îi trecuse cu vederea atât sexul, cât și statutul; în mod cert, Aspasia era un pericol pentru ordinea prestabilită, o revoluționară deghizată seducător.

Timp de un deceniu după dezastrul războaielor samiene, viața Aspasiei a continuat să fie la fel de armonioasă în particular și la fel de bogată intelectual, dar coșmarul social a continuat. În 431 î.Hr., la începutul războiului peloponesiac, atacurile verbale sau intensificate. Poetul comic Hermippus a lansat un nou atac, acuzându-o că se comportă nerușinat și că este codoașa lui Pericle, furnizându-i femeii ateniene libere. A reușit să stârnească o furtună publică atât de puternică, încât au fost formulate acuzații de imoralitate și trădare contra Aspasiei. În pofida opoziției lui Pericle, voința populară a avut câștig de cauză.

Ca străină, Aspasia nu putea să compare în fața judecătorilor pentru a se apăra. Pericle a pledat în favoarea ei. Plângea în timp ce vorbea, cu vocea tremurând de emoție. A pledat cu atâta elocvență și convingere, încât juriul a acceptat argumentul calomniei și a achitat-o pe Aspasia.

Această victorie contra răutății și calomniei ia legat și mai strâns pe cei doi. Curînd după aceea, ea

a fost recunoscută public că perechea lui Pericle. Dar cuplul de îndrăgostiți nu avea să se bucure de o bătrânețe tihnită împreună. Strategia militară a lui Pericle, de a proteja imperiul atenian prin baricadarea cetățenilor și a armatei în interiorul zidurilor cetății, a dus la suprapopulare severă și molime. În 430 î.Hr., o epidemie teribilă de ciumă a ucis o treime din soldați și un sfert din populația civilă.

Pericle însuși și-a pierdut primii doi fii, sora și o mare parte din rude și prieteni. Dar cei mai mulți atenieni suferiseră pierderi teribile și, în durerea lor sălbatică, au căutat un țap ispășitor. L-au găsit ușor în persoana lui Pericle, care a fost demis din funcție, acuzat și condamnat pentru luare de mită.

Pericle era acum în dizgrație, dezonorat și fără moștenitori. Oricât de rău se prezenta situația, pentru Aspasia a fost un beneficiu neașteptat, căci statutul fiului mai mic al lui Pericle s-a îmbunătățit. Pericle, disperat să aibă un moștenitor, a trebuit să pledeze înaintea mai-marilor cetății pentru recunoașterea statutului fiului său, pe care legislația xenofobă promovată de propriul lui tată îl consideră drept bastard. În cele din urmă, atenienii se îndurară de bătrânul Pericle și îi acordară tânărului Pericle cetățenia, dar nu și Aspasiei. Cu toate acestea, succesul fiului trebuie să-i fi oferit Aspasiei o mare satisfacție.

Pericle și Aspasia se bucurară pentru o vreme de liniște, scăpând de persecuții. El a fost reabilitat și reinstaurat în funcție. Dar ciuma făcea ravagii prin Atena și, în curând, îl răpi și pe el, lăsînd-o pe concubina sa singură și lipsită de apărare în orașul bântuit de boală.

Fără Pericle, sau, mai bine zis, după Pericle, Aspasia se orienta către alt bărbat, un negustor de oi, care era și un general foarte popular. Graba cu care a stabilit această relație pare să demonstreze nesinceritatea afecțiunii ei pentru Pericle. Probabil că nu era la ananghie, fiul ei moștenise averea lui Pericle. Poate că a simțit nevoia de a fi protejată de cetățenii care o urau. Poate că o și atrăgea Lysicle, care era dinamic, ambițios, bogat și mult mai apropiat de ea ca vârstă decât Pericle. Și probabil că ea s-a gândit că, de vreme ce legea ateniană tot o stigmatiza ca pe o străină, iar atenienii o persecutau, cel mai înțelept lucru ar fi fost să stabilească o relație similară cu cea pe care o avusese cu Pericle și să devină concubina altui bărbat puternic, capabil să o apere de numeroșii săi dușmani.

Este aproape sigur că Aspasia l-a cunoscut pe Lysicle prin Pericle. Poate că Lysicle s-a numărat printre bărbații impresionați de inteligența și frumusețea ei. De asemenea, este posibil că statutul de concubină a lui Pericle s-o fi făcut mai atractivă; pentru că, până la urmă, Pericle sfidase întregul popor pentru a trăi alături de ea și a o onora cum se cuvine.

Oricare ar fi fost motivul acestei uniuni dintre Aspasia și Lysicle, relația lor a fost de scurtă durată. El a murit pe câmpul de luptă tocmai când ea îi născuse un fiu, așa că Aspasia se văzu iarăși singură și fără apărare, de data aceasta cu un copil nelegitim.

Dar atenienii nu îi dădeau pace. Când Aspasia împlini patruzeci și cinci de ani, Aristofan lansă un nou atac fulgerător, în piesa *Acharnians*, o acuză, nici mai mult nici mai puțin, că provocase războiul peloponesiac. Personajul Dikaepolis enumera evenimentele care au dus la izbucnirea războiului. Conform poveștii, câțiva tineri beți se strecuraseră în cetatea Megara și furaseră o prostituată pe nume Simaitha. Furioși, megareenii se răzbunară furând două fete de la Aspasia, pe care o numeau codoașă. Înfuriată de furtul fetelor ei, Aspasia l-a sfătuit pe Pericle să declanșeze războiul peloponesiac.

Nu știm ce să mai întâmplat cu Aspasia după moartea lui Lysicle, deși povestea ei generează debateri și analize până în ziua de azi. Ceea ce știm cu siguranță este că Aspasia era suficient de isteată ca să își evalueze situația la vârsta de mijloc, așa cum reușise și în tinerețe. Era o femeie străină într-o societate care se temea de ea și o disprețuia. Avea câteva atuuri: o frumusețe pe cale de a se ofili, o reputație de inteligență scilicet și o rațiune imbatabilă, precum și un fiu care era moștenitorul legitim al lui Pericle. Și reputația unei hetaire, ceea ce cu siguranță îi atrăgea pe unii bărbați.

După toate probabilitățile, Aspasia a căutat refugiu și protecție la alt bărbat, așa cum făcuse și după moartea lui Pericle. Potrivit unui scenariu mai puțin probabil, fiul ei mai mare, Pericle, și-ar fi asumat rolul de protector al mamei. Dacă ar fi fost așa, ar fi trebuit să fi rămas și vreo aluzie literară. Dar călăii dramaturgi ai Aspasiei au tăcut, și tot ce ne putem imagina este că Aspasia s-a aliat cu un bărbat prea insignifiant pentru

a fi menționat, s-a mutat din Atena sau a murit în obscuritate.

Judecând după sursele de care dispunem, învățăturile și credința Aspasiei făceau din ea o campioană a dreptății și a vieții virtuoză, un exemplu de echilibru într-o lume dezechilibrată. Dar ea rămânea o străină și o femeie marcată de moravurile aspre ale Atenei, așa că a trebuit să se sprijine pe relația cu Pericle pentru a dobândi putere și siguranță materială.

Corinna

Una dintre cele mai enigmatice și senzaționale amante a fost Corinna, pe care poetul Ovidiu a celebrat și imortalizat-o în seria sa de poeme *Amores*, deși nu ia divulgat niciodată identitatea reală. Corinna și Ovidiu și-au trăit tumultuoasa poveste de dragoste într-o Romă a cărei decadență era mereu vizată de legislația imperială de reformare a moravurilor, o legislație pe care hedoniștii romani o încălcau în permanență.

Corinna

Ovidiu

Cu două decenii înainte de răspândirea creștinismului, Roma lui Ovidiu și a Corinnei era o cetate deopotrivă măreață și teribilă. Aici puteau fi văzute cartiere insalubre în vecinătatea unor vile superbe; orașul avea apeducte imense și băi publice. Roma se lăuda cu teatre sofisticate, dar avea și circuri unde cetățenii ovaționau în timp ce criminalii legați (mai târziu, creștinii) erau sfâșiați de lei dresați sau, în timp ce arcașii măcelăreau turme întregi de elefanți și pantere sălbatice înnebunite de groază. Piețele din Roma erau ticsite de produse aduse din întregul imperiu, de la mâncăruri de toate felurile până la mătăsuri și pânze țesute din lână, vin și sos fermentat de pește.

Pe Colina Palatină, genialul urbanist și conducător Cezar Augustus își supraveghea imperiul, a cărui vedere îl dezamăgea. Până la sfârșitul domniei lui, în anul 14 d.Hr., avea să reclădească din marmură iubita și decadenta sa Romă: Teatrul Marcellus, Circus Maximus și optzeci de temple, la fel de durabile ca Pax Romană pe care a instituit-o. A încercat, de asemenea, să schimbe moravurile decăzute ale cetățenilor prin *Leges Juliae*, legi care guvernau mariajul, relațiile sexuale și moștenirile.

Deceniile de anarhie, insurecțiile și campaniile militare corodaseră valorile sociale. Augustus, nostalgic după vremurile trecute, era preocupat mai ales de faptul că femeile romane nu mai semănau cu vechile matroane romane virtuoză, care munceau cu devotament și modestie ca niște cai de povară. Dar de ce ar mai fi fost femeile romane la fel ca pe vremuri? Luându-le bărbații în armată, războiul le transformase pe femei.

Când soții lor erau pe câmpul de luptă, cele mai multe soții își gospodăreau singure casele, cele bogate administrând domenii mari. Simțindu-se îndreptățite și datorită contactului cu lumea exterioară, inevitabil, unele și-au făcut amanți.

În timp de pace, romanii n-au revenit la moravurile din trecut. Se căsătoreau tot mai târziu, dar aveau relații sexuale tot mai devreme, iar bărbații cu rang înalt își luau concubine pe care apoi le repudiau când le venea sorocul să se însoare cu femei respectabile. Multe femei bune de măritat, dar nemăritate, nu mai nutreau speranța ca vreun bărbat potrivit să le ia de nevastă. În această stare de nesiguranță, unele au experimentat plăceri erotice, fie ele și interzise.

Decăderea morală din Roma acestei epoci nu are egal. Cetățenii erau obsedați de distracții, se îmbulzeau la petreceri, în teatre și circuri, la evenimente sportive. Bogații îngurgitau și vomau cu un fel de bulimie condamnabilă din punct de vedere social. Când doamnele respectabile se retrăgeau la ceas de seară, soții lor adesea beau împreună cu prostituate și curtezane. Chiar și virtuosul Augustus, care o venera pe Livia Drusilla, soția lui, avea o reputație binemeritată de afemeiat.

În Roma lui Augustus, coexistau două standarde: cel legal și cel real. Ca și în cazul grecilor, Roma era o societate sclavagistă ai cărei bărbați bogați, și nimeni altcineva, aveau drepturi și putere. Femeile libere sau eliberate se aflau într-o situație mult mai bună decât sclavele, dar nici o femeie, oricât de bogată și puternică ar fi fost familia ei, nu avea măcar o fracțiune din drepturile tatălui ei sau din drepturile la care era socotit firesc să aspire fratele ei.

Pater familias era un regim juridic care subjugă femeia într-un fel care îți taie suflarea. Autoritatea juridică a tatălui, patria potestas, izvora din propriile lui interese și nu din cele ale soției sau copilului său, chiar și după ce copiii deveneau adulți. Această autoritate începea să se manifeste o dată cu depunerea copilului la picioarele încălțate în sandale ale tatălui, pentru ca el să-și exercite dreptul de viață și de moarte asupra lui. Dacă tatăl lua în brațe băiatul care plângea sau porunca ca fata să fie hrănită, îi dădea dreptul să trăiască. Altfel, micuții erau uciși prin sufocare, înfometăți până la moarte sau părăsiți pe coline ori pe malul râului, unde erau mâncați de animalele sălbatice. Nu e de mirare că mult mai puțini băieți decât fete aveau parte de o asemenea soartă.

Cele mai multe copile părăsite astfel mureau. Câteva mai erau salvate de oameni cu sufletul bun. Altele erau special căutate și, după o copilărie mizerabilă petrecută în servitute, ajungeau sclave sau, cel mai adesea, erau crescute pentru prostituție.

Dar nici copiii care nu fuseseră condamnați la naștere nu erau întotdeauna în siguranță; în orice clipă tatăl îi putea vinde într-o formă de dependență, cauza mancipii o altă formă de sclavie. Dacă-l înfuriai pe tați îți riscai viața, căci mulți tați își distrugneau deliberat vlăstarele care îi supărau prea tare.

Căsătoria nu aducea vreo ușurare în viața fiicei. Soțul ei, ales de familie, îl înlocuia pe tată, adesea când ea era încă un copil. Dacă îndrăzneă să comită adulter, soțul o putea ucide. Putea chiar să o bată, uneori până la moarte, dacă o prindea bând vin. Testul vinului (care nu avea nici o legătură cu degustarea licorii propriu-zise) era un sărut de investigare “*ius osculi*” pe care îl practicau bărbații, dacă suspectau femeia că ingerase vreo băutură alcoolică. Acesta era statutul femeilor libere, în vreme ce femeile eliberate sau sclave trăiau în condiții și mai teribile.

O concubină romană avea un statut inferior femeii căsătorite. Era o femeie liberă sau eliberată care coabita cu un bărbat fără a fi măritată cu el. Bărbații nu ar fi trebuit să aibă și soție și concubină în același timp. Așa că era firesc ca un bărbat să-și ia o concubină cu statut social inferior, în acest fel, o putea alunga dacă rămânea însărcinată cu copilul lui nelegitim sau dacă se pregătea să se însoare.

Văduvii preferau și ei să ia concubine mai degrabă decât să se recăsătorească, pentru că în acest fel nu exista nici un angajament și nici o amenințare la adresa moștenirii ce le revenea urmașilor lor legitimi, în cazul în care concubina dădea naștere unui bastard. Nici ea și nici copilul ei nu puteau emite pretenții juridice asupra amantului și a averii acestuia după moartea lui.

Concubinajul avea câteva avantaje. Reprezenta o practică legală, iar concubinele erau la adăpost de acuzația de adulter, dar nu și de cea de păcat trupesc. Uneori, câte un amant reușea să ocolească legea romană opresivă și să adopte legal copilul concubinei sale. Și mai rar, se căsătorea cu concubina lui.

Dar romanii privilegiați se purtau de parcă nici una dintre legile neiertătoare nu ar fi existat. Spre deosebire de Livia Drusilla, soția lui Augustus, care obișnuia să se îmbrace în haine simple, noua femeie romană nu era nici modestă, nici preocupată de copiii ei. De fapt, rata nașterilor scăzuse îngrijorător, din cauza intoxicării cu plumb din apa adusă prin admirabilele apeducte, cât și a formelor primitive de avort și contracepție.

Femeile privilegiate ce proveneau din familii bune nu își mai începeau ziua cu rugăciuni, pentru

ca apoi să se consacre îndatoririlor domestice. Acum, ele se trezeau cu fețele înțepenite și palide sub masca uscată din lapte și făină pe care o aplicau înainte de culcare. După ce o sclavă tânără îi aducea apă, femeia își curăța pasta de pe față și se cufunda în baie până când masorul unctor își făcea apariția cu unguentele sale pentru ai masa membrele și a le reda suplețea. Imaculată și îmbibată de uleiuri parfumate, doamna se îmbrăca și puneă să i se pieptene părul, care apoi era prins, netezit sau încolăcit într-o cunună de bucle sau de șuvițe care îi alunecau pe lângă față și gât. Apoi era rândul pudrei de față, care albea chipul, al roșului de obraji și de buze și al cănelii sau cărbunelui de ochi. Piesa de rezistență o reprezentau bijuteriile, pietre prețioase montate în argint sau aur și transformate în inele, brățări, coliere, broșe sau lanțșoare de gleznă.

Pentru femeile atrase în acest nou stil de viață, ritualul riguros de înfrumusețare era un prelude la aventură sexuală. Unele femei chiar urmau exemplul hetaielor grecești. Augustus, oripilat și dezgustat de faptul că femeile erau la fel de interesate de aventuri sexuale ca și el, a acționat decisiv împotriva lor.

Aceasta era atmosferă la data intrării în vigoare a legilor lui Augustus, *Leges Juliae* (17 î.Hr.), faimoase pentru felul în care condamnau adulterul. Adulterul devenea un act criminal sever pedepsit. Dar acesta se referea numai la soțiile care își înșelau bărbații și la bărbații care se culcau cu soțiile altor bărbați, nu și la soții care se refugiau în brațele femeilor necăsătorite. Văduvele și femeile libere necăsătorite care îndrăzneau să aibă o viață sexuală activă erau acuzate de crimă mai mică a păcatului trupesc. Aceste noi legi urmăreau să le oblige pe femei, în special pe cele din clasele privilegiate, să se căsătorească sau recăsătorească și să rămână virtuozose, supuse și legate de gospodărie.

Dar, așa cum se întâmpla adesea când pedeapsa e prea severă, legile aproape că nu își mai atingeau scopul. Conform acestor legi, adulterinele condamnate își pierdeau jumătate din dotă și o treime din proprietăți, adulterinii, jumătate din proprietăți, și toți erau exilați pe insule îndepărtate, unde nu se putea aplica această lege. Augustus a reputat, însă, o victorie spectaculoasă: acuzarea încununată de succes a propriei sale fiice, Iulia, una dintre adulterinele notorii ale Romei.

Marele poet roman Ovidiu, un tânăr aristocrat bogat și extrem de talentat, era obsedat de femei, dragoste și sex, lumea romană a vremii sale potrivinduse ca o mânășă. La vârsta de șaisprezece ani, Ovidiu s-a căsătorit cu prima dintre cele trei soții ale sale, o mireasă adolescentă pe care obișnuia s-o trateze cu condescendență. La douăzeci și trei de ani, în ciclul său poetic *Amores* (Iubiri), este imortalizată Corinna, amanta lui plină de voință, senzuală și necredincioasă. Romanii răspunseră cu entuziasm, iar câțiva adepți înfierbântați îi scrijeliră versurile pe zidurile cetății. E foarte posibil ca marele succes și conținutul acestor versuri să-l fi determinat pe Augustus să introducă legislația sa puritană.

Chiar și în ziua de astăzi, învățații încă mai fac speculații pe marginea identității femeii care poartă în poeme pseudonimul de Corinna. Cea mai teribilă sugestie a fost că aceasta era chiar Iulia, fiica sfidătoare a lui Augustus, dar dovezile în sprijinul acestei ipoteze sunt neconcludente. Oricine ar fi fost, Corinna trăiește în cupletele poeziei mistuitoare a lui Ovidiu. Cu imaginație, simpatie și șiretenie, ne-o putem imagina destul de bine.

Iată câteva fapte care se deduc ușor din „Iubirile” lui Ovidiu: Corinna era puțin mai mare decât Ovidiu și căsătorită cu un bărbat mult mai bătrân („un ramolit senil” sunt cuvintele neiertătoare ale lui Ovidiu), pe cărei înșela în egală măsură; înainte de a împlini douăzeci de ani devenise amanta unui bărbat cu care avusese primul orgasm. După aceea, se bosumflă și se plângea dacă iubitul nu o făcea să se zvârcolească în timpul actului sexual.

Pe cât de încrezută, pe atât de dulce era Corinna, o adeptă a cosmeticii aplicate. Era încrezătoare în forțele proprii, temperamentală și pasionată. Îi plăcea să-l tachineze pe Ovidiu și săi aprindă gelozia.

Corinna era și dependentă de traiul luxos, îi ținea la distanță pe bărbații care nu-i puteau satisface pretențiile și aștepta daruri scumpe de la ei. Sub pretextul că îi plăceau cursele de cai, flirta cu jocheii, își asumă riscuri și își cooptase servitorii, în mod special pe Nape, slujitoarea ei, în intrigile sale amoroase. Îl iubea pe tânărul ei amant poet, iar el o adora.

Sau poate că Ovidiu era mai degrabă îndrăgostit de iubire ca stare, pentru că, în timp ce o imploră pe Corinna să îl iubească mereu, accepta că... atunci când răi te dăruiești, ceea ce îmi pui la dispoziție este material de creație.

Arta mea se ridică la nivelul temei Și te immortalizează pe tine...

Prin poem, desigur, Astfel că tu și eu, iubire,

Ne bucurăm de aceeași faimă în lume, Iar numele noastre vor

Fi veșnic legate de ale zeilor.

Ovidiu avea dreptate. Povestea lor îndelungată le-a furnizat material pentru o întreagă telenovelă a mizeriei, extazului, defectelor de comunicare, intrigii, pericolului, amenințării, minciunii și surprizei comice. Amores sunt o descriere strălucită a felului în care funcționau relațiile intime într-un cuplu de elită din societatea romană.

Să vizualizăm amarul schimb de replici dintre doi amanți în timp ce discută despre un apropiat banchet oficial. Ovidiu își imaginează ce bine vor petrece împreună, până când Corinna îl avertizează: nu va veni singură. Soțul ei o va însoți. Ovidiu, în mod clar neașteptându-se la așa ceva, îi răspunde cu mânie sumbră: „Sper să se prăvălească mort înainte de desert!”

Apoi Ovidiu trece la inventarea unui cod secret al gesturilor, pe care urmau să-l împărtășească doar ei: pretinde că ești soția respectabilă, o îndeamnă el pe Corinna, „dar dă-mi un semn cu piciorul pe sub masă când treci pe lângă mine”. În timpul conversației generale, el avea săi transmită mesaje secrete ridicând sprâncenele sau scriindu-și cuvintele în vin. Corinna trebuia să-și atingă obrazul de fiecare dată când se gândea la ultima lor partidă de amor, sau să-și ciupească lobul urechii pentru ai semnala că e supărată pe el. El îi amintește cum, la alte petreceri, își strecura mâna sub fusta ei și o excită până la orgasm, fără să se observe nimic!

Reflecțiile lui Ovidiu aduc un val de gelozie: nu bea din paharul pe care soțul tău l-a atins cu buzele; respinge-i cu dispreț îmbrățișările, mai ales atunci când își vâra degetele sub rochia ta ca să-ți strângă și să-ți mângâie „sfârcurile degrabă întărite”.

... Și, mai presus de orice, să nu îndrăznești Să îl săruți, nici măcar o dată!

Dacă o faci, mă voi da pe față drept Amantul tău,

Voi pune mâna pe tine și îmi Voi cere dreptul la acele săruturi...

Ovidiu nu poate suporta gândul că soțul Corinnei face dragoste cu ea. Pretinde că ești frigidă! Ucide-i dorința sexuală, îi poruncește el și, în paranteză, o imploră pe Venus, zeița dragostei, ca nici Corinna, nici soțul ei să nu simtă nici o plăcere când fac sex „și mai ales ei să nu îi placă!”

Ovidiu era cuprins de reverie când evoca frumusețea fizică a Corinnei, și nu ezită să descrie detaliile cele mai intime: părul lung și castaniu, strălucitor și fin ca pânda de păianjen, gâtul moale și alb, felul sugestiv în care se îmbrăca și care îi amintea fie de o regină orientală, fie de o curtezană de lux. Când o dezbrăca de aceste straie strălucitoare, Corinna stătea în fața lui fără apărare, iar Ovidiu trecea în revistă minunile goliciunii ei: umeri netezi, sfârcuri seducătoare care invitau la pipăit, pânțele plat sub sâni magnifici, crupa dulce curbată și coapsele lungi și zvelte, apoi... Când ajunge la sexul iubitei, Ovidiu amuțește, predându-se în fața perfecțiunii senzuale a amantei sale.

Dar când iubiții se certau, Ovidiu putea fi crud și batjocoritor, folosinduse de inteligența sa ascuțită pentru a privi cu un ochi critic defectele Corinnei. La un moment dat, ea își vopsea prea des părul bogat cu o substanță preparată din lipitori și oțet și se coafa cu fierul încins pentru a-și face bucle. Din această cauză părul începu să îi cadă în smocuri, iar ea plânse privinduse cu tristețe în oglindă. Până când îi crescuseră la loc, a trebuit să se mulțumească cu gloria falsă a unei peruci făcute din părul sclavelor germane aduse din teritoriile cucerite. Ovidiu o dezaprobă: „Și asta numai din vina ta!”

Ovidiu și-a consemnat reacțiile când Corinna a rămas însărcinată și, fără să îi spună, a făcut un avort care aproape că a ucis-o. „Ar trebui să fiu furios, dar sunt doar speriat”, nota el, absorbit de propria sa virtute. „Te rog, să nu se mai întâmple niciodată!” încheie el.

Ovidiu se simțea pus la încercare când Corinna îl bătea la cap să îi cumpere cadouri. Nu erau, oare, versurile sale strălucite, cea mai frumoasă ofrandă pe care și-o putea dori o femeie? Dar când Corinna, care iubea rochiile de mătase și bijuteriile de aur, aștepta dovezi mai palpabile de dragoste, Ovidiu o găsea respingătoare. „Nu mai cere atâtea”, o sfătui el cu răceală. „O să dăruiesc numai când am eu chef să fac asta”.

Când se simțea jignit, impetuosul Ovidiu avea accese de furie atât de teribile, încât mai târziu recunoștea că și-ar fi biciuit până și tatăl, dacă nu chiar până și pe zei. O dată a tras-o de păr pe Corinna și ia zgâriat fața cu unghiile, apoi a privit-o înspăimântat cum se îndepărta de el cuprinsă de groază. Dar nu se învinui pe sine însuși mai mult de câteva clipe, căci apoi nu se putu abține să nu o dojenească: „Cel puțin îndepărtează semnele relei mele purtări/Și aranjazăți părul ca înainte!”

Pe Ovidiu îl preocupa mecanismul care guverna această relație. El și Corinna erau excelenți strategii, dar nu se puteau descurca fără Nape, slujnica personală a Corinnei. Nape era eternul mesager, purtând bilete și aranjând întâlniri, uneori convingând-o pe Corinna, care avea adesea rețineri, să doarmă acasă la Ovidiu.

În ciuda pasiunii lor împărtășite, Corinna și Ovidiu se înșelau reciproc cu diverși amanți. A fost o noapte teribilă când Corinna ia interzis lui Ovidiu să o viziteze acasă, apoi a făcut dragoste în dormitor, în timp ce el înconjură casă ca o stafie. A doua zi, când rivalul lui epuizat a ieșit de la ea mergând împleticit, l-a surprins pe Ovidiu în postura umiltoare de urmăritor. De fiecare dată când Corinna și Ovidiu se certau și se despărțeau, ea se așeza în poala lui, îl mângâia și îi spunea vorbe atât de dulci, încât îl convingea să o primească înapoi. Te rog, măcar, spune el în poemele sale, să nu faci paradă de infidelitățile tale. Ești prea dulce ca să fii virtuoasă, căci frumusețea și virtutea sunt incompatibile. Dar măcar ascundeți semnele de pe trup, netezeșteți părul și fă-ți patul înainte să mă primești.

După ce a fost amanta lui Ovidiu timp de câțiva ani, Corinna a pus capăt relației. De ce? Amores sugerează că l-a părăsit pentru un soldat, o brută virilă care avea resurse financiare ilicite. Oare ea l-a prins pe Ovidiu în flagrant delict cu coafeza ei, pe care el a sedus-o, sau cu vreo altă soție nesatisfăcută? Sau poate că motivul era faptul că Ovidiu, deși se lăuda că iubita lui îl făcuse să aibă nouă orgasme într-o singură noapte, avea puseuri de impotență, probabil cauzate de plumbul din apa adusă prin faimoasele apeducte romane? După cum mărturisește el în versuri amare în Amores:

Când o țineam în brațe m-am trezit moale ca lăptuca uitată de ieri,

O povară nefolositoare pe patul leneș.

Deși voiam să o fac, iar ea era mai mult decât doritoare,

Nu îmi puteam urni la treabă partea care îmi aduce plăcerea.

... Cumplită privesc!

Zăceam acolo ca un buștean putrezit, o povară moartă.

Chiar am crezut că sunt o stafie.

Oricare ar fi fost motivul, Corinna a dispărut pentru totdeauna din viața lui Ovidiu, dar a continuat să-i preocupe pe istorici, care au încercat fără succes să-i afle identitatea. Oare cum să simțit ea, ca amantă a lui Ovidiu? Cum să simțit când a citit noul poem al fostului ei iubit, Ars Amatoria o poezie didactică, ce oferea sfaturi practice în materie de iubire?

Să ne-o imaginăm pe Corinna la vârsta maturității, o văduvă încă frumoasă, al cărei soț bolnav tocmai a murit. Ars Amatoria e senzația literară a sezonului. Toți prietenii ei comentează poemul, iar cei apropiați știu că versurile sunt inspirate de tumultuoșii ani pe care Corinna ia petrecut ca amantă a lui Ovidiu. Cu siguranță a uimit-o cinismul lui Ovidiu, maniera lui de abordare analitică și calculată, când îi declarase iubire veșnică! Acum coborâse atât de mult, încât scrisese un manual, în care, încă din cartea întâi, îi sfătua pe amatori cum să câștige inima unei amante, iar în cartea a doua le va arăta cum să îi mențină acesteia interesul viu, în timp ce în cartea a treia le îndemna pe amante să facă același lucru cu bărbații.

Oare cum a reacționat Corinna, peste care trecuseră anii? Nu a fost nici jignită, nici surprinsă, căci știuse dintotdeauna că arta lui Ovidiu îi reflectase viața și că fiecare sărut și sentiment al lui, fiecare atingere provocatoare și fiecare orgasm vulcanic erau întipărite în mintea lui. Iar Corinna își asumase rolul de amantă

cunoscând, în linii mari, direcția jocului. Când era foarte tânără, probabil că părinții o forțaseră să se mărite, așa că nu o interesau vechile virtuți ale nevestelor romane: fidelitatea și creșterea copiilor, în schimb, alesese să își trăiască viața într-o petrecere și o distracție continuă, în mod special la cursele de cai, unde călăreții erau la fel de atletici și bine făcuți ca și armăsarii pe care îi călăreau.

Ars Amatoria trebuie săi fi părut ca un deja vu, o revedere a anilor ei timpurii ca amantă a lui Ovidiu. Tehnica este totul, începe Ovidiu, iar Corinna trebuie să fi dat aprobator din cap la citirea acestor rânduri. Mai întâi, unde căutăm amanta? Teatrul, cursele de cai, circurile, banchetele, chiar și templele oferă ocazii excelente (Ne-am întâlnit la un banchet. Eu purtam rochia mea de mătase violetă, iar părul mi-l coafasem încolăcit în vârful capului. Stăteai în apropiere și nu îți puteai lua ochii de la mine.). Și nu uitați că femeile sunt mai senzuale ca bărbații și nu pot rezista în fața unui admirator îndemânatic și persistent (Câtă dreptate are, cel puțin în ceea ce privește senzualitatea. Dar îndemânarea și persistența merg numai până la un punct și, așa cum ai avut ocazia să constăți în ceea ce mă privește, pot deveni plictisitoare).

Câștiga-i și mituiește-i servitoarea pentru a o transforma în mesager și spion (Ah, Nape, îți amintești acele zile?). Fă-i promisiuni extravagante, dar cheltuiește puțini bani. Seduce-o cu vorbe elocvente, și complace-te într-un maraton al scrisorilor (La fel de zgârcit cum te știu dintotdeauna! Aș primi oricând aur masiv și smaralde.). Îmbrăcate îngrijit, păstrează-te în formă și curat. Prefăte beat și declară-i dragoste nemuritoare (Deci aveam dreptate să te numesc un mincinos! Dar nu mi-am dat seama că nu erai beat cu adevărat.). Fletează-o fără cruțare, plânga cu lacrimi imploratoare. Dacă își baricadează ușa, urcăte pe acoperiș și strecoarăte printr-un luminator sau pe fereastră. Apoi, dacă ezită, ia-o cu forța, căci femeile adoră tratamentul dur și sunt dezamăgite dacă le lași să te îndepărteze (Deci până la urmă nu ai înțeles nimic, îi disprețuiai pe soldați, dar mai atacat atât de violent, încât mi-a fost prea teamă să îți spun să pleci..).

Dacă nu poți evita certurile, împacăți-vă în pat (Ne-am petrecut timpul făcând și una și alta.). Dacă trebuie, sărutai picioarele. Când faceți dragoste, este esențial ca și ea să ajungă la, sau să mimeze bine, un orgasm (Așadar, nu îți place dacă nu ajung amândoi la orgasm? Nu îți mai aduci aminte nopțile când, în ciuda strădaniilor mele, rămâneai moale ca o lăptucă?)

Cartea a treia trebuie să fi dezvăluit cât de condescendentă era atitudinea lui Ovidiu față de femei. Nu neglija felul în care arăți, căci puțini dintre voi sunt înzestrate de la natură (Dar eu sunt, chiar și acum, când am trecut de prima tinerețe.). Părul este foarte important. Coafează-l elegant, ascundeți firele albe cu vopsea sau cu peruca (Trebuie să mă bazez pe perucă, părul meu fin tot nu poate suporta tăria vopselelor). Protejează-ți subsuorile de miros și smulgeți părul de pe picioare. Folosește cosmeticele: ruj, pudră, penseta pentru sprâncene. Păstrează-ți dinții albi și respirația curată, altfel un râset te-ar costa un amant, învață muzică, poezie, dans și jocuri. La jocuri, străduiește-te să câștigi, dar nu prea tare. În timp ce faci dragoste, adoptă o poziție care să îl stârnească pe partener, șoptește cuvinte interzise, geme în delirul plăcerii și nu deschide ferestrele, corpul tău gol e avantajat de semiobscuritate (Dar nu și al meu, o, poete, căci corpul meu era perfecțiunea însăși!).

Chiar și în culmea pasiunii, Ovidiu nu se sinchisise de posibilă reacție a Corinnei la poezia lui. Dar, oricum, se temuse de un critic mult mai periculos: însuși Augustus. După ce, în anul 2 î.Hr., o acuzase pe fiica sa, Iulia, de adulter și o exilase, pentru ca apoi, după un deceniu, să o izgonească și pe fiica acesteia, Vipsania Iulia, Augustus s-a întors împotriva lui Ovidiu. La acuzat de încurajarea adulterului și l-a exilat într-un port îndepărtat, de pe teritoriul României de azi. Ovidiu și-a petrecut ultimii zece ani din viață pledând și trăgând sfori, implorând să primească permisiunea de a se întoarce, dar Augustus a rămas de neclintit, iar Ovidiu a murit exilat și nefericit.

Dacă ar fi supraviețuit, Corinna ar fi fost șocată. Ea, ca și restul clasei sale sociale, era la fel de vinovată. În orice caz, Ovidiu atrăsese atenția asupra sa devenind cronicarul suprem al iubirilor ilicite din lumea latină. Ea, Corinna, doar se complăcuse în această situație.

Alegând plăcerile iubirii extraconjugale lipsite de responsabilitatea copiilor, Corinna se revoltase

împotriva căsătoriei ei aranjate și își alcătuisese propriul mod de viață. Făcuse alegeri: respinsese vechea Romă în favoarea celei noi, căutase mereu plăcerea, trăsesse foloase de pe urma frumuseții ei, refuzase statutul de mamă. Prin disprețul ei provocator față de riturile trecutului, Corinna își restabilise demnitatea și statutul de femeie, măcar în propriii săi ochi.

Dolorosa

Dolorosa

Sfântul Augustin

Cel mai îndurerat chip de concubină redat în scrierile istorice este cel al femeii pe care eu am numit-o Dolorosa, căci, în Confesiunile sale, bărbatul ce avea să devină Sfântul Augustin nici măcar o dată nu o identifică pe femeia alături de care a trăit cincisprezece ani de viață și care ia dăruit pe unicul lui fiu, Adeodatus.

Această omisiune nu vădește, însă, indiferența lui Augustin. Întrădevăr, chiar și mamei sale, Monica, îi spune pe nume doar o dată, cu toate că numele prietenilor săi, Alypius și Nebridius, precum și ale altor bărbați le menționează adesea. În societatea lui Augustin, bărbații contau, pe când femeile, subordonate pe toate planurile și considerate ființe inferioare, erau insignifiante. Cu toate acestea, Augustin și-a petrecut prima jumătate din viață alături de Monica și de Dolorosa, iar profunzimea și fervoarea atașamentului său față de ele a fost crucial în dezvoltarea lui în calitate de creștin, profesor și teolog.

Nu știm nimic despre copilăria și adolescența Dolorosei. Existența ei, atestată documentar, datează din anul 370 d.Hr. În Cartagina, ea l-a întâlnit pe tânărul student Augustin, care pe atunci avea doar optsprezece ani. El a iubit-o profund mai mult de cincisprezece ani, cât au trăit împreună. Din păcate, nu putem decât să deducem din copilăria lui Augustin câteva din faptele cu care să confruntat mai târziu Dolorosa.

Tatăl lui Augustin, Patricius, era un membru păgân al aristocrației civile din Thagaste, în Tunisia de azi. Ducea o existență plină de prestanță, dar fără mari câștiguri financiare, așa că el și Monica își făceau griji în permanență în legătură cu finanțarea educației fiului lor, Augustin, o mică vedetă a școlii din satul natal, căci tânărul era mult mai înzestrat intelectual decât fratele său, Navigius, sau decât sora sa, Perpetua.

În 371, după un an de studiu la universitatea din provincie și după alt an petrecut în așteptare, ca tatăl său să adune banii necesari pentru a-și continua studiile, Augustin a ajuns în cetatea Cartaginei spre a-și desăvârși educația. Pentru tânărul student și colegii săi care se adunaseră din toată Africa în marele oraș, Cartagina era un creuzet cosmopolit, licențios și periculos, care respira libertate prin toți porii. Augustin sa alăturat unei așanumite fraternități demonice, pe nume Eversors, „răscolitorii de rahat” ar fi traducerea, care îi chinuia pe noii veniți și pe profesori cu fetele sale răutăcioase. Obişnuia să cuture teatrele, în căutarea unor tragedii la care să verse lacrimi pentru a-și exorciza tristețea.

Augustin era chinuit și de dorințe trupești, căci la șaptesprezece ani era „îndrăgostit de dragoste” și mânat de o „foame ascunsă”. Căuta aventurile sexuale, amintindu-și mai târziu cum „se aruncase cu capul înainte în iubire, gata să se lase prins în capcană.” Era, de asemenea, gelos, suspicios și temător, ceea ce îl împingea în pragul furiei, făcându-l să se certe cu însoțitorii săi. După câteva luni de viață

libertină, el o întâlnește pe supusa Dolorosa.

Cam pe atunci a murit și Patricius, lăsând-o pe Monica singură să se descurce cu finanțarea educației fiului. La acea dată, Augustin era deja recunoscut drept cel mai bun student la retorică și, ca alte celebrități academice fără avere, începuse să se concentreze asupra unei cariere în cazul lui, un post în administrația juridică imperială și asupra ungerii mecanismelor sociale care puteau să îl ajute în acest sens.

Dolorosa se încadra perfect în acest scenariu. Chiar și în secolul al IV-lea, când creștinismul prindea rădăcini, studenții țineau adesea concubine, pe care apoi le abandonau, când găseau femeia potrivită pentru a se căsători. Nici secolele, nici creștinismul nu au schimbat acest obicei.

Concubinajul era o uniune pe termen lung și, pentru femeie, reprezenta o relație monogamă. Concubinele erau fie slave, fie aveau rang social inferior iubiților lor, ceea ce îi împiedica pe aceștia să le ia în căsătorie, o perspectivă elitistă, pe care părinții Bisericii timpurii o îngăduiau. De fapt, aceștia propovăduiau că alungarea unei concubine (și a copilului ei) reprezenta o faptă meritorie din punct de vedere moral.

Totuși, concubinele aveau dreptul la titlul de „matroană” și, deși nu dețineau vreo putere în relația lor cu bărbatul respectiv, nu erau deloc privite ca paria ale societății. Dolorosa era atât de devotată și de dreaptă, încât văduva Monica n-a ezitat să se mute cu ea și cu Augustin.

Mai târziu, Augustin și-a descris anii petrecuți împreună cu Dolorosa: „Pe atunci aveam o femeie. Nu era parteneră mea în ceea ce aș numi o căsătorie legală. O găsisem într-una din accesele mele de dorință nestăvilită și de lipsă de prudență.” Dolorosa a acceptat situația, dedicându-și viața lui Augustin.

Între Augustin și Dolorosa au existat și neînțelegeri. Deși amândoi erau foarte preocupați de viața spirituală, nu împărtășeau aceeași credință. Ca și Monica, Dolorosa era creștin ortodoxă, iar convertirea lui Augustin la maniheism, o sectă pe care Biserica a condamnat-o ulterior drept eretică, trebuie s-o fi tulburat profund. La fel, pe Augustin îl chinuia lupta continuă cu convingerea că dorința lui era păcătoasă și că fiecare împlinire a dorințelor trupesti reprezenta o mărturie a puterii pe care femeia o exercita asupra lui și o întinare a purității morale.

După actul sexual, Augustin se dojenea profund pe sine însuși pentru poftă sa de nestăvilit, pentru „boala cărnii” care îl afectă. Această durere exprimată cu glas tare, probabil că o făcea să sufere enorm și, în același timp, o speria pe Dolorosa, care credea că sexualitatea monogamă trebuia trăită ca pe un dar de la Dumnezeu. Augustin insista că starea de concubinaj reprezenta un pact reciproc prin care era îngăduită plăcerea fizică, așa că nu trebuia să ducă la nașterea de copii, în timp ce Dolorosa nu era de acord și, cel puțin la început, se pare că să împotriva folosirii metode lor de contracepție. Consecința a fost că, pe când Augustin avea doar nouăsprezece ani, ea a născut un fiu, pe Adeodatus, „Dăruit de Dumnezeu”, un nume popular printre creștinii cartaginezi. Adeodatus era un copil nedorit (după cum avea să spună mai târziu Augustin), dar, de îndată ce s-a născut, a devenit un băiețel foarte iubit.

În următorii treisprezece ani, Augustin, Dolorosa și Adeodatus au trăit fericiți împreună. Spre deosebire de Patricius, care nu își ascundea iubirile extraconjugale, Augustin a fost monogam, o performanță considerabilă într-o epocă în care infidelitatea masculină era la ordinea zilei. Se însoțise cu Dolorosa, spune el, într-o perioadă de emoție sălbatică și apetit sexual nestăvilit, dar, cu toate astea, „ea a fost singura femeie, și i-am rămas credincios”.

Ca și Monica, Dolorosa probabil nu era educată, dar era inteligentă, fiind nevoită să facă față multor provocări: intelectului superior al lui Augustin, prieteniei cu tovarășii săi bărbați, pe care el o considera mai valoroasă decât relația lui cu ea, văicărelilor lui perpetue că senzualitatea ei reprezenta o stavilă în calea încercărilor lui de a studia filozofia, maniheismul lui, luptei sale interioare în timp ce se gândea la viitorul lor; creșterii micului Adeodatus și mutarea Monicăi la ei în casă.

La vremea aceea, lui Dolorosa îi mergea bine din multe puncte de vedere. Augustin excela ca profesor de retorică și câștigă suficient ca să le asigure un trai decent, deși se plângea de indisciplina studenților cartaginezi. Nu o înșela niciodată cu alte femei și era înnebunit după Adeodatus, un copil talentat și

ascultător. Când Monica sosi în casa lor, se dovedi foarte prietenoasă, împărtășind convingerile religioase ale Dolorosei și neliniștea ei în legătură cu calea eronată pe care apucase Augustin. Și, mai presus de orice, Monica își adoră nepotul care era extrem de inteligent.

Totuși, viața celor patru era adesea tulburată. Maniheismul predica faptul că lipsa copiilor reprezenta cea mai puțin păcătoasă dintre formele de concubinaj, așa că, după nașterea lui Adeodatus, Augustin a insistat asupra contracepției. Și, deși își iubea fiul, Augustin se simțea vinovat fiindcă îl concepușe în păcat. Nu se referea niciodată la Dolorosa ca la o mamă, ci numai ca la o concubină. Uneori discuta cu prietenii și cu mama sa, uneori, și în prezența Dolorosei, despre necesitatea căsătoriei cu o altă femeie ca un pas înainte în carieră.

Iubirea Monicăi era obsesivă, această mamă atât de pioasă își urmărise fiul peste mări și țări ca să locuiască împreună cu el, spune însuși Augustin, și, prin urmare, devenise o povară. Deși rațiunea îi spunea să accepte situația, tânjea după independență, sau măcar după un scurt răgaz fără prezența ei copleșitoare. În 383, la peste un deceniu de la uniunea lui cu Dolorosa, Augustin trecu la fapte. Fugi la ceas de noapte în secret, cu Dolorosa și Adeodatus, și naviga până la Roma. Pentru Dolorosa, complicea sa, evadarea lor trebuie să fi avut conotații nu tocmai plăcute.

Roma se dovedi dezamăgitoare. Augustin atrase o mulțime de adepți, dar curînd află că nici studenții romani nu erau îngeri, învățau cât puteau de la un profesor, apoi se transferau în masă la altul.

Frustrat și copleșit de dificultățile sale financiare, Augustin făcu uz de relațiile lui în mediul maniheist pentru a obține poziția de orator public în Milano, unde călătorise și îl ascultase pe marele Ambrosie (care avea să devină mai târziu Sfântul Ambrosie). Acesta nu îl încuraja pe tânărul orator cu accent african; totuși, retorica impresionantă a lui Ambrosie îl convinse pe Augustin că viitorul lui era la Milano. Curînd, el se converti de la maniheism la curentul creștin dominant. Apoi Monica veni din Cartagina și se instalează în noul lor cămin. Fără îndoială că Dolorosa se bucură împreună cu Monica văzând că Augustin dobândise aceleași convingeri religioase care stăteau la temelia spiritualității ei, dar următorul stadiu al dezvoltării lui personale o mâhni profund.

Mai întâi apărură discuțiile interminabile despre posibilitatea ca o căsătorie cu o moștenitoare bogată să îl lanseze pe talentatul, dar săracul Augustin, într-o carieră strălucită. Augustin oscilă între argumentul celui mai bun prieten al său, Alypius, care spunea că o căsătorie le-ar fi distrus proiectul de a forma o comunitate monastică dedicată căutării înțelepciunii, și propria lui convingere, că o căsătorie ar fi fost elementul esențial pentru alimentarea succesului său profesional. Monica îl asigură că o căsătorie l-ar fi făcut apt pentru un botez care să îi spele toate păcatele și se implică trup și suflet în proiect, încercând să-i găsească o soție.

Oare Dolorosa a ridicat obiecții? Sau, cu inima zdrobită de durere, a fost de acord cu Monica? Augustin avea să o portretizeze mai târziu ca pe o femeie care se supunea voinței lui și îi acceptă deciziile fără să protesteze. Dar trebuie să fi suferit, după cincisprezece ani de conviețuire, probabil că a regretat și a plâns amar, chiar și în tăcere, văzând cum i se destramă viața.

Între timp, Augustin și Monica căutau o soție potrivită. Au găsit o fată, încă un copil pe care Augustin o considera „suficient de bună” pentru a o cere în căsătorie. Părinții s-au înțeles, iar cei doi au fost uniți, deși vârsta ei impunea o perioadă de așteptare de aproape doi ani. Dar prezența Dolorosei sub acoperișul și în patul lui Augustin și, ceea ce ei nu știau, adânc în inima lui, îi îngrijora pe viitorii socri. Brusc, Dolorosa deveni proverbiala muscă în lapte, care trebuia îndepărtată. Augustin, sau poate Monica, ia dat vestea proastă.

Supusă, fără să facă o scenă, Dolorosa acceptă situația. De dragul bunăstării materiale și spirituale a lui Augustin, pleca de bunăvoie din casă. Oare ce a simțit, în afară de durere chinuitoare, când și-a luat adio de la iubitul Augustin și de la unicul său copil? Spre deosebire de alți bărbați care își alungau concubinele, Augustin a decis să-și păstreze fiul (nelegitim) la el. Oare ce cuvinte de mângâiere și-a smuls Dolorosa din inimă pentru Adeodatus, în timp ce își strângea lucrurile?

Dolorosa naviga înapoi în patria ei africană, singură, jurîndu-se să nu se mai dăruiască vreodată unui alt bărbat. Plecarea ei ia sfîșiat inima lui Augustin, transformîndu-i-o, după cum el însuși spune, într-un organ sîngerînd de durere. Și, deși dorința sa nestăvilită l-a făcut să-și ia altă concubină în timp ce aștepta permisiunea de a face sex marital cu mireasa lui copilă, nu și-a revenit niciodată după despărțirea de Dolorosa. Apoi Dumnezeu îi vorbește și îi poruncește să se abțină de la relații sexuale cu o concubină, îndemnîndu-l să își regîndească planurile maritale. Augustin se conformă imediat și optă pentru celibat.

Putem presupune că destrămarea poveștii lor de dragoste a avut urmări cel puțin la fel de dureroase pentru Dolorosa ca și pentru Augustin, care nu și-a mai revenit niciodată cu adevărat. Rupse logodna și se dedică Bisericii, unde deveni treptat o figură proeminentă. Dar continuă să își plîngă iubita pierdută. Relația lor ar fi putut dura o viață, dacă disprețul lui Augustin pentru sexualitatea sa puternică, împreună cu ambițiile lui personale nu l-ar fi făcut să renunțe la concubina sa de condiție inferioară.

Viața solitară a Dolorosei a continuat, altfel, Augustin ar fi consemnat moartea ei. Totuși, el continuă să scrie numai despre propria agonie, despre propriile regrete, despre propria suferință. Nu menționează nicăieri dacă s-a interesat vreodată de ea, dacă ia trimis vreodată bani sau dacă a anunțat-o despre moartea lui Adeodatus, care a survenit când acesta a împlinit șaisprezece ani. Ea trebuie totuși să fi aflat, în 389, că Augustin s-a întors în Africa și că, doi ani mai târziu, a fost hirotonit preot, devenind, în 396, episcop de Hippo. Probabil s-a simțit foarte mîndră că fusese hirotonit în propria ei religie și că urcase mult în ierarhia bisericească.

Peste secole, convertirea lui Augustin la creștinismul ortodox avea să fie pe nedrept pusă pe seama lui Ambrosie, nu a femeii care l-a îndemnat să îmbrățișeze această religie timp de cincisprezece ani. În loc să fie onorată pentru imensa ei contribuție la dezvoltarea spirituală a iubitului său, Dolorosa a trecut prin istorie neobservată și neidentificată. Să spus despre ea doar că avea statutul legal și sexual de concubină a lui Augustin.

Capitolul II

Concubine orientale și haremuri

În lumea orientală, concubinajul slujea mariajul, fiind recunoscut prin lege și acceptat de societate. Sa dezvoltat ca răspuns la incapacitatea bărbaților de a se mulțumi cu o singură parteneră sexuală și la dorința lor de a-și trămbita virilitatea și de a-și sublinia bogăția, posedând și alte femei în afară de soțiile lor. O asemenea infidelitate instituționalizată putea opera doar în societățile dominate de bărbați. Chiar și așa, pentru ca aceste relații să funcționeze la nivel individual, pe măsură ce bărbații introduceau noi femei în căsătoria lor, era necesară o minimă acomodare atât cu nevoile soției, cât și cu acelea ale concubinelor. Mai precis, legea concubinajului încerca să protejeze nevestele de tarele emoționale ale bărbaților și pe concubine de răzburarea nevestelor care trăiau în nesiguranță. Cea mai mare diferență între concubină și amantă era că legea considera legitim copilul concubinei.

Concubinele chineze

„Ce trist este să fii femeie! Nimic pe pământ nu este mai lipsit de importanță, ” se lamenta poetul chinez Fu Xuan în secolul al III-lea.

În China antică, un sistem patriarhal nemilos controla fiecare detaliu al vieții unei femei, descurajând individualismul și interzicând liberul arbitru. Din antichitate și până în epoca modernă, subjugarea femeii a rămas o trăsătură constantă de la dinastie la dinastie. Condiția femeilor chineze a cunoscut schimbări radicale doar când vechea ordine socială s-a dezintegrat în fața mișcărilor revoluționare ale secolului XX.

Confucianismul, curentul filozofic fondat de înțeleptul Confucius (551–479 î.Hr.), a dominat gândirea și structura politică a poporului chinez timp de peste două milenii; în timpul dinastiei Han (206 î.Hr.–220 d.Hr.), a fost adoptat ca ideologie oficială. Confucianismul situa familia la baza societății, dar disprețuia femeile, pe care le considera lipsite de intelect. Legile influențate de confucianism decretau că soțiile să se supună soților, fiicele taților, văduvele fiilor și, în general, femeile bărbaților.

Budismul, care apăruse în India în secolul al VI-lea î.Hr., a ajuns în China, unde s-a confruntat cu confucianismul. Budismul nu a reușit să înlocuiască felul de viață tradițional chinez, dar, prin secolul al IV-lea, coexistă cu acesta și îl influența. Budismul chinez, de asemenea, denigra femeile, considerându-le mai desfrânate și mai lipsite de voință în comparație cu bărbații. Ambele credințe consfințeau un fel de a gândi care subjugă femeia și îi reprima felul firesc de a fi.

Ca și grecii și romanii, chinezii întâmpinau nașterea fiicelor lor fără bucurie, adesea cu neplăcere. O fetiță nu era decât o gură în plus de hrănit, care nu aducea nici un beneficiu familiei. Urma să devină o soție sortită să muncească pentru soțul ei, ori avea să fie vândută pentru a deveni concubină, sau mai ades, o sclavă, aducând probabil o sumă mai mică decât cea cheltuită de părinți pentru a o crește. Așa că ce rost avea să mai trăiască? Era o partidă pierdută încă din clipa în care apărea pe lume. Și, dacă supraviețuia probei de foc la naștere, la ce bun să se obosească să îi dea un nume, din moment ce era doar temporar membru al familiei, fiind de fapt destinată să trăiască în altă parte, sub acoperișul altui bărbat? Așa că, timp de secole, multe fete purtau numere în loc de nume: Fiica Numărul 1, Fiica Numărul 2. În urma studiilor psihologice făcute asupra prizonierilor, știm că un astfel de sistem îi demoralizează pe subiecți. În China, această nepăsare disprețuitoare pentru individualitate se extindea și asupra femeilor care purtau nume, căci ele împărțeau din multe puncte de vedere soarta surorilor lor ce purtau numere în loc de nume.

În China, concubinajul era integrat în importanța structură a familiei. Concubinele aveau un rol și îndatoriri bine definite. Le secondau pe neveste și aveau un anumit statut, inferior, dar distinct. Era mai puțin probabil să fie disprețuite ca prostituate, precum desăvârșita Aspasia sau devotata Dolorosa sau alte concubine din Grecia și Roma antică, deși bărbații chinezi adesea își recrutau concubinele din bordeluri.

Unele concubine norocoase erau ținute în reședințe speciale, dar majoritatea împărțeau casa cu stăpânul

lor, cu soția, copiii, servitorii și, adesea, cu celelalte concubine ale acestuia. De aici rezultă o anumită siguranță, dar și relații complexe și adesea dificile între locuitorii casei. Bunăstarea și fericirea unei concubine depindeau adesea de priceperea ei de a țese intrigi domestice și de aptitudinile ei în domeniul politicii sexuale.

Cei care aveau concubine se bucurau de un mare prestigiu. Concubinele erau oferite în dar oficialităților sau ginerilor, în același timp, toată lumea știa că o femeie decentă nu devenea concubină, „căsătorită în rușine, fără nuntă și fast.”

Concubina își însoțea stăpânul în călătoriile de afaceri, când soția nu se putea desprinde de responsabilitățile casnice. Și, mai important, ea dădea naștere la moștenitori când soția nu era aptă. Nașterea unui fiu îi conferea și celei mai umile concubine un anumit rang. Dacă era sclavă, nu mai putea fi vândută la cel mai mic capriciu al unuia dintre membrii familiei.

În pofida statutului său legal, o concubină chineză avea puține drepturi și multe obligații. Dacă se culca cu alt bărbat, era adulterină, iar dacă stăpânul o prindea în flagrant avea dreptul să o ucidă și pe ea și pe iubitul ei. Alte pedepse erau șaptezeci și șapte sau optzeci și șapte de lovituri cu un baston de bambus sau înecarea celor doi într-un fel de coș folosit pentru transportul porcilor la piață. Spre deosebire de uciderea soției, asasinarea concubinei era pedepsită cu indulgență.

Stăpânii se puteau descotorosi de concubină printr-un fel de divorț, și, cel puțin teoretic, concubinele puteau și ele să se debaraseze de stăpân. Acesta putea invoca șapte „capete” tradiționale, sau motive pentru acțiunea sa, printre care comportamentul imoral și locvacitatea. O concubină putea invoca numai trei motive, printre care lipsa unui cămin la care să se întoarcă, acesta reprezentând adesea un eufemism pentru sărăcia stăpânului ei.

Concubinele proveneau din medii la fel de variate ca și stăpânii lor. Unele aveau familii respectabile, iar părinții lor beneficiau de pe urma aranjamentului. Multe fuseseră mooijai, fete-sclave abandonate sau vândute de părinți săraci și adesea recrutate de bordeluri sau de prostituția stradală pentru a fi pregătite și vândute (cu un profit frumuseț, chiar exorbitant) drept concubine.

Criteriile de alegere a unei soții și a unei concubine erau foarte diferite. Spre deosebire de soție, statutul și comportamentul unei concubine nu contau prea mult, dar ea trebuia să aibă fie pricepere sau potențial în arta erotică, fie, dacă selecția o făcea un bărbat, un aspect fizic atrăgător. Când o soție geloasă sau precaută ori o concubină cu influență aveau un cuvânt de spus în această chestiune, ele preferau o “mooijai” urâtă, astfel încât poziția lor în cămin să nu fie amenințată.

Mooijai vândute pentru concubinaj erau expuse ca o marfă, și în concordanță cu ritualul shouma. Acesta cerea ca fata să defileze prin fața potențialilor cumpărători, să vorbească, să își arate fața, mâinile și brațele și, mai presus de orice, picioarele dezlegate. China era obsedată de picioare, așa că membrele inferioare aveau mare importanță, mai ales mărimea lor. Mirosul unic al trupului fetei era și el explorat, mai întâi dinții și respirația, apoi subsuorile, pe care cumpărătorii le miroseau, și uneori chiar și mirosul vaginal. În vagin i se introducea o smochină, care apoi era scoasă pentru că clienții să o poată mirosi sau linge.

Parfumul ei a făcut-o, de fapt, pe una din concubine o eroină legendară. Până în ziua de astăzi Xiang Fei a rămas faimoasă „concubină parfumată” din dinastia Manchu (Qing) de secol al XVIII-lea, care este și eroina evocată și de opera chineză. Mireasma celebră a lui Xiang Fei emana din făptura ei, astfel încât ea nu avea nevoie de parfum sau pudră. Împăratul Manchu fu atât de intrigat, încât o răpi de la soțul ei pentru a o aduce la curtea sa. În timpul călătoriei, i sau făcut masaje zilnice cu unt și băi în lapte de cămilă pentru a i se păstra mirosul dulce.

Xiang Fei nu răspunse la adorația împăratului. Ascunse mici pumnale în faldurile mânecilor ei și le mărturisi servitoarelor că avea de gând să se răzbune pentru răpirea de lângă soțul iubit și din ținutul ei.

Împărăteasa—mamă, temându-se pentru siguranța fiului ei, interveni și îi acordă lui Xiang Fei „favoarea morții” prin strangulare; împăratul, copleșit de durere, îi îmbrățișa trupul lipsit de viață, care continua

să emane un miros pur.

Pentru femeile adevărate (și mai îndrăznețe), concubinajul nu era nici romantic, nici eroic. De obicei, viața unei concubine presupunea un arest la domiciliu, în aceeași colivie cu alte deținute rivale: o soție, alte concubine, chiar servitori, toți implicați în intrigile nesfârșite ale casei. Problema centrală era securitatea, sau, mai precis, lipsa acesteia. Pentru că totul depindea de soțul și stăpânul lor, toate aceste femei se luptau pentru atenția și favorurile lui într-o cursă deșănțată pentru poziție, care le forța, pe fiecare să-și submineze rivalele. Cel mai sigur mod de a obține câștig de cauză era ca o concubină să nască un băiat.

Într-o casă de rang inferior, concubina își putea petrece zilele prestând munci gospodărești, transformate în adevărate corvezi de soția geloasă sau de concubinele care vegheau permanent. Într-un cămin mai bogat își consacra tot timpul rutinei domestice, aranjându-se, bârfind sau jucând jocuri maraton de mahjong. Pentru a-și alunga plictiseala, concubinele fumau adesea opium. Partenerii lor încurajau această practică, deoarece dependentele de opium erau mai puțin nemulțumite și mai docile.

Secolele de concubinaj chinezesc au produs milioane de concubine, dar, așa cum se întâmpla adesea cu oamenii obișnuiți, foarte puține au lăsat urme scrise despre viețile lor. Unele, precum „concubina parfumată” din secolul al XVIII-lea, trăiesc în continuare prin legende. Altele, din secolul al XIX-lea și de la începutul secolului XX, supraviețuiesc în amintirea copiilor și nepoților lor. De la acestea ne-au rămas câteva documente care au ajuns la istorici și scriitori. Două asemenea concubine, de care lumea își amintește, au fost Yufang, din China, și Mayying, care și-a început viața de concubină în China, dar la scurt timp a emigrat în Canada.

Yufang

Yufang s-a născut în a cincea zi a celei de a cincea luni din vara timpurie a lui 1909, în timpul agitațiilor populare din Manciuria de sud-vest, la 250 de mile nord-est de Beijing. A fost o fată frumoasă, cu fața ovală, pielea strălucitoare și obraji trandafirii. Părul ei negru, lucios era răsucit într-o cosiță groasă și lungă până la mijloc.

Yufang avea tălpile îndoite¹, semn de noblete și, în același timp, o garanție a supunerii. Pe lângă toate acestea, era reținută și bine crescută. În calitate de concubină, valora pentru tatăl ei suficienți bani pentru ca acesta să-și poată împlini ambiția de o viață de a avea propriile sale concubine. El negocia cu generalul Xue, un războinic local și șef al poliției; așa că Yufang ajunsese în custodia generalului.

Yufang avu norocul să nu fie mutată în aceeași casă cu soția și celelalte concubine ale generalului.

¹ Până în 1949, lungimea ideală a tălpii unei chinezoaice era de vreo 7,6 cm. Această dimensiune era cunoscută și sub numele „Lotusul de Aur”. Când fetițele mergeau pe șase ani, mamele le legau tălpile cu bucăți de pânză care erau tot mai strânse pe zi ce trecea. Uneori, această practică avea drept consecință ruperea imediată a degetelor fetei și împăturirea lor sub talpă. Oasele tălpii se rupeau, iar piciorul se curba înspre călcâi. Uneori picioarele maltratate se cangrenau, ceea ce împlinea în mod grotesc și rapid scopul scurtării lor.

Poate pentru că era atât de tânără și frumoasă, el o instalează într-o casă numai pentru ea, cu servitori și o pisică să îi țină de urât. Generalul o vizită și făcea dragoste cu ea, oferindu-i și o pensie. El o îndemna, dar nu o forța să fumeze opium. Când era singură, Yufang își petrecea vremea citind romane și poeme, îngrijind trandafirii din grădină și jucându-se cu pisica. Generalul Xue îi permitea să meargă la operă și, deși nu prea voia, o lăsa să își viziteze și părinții. Când ea îi împărtășea tatălui ei temerile legate de statutul ei precar, acesta rămase nepăsător.

Într-o zi, temerile lui Yufang se adevărară generalul Xue nu o mai vizită. Timp de șase ani, ea trăiește singură. Uneori scria, iar el îi trimitea bani, dar Yufang era neliniștită și nefericită. Regretă absența lui inexplicabilă și revedea cu ochii minții timpul petrecut împreună cu el, încercând să găsească o explicație. Într-o zi, el reapăru și, ca și cum nu lipsise timp de șase ani, făcu dragoste cu ea.

O lună mai târziu, Yufang fu fericită să descopere că era gravidă. Când li se născu fiica, generalul îi porunci să o numească Bao Qin. Un an mai târziu, el o convocă împreună cu Bao Qin la conacul pe care îl împărțea cu nevasta și celelalte concubine. Cu inima grea, Yufang se supuse.

În noul ei cămin, cele mai rele temeri ale lui Yufang se adevărară. La sosire, o servitoare i-o smulse pe Bao Qin din brațe, înmânându-i-o doamnei Xue, care se hotărâse să o crească pe fată ca pe fiica ei. Bao Qin nu avea să îi mai spună lui Yufang „mamă”, această bucurie fiindu-i rezervată doamnei Xue. Mai mult, Yufang urma săi arate supunere lui Bao Qin, la fel ca și doamnei Xue.

Peste noapte, Yufang deveni o concubină secundară, cu un statut foarte asemănător cu cel al unei servitoare. Doamna Xue nu putea să o sufere. Și mai îngrijorător era faptul că generalul Xue avea zilele numărate. Acum Yufang înțelese motivul întoarcerii generalului în viața ei. Bolnav și lipsit de moștenitori, generalul și soția sa decisese ca Yufang să poarte ultimul lui copil.

Curînd, Yufang avea să fie lipsită de apărare în mâinile potrivnicei doamne Xue. Pentru a se descotorosi de mama naturală a lui Bao Qin, doamna Xue avea probabil să o vîndă pe Yufang unui bărbat bogat sau poate chiar unui bordel.

Generalul Xue o salvă pe Yufang. Pe patul de moarte, o imploră pe soție să îi elibereze concubina. Doamna Xue îi împlini dorința, iar Yufang fugi acasă la părinții ei, unde o aștepta un teren minat. Mama ei pierduse lupta pentru putere cu cele două concubine cumpărate de tatăl ei cu banii generalului Xue, iar soțul le prefera acum pe ele. Cele două formaseră o echipă, terorizând întreaga gospodărie, inclusiv pe nou-venita Yufang. Povestea lui Yufang are un final atipic. Un prieten de familie mai liberal a fost fermecat de frumusețea ei și a luat-o de soție, punând capăt suferințelor ei.

Mayying

În 1907, cu doi ani înainte de venirea pe lume a lui Yufang, Leong Mayying s-a născut în sudul Chinei, în provincia Kwangtung. Avea să moară șaiszeci de ani mai târziu, în provincia canadiană British Columbia. Povestea lui Mayying nu s-a pierdut mulțumită nepoatei sale, Denise Chong, autoarea memoriilor emoționante și meticuloase *The Concubine's Children: The Story of a Chinese Family Living on Two Sides*

of the Globe (Copiii concubinei: Povestea unei familii de chinezi care trăiește în două părți ale lumii).

Familia lui Mayying nu era atât de săracă, încât să își înecă fata sau să dispună în alte feluri de ea. La patru ani, era deja destul de încăpățânată, încât să nu-i permită mamei sale să-i îndoiaie tălpile, un obicei care ar fi putut să o transforme într-o mireasă-copil. În schimb, a fost vândută ca servitoare. La vârsta de șaptesprezece ani, numai bună de căsătorie, proprietarul ei o revându drept concubină lui Chan Șam, un țăran căsătorit care voia o însoțitoare în Canada, unde muncea pentru a câștiga bani, ca să asigure o soartă mai bună soției și fiicei sale din China.

Mayying a fost oripilată. Credea că nici o fată decentă nu putea deveni concubină, dar unica alternativă era sinuciderea. Mayying alese viața și îl întâlni pe Chan Șam pe cheiul din Vancouver. După un prânz de bun venit, el îi spuse că ea trebuia să servească la masă într-o ceainărie timp de doi ani pentru ai restitui banii cheltuiți cu aducerea ei în Canada. Mayying fu șocată și furioasă; cultura chineză desconsidera chelnerițele aproape în aceeași măsură ca pe prostituate. Noua ei relație începea prost.

Dar Mayying se dovedi a fi o chelneriță pricepută și câștigă bacșișuri bune. Era o femeie ca o păpușă, cu mult sub un metru și jumătate înălțime și zveltă ca o tulpină de bambus, cu pielea mereu pudrată cu alb și cu sprâncenele modelate, cu trăsături delicate și părul des frumos coafat.

Când Mayying împlini nouăsprezece ani, îi născu lui Chan Șam o fiică, pe Ping, iar peste un an urmă Nan, al cărei sex o supăra pe Mayying la fel cum și propria ei naștere o necăjise pe mama sa. Curînd, mica familie se întoarse în China, deoarece Chan Șam voia să își liniștească soția, pe Huangbo, care tocmai aflase de concubina lui, spunîndui că vor trăi cu toții fericiți, sub același acoperiș.

Imediat cele două femei se certară. Mayying având o fire dominatoare, o bruscă pe blînda Huangbo și refuza să ducă la îndeplinire partea ei de sarcini casnice. Pentru a menține pacea în cămin, Chan Șam o trimise pe Mayying la școală și hotărî să își ia o a doua concubină pentru a l ajuta la treburile casei. La această veste, Mayying și Huangbo se uniră în semn de protest, obligîndul pe Chan Șam să își amâne planurile. Deși el se culca de obicei cu Huangbo, o lăsă gravidă și pe Mayying, care îl convinse că primul ei fiu trebuie să se nască în Canada, pentru a se bucura de privilegiile cetățeniei canadiene. El fu de acord, dar Ping și Nan ramaseră în China cu Huangbo. Ca soție a lui Cham, ea era considerată mama lor.

În Canada, Mayying fu distrusă când născu încă o fetiță, pe Hing, mama lui Denise Chong, care mai târziu avea să fie cunoscută ca Winnie. Relația dintre părinții lui Hing se deteriora rapid. Recesiunea afectase economia statului British Columbia, iar cartierele chinezești resimțeau și mai rău lovitura, în timp ce Mayying lucra ca chelneriță pentru a susține atât ramura chinezească, precum și pe cea americană a familiei, Chan Șam căuta zadarnic de lucru, într-o zi, Mayying fugi fără nici un cuvânt și îl lăsă cu copilul.

Mayying nu ajunsese departe. Chan Șam dădu de urma ei la o ceainărie și îi aminti de obligațiile ei, iar Mayying se întoarse acasă. Dar nu se putea împăca cu statutul ei de concubină, care îi cerea atât de mult și o recompensă cu atât de puțin, așa că se apucă de băut tărie și de jocuri de noroc cu clienții generoși ai ceainăriei. Agasată de atitudinea moralizatoare a lui Chan Șam, ea îl încuraja să facă o vizită în China, sperînd că i se va naște fiul pe care îl așteptau atât. El fu de acord, iar ea îi plăti drumul cu un avans din salariul ei.

Înapoi în sat, Chan Șam și Huangbo începură să construiască o casă cu banii trimiși de Mayying, care dădea curs cererilor lor constante împrumutîndu-se de la angajatorul ei și vânzând bilete de loterie cu comision. Nimeni nu ia mulțumit vreodată. Aceste sacrificii erau de la sine înțelese.

Dar Mayying nu era genul de femeie dispusă să se sacrifice, mai ales că Chan Șam tăia frunză la câini în China; începu să cheltuiască banii împrumutați, cumpărîndu-și haine frumoase, jucînd jocuri de noroc, făcînd scurte escapade la cascada Victoria.

Jocurile de noroc au devenit treptat mai mult decît un divertisment, așa că, în curînd, Mayying deveni dependentă, incapabilă să se oprească din a miza cu salariul viitor, pe care adesea îl pierdea. În cele din urmă se îngloda în datorii și începu să facă sex pe bani cu clienții localului.

Și răul cel mare încă nu se produsese. În 1937, Chan Șam decise să se întoarcă în Canada, lăsându-i pe Huangbo, Ping, Nan, și pe ultimul său fiu, Yuen, în China. Familia nu prea se bucurase de nașterea acestuia, căci avea picioarele grotesc deformate de parcă trunchiul lui mergea înainte cu picioarele orientate înapoi. Între timp, în Canada, Mayying tânjea atât de mult după un fiu, încât adesea o deghiza pe Hing, îmbrăcîndu în pantaloni și tăindu-i părul.

În ciuda presiunilor financiare și a descinderii în iadul jocurilor de noroc și al sexului pe bani, Mayying se bucurase nespus de libertatea ei personală, cât timp Chan Șam fusese plecat în China. Reunirea lor le aduse amîndorura multă amărăciune. El o critică pentru că fuma, bea excesiv, juca jocuri de noroc și cheltuia prea mult, „stimîndu-se și mai mult pe sine pentru autoritatea morală pe care o avea asupra ei”.

Mayying îl disprețuia pentru zgârcenia lui (de exemplu, o masă consta din orez mînjit cu ketchup sau gem) și se înfuria din cauza felului autoritar în care îi cita din Confucius și încerca să o controleze.

Cînd Chan Șam o găsi pe Mayying în casa altuia, ea îl părăsi definitiv, o luă pe Hing și se mută la Naimo, British Columbia. Chan Șam primi lovitura cu calm: „continua să fie concubină lui, cu singura deosebire că nu mai trăiau împreună.” În inima lui, unită în dragoste cu Huangbo, nu suferea din cauza „demisiei” lui Mayying. În plus, știa că ea avea să trimită în continuare bani familiei din China.

Mayying servea la masă, juca jocuri de noroc și se deda unor excese alcoolice atât de mari, încât vomita într-una; își descărca furia legată de felul în care degenerase viața ei bătînd-o pe Hing sistematic și torturîndu în diverse feluri. „De ce nu mori o dată?” își batjocorea ea fiica.

Până la urmă, Mayying a găsit un bărbat demn de respect. Chow Guen era un bărbat isteț, pe care recesiunea economică nu îl afectase, iar între ei se înfiripă o relație care dură ani de zile. Guen, care avea soție și familie în China, nu o întreținea pe Mayying, ci ținea cu meticulozitate socoteala banilor pe care îi împrumuta. Dar o ajută să realizeze ceea ce își dorea mai mult: un băiat care să aibă grijă de ea la bătrînețe. Băieții chinezi adoptabili erau ca pietrele prețioase, valorînd de zece ori mai mult decît o fată, iar Mayying trebui să plătească trei sute de dolari pentru bebelușul Gokleng, care avea să se numească mai târziu Leonard.

Schimbarea de circumstanțe, salarii mai mici pe timpul recesiunii, doi copii, Guen a accentuat resentimentele lui Mayying față de Chan Șam și spiritul ei de independență. Dacă l-ar fi văzut pe Chan Șam pe stradă, l-ar fi ucis pe loc. Îi interzisese lui Hing să îi spună „tați”, fiindcă „nu e tatăl tău”. Nu ia mai dat bani, iar Chan Șam a trebuit să plătească școlarizarea lui Hing.

În 1939, Mayying se mută la Vancouver, unde locuia Guen, îl dădu pe Gokleng în pensiuine la un cuplu vîrstnic și se mulțumi să locuiască împreună cu Hing într-o cameră. Guen era iubitul ei, dar îi impusese unele condiții: ea trebuia să închirieze propria cameră și să-și plătească singură cheltuielile.

Chan Șam, care tânjea după Huangbo și se simțise umilit de proastă reputație a lui Mayying în comunitatea chineză, hotărî să își recapete respectul de sine „divorțînd” de ea. „Eu sunt cel care te-a adus din China. Și, prin lege, (Chow Guen) ar trebui să îmi ceară mie permisiunea de a avea de a face cu tine.”

Mayying era furioasă: „Nu am nici o verighetă pe deget”, îi răspunse ea. Dar Chan Șam avea, căci el era căsătorit, spre deosebire de concubina lui. Chan Șam se hotărîse să-și vîndă concubina neascultătoare și cu proastă reputație. Chow Guen, îi spuse el lui Mayying, trebuia să-i plătească trei mii de dolari pentru a avea drept asupra ei.

„Nu sunt de vînzare”, îi scuipă ea în față. Chow Guen n-o să-i plătească niciodată lui Chan Șam nici un cent, iar ea însăși o să facă ce vrea cu viața ei. Ea a continuat să bea și să joace jocuri de noroc, amanetînd și răscumpărînd bijuterii, maltratîndu-și fiica, al cărei mare păcat era sexul ei, și iubindu-l pe Guen.

Întro-zi, Chan Șam îi dădu lui Mayying teribila veste că fiica ei, Nan, murise. Mayying transmise condoleanțe lui Huangbo și îi adresă câteva cuvinte și lui Ping, fiica sa mai mare: „Nu îmi mai scrie. Inima mea este prea zdrobită”. Cu aceasta își tăie legăturile cu familia chineză care îi ținuse legați pe ea și pe Chan Șam atîția ani.

Viața lui Mayying urmă aceeași traiectorie. Se muta dintr-o cameră închiriată în alta, în căutarea unor locuințe tot mai ieftine. Își scotea băiatul din pensiune, pentru a-l trimite înapoi. O dată, chiar încercă să amenajeze un cămin pentru ei: cumpără mobilă, inclusiv un fotoliu la mâna a doua pentru Hing. Mai târziu, Chan Șam avea să reapară din când în când în viața lor ca o cunoștință pasageră, căci trecerea timpului risipise animozitatea dintre el și concubină sa.

Totuși, Hing era distrusă de viața instabilă și împovărată de datorii a mamei sale, care trăia ca amantă neîntreținută a lui Guen. Mayying îl iubea atât de mult pe Guen, încât a sacrificat-o pe Hing pentru a-l urma, uneori dintr-un oraș în altul. Totuși, în miez de noapte tot trebuia să se strecoare din camera lui într-ai ei. Unde era onoarea mamei ei în toată această afacere? Se întreba Hing. Într-un final, pentru a pune capăt sărăciei eterne a micii familii, Hing se înscrie la școala sanitară, îndurând batjocuri interminabile și discriminare din cauza originii sale asiatice. În fiecare lună, îi expedia lui Mayying cecul ei de 105 dolari. Mayying încasa banii și îi trimitea lui Hing 5 dolari, bani de cheltuială. Când Hing, care acum se numea Winnie, s-a logodit, Mayying ceru cinci sute de dolari preț de mireasă și promisiunea lui Hing că îl va crește pe Leonard ca pe propriul ei fiu, în schimbul binecuvântării părintești. Încasă prețul miresei, dar logodnicul lui Winnie refuză să îl primească pe Leonard. Mayying acceptă situația și îi dădu lui Winnie tradiționalul dar de nuntă, constând dintr-o pilotă și două perne, plus un cufăr de cedru pe care l-a cumpărat în rate.

Mayying continuă să bea, să facă scandal și să se neglijeze pe sine, pe fiul său, căminul și pe Guen. Luă legătura cu Winnie numai când era disperată. Guen o părăsise, spunându-i că nu-i mai dă nici un cent oricât de strâmtorată ar fi fost.

Mayying se mută cu Winnie, dar nevoia ei insașiabilă de alcool și de bani pentru a-1 cumpăra crea tensiuni insuportabile. O dată, când o blestemă pe Winnie să moară, aceasta îi spuse plină de amărăciune:

„Aproape că m-ai omorât în bătaie; de ce nu mai spânzurat de un stâlp de telegraf ca să mă biciuiești până la moarte? Atunci nu aș mai fi fost nevoită să duc o viață atât de nenorocită!”

După ce Mayying refuză să se mute de la ei, soțul lui Winnie o luă cu forța în mașină și o duse la Chan Șam, în cartierul chinezesc. Făcând o pace în mod neașteptat, cei doi se uniră împotriva lui Winnie. Apoi își reluară viețile separat, iar el muri de cancer în 1957.

Viața lui Mayying s-a desfășurat sub semnul consumului de alcool și al muncii temporare la cules de fructe și legume. Ea și Winnie s-au împăcat temporar de mai multe ori până în 1967, când Mayying a murit într-un accident de mașină.

Raportul medicului legist consemna că, în momentul morții, Mayying avea un metru și jumătate înălțime și cântărea vreo patruzeci de kilograme. Avea ei era la fel de mică: 40,94 dolari, o chitanță de amanet pentru bijuteriile ei de jad, sticle cu ierburi și un pulover de cașmir pe care i-l dăduse Winnie. Guen, cu ochii uscați, contribui cu cincizeci de dolari la înmormântarea ei, dar n-o conduse pe ultimul drum. Mayying, blestemată de la naștere prin sărăcie și sex, a fost îngropată la distanță de câteva alei de Chan Șam, îndepărtată de el în moarte, ca și în viață.

Concubinele din Japonia

Spre deosebire de China, Japonia antică, o țară agrară, își prețuia femeile, deși nu până intra-colo încât să le acorde același statut ca și bărbaților. Zeițele din panteonul religiei animiste Shinto erau adorate, iar zeița soarelui, Amaterasu Omikami, Marea Zeitate Strălucind pe Cer, și-a trimis nepotul din cer să conducă Japonia, fondând familia imperială japoneză.

Poporul japonez mai adora zeițele Shinto, pe care legendele orale le înfățișau dansând liber și trecând de la o aventură amoroasă la alta. Aceste zeițe lascive erau dovada divină că sexul reprezenta o activitate veselă, pe care femeile puteau să o inițieze, bucurându-se de ea la fel de mult ca și bărbații. Drept urmare în Japonia șintoistă femeile și bărbații își puteau exprima liber sexualitatea. Numai clasa războinicilor samurai era reținută din punct de vedere sexual. Chiar și în ziua de azi, respectul japonezilor pentru sex

reprezintă o particularitate a culturii lor naționale.

Cultura japoneză, care a fost încă din cele mai vechi timpuri tolerantă cu femeia, a dat naștere unor femei conducătoare. Din timpuri imemorabile și până în secolul al XII-lea, femeile au deținut poziții de autoritate și putere. De exemplu, din 522 d.Hr. și până în 784, reginele au domnit în egală măsură ca și regii; în mod ironic, tocmai aceste cârmuitoare au introdus noi credințe în Japonia, care, treptat, au influențat puternic și adesea au înlocuit șintoismul. Împărăteasa Suiko (592–628) a permis extinderea budismului coreean, introdus cu cel puțin cincizeci de ani mai devreme în Japonia. Tot ea a fost și patroana artelor budiste. Alte două împărătese notabile, Komyo (729–749) și fiica ei, succesoarea Kokenf (749–758), au fost, de asemenea, credincioase și prozelite budiste.

Împărăteasa Suiko (592–628)

Împărăteasa Jito 687–697

Dea lungul timpului, misoginismul propriu budismului a pătruns în societatea japoneză. Au apărut noi coduri de comportament cu dublu standard. Drepturile femeii au fost erodate în toate domeniile. În timpul împărătesei Jiŧo (687–697) legile fundamentale ale Japoniei și-au găsit expresia în Codul Taiho din 701. Codul Taiho recapitula legile și taxele referitoare la pământ, specificând că femeile puteau primi numai două treimi din ceea ce li se rezerva bărbaților la distribuirea pământului. În secolul al XV-lea, așa-zișii proprietari de pământ au influențat elaborarea „legilor casei”, care consfințeau inferioritatea juridică și socială a femeii. Alte legi și coduri de comportament civil prevedeau virginitatea mireselor, dar mirii trebuia să fie experimentați sexual.

Un manual cu influență prin secolul al XVIII-lea, care contura rolul femeii în societate, îndemna fetele să fie virtuose, caste, obediente și tăcute. O femeie „trebuie să își privească soțul ca pe stăpânul ei și are obligația de al sluji cu toată adorația și respectul, fără a l disprețui sau a l lua în derădere. Marea îndatorire din viața unei femei este obediența.”

Nevestele nu erau, totuși, îndemnate să își iubească soții cu care părinții le aranjaseră căsătoria. Peste secole, mariajul japonez continuă să fie guvernat de considerente pragmatice, care fac aventurile extraconjugale mult mai plăcute decât în societățile care le impun soților să se iubească.

Soțiile docile, dar neimplicate emoțional, din gospodăriile prospere, erau adesea nevoite să împartă căminul, sau măcar bărbatul, cu una sau mai multe concubine. Până în secolul al XVII-lea, concubinajul modelat pe sistemul budismului coreean și chinezesc era bine dezvoltat în Japonia, fiind guvernat de legi cuprinzătoare.

Nici soțiile, nici concubinele nu ajungeau în mod necesar în relații de antagonism. Concubinajul era un fapt comun, și multe femei crescuseră, la rândul, lor în cămine unde existau și concubine. Concubinele erau, în general, fiice ale altor concubine. Atât soția, cât și concubină cunoșteau regulile și prețul lipsei lor de obediență.

Concubinele aveau statut de servitoare și nu puteau obține niciodată prerogativele unei soții. Nici văduvele sau femeile singure care doreau să se recăsătorească nu aveau această posibilitate. Dacă o concubină era adusă în casa stăpânului ei, se supunea soției acestuia și nu putea niciodată să îi râvnească poziția. Teoretic, soțiile aprobau alegerea concubinei de către soțul lor. Nevestele cu personalitate

suficient de puternică pentru a-și impune autoritatea coexistau armonios cu concubinele. În ciuda garanțiilor oferite de statutul lor marital, femeile mai slabe se trezeau adesea angrenate în lupte intestinale cu concubinele disprețuitoare înzestrate cu mai multă voință.

Bărbații care își luau concubine, o făceau din diverse motive: prestigiu, sex, iubire romantică și, lucrul cel mai important, pentru a da naștere unui urmaș într-o căsătorie lipsită de copii. Eșecul unei neveste de a zămisli un copil îi oferea soțului motivul legal pentru divorț, dar o astfel de măsură extremă putea fi preîntâmpinată dacă soțul avea o concubină capabilă să facă treaba în locul ei. Din acest motiv, multe neveste le acceptau bucuroase pe tinerele concubine fertile în căminul lor.

Unul dintre cele mai comune cuvinte nume concubină, *mekake*, înseamnă „pântece împrumutat”. Fiul născut de o *mekake* stăpânului ei nu era cu adevărat al ei. Soția tatălui lui îl creștea ca mamă oficială, iar tatăl îl recunoștea ca moștenitor. Concubina care îi dăduse naștere rămânea an continuare servitoarea lor și a propriului copil. După naștere, ea își putea vedea copilul în a treisprezecea zi de la venirea lui pe lume, când se ducea împreună cu ceilalți servitori să își felicite stăpâna.

Mulți bărbați, care erau tați de familie, își luau concubine din motive pur erotice. Un bărbat putea chiar să se îndrăgostească de o astfel de tânără încântătoare, ținînd-o într-un cămin separat, pentru a o scuti de disciplina severă pe care i-ar fi impus-o soția lui ca și de rivalitățile cu propriile sale concubine preferate. Mai era un motiv. Dacă soția îl acuza că își plasa concubina deasupra ei, familia putea cere dota înapoi, așa că există și un motiv pur economic de a separa potențialele rivale. În cele mai multe case, stăpânul presupunea, totuși, că legile concubinajului erau suficiente pentru a garanta o coexistență armonioasă menită săi facă existența mai confortabilă.

Doamna Nijo

Doamna Nijo

Împăratul Go-Fukakusa

Așa cum să întâmplat adesea, cele mai multe concubine japoneze au trecut neobservate prin viață. Dar a existat o femeie excepțională care a lăsat în urmă un mare număr de scrieri despre viața ei de concubină la curtea Japoniei. Doamna Nijo nu vorbește în numele milioanei de surori ale sale mai puțin favorite de soartă, dar cartea ei autobiografică, *Confesiunile Doamnei Nijo*, este fascinantă prin atenția acordată detaliilor și prin transparența ei. Autoarea este atât de absorbită de ea însăși, încât uneori lasă să-i scape elemente involuntare de autosatiră.

În secolul al XIII-lea, doamna Nijo a pătruns la curtea fostului împărat Go-Fukakusa la vârsta de patru ani, imediat după moartea mamei sale adolescente, Sokedai, pe care împăratul o adorase. Go-Fukakusa era un tânăr fragil și timid, care șchiopăta din pricina unui șold deformat și trăia în umbra lui Kameyama, fratele său mai mic, chipeș și carismatic. El și-a transferat întreaga dragoste neîmpărtășită asupra nostermei fetei a lui Sokedai, iar în 1271, cu acordul tatălui acesteia, fata ia devenit concubină. Doamna Nijo avea pe atunci doisprezece sau treisprezece ani, vârsta tipică la care fetele își începeau viața adultă, căsătorindu-se sau trăind în concubinaj. Go-Fukakusa era cu treisprezece ani mai mare decât ea.

Doamna Nijo n-a manifestat prea multă durere la moartea mamei sale, și nici resentimente la gândul

că i se întrerupsese brusc copilăria. Singurul lucru de care îi păsa cu adevărat erau hainele tuturor, inclusiv ale sale. În ciuda acestei obsesii, doamna Nijo era cultivată, citise mult, cunoștea muzica și arta și se mândrea teribil cu poezia sa (care era în principal, lipsită de orice emoție).

În calitate de concubină a lui GoFukakusa, doamna Nijo sa dovedit o adversară redutabilă la o curte unde toată lumea concura cu toată lumea și toți adorau băutura sake, dragostea, muzica și poezia. Era vivace și talentată și curînd născu un fiu pe care Go-Fukakusa îl recunoscuse, deși știa prea bine că ea avea o mulțime de alți amanți. Chiar a încurajat-o pe doamna Nijo să îl seducă pe Marele Preot Ariake. În ciuda (sau poate tocmai din pricina) faptului că acesta făcuse legământ să practice celibatul.

Dar tânăra concubină a avut și câteva necazuri care i-au contrabalansat succesul. După moartea tatălui ei, care a lăsat-o fără apărător și consilier, Go-Fukakusa nu s-a mai ostenit să o recunoască drept concubină oficială.

De asemenea, doamna Nijo își supraestima propriile farmece. Pentru că Go-Fukakusa îi tolera aventurile cu alți bărbați, ea a făcut imprudența de a încerca săi atribuie alți trei copii concepuți cu alți bărbați. Unul dintre tați o sedusese cu „cuvinte ce ar fi făcut să lăcrimeze și un tigru coreean, ” notează ea cu tandrețe. În același timp, doamna Nijo era vizibil neinteresată de GoFukakusa. Faptul că pruncul lor recunoscut a murit nu a contat, și nici aroganța cu care și-a atras ostilitatea împărătesei HigashiNijo. Chiar și doamna Nijo, care era atât de preocupată de propria persoană, și-a dat seama că HigashiNijo nu mai părea la fel de prietenoasă ca înainte.

Ultima eroare a doamnei Nijo a reprezentat-o aventura sa cu Kameyama, fratele mai tânăr al lui GoFukakusa, pe care acesta îl invidia atât de mult. După doisprezece ani, Go-Fukakusa și-a repudiat brusc concubina. În timpul ultimei lor întâlniri, doamna Nijo a fost îmbrăcată cu un chimonou delicat și lucitor din mătase, cu o glugă roșie și flori de cartof chinezesc brodate cu albastru. După ce s-a descotorosit de ea, împăratul s-a îndepărtat fredonând: „Urăsc florile de cartof chinezesc!”

Doamna Nijo a trebuit să recunoască faptul că pierduse afecțiunea și respectul iubitului său imperial.

„Cum a putut fi atât de nesimțitor?” se întreba ea. Deși ea îi fusese mult timp concubină (necredincioasă), Go-Fukakusa și-a întrerupt sprijinul financiar pe care i l acorda. Doamna Nijo a reușit să evite ruina recitîndu-și poeziile, acordând sfaturi în probleme de decorațiuni interioare și, în general, trăind datorită propriei istețimi. A devenit și călugăriță budistă, dar o călugăriță neobișnuită, care călătorea foarte mult și întâlnea oameni din toate clasele sociale.

După opt ani petrecuți pe drumuri, doamna Nijo îl întâlnește pe neașteptate pe Go-Fukakusa la un altar. În acel moment și el era preocupat de cele sfinte. Ea purta o haină murdară de călugăriță, prăfuită, plină de noroi uscat și descusută, iar tovarășul ei de călătorie era un pitic cocoșat. Go-Fukakusa a recunoscut-o, și cei doi au petrecut noaptea împreună depănând amintiri nostalgice. „Poveștile de dragoste nu mai au astăzi același farmec ca pe vremuri”, oftă el, sau cel puțin așa notează doamna Nijo.

Deși povestea vieții sale are un final pauper, doamna Nijo, care nu a știut niciodată ce înseamnă modestia, a socotit că se cade să noteze și acest aspect. Și bine a făcut. Căci memoriile ei sunt unul dintre puținele documente despre iubirile, gândurile și reflecțiile unei concubine, despre universul de la curtea regală de la finele secolului al XIII-lea și despre aglomerația Japoniei pestrițe de zi cu zi.

Doamna Nijo a ilustrat în scrierile sale sexualitatea libertină a aristocrației japoneze, materialismul franc, snobismul și ritualurile acestei aristocrații. Ea împărtășea viziunea convențională asupra dragostei ca joc în care contau idila și poezia, nu și fidelitatea. Indiferent dacă locuiau la curtea imperială sau în casa unui negustor prosper, concubinilor nu aveau siguranța și statutul nevestelor, dar adesea stârneau pasiuni puternice. În ceea ce privește sentimentele materne, doamna Nijo a fost o curtezană tipică, detașată de copiii controlați de tată și crescuți de mama, dar doamna Nijo era unică în felul ei. În special prin memoriile ei care-i serveau doar ei înseși, și prin rezistența extraordinară în fața loviturilor sorții. În mod uimitor, a trecut de la statutul de concubină la cel de vagabondă cerșetoare fără să se auto-compătimească sau să se distrugă. Aceasta a fost fără îndoială consecința aptitudinilor ei admirabile de

hotărâre. Dar poate ca doamna Nijo sa simțit și ușurată să scape de constrângerile și artificialitatea vieții de concubină de curte, fiind scutită de obligația de-a pretinde că îl iubea pe neatrăgătorul, chiar respingătorul GoFukakusa.

Amantele gheişe

Concubinajul și structura familială pe care acesta se grefa nu erau instituții sociale care reflectau dublul standard al civilizației japoneze. Acest dublu standard avea ca rezultat și prostituția pe scară largă. Prostituatele erau fete sărace, adesea vândute unei matroane. Shogunatul Kamakura (1185–1333) și-a asumat sarcina supravegherii prostituatelor, iar șogunatul Ashikaga (1338–1573) a înființat Biroul Prostituatelor pentru a le impozita. Shogunatul Tokugawal (secolele XVII–XVIII) a mers și mai departe, înființând faimoasele cartiere japoneze ale plăcerii, ghetouri autorizate, ca niște grădini zoologice, în care erau distrați nenumărații oaspeți străini.

Dar cum mulți japonezi din secolul al XIX-lea făceau mariaje sterile, aranjate, voiau ceva care să nu necesite permanenta responsabilitate în a întreține o concubină, dar care să le ofere ceva mai mult decât atenția fugară acordată de o prostituată. Cu alte cuvinte, ar fi vrut o amantă de tip occidental, dar în stil japonez.

O sursă de amante era lumea ceainăriilor cu gheişe. La început, geisha ("oameni care te distrează") erau bărbați, dar pe la 1800, majoritatea erau femei. O gheişă trebuia să arate complet diferit față de alte femei; ea avea fața alba ca varul ce evidenția ochii conturați cu negru și gura desenată ca un boboc de trandafir, iar gâtul albit făcea eforturi să susțină o perucă neagră, grea și țepăună. Îmbrăcată în chimonoul ei superb și excesiv de scump cu un obi în jurul taliei zvelte, gheişa era mai puțin femeie și mai mult o creatură eterică exercitând o puternică atracție erotică. Până în secolul al XIX-lea, gheişa se definea prin noțiunea de iki, ceea ce în traducere liberă, ar însemna „cool chic”.

Gheişele proveneau de obicei din clase sociale mai sărace și intrau în branșă ca ucenice pe la vreo zece sau doisprezece ani. Statutul de gheişă reprezenta de departe cea mai bună soartă pentru o fetiță dezavantajată, care voia să-și îmbunătățească condiția socială. Era educată, își ajută părinții, care primeau o sumă de bani când semnau contractul prin care gheişa urma să servească pe o anumită perioadă.

Programul de pregătire a unei gheişe era riguros și îndelungat. Includea lecții de canto și muzică, cunoașterea ceremoniei teribil de complicate a ceaiului și știința aranjării florilor. Elegantul dans ritual era nivelul cel mai înalt de performanță și elementul esențial în găsirea unui patron bogat, sau dannasan. Sume fabuloase se cheltuiau pe farduri și haine. Pictarea feței cu masca albă de gheişă și coafarea minuțioasă a părului îngurășat (și mirositor, plin de mătreață) erau ritualuri zilnice care necesitau ore întregi petrecute în fața oglinzii.

Gheişa muncea excesiv, era subnutrită și subevaluată, cu alte cuvinte, supusă tipicului tratament, dur și nemilos, care era considerat potrivit pentru fete. La școala de gheişe, etichetă le cerea noilor venite să se prezinte drept „fată cu foarte puțin talent”, deși simplul fapt că reușiseră să ajungă la această școală era o performanță excepțională.

Gheişele erau inițiate sexual printr-un ritual vechi, mizuage. Un barbat mai vârstnic își petrecea șapte nopți cu o gheişă virgină, masînd-o între coapse cu albuș de ou, în fiecare noapte mai adânc, până în noaptea când o penetra cu degetele sale iscoditoare.

Gheişele învățau că trebuie să păstreze o discreție absolută, astfel încât patronii să fie siguri că, orice ar auzi această, mai degrabă și-ar tăia limba decât să facă dezvăluiri. În secolul al XIX-lea, samurarii conspirau la răsturnarea guvernului shogunilor în ceainării, dar gheişele nu suflau un cuvânt. Politicienii japonezi țineau ședințe importante în ceainăriile zashikis (sau saloane), unde serveau gheişele lor favorite.

O ucenică gheişă devenea „sora mai mică” a unei gheişe mai experimentate, „sora mai mare”, care o învăța totul, de la secretele ingredientelor pentru farduri până la stratageme conversaționale menite să îi încânte pe clienți. În schimb, sora mai mare urma să primească o parte din câștigul pe care avea să-l

obțină sora mai mică. Pentru sora mai mică, obiectivul major era să devină amanta unui bărbat bogat.

Ucenica devenea gheișă în adevăratul înțeles al cuvântului numai după ce trecea un examen prezidat de doamna ceainăriei, profesorii ei și oficiali de la domiciliul gheișei. Doi sau trei ani după aceea, muncea doar pentru cazare, masă și haine, cele din urmă reprezentând o cheltuială majoră. Mai târziu, putea să păstreze bacșișurile, iar ceainăria încasa de la clienți un Preț usturător pentru serviciile ei. De fapt, gheișa era dependentă financiar de ceainăria la care lucra, și numai dacă avea un patron, sau dannasan, își putea plăti uriașele sale datorii. De obicei, gheișa devenea amanta acestui dannasan.

Un potențial dannasan se prezentă la proprietarul ceainăriei, care îl cerceta cu atenție. În special sub aspect financiar, înainte de a lua vreo hotărâre. Dacă era acceptat, se angaja prin contract să răscumpere datoriile gheișei, prelua cheltuielile legate de întreținerea ei și poate și pe cele medicale, ceea ce nu îl scutea de plata unei taxe pe oră pentru a petrece un timp cu ea. Existau și unele gheișe foarte apreciate, care nu aveau mai mult de doi patroni (dannasan) într-o viață, dar majoritatea se așteptau ca acesta să se plictisească de ele după vreo șase luni sau un an.

Gheișa nu trebuia să-și iubească patronul, deși era suficient de exersată în arta flatării, pentru al ferma și ai arăta respectul cuvenit, ca și cum l-ar fi iubit. Relația lor reprezenta un aranjament ritual și controlat. Ea era o amantă expertă, iar el, un client mulțumit. Dacă se îndrăgosteau, cum se întâmpla adesea, era o plăcere neașteptată. Dacă alegerea ei se îndrepta spre un alt bărbat, așa cum se întâmpla la fel de des, risca să-și piardă patronul, să-și atragă mânia proprietarului ceainăriei și să-și strice reputația.

Existau și avantaje în viața unei gheișe japoneze. Să nu uităm că și în Japonia zilelor noastre femeile care se plâng de hărțuire sexuală sunt ostracizate și numai cele mai curajoase feministe îndrăznesc să critice ordinea socială și să militeze pentru egalitatea sexelor. În general, deveneau gheișe fetițele foarte sărace descoperite în cartiere paupere, iar noul mediu în care erau aduse și crescute le oferea un standard de viață la care altfel nici nu ar fi putut visa. Gheișele beneficiau de o educație temeinică și practicau diverse arte. Erau scutite de cea mai mare parte a muncilor casnice, pentru care oricum nu aveau timp și nici înclinație. Trăind într-o lume care se baza pe tradiție, elitism și erotism, ele se pomeneau ridicate pe cea mai înaltă treaptă socială.

Ca toate amantele, gheișele trăiau în nesiguranță și nu dispuneau de mijloace de subzistență. După ce își îndeplinea obligațiile, dannasan era liber să schimbe gheișa, iar majoritatea procedau așa în schimbul unui nou „model”. Oricum, faptul că erau acceptate înapoi de ceainărie reprezenta o consolare, deși gheișa o lua de la capăt cu căutarea și distrarea clienților. Unele gheișe reușeau să pună deoparte ceva bani pentru astfel de situații, dar majoritatea sufereau din punct de vedere financiar când patronul lor își retrăgea sprijinul.

În schimb, gheișele își puteau îmbunătăți soarta, căci majoritatea femeilor și mai ales fetele sărace erau subestimate în societatea japoneză. Dar costurile erau mari; pentru fiecare beneficiu: educație, pregătire, introducere în înalta societate, recompense financiare, gheișa trebuia să plătească un preț. Ea depindea prin contract de sponsorii ei și făcea datorii uriașe, dedicându-și apoi tot restul vieții achitării lor. Dar prețul cel mai era încarcerarea în trupul propriu, devenit obiect de lux. Fără mască, coafură, chimonou, obi și recuzita vestimentară, gheișa nu era decât o simplă femeie, care nu valora mai mult decât semenele sale.

Un număr redus de gheișe continuă să existe și în zilele noastre. Spre deosebire de 98% dintre japoneze, gheișele nu se mărită niciodată, ci trăiesc în comunități de femei care se numesc hanamachi. Deși necăsătorite, ele fac adesea copii, unele cu dannasan, patronul lor, dacă acesta nu le obligă să avorteze, sau cu vreun amant secret, care le oferă bucuria unui copil pentru a le pigmenta existența singuratică. În mod evident, numai în aceste comunități hanamachi și în ceainării, nașterea unei fetițe este sărbătorită cu mai multă bucurie decât aceea a unui băiat. Din multe puncte de vedere, gheișele sunt profund tradiționaliste, dar, sub alte aspecte, oferă spre studiu un caz de sensibilitate surprinzător de feministă.

Astăzi, gheișele încă mai au patroni care le asigură o sursă de venit, și le țin companie. Dar chiar și așa, gheișele continuă să muncească. Trăiesc pe picior mare și au nevoie de bani. Cele care părăsesc ceainăria

când patronul le instalează într-o locuință independentă se pot întoarce oricând la muncă, dacă dannasan le părăsește sau moare fără a le trece în testament.

Gheișele susțin, totuși, că cel mai dificil aspect al muncii lor este chinul de a ști că iubitul lor dannasan, căci unele gheișe chiar se îndrăgostesc de patronii lor, se duce seara acasă la soție. E mai puțin probabil ca nevestele să-și facă griji în privința gheișelor, căci acestea nu reprezintă o amenințare la adresa mariajului lor, printr-un posibil divorț.

Altă durere, pe care gheișele o împărtășesc cu toate amantele lumii, este statutul lor de clandestinitate foarte rar amantii lor recunosc față de alții legătura pe care o au cu ele. Dannasanul unei gheișe, care deținea o funcție înaltă în stat, a ținut-o pe aceasta ascunsă de ochii lumii și de soția sa, dar nu și de secretarul său și de prietenii. Când a murit, la doar câteva ore după ce vorbise cu ea la telefon, nimeni nu s-a obosit să o anunțe. A aflat de la știri. A cerut permisiunea de a veni la înmormântare, dar prietenii și secretarul au fost de acord cu condiția ca ea să poarte haine „civile” obișnuite în locul chimonoului de basm. „Înțeleg”, a spus gheișa în primul moment. Dar după ce s-a gândit mai bine, și-a schimbat hotărârea și a mers să își ia adio de la iubitul ei îmbrăcată în chimonou.

La scurt timp după aceea, nu și-a mai primit renta lunară. A pus acest lucru pe seama faptului că purtase chimonoul. În realitate dannasan nu o trecuse în testament. Din fericire, se pricepea suficient la afaceri pentru a-și înființa propria ceainărie, așa că moartea patronului ei nu a afectat-o.

De curînd, amantele gheișe au scandalizat Japonia după ce presa și-a abandonat politica tradițională de respectare a intimității vieții particulare a persoanelor publice. În 1989, premierul Sosuke Uno, numit și „Domnul Curat”, a fost primul politician de frunte despre care s-a făcut astfel de dezvăluiri și care a trebuit să demisioneze sub presiunea oprobiului public. De fapt, păcatele sale erau mai vechi: generații întregi de politicieni inclusiv cei din opoziție, se strâneau la discuții în ceainării și își luau amante gheișe, ceea ce era un lucru cunoscut de toți japonezii. Dar două gheișe care avuseseră pe vremuri o relație cu Uno au încălcat tradiția și au vorbit. „Mi-ai cumpărat trupul cu 300.000 yen pe lună”, l-a apostrofat Mitsuko Nakanishi, fosta gheișă a lui Uno. Reporterii cărora cele două gheișe le vorbisera au ales să publice povestea lor.

Drept urmare, o femeie parlamentar, Manae Kubota, a sfâșiat vâlul de tăcere care acoperea problemele personale ale parlamentarilor. La interogată chiar pe premier, reproșându-i că „tratase femeile ca pe o marfă”. Mitsuko Nakanishi a adăugat: „O persoană ca el, care tratează rău o femeie fără apărare, nu ar trebui să fie prim-ministru”.

Principalul acuzat în cazul premierului Uno a fost inegalitatea fundamentală dintre bărbați și femei în societatea japoneză, într-o epocă în care apăreau mici fisuri în zidul privilegiilor masculine, un martor, care înainte ar fi trebuit să fie mut, a făcut un lucru fără precedent și de neconceput: a spus lumii ceea ce această deja știa în secret.

Concubinele din Haremuri

De obicei, haremurile imperiale ne sugerează imagini cu concubine senzuale aflate la mila eunucilor cu figuri înăcrute și efeminate, ilustrând sexualitatea insașiabilă a împăraților și prinților. Realitatea din haremurile otomane și chinezești, însă, avea mai puțin de a face cu sexul și mai mult cu puterea.

Cuvântul arăbesc haram, de unde vine „harem”, înseamnă trai izolat de lumea exterioară, descriind paradoxul unui sanctuar al femeilor, care este totodată și închisoare inexpugnabilă. Ultimele haremuri turcești au supraviețuit până în 1909. Din zecile de mii de concubine pe care le-au înghițit de-a lungul secolelor, cea mai faimoasă, dar poate că turcii ar numi-o mai degrabă infamă, a fost Roxelana, o femeie din secolul al XVI-lea, numită și „Rusoaică”.

Roxelana

Roxelana a fost o femeie frumoasă, isteată și ambițioasă, mignonă și plină de energie, cu un nas mic

în vânt și ochi care te străfulgerau. O legendă poloneză o identifică drept Alexandra Lisowska, fiica unui preot ortodox scăpat din Rohatyn, Rutenia, în Munții Carpați. Povestea relatează că a fost capturată de o hoardă de invadatori tătari, care au vândut-o marelui vizir Ibrahim Pașa. Acesta a dăruit-o lui Suleiman, probabil cel mai mare sultan al Imperiului Otoman. Nu se știe nimic mai mult despre originile, copilăria sau educația ei. Viața ei ca figură istorică a început abia în 1526, când a ieșit zgâriată și plină de sânge dintr-o încăierare cu concubina preferată a lui Suleiman.

Roxelana

Sultanul Suleiman (Kanuni)

Pierzând voit acea luptă, Roxelana a avut una dintre cele mai strălucite idei. Era deja a doua cadână (qadin însemna „concubină regală”), dar tătaroaica Gulbahar, prima cadână și mama prințului Mustafa, moștenitorul tronului, reprezenta un obstacol insurmontabil în calea ascensiunii ei către o poziție privilegiată. În timpul unei dispute, Roxelana a provocat-o pe Gulbahar s-o atace. Gulbahar a căzut în capcană. Ia smuls Roxelanei părul din cap și ia zgâriat fața cu unghiile, desfigurându-i temporar chipul plăcut.

Dar victoria lui Gulbahar a fost efemeră. Deși Roxelana provocase atacul, știa că protocolul rigid al haremului îi interzicea să contraatace, căci risca să fie expulzată din harem. Așa că, în timp ce adversara sa lăsat pradă mâniei, ea nu a făcut decât să primească loviturile.

Mai târziu, fu răzbunată. La câteva zile după aceea, refuză convocarea lui Suleiman pe motiv că era mutilată. Suleiman a fost atât de șocat și de mânios, încât a alungat-o pe Gulbahar. Aproape imediat, Roxelana a înlocuit-o în postura de primă cadână.

Cu toată frumusețea ei, ascensiunea rapidă a Roxelanei în cadrul haremului a fost uimitoare, grație inteligenței, ambiției și prezenței ei fizice. Din harem făceau parte circa trei sute de femei, iar competiția era feroce și miza mare. Concubinele nu erau deloc egale între ele. Cele mai multe își petreceau întreaga viață într-un plictis enorm, frecând podele și făcând diverse treburi casnice. Negresele o duceau cel mai rău, lor le reveneau cele mai dificile și mai murdare treburi. Femeile albe, precum Roxelana aveau diverse însărcinări, de la contabilitate la prepararea cafelei.

Haremul, situat în palatul vechi, avea o ierarhie rigidă și un protocol complex. În vârful ierarhiei, reflectând viziunea turcilor conform căreia nevestele pot fi schimbate, dar mamele sunt permanente, se găsea mama sultanului, Hafsa Hatun, Sultana Valide („Regina Mamă”). Era al doilea om în stat după fiul ei, iar, în palatul vechi, ea avea drept de viață și de moarte. Dar relația ei cu concubinele fiului era încordată: nu își făceau confidențe și nici nu își adresau încurajări. Ea comunica cu niște femei care o invidiau și care complotau împotriva ei prin intermediul aghiotantului ei, Kizlar Agha („Generalul Fetelor”), șeful eunucilor negri. Între cei doi, femeia vârstnică și castratul nubian, guvernau femeile din harem.

Kizlar Agha era, totuși, prea ocupat cu afacerile administrative imperiale pentru a consacra prea mult timp treburilor haremului, așa că pe acestea din urmă le transfera altor eunuci. Aceștia lucrau cu femeile care erau adevăratele supraveghetoare ale haremului. Pe postul de controloare, casieră, păstrătoare a bijuteriilor și cititoare a Coranului erau desemnate de obicei femeile vârstnice, care nu aveau nici o șansă să îl atragă pe sultan, așa că se bucurau să-și exercite puterea și să acumuleze averea la care le dădea

dreptul rangul pe care îl dețineau.

Haremul reprezenta o societate închisă, complexă și periculoasă, izolată de realitatea lumii înconjurătoare și chiar și de sultan și de anturajul lui, care locuiau separate, în marele serai. Colegii de detenție din cadrul haremului, femeii și eunucii, erau de diverse rase și etnii: ruși, caucazieni, tătari, greci, sârbi, italieni, nubieni și etiopieni, mulți dintre ei fiind creștini sau creștine. Nici o femeie nu era musulmană, căci legea interzicea ținerea în sclavie a musulmanelor. Toți membrii haremului erau lipsiți de putere, captivi într-o instituție labirintică proiectată, cu imense costuri umane și financiare, pentru a servi libidoului și mândriei sultanului, așa că învățau repede rolurile care le fuseseră încredințate.

Dar aceasta nu le ajuta pe concubine să se împace cu propria lor condiție. Se certau amarnic și își disputau atenția mai marilor haremului; Kizlar Agha, Sultana Valide și șefii de departamente. Concubinele fuseseră smulse din familiile lor sărace și numeroase din satele natale. Acolo ele s-ar fi măritat și ar fi făcut copii. Aici, în harem, înconjurate de femeii și eunucii, singura supapă de sexualitate care le era permisă o reprezenta sultanul. Dar el le plăcea doar pe cele mai atrăgătoare, așa că tensiunile sexuale erau aici acute și interminabile. Concubinele se vedeau nevoite să-și reprime sau să-și sublimeze dorința până când sultanul le chema la el. Unele dintre aceste femei prinse în capcană chiar asta făceau. Altele în mod conștient sau nu, căutau plăcerea sexuală la colegele lor de harem sub pretextul masajelor cu uleiuri înmiresmate, al perierii și coafării părului, precum și al altor proceduri de înfrumusețare.

Concubinele care nu puteau să îndure absența unui bărbat își riscai viața și, dacă puteau, mituiau eunucii care le strecurau în pat bărbat necastrați și discreți. Deși castrați, eunucii încă mai aveau imbolduri sexuale. Cu aceste femei care le erau familiare, singurele din lume care n-ar fi râs de ei, unii se angajau în jocuri sexuale, amanți desperați făcând dragoste disperată.

Pe lângă frustrările sexuale, un efect secundar important al vieții din harem era nefericirea menstruală colectivă a concubinelor. O săptămână din patru, feromonii începeau să le strige prin trup, răspunzând feromonilor celorlalte, într-un ciclu împărțit cu alte femei care gemeau, mai triste, mai iritabile ca de obicei.

Dar concubinele care nu erau dorite se temeau de ceva mai mult decât de singurătate. Repetau într-una povești despre femeile pe care Kizlar Agha și tovarășii lui le virau în saci de care atârnavă pietre și le duceau pe mare pentru a le arunca peste bord și a le îneca. Într-o versiune de coșmar povestea spune că un scufundător care spera să descopere o comoară într-un vas scufundat a găsit numai zeci de saci mișcați ritmic de curenți, giulgiuri ale femeilor înecate cu pietre legate de picioare.

Și eunucii puteau fi periculoși dacă vreo concubină îi supăra, insulta sau nu îi asculta. Răpiți în copilărie și mutilați la pubertate, aceștia suferiseră o traumă indescritibilă, ca să nu mai vorbim de faptul că operația brutală ucidea circa 90% dintre cei care o suportau. Deși pregătirea intensă pentru îndeplinirea sarcinilor din harem le estompase amintirile despre familia și cultura lor, eunucii se raportau, în cel mai bun caz, într-un mod ambivalent la starea lor. Pe de o parte, îi bucură perspectiva avansării și a câștigului. Pe de altă parte, erau înrăiți din cauza mutilării pe care o suferiseră și de faptul că societatea se temea de ei și îi condamna drept mujbubs, adică bărbați fără penis, disprețuindu-i în același timp pentru că erau negri.

Pentru cea mai drăguță și nurlie concubină, strategia evidentă era să atragă atenția sultanului, astfel încât acesta să arunce asupra norocoasei o maramă cu broderie bogată, semn de favoare care putea să îi schimbe viața.

Când se întâmpla așa, norocoasa era separată de restul concubinelor, mutată într-un apartament propriu și dotată cu servitori personali. Apoi diverși slujitori ai haremului o îmbăiau, o îmbălsămau, o parfumau și o epilau. O coafau și îi vopseau unghiile. O împodobeau cu lenjerie scumpă și rochii superbe. Apoi urmă așteptarea. Oare sultanul avea s-o invite în dormitorul lui? Și dacă avea să o facă, oare ea ar fi putut să îl seducă astfel încât să devină preferata lui? Sau, și mai bine, putea, oare, să îi conceapă un fiu care s-o ridice într-o zi la cel mai înalt rang, de Sultana Valide?

Uneori, sultanul uita de ea cu desăvârșire. Și atunci neajutoratei i se luau podoabele și era trimisă înapoi

în dormitorul aglomerat pe care îl părăsise cu un aer atât de triumfător. Pe măsură ce îmbătrânea și speranța se veștejea, nu mai avea decât o singură ambiție: să se transfere în palatul kchi, unde ar fi putut să se căsătorească și să plece.

Dar numai câteva concubine aveau parte de o astfel de victorie: sultanul și le amintea și le dorea. Fiecare avea propria experiență în această irivință: noaptea, un eunuc negru le escorta în dormitorul imperial din zona destinată femeilor, o cameră special pregătită pentru ai servi sultanului în acest scop. Acolo domnea liniștea. Nimeni nu trebuia să știe identitatea alesei sau momentul când el o seducea (sau invers, când ea îl seducea pe el, dacă își făcuse lecțiile bine).

Concubina se apropia de sultan de la capul patului, iar el o aștepta culcat. Dând semne de supunere cât mai evidente, ea ridică un capăt al verturii. Apoi, conform ritualului, se strecura în pat, tîrînduse încet până la sultan, împingîndu-se ușor pe genunchi și coate. Nici chiar în aceste clipe concubina nu era singură cu stăpânul său. Două negrese vârstnice vegheau cu schimbul la ușă, ținând aprinse două torțe. În prezența acestora, cei doi își petreceau noaptea făcând dragoste, concubina novice dîndu-și silința să-și incinte stăpânul. De obicei era o virgină, dar colegele ei de harem și eunucii o inițiaseră în arta erotismului. Era, în primul rând, pregătită să ofere plăcere. A doua zi, sultanul îi evalua performanța lăsînd-ui hainele sale, în buzunarele cărora erau ascunși bani. Îi mai trimitea, uneori, după ceva timp, câteva daruri suplimentare în semn de apreciere.

Dacă rămânea gravidă, femeia devenea o sultană, iar viitorul ei era asigurat. Dacă nou-născutul era un fiu, desemnat ca moștenitor al tronului, ea visa la ziua când avea să domnească în palat ca Sultană Valide.

Aceasta reprezenta strania și dificilă lume, căreia tînăra Roxelana trebuia să îi facă față după ce a fost vîndută. Spre deosebire de multe alte concubine, soarta ei nu a întristat-o. În serai, era cunoscută ca Hurrem, „femeia care rîde”, căci rîsul ei cristalin se auzea până și în prezența sultanului. Imediat evalua seraiul și haremul. La orbit de la bun început pe tînărul Suleiman, deși nu suficient de mult, încât să o înlocuiască pe Gulbahar, prima cadănă și mama prințului Mustafa, care era declarat moștenitorul tronului.

Suleiman avea treizeci de ani, iar Roxelana era mult mai tînără când a ieșit victorioasă din lupta sa cu Gulbahar, pe care sultanul a izgonit-o din harem. În același timp, el se dedică în exclusivitate Roxelanei, o decizie nemaiauzită din partea unui împărat care avea la dispoziție sute de femei. A mers atât de departe, încât a aranjat căsătorii pentru cele mai frumoase femei din haremul său, din dorința de a domoli gelozia Roxelanei. Cîteva ani mai tîrziu, un observator străin se minuna să vadă că „el îi poartă o asemenea dragoste și îi este atât de credincios, încât toți supușii spun că ea ia făcut farmece și o numesc vrăjitoare.” Întradevăr, fidelitatea lui Suleiman față de o singură femeie a fost unică în rîndul împăraților otomani.

Roxelana nu lua în seamă resentimentele tot mai puternice ale celor din jur. Milioane de turci puteau să o urască, dar cel care conta, sultanul Suleiman, o adora. Cu toate acestea, Roxelana nu putea schimba un fapt: Mustafa, fiul lui Gulbahar, cea căzută în dizgrație, era în continuare moștenitorul lui Suleiman.

Ceea ce o îngrozea pe Roxelana era faptul că, o dată ajuns sultan, Mustafa avea să fie obligat de Codul Legilor să-și ucidă cei trei frați vitregi, fiii ei. Această „lege fratricidă” rezulta dintr-o interpret-tare trasă de pînă a unui verset din Coran: „Ce e moartea unui prinț față de pierderea unei întregi provincii?” și avea drept scop preîntîmpinarea luptelor pentru puterea regală. Ascensiunea lui Mustafa la putere ar fi însemnat condamnarea la moarte a lui Cihangir, Selim și Bayazid, fiii Roxelanei. Cum Mustafa se apropia de vîrsta majoratului, Roxelana devenea tot mai disperată și îl convinse pe Suleiman să îl mute în diverse locuri cât mai îndepărtate. Gulbahar, care locuia cu Mustafa după expulzarea ei din palat, obișnuia să își urmeze fiul în locurile deprimante unde era trimis, și astfel se îndepărta o potențială amenințare pentru Roxelana. În final, Roxelana reușise să diminueze influența lui Mustafa asupra tatălui său.

Următoarea țintă a Roxelanei a fost ostentativul și arogantul Ibrahim pașa, mare vizir și consilier de încredere, administrator și cumnat al lui Suleiman. Suleiman și Pașa erau nedespărțiți, și chiar aveau dormitoare învecinate. Pașa era la fel de credincios sultanului precum și sultanul îi era Roxelanei, fiind

protejat și de Hafsa Hatun, Sultana Valide. Dar, în 1535, când a murit Hafsa Hatun, Ibrahim și-a pierdut cel mai important aliat. Roxelana a profitat de avantajul ei, montându-l pe sultan împotriva vechiului său prieten.

Succesul ei ia fost fatal acestuia. În noaptea de 14 martie 1536, sultanul convocă gealații seraiului, niște muți care nu puteau să îl trădeze, și le ordonă să îl stranguleze pe Ibrahim. Marele vizir se luptă pentru viață împotriva asasinilor. A doua zi, servitorii îi descoperiră cadavrul. Avea hainele sfâșiate, iar pereții dormitorului erau pătați de sânge. Deși Pașa fusese creștin, Suleiman îl îngropa într-o mănăstire de derviși, fără piatră funerară, ca pe un vagabond mai degrabă, decât ca pe al doilea om ca putere din imperiu. Roxelana își eliminase rivalele sexuale cu mult timp în urmă. Acum, din aceeași gelozie oarbă, îl eliminase și pe omul de încredere, cel mai loial și mai capabil consilier al sultanului.

Câțiva ani mai târziu, în 1540, un incendiu devastator răvăși palatul, lăsând fără adăpost sute de concubine, eunuci și sclavi. Roxelana îl convinsese imediat pe Suleiman să o plaseze în marele serai, deși acolo nu locuiseră niciodată femei. Aici ea era chiar în inima puterii și politicii imperiale. Peste un deceniu, când noul palat fu ridicat pe ruinele celui ars, Roxelana rămase unde se afla. Devenise o prezență atât de puternică în guvern, încât istoricii îi atribuie ei inițiativa Domniei Femeilor în Imperiul Otoman, care a durat până în 1687.

La scurt timp după ce i s-a alăturat sultanului în marele serai, Roxelana s-ar putea să-l fi convins să o ia în căsătorie, dar această ipoteză nu a putut fi confirmată. Majoritatea turcilor neagă faptul că Suleiman ar fi putut lua vreodată în căsătorie o creștină (deși fusese convertită cu forța la Islam), o străină și o concubină. Dar o săptămână de celebrări publice a fost interpretată de diplomați și vizitatorii din afara spațiului turc ca o gală a festivităților prin care se serba însoțirea sultanului cu Roxelana. Dacă a fost așa, atunci Roxelana a reușit să-și schimbe statutul de concubină cu cel de soție.

Că împărăteasă sau primă concubină, Roxelana a fost confidenta și consiliera lui Suleiman, dar se concentra mai ales asupra salvării fiilor ei de prințul Mustafa, care ar fi trebuit săi ucidă după moartea tatălui său.

Tz 'uhsi

Orașul Interzis din China era un vast complex de palate cu acoperișuri portocalii și ziduri trandafirii, dar și de lăcașuri mai umile, care adăposteau întreaga curte, inclusiv concubinele imperiale. Curtea reprezenta sediul puterii imperiale chineze în timpul dinastiilor Ming și Qing, din 1368 și până în 1911. Din punct de vedere al construcției, era un labirint fortificat, ziduri înăuntrul zidurilor înăuntrul zidurilor. Marele Zid Chinezesc îi ținea pe străini la distanță, ziduri cu o înălțime de doisprezece metri și o grosime de cincisprezece protejau Pekinul (Beijingul de azi), iar zidurile violete care se înălțau până la cer în jurul Orașului Interzis se deschideau numai pentru curteni.

Înăuntru, Fiul Cerurilor numele reflecta originea presupus divină a împăratului trăia și domnea împreună cu o hoardă de consoarte: trei soții, nouă neveste secundare, douăzeci și șapte neveste de rang inferior, optzeci și una de concubine: totalul se cifra la circa una sută douăzeci și una de femei pentru un

singur bărbat. În plus, mai erau sute de copii și mii de rude, eunuci, servitori, birocrați, astrologi și alți funcționari, toți coabitând și lucrând alături de vastă familie imperială.

Concubinele imperiale, ca și cele care aparțineau unor bărbați de rang mai mic, erau membri întreținuți ai casei împăratului. Ele trebuia să fie de origine manciuriană sau mongolă, să aibă tălpile neîndoite și să provină dintrun clan potrivit. O dată alese, erau obligate să intre într-o competiție intensă pentru atragerea favorurilor împăratului ori ale împărătesei sau, în cazul împăratului Hsienfeng, a Văduvei imperiale, mama lui vitregă. Cele câteva care reușeau acest lucru erau recompensate cu o viață luxoasă, scutite de orice munci domestice, și trăiau cu speranța că aveau să îi conceapă împăratului un fiu. Nașterea unui copil putea chiar să promoveze concubinamamă la statutul de soție cu drepturi depline a fiului împăratului.

Cu un mileniu înainte, două concubine imperiale dobândiseră o asemenea putere. Superba Yang Kueifei s-a folosit de pasiunea împăratului Hsuan Tsung pentru ea în scopul de a-și îmbogăți rudele și a fost ucisă prin strangulare în timpul unei rebeliuni. Împărăteasa Wu a fost la început concubina împăratului Taizong, iar după moartea acestuia l-a fascinat atât de mult pe fiul acestuia, împăratul Gaozong, încât acesta a făcut-o concubina lui principală. La moartea lui, a reușit să fie numită împărăteasă și a domnit până la optzeci de ani, când a fost detronată.

În mileniul următor, cea mai memorabilă concubină a curții a fost doamna Yehenara, din Mancuria, născută la 29 noiembrie 1835, într-o familie mandarină de rang inferior, condusă de Kuei Hsiang, despre care nu se știe aproape nimic. Dacă celelalte mii de concubine închise între zidurile curții imperiale au trăit în anonim, sau păstrat, în schimb, foarte multe informații despre doamna Yehenara, cunoscută în istorie, atât din surse chinezești, cât și străine, sub numele de Tz'uhsi, împărăteasa Soarelui Apune. Din nefericire, multe din aceste informații au fost fabricate de exilații în China și de inamicii politici ai văduvei imperiale. O sursă de încredere este Sir Robert Hart, străinul care a făcut-o pe Tz'uhsi să-și depășească scârba provocată de „demonii străini” și care a fost numit inspector general al vămilor chineze. (Timp de zece ani, acesta a avut și el o concubină, pe Ayaou, ce ia născut trei copii, pe care ia recunoscut și întreținut, deși nu ia mai văzut niciodată după ce au crescut.) Alte surse sunt străinele care au întâlnit-o și care au vorbit cu Tz'uhsi, doctorii care au examinat-o, curtenii chinezi și o doamnă de onoare, Prințesa Derling, și diplomații străini interesați să raporteze cu acuratețe situația în țările lor de baștină.

Tz'uhsi avea puțin peste un metru cincizeci înălțime, era zveltă și bine făcută. Avea mâini delicate și, pe al treilea deget și pe degetul mic, purta unghii de zece centimetri prevăzute cu apărători de jad. Ochii săi erau mari și strălucitori, nasul lung și pomeții ridicați, buzele frumos conturate și bărbia rotundă. Zâmbetul îi era încântător. Ca majoritatea fetelor manciuriene, avea tălpile neîndoite, care apar încălțate în papucei delicați în majoritatea fotografiilor care neau rămas de la ea.

Ca orice soție sau concubină, Tz'uhsi își păstra pielea moale (și așa destul de palidă) și și-o parfuma cu creme, unguente și uleiuri. Folosea machiajul manciurian tradițional: își albea fața cu pudră de plumb, aplică pe obraji două pete de ruj, paloarea buzei de jos fiind întreruptă de un punct roșu aprins ca o cireasă. Părul ei lucios și negru, care nu fusese tuns niciodată, era periat și prins într-un eșafodaj complicat format din bentițe încastrate cu nestemate, agrafe în formă de insectă sau de floare și ciucuri de perle. „Mulți erau geloși pe mine pentru că la vremea aceea eram considerată o femeie frumoasă”, își amintește ea.

Characterul lui Tz'uhsi era, însă, departe de cel tradițional. Cunoștințele o considerau foarte serioasă și gânditoare, o fată liniștită și meditativă, care își păstra gândurile pentru sine, deși, mai târziu în viață, ea și-a exprimat resentimentele față de părinții ei, care i-au favorizat mereu pe frații săi. Era aproape analfabetă, ca toate fetele, dar vorbea puțină chineză, precum și limba manciuriană a mamei sale, și excela în materie de pictură.

În 1851, când avea șaisprezece ani, împăratul chinez Wen Tsung a murit, iar moștenitorul său de nouăsprezece ani, Hsienfeng, l-a urmat în funcția de Fiu al Cerurilor. Acum, datorită clanului căruia îi

aparținea tatăl ei, Tz'uhsi și surorile sale puteau concura pentru statutul de membre ale noului harem imperial. Multe familii manciuriene de vază se fereau să-și expună fiicele rigorilor unei asemenea competiții. O dată acceptată în harem, fiica înceta să mai existe pentru familie. Dacă împăratul o ignora, chiar dacă el murea, ei nu mai puteau să o mărite cu un bărbat potrivit, ci rămânea pe veci în dezolarea din Holul Favoritelor Uitate, a cărui fereastră se deschidea către niște pini cu trunchiuri răsucite și noduroase. În singurătatea și frustrarea ei, putea să facă o pasiune pentru altă concubină uitată. Cu toate acestea, familia lui Tz'uhsi, care se lupta pentru supraviețuire, nu făcu nazuri și le pregăti de îndată pe Tz'uhsi și pe sora ei pentru calvarul care le aștepta.

Procesul de selecție începu. Tz'uhsi, deja supravegheată de eunucii palatului, ajunsese în runda a doua. Fetele erau controlate la defecte fizice, boli și virginitate. Li se studia horoscopul, un demers extrem de important. Erau, de asemenea, testate în toate privințele, de la aptitudinile sociale și până la cunoașterea limbii manciuriene și chineze; fetele ca Tz'uhsi vorbeau adesea chineza foarte prost. Prea puține reușiră să treacă în runda a treia, care constă în servirea ceaiului cu împărăteasa văduvă, mama vitregă a lui Hsienfeng. Tz'uhsi se descurcă bine și se numără printre puținele alese să devină concubine în pregătire.

În timp ce Tz'uhsi se pregătea pentru viața ei de concubină imperială, împăratul Hsienfeng se căsătorii cu sora primei sale soții, care decedase. Noua împărăteasă se alătură haremului și concubinelor novice, printre care și Tz'uhsi, care devenise o concubină de rangul patru.

Haremul împăratului Hsienfeng era modest. Includea o împărăteasă, două consoarte și doar unsprezece concubine, un contingent de paisprezece femei, ceea ce vădea existența unor probleme bugetare, nu tendința de instaurare a puritanismului. China se confrunta cu problema conducătorilor corupți și incompetenți, cu războaie, inundații, recolte compromise și foamete.

Teoretic, toate cele paisprezece femei erau disponibile din punct de vedere sexual. De fapt, unele nici măcar nu-l întâlniseră pe împărat și nu erau decât servitoare ale împărătesei văduve. Tz'uhsi n-avea de gând să ajungă în aceeași situație.

Apartamentul lui Tz'uhsi din palatul magnific, pardosit cu marmură era privat, deși la mică distanță de alte concubine, dar suficient de spațios pentru ca servitoarele și eunucii ei să o poată îngriji cum se cuvine. Împăratul îi dăruise bijuterii și rochii, veșminte de curte și încălțări, iar tatăl ei fusese și mai norocos, căci primise în dar baloturi de mătase scumpă, aur și argint, cai, șei și frâie și un elegant set de ceai.

Serioasă și atentă, Tz'uhsi învăță repede cum funcționa mecanismul curții. Eunucii erau adevărații traficanți de putere, înțelepciunea le dicta concubinelor să se împrietenească cu ei, căci ar fi fost periculos să îi înfrunte. Reprezentau, totodată, și unicii lor companioni, așa că laudele lor erau bine venite, conversația lor, instructivă și bârfa cu ei, revelatoare. Tz'uhsi le-a oferit eunucilor prietenia ei profundă și de durată. A reușit să ajungă și la împărăteasa Nihuru, stabilind o relație complicată cu aceasta, care a durat două decenii. În izolarea sa din harem, Tz'uhsi era înconjurată de câini de rasă, pekinezi crescuți exclusiv la și pentru palat. Tz'uhsi rămase o concubină virginală, pentru care căteii regali reprezentau propriii copii.

Lipsa de contact cu împăratul o tulbura profund pe Tz'uhsi. Dar în goana sa frenetică după experimente sexuale, Fiul Cerurilor prefera să își risipească energia prin bordeluri, ignorându-și concubinele îngrijorate. Pentru a îndrepta această stare de lucruri, mama vitregă a lui Hsienfeng și oficialii de la palat îl presau să își îndrepte atenția către harem, nu spre bordelurile sale preferate. El se conformă și o lăsă gravidă pe una din concubinele sale, gentilă și frumoasa Li Fei.

Graviditatea lui Li Fei îi oferii lui Tz'uhsi șansa vieții. Protocolul le interzicea concubinelor gravide să facă sex, o lege pe care nici chiar Fiul Cerului nu o putea încălca. Așa că, îndemnat de dorință, într-o zi din 1855, Hsienfeng înscrie numele castei Tz'uhsi pe tăblița tradițională de jad care reprezenta lista sa de dorințe nocturne și i-o dădu eunucului șef.

Tz'uhsi aștepta de mult acest moment. Când eunucul șef sosi în apartamentul ei, o dezbrăcă, o înfășură într-un covor purpuriu și o purtă în spinare până la dormitorul împăratului. Această tradiție data de pe vremea dinastiei Ming, când concubinele aveau picioarele îndoite și nu puteau merge. Eunucul o depuse la căpătâiul patului și îndepărtă covorul. Tz'uhsi, fără îndoială, tremurând și plină de teamă, știu ce are de făcut. Supusă, se târî până în locul unde se tolănise împăratul, care o privea, își oferi plină de încredere și speranță micuțul ei trup, lăsând să se observe doar modestia, nu și spaima ei în fața tânărului împărat exaltat, dar prea puțin experimentat.

Întâlnirea fu încununată de succes. Nouă luni mai târziu, într-un pavilion care se numea Biblioteca Copacului Wut'ung de Topaz, într-un maiestuos Palat de Vară cu grădină rotundă și luminoasă, Tz'uhsi îl născu pe Tung Chih, fiul imperial mult dorit. Vestea a fost foarte bine primită, mai ales pentru că Li Fei o născuse pe prințesa Jung An, o fiică lipsită de valoare din punct de vedere dinastic. Tz'uhsi asigurase succesiunea imperială și, întrucât purtase sămânța imperială, fu promovată la gradul de concubină de rangul întâi, sau consoartă, un statut depășit doar de cel al împărătesei.

E greu de crezut că Tz'uhsi sau Li Fei, ori chiar împărăteasa însăși ar fi fost în vreun fel îndrăgostite de dezmățatul bărbat căruia îi aparțineau. Pe de altă parte, ele erau intime numai cu eunucii și rămâneau arareori singure cu alți curteni, precum geloșii frați vitregi ai împăratului. De aceea, dorința lui Tz'uhsi de a fi iubită de Fiul Cerurilor reprezenta mai degrabă o stratagemă, poate chiar combinată cu puțină mândrie. Mai târziu avea să își amintească nostalgic de scurtă perioadă când „răposatul împărat să atașat foarte mult de mine și nu mai avea ochi pentru alte doamne."

Dar împăratului nu îi plăcea prea mult această concubină, poreclită „Micul Buddha" datorită încercărilor ei de a păstra alura netulburată a acestuia. Noapte de noapte, el înscria pe tăblița de jad numele încântător al nesperioasei Li Fei. Între timp, Hsienfeng începu să răspundă pozitiv la întrebările și comentariile entuziaste ale lui Tz'uhsi cu privire la evenimentele de actualitate, în privința cărora ea era extrem de ignorantă, și la afacerile din interiorul palatului, pe care ea le cunoștea foarte bine și le manipula cu șiretenie. Drept urmare, împăratul îi permise accesul la unele documente, introducând-o, astfel, în mod tacit în culisele puterii. Dar ea plângea adesea cu disperare, fiindcă el nu o iubea.

Până în 1860, așa s-a derulat viața lui Tz'uhsi. Era excesiv de atentă la aparențe și nu renunța niciodată la ritualul abluțiilor zilnice, la aranjarea și coafarea părului, parfumându-se în fiecare zi. Eunucii erau cei care le ajutau pe concubine în îndeplinirea acestor ritualuri. Făcuse o adevărată fixație pentru mersul pe jos, chiar și pe timp de ploaie, spre disperarea doamnelor de onoare, care trebuiau să o însoțească. Mânca pe sponci, alegând din 150 de feluri de delicatese, majoritatea fructe confiate și dulciuri, aranjate în porții microscopice, își vedea rar fiul imperial, care era alăptat de doici și îngrijit de eunuci, deși ea și împărăteasa discutau adesea despre creșterea lui.

După ce învățase să scrie și să citească, mama prințului își petrecea timpul, citind și studiind. Confectiona origami: iepuri și păsări de hârtie. Sau se juca cu haită de pechinezi negri care sălășluiau în propriul lor pavilion. Și, pentru că îi plăceau foarte mult florile, își decora fiecare apartament cu buchete florale, își împletea flori în păr sau le înnodea în blana lui Shadza (Nebunul), la vremea aceea, câinele ei favorit. Noaptea dormea pe o pernă umplută cu frunze de ceai, despre care se credea că face bine la ochi.

Viața lui Tz'uhsi, de concubină respectabilă și mamă a viitorului împărat, era la fel de plină de sens ca și puternica ei voință. Cu toate acestea, în ciuda priceperii ei în treburile palatului, ea și anturajul ei nu știau absolut nimic despre lumea agitată din afara zidurilor Orașului Interzis. Acea lume, China reală, era în fierbere, prost administrată, secătuită de corupție, atacată de disidenți și asediată de europeni lacomi și cruzi, cunoscuți ca „diavolii străini" pe care Tz'uhsi pe drept cuvânt îi privea cu neîncredere. Dreptul de a aduce în China mari cantități de opium indian, postură imorală pe care și-au asumat-o Marea Britanie și aliații săi, a creat premisele unei băi de sânge străin. În disperare de cauză, pentru a stopa dependența de opium, guvernul manciurian instituise un monopol, impozitând drogul atât de scump, încât nu și-l mai permiteau decât bogații. Totuși, negustorii englezi făceau contrabandă cu opium în China,

contribuind la extinderea dependenței de acest drog, dezintegrarea vieții de familie și sărăcirea oamenilor pe scară largă.

La zece ani după primul Război al Opiului, britanicii îl asaltau pe Fiul Cerurilor cu noi cerințe, privind legalizarea comerțului cu opium. După două noi tentative de intimidare, britanicii invadară Cantonul (Guangzhou). În 1860 năvăliră în Pekin și, cu o cruzime barbară, devastară Palatul de Vară. Împărăteasa Hsienfeng, Tz'uhsi și o mare parte a Curții Imperiale, printre care și trei mii de eunuci, fugiseră deja, într-o procesiune ridicol de fastuoasă, formată din lectici și căruțe trase de catări, care se întindea pe lungimea a vreo opt kilometri.

După un an de exil luxos, într-o reședință imperială de vânatoare, situată la vreo 110 mile de Pekin, împăratul în vârstă de numai douăzeci și nouă de ani se îmbolnăvi și muri, îngrozit de haosul iscat în țară și umilit de înfrângere. Pe măsură ce își pierdea puterile, oficialii de la Curte observară că nu desemnase nici un succesor. Tz'uhsi intră în priză. „Așa cum se întâmplă mereu în cazuri de urgență”, avea să își amintească ea mai târziu, „am profitat de ocazia care se iveau, și i-am zis:

— Acesta este fiul tău, iar el, auzind aceasta, deschise ochii de îndată și îmi spuse:

— Desigur că el va urma la tron. La doar câteva minute după aceea, Hsienfeng a murit.

Aceasta a fost intervenția politică a lui Tz'uhsi, care a schimbat atât viața ei, cât și pe cea a Chinei. La doar douăzeci și cinci de ani, ea a intrat în pâine. Nu avea nici o intenție să se retragă umilă, ca orice văduvă. Dimpotrivă, făcu presiuni pe lângă Nihuru pentru recunoașterea sa drept împărăteasă văduvă și coregenta fiului ei, Tung Chih. A fost numită Concubină de Virtute Feminină; din acel moment avea să fie cunoscută și drept împărăteasa Văduvă Tz'uhsi, împărăteasa Soarelui Apune. Nihuru deveni Tz'uan, împărăteasa Soarelui Răsare. Tz'uhsi s-a aliat de îndată cu Prințul Kung, cumnatul său, și cu împărăteasa Văduvă, creând astfel triada conducătoare a Chinei. Prima lor acțiune a reprezentat-o consolidarea poziției, prin eliminarea așa-zisei „Bande a Celor Opt”, care conspira împotriva lor. Căpetenia conspiratorilor fu decapitată, iar alți doi primiră permisiunea să se sinucidă. Restul au fost exilați.

Tz'uhsi își savura puterea, dar avea grijă să nu își de-a pe față inteligența, iar biograful ei, Sterling Seagrave, aprecia că „ea își evalua rolul la curte ca pe unul de mediere și arbitraj în toate problemele... în primii ani, a evitat să își impună o viziune proprie... Era punctul de sprijin în jurul căruia gravita întregul stat.”

În 1864, guvernul puse capăt lungii Rebeliuni din Taiping, în regiunea de sud, iar în 1868 și Rebeliunii din Nien, în nord. În perioada de pace care a urmat, guvernul lui Tz'uhsi și al lui Tz'uan au introdus reforme promițătoare și/sau concentrat asupra eliminării corupției și a atragerii de oameni capabili în administrația guvernamentală a Chinei.

Cele două împărătese nu aveau nici treizeci de ani, le lipsea experiența, nu cunoșteau protocolul administrativ și erau semi-analfabete. Nu dăduseră niciodată ochii cu un străin și nici nu fuseseră văzute de vreunul. Ședeau în spatele unor paravane în timp ce se consultau cu consilierii lor de sex masculin. Reputația ulterioară a lui Tz'uhsi, care o prezintă drept un tiran vicios și arogant, n-are nici o bază reală.

Din nefericire, cele două împărătese, mamele Fiului Cerurilor, nu-și cunoșteau nici rolul de mame. Tung Chih era un copi lproblemă, leneș, crud și, la vremea adolescenței, înnebunit după sex. Se strecura în afara Orașului Interzis pentru a experimenta plăceri ascunse în bordeluri și nici eunucii nu scăpau de poftele sale. „Femei, fete, bărbați și băieți fără deosebire, unul după altul”, notează Robert Hart în jurnalul său.

Când Tung Chih avea paisprezece ani, doctorii îl tratau de sifilis.

Tz'uhsi și Tz'uan au reacționat căutînd-ui lui Tung Chih o soție și câteva concubine pentru a-l determina să caute plăcerea acasă. La șase luni de la căsătorie, Tung Chih își relua escapadele în Pekin. De asemenea, își neglija și îndatoririle, zădărnicea eforturile oficialilor, degrada administratori de rang înalt și concedia miniștrii cabinetului. Procesul de guvernare fusese efectiv stopat.

Cele două împărătesc interveniră și le recunoscură rangurile oficialilor. Guvernul își relua activitatea.

China se urni mai departe. Trei luni mai târziu, Tung Chih fu diagnosticat cu variolă, epidemia care invadase Pekinul. De pe patul de suferință, el dădu un decret prin care își delega puterile către cele două împărătese până la vindecarea sa. În ianuarie 1875, Robert Hart nota în jurnalul său că un doctor străin „spune că împăratul suferă de sifilis, nu de variolă."

Indiferent de natură sa, boala îl ucise pe Tung Chih în ziua de 12 ianuarie. Tz'uhsi plânse după fiul care o făcuse împărăteasă, dar se transformase într-un monstru, un băiat extrem de arogant și vicios, a cărui moarte îi făcu pe mulți să răsuflă ușurați și salvă guvernul de la distrugere totală. Se găsiră destui care să pună în circulație bârfe despre o posibilă crimă.

Tung Chih nu numise un succesor, așa că cele două împărătese continuară să domnească până când avea să se găsească unul. Orașul Interzis deveni cu adevărat ostil, căci partizanii și rudele diverșilor prinți eligibili își promovau propriii candidați. Dar prinții erau fie prea impetuoși, fie cu sângele alterat din pricina escapadelor sexuale în bordeluri, așa că Tz'uhsi găsi un prinț mult mai potrivit, pe nepotul ei de trei ani, fiul surorii sale, cu care Tz'uan fu de acord. La fel cum procedase cu Tung Chih, Tz'uhsi confruntă Curtea cu un anunț surpriză. „Voi adopta acest copil, fiul celui de al Șaptelea Prinț, " anunță ea. La scurt timp după ce îi părăsi, își făcu din nou apariția cu noul „fiu" și declară: „Iată împăratul vostru!"

Împăratul-copil, numit apoi Kuang Hsu, „Succesiune Glorioasă", nu a avut o copilărie fericită. Mătușa sa imperială nu îl folosea doar pentru a proteja China de prinți precum răposatul ei fiu, ci îl și salva dintrun cămin unde fusese supus abuzurilor. Mama sa nevrotică și tatăl bețiv îl maltratară și aproape că îl înfometară până la moarte atât pe el, cât și pe frații săi, dintre care câțiva chiar au murit.

Două luni mai târziu, soția gravidă a lui Tung Chih, Alute, muri. În ciuda rapoartelor oficiale privind sinuciderea sa, se presupune că a fost ucisă pentru a se evita nașterea unui rival care să fie considerat adevăratul moștenitor al lui Tung Chih. Tz'uhsi s-a numărat printre cei suspectați, așa că reputația ei avea să fie pătată de dubiile privitoare la moartea lui Alute.

Sterling Seagrave a furnizat dovezi care o disculpau pe Tz'uhsi. Ea fusese cea care o alesese pe Alute de noră și nu dăduse niciodată vreun semn că ar fi regretat. Ea nu avea nici un motiv să se teamă de copilul lui Alute, care, fiind nepotul ei, nu făcea decât să îi consolideze poziția. Și, în ultimul rând, Tz'uhsi însăși fu intoxicată în momentul morții lui Alute.

Până în 1833, Tz'uhsi avea să sufere de o boală de ficat cronică. Lipsea adesea de la curte și, de câteva ori, se răspândi vestea că este pe moarte.

Robert Hart credea că, dintre cele două împărătesc, Tz'uhsi era cea mai isteată și mai influentă, iar Tz'uan cea mai drăguță. El notează în jurnalul său că Tz'uhsi „are temperament, dar și abilități." Acestea erau însă adesea subminate de faptul că tânjise o viață întreagă după afecțiune, ca și de tendința de a pleca urechea la lingușeli.

„Hart al Nostru", cum îl numise Tz'uhsi pe devotatul și capabilul său funcționar străin, își petrecu douăzeci și trei de ani din viață ca singurul expatriat care o descria „în mod constant ca pe o femeie și nu ca pe un monstru."

Împăratul Chinei era acum un copil traumatizat și bâlbâit, iar mătușa sa dinspre mamă era prea bolnavă pentru a-și asuma rolul principal în creșterea lui. În ciuda copilăriei sale chinuite și a unei educații prost înțelese, care le interzicea eunucilor să îl răsfețe așa cum se întâmplase cu Tung Chih, Kuang Hsu se transformă într-un împărat devotat, deși era prea melancolic și retras.

În 1881, Tz'uan se îmbolnăvi și muri, lăsînd-o pe suferinda Tz'uhsi să conducă singură China. În 1887, la cererea stăruitoare a unor oficiali ai Curții, regența ei să prelungit încă doi ani, deși, la cincisprezece ani, Kuang Hsu era considerat destul de matur pentru a prelua puterea. Această prelungire a mandatului ia oferit lui Tz'uhsi răgazul necesar spre a găsi o soție și două concubine pentru fiul său adoptiv.

În rolul de nouă împărăteasă a fost aleasă nepoata lui Tz'uhsi, Lung Yu, o fată zveltă, cu un ușor prognatism, la care ea ținea foarte mult. Concubinele erau două surori atrăgătoare recomandate de un eunuc cu influență. Tz'uhsi spera ca tânărul Kuang Hsu să aibă moștenitori și să își asume pe deplin rolul

de împărat. Abia atunci putea părăsi febră și agitația Orașului Interzis pentru a se retrage în splendoarea Palatului de Vară, care între timp fusese reconstruit.

Dar Kuang Hsu suferea de ejaculare precoce, și era impotent. Și, că treburile să fie și mai complicate, Lung Yu nu voia să se mărite, deși părinții o obligaseră. Cu toate acestea, adolescenții fură căsătoriți, iar Tz'uhsi, acum la vârsta de cincizeci și patru de ani, se retrase pentru a se odihni. Misiunea străină era optimistă în privința lui Kuang Hsu, iar Charles Derby, un diplomat american, prevăzu că „în curînd vor înflori aici căile ferate, electricitatea, știința fizicii, o nouă flotă și o armată îmbunătățită, un sistem bancar general, o monetărie toate acestea, aflate deocamdată într-o fază incipientă.”

Binevoitorul, dar indecisul Kuang Hsu se confruntă însă cu devastatorul Război Chino-Japonez din 1894–1895. Japonia, modernizată și agresivă, încerca să oprească expansiunea rusească în Coreea și China de nord. China și Coreea voiau să mențină o relație în care China era protectoarea dependentei sale, Coreea. Dar opinia publică din Coreea era divizată, astfel că a izbucnit rebeliunea din 1894. China trimise trupe pentru a sprijini guvernul coreean, în vreme ce Japonia acordă sprijin militar opoziției. În final soldații japonezi cuceriră palatul. Au urmat lupte sângeroase, care au dus la declarația oficială de război de la 1 august 1894.

Războiul Chino-Japonez a fost, din multe puncte de vedere, începutul sfârșitului Chinei dinastice. Japonezii iau înfrînt cu ușurință pe chinezi atât pe uscat, cât și pe mare, distrugând flota chineză. Au înaintat spre Manciuria, iar China a fost obligată să ceară pace. Tratatul de la Shimonoseki a umilit și sfărtecat China, care și-a pierdut controlul asupra Coreei, a trebuit să cedeze Taiwanul și alte două teritorii, a fost nevoită să deschidă două porturi pentru comerț extern și să plătească drept tribut suma astronomică de două sute de milioane de taeli. Un tael chinezesc conținea patruzeci de grame de argint.

Înfrângerea zdrobitoare a Chinei în Războiul Chino-Japonez a dovedit, fără putință de tăgadă, că dinastia Qing era degenerată și inefficientă. Reformatorii, furioși din cauza victoriilor înregistrate de Japonia, își intensificară campania de modernizare a Chinei; în provincii mocnea însă revolta. Rivalii și criticii lui Tz'uhsi au profitat de înfrângerea rușinoasă suferită de China pentru a o acuza că folosea fondurile destinate flotei armate pentru a restaura Palatul de Vară. Acuzația era falsă. Nu ea a condus lucrările de restaurare, deși a apreciat rezultatul. Nu ar fi avut cum să deturneze fonduri rezervate armatei, căci numai Consiliul Amiralității era în măsură să decidă în privința folosirii lor. Politica imperială devenise extrem de tensionată. Tz'uhsi fu străbătut de teamă la aflarea veștii că în Coreea agenți japonezi orchestraseră o lovitură împotriva reginei Min, care fusese înjunghiată de mai multe ori și arsă de vie. Între timp, Kung Hsu hotărâse să concedieze pe oricine îndrăzne să conteste deciziile era versiunea sa de reformă. Conservatorii, șocați de aparenta desconsiderare a tradiției manciuriene și de dorința declarată a lui Kung Hsu de a numi un om de stat japonez într-o poziție importantă din guvernul chinez, au îndemnat-o pe Tz'uhsi să revină la curte. După ce ascultă toate învinuirile aduse nepotului său, ea își exprimă acordul, dar cu unele rețineri.

Unele dintre reformele lui Kuang Hsu au fost păstrate. Dar unii reformiști, declarați trădători, au fost pedepsiți sau executați. În ciuda evidentei armonii dintre împărat și bătrâna lui mătușă, se răspândi cu viteza luminii zvonul că ea și un grup de conspiratori îl pusese sub arest la domiciliu în cadrul palatului. Un om care fusese obligat să părăsească China pusese în circulație tot felul de povești despre femeia rea de la cârma Chinei. Potrivit uneia dintre invențiile sale mai elaborate, Tz'uhsi, în vârstă de șaizeci și trei de ani, aducea pe furiș falși eunuci în palat pentru a face sex cu ei. Același expatriat a conspirat la asasinarea ei.

Într-un fel, Roxelana ar fi înțeles această curte imperială. De exemplu, Tz'uhsi a fost nevoită să acorde la doi prinți săbii Shangfang, ceea ce implica dreptul de a decapita pe oricine doreau. Colegii ei mai moderați aveau acum motive să fie atenți ce spun și ce fac.

În 1898, într-o încercare de a contracara campania de denigrare pe care dușmanii o purtau împotriva ei, Tz'uhsi a încălcat orice tradiție și a invitat nevestele diplomaților străini să servească ceaiul la palat

cu ea. Musafirele ei au descoperit o femeie prietenoasă și receptivă, fără nici o urmă din cruzimea despre care auziseră. Spre surpriza lor, și împăratul a fost prezent, deși părea indiferent și n-a făcut decât să stea acolo, fumând țigară după țigară.

În același an, mișcarea Boxerilor, care se împotriva străinilor, începu să se răspândească în întreaga Chină. Hărțuirea misionarilor creștini, care adesea erau aroganți, și a convertiților chinezi, se transformă în teroare fățișă. Apoi, după ce un tânăr englez împușcă mortal un chinez care țipase la el, o mulțime furioasă de chinezi incendie hipodromul din Pekin, care era frecventat îndeosebi de străini. De asemenea, au fost distruse și biserici și rezidențe ale străinilor.

La palat, Tz'uhsi oscila între dorința de a sprijini și pornirea de a reprima mișcarea Boxerilor. Avea să își amintească mai târziu că membrii pro-boxeri ai guvernului dăduseră, împotriva voinței ei, un decret care prevedea uciderea tuturor străinilor. La acea vreme, străinii o acuzară că încuraja Boxerii și trimitea trupe care zădărniceau tentativele expedițiilor militare de ai înfrânge.

Între 13 și 16 iunie 1900, Boxerii și adepții lor au distrus și jefuit cartierele populate de străini. Ținta lor erau comercianții chinezi care făceau negoț și cu străinii. Străinii și creștinii chinezi se refugiau în catedrale. Servitorii chinezi fugeau de la angajatorii străini. La țară, Boxerii uciseră mii de creștini chinezi.

În această situație tensionată, reprezentantul Germaniei în China, Clemens Freiherr, Baron von Ketteler, convocă marinarii nemți și le ceru să împuște mortal un grup de Boxeri. Tz'uhsi și Kuang Hsu emisera decrete împotriva Boxerilor, interzicând uciderea străinilor și incitarea oamenilor la acte de violență. Cu toate acestea, începură să moară și străini; într-un masacru, patruzeci și cinci de misionari, inclusiv femei și copii, fură decapitați și zile întregi capetele lor au stat în colivii sprijinite pe marginea unui zid.

La 14 august 1900, o armată internațională ajunsese la Pekin, îi salvă pe străini, pradă orașul, apoi începu un marș lent și sălbatic prin provincii spre Palatul de Vară, unde Tz'uhsi și împăratul se refugiaseră, împreună cu toată curtea. Soldații au ucis zeci de mii de chinezi, au distrus și jefuit mii de cămine, pustiind apoi Palatul de Vară și templele și statuile budiste.

Din noul refugiu, Tz'uhsi porunci pedepsirea oficialilor și nobililor care îi instigaseră pe Boxeri. Doi dintre ei au fost executați. Apoi ea și împăratul s-au întors în Orașul Interzis împreună cu toți curtenii. Europeanii cereau reparații și dictau termenii tratatului de pace. Tz'uhsi a fost reinstalată la putere și a reînceput să guverneze, cu împăratul nepot alături. Ea și-a reluat și obiceiul de a le invita la ceai pe doamnele străine.

La șaptezeci de ani, Tz'uhsi suferi un atac de cord, dar continuă să lucreze. La 14 noiembrie 1908, împăratul mereu suferind, Kuang Hsu, se stinse din viață. A doua zi muri și Tz'uhsi, epuizată de muncă și bolnavă de gripă. Dinastia manciuriană ia supraviețuit doar trei ani.

Istoria a judecat-o cu asprime pe Tz'uhsi, mulți dintre contemporanii ei condamnând-o ca pe un despot criminal. De fapt, ca împărăteasă, Tz'uhsi a fost victima neajunsurilor ei personale lipsa de educație și nesiguranța în stăpânirea protocolului și procedurilor administrative. A fost și victimă unui sistem care a încarcerat-o în Orașul Interzis, complet izolată de realitatea catastrofală din afara zidurilor acestuia. Avea și unele particularități care i-au sabotat capacitatea de a guverna eficient și înțelept. Nevoia ei neîncetată de a se face plăcută o transforma într-o pradă ușoară pentru lingușitori. Uneori era temătoare și indecisă.

Totuși, Tz'uhsi reține atenția prin realizările sale impresionante. Din perspectiva unei vieți eclipsate, ascensiunea sa hotărâtă la putere a fost remarcabilă. La curtea imperială, periculoasă și coruptă, și-a pus în joc inteligența și ambiția pentru a ocupa o poziție de maximă importanță. Ținând seama de faptul că era o concubină lipsită de farmec, poate fi considerată un model de succes.

Nici Tz'uhsi, nici Roxelana nu trebuie evaluate în afara contextelor în care au trăit. O perspectivă istorică echilibrată asupra lor ar trebui să dezvăluie excelenta lor capacitate de adaptare la regulile concubinajului sau ale haremului cu un singur stăpân, evidențiind modul cum au știut să folosească

eticheta și tradițiile locale pentru a stabili relații menite să le lanseze ulterior în poziții de putere, pe care și le-au păstrat timp de decenii. Ele au transformat concubinajul forțat în putere supremă și chiar au reușit să moară în condiții naturale în paturile lor.

Capitolul III

A cui târfă?

Amantele regilor din Europa

„Regii sunt pe drept cuvânt numiți zei”, a scris regele Iacob I al Angliei în 1609, „iar ei exercită un fel de putere divină pe pământ.” Ca și Dumnezeu, „Regii au putere de viață și de moarte asupra tuturor supușilor lor și, cu toate acestea, nu trebuie să dea socoteală decât lui Dumnezeu. Regii mai sunt comparați și cu tații de familie: căci un rege este cu adevărat un *parens patriae*, tatăl politic al poporului său.”

Monarhia s-a construit în jurul dreptului divin al regilor; acesta legitima puterea conducătorilor încoronați din Europa. Regii aveau puteri aproape nelimitate și, până la începerea reformelor, în secolul al XVIII-lea, dădeau prea puțin socoteală în fața poporului. De asemenea, ei sădeau sămânța intrigii, în timp ce curtenii se întreceau în a le câștiga favoarea și a le influența deciziile.

Printre aceste decizii, cele referitoare la căsătoriile regale aveau cea mai mare importanță. Scopul lor era perpetuarea descendenței divine a monarhului și întărirea țării, prin relații economice strategice sau alianțe militare. Căsătoriile regale erau de competența înaltei diplomații; oficialii experimentați și curtenii căutau candidata cea mai potrivită pentru suveranul lor. Ca în mai toate căsătoriile aranjate, iubirea romantică nu juca un rol important. Ceea ce conta, era producerea de copii regali legitimi, un moștenitor și un fiu de rezervă, precum și alți mici nobili cu rolul de pioni sau viitori regi și regine în eterna partidă de șah marital european.

O consecință inevitabilă a acestor căsătorii o reprezentau legăturile extramaritale ale regelui, hrânite din dorință, iubire romantică, mândria posesiunii sau conveniență. Prin urmare, amantele regale erau o realitate comună la majoritatea curților regale europene.

Multe amante regale erau de viță nobilă, dar altele, precum actrițele descoperite pe scena teatrelor, făceau o notă distinctă în atmosfera rarefiată a curților regale. Adesea, regele elimina inconveniența socială creată prin ridicarea favoritei din popor la rang nobiliar.

Dar, regală sau nu, chiar și cea mai puternică amantă a unui rege nu se putea sustrage statutului ei ingrat de târfă a regelui. Fosta amantă a regelui Iacob al II-lea, contesa de Dorchester, a exprimat acest fapt în câteva cuvinte, când s-a întâlnit pe neașteptate cu ducesa de Portsmouth și cu contesa de Orkney, care fuseseră amantele lui Carol al II-lea și, respectiv, William al II-lea: ea s-a referit, fără să se jeneze, la „noi, cele trei târfe”. Această etichetă lipsită de eleganță era aplicată în Europa nu numai prostituatelor, ci și „femeilor întreținute”, în ale căror așternuturi răvășite se zbăteau vlăstarele cu sânge albastru.

Competiția pentru atenția regelui putea fi feroce. Nell Gwynne, amanta lui Carol al II-lea, regele Angliei între 1660 și 1685, și-a invitat odată rivala, pe Moli Davis, să împartă un platou de delicatese, peste care Nell presărase un laxativ. În noaptea aceea, când Moli era încătușată în îmbrățișarea amoroasă a lui Carol al II-lea, natura își spuse cuvântul brusc și imperios. Vai de Moli! Dar vai și de biata Nell, căci se găsea într-o poziție precară dacă a ajuns să recurgă la astfel de tactici josnice. Statutul de amantă regală le putea conferi femeilor un rang social de invidiat, dar prezența, totuși, anumite riscuri.

Nell Gwynne

Nell Gwynne a fost cea mai impertinentă și mai înfumurată dintre amantele regale, o puștoaică cu nasul cârn, păr castaniu strălucitor, cu sâni fermi și plini și cu ochi căprui ce priveau cu o franchețe și o onestitate care o făcuseră faimoasă. Nell era atât de adorabilă, încât Carol a comandat o serie de nuduri ale ei, iar el o contemplă în timp ce poză pentru pictor.

Dar Nell și-a câștigat afecțiunea regelui prin firea sa neînhibată și generoasă; el nu a putut rezista umorului ei plin de vervă și veseliei care o făcea să pară „un bufon de curte cu diplomă, ce prezida o petrecere de burlaci.” Și, așa cum avea să-și dea seamă o dată cu trecerea timpului, Nell era teribil de iubăreată și, în ciuda rătăcirilor sale lipsite de remușcări, îi rămânea fidelă. Era, de asemenea, o femeie

lipsită de pretenții, care abia dacă își putea scrie inițialele, dar un excelent tovarăș de petrecere de seara până dimineața.

Nell Gwynne

Carol al II-lea

Nell l-a întâlnit pe rege pe când avea șaptesprezece ani, în vreme ce el era cu douăzeci de ani mai în vârstă decât ea. Aceasta se întâmpla în 1667, la optsprezece ani de la executarea tatălui lui, Carol I, și la șapte ani de la Restaurație, când el urcase din nou pe tron după o perioadă de exil ce urmăsea după înfrângerea monarhiei în Războiul Civil Englez. Englezii, deziluzionați după decenii de austeritate cromwelliană, îl primiseră pe Carol cu brațele deschise, deși el se întorsese în fruntea unei națiuni puternic divizate, atât din punct de vedere politic, cât și social și religios.

Exilul european l-a marcat profund pe Carol. A militat în favoarea eliminării discriminării care exista în Anglia, împotriva credincioșilor romano-catolici, așa că numeroși oameni l-au suspectat că ar fi catolic în ascuns. De asemenea, s-a îngrozit de starea deplorabilă a teatrului englezesc. S-a grăbit să revigoreze această artă, acordând femeilor dreptul de a juca pe scenă, pentru a conferi acuratețe reprezentării dramatice. Nu întâmplător avea și un ochi experimentat în materie de actrițe. În special când era vorba de cele care dețineau roluri principale, precum Moli Davis și Nell Gwynne.

Chiar înainte de a o întâlni pe Nell, Carol s-a confruntat cu o criză majoră: ciuma bubonică din 1664, care a ucis aproape o sută de mii de londonezi; a urmat apoi marele incendiu al Londrei, din 1665, care a ras de pe fața pământului treisprezece mii de case, nouăzeci și șapte de biserici parohiale, precum și marea catedrală Saint Paul; apoi a fost Războiul Anglo-Olandez din 1665–1667, pe care Anglia l-a provocat și apoi l-a pierdut, după înfrângeri umilitoare.

Dar nici aceste calamități, nici soția sa, Caterina de Braganza, nu l-au putut împiedica pe Carol să meargă la teatru și să-și urmeze impulsurile amoroase. „Dumnezeu nu va condamna niciodată un bărbat pentru că își permite niște plăceri”, obișnuia el să glumească, în timp ce dușmanii îl etichetau drept „marele dușman al castității și al căsătoriei.” Adolescența Nell, în ceea ce o privea, își depășise originile modeste de fiică a unui soldat mort în închisoarea datornicilor din Oxford și a unei mame care vindea bere într-un bordel de pe Drury Lane și cădea beată moartă în șanț, în drum spre casă. Nell avansase de la statutul de vânzătoare ambulantă de stridii la cel de vânzătoare de portocale la Teatrul Regal, iar la vârsta de paisprezece ani debutase pe scenă, devenind amanta strănepotului lui Shakespeare, Charles Hart. Când Carol al III-lea a întâlnit-o, în 1667, Nell avea un nou iubit și era o actriță de succes, rivală de scenă cu favorita regelui de la acea dată, Moli Davis.

Carol o privise adesea pe Nell pe scenă, dar când a întâlnit-o în persoana la teatru, a fost surprins de franchețea și lipsa ei de infatuare. Ea nu ia arătat semne de supunere, așa cum i s-ar fi convenit unui rege și nici nu și-a înfrânat umorul deșănțat. La prima lor ieșire la cină, ea a venit cu amantul și totul s-a sfârșit cu o comedie a erorilor. Carol s-a scotocit prin buzunare pentru a plăti cina, dar s-a pomenit cu prea puțini bani la el, iar amantul lui Nell a fost nevoit să acopere nota de plată, în timp ce ea îl ironiza pe rege pentru sărăcia sa temporară.

Curînd după aceea, Nell deveni una dintre amantele regelui Carol. Într-un fel, între ei a fost o poveste

de dragoste, deși ambii erau mai degrabă pragmatici decât romantici. Se lăsau dominați de pasiune sau schimbau frenetic scrisori amoroase. Carol a adăugat-o pe Nell hoardei sale de amante, însă ea opta pentru fidelitate, explicând: „Sunt târfa unui singur bărbat”, îl îndemnă, așadar, pe Carol să-i urmeze exemplul „O amantă o dată e destul pentru dumneavoastră, Sire”, îl asigură la un moment dat, refuzând să invite o amantă rivală la petrecerea prilejuită de aniversarea zilei de naștere a regelui.

Nell și Carol căzură de acord în linii mari cu privire la prerogativele amantei regelui. Aceasta beneficia de o casă, o alocăție și cadouri generoase. Carol le gratula de obicei pe amantele sale cu titluri nobiliare, iar copiilor lui nelegitimi le oferea ducate, așa că ea se aștepta la același tratament. În 1670, Nell i-a născut pe Carol Stuart și, un an mai târziu, de Crăciun, pe James. Pentru că soția regelui, regina Caterina pierduse mai multe sarcini și nu îi mai putea dăruia lui Carol moștenitori legitimi, Nell și celelalte amante ale lui se așteptau ca el să fie generos cu copiii lor. Și chiar a fost, căci până în ziua de azi, cinci dintre cei douăzeci și șase de duci englezi sunt descendenții săi.

Când Carol a încercat să facă economii, propunându-i să locuiască într-o casă închiriată, Nell nu numai că a refuzat să se mute, dar a și protestat, reluându-și cariera de actriță. Așa cum și ea își dăruise, nu doar închiriasse, inima lui Carol, zicea ea, tot așa avea dreptul la o proprietate, nu la o casă cu chirie. Ulterior, Carol, pocăit, a mutat-o într-o casă excelentă din Pall Mall, a cărei grădină se învecina cu a sa, așa că, la adăpostul intimității, puteau conversa în liniște.

Aceste conversații însemnau foarte mult pentru Nell, care avea încredere în Carol ca într-un prieten mai înțelept. „Era prietenul meu și mă lăsa să îi spun toate păsurile mele și mă sfătuia și îmi explica cine îmi e prieten și cine nu”, avea să își amintească ea cu durere după moartea lui.

De asemenea, iubiții discutau adesea și probleme legate de bani. Ca și Moli Davis, și spre deosebire de celelalte amante, Nell părea o femeie care nu lua decât ce i se cuvenea, așa că ceru doar o modestă alocăție de 500 de lire. Deși Carol respinse această cerere, Nell reuși ca, într-o perioadă de patru ani, să extragă un supliment de vreo 60 000 lire din portofelul regelui. Avea nevoie de acești bani! Cum altfel și-ar fi putut plăti caleașca elegantă cu șase cai, pe cei opt servitori, medicamentele mamei, actele de caritate și căpătâiul de pat din argint gravat? Uneori Nell își trimitea nota de plată (pentru articole precum furouri de satin, halate de satin roșu și papuci purpurii de satin brodați cu argint) la Biroul Trezorerului, departamentul oficial al guvernului regal, care le plătea, probabil ca avans la banii pe care ea pretindea că regele îi datora.

Oricât de extravagante păreau aceste cheltuieli, erau nimica toată în comparație cu sumele primite de alte amante ale lui Carol. Barbara Palmer, devenită mai târziu Lady Castlemaine, primea 19600 de lire pe an din venituri de la bugetul național și sume enorme din alte surse. Louise de Kerouales, sofisticata rivală franceză a lui Nell, avea ca venit de bază 10 000 de lire provenite din licențele de vinuri, și, numai într-un singur an i-au fost alocate 136.668 de lire pentru construirea noului ei palat. Registrele contabile din 1676 atestă poziția dominantă a lui Louise în relația cu prințul Carol: ea a primit 36 073 de lire, în timp ce Nell doar 7.938 de lire.

Chestiunea titlurilor o irita pe Nell mult mai mult decât cea a banilor. Carol oferea ducate celorlalte amante importante, dar refuza să procedeze la fel și cu Nell, evident din cauza originii ei umile. Pe Nell o supăra în mod firesc această situație. Când Carol o văzu în noua ei rochie și exclamă că arată la fel de bine ca o regină, Nell îi replică sarcastic: „Și la fel de târfa ca o ducesă!” Deși Nell a rămas femeie de rând, era hotărâtă să îl facă pe Carol să îi înnobileze fiii și, pentru a sublinia urgența chestiunii, se referea la ei ca la „micii bastarzi”. Când Carol îi reproșa folosirea acestui apelativ, ea îi răspunse că nu avea cum altfel să le spună. Strategia sa avu succes. Carol se mai înduplecă puțin și le acordă titlurile aristocratice, dar nu ducale, de Beauclerk și Beauclaire. La patru ani de la moartea fiului lor cel mai mic, în 1680, o pierdere dureroasă pentru Nell, Carol îi conferi fiului supraviețuitor, pe nume Carol, titlul de duce de St. Albans.

De-a lungul relației sale cu regele, care a durat șaptesprezece ani, Nell nu a fost niciodată unica

lui amantă. A eclipsat-o cu ușurință pe rivala sa, actrița Moli Davis, dar în bătaia cu aristocrate precum Louise de Kerouales, originea lui Nell a tras-o în jos ca o piatră de moară. În afara frumuseții, Louise era opusul total al lui Nell. Cu alură de regină, educată, cultivată, snoabă și ambițioasă, Louise părea hotărâtă să cucerească inima lui Carol. Prin 1671, ea își petrecea nopțile cu el la fel de mult ca și Nell. O și defăima pe analfabeta Nell, afirmând că rivala ei era la fel de comună și vulgară ca pe vremea când vindea portocale la teatru.

Nell a contraatacat cum a putut. O batjocorea, o insulta și scotea limba la Louise. Îi spunea Squintabella, pentru că unul din ochii Louisei avea o ușoară deviație. Și de ce, oare, se întreba Nell, o femeie care se lăuda mereu cu descendența sa nobiliară s-ar fi coborât atât de jos încât să devină amantă? Când Louise începu să apară în dolii după diverse capete regale cu care pretindea a fi înrudită, Nell așteptă până muri alt rege străin și se înfășură într-un doliu la fel de dramatic. „Hai să împărțim lumea”, îi spuse sarcastic lui Louise. „Tu îi iei pe regii din nord, dar lasă-mi-i mie pe cei din sud.” Când o italiancă superbă, Hortense Mancini, ducesă de Mazarin, îi luă locul lui Louise în grațiile regelui, Nell se bucură la gândul că rivala sa era mai ușor influențabilă.

Decizia lui Nell de a se abține de la amestecul în treburile politice a fost și o stratagemă inteligentă. Deși înțelegea chestiunile cruciale ale societății în care trăia, Nell nu a încercat niciodată să influențeze evenimentele, politica sau pe politicieni. Carol a apreciat mult reținerea ei, și la fel și opinia publică, ce pusese în circulație această zicală: „Se pricepe să pună mâna pe penis, dar nu se atinge de sceptru”.

Singura intervenție politică a lui Nell a avut loc în punctul culminant al crizei parlamentare din 1681, când Carol se lupta cu Parlamentul în privința chestiunilor strâns împletite ale succesiunii la tron și ale legitimității romano-catolicismului în Anglia. Bande anticatolice terorizau străzile, strigând: „Jos papistășii! Jos sclavia!”. Carol însuși, despre care mulți credeau că ar fi catolic, devenise suspect, iar oprobriul public se îndreptă și către impozanta amantă catolică, Louise de Keroualles. Într-o după-amiază, gașca de năbădăioși observă o trăsură care se îndrepta către reședința regelui. „Femeia catolică a regelui!” urlară ei și blocau drumul pentru a o ataca. Dar nu era Louise, ci Nell Gwynne, care se aplecase pe geam strigând:

„Vă rog frumos, oameni buni! Puțin respect! Eu sunt târfa protestantă!” Această replică mucalită temperă furia mulțimii și din acel moment istoria a salutat prezența de spirit, perspicacitatea și franchețea lui Nell. Și Carol trebuie să o fi felicitat pentru istețimea ei. Incidentul a reușit să pună în lumină felul în care supușii săi neliniștiți o vedeau pe Nell: în adâncul inimii, ea era una dea lor, iar ei o iubeau pentru asta.

De asemenea, Nell reuși să intre și în grațiile reginei Caterina. Dat fiind faptul că amantele regale reprezentau prerogativul puterii soțului ei, Caterina nu putea decât să le tolereze. Totuși, nu era obligată să le și placă, așa că nu ezita să-și manifeste sentimentele față de ele. Dar ținea cu adevărat la Nell, care nu a încercat niciodată să o pună în inferioritate. Umorul grosier al lui Nell o făcea, desigur, pe Caterina să fie sigură că era vorba doar de o țiitoare lipsită de pretențiile celorlalte amante ale regelui afemeiat (altă regină engleză, soția lui George al II-lea, Caroline, o detesta pe Lady Henrietta Suffolk, amanta de douăzeci și doi de ani a soțului ei, dar obiectă atunci când George o concedie pe Henrietta, sub pretextul că era o „bestie bătrână, plicticoasă, surdă și irascibilă”. Caroline interveni în favoarea ei, de teamă ca locul ei să nu fie ocupat de alte amante, mai tinere și mai periculoase.)

În 1685, de ziua de naștere a lui Nell, Carol făcu un atac de cord și muri la câteva zile după aceea. Nell îi dedicase șaptesprezece ani și îi născuse doi copii, abandonând o carieră strălucită de actriță, pentru a deveni amanta lui. Cu toate acestea, unicul gest pe care Carol îl făcu în privința viitorului ei fu rugămintea adresată curtenilor de pe patul de moarte: „Nu o lăsați pe biata Nell să moară de foame”. În ciuda preo-cupării lui Carol pentru soarta ei, Nell se descurcă destul de bine, dar aceasta pentru că ia supraviețuit regelui numai doi ani. Dacă ar fi trăit ca el, până la vârsta de cincizeci și cinci de ani, cu siguranță că ar fi murit în sărăcie.

Moartea lui Carol scoase în evidență faptul că cei șaptesprezece ani petrecuți de ea ca amantă a regelui nu îi conferiseră nici un statut la curte sau în familia lui, deși îi făcuse doi copii. Dar Nell îl iubise pe rege și a vrut să îl plângă cum se cuvine. A comandat perdele negre la caleașca și plănuia și alte ritualuri. Dar un oficial al curții interveni și îi interzise lui Nell să uzurpe drepturile rezervate exclusiv familiei regale, deși ea își dorea cu ardoare să-și manifeste durerea și atașamentul față de iubitul ei. Obiectul preocupărilor ei fusese plăcerea iubitului său, iar moartea acestuia a făcut ca lumea să se năruie în jur.

Jeanne Antoinette de Pompadour

Jeanne Antoinette de Pompadour

Ludovic al XIV-lea

Vive la difference! Și regii francezi se complăceau în relații amoroase cu amante. Oricum, căsătoriile regale reprezentau chestiuni de stat, aranjate din motive diplomatice sau politice. Dar și inima, și mai ales coapsa, suveranilor își cereau drepturile; întradevăr, regii francezi erau mândri de cuceririle lor sexuale extra-maritale, iar la reședința regală de la Fontainebleau au rămas sculptate în piatră suveniruri legate de regi și amantele lor: Henric al II-lea (1519–1559) și Diane de Poitiers, Henric al IV-lea (1553–1610) și Gabrielle d'Estrees.

Apoi, în 1643, Ludovic al XIV-lea urcă pe tron, un bărbat chipeș și puternic, care mai târziu avea să fie numit Regele Soare, model al absolutismului politic, care a dominat Europa și a unificat Franța. Printre numeroasele lui realizări s-a numărat și faptul că Ludovic și-a subordonat nobilii nesupuși implicându-i în ceremonii elaborate ale curții, schimbând eticheta convențională a palatului pentru a o pune în acord cu complicată sa viață amoroasă.

În raport cu rangul și epoca sa, Ludovic a fost virgin mult timp, până la optsprezece ani, când Madame de Beauvais, una dintre doamnele de onoare ale mamei sale, la sedus în timp ce se întorcea de la baie. Din acel moment, Ludovic avea s-o trateze pe Madame de Beauvais cu respect total. I s-a format apetitul pentru sex și, deși o iubea pe soția sa, Maria Teresa, care, la rândul ei, îl adoră. Ludovic își exercita prerogativele regale făcându-și o serie întreagă de metrese printre tinerele drăguțe de la curte.

Cu toate acestea, el introduse o schimbare semnificativă, își legitimă favoritele ca maitresses en titre, amante oficiale, și le mută în apartamente de la palat, recunoscând copiii pe care ele îi nășteau. Aceasta le conferea amantelor sale o putere mult mai mare în raport cu aceea a suratorilor lor de la alte curți regale, căci femeile lui Ludovic erau membre ale curții, adesea în slujba reginei. Amantele regelui luau masa cu el, discutau cu factorii de decizie din stat și cu diplomații străini și, dacă doreau, puteau deveni ele însele factori de putere.

Exista, totuși, o formalitate rituală, care făcea trecerea de la statutul de simplă amantă la acela de maitresse en titre. Potențiala maitresse en titre trebuia să fie sponsorizată și prezentată de o doamnă de la curte. Louise de La Valliere, prima candidată la postul de metresă oficială a lui Ludovic, era deja de mult timp amanta lui, dar cei doi copii pe care îi născuse erau în mod oficial bastarzi. Ludovic, plecând pe câmpul de luptă și conștient că ar putea să nu supraviețuiască, își reevalua viața și făcu o serie de

schimbări. O numi pe Louise Ducesă de Vaujours și își recunosc fiica în viață, pe Marie-Anne de Bourbon. Marie-Anne a fost apoi crescută ca un membru al familiei regale, deși ea și alți doi frați născuți mai târziu, nu aveau drept de succesiune la tron.

La scurt timp după ce îi acordase statutul de maîtresse en titre, atenția lui Ludovic se îndreptă dinspre Louise către prietena ei, Athenais, Madame de Montespan. Louise a trebuit să trăiască în continuare la curte, martor trist la pasiunea crescândă a regelui ei iubit pentru Athenais. Devoțiunea religioasă a lui Louise se accentua. Postea, purta o cămașă din pânză groasă pe sub hainele la modă pe care le cerea curtea, dormea direct pe podea. A fugit la mănăstire de două ori, și de fiecare dată Ludovic a adus-o înapoi. În 1674, ea îl imploră să o elibereze și să o lase să se călugărească. Melancolia și aspectul ei ofilit îl impresionară profund, așa că el își dădu acordul. Louise se prăbuși la pământ în fața reginei și se căi public pentru relația sa adulteră. Curînd după aceea, își luă rămas bun de la copii. Apoi, ca Sora Louise a Milei, se îngropa pe veci în mănăstirea carmelită din Paris.

Francoise Athénaïs, Marchiză de Montespan

Francoise Athénaïs, Marchiză de Montespan

Ludovic al XIV-lea

Următoarea maîtresse en titre a lui Ludovic, Athenais de Montespan, conferi un alt aspect acestei poziții: statutul marital. Nu numai că Ludovic comitea adulter cu ea, dar și ea, la rândul său, era adulterină. Numai pe regină o necăjea acest adulter, căci el promisese să renunțe la amantele sale la împlinirea vârstei de treizeci de ani. Dar ziua lui de naștere venise și trecuse, iar amantele rămăseseră. Adulterul lui Athenais era altă poveste. Chiar și Regele Soare găsea cu greu argumente pentru a combate criticii oripilați de faptul că o femeie comitea adulter, care era deopotrivă un păcat și o crimă. Era evident că Athenais trebuia să se despartă de soț în mod legal, dar Parlamentul aprobă divorțul abia după cinci ani de insistențe ale regelui.

Soțul lui Athenais dădu o notă bizară acestor demersuri. Deși Monsieur de Montespan nu-și iubea prea mult soția, se simțea insultat de regele care i-o răpise pur și simplu. Se repezea la Paris și făcea scene. Întro zi, pătrunse în dormitorul lui Athenais și o palmui. Intră ostentativ în propriul castel pe poarta principală, rostind replici lamentabile de genul: «Coarnele mele sunt prea mari ca să poată trece prin poartă mai scundă." La un moment dat, Ludovic l-a aruncat în închisoare. Dar Montespan nu se lăsă intimidat. După eliberare, înscena o înmormântare pentru soția sa, declarînd-o victima propriei sale rătăcirii și ambiții. Din fericire pentru Ludovic, soțul incomod al amantei lui se plictisi curînd de jocul acesta. Totuși, de Montespan avea în spate sprijinul religiei și al moralității. Regii făceau legea, dar nu și amantele lor. Căsătoriile se contractau împotriva voinței unora, dar, cu toate acestea, erau sfinte.

Abstracție făcând de cazul Montespan, era evident că, dacă stăteai să cântărești lucrurile, amantele căsătorite se integrau mai ușor la curte decât fetele libere, deoarece acestea riscau să submineze poziția reginei într-un fel în care femeile căsătorite nu puteau să o facă. Căsătoria unei amante putea fi un paravan cinic, dar, pentru regina înșelată, salva aparențele, oferind un minimum de confort în vârtejul de bârfe și spionaj al palatului. În orice caz, biata făptură de rang regesc nu petrecea o zi la palat fără să o vadă sau să audă de cea mai recentă amantă oficială, ale cărei apartamente se aflau alături de acelea ale regelui, al

cărei pânțece era umflat de vlăstarul regelui și ale cărei membre străluceau de giuvaieruri plătite din punga regală.

Ludovic al XIV-lea era un bărbat inteligent care se gândise mult la problema includerii amantelor sale în viața sa, și deci și a Franței. Pentru a-și instrui fiul, pe Ludovic, el alcătui un memoriu despre amante și despre felul cum pot fi evitate capcanele în care ele îi fac să cadă pe iubiții lor.

În primul rând, Ludovic avertiza că nu trebuie neglijate afacerile de stat în favoarea amantei. În al doilea rând, venea lucrul cel mai dificil de împlinit, deși inima ta îi aparținea amantei, trebuia să rămâi stăpân pe propria rațiune. Femeile n-aveau voie să vorbească despre nimic serios, căci astfel riscau să se implice în comploturi și intrigi, perturbând bunul mers al treburilor țării. Exemplele istorice abundă, îl prevenea regele pe fiul său în acest document: mașinațiunile puse la cale de femei complotiste au stins dinastii, au răsturnat regi, au răvășit provincii întregi și au distrus imperii.

Strănepotul lui Ludovic, inefficientul Ludovic al XV-lea, n-a luat în seamă multe din sfaturile străbunicului său, lăsându-și amantele oficiale să exercite o influență tot mai mare și să devină personaje importante ale curții. El a încălcat și tradiția prin care amantele regale trebuia să fie de viță nobilă, făcându-și-o amantă pe Jeanne-Antoinette Poisson, o femeie din popor care mai târziu avea să devină Madame de Pompadour. A lăsat-o să-i cucerească inima și să ajungă în patul regelui.

Jeanne-Antoinette Poisson, marchiză de Pompadour

Jeanne-Antoinette Poisson, marchiză de Pompadour

Ludovic al XIV-lea

Jeanne-Antoinette avea un trecut neobișnuit. Tatăl ei, vechil al unor înalți oficiali parizieni care se ocupau de finanțe, fusese pe nedrept condamnat pentru delapidare și fugise în Germania pentru a scăpa de pușcărie. Jeanne-Antoinette, poreclită Reinette, sau „Mică Regină”, și fratele ei, Abel, au rămas singuri cu mama lor. Pentru ai putea crește, doamna Poisson își făcea amanți bogați. O educă excelent pe fiica ei, învățîndu și pe ea tacticile pe care trebuia să le aplice o femeie care voia să urce pe scara socială, atrăgând un soț sau un amant potrivit.

Reinette aprecie eforturile mamei sale, mai ales după ce o clarvăzătoare îi prezise, la nouă ani, că va fi amanta regelui. Reinette se transformă într-o tânără rafinată și educată, faimoasă pentru firea sa generoasă, abilitățile ei actricești și, în ciuda (sau poate tocmai din cauza) problemelor ei perpetue cu căile respiratorii, pentru vocea ei profundă, a cărei tonalitate te vrăjea. Ea visa să transpună în realitate profeția clarvăzătoarei.

Reinette deveni o tânără fermecătoare. Era zveltă și cu forme pronunțate, o brunetă cu fața ovală, tenul măsliniu și o eleganță regală. Când se apropie de vârstă de douăzeci de ani, mama ei îi aranjă un mariaj cu Charles-Guillaume Le Normant d'Etoiles, un oficial guvernamental. Reinette și Guillaume au avut mai mulți copii, dintre care a supraviețuit numai fiica lor, Alexandrine. În mod cu totul neașteptat, mirele se îndrăgosti profund de mireasă sa, care îl asigură rîzînd, că avea să rămână cu el mereu, cu excepția, desigur, a eventualității în care ar fi intrat în grațiile regelui.

În timp, chiar așa se și petrecu în ceea ce îl privea pe rege. Ludovic al XV-lea o cunoștea pe Reinette

din auzite și îi remarcase frumusețea de fiecare dată când drumurile li se intersectaseră. Devenise tot mai cunoscută în societate, iar Voltaire și alți intelectuali o admirau și îi prețuiau prietenia. Dar energiile regelui erau monopolizate de amanta lui de la acea dată, Madame de Châteauroux, cea de a treia dintr-un trio de surori de care el se îndrăgostise.

În 1744, totuși, în timpul războiului austriac de succesiune, amanta lui încăpățânată îl urmă pe câmpul de bătaie. Acest dispreț total față de conveniențe se întoarse împotriva ei când Ludovic se îmbolnăvi grav, iar un episcop fu convocat să îl împace cu lumea pe care bănuia că avea să o părăsească în curînd. Dar omul Bisericii refuză să îl absolve de păcate până când el nu avea să se confeseze public și să se căiască pentru păcatele sale. Însălmântat de focul iadului, Ludovic își mărturisi adulterul cu Madame de Châteauroux, imploră iertare și ordonă ca femeia păcătoasă să fie îndepărtată.

Chestiunea nu s-a sfârșit aici, căci mărturisirea lui avea să fie răspândită pe scară largă. Ludovic fu iertat, dar amanta lui nu. Oamenii se grăbiră să arunce cu pietre și cu conținutul oalelor de noapte peste trăsura ei, bătîndu-și joc de ea și umilind-o. Această experiență oribilă o afectă atât de tare, încât ea făcu pneumonie; între timp, regele se vindecă și, când văzu că perspectiva morții se îndepărta, o rechemă la Versailles. Cu toate acestea, Madame de Châteauroux avea să moară în curînd.

Două luni mai târziu, în 1745, la celebrarea nunții fiului său, delfinul, Ludovic, împopoțonat ca un pom de Crăciun, își îndreptă atenția asupra lui Reinette, o strălucitoare și elegantă zeiță Diana, zăbovind în preajma ei toată seara. Curînd după aceea, ea deveni amanta lui.

Ascensiunea noii amante regale provocă agitație la curtea franceză. Cât de mult va dura relația? Se întrebau curtenii. Cine îi erau aliații? Dar dușmanii? Ce pune ea la cale? Ce îi plăcea, ce nu îi plăcea și ce scopuri urmărea? Într-un sistem ierarhic bazat pe noțiunile de drept divin și sânge albastru, era cu adevărat îngrozitoare puterea potențială a unei noi amante de a influența treburile statului și, ce era și mai important, de a influența casa regală și mulțimea celor care depindeau de aceasta. Ba mai mult: la ce te puteai aștepta din partea unei parvenite ca doamna d'Etoiles, o femeie de origine inferioară, o burgheză, care era prietenă cu atei precum Voltaire?

Dar Ludovic era absorbit de relația cu noua lui iubită și se enerva ori de câte ori auzea rostinduse vreun cuvânt de dezaprobare la adresa ei. Reinette răspunse la iubirea lui cu o pasiune inspirată de fanteziile nutrite încă din copilărie. În ciuda sincerității ei, bârfele despre ea, adesea malițioase, împânzeau curtea.

Între timp, Reinette îi ceru lui Ludovic să-i clarifice statutul, iar el se execută: o voia în rolul de maîtresse en titre; încântată, Reinette căzu de acord. Dar insistă, totuși, ca Ludovic să aranjeze un divorț oficial de soțul ei. Devotatul Charles-Guillaume primi cu tristețe vestea, izbucnind în plîns. Numai după ce înțelese că decizia ei era irevocabilă acceptă ruptura de iubita sa soție.

Totuși, în ciuda pasiunii ei pentru rege, statutul de amantă a reprezentat o grea încercare pentru Reinette. Fusese un copil fragil, avînd mereu probleme cu gâtul și plămîinii. La maturitate, pe măsură ce aceste probleme se agravau, își ascunse starea de sănătate de toată lumea, cu excepția câtorva prieteni apropiați. Dar vigilenței curtenilor nu le scăpă faptul că era slăbită și arăta obosită și, curînd, se răspîndi zvonul că scuipa sânge. Doctorul îi prescrie odihnă, aer curat și mișcare. Cum aș putea să fac asta? Se vaită ea. Viața de curte presupunea respectarea unor reguli riguroase, toaletele erau elaborate și ritualurile de înfrumusețare interminabile, iar aerul supraîncălzit era sufocant. Cât privește mișcarea, se simțea prea obosită ca să se conformeze prescripțiilor medicului.

Sănătatea ei șubredă îi afecta și prestația în pat, iar ea era îngrozită la gândul că ceea ce ea numea natura sa frigidă l-ar fi putut împinge pe Ludovic în brațele altei femei. Într-o noapte, după cei reproșă că e „rece ca un pește”, el sări din pat și se culcă pe canapea. Reinette încercă să îl păstreze urmînd o dietă menită să încălzească sângele rece: ciocolată caldă presărată cu vanilie și rășină, trufe, supă de țelină. Alteori bea lapte de măgăriță. „Mi-aș da viața ca să îi fac plăcere”, îi mărturisi ea unei prietene.

Deși corpul o trăda, Reinette reuși să se facă indispensabilă regelui. În 1745, el o numi Marchiză de Pompadour, nume care, așa cum avea să noteze Voltaire, rima cu amour dragostea pe care Reinette

i-o oferise din plin iubitului ei. Ca amantă oficială a lui Ludovic, reuși să o înduplece și pe regină, deși Marie-Leczynska o umilea uneori în public. Reinette își dedică viața regelui, compensând lipsa ei de avânt sexual prin acțiuni care îl fermecau și creau între ei legături ce s-au dovedit puternice în timp. Preluă cu entuziasm pasiunile regelui. I se alătură la jocul de cărți, deși ura această ocupație. Participa la partide de vânătoare, deși această activitate îi consuma și bruma de energie pe care o mai avea. Redacta niște rapoarte alerte și savuroase, cu informații primite de la serviciile de spionaj ale regelui. Ținea scurte ședințe zilnice cu miniștrii de stat. Îl consilia pe rege și deveni astfel atât cea mai dragă prietenă a lui, cât și amanta sa.

Reinette se implică și în treburile statului, făcând exact ceea ce Ludovic îl avertizase pe strănepotul lui că s-ar putea întâmpla. Îl convinse pe Ludovic să îl concedieze și să îl exileze pe ministrul Maurepas, presupusul autor al unui vers în care își bătea joc de leucoreea ei, o afecțiune ginecologică ce presupune scurgeri vaginale groase și albe. Făcu demersuri pentru a-l numi pe fratele ei, Abel, intendent general al casei regale, o poziție importantă în care el se achită de îndatoriri cu eficacitate și onestitate. Ea administra patronajul regal al literaturii și artelor, în privința cărora se pricepea și pe care le aprecia la justa valoare. A fost co-fondatoarea școlii militare de ofițeri și a faimoasei fabrici de porțelan de la Sevres.

În 1751, după o amplă deliberare, Reinette renunță la relațiile sexuale cu regele, având grijă ca acest fapt să se afle. Astfel, li s-a oferit posibilitatea de a primi Sfânta împărtășanie, deoarece nu mai comiteau adulter unul cu celălalt. Pentru Reinette, această renunțare avea un dublu beneficiu: îi ușura conștiința religioasă și o elibera de o sarcină pe care nu o putea îndeplini cum se cuvine. Totuși, exista marele pericol ca Ludovic să o înlocuiască cu o altă amantă. În 1752, când Ludovic o făcu pe Reinette ducesă, bârfitorii de la curte interpretară gestul drept o strângere de mână aurită în vederea debarcării ei.

Pentru a-și menține influența asupra lui Ludovic, Reinette se strădui, sau cel puțin așa susținea lumea, să îi găsească femei tinere care nu prezentău nici un pericol. Contemporanii o făcură codoașă, acuzînd-o că pusese la cale înființarea bordelului de palat din districtul Parc aux Cerfs (Câmpul cu cerbi). Acolo, adolescente recrutate din rândul familiilor pariziene sărace erau cazate și pregătite să îi devină amante lui Ludovic, care le „servea” adesea în grupuri de câte două–trei. Fetele erau bine hrânite și îmbrăcate frumos, fuseseră învățate să se poarte în societate și beneficiau de asistență medicală. „Cifra de afaceri” era destul de bună, căci tinerele „pensionate” din aceste posturi primeau rente sau se căsătoreau adesea cu bărbați dornici să profite de „pregătirea” lor în domeniu. Fetele care îi nașteau lui Ludovic copii erau anunțate că le muriseră bebelușii. Apoi, acești infanți, princes et princesses manquees, primeau alocații anuale și erau dați spre adopție unor părinți potriviți.

La doi ani de la înființarea casei de plăceri a lui Ludovic din Parc aux Cerfs, fiica de zece ani a Reinettei, Alexandrine, a murit. Reinette nu se putea consola în nici un fel. „întreaga mea fericire a murit o dată cu fiica mea”, avea să mărturisească ea în particular. Criticii ei, coborîndu-se la nivelul cel mai de jos, au susținut că lacrimile vărsate de Reinette erau doar pentru ea însăși, deoarece Alexandrine nu avea s-o mai înlocuiască în patul lui Ludovic.

Reinette încercă să-și refacă viața zdrobită. Timp de încă un deceni ea continuă să se implice în treburile statului și în afacerile interne al curții, mizând pe faptul că aliații ei aveau să fie suficient de puternici pentru ai învinge dușmanii tot mai numeroși, printre care se numărai susținătorii altor femei frumoase, ce sperau să o poată înlocui. Făcu presiuni asupra lui Ludovic să concedieze miniștrii care nu o simpatizau. A supraviețuit luptei interne de la curte, iar noua ei castitate o făcu să se simtă atât de virtuoasă, încât sprijini Biserica în disputele ei cu Parlamentul francez. Lucră împreună cu protejatul său, Ducele de Choiseul, ale cărui întreprinderi diplomatice duseră în final la Războiul de Șapte Ani care avea să opună Franța, Austria, Rusia, Saxonia, Suedia și Spania, Prusia, Marii Britanii și Hanovrei. Această catastrofă aproape că aduse în sapă de lemn Franța. Madame de Pompadour cheltui sume exorbitante din bugetul sărăcit al țării pentru splendide opere de artă și arhitectură; stilul pe care l-a impus Franței a fost atât de

strălucit, încât a ajuns să definească întreagă eră estetică. Ea îi făcea pe plac indolentului rege, în timp ce, în afara palatului, populația neliniștită murea de foame.

Curînd după Tratatul de la Paris, din 1763, Reinette căzu pradă unei maladii, după toate probabilitățile, un cancer la plămâni. Prietenul ei, Voltaire, regretă dispariția unei femei sincere care îl iubise pe rege pentru el însuși, nu pentru rangul lui. Cu toate acestea, pe seama ei se răspîndi o zicală populară ce ilustra modul cum o vedeau contemporanii săi: „Aici se odihnește cea care a fost douăzeci de ani virgină, /Opt ani târfa/Și zece ani codoașă."

Jeanne du Barry

Jeanne du Barry

Ludovic al XIV-lea

Următoarea amantă oficială a lui Ludovic, Jeanne Becu, devenită mai târziu contesă du Barry, era de origine și mai joasă decât Reinette de Pompadour. Jeanne era fiica nelegitimă a lui Anne Becu, o bucătăreasă frumoasă și întreprinzătoare, și a fratelui Ange, un călugăr, care nu o putu lua pe aceasta în căsătorie. Jeanne se familiariza cu statutul de amantă încă din copilărie, când Anne se angaja în casa unui oficial parizian care locuia cu Francesca, apetisanta lui amantă italiană. Francesca prinse drag de copilita blondă și aranja ca aceasta să fie educată la o școală mănăstirească. Acolo Jeanne studie literatură și artele, făcu o pasiune pentru Shakespeare și își șlefui dicția, ceea ce avea să îl încante mai târziu pe Ludovic al XV-lea.

La vremea absolvirii, pe când avea cincisprezece ani, Jeanne era atât de încântătoare, încât Francesca văzu brusc în fosta ei protejată o concurentă la afecțiunea amantului său, așa că o abandonează, lăsînd-o să se descurce singură.

La optsprezece ani, Jeanne își găsi de lucru la atelierul unui peruchier și pentru scurt timp, deveni amanta fiului acestuia. După aceea, continuă să muncească, dar și să își caute amanți, urcînd pe scara socială pe măsură ce se însoți cu importanți funcționari de stat sau cu intelectuali. I se duse vestea în tot orașul. Era de o frumusețe care îi tăia răsuflarea, înaltă și zveltă, cu o coamă de păr blond, ochi mari, albaștri și un nas acvilin elegant. Avea sâni superbi, pe care adesea și-i puneă în evidență într-un decolteu plin de gust, copleșindu-i până și pe cunoscători; își sublinia farmecul natural cu un machiaj discret și se îmbrăca în borangicuri pastelate, care îi puneau în evidență perfecțiunea blondă.

Jeanne era renumită și pentru arta ei a de a face dragoste. În contrast cu frigidă și fragilă Madame de Pompadour, Jeanne era o femeie robustă și senzuală, ai cărei parteneri sexuali îi laudau agilitatea și repertoriul erotic. Nu era nici timidă, nici reținută și își vindea priceperea erotică contra unor sume mari de bani sau pentru cadouri și bijuterii. Primul ei amant, contele Jean-Baptiste du Barry, era agentul și codoșul ei, care avea s-o propulseze pe cele mai înalte trepte ale societății, până la ultima cucerire, Ludovic al XV-lea.

O poveste apocrifă descrie prima întâlnire a lui Jeanne cu Ludovic al XV-lea, la Palatul Versailles. Se spune că ea a făcut trei reverențe, așa cum cerea protocolul, apoi a pășit către el și l-a sărutat apăsător pe

buze. Cu siguranță că nu așa s-au petrecut lucrurile, dar asta denotă imaginea ei în epocă, de femeie cu o sexualitate debordantă. După toate probabilitățile, du Barry o scosese în calea regelui, știind că Ludovic nu ar fi putut să nu observe o femeie atât de seducătoare. Du Barry a avut dreptate. Era prima dată după pasiunea sa pentru Reinette, când Ludovic își pierdea capul după o femeie, singura care îl făcea să se simtă iarăși tânăr, după cum avea să mărturisească el.

Dar oamenii pe care du Barry îi avea plasați la curte îl mințiră pe rege în privința antecedentelor lui Jeanne, prezentînd-o drept o femeie respectabilă și căsătorită, de origine aristocratică. În realitate, Jeanne era vlăstarul nelegitim al unei familii țărănești, o curtezană necăsătorită, înregistrată la Poliție ca amanta lui du Barry. Ce era de făcut? Curtenii îngrijorați ai lui Ludovic au fost nevoiți să-i spună adevărul. Ludovic era prea îndrăgostit ca să o pedepsească pe tânăra și fermecătoarea impotografie. Căsătorii-o, ordonă el.

Contele du Barry era de viță nobilă și ar fi luat-o oricând pe Jeanne în căsătorie pentru ai oficializa statutul la curte. Dar, din păcate, era deja însurat, cu o femeie pe care nu o iubea și pe care o abandonase, după ce îi cheltuisese averea. Contele avea însă un frate mai mare, atât de sărac, încât nici o femeie cumsecade nu ar fi consimțit să se căsătorească cu el. În schimbul unei sume corespunzătoare, Guillaume du Barry consimți să devină soțul lui Jeanne.

Banii schimbării atuurile, așa că, brusc, Jeanne primi un certificat de naștere „revizuit”, care îi ridica strămoșii la rang nobiliar și îi scădea vârsta cu trei ani. După o scurtă ceremonie desfășurată la ora cinci dimineața, pentru a evita privirile indiscrete, Jeanne ieși din biserica pariziană Saint Laurent cu titlul de contesă du Barry. Nunta ei, care se presupune că a fost celebrată chiar de fratele Ange, tatăl ei natural, a fost singurul moment când și-a întâlnit soțul. Acest aranjament îi convenea contelui. El se instală împreună cu tânăra lui amantă, cu care avea să se căsătorească după moartea lui Jeanne, și a trăit până la adânci bătrâneți din noua sa pensie.

Jeanne era acum o contesă căsătorită, ce putea fi prezentată la curte. Ludovic înfruntă ostilitatea nobililor mituind o contesă îndatorată pentru a o sponsoriza pe noua sa amantă. Jeanne sosi la curte fără a-și cere scuze de întârziere, etalîndu-și rochia albă bătută în diamante și supunîndu-se prezentării ceremonioase cu demnitate și aplomb. În ziua aceea, la 22 aprilie 1769, deveni amanta oficială a lui Ludovic.

Timp de șase ani, Jeanne domină viața socială și sexuală a lui Ludovic. Regele, care începea să îmbătrânească, era peste măsură de bucuros, pentru că, la fel ca Reinette de Pompadour, noua lui amantă îl iubea și pentru calitățile lui personale (atâtea câte avea), nu numai pentru puterea și averea sa. Deși Jeanne era prezentă la majoritatea dineurilor și a evenimentelor la care se discuta politica statului, ea nu se amesteca niciodată în aceste treburi și nici nu se arăta interesată. Cele mai mari pasiuni ale ei erau literatură și artă, precum și îmbogățirea colecției ei impresionante de pietre prețioase, care a costat în total vistieria statului circa 2,5 milioane de livre. Jeanne mai cheltuia sume mari și pentru rochiile făcute de Rose Bertin, pentru redecorarea caselor pe care Ludovic i le dăruise, pentru salariul servitorilor și miile de cărți legate în piele gravată artizanal.

Viața ei se derula în limitele etichetei prescrise, între practicile elaborate de înfrumusețare, coafor și nesfârșitele probe de costume, lua parte la audiențe, spectacole, dineuri, concerte și alte adunări, călărea și vâna împreună cu regele. Ea, mai mult decât oricine, trebuia să fie la dispoziția regelui oricând și nu putea să se sustragă de la obligația de a petrece cu el vacanțe de refacere. Se confrunta zilnic cu oameni care voiau să o submineze, inclusiv cu Maria Antoaneta, soția adolescentă și neastâmpărata a nepotului regelui (care avea să devină mai târziu Ludovic al XVI-lea). Maria Antoaneta o considera pe Jeanne proastă și impertinentă, iar fascinația pe care aceasta o exercita asupra lui Ludovic i se părea demnă de dispreț.

Eticheta curții cerea ca Jeanne să nu aibă viață privată, de la baia parfumată de dimineață și până la abluțiile de seară. Doamnele de la curte erau mereu prezente, iar adesea chiar și persoane din afara acestui entourage: cei care veneau cu petiții, făcând cozi interminabile la palat, în speranța că femeia pe care o

condamnau în mod public avea să îi scape de diversele lor necazuri personale. Implorau bani și posturi de la Jeanne. O îndemnau să intervină în favoarea lor față de oficialii neînduplecați, să le sponsorizeze copiii, să le patroneze acțiunile de caritate. Jeanne scăpa de prezența intrușilor numai când făcea dragoste cu regele.

În ciuda acestor neajunsuri, Jeanne era o femeie veselă și neobosită, cu inimă bună și iertătoare. Dar a fost mult certată în Franța pre-revoluționară pentru extravaganțele sale și (spre deosebire de Nell Gwynne în Anglia) condamnată ca trădătoare a originilor sale modeste. În loc să se îndrepte împotriva bătrânului rege, oamenii o învinovăteau pe „târfa regală” pentru toate necazurile lor: foamea, lipsa pâinii, șomajul. Când Jeanne se aventură în afara curții, răsculații luau cu asalt trăsura cu care călătorea.

În 1774, după șase ani de revigorare emoțională și sexuală cu amanta sa oficială, Ludovic contractă o formă letală de variolă, înțelese că e pe moarte și gândurile i se îndreptară către Ziua Judecății. Îi spuse lui Jeanne că, de dragul mântuirii lui veșnice, ea trebuie să părăsească curtea. „Sunt dator să mă dedic Domnului și poporului meu,” zise el. Jeanne leșină și, de îndată ce își reveni, se duse direct la trăsura sa și părăsi palatul. Fără lacrimi sau reproșuri, înțelese. Nu era curată din punct de vedere moral, un obstacol insurmontabil în calea mântuirii lui Ludovic.

Ludovic vărsă câteva lacrimi de durere la pierderea companiei amantei sale, a cuvintelor și mângâierilor ei reconfortante. Apoi își chemă preoții să îl absolve de păcate, mai ales de relația senzuală pe care o avusese cu ea. Sărută crucea cu aceleași buze cu care o sărutase pe Jeanne. Câteva zile mai târziu, senin și pașnic în siguranța oferită de căința sa de ultimă oră, Ludovic se îndreptă către mântuirea care îi fusese astfel asigurată.

Aproape imediat, noul rege, Ludovic al XVI-lea, și regina sa, Maria Antoaneta, o exilară pe Jeanne du Barry la o mănăstire, poruncind să fie ținută în izolare acolo. Smulsă de lângă prietenii ei, vânată de creditori, Jeanne se adapta încarcerării sale, cu aceeași grație cu care se acomodase vieții de la curtea regală. Își găsi în Maica Gabrielle de La Roche-Fontenille o prietenă de nădejde, care îi convinse pe Ludovic și pe Maria Antoaneta să îi permită să primească vizite. Una dintre ele a fost aceea a notarului, care aranja vânzarea unor bijuterii pentru ai plăti pe creditorii extrem de insistenți ai lui Jeanne.

Unsprezece luni mai târziu, Ludovic și Maria Antoaneta o eliberară pe Jeanne din mănăstire, dar îi interziseră să se apropie la mai mult de zece leghe de Paris și Versailles. Timp de șaisprezece ani, ea trăi în liniște, luându-și amanți, mâncând pe săturate, îngrășându-se, bucurându-se de viață. Mai primea și o pensie care totaliza circa 2.812.500 de livre, așa cum îi promisese Ludovic înainte de a muri.

Viața idilică a lui Jeanne se sfârși în 1791, când hoții pătrunseră în castelul ei, furând bijuterii în valoare de milioane. O lună mai târziu, când află că la Londra poliția recuperase bijuteriile, traversă Canalul Mânecii pentru a reintra în posesia nestematelor. Aceasta nu a fost o dovadă de înțelepciune, căci vechiul regim se prăbușea. În disperare de cauză, Ludovic al XVI-lea apelă la Prusia pentru o coalitie militară. În vreme ce Maria Antoaneta pleda pe lângă regele spaniol să ajute familia regală să fugă, în loc să se retragă în anonim și să își ascundă bunurile, ca ceilalți aristocrați și bogătași, prin acțiunile sale, Jeanne atrase atenția asupra sa și a averii sale. La Londra nu reuși să își recupereze bijuteriile de la autoritățile englezești. Și nici nu observă că agenții poliției franceze o urmăriseră până în Anglia și o văzuseră înfîlnindu-se cu emigranți anti-revoluționari.

Compromisă din punct de vedere politic și social, condamnată ca regalistă și târfa care privase poporul francez de milioane de livre, fosta amantă regală reveni în atenția publicului. Deși însuși politicianul revoluționar Mirabeau remarcă, la un moment dat, că unicul ei păcat fusese faptul că zeii o făcuseră frumoasă, guvernul revoluționar o arestă. Potrivit primului capăt de acuzare, „chiar și după evidenta ei dizgrație... ea a continuat legăturile cu acei oameni, care sunt azi cei mai cruzi dușmani ai noștri.” Jeanne a mai fost acuzată și de deturnarea fondurilor publice, precum și de remarce anti-revoluționare.

În închisoare, Jeanne cumpăni lucrurile și crezu că avea să fie cruțată. În lunile de dinaintea procesului său, se bucură de tovărășia celorlalți prizonieri, un amestec de aristocrați pe care îi cunoscuse și de

prostitute care îi erau străine. Când a fost condamnată la moarte, Jeanne urlă de durere. Cu toate acestea, continuă să spere că își va putea negocia averea în schimbul vieții. Când și acest lucru se dovedi imposibil, înțelese că era blestemată. În după-amiaza cu frig tăios în care a murit, a trebuit să fie târâtă până la ghilotină. La un moment dat a încercat să scape, strigând: „Vreți să îmi faceți rău, vă rog să nu îmi faceți rău”. Călăii ei nerăbdători o înșfăcară și o legară. În timp ce ea țipa disperată, lama îi tăie adânc gâtul, care între timp i se îngroșase. „Trăiască republică!” strigă publicul de vampiri care savura spectacolul decapitării ei.

Jeanne du Barry a fost ultima maîtresse en titre și o figură emblematică a instituției amantei regale. Să bucurat de recompense materiale enorme, pe care Ludovic i le asigura din bugetul Franței: sume mari de bani, o mulțime de posesiuni imobiliare decorate fastuos, o colecție de bijuterii care încă îi mai uimește pe istorici, haine superbe. Dar continua ei ostentație a alimentat furia publică, astfel că în cele din urmă sa văzut nevoită să plătească cu propria viață. În timp ce era târâtă spre eșafod, Jeanne du Barry nuși închipuise că cei șase ani petrecuți ca amantă a lui Ludovic aveau să-i aducă o condamnare la moarte.

Lola Montez

Lola Montez

Ludovic I al Bavariei

La o jumătate de secol după moartea lui Jeanne du Barry, altă amantă regală reuși să capteze pentru scurt timp atenția unui suveran, fapt ce avea să-l coste pe acesta propria coroană. Lola Montez, care a inspirat sloganul “Ce Lola vrea, Lola ia”, își dorea cam tot ce avusese și Jeanne du Barry ” faimă, avere și adorația bărbaților bogați și puternici. Cel mai bogat și mai puternic dintre acești bărbați a fost chiar regele Bavariei, Ludwig I, pe care ea l-a cunoscut în 1846. Din fericire pentru ea, însoțirea cu un rege devenise la vremea aceea o afacere mult mai sigură decât era în Franța pre-revoluționară.

Lola Montez, al cărei nume real era Eliza Gilbert, se născuse în India, în 1820, ca fiică a unui soldat englez căsătorit în grabă cu o fată de paisprezece ani. Tatăl ei a murit, mama s-a recăsătorit, iar Eliza a fost trimisă în Anglia, la studii. La vârsta de șaptesprezece ani, a fugit în lume cu Thomas James, un locotenent cu treisprezece ani mai în vârstă decât ea, pe care l-a părăsit în scurt timp. După ce soțul ei supărat a cerut divorțul, Eliza a fugit în Spania, unde a studiat dansul. S-a întors în Anglia sub numele de Maria Dolores de Porris y Montez „dar spuneți-mi Lola” fiica dansatoare a unui nobil spaniol scăpătat. Devenise și o curtezană aspirantă, cu o clientelă mereu în schimbare. Chiar s-a căsătorit cu unul dintre admiratorii ei, în ciuda faptului că încă nu era oficial divorțată.

Lola era o brunetă cu ochi albaștri care, așa cum afirma unul dintre biografi săi, „scăpărau scânteii... cu un nas desenat... și sprâncene frumos arcuite.” „Frumusețea ei era lipsită de cusur. Dansul ei reprezenta o invitație fizică... ea scrie Memoriile lui Casanova cu propriul său corp, ” remarcă un critic în presă.

Frumusețea nu constituia singurul atu al Lolei. Era inteligentă și aventurieră, o femeie complexă și imprevizibilă, o mincinoasă patologică, deși uneori dădea dovadă de elanuri nobile. Cheltuia banii

unui bărbat, apoi trecea la altul, la fel de înstărit. În călătoriile sale frenetice prin Europa, a devenit o apropiată a lui Franz Liszt, a fiului unui oficial britanic, Robert Peel, și a unei suite de alți admiratori, printre care și vreo câțiva jurnaliști. Cea mai mare lovitură a Lolei a reprezentat-o cucerirea regelui Ludwig al Bavariei.

În 1846, Ludwig avea șaiszeci de ani și conducea Bavaria de douăzeci și unu de ani. Era un administrator sever și ordonat, sub oblăduirea căruia Bavaria înregistrase un mare succes financiar. În timpul domniei sale, Münchenul devenise un centru cultural, artistic și universitar european.

Dar Ludwig nu-și aranjase la fel de bine afacerile personale. Soția sa devotată, Therese, care îi născuse opt copii, tocmai îmbrățișase celibatul. Therese acceptase dintotdeauna aventurile extraconjugale ale lui Ludwig, considerându-le drept supape necesare pentru dorința fizică. Dar, brusc, în pragul bătrâneții, acest rege cu obraji ciupiți de vărsat de vânt, care era un poet și un intelectual, începu să dorească mai mult decât întâlniri ocazionale cu niște curtezane discrete. Tânjea după o femeie care să răspundă la dragostea lui și să îl iubească așa cum era.

Ludwig mai avea o pasiune neașteptată: îi plăcea Spania și limba spaniolă, pe care o învățase singur. Aici intră în scenă pasărea de pradă, așa-zisa Lola Montez, spaniolă, îmbrăcată într-o rochie neagră care îi tăia respirația, punându-și în valoare farmecele. Și ce Lola voia, Lola avea, așa că, de îndată ce își asigură o întrevedere privată cu Ludwig, se folosi cele câteva minute cu el pentru al îmbrobodi pe regele surd, neîncrezător și coleric.

Din acea zi, Ludwig, care făcea crize de furie dacă se simțea pus în inferioritate, păcălit sau trădat, începu să creadă toate minciunile Lolei. Ciuda aluziilor făcute de alții, care sugerau exact contrariul, ea reuși să îl convingă că era o artistocrată a cărei familie se destrămase o dată cu pierderea averii strămoșești. Lola era și un poliglot amuzant, făcându-l pe rege să îi soarbă de pe buzele pline conversația în spaniolă „nativă”: „Yo te quiero con mi vida”, îi cânta el. În realitate, Lola era impulsivă și răsfățată, nu mergea nicăieri fără câțelul ei de compaie, Zampa, dar Ludwig puneă toate acestea pe seama feminității ei. Ca și duzina de bărbați care îl precedaseră, Ludwig se îndrăgostise până peste cap de ea.

„Sunt ca Vezuviul, care părea secătuit complet când a erupt din nou”, se confesă el unui prieten. „Sunt prins în mrejele pasiunii ca niciodată.., M-am trezit din nou la viață, sunt iar tânăr și universul îmi zâmbește.”

Lola deveni amanta oficială a regelui, cu o rentă anuală de zece mii, de florini și douăzeci de mii în plus pentru redecorarea noii sale reședințe, deși miniștrii cabinetului trebuia să se mulțumească doar cu șase mii de florini pe an, iar dansatoarele cu numai două sute, averea nu îi ajungea Lolei: avea nevoie de servicii de masă din argint, de cristaluri, bijuterii, finisaje luxoase la casă, bani de cheltuielă. După ce un administrator a eșuat în încercarea de a restrânge cheltuielile Lolei, Ludwig, după un scurt reproș părintesc, îi dublă, pur și simplu, renta.

Ludwig rămase perplex când constată că o mică bandă de admiratori, studenți, roia mereu în jurul Lolei, dar nu trase nici o concluzie cu privire la alegerea prietenilor ei. Ludwig continuă să nege zvonurile conform cărora era încornorat chiar și după ce Lola scandaliză Münchenul, bătând cu pumnii în ușa unui tânăr locotent în miez de noapte, pentru ca apoi să vină la rege și să îi ceară transferul ofițerului în afara orașului, transfer pentru a cărui anulare avea să pledeze ulterior. „Lolita (căci așa o numea El) e teribil de calomniată”, se plângea el prietenilor.

În scurt timp, reputația de „vânător” de avere a Lolei îi periclita existența. Riscă să fie atacată de cetățenii înfuriați de felul în care îl îmbrobodise pe regele lor. Lola răspunse bravând, plimbându-se pe străzile Münchenului cu Turk, un uriaș câine negru. Un nou pericol se ivi când fură date publicității relatările care o identificau drept Eliza Gilbert James. Lola, care se dădea drept Maria Dolores de Porris y Montez, se apără vehement. Lansă și un atac împotriva iezuiților, pe care îi bănuia că se aflau în spatele acestor atacuri împotriva ei.

În tot acest timp, Ludwig avusese privilegiul de a face dragoste cu Lolita lui numai de două ori, deși

ea îi permitea adesea să-i sărute buzele întredeschise și degetele de dansatoare. Vrajit complet, el decise să acorde un titlu nobiliar. În 1847, Lola deveni Contesă de Landsfeldt. „Mă pot lipsi de soarele de pe cer”, mărturisi el, „dar nu și de strălucirea Lolitei în sufletul meu.” El își asigură confidenții că Lola era profund îndrăgostiță de el.

În noua sa postură de Contesă de Landsfeldt, Lola deveni și mai arogantă și sfidătoare. Singurii ei prieteni erau studenții alienați care îi împărtășeau vederile anti-iezuite, dar printre dușmanii ei se numărau toți locuitorii Münchenului, dacă nu chiar ai întregii Bavarii. Era atât de detestată de lume, încât sub Ludwig, regele care altădată fusese atât de iubit, tronul se clătina. Curînd Münchenul se răzvrăti, distrugînd casa Lolei și clădirile în care dușmanii ei suspectau că ea s-ar putea ascunde. Lola fugi la Frankfurt, iar Ludwig a trebuit să îi revoce cetățenia. „Oamenii te-ar ucide dacă te-ai întoarce aici”, îi scrisese el. De dragul ei, se gândea să abdice de la tron, adăugă el.

Contesa Lola ridică din umeri, apoi se mută în Elveția cu un nou amant, pe care îl întreținea din banii lui Ludwig, chiar și după ce acesta abdicase în favoarea fiului său, Maximilian, și i se diminuaseră veniturile. Cu toate acestea, fostul rege nu se putu alătura iubitei sale Lola în exil, deoarece în Bavaria furia publică era atât de puternică încât membrii familiei sale îi interzisese pînă și să o viziteze. Chiar și o simplă vizită ar putea pune în pericol instituția monarhiei, îi spuse noul rege tatălui său.

Lola, cu noii ei amanți, se gândea prea puțin la Ludwig, dar rarele ei scrisori îl topeau de duioșie, așa că dădu curs cererilor ei insistențe de bani și bijuterii. Apoi apărură din nou unul din foștii ei soți, iar Lola nu mai putu să conteste dezvăluirile acestuia. Ludwig, împietrit de uimire și disperare, își dădu în cele din urmă seama că fusese dus de nas. Lola îl șantajă, amenințînd că va vinde unui ziar scrisorile lui pasionate (și ridicole, după cum bine vedea și el acum).

Ludwig nu își putu permite să repete sfidătoarea replică a Lordului Nelson „Publică-le și du-te naibii!” El intră în joc și negocie pînă când, în mod neașteptat și fără nici o explicație, Lola îi returnă toate scrisorile.

Ludwig îi trimise plata finală, apoi se retrase pentru a-și linge rănile, departe de ochii lumii.

Lola își amintea de Ludwig cu drag în public, căci el ocupă o mare parte din memoriile pe care ea și le-a publicat cu un enorm succes în Statele Unite, unde și-a schimbat cariera de dansatoare în cea de conferențiar. În *Lectures of Lola Montez* (Conferințele Lolei Montez), publicată în 1858, se lăuda cu renta ei anuală, umflată în carte la cifra de șaptezeci de mii de florini, și cu imensa influență pe care a exercitat-o asupra istoriei Europei.

Mai la obiect, Lola definea astfel amanta: „o femeie care persistă în păstrarea propriei independențe și se hrănește din puterea, izvorăta exclusiv din propria persoană, de a-și afirma individualitatea și de a-și apăra, cu toate mijloacele pe care i le-a dat Dumnezeu, dreptul la o cotă egală din privilegiile lumii.”

Evident, aici erau incluse și privilegiile lui Ludwig. Din multe puncte de vedere, Conferințele Lolei pot fi interpretate ca o revendicare a drepturilor femeii, venită din partea unei amante: “Geniul nu are sex!... Marii bărbați ai lumii au scăpat în mare măsură neînfricați fiindcă, presupun, lumea nu are dreptul să se aștepte la vreun pic de moralitate din partea unui bărbat. Dar femeia ah! Ea trebuie să fie sfânta... și să lase, astfel, bărbatului monopolul asupra tuturor păcatelor lumii!”

Pe măsură ce înainta în vîrstă și farmecele i se ofileau, Lola nu a mai căutat faimă și averea. Ea a luat calea bisericii, trăind cu modestia pe care i-o impunea sărăcia ei crescîndă. La patruzeci de ani, a murit de pneumonie combinată cu complicațiile unui atac cerebral, în Brooklyn, New York. A fost îngropată sub numele de Eliza Gilbert, femeia de rînd care a furat inima unui rege, punînd capăt domniei acestuia, și și-a câștigat viața povestind detaliile, inventate și reale, aventurilor ei amoroase.

Katharina Schratt

La două decenii după ce mulțimea bavareză o gonise pe Lola Montez de lângă regele său, un alt conducător german a întâlnit o artistă care va deveni marea iubire a vieții sale. În 1873, împăratul austriac Franz Joseph avea patruzeci și trei de ani când a văzut-o prima dată pe scena vieneză pe Katharina

Schratt, o actriță în vârstă de douăzeci de ani, care făcuse ceva valuri în rolul din “Îmblânzirea scorpiei”. Dar împăratul era prea preocupat de recenta prăbușire a pieței bursiere austriece, ca să își poată concentra atenția asupra ei. Întrădevăr, își dedicase cea mai mare parte a vieții îndeplinirii obligațiilor sale de conducător, sculînduse înaintea de ora cinci ca să lucreze până târziu în noapte, pentru rezolvarea problemelor naționale. În ciuda câtorva scandaluri internaționale notabile, considera politica externă drept specialitatea sa. De asemenea, acorda o mare atenție serviciilor publice, care în timpul domniei sale, au devenit foarte eficiente.

Katharina Schratt

Franz Joseph I

Viața personală a lui Franz Joseph era mai puțin reușită, dacă ar fi să luăm fericirea și împlinirea drept măsură a succesului. Din multe puncte de vedere, împăratul ducea o viață spartană în mijlocul opulenței vieneze. Scheletul patului său era din metal, iar împăratul neglija confortul obișnuit oferit de un halat nou sau o carpetă care să îi stea sub picioare în diminețile răcoroase, când se trezea devreme. Autodisciplina sa rigidă și simțul datoriei dinastice se extindeau și asupra familiei, căreia îi impunea un comportament adecvat codului său, excesiv de riguros; își forță fiul instabil, pe Rudolf, să facă o căsătorie aranjată, ignorând apelul lui la înțelegere. Franz Joseph era la fel de puțin receptiv la nevoile și dorințele rudelor și îi trata pe cei care îl dojeneau cu răceală disprețuitoare.

Căsătoria lui Franz Joseph cu fermecătoarea și, din nefericire, ușor rătăcita prințesă bavareză Elisabeth a fost presărată cu suferințe. După ce s-au căsătorit în 1854, cei doi au avut parte de o scurtă perioadă de fericire. Apoi Elisabeth simți că monotonia și opresiunea vieții de curte îi zdrobeau sufletul și tânjea să fie „liberă ca albatrosul”. Se refugie în călătorii, iar în 1867 se sustrage și obligațiilor conjugale, fără să-i mai permită vreodată soțului ei să facă dragoste cu ea. Franz Joseph continua s-o iubească, suferind din cauza lungilor ei absențe.

Katharina (Kathi) Schratt era, sub multe aspecte, exact opusul lui Elisabeth. Era o actriță ambițioasă și împlinită. Fusese obligată să se întrețină singură după ce soțul ei acumulase datorii enorme și o abandonase ca un laș și pe ea, și pe fiul lor. Ea reuși să îi plătească datoriile după ce admiratorii ei înființară un fond pentru a o ajuta. În ciuda acestei experiențe, Kathi era o mare cheltuitoare și o amatoare de jocuri de noroc. În alte privințe, era metodică și ordonată, muncea din greu și avea înclinații casnice, fiind o mamă iubitoare și o bucătăreasă excepțională; de asemenea, era profund superstițioasă și avea o fire religioasă. Prietenii o considerau bună și generoasă, bîrfitoare și aventuroasă, iar Franz Joseph avea să descopere curînd că nu suportă să nu i se facă pe plac și că se plîngea mereu de câte ceva.

Tocmai împărăteasa Elisabeth a fost cea care a aprins scînteia dintre Kathi și Franz Joseph. Era la fel de fermecată de talentul actriței blonde ca întreaga Viena, iar în 1885, i-o prezintă împăratului pentru a alunga singurătatea cestuia.

Dorința lui Elisabeth se împlini. În numai câteva luni, Kathi devenise iubita platonice a împăratului. Franz Joseph o copleșea cu bijuterii magnifice și cu mari sume de bani. În schimb, ea îi oferea frunze de trifoi cu patru foi și alte fleacuri, și mergea la slujba de dimineață, pentru ca el să o poată vedea la galerie, după care lua micul dejun cu el. Trăia mai degrabă o viață dublă decât una duplicitară, jucând de

două ori pe zi pe scena teatrului, petrecându-și timpul cu prietenii, dar rezervându-și restul zilei pentru Franz Joseph, pentru micul dejun cu el, pentru plimbările lungi, ieșirile la teatru și corespondența pe care cei doi o schimbau zilnic.

În 1888, una dintre scrisorile lui Kathi trecu dincolo de banalitățile uzuale și îl atinse pe Franz Joseph drept în inimă, într-o scrisoare care conținea și bani, el o rugă să-i spună de ce sumă avea nevoie pentru diverse cheltuieli, inclusiv rochii de bal și alte haine, pentru ca el să i-o poată trimite. Această misivă atinse o coardă sensibilă, făcând-o pe Kathi să răspundă cu o impulsivă „scrisoare de gânduri,” prin care i se oferea lui Franz Joseph ca amantă. Nu putem decât să facem presupuneri cu privire la conținutul scrisorii, ghidându-ne după răspunsul lui Franz Joseph. Înainte de a muri, el a distrus cu propriile mâini această scrisoare, pe care o recitise de nenumărate ori. Răspunse cu blândețe, spunându-i că, de bună seamă, observase că el o adora întradevăr, o diviniza. Dar își iubea soția și nu ar fi putut niciodată „să abuzeze de încrederea și prietenia ei” față de Kathi. El speră ca în inima lui Kathi să existe mereu un loc pentru el, deși relația lor nu putea transcende niciodată linia pe care ei o trasaseră deja.

Kathi își regretă gestul și se îngrijoră la gândul că împăratul ar fi putut să o vadă ca pe o „seducătoare intrigantă”. Departe de el acest gând Franz Joseph era captivat de ea, de fiecare cuvânt, fiecare faptă, fiecare grijă, fiecare „săptămână tăcută” a ei (era vorba despre menstruația care o țintuia la pat în fiecare lună). Dar scrisoarea lui dădea de înțeles că, dacă Elisabeth s-ar fi întors împotriva lui Kathi, el s-ar fi simțit obligat, în principiu, să pună capăt relației lor. De asemenea, îi împărtășea credința că a-și consuma iubirea pentru Kathi prin sex ar fi însemnat să o dezonoareze pe Elisabeth și să-și încalce jurămintele maritale.

Cei drept, chipeșul împărat avusese destule aventuri amoroase, dar până atunci nu se implicase emoțional, așa că nu se simțea vinovat pentru acele escapade. Tocmai pentru că el o iubea, Kathi Schratt trebuia să se mulțumească să fie o amantă fără îndatoriri sexuale. În schimb, ea avea să-i ofere alte servicii, care includeau disponibilitate pentru amantul ei în revărsatul zorilor, o îndatorire greu de îndeplinit, dată fiind ocupația ei, care îi cerea să stea trează până noaptea târziu. Kathi își caracteriza noua viață ca „aparentă, dar nu tocmai reală”. Era companionul intim al împăratului. Avea o casă ca un palat la Viena și o imensă reședință de vară. Era bogată și răsfățată, cu mare influență în lumea teatrului. Grijile sale erau insignifiante: o problemă de greutate corporală pe care ea o descria drept o „îngrășare galopantă”, stresul de a face presiuni asupra directorilor de teatru pentru a o distribui în roluri principale. Refuza să-și facă probleme din cauza jocurilor de noroc, pe care le practica în mod compulsiv, amăgindu-se la gândul câștigului și lăsându-l pe Franz Josef să-i acopere pierderile. Nu i-a purtat niciodată pică împărătesei Elisabeth, care în orice clipă ar fi putut să-i distrugă viața, dar nu a făcut-o.

Kathi și Franz Joseph aveau cele mai bune momente în perioadele de criză. Cea mai teribilă a fost cea de după moartea lui Rudolf, în 1889, în urma punerii în aplicare a unui pact suicidal cu o fată de șaptesprezece ani, fără de care acesta simțea că nu putea trăi. Franz Joseph a fost oripilat de ceea ce el a perceput drept disprețul lipsit de eleganță al fiului său pentru obligațiile și rangul lui nobil. În cele din urmă, însă, Kathi l-a făcut să simtă câte ceva din durerea și suferința lui Rudolf, astfel încât să poată vorbi despre fiul său cu compasiune, nu cu rușine.

Asemenea evenimente emoționante i-au întărit încrederea lui Franz Joseph în Kathi. Dar i-au și stârnit gelozia latentă. Fiecare îmbrățișare a ei pe scenă îl tortura și îl îndemna să devină și mai exigent. Miezul problemei (în opinia lui) era meseria lui Kathi și independența și publicitatea pe care această i le oferea. Ar fi vrut ca ea să rezerve mai puțin timp carierei sau chiar să renunțe la aceasta, însă Kathi era hotărâtă să își păstreze independența care îl nemulțumea pe el atât de mult, așa că refuză categoric să-și abandoneze activitatea.

În ciuda acestui impas, relația lor înflorea, așezată și discretă. Se întâlneau la micul dejun, și adesea Kathi îl primea la ea în pat, în neglijeu. Apoi se plimbau prin grădina regală și prin grădina zoologică privată a palatului, unde hrăneau animalele. Se și ciondăneau, ba chiar se certau, fiindcă ea îl ruga mereu să îi găsească soțului ei fugit de acasă o slujbă bine plătită; sau fiindcă ei îi plăceau ascensiunile montane;

(odată chiar se urcă într-un balon, ceea ce lui îi se păru frivol și periculos) sau pentru că ei îi era mereu foame din pricina curelor de slăbire, iar el era mereu iritabil din cauza stresului, așa că nu ajungeau la nici un rezultat.

Nerecunoscută, așadar nerostită, astfel era dragostea lor. Trebuie să fi fost o frustrare imensă pentru doi oameni care se simțeau atrași unul de altul, însă erau nevoiți să își exprime dragostea în orice alt domeniu în afară de cel al sexualității. După câțiva ani de restricții, Franz Joseph renunță întrucâtva la regulile sale rigide și o invită pe Kathi și la cină. În timp ce cerceta fericit și cu minuțiozitate meniul, probabil că îi venea să o înghită pe ea, căci devenise extrem de posesiv.

În 1897, inimaginabilul se produse. La Geneva, un tânăr italian pe jumătate nebun o asasină pe împărăteasa Elisabeth. Durerea morții ei îl marcă pe Franz Joseph tot restul vieții. Și Kathi o jeli pe împărăteasă, deși avuseseră o relație ambiguă de prietenie în care poziția ei fusese mereu precară.

Aproape orice femeie s-ar fi întrebat în sinea ei, dacă moartea soției amantului ei ar fi putut schimba sau chiar legitima poziția ei. Dar, dacă cumva Kathi a nutrit astfel de gânduri, a fost amarnic dezamăgită. Lui Franz Joseph, care îi interzisesese fiului său și altor membri ai familiei să contracteze căsătorii sub rangul lor social, nici nu i-ar fi trecut prin minte să se însoare cu o femeie din popor, chiar dacă aceasta era femeia pe care o iubea.

De fapt, moartea lui Elisabeth îi despărți pe cei doi iubiți. Kathi îl consolă în timpul șocului inițial, dar curînd, fiica lui, Marie Valerie, care nu se simțise niciodată în largul ei în prezența lui Kathi, se întoarce împotriva ei. După un timp, Kathi plecă, pur și simplu, împăratul fu răscolit de durere. În cele din urmă, interveniră prietenii, iar în 1902, Kathi se întoarce la Viena făcîndu-și acceptate propriile condiții. În primul rînd anulă teribilele întâlniri pentru micul dejun la ora șapte dimineața, era suficient de civilizată ora nouă, spunea ea. Când cineva descoperi că nervozitatea lui Kathi se datora unor datorii îngrozitoare, ale soțului (de care nu divorțase) și fiului ei, împăratul se grăbi să le achite în totalitate. Kathi împrumută și ea o pagină din biografia lui Elisabeth, poate tot din aceleași motive (de senzație de sufocare), și începu să călătorească mult: în Insulele Canare, Mediterana, Tunisia, Algeria și Egipt. Acasă, își petrecea timpul cu împăratul și făcea muncă de voluntariat.

După ce soțul iresponsabil al lui Kathi muri în cele din urmă, se răspîndi zvonul că ea și împăratul contractaseră o căsătorie morganatică (că între un bărbat de rang înalt și o femeie de origine comună). Nu există dovezi în acest sens, iar temperamentul lui Franz Joseph pare a demonstra, fără putință de tăgadă, că așa ceva ar fi fost imposibil. S-ar putea, totuși, să fi făcut dragoste. De ce nu. În fond? Erau văduvi amîndoi, se iubeau, iar el putea conta pe discreția ei. În ciuda celibatului de cel puțin un deceniu, relația lor era erotică, și numai un sentiment neabătut al datoriei, al lui Franz Joseph, i-a împiedicat să devină intimi.

Ultimii ani ai iubirii lor s-a sfârșit cu moartea lui Franz Joseph, la data de 21 noiembrie 1916. Spre deosebire de multe alte amante, Kathi a fost invitată în sânul familiei, și îmbrățișată de Marie Valerie, care fusese atât de vindicativă pe vremuri. Amanta împăratului strecură doi trandafiri albi în mâinile înțepenite ale lui Franz Joseph și își luă adio de la el pentru totdeauna.

Ca și în multe alte domenii ale vieții sale, Franz Joseph își îndeplinise; obligațiile și făcuse prevederi testamentare generoase pentru Kathi Schratt. Ea îi supraviețui timp de aproape douăzeci și patru de ani, iar când piața bursieră se prăbuși și băncile dădură faliment în 1929, ea și fiul ei, pe care Franz Joseph îl ridicase la rangul de Baron Hirsch, continuă să trăiască bine.

Alice Keppel

În 1898, Alice Keppel, o englezoaică măritată, îl întâlnește pe fiul reginei Victoria, Albert, și devine aproape peste noapte amanta acestuia. Spre deosebire de Katharina Schratt, contemporana sa austriacă, Alice, nu avea altă profesiune decât cea de amantă. Poate că din acest motiv și-a asumat rolul de metresă cu încredere și devotament.

Născută Alice Edmonstone, Alice Keppel era cel de al nouălea copil și mezina familiei unui nobil scoțian mărunț. După o copilărie idilică petrecută la castel, micuța Alice se transformă într-o tânără generoasă și spirituală. Era uimitor de drăguță, cu păr castaniu roșcat, ochi negri pătrunzători, trăsături puternic conturate și o expresie radioasă, care reflectă seninătate interioară. Era bine clădită și cu forme generoase, și foarte mândră de piciorușele și mâinile delicate, care îi atrăgeau multe complimente.

Alice Keppel

Edward al VII-lea

Căsătoria fericită a lui Alice cu onorabilul George Keppel, înaltul și chipeșul fiu al unui conte și locotenent în Gordon Highlanders, avea un singur defect: lipsa banilor. Familia Keppel deținea mai puțini servitori decât prietenii lor și întâmpina dificultăți în păstrarea aparențelor. După ce își evaluă situația, Alice decretă că va trebui să-și găsească un amant bogat, iar agreabilul ei soț consimți. Înainte să îl întâlnească pe Albert, Prinț de Wales, care va deveni ulterior Edward al VII-lea, ea mai avusese deja doi amanți, ceea ce nu reprezenta un secret pentru nimeni.

În ceea ce îl privea, Albert, „Bertie” pentru prieteni, își făcea stagiul militar în Irlanda când părinții săi aflară despre aventura lui indiscretă cu o actriță. Tatăl său, Prințul Albert, plecă de îndată în Irlanda pentru a interveni, făcând febră tifoidă și muri. Regina Victoria avea să își învinuiască mereu fiul pentru moartea soțului ei. La vârsta de douăzeci de ani, tânărul Bertie își pierduse atât tatăl, cât și iubirea maternă.

Când Bertie o întâlnește pe Alice, el avea cincizeci și șase de ani și era un vânător de fuste înveterat.

Printre amantele lui celebre se numărau actrița Lillie Langtry și socialistă Daisy Warwick. Bertie era un bărbat îndatoritor, care respecta convențiile. Ca Prinț de Wales, își îndeplinea îndatoririle cu grijă și perspicacitate. În timp ce pericolul reprezentat de Germania se profila tot mai amenințător, rolul lui în crearea Antantei Cordiale, înțelegerea dintre Franța și Anglia, avea să-i atragă porecla de „Unchiul Europei”. Europeanii îl aplaudară, iar în Anglia devenise extrem de popular.

În plan personal, totuși, Bertie era incapabil să se autodisciplineze. Făcea excese gastronomice, consumând cinci mese copioase pe zi, pe care le sfârșea cu un coniac și un trabuc. Altă poreclă a lui era „Burtică” („Tum-Tum”), deoarece talia lui măsura circa 1,22 metri. Bertie era un împătimit al jocului de bridge, la care miza mult și se necăjea când pierdea. Avea și un temperament teribil, care intimida pe toată lumea din anturajul său, cu excepția lui Alice.

Încă de la prima lor întâlnire, Alice l-a vrăjit pe Bertie. Pentru tot restul vieții, el avea să o soarbă din priviri de fiecare dată când erau împreună, devenind agitat în mod vizibil, ori de câte ori ea vorbea cu alt bărbat. În ciuda fascinației sale obsesive pentru Alice, nu îi era fidel. Alice înțelese că gelozia și amenințările ar fi fost inutile, așa că pur și simplu ignora rățăcirile lui. Dar pentru a se asigura că Bertie nu avea să o lase baltă, așa cum procedase cu Lillie și cu Daisy, ea își propuse să-l facă dependent de ea.

În această privință, soțul lui Alice, George, era aliatul perfect. Bertie îi făcuse rost lui George de o slujbă excelentă la compania Lipton Tea. Aceasta îi oferea atât un venit, cât și o scuză pentru absența sa de acasă când Bertie sosea, la 12:15 fix în vizita sa zilnică.

Datorită slujbei lui George și darurilor lui Bertie, Alice putea acum să se îmbrace și să dea ospete regești, își dedică viața pentru a oferi plăcere, consolare, amuzament și dragoste amantului său. Era o tovarășă entuziastă la petrecerile de vânatoare de la țară, la galele londoneze și la dineurile intime urmate

de inevitabila partidă de bridge. Deși era spirituală, isteată și îndrăzneată, părea incapabilă de răutate. „Niciodată nu și-a folosit influența pentru propriul avantaj, sau pentru al prietenilor”, își amintește o cunoștință, Lordul Hardinge of Penshurst, „și nu am auzit-o niciodată repetind vreo vorbă rea despre cineva.” Singuri, Alice și Bertie făceau dragoste în dormitorul ei luxos, printre grămezile de perne, draperiile de catifea și liliacul parfumat din vasele de cristal masiv. La parter, ea îl distra într-un salon cu covoare groase și pereți tapetați în gri și înveseliți de dulăpioare lăcuite din lemn roșu și de portrete impozante în ulei.

Când Bertie își făcea vacanța anuală la Biarritz, Alice și fiicele ei, Viola și Sonia, pe care Bertie le adora, li se alăturau, deși erau cazate la un hotel. În timp ce ei locuiau la vila unui prieten, în cursul zilei, cei doi își petreceau tot timpul împreună, plimbându-se pe faleză și organizând câte un picnic în stil englezesc, cu chelneri care îi serveau în timp ce se ospătau.

Poziția lui Alice deveni atât de oficială, încât Bertie o recunoscuse drept amanta sa, iar aristocrații britanici se refereau la ea ca la „Favorită”. Dar, la moartea mamei lui Bertie, în 1901, când el urcă pe tron, luând numele de Edward al VII-lea, nu îi putu oferi lui Alice nici un venit din vistieria publică așa cum făcuse Carol al II-lea pentru Nell Gwynne sau Ludovic al XIV-lea pentru Madame de Pompadour și Madame du Barry. Iar când plecă în Austria cu treburi, Bertie o lăsă acasă pe Alice. Știa că împăratul Franz Joseph își ținea amanta, pe Kathi Schratt, în culise, așa că înțelese că familia imperială austriacă ar fi fost scandalizată să îl vadă făcându-și apariția în compania lui Alice.

Ceea ce o îngrijora cel mai tare pe Alice era faptul că soția lui Bertie, regina Alexandra, nu o plăcea. Cu ani în urmă, Alexandra îl înfruntase pe Bertie în privința lui Daisy Warwick, alimentând zvonurile legate de eventualitatea unui divorț. După aceea, Alexandra înțelese că trebuie să treacă peste mândria sa și să tolereze amantele soțului său. Când Bertie deveni rege, nouă regină se strădui să se poarte politicos cu Alice. Dar problemele de sănătate ale lui Bertie scoaseră la iveală faptul că ea, Alexandra, era încă soția lui, iar Alice numai amanta. La fel, când Bertie făcu o criză de apendicită, Alice reuși să îi smulgă o scrisoare prin care el își îndemna familia să o accepte și pe ea la căpătâiul lui atunci când era grav bolnav. În ziua de 6 mai 1910, când auzi oribila veste că Bertie chiar era pe patul de moarte, Alice scoase din seif scrisoarea de la el și se duse în grabă la palat. Cu maiestuoasă reținere, Alexandra o tolera pe femeia isterică la căpătâiul muribundului, care îi ordonă soției: „Trebuie să o săruți pe Alice”. Alexandra acceptă îmbrățișarea lui Alice, apoi îi făcu semn doctorului să se descotorosească de intrusă. Dar Alice nu mai era politicoasă și cu capul plecat. Agonia regelui o transformase într-o bocitoare zgomotoasă și isterică, ale cărei strigăte „Nu am făcut nici un rău niciodată, nu am comis nici o greșală, ce o să se întâmple cu mine?” s-au auzit pe coridoarele palatului timp de ore întregi. Când își reveni, Alice descoperi că noul rege, George al V-lea, luase măsurile necesare pentru a o exclude definitiv din viața familiei regale. Iar Alexandra îi returnă în mod ostentativ cutia Faberge pentru trabucuri, un cadou de la ea, la care Bertie ținuse foarte mult. A fost invitată la înmormântarea lui Bertie, dar i s-a cerut să intre printr-o ușă laterală, ceea ce a reprezentat un moment penibil pentru toată lumea.

Alice se refăcu repede după această pierdere, iar ea și George își reluară viața privilegiată pe picior mare, călătorind și făcând vizite. Au achiziționat o vilă în Franța și și-au stabilit reședința principală acolo. În 1932, când Alice era trecută de șaiszeci de ani, Virginia Woolf luă prânzul cu ea și o descrie ca pe „o bătrână decrepită, cu ten măsliniu și trup puternic, cu aparența expansivă, veselă, obraznică a bătrânei curtezane care și-a pierdut farmecele... lipsită de sensibilitate și de snobism.”

Evaluarea făcută de Alice despre propria viață confirma sentința Virginei Woolf: Alice se plângea doar că povestea ei de iubire cu regele nu durase ceva mai mult. I-a supraviețuit aproape zece ani și a murit la Florența la vârsta de șaptezeci și opt de ani, o bătrână înțepată care să simțită tot timpul îndreptățită să aspire la statutul de ultima amantă regală oficială. În 1936, când Edward al VIII-lea a abdicat pentru a se putea căsători cu Wallis Simpson, Alice avea să strâmbe din nas: „Lucrurile mergeau mai bine pe vremea mea.”

Elena Lupescu

Germania a lansat Holocaustul, dar prin anii '20, antisemitismul deja bântuia prin Europa. A fost cu precădere mai virulent în România, cu toate că aici evreii constituiau mai puțin de 5% din totalul populației și nu se bucurau de multe dintre drepturile care le reveneau românilor neevrei.

Elena Lupescu

Carol al II-lea

Unii evrei ambițioși și-au schimbat afiliția religioasă printr-o convertire publică la creștinism, ceea ce le-a permis să evite restricțiile severe care împovărau pe coreligionarii lor ce își păstrau credința proprie, însă, orice ar fi făcut, nu puteau scăpa cu totul de „memoria” oficială a originilor lor evreiești.

Un astfel de convertit a fost românul de origine evreiască Nicolae Grünberg, care și-a schimbat numele mai întâi în Wolff, apoi în românescul Lupescu. Pentru a putea obține cetățenie românească și a-și dezvolta afacerile, Lupescu s-a botezat și în ritul creștin ortodox. Soția sa, Elizei, o evreică, s-a convertit la RomanoCatholicism. În 1899 s-a născut fiica, Elena, care a fost crescută, ca și fratele ei, Costică, în credința creștină.

Adolescentă, Elena a stat chiar la internat, într-o școală administrată de călugărițe germane, care au învățat-o manierele în societate, ceva franceză și germană.

„Desăvârșita” Elena era o tânără fermecătoare, inteligentă și cochetă, care făcea capetele să se întoarcă în urma ei, cu un ten alb ca laptele, ochi verzi puși în evidență de părul ei roșu. Avea o siluetă seducătoare, un mers falnic și în ciuda faptului că fusese crescută la mănăstire o prestație de femeie promiscuă. După un scurt mariaj cu un ofițer de carieră, care a divorțat repede de ea pe motiv de adulter, Elena și-a luat viața de plăceri care o ispita atât de mult.

Un prieten care își dorea cu ardoare să intre în legătură cu prințul moștenitor, despre care credea că îl poate ajuta în carieră, i-a înlesnit acestei întâlnirea cu acesta. Prietenul miza pe posibilitatea ca aspectul ei senzual să îl atragă pe prinț, despre care se știa că o înșală pe soția sa grecoaică, Prințesa Elena. Complotul a reușit. Carol, fermecat de frumusețea Elenei și de plăcerea cu care aceasta știa să își trăiască viața, se îndrăgosti de ea la fel de nebunește ca și atunci când se căsătorise cu Ioana Zizi Lambrino, o femeie din popor pe care a făcut-o prima lui soție, și de care a fost nevoit să divorțeze, la insistențele familiei, pentru a se căsători cu Prințesa Elena.

Carol și Elena au avut un mariaj tensionat, adesea otrăvit, în urma căruia, în 1921, a rezultat Mihai, unicul lor copil. Prin 1924, când Mihai avea doar vreo trei ani, Carol și „Duduia”, cum o alinta el pe Elena, erau foarte strâns legați unul de celălalt, atât pe plan sexual, cât și emoțional.

În scurt timp, Carol i-a cumpărat Elenei o casă pe care, din motiv de discreție și precauție, a înregistrato pe numele fratelui ei. De acum încolo, prințul regent își putea întâlni amanta în siguranță totală, acasă la ea pe strada Mihail Ghica.

Prinții regenți aveau adesea amante, dar e straniu ca un moștenitor la tron să fie atât de îndrăgostit precum Carol și încă de o femeie de două stigmatizată, de un divorț și de originea ei evreiască. Tatăl lui Carol, regele Ferdinand, a fost atât de furios de obsesia fiului său, încât la un moment dat chiar a vrut să o exileze pe Elena.

În 1925, situația a ajuns la apogeu când Carol a călătorit la Londra pentru a-și reprezenta familia

la înmormântarea verișoarei lor engleze, regina Alexandra, văduva lui Edward al VII-lea. După aceea, el a mers drept la Paris, unde îl aștepta Elena. În încercarea de a evita publicitatea care i-a marcat sejurul londonez, el și Elena au dormit (sau cel puțin sau înregistrat) în camere de hotel separate.

Parizienii erau curioși, iar Parisul era prea aproape de Londra. Amanții au fugit cu mașina în Italia. Din Veneția, Carol s-a plâns mamei sale într-o misivă plină de amărăciune, spunându-i că nu mai putea să își suporte viața și că se hotărâse, cu riscul de a produce mari suferințe familiei, să nu se mai întoarcă în România. „Sunt destul de tânăr”, scria el, „Nu mi-a fost niciodată teamă să muncesc, așa că voi reuși să îmi croiesc o viață proprie.” Cu alte cuvinte, prințul moștenitor prefera să trăiască într-un exil pașnic cu amanta lui decât să se lupte cu întreaga familie, cu soția (care ulterior a divorțat de el) și cu dușmanii politici. Desigur, conta faptul că se putea baza pe fonduri substanțiale pentru a-și întreține stilul de viață confortabil și că nu și-a echivalat niciodată rebeliunea impetuoasă cu o abdicare.

După această declarație de independență, Carol și iubita lui „Duduie” sau întors în Franța. La Neuilly, ei au închiriat împreună o casuță modestă, iar Carol s-a cufundat în pasiunea sa pentru mașini, jocul de cărți, muzică, pentru colecția de timbre și pentru Elena. Elena se ocupa cu întreținerea și înfrumusețarea, făcea pe gazda, făcea dragoste cu Carol și se îngrijea ca acesta să nu își petreacă prea mult timp în compania altor femei.

Pentru ea, a-și păstra bărbatul care tocmai renunțase la dreptul său de moștenitor la tron, era o slujbă permanentă. Se baza pe faptul că iubitul ei nu va putea scăpa de sub forța seducătoare a iubirii ei. Mai presus de toate, el nu trebuia atras iar în mrejele otrăvite ale familiei sale, mai ales ale reginei Maria, care o ura, descriind-o drept „o evreicuță roșcată și atrăgătoare, cu o reputație scandalooasă.”

Fericitul echilibru din viața lui Carol și a Elenei a fost rupt după vreo doi ani, odată cu moartea regelui Ferdinand. În numai câteva ore, fiul în vârstă de numai șase ani al lui Carol și al Elenei, a urcat pe tron. Înainte de moarte, Ferdinand se asigurase că succesiunea lui Mihai avea să decurgă fără dificultăți. „Fiul meu, Carol, să respecte întru totul situația juridică iscată odată cu renunțarea sa la tron, precum și datoria sfântă a unui fiu și tată român de a se supune demersurilor pe care le-a întreprins de bunăvoie” avertiza Ferdinand într-o scrisoare oficială.

Cu toate acestea, Carol, regretând dramaticul sacrificiu pe care l-a adus iubirii, începu să îi ponegrească pe cei care i-au luat această în nume de rău, acuzând în mod public că fusese obligat să abdice. În România atât de instabilă politic, liderii opoziției au sprijinit reinstalarea lui ca monarh, pentru a băga pumnul în gura personalităților autoritare care guvernau în numele lui Mihai. Însă până și partizanii lui i-au cerut lui Carol „să renunțe la o anume relație” cu detestabila Elena Lupescu. De asemenea, ei umplură România de fluturări în care scria că el nu își părăsise niciodată țara din cauza Elenei.

Carol trebuia să aleagă între tron și amanta sa. Elena interveni, afirmând că ar fi fost „cea mai fericită persoană din lume” în cazul în care Carol se întorcea în România pentru a fi rege. Astfel, la 8 iunie 1930, prin schingiuirea Constituției, Carol depuse jurămintele și își detrona fiul.

În Franța, Elena era distrusă. Oare Carol avea să cedeze presiunilor mamei sale și să se recăsătorească cu regina Elena? Oare presiunile politice făcute asupra lui aveau să-l determine să își abandoneze amanta evreică și divorțată? Oare el o va mai iubi în continuare? Distrusă, îngrozită că îl poate pierde, Elena slăbise vreo opt kilograme și avea migrene cumplite. Se jura că intră la mănăstire. Amenința că se sinucide. „Dacă mai mai iubi, nu ai face asta. Fii cuminte. Nu mă înșela!” se rugă ea.

După două luni chinuitoare, Elena se întoarse pe furiș în România. Carol era plictisit până o văzu din nou și fu la fel de fermecat ca întotdeauna. La început, o ținu la un hotel, apoi chiar la palat în București. În 1932, îi cumpără o casă cu două etaje din cărămidă roșie pe Bulevardul Vulpache, în cel mai bun cartier al Bucureștilor.

Deși Carol era orbit de farmecele ei, casa pe care i-a dăruit era, așa cum spunea un observator sarcastic, ștearsă și „plină de mobilă oarecare, de nimicuri... ceea ce nu putea dovedi decât faptul că păcatul nu rentă. Doamna de Pompadour s-ar fi răsucit în groapă dacă ar fi văzut unde ajunsese profesia ei.” În afară

de bideul de marmură verde, baia era mobilată la fel ca în oricare altă reședință, însă Carol plătea pentru rochiile superbe, aproape toate negre, făcute la Paris, care puneau în evidență atât de bine tenul de porțelan al Elenei și părul ei ca focul. De asemenea, regele se îngrijea ca ea să aibă bijuterii pe măsura statutului.

În afara casei respectabile, a rochiilor de marcă și a bijuteriilor scumpe, Elena avea tot ce își dorea: iubirea și devotamentul lui Carol, precum și libertatea de a-și exercita influența în rândul membrilor marcanți ai societății românești care o vizitau acasă, deoarece acolo îl puteau adesea întâlni pe rege. De fapt, grupul ei de acoliți conducea România, așa cum pe vremea lui Ferdinand țara fusese condusă de gașca Reginei Maria (iubitul acesteia, Principele Barbu Știrbey, despre care Carol credea că este tatăl natural al surorii sale, Ileana, fusese cel care condusesese în principal camarila Regelui Ferdinand). Puterea Elenei asupra lui Carol era atât de mare, încât „domnia lui poate fi înțeleasă numai prin relația pe care a avut-o cu ea, ” concluzionează un istoric.

Elena era și o întreprinzătoare pricepută, având libertatea de a controla monopoluri și chiar de a profita de pe urma comenzilor românești de armament, făcând o adevărată avere. Singurul lucru pe care Carol i l-a refuzat a fost siguranța și statutul unei căsătorii. „Un rege trebuie să aibă o viață dublă: una regală și una personală, ” spunea el. În orice caz, din pricina intensificării antisemitismului instituționalizat în România și în Germania nazistă, monarhia lui Carol ar fi sucombat în urma unei căsătorii cu o amantă evreică.

Corneliu Zelea Codreanu, tânărul fanatic care a fondat Garda de Fier, o organizație paramilitară virulent antisemită, își crease importante legături politice, mai ales în cadrul Ministerului de Interne. Garda, împreună cu Ministerul, au inspirat pogromuri, distrageri de sinagogi și o explozie națională de violență antisemită.

În 1933, Ion Duca, premierul din partea Partidului Național Liberal, partidul care crease monarhia constituțională românească, a scos Garda de Fier în afara legii. Garda contraatacă rapid. Codreanu ordonă asasinarea lui Duca. Ulterior, Garda deveni atât de puternică, încât Carol fu nevoit să ia măsuri, încercă să submineze influența Gărzii sprijinind alte grupuri politice, inclusiv Frontul Românesc, deși chiar și acest partid condamna evreimea internațională și clama sus și tare iudaizarea presei și a literaturii naționale.

De fapt, cele mai multe partide politice românești blamau evreimea, ceea ce oferea Parlamentului motive pentru ai persecuta pe evrei prin legi represive. Avocații evrei au fost excluși din Barou. Sau stabilit procentaje de admitere pentru studenții de origine evreiască uneori acest procentaj era de 0%. Afaceriștilor evrei li se impuneau cote de 40% pentru importul de materie primă și mărfuri. Băncile nu mai dădeau bani pentru industriile în care predominau întreprinzătorii evrei. În același timp, aceste industrii erau supuse unor taxe zdrobitoare, menite să îi ruineze.

Pe măsură ce Goliatul nemțesc își înghițea vecinii Austria (1938), Cehoslovacia (1939), vestul Poloniei mulți politicieni români au profitat de ocazie pentru a accepta posturi de conducere în întreprinderi mixte romîno-germane, aceste aranjamente ducând la concedierea asociaților de origine evreiască. În 1940, România a renunțat la autonomia sa în schimbul siguranței relative oferite de poziția de satelit a Germaniei naziste, ceea ce a înrăutățit și mai mult statutul evreilor din țară. Cu toate acestea, până când a fugit, la 6 septembrie 1940, capul încoronat al acestei națiuni nazificate și antisemite era un rege care avea drept amantă și principal consilier o evreică.

Ar fi foarte frumos să aflăm că atât Carol cât și Elena au fost dușmani eroici ai antisemitismului. Dar altul este adevărul. Nici unul dintre ei nu a părut să fie profund tulburat de erodarea libertăților românilor de origine evreiască, inclusiv de dreptul de a-și câștiga traiul. Cercul de intimi ai Elenei cuprindea un amestec neverosimil de evrei și antisemiți, care în aparență se tolerau reciproc, sau cel puțin își suspendau animozitățile în prezența femeii pe care mulți istorici o consideră drept „probabil cea mai puternică amantă a secolului XX.” Numai poziția ei inatacabilă de amantă a lui Carol o proteja de înjosirile

la care erau supuși ceilalți evrei.

Elena era perfect conștientă de acest fapt. Vorbea fățiș împotriva lui Hitler și complota împotriva lui Codreanu, deși în tot acest timp își nega proveniența evreiască. În memoriile pe care și le publică într-o ediție a publicației londoneze Sunday News, ea scria: „Tatăl meu era român. Mama era rusoaică. Nu suntem evrei, deși așa s-a spus despre noi... Am câțiva prieteni evrei la care țin și, dacă aș fi evreică, aș fi mândră să o recunosc.” Însă, într-o companie mai de încredere, ea recunoștea că are o zecime sânge evreiesc (procentaj genetic imposibil). Dar, în ciuda disimulării ei, românii, ca și ceilalți, inclusiv Hitler, o identificau drept evreică.

Carismaticul lider al Gărzii de Fier, Corneliu Zelea Codreanu, a declarat că nu a ordonat asasinarea Elenei doar pentru că se temea că nu cumva Carol să cedeze nervos fără ea. Când Carol realize, în cele din urmă, cât de periculoasă devenise Garda de Fier, ordonă asasinarea lui Codreanu. Nici o dovadă concretă nu o implică pe Elena în acest asasinat, dar imensa ei influență de culise sugerează că în cele din urmă, trebuie să îl fi îndemnat pe Carol să scape România de unul dintre cei mai populari și răi antisemiți.

Dar Codreanu era doar unul dintre nenumărații dușmani, așa că s-au găsit alți antisemiți să o vâneze pe Elena. Studenții organizau marșuri de protest, cerând moartea ei. Șoferul care o ducea la Palat pentru partida nocturnă de sex cu Regele Carol a fost concediat când nevasta lui a scăpat prin vecini vorba că el o numea „evreică împutită.” Dr. Neubacher, șeful misiunii economice germane la București, i-a spus Elenei că Germania nu vedea cu ochi buni alianța cu un rege a cărui amantă era evreică. El a încercat să o convingă să părăsească România, pentru a se refugia în neutra Elveție, dar Elena a refuzat.

Viața ei în postura de cea mai puternică femeie din România, nu era nici confortabilă nici lipsită de complicații. Deși menținea un control draconic asupra camarilei conducătoare, Elena era persana non grata la Palatul Regal. Bârfa bucureșteană spunea că mergea acolo numai la ceas de noapte și se auzeau tot felul de povești neverosimil de incitante și oripilante, conform cărora Mihai, tânărul prinț, se trezise la un moment dat din somn, văzîndu-și tatăl alergând gol pe coridorul palatului în timp ce Elena îl urmărea, cu un pistol în mână și îmbrăcată numai cu un neglijeu străveziu. Și încă un zvon șocant, care era probabil adevărat: se pare că Elena întreținea relații sexuale și cu noul ei șofer, care devenise confidentul ei.

Deși Elena se culca din când în când cu alți bărbați, interesul ei pentru aceștia era doar pur erotic și temporar. De Carol o lega o dragoste profundă și vibrantă. Aceasta a trecut testul timpului, s-a călit prin focul și para alambicatei și periculoasei politici antisemite românești, și în cele din urmă a supraviețuit unei conflagrații mondiale. O linie telefonică directă lega palatul lui Carol de budoarul Elenei, „îmi aduce o bucurie infinită,” mărturisește Carol în jurnalul lui. „Am o nevoie imperioasă de ea. E carne din carnea mea” mai scrie el. Și, un an mai târziu: Dragostea mea pentru ea este la fel de profundă ca întotdeauna. Nu îmi pot imagina viața fără ea.”

Carol voia să împartă cu Elena fiecare aspect al vieții sale, inclusiv relația cu fiul său. Îngrijorat că Regina Elena ar putea să îl întoarcă pe Mihai împotriva Elenei, el s-a luptat să o trimită pe Regina Elena într-un exil virtual, între timp, îl încuraja pe Mihai să o accepte pe Elena, iar aceasta făcea tot ce îi stătea în putință să îl vrăjească pe băiat la fel ca și pe tată, referindu-se la el și la Carol drept „băieții mei.”

Pe măsură ce Elena își consolida poziția la palat, dușmanii ei aprigi își consolidau și ei pozițiile. După asasinarea liderului său spiritual, Garda de Fier și-a sporit popularitatea, iar Codreanu triumfa în moarte, ca o figură mistică, sporindu-și popularitatea în ochii oamenilor. Reacția lui Carol la aceste evenimente a dat naștere unei veritabile revoluții. Desființă toate partidele politice existente, își impuse propriul Front de Renaștere Națională și se autodeclară dictator. Frontul lui maimușărea atât de slugarnic modelul MussoliniHitler, încât adoptă până și un salut fascist. Până și românii antisemiți începură să acuze că regele conspira cu Hitler, deși erau nevoiți să admită că, dat fiind sângele ei evreiesc, Elena Lupescu nu putea fi părtașă la o astfel de trădare.

Prin primăvara lui 1939, în timp ce tăvălugul nazist făcea ravagii în Europa, aliatul rus al Germaniei sa întors împotriva României, anexând Basarabia și Bucovina. Carol făcea demersuri frenetice către naziști să apere România de comuniști. Dimpotrivă, Germania a ajutat Ungaria să înghită Transilvania. Carol, disperat, a încercat să-și atragă de partea sa Garda de Fier. Însă Gardă a înscenat o lovitură de stat, scoțând în stradă găști care urlau cerând sângele Elenei Lupescu. Elena fugi la palat. Adună toate comorile și făcu un foc care arse două zile la rând, mistuind documente incriminatorii. Curînd, ea și Carol erau gata să fugă. Dar unde se putea duce acest cuplu? Carol îi ordonă unui asociat de încredere să ceară azil de la Hitler. „Îl primesc pe el, dar nu și pe femeie, ” a fost răspunsul autorului Holocaustului.

La 6 septembrie, Carol semnă cu inima strînsă un act care însemna efectiv abdicarea lui, lăsînd-ui fiului său, Mihai, în vîrstă de nouăsprezece ani, tronul unei țări dezmembrate și răzvrătite. Mihai plînsese și imploră să nu fie obligat să pună umărul la asemenea povară. Carol îi ignoră rugămințile. El și Elena se urcară în trenul regal care aștepta gata de plecare, burdușit cu posesiunile lor, printre care se numărau mașini, doi câini pechinezi și trei pudeli.

Dar fugă nu era atât de ușoară pe cât ar fi crezut. Membrii Gărzii de Fier, care voiau capul Elenei, organizaseră un atac undeva, pe traiectoria trenului. După un moment paralizant de indecizie, Carol acceptă propunerea șoferului Elenei de a trece, pur și simplu, cu trenul în viteză prin gara blocată. În timp ce gardiștii surprinși au început să tragă asupra trenului, Elena a stat culcată într-o cadă, Carol acoperind-o cu propriul corp.

Fugarii au ajuns în Spania, dar supravegherea continuă la care erau supuși acolo ia determinat să se strecoare în Portugalia, traversând frontiera pe furiș, cu Carol înghesuit într-un portbagaj; întreaga Europă părea nesigură. Se hotărîră să traverseze Atlanticul, dar prima lor opțiune s-a dovedit imposibilă, căci Statele Unite l-au condamnat pe Carol pentru colaborare cu naziștii și pentru moralitatea lui laxă, comițînd adulter cu Elena Lupescu. Cuba a fost mai puțin rigidă moral, acceptînd-ui pe cei doi, dar Elenei i se păru că Havana era insuportabil de călduroasă. Se mutară din nou, mai întîi în Mexic, apoi în 1944 în Brazilia, unde au și rămas.

În 1947, Elena se îmbolnăvi grav de o anemie fatală. Doctorul îi spuse lui Carol că starea ei era foarte gravă, iar Elena era pe moarte. „Prietenă dulce și iubită, ” îi telegrafia prietena ei, moștenitoarea americană Barbara Hutton, „sunt distrusă să aflu de boala ta și vreau să știi că inima mea toată, gândurile și rugăciunile se îndreaptă către tine.”

Carol era distrus. Crezînd că avea să o piardă pe veci, îi dăruie ceea ce ea își dorise dintotdeauna: căsătoria. La 5 iulie 1947, într-o cameră de hotel, îi dăruie amantei rangul de Alteță Regală, Prințesa Elena de România.

În mod miraculos, Alteța Sa se însănătoși spectaculos. Poate că exagerase proporțiile maladiei în speranța că amantul ei va face din ea o femeie cinstită, împotrivirea lui de a face acest lucru în alte circumstanțe trebuie să fi fost înrădăcinată în convingerile lui referitoare la noblețea sîngelui său regal în contrast cu cel al Elenei.

Curînd după căsătoria lor, cuplul regal se stabili în Portugalia, unde Carol se recăsătorie cu soția sa, în vîrstă de aproape cincizeci de ani, într-o ceremonie condusă de un preot al Bisericii Ortodoxe Române. Căsătoria lor dură până la data de 3 aprilie 1953, când Carol a fost doborât de cancer. Doar câțiva membri ai familiei lui au participat la funeraliile pompoase, în timpul cărora Elena, care arăta ca o epavă, a plîns, murmurînd zdrobită: „Vreau să mor.”

Proprietățile lui Carol, sau aparenta lipsă a acestora, au stîrnit mult interes în rîndurile rudelor, care șiau cerut în justiție dreptul la partea lor, argumentînd că fostul rege strînsese în secret o avere. Elena avea o versiune foarte diferită: Carol îi lăsase doar paisprezece mii de dolari și casa trecută pe numele ei. Oricare ar fi fost adevărul, văduva Elena a trăit în continuare pe picior mare, cu servitori care să aibă grijă de ea și de casă. De fapt, banii pe care îi avea se poate foarte bine să fi fost ai ei, căci strînsese ceva în România cît timp fusese amanta influentă a regelui.

Fără Carol alături de ea, Elena a pierdut mult din statutul social de care se bucurase și din respectabilitatea ei. Poate de aceea și evoca neîncetat rudele ei reale sau imagine de sânge regesc. Nu își mai nega rădăcinile evreiești și inventa povești despre tot ce făcuse ca să își ajute „poporul” în timpul Holocaustului. La vremea aceea deja se știau proporțiile măcelului: 43%, adică 264.900 de evrei din România pieriseră în timpul pogromurilor, asasinatelor în masă, deportărilor și lagărelor de exterminare, sau căzuseră victime bolilor, foametei sau frigului. Deși Elena Lupescu probabil că nu ar fi putut ușura suferințele evreilor nici dacă ar fi încercat, se împăuna în mod fals cu fapte bune închipuite. A murit la 28 iunie 1977, rămânând în amintirea lumii drept una dintre cele mai puternice amante.

Camilla Parker Bowles

Camilla Parker Bowles

Charles, Prinț de Wales

Fără îndoială, Camilla Parker Bowles este cea mai faimoasă amantă regală a secolului nostru. Deși ignoră majoritatea convențiilor asociate în mod tradițional femeilor din categoria ei, Camilla a izbutit să cucerească inima moștenitorului tronului britanic, Prințul Charles. A reușit să își găsească calea și către inima poporului, care ia fost mult timp ostil. Cu acordul tacit al publicului, dacă nu chiar cu sprijinul acestuia, ea probabil că va sfârși prin a se căsători cu prințul ei.

Alice Keppel, străbunica ei și amanta stră-stră-bunicului lui Charles, nu ar fi fost neapărat de acord cu aceasta. Când Edward al VIII-lea a abdicat de la tron pentru a se putea căsători cu Wallis Simpson, Alice și-a manifestat public disprețul față de acest gest, spunând că pe vremea ei astfel de chestiuni se rezolvau mai bine. Pe atunci, regii aveau deopotrivă soții și amante. Azi, însă, vremurile sau schimbat, iar nevoile Prințului Charles și felul său de a rezolva chestiunea sunt mult diferite de cel al străstrăbunicului său.

Povestea dintre Camilla și Charles este bine cunoscută. Prima lor întâlnire, pe un teren de polo bătut de ploaie, a trecut neobservată, ea încă se mai numea Camilla Shand, o tânără aristocrată dornică de distracție, care, deși era udă până la piele și purta haine de grajd, nu a ezitat să se prezinte prințului în timp ce acesta mângâia coama udă a poneiului ei. Au sporovăit mai mult de o oră. La un moment dat, Camilla ia amintit că străbunica ei fusese amanta stră-stră-bunicului lui.

Era în 1970, iar Camilla avea pe atunci douăzeci și trei de ani, iar Charles, douăzeci și doi. Deși nu era peste măsură de bogată, ea și familia ei ocupau o poziție întrucâtva egală cu aceea a lui Charles pe scara socială. Camilla fusese crescută pentru a deveni soția unui om bogat și important. Școala la care ea studiasse, Queen's Gate din South Kensington, a educat jumătate dintre soțiile diplomaților britanici și încă și mai multe femei cu titluri nobiliare. „Milla”, cum i se spunea Camillei pe atunci, era „doar o tipă de treabă, dintr-o bucată și demnă de încredere, foarte simpatcă și populară”, după cum își amintește o colegă de școală. O alta și-a exprimat părerea că, deși că nu era frumoasă, „avea un anumit farmec. Compensa prin caracter ceea ce îi lipsea din înfățișare”. Și, mai adăuga Carolyn Benson, prietena de o viață a Camillei, era „inteligentă și plină de umor; avea mare succes la băieți... Putea vorbi cu ei despre lucrurile care le stârneau cel mai viu interes. Avea mereu câte un prieten.” Camilla nu se străduia să se

gătească pentru a atrage băieții, iar, mai târziu, bărbații; purta haine obișnuite și avea unghiile roase și înnegrite, părul încurcat și era puțin, uneori chiar deloc, fardată. Cu toate acestea, îi atrăgea ca un magnet pe bărbați.

Când l-a întâlnit pe Prințul Charles, Camilla împărțea un apartament cu o prietenă care îi tolera dezordinea fiindcă „era atât de dulce, că nu puteai să te superi pe ea. Semăna cu un câțel mare și neastămpărat.” Camilla s-a implicat într-o relație sentimentală cu Andrew Parker-Bowles, un ofițer de carieră și unul dintre apropiații Prințului Charles. Andrew era fermecător, experimentat din punct de vedere sexual și generos, dar infidelitățile sale o răneau adânc pe Camilla.

La început, Camilla l-a încurajat pe prinț pentru ai plăti câteva polițe lui Andrew. Prințul era înnebunit după ea, și în curând în cercul lor de prieteni deveni de notorietate faptul că ei formau un cuplu. Charles îi admira spiritul sardonice, firea pozitivă și lipsa de pretenții, îi unea și pasiunea pentru cai și viața rurală, trăită în spiritul înaltei societăți englezești. Și, ca și alți amanți ai Camillei, Charles fu cucerit și de sexualitatea ei debordantă.

Charles nu întâmpină o opoziție oficială în privința relației sale cu Camilla. Dar mentorul și confidentul său, Lord Louis Mountbatten, unchiul său o considera mai degrabă potrivită pentru statutul de amantă, decât pentru cel de soție a prințului. Chiar remarcă asemănarea trăsăturilor ei fizice și de caracter cu cele ale lui Alice Keppel. Spre deosebire, însă, de ascendenta ei care se concentrase exclusiv asupra obiectului afecțiunii sale, Camilla își simțea inima atât de divizată, încât ajunse să-și întrebe o prietenă dacă era posibil să iubești doi bărbați în același timp.

În 1971, Charles se înscrie la Colegiul Naval Dartmouth și porni la drum peste mări, lăsând în urmă o avalanșă de scrisori romantice scrise în orele sale de veghe. Andrew a fost flatat de anturajul regal al Camillei și își reînnoi interesul față de ea. Curând, ea se lăsă dominată de pasiunea pentru acesta.

Însă, ea nu rupse definitiv legătura cu Charles, decât atunci când, în timpul unei vizite, el o ceru de soție. Camilla îl refuză cu blândețe. Îi spuse că îl iubea, dar nu se putea căsători cu el. La scurt timp după aceea, pe când se afla la bordul navei militare Minerva, prințul află că ea și Andrew Parker-Bowles se logodiseră. Se retrase la el în cabină. Mai târziu, tovarășii săi de drum observară că avea ochii roșii.

După ce își mistui durerea, Charles începu să se întâlnească cu femei tinere, potrivite pentru o eventuală căsătorie. De asemenea, reînnoi relațiile de prietenie cu soții Parker-Bowles.

La vremea aceea, Camilla și Andrew aveau ceea ce prietenii numeau o căsătorie deschisă. Camilla își petrecea săptămâna singură la Bolehyde, reședința lor de la țară, iar Andrew locuia la Londra și venea acasă, în principal, la sfârșit de săptămână. Camilla părea fericită la țară, având grijă de gospodărie, ocupându-se cu grădinăritul, călăria, copiii și câinii ei. Prințul Charles ia botezat băiatul, pe Thomas Henry Charles.

În 1979, la un an de la nașterea fiicei ei, Laura Rose, Lord Mountbatten căzu victimă unui asasinat pus la cale de Armata Republicană Irlandeză (IRA). Profund afectat de moartea acestuia, Charles căută consolare la Camilla. În scurt timp, cei doi deveniră inseparabili. Contextul emoțional îl făcu pe Charles să o îndemne pe Camilla să divorțeze de Andrew și să se căsătorească cu el. Ea ezită din nou, de data aceasta fiindcă se gândi că o acțiune atât de imprudentă ar fi putut distruge șansele prințului de a urca pe tron. Charles acceptă hotărârea ei, dar fu incapabil să își ascundă intensitatea sentimentelor pe care le nutrea față de ea. La un bal al jucătorilor de polo, Charles își petrecu seara dansând lipit de Camilla, spre disperarea prietenei lui oficiale, care a împrumutat BMW-ul gazdei și a părăsit petrecerea demarând în trombă.

Dar viitorul rege tot avea nevoie de o mireasă, o virgină care să dea naștere viitorilor succesori la tron. Camilla, confidenta sa de încredere, începu să evalueze femeile potrivite. Ea și Regina Mamă aleseră, fără să știe, aceeași persoană: pe Lady Diana Spencer, o adolescentă înaltă, cu picioare lungi, tăcută ca un șoricel și atractivă fără să bată la ochi, care provenea dintr-o familie potrivită și avea un trecut acceptabil, adică inexistent.

Potrivit unor relatări, nunta de basm care o uni pe Diana cu Charles fu precedată de o noapte de dragoste în care Charles și Camilla și-au spus adio. Diana păși în acest mariaj cu o presimțire legată de Camilla.

„L-am întrebat pe Charles dacă o mai iubește pe Camilla Parker-Bowles și nu mi-a dat nici un răspuns clar”, le-a mărturisit ea asistenților lui Charles.» Cei de făcut? Grea întrebare! Confidenții ei nu puteau decât să simpatizeze cu suferința ei, dar nu să o și consoleze. Charles își aborda îndatoririle maritale „într-o stare de confuzie și neliniște”, înrăutățită de faptul că încă mai era îndrăgostit de Camilla. Cu toate acestea, se aștepta ca, o dată cu trecerea timpului să învețe să o iubească și pe Diana.

Chiar înainte de nuntă, Diana descoperi un cadou gravat pe care Charles îl comandase pentru Camilla, un fel de dar de adio, după cum îi spuse el. Dar Diana era geloasă și speriată. Nu dădu crezare explicațiilor lui Charles și se înfurie la gândul că el era încă profund atașat de altă femeie.

Căsătoria regală era chiar de la început marcată de o prăpastie de incompatibilitate, accentuată de imaturitatea și instabilitatea Diane, de sarcasmul și criticile reci ale prințului, de egoismul celor doi și concentrarea fiecăruia asupra propriei persoane. Viața lor sexuală avea, de asemenea, de suferit din cauza repulsiei pe care Diana o manifestă pentru acest fel de activitate și a luptei ei teribile cu bulimia, care o puneă în inferioritate și estompa orice alte preocupări. Și, ca și cum toate acestea nu ar fi fost de ajuns, relația lor mai era otrăvită și de suspiciunile Diane că Charles încă se mai culca cu Camilla.

Încă de la început, Charles reacționa la crizele de furie ale Diane retrăgându-se în sine și încredințânduși nefericirea confidenților, mai ales Camillei, care deveni cea mai bună prietenă a lui. Partizanii Diane cred că Charles și Camilla întrețineau relații intime aproape de la începutul acestui mariaj; partizanii lui Charles și ai Camillei insistă că relația celor doi a fost ani de zile platonică, deși implica iubire, și că Charles a investit timp și efort în căsătoria sa dificilă și nesatisfăcătoare. Ceea ce se știe cu certitudine este faptul că, în cinci ani, mariajul lor s-a destrămat. În *The Prince of Wales* (Prințul de Wales), biografia definitivă pe care Charles a examinat-o rând cu rând înainte de publicare, Jonathan Dimbleby scrie că mariajul lor nu s-a destrămat din cauza unui incident anume, ci „să deteriorat treptat.” Camilla părea dispusă să acorde crezare versiunii lui Charles cu privire la necazurile lui domestice. În 1986, ea și Charles și-au reluat relația sexuală.

Foarte curînd după nuntă, Charles preluase Highgrove, o moșie din apropierea reședinței Camillei. Highgrove, un conac maiestuos în stil neoclasic situat pe o moșie pitorească de vreo 340 de acri, îi plăcea lui Charles, nu însă și Diane. Vărul lui Charles, Prințul Michael, credea că Diana era atât de catastrofală, încât Charles s-a văzut nevoit să cumpere Highgrove pentru a fi în apropierea fostelor sale prietene, mai ales a Camillei.

Problemele tot mai mari ale Diane, în special bulimia ei și depresia accentuată, îi repugnau și îl iritau pe Charles. Diana era disperată din cauza disperării lui și până și biograful lui a fost nevoit să accepte că „Prințul nu era întotdeauna prea amabil.” Totuși, când Charles se confesă Camillei, sau când prietenii lor comuni relatau ultimele escapade ale Diane, Camilla o caracteriza sec drept „femeia aceea ridicolă” și îl absolvea pe Charles de orice responsabilitate pentru instabilitatea emoțională a soției sale.

Întrădevăr, eforturile disperate ale Diane de a-și recâștiga soțul nu au făcut decât să consolideze legătura dintre el și Camilla. O partidă de amor nu se limita doar să răspundă unor nevoi presante, ci reprezenta o victorie în plus asupra Diane. Pe măsură ce mariajul regal se destrăma, Prințul Charles devenea tot mai dependent de iubirea și sprijinul Camillei.

Nici căsătoria Camillei nu era fericită, îi tolera lui Andrew de ani de zile aventurile amoroase și absențele îndelungate. Dar când Charles îi declară că o iubea cu o pasiune mocnită și stăruitoare, care avea să dureze o veșnicie, Camilla reacționa. Prieteni plini de solitudine, le împrumutau celor doi casele lor, îi invitau pe amândoi la petreceri, înlesnindu-le și legitimându-le relația, care astfel înflorea într-un anturaj plin de tact și bunăvoință.

Când Diana descoperi că presupuși prieteni îi ajutau pe Charles și pe Camilla în ascuns, se simți trădată

și neputincioasă în lupta cu rivala ei. Una dintre marile frustrări ale Dianei era faptul că în ciuda frumuseții sale și a gustului său desăvârșit, nu putea concura cu amanta soțului ei, care era și mai bătrână, și mai urâtă și mai puțin populară în cercurile mondene. Nenumărați jurnaliști sarcastici și corespondenți ai ziarelor împărtășeau această viziune. Un clișeu jurnalistic preferat era alăturarea fotografiilor celor două femei: Diana aranjată cu stil, iar Camilla aproape șleampătă. Adesea, fotoreporterii alegeau fotografiile care o înfățișau pe Camilla cu o grimasă sau încruntată. În realitate, Camilla era o femeie drăguță, cu forme bine conturate, bucurându-se de binecuvântarea unui păr bogat pe care și-l coafa la fel de zeci de ani.

Deși Diana avea o siluetă de invidiat, Charles era nu numai imun la farmecele ei, dar și șocat de extravaganta de care dădea dovadă. Și, în ciuda infidelității Dianei, Charles nu părea cătuși de puțin afectat; apropiații lui au ajuns la concluzia că se simțea fericit ori de câte ori era departe de Diana. Toate acestea trebuie să îi fi conferit încredere Camillei, care află vești despre Diana de fiecare dată când citea un ziar sau deschidea televizorul.

În 1986, Diana locuia la Highgrove ca la hotel, referindu-se la această reședință ca la o „închisoare”, iar Camilla aproape că se mutase acolo cu Tosca și Freddy, câinii ei din rasa Jack Russell și cu iapa roșcată Molly, calul ei preferat de vânătoare (Hunter), pe care îl ținea în grajdul lui Charles. Aici, Camilla îi întâmpina pe oaspeții lui Charles invitați la dineuri. După aceea, se retrăgea împreună cu Charles la culcare.

Într-o zi, Camilla se întâlnește cu Diana, care sosise într-una din rarele ei vizite. Diana a povestit mai târziu că a țipat la Charles: „că doarme cu femeia aceea în patul meu... Știam sigur că se culcă cu târfa aceea...”

N-aveam nici o șansă. Știam că o iubește pe ea, nu pe mine așa fusese dintotdeauna.” Diana câștigase simpatia presei și făcea tot posibilul pentru a se asigura că opinia publică îi împărtășea dezgustul față de Camilla.

Pe măsură ce atacurile publicului asupra Camillei se întesau, Charles o apăra și o prezența prietenilor că pe unica lui iubire. Camilla îi împărtășea sentimentele. Din cenușa a două căsnicii ratate răsărise o nouă iubire, cel puțin așa sugereau susținătorii lui Charles și ai Camillei.

Dacă aveau nevoie de o justificare morală sau socială pentru adulterul lor, atât Charles, cât și Camilla puteau invoca infidelitatea partenerilor lor; „femeia aceea ridicolă, ” repeta Camilla. „rottweiler”ul, contraataca Diana, caracterizând-o astfel în fața prietenilor pe femeia care nu voia să îi dea drumul din gheare soțului ei.

Prin 1988, deși ea însăși avusese vreo câteva relații extraconjugale, Diana era tot mai obsedată de Camilla. Vorbea despre ea cu prietenii și angajații, iar la începutul lui 1989 consultă un astrolog pentru a afla cum să trateze problema „prezenței Camillei” în viața ei. În februarie, la o petrecere de ziua surorii Camillei, Annabel, Diana se hotărî să o înfrunte pe amanta soțului său.

Seara târziu, Diana îi surprinse pe Charles și Camilla sporovăind cu alți câțiva invitați. Ceru să îi vorbească între patru ochi Camillei. Toți se retraseră, inclusiv Charles, care vădea oarecare rețineri. Diana era „calmă, de un calm ucigător”, își amintea ea mai târziu. Potrivit uneia din versiuni, se pare că Diana ar fi întrebat-o pe Camilla cu umilință: „Unde greșesc? Ce e în neregulă cu mine? Ce îl face să te dorească pe tine și nu pe mine?” După altă versiune, ea se pare că iar fi spus Camillei, care nu era deloc în apele ei: „Află că știu exact ce este între tine și Charles; nu m-am născut ieri.” În acest punct, interveni alt oaspete, dar Diana continuă: „Îmi pare rău că vă stau în cale. Îmi dau seama că asta trebuie să fie teribil pentru voi. Nu mă luați drept o idioată.” Potrivit versiunii unuia dintre participanții la petrecere, Diana a întrebat cu glas tare în fața tuturor: „De ce nu îl lași în pace pe soțul meu?” Totuși, Diana îi declară lui Charles că îi spusese Camillei că îl iubea. Oricare ar fi adevărul, Camilla nu ia mai vorbit Dianei niciodată.

Cert este că Diana ieșise câștigătoare din această confruntare. Cea mai strălucită lovitură a sa a fost să convingă un consilier de securitate al palatului să înregistreze în secret o casetă cu o convorbire telefonică dintre Charles și Camilla. În această conversație, cei doi își exprimau dorința fizică, iar Charles

mormăia: „Doamne, aş locui în chiloţii tăi, dacă s-ar putea”, după care urmau glume despre cum ar fi posibil așa ceva, el afirmând că dorinţa i s-ar împlini dacă s-ar transforma într-un Tampax.

Trei ani mai târziu, în 1992, caseta a fost difuzată la un post public de televiziune. Scandalul a fost imediat intitulat „Camillagate”, iar oamenii se întreceau parodiindu-l pe Charles în legătură cu nefericitul comentariu referitor la Tampax. Puţini au remarcat cât de afectuoasă şi relaxată era relaţia celor doi, ilustrată de această conversaţie telefonică. De exemplu, Carnilla se arăta dornică să citească discursul pe care el îl pregătea. Iar Charles o consolă pe Camilla, care se plângea că nu realizase mare lucru în viaţă, spunându-i că îl iubea pe el, „aceasta este marea sa împlinire”, spunea el. „Vai, dragă, dar asta e mai uşor decât să cazi de pe scaun”, îi răspundea Camilla în această înregistrare.

După „Camillagate” şi publicarea în 1997, a senzaţionalului volum al lui Andrew Morton, *Diana: Her True Story In Her Own Words* (Diana: Povestea ei adevărată, cu propriile sale cuvinte), cartea, care făcea dezvăluiri complete despre viaţa Dianei şi iubirile ei destrămate, Camilla nu mai putea merge nicăieri neobservată. Ea şi viaţa ei deveniră proprietate publică. A slăbit vreo şapte kilograme, şi îşi făcea griji legate de efectul publicităţii nedorite asupra lui Charles şi a soţului şi familiei ei.

Chinul ruşinii şi dispreţului public fu resimţit şi de Diana, atunci când câţiva jurnalişti îi atacară postura de soţie îndurerată. De exemplu, ziarul britanic *The Sun* hotărî să publice o înregistrare care avea să devină cunoscută mai târziu sub denumirea de „înregistrarea Squidgey”. În această mărturie penibilă, vânzătorul de maşini la mână a doua James Gilbey îşi declară dragostea pentru Diana, o întreabă dacă s-a masturbat de curînd, discută despre teamă ei de a nu rămâne gravidă şi o consolează în timp ce ea se plânge de „familia aia (regală) împuţită.”

Publicitatea din jurul lui Charles şi a Dianei, şi prin extensie din jurul Camillei şi a celor câţiva amanţi ai Dianei, a fost în principal negativă, făcând mai mult rău familiei regale decât orice altceva din 1936 încoace, când Edward al VIII-lea a abdicat de la tron pentru a se căsători cu Wallis Simpson, americanca de două ori divorţată pe care o iubea. Regina şi Prinţul Philip au fost scandalizaţi de dezvăluirile apărute în presă. „Acum, toată afurisita asta de ţară ştie cu cine te culci!” strigă prinţul la fiul lui.

Tatăl Camillei, maiorul Bruce Shand, a fost şi mai furios: „Viaţa fiicei mele e distrusă, copiii ei sunt ridiculizaţi şi dispreţuiţi”, ia spus el lui Charles. „Mi-ai dezonorat întreaga familie... Trebuie să întrerupi orice legătură cu Camilla, şi asta chiar acum!”

La data de 9 decembrie 1992, Palatul Buckingham anunţă că Charles şi Diana urmau să se despartă. De Crăciun, în 1993, Charles îi telefona Camillei şi îi spuse că, deşi o iubea, trebuia să pună capăt acestei relaţii. Camilla acceptă cu graţie decizia lui „irevocabilă”. După trei luni, Charles se dovedea incapabil să trăiască fără ea. În februarie 1994, Camilla era din nou amanta lui.

În iunie 1994, într-un documentar de televiziune, Charles recunoscuse că, după cinci ani petrecuţi cu Diana, căsnicia lor nu mai putea fi salvată, iar el şi „dna Parker-Bowles” deveniseră amanţi. „A fost prietena mea de foarte multă vreme şi va rămâne încă mult timp de acum încolo,” a mai spus el. Camilla îl îndemnase să facă publică relaţia lor, ferm convinsă că numai o dezvăluire totală putea pune capăt speculaţiilor presei pe marginea acestui aspect.

Reacţia publicului la acest documentar ia confirmat aşteptările. Charles apăruse ca unul dintre bărbaţii cu o căsnicie eşuată care îşi făcuseră o amantă. Documentarul o readuse pe Camilla, „cealaltă femeie” în atenţia publicului, refăcînd-ui imaginea. Se achită exemplar de rolul ei şi, într-un final, câştiga şi aprobarea Palatului, a tatălui şi soţului ei, acesta din urmă făcînd observaţia că nu înţelegea de ce se făcea atîta tamtam pe această temă. *The Daily Mail* se întreba retoric: „Nu e, oare, timpul, să încetăm să o mai urâm pe această femeie demnă?”

Diana nu era de aceeaşi părere. După ce presa ia dezvăluit numeroasele escapade amoroase, Diana atacă din nou. În 1995, într-un interviu înregistrat într-un studio de televiziune la Panorama, ea le transmiseseră milioane de telespectatori că „eram trei în această căsnicie, aşa că ne simţeam cam înghesuiţi.”

Prietenul lui Charles, Nicholas Soames, ministru al Apărării, caracteriza interviul Dianei drept „teribil,

te făcea să-ți frângi mâinile". Confidentul ei, jurnalistul Richard Kay a scris că „plutea pretutindeni miasma răzbunării. Ia ridiculizat pe soțul și rivala ei cu toată îndemânarea unei femei trădate". Cu toate acestea, Daily Telegraph avertiză că „unele aspecte ale prestației ei par să confirme reputația de femeie instabilă."

Dar Camilla nu se lăsă pradă deznădejdii. Ea și Charles înfloreau în umbră. Camilla divorța în fine de Andrew. În mod cu adevărat amical; nici el și nici vreun alt prieten al Camillei nu au făcut vreodată comentarii negative sau neloiale la adresa ei. Charles îi puse la dispoziție o mașină, petrecând împreună cu ea câteva zile pe săptămâna. Prin venele Camillei nu curge sânge regesc, dar Charles a avut grijă ca ea să se bucure de câteva prerogative regale.

Când Camilla a împlinit cincizeci de ani, Charles organizează o petrecere în cinstea ei la Highgrove, unde, cu aprobarea lui, ea se descotorosi de decorurile pastelate pe care le alesese Diana și redecorează reședința conform gusturilor lui Charles. Camilla era radioasă și a dansat cu el pe muzica formației ABBA. Petrecerea respectivă, spun unii observatori, a fost recunoașterea oficială a lui Charles cu privire la relația lor. Presa a continuat să se arate interesată de povestea lor de dragoste, dar a făcut-o fără agresivitate. Apoi, în 1997, Diana a murit într-un accident de mașină la Paris și din nou atenția publicului se îndreaptă asupra supraviețuitorilor. Un titlu de ziar a surprins foarte bine esența problemei: „Va putea Camilla concura cu Diana după decesul acesteia?"

Se pare că da. Într-un fel, popularitatea crescândă a Camillei se datorează hotărârii lui Charles de ai restabili reputația, a-și împărți viața cu ea este, conform spuselor sale, „nenegociabil". În 1996, l-a angajat pe expertul american în relații publice Mark Bolland ca secretar particular adjunct, iar acesta a lansat „Operațiunea PB (Parker-Bowles)" pentru a îmbunătăți imaginea Camillei și a face eventuala ei căsătorie cu Charles digerabilă" atât pentru casa regală, cât și pentru public. Ajutat, fără îndoială, și de trecerea timpului, Bolland a reușit atât de bine, încât în noiembrie 2001, PR Week l-a numit profesionistul anului. Cea mai mare realizare a lui a fost „crearea campaniei de câștigare a opiniei publice de partea parteneriei Prințului, Camilla Parker-Bowles... pe care tabloidele obișnuiau să o numească cea mai nepopulară femeie din Marea Britanic."

Imaginea din preasă a Camillei s-a îmbunătățit în mod constant. În 2000, la o petrecere dată în cinstea lui Constantin, fostul rege al Greciei, regina Elisabeta a recunoscut-o public pe Camilla; pe vremuri refuza să stea în aceeași încăpere cu ea. În iunie 2001, Camilla a participat, pentru prima oară, la un dineu la Palatul Buckingham. O lună mai târziu, Charles o sărută cu afecțiune pe obraz. În 2002, ea a fost invitată să participe la funeraliile bunicii lui. Scopul suprem al lui Charles este să o scape de reputația de amantă, căsătorindu-se cu ea.

Nici o altă amantă nu a mai fost supusă la un astfel de scrutin neîntrerupt, cu privire la șansele de a se căsători cu amantul ei. Cercetările au scos la iveală o mulțime de mize și pariuri făcute pe această temă; situația este interesantă pentru că Charles trebuie să își legitimeze statutul, dacă speră să devină rege al Angliei. Totul indică faptul că ea se va căsători cu el, fără a prelua titlul de regină. Până la urnă, Camilla este, totuși, o femeie divorțată și o amantă de lungă durată.

În tinerețe, Camilla obișnuia să glumească, spunând că străbunica ei o învățase „să facă o reverență înainte de a sări în pat". Tradiția nescrisă a familiei, de la Alice Keppel încoace, a învățat-o pe Camilla că a deveni amantă regală este un lucru pe deplin acceptabil, ba chiar lăudabil. Dar Charles este un bărbat sentimental și idealist și, în ciuda experienței sale conjugale nefericite, prețuiește ideea de căsătorie și își tratează amanta ca pe o soție. Camilla pare dornică să se căsătorească, pentru că asta l-ar face pe Charles fericit. Dacă Alice Keppel ar mai trăi, ar fi surprinsă. O mulțime de alte amante regale, ale căror contemporani le-au disprețuit ca pe niste prostituate, ar aplauda, probabil.

Capitolul IV

Căsătorii aranjate în cercurile aristocratice

În ultima parte a secolului al XVIII-lea, Anglia înregistra o schimbare fundamentală. Revoluția industrială transforma țara dintr-o societate agrară într-una industrială, cu o clasă de comercianți prosperi și o clasă tot mai numeroasă de muncitori care trăiau la limita subzistenței. Revoluția din coloniile americane îndepărtate și implicarea ulterioară a Franței au aruncat Anglia într-o conjunctură militară și i-au lăsat gustul amar al înfrângerii. Dar Revoluția Franceză, cu atacurile sale criminale la adresa aristocrației, a fost cea care ia îndemnat pe aristocrații scandalos de risipitori ai societății englezești să tremure și să evalueze atent lumea lor, aflată în schimbare.

În universul volatil al privilegiilor, căsătoria rămânea un aranjament practic, iar fiicele erau pionii părinților. Fericirea reprezenta un ideal care îți scăpa printre degete și nu avea nimic de-a face cu căsătoria.

Lady Bess Poster și Georgiana, Ducesă de Devonshire

Bess Poster și Georgiana, Ducesă de Devonshire William, al cincilea duce de Devonshire

Fericirea nu era idealul la care putea să viseze Lady Julia Stanley, eroina fictivă din *The Sylph* (Silfida), un roman anonim publicat în 1778, scris de Georgiana, Ducesă de Devonshire. Cel puțin, nu se putea aștepta la așa ceva de la căsătoria care îi oferise prea puține. În afară de titlu și rang. Lady Julia și Lord Stanley abia dacă se vedeau din când în când. Amândoi înțelegeau că mariajul era fie contractat ca un aranjament comercial, fie ca o alianță familială „Inima nu este întrebată”. De fapt, încă din ziua nunții, Lord Stanley avea o amantă. „Ce lege”, se întreba Lady Julia îndurerată, „o oprește pe femeie să procedeze la fel?”

O întrebare scandalosă, desigur, cu un răspuns implacabil: legea dublului standard. Legea care tolerează adulterul bărbatului, dar îl condamnă la soție, legea Angliei și, desigur, a multor alte ținuturi.

Era și o întrebare retorică, fiindcă autoarea de douăzeci și unu de ani romanului *Silfida* cunoștea prea bine răspunsul, încă de pe vremea când era doar o adolescentă distrată care își făcuse debutul în societate, iar părinții ei își dăduseră consimțământul la cererea în căsătorie făcută de tânărul duce de Devonshire. Lady Georgiana Spencer cunoștea regulile mariajului, cel puțin în ceea ce le privea pe femeile aristocrate. Soția, aleasă ca recipient potrivit pentru sămânța ilustră a soțului, avea misiunea de a da naștere unui moștenitor. Până atunci, trebuia să fie fidelă. După aceea, i se cerea să fie extrem de discretă și să se asigure că nu avea să mai conceapă încă un copil cu un alt bărbat. Reputația era esențială și, o dată pierdută, nu mai putea fi recâștigată. În ceea ce îl privea pe soț, acesta era obligat să o întrețină și să o protejeze pe ea și familia pe care și-o întemeiau împreună.

Georgiana Spencer a încercat din greu să se conformeze regulilor și, de fiecare dată când părea pe punctul de a se îndepărta de la aceste reguli, mama ei, Lady Margaret Spencer, îi amintea de îndatoririle care îi reveneau. Acestea nu erau ușor de îndeplinit: soțul Georgiane, William, al cincilea

duce de Devonshire, era în cel mai bun caz indiferent, dacă nu, în cele mai multe cazuri, uricios dezaprobat sau chiar potrivnic. În plus, o înșela, încă de la începutul căsătoriei, pe care ea o contractase cu două zile înainte de a împlini șaptesprezece ani, cu amanta lui, Charlotte Spencer.

Charlotte Spencer (în ciuda numelui, nu avea nici o legătură cu exaltata Georgiană) era fata bine crescută și manierată a unui preot sărac, care a murit, lăsând-o în mizerie. Charlotte nu își putea câștiga existența în parohia ei, așa că porni spre Londra, pentru a se face croitoreasă sau modistă. La sosirea diligentei la Londra, îl întâlni pe eternul pește care pozează în prieten pentru noile venite. A fost sedusă și abandonată aproape instantaneu. Disperată, deveni amanta unui bătrân afemeiat, care muri în curînd, lăsînd-ui suficienți bani pentru a-și deschide un atelier de pălării.

Aici a întâlnit-o William care să îndrăgostit de ea, cucerit de farmecul ei, de manierele alese și sensibilitatea ei. Charlotte deveni amanta lui, se mută într-o casă pe care el o închiriasse pentru ea și îl făcu fericit pe acest bărbat inert. Chiar înainte să se căsătorească cu Georgiana, Charlotte ia născut o fiică, pe care au botezat-o tot Charlotte.

Deși rangurile lor sociale diferite făceau ca unirea lor prin căsătorie să fie imposibilă, Charlotte cucerise inima lui William, iar el nu avea de gând să renunțe la această relație pentru căsătorie. În consecință, Georgiana concura pentru afecțiunea unui bărbat a cărui inimă aparținea deja amantei sale.

Totuși, Charlotte muri curînd după 1778, lăsând puține mărturii despre viața ei. Până să îl întâlnească pe William, ea întruchipase modelul femeii trădate și forțate să își caute un amant: era săracă, vulnerabilă și cu reputația pătată. Din multe puncte de vedere, a fost mai norocoasă decât majoritatea femeilor de genul ei; cel de al doilea amant ia finanțat mica afacere, iar cel de al treilea, ducele de Devonshire, ia oferit sprijin financiar și ia crescut fiica.

În stilul său propriu și eficient, William se dedică obligațiilor părintești. După moartea lui Charlotte, le convocă la conacul Devonshire pe micuța Charlotte și pe doica ei, dna Gardner, informînd-o pe Georgiana că fata era a lui. Georgiana, căreia el îi reproșase deja că nu reușise să îi dăruiască un moștenitor, întâmpină copilul cu bucurie și își ajută soțul să inventeze un nume pentru ea. Au îndrăznit să îi aleagă un nume apropiat de al lui: Williams. Copiii nelegitimi primeau adesea nume care indicau paternitatea lor. Cei doi soți inventară și o poveste pentru micuță, avea să fie prezentată drept o orfană, rudă îndepărtată a Georgiane. Viitorul micuței Charlotte era sigur acum, iar următoarea amantă a tatălui ei avea să joace un rol important în acest sens.

Între timp, William tânjea după o femeie care să îl adore așa cum îl adorase Charlotte Spencer; în cele din urmă o găsi în persoana lui Lady Elizabeth „Bess” Hervey Poster. Ca și Charlotte Spencer, Bess se născuse în familia unui preot, dar tatăl ei era episcopul de Derry, mai târziu devenit conte de Bristol. Oricum, familia Hervey era net inferioară celei de Devonshire. Și mai grav, cei din neamul Hervey aveau o reputație proastă datorată traiului lor libertin.

Bess a trecut printr-un mariaj scurt și amar cu John Poster, un respectabil prieten de familie. Dar amabilitatea caldă a lui Poster nu se răsfrîngea și asupra soției sale, mai ales după ce ea află că se culcase cu servitoarea, iar el auzi că ea avea o „preocupare” extraconjugală. Nici un document nu atestă soarta ulterioară a servitoarei, era prea insignifiantă ca să fie menționată. Dar știm că John să înfuriat din cauza infidelității lui Bess. Îi refuză pledoaria de reconciliere și o obligă să accepte o despărțire totală, care, în Anglia secolului al XVIII-lea însemna, conform legii, custodia lui exclusivă asupra copilului lor și a pruncului pe care Bess încă nu îl născuse. De îndată ce se naștea, copilul trebuia cedat lui John, care îi refuzase lui Bess dreptul de vizită. De asemenea, nu-i acordă nici un sprijin financiar. Comportamentul lui John a fost monstruos, dar perfect legal, așa că Bess era de două ori victimizată.

Tatăl ei să dovedit la fel de crud și zgârcit ca și soțul ei. Cu greu îi acordă o rentă amărâtă, pe care adesea uita să i-o plătească, așteptîndu-se ca ea să se descurce singură pentru a supraviețui. O tratase la fel și pe mama ei, care a suferit mult timp, deoarece fusese privată de toate mijloacele prin care și-ar fi putut ajuta fiica.

Soarta lui Bess se înrăutățește prin faptul că, în mod ironic, tatălui ei îi fusese conferit titlul de conte, ceea ce făcea din ea o Lady. Acest titlu îi micșora și mai mult șansele de a-și câștiga traiul, devenind guvernanta sau doamnă de companie, cum făceau în mod tradițional femeile de familie bună, care se găseau la ananghie. Nu părea spera nici într-o căsătorie salvatoare, căci divorțul necesita un act aprobat de parlament, iar femeile divorțate primeau rar permisiunea de a se recăsători. Pentru acesta femeie disperată, a deveni amantă era singura șansă de salvare. În ultimii ani, Bess se descrie ca o soție fără soț și o mamă fără copii: „rămasă de una singură, să navighez printre pericolele care înconjoară o tânără aflată în situația mea."

Din fericire pentru Bess, activele ei depășeau datoriile, așa că bilanțul ieși pozitiv. Era mignonă, de o frumusețe radioasă și extrem de bine crescută. Vorbea fluent franceza și italiana. Avea o conversație interesantă, care excela prin anecdote. Alegea cu gust toaletele care i se potriveau și îi accentuau farmecul. Era capabilă de atașament emoțional, s-a dovedit o prietenă devotată și a rămas la fel de atașată în absență de copiii săi. Lucru mai puțin obișnuit, Bess se autoanaliza și își nota emoțiile și strategiile într-un jurnal intim care spera să-i fie publicat postum.

Mama Georgianeii a prezentat-o pe această femeie nefericiților soți Devonshire. Georgiana reacționa cu nedisimulată simpatie la întâlnirea cu Bess, și cu o afecțiune care evolua treptat spre o prietenie de o viață. Bess fusese tratată mizerabil Georgiana avea să se revanșeze față de ea. Și, surprinzător, când Bess reapăru, distantul și necomunicativul William deveni mai deschis și o trata până și pe Georgiana cu mai multă considerație.

Bess și familia Devonshire deveniseră un triumf amoros de sine stătător, dându-și nume care le subliniau intimitatea: el era „Caniș", deoarece iubea câinii; Bess era „Racky" (Gălăgie), pentru că avea o tuse cronică; și, din motive necunoscute, Georgiana era „Rit" (Șobolănița). Georgiana părea încântată de noua ei prietenă și găsi aranjamentul perfect pentru a cimentea relația lor. Bess urma să devină guvernanta tinerei Charlotte Williams, o ofertă foarte convenabilă pentru Charlotte, care reprezenta pentru Bess salvarea dintr-un impas financiar și social.

Georgiana avea o personalitate neobișnuită. În luna de miere își amenajase un laborator de geologie și chimie și se delecta făcând experimente. William considerase acest fapt necuviincios și închisese laboratorul, așa ca Georgiana își consuma energia dedicându-se altor activități. Una dintre acestea era politica, iar William o aplaudă pentru acest lucru. Ambele familii, a ei și a lui, erau susținătoare ale partidului Whig, așa că ea le făcea cu convingere campanie. Găzdui un număr imens de dineuri somptuoase, pentru ai recompensa pe cei loiali partidului și a câștiga potențiali aliați. Se angaja în campanii de stradă și, ignorând noroiul și pericolele, fterse în cele mai dubioase cartiere pentru a bate din ușă în ușă în numele Partidului pe care îl susținea politica îi consuma o mare parte din timp, dar Georgiana avea nevoie și de alte supape pentru energia ei debordantă, supape pe care le-a găsit în distracțiile la modă și anume jocurile de noroc. Ca persoană care dădea tonul în modă, a introdus moda pălăriilor atât de înalte, încât atingeau tavanele mai joase, și atât de pline de pene, încât trebuie să fi necesitat podoaba unor turme întregi de păuni. Pierdea sume exorbitante la jocul de cărți, pe care nu i le dezvăluia niciodată soțului, își petrecea o mare parte din timp fugind de creditorii sau mințind-ui, deși își făcea mari griji cu privire la acest defect al ei, pe care îl consideră cel mai teribil.

Problemele cu jocurile de noroc îl înstrăinară și mai mult pe William, furnizându-i lui Bess una dintre cele mai eficiente arme. La acestea se adăugă afecțiunea necondiționată și irațională a Georgianeii, care „mia făcut vânt mai repede în prăpastie, " notează Bess în jurnalul ei. Prietenia femeilor era bazată pe încredere totală, căci ele își făceau confidențe, Georgiana fără rezerve, iar Bess în mod selectiv. De fiecare dată când Georgiana era pe cale să se înglodeze în datorii, o copleșea pe Bess cu detalii sordide și o imploră să îl înduplece pe William să-i dea din nou bani.

Nu este clar la câtă vreme după ce ia cunoscut pe cei doi a început Bess să se culce cu William. Dacă luăm în calcul personalitatea lui, e probabil că el mai întâi să îndrăgostit profund de ea, și abia după aceea

a trecut la interesul erotic. Dar, în scurt timp, cei doi au devenit amanți, ceea ce a încurcat și mai mult viața și așa destul de complicată a lui Bess. Supraviețuirea ei financiară și socială depindea în întregime de familia Devonshire și știa prea bine că reputația era un factor esențial pentru succesul ei în continuare. Georgiana era o figură socială atât de proeminentă, încât soarta lui Bess se găsea chiar în mâinile ei împodobite cu bijuterii scumpe. În același timp, Bess putea fi destul de sigură că Georgiana nu avea să se întoarcă împotriva ei, fie și numai fiindcă nu ar fi vrut ca lumea să afle de la Bess problemele ei cu jocurile de noroc sau agonia ei, când „Prințul” (numele pe care îl foloseau pentru a desemna menstruația) îi răpea din nou speranța de a fi conceput un copil.

În situația dată, cu nevoile și scopurile ei, ce putea face Bess? Dacă refuza să își dea trupul, William ar fi putut refuza să mai dea banii, sau, și mai rău, să își găsească altă amantă. Dacă reușea să găsească curajul de ai spune Georgianeii adevărul, aproape sigur și-ar fi pierdut cea mai apropiată și mai importantă prietenă. Așadar, limbile se dezlegau, mai ales cea mai vehementă, a doamnei Spencer.

Așa că Bess acceptă o viață de eternă minciună și trădare, devenind o mincinoasă pricepută și o ipocrită exersată; îl convingea în mod repetat pe William să o salveze din datorii, și pe Georgiana și acceptă cu grație recunoștința prietenei sale. Dispera alături de Georgiana pentru infertilitatea acesteia și se bucură când Georgiana o născu pe mica Georgiana, suprimându-și gelozia produsă de această dovadă, că Georgiana se culca și ea cu William. Îi jurase devotament etern Georgianeii, dar se lupta cu propria ei invidie când vedea că întreaga aristocrație (părea că) se topește la farmecul și căldura firească a celeilalte femei. Și, în rarele ocazii când Georgiana părea să se îndoiască de ea, Bess murea de cele o mie de morți ale proverbialului laș, aproape paralizată la gândul că s-ar fi putut întoarce la viața tristă de dinainte.

La un moment dat, familia Devonshire o trimise pe Bess în străinătate, centru dezvoltarea ei culturală, conform declarațiilor, dar în realitate, pentru a stinge zvonurile despre relația ei cu ducele. Aceste zvonuri o întristară pe Georgiana și îi îngrijorară pe părinții ei. Din Europa, Bess trimise scrisori sentimentale, pentru a-și menține influența asupra lui William și a Georgianeii. De asemenea, încerca să îi facă geloși, descriindu-le viața socială strălucitoare de la curtea franceză, ceea ce era pură invenție.

În timp ce Bess se chinuia în Franța, îi parveniră vești care îi făceau situația și mai fragilă, și mai nedreaptă. Cam în același timp în care Georgiana îi scria cu bucurie că e din nou gravidă, Bess descoperi că și ea era gravidă. Asta însemna că ducele se culcase cu ea la câteva zile, dacă nu chiar ore după ce se culcase cu Georgiana, calculă Bess și deveni geloasă.

Și mai exasperant era contrastul dintre cele două sarcini și cele două nașteri. Georgiana se lăfăia în lux, iar Bess trebuia să își ascundă pântelece și, când îi veni sorocul, se târî până la doctor să nască. Împărtăși această umilință lui Louis, servitorul ei, care poză în postura de tată. Fetița, Caroline fu născută și imediat ascunsă la o familie săracă. Bess își reluă viața, cu sânii plini de lapte și cu inima grea de dezamăgire, în timp ce Caroline stătea ascunsă ca un secret murdar.

Dar în ciuda scrisorilor ei vesele către Georgiana, Bess știa că acum, când îi născuse un copil lui William, fericirea lipsită de griji a celor trei nu avea să se mai întoarcă niciodată. William sesiză anxietatea ei și încercă să o domolească: chiar dacă Georgiana ar ști despre ei, o asigura el, nu iar păsa prea mult. Bess nu era prea sigură, și, oricum, știa cât de aspru avea să fie judecată de toată lumea.

La întoarcerea lui Bess în Anglia, familia Georgianeii a fost foarte nemulțumită și a încercat să împiedice reapariția ei în viața lui William și a Georgianeii. Georgiana nu observă nimic. Era obsedată de cea mai mare datorie la cărți pe care o făcuse până atunci, o sumă mult prea mare pentru că măcar să poată spera că cineva ar putea-o plăti vreodată. Când îi mărturisi, într-un târziu, lui William, el ceru divorțul. Bess era sfâșiată între disperarea și teama Georgianeii și propria ei teroare că, o dată Georgiana repudiată, codul bunelor maniere cerea ca și ea să se retragă de la conacul Devonshire. Și atunci, în locul freneticei vieți sociale pe care o adora, se putea aștepta cel mult la un aranjament de tipul celui pe care îl obținuse Charlotte Spencer: o casă modestă, izolată, un univers redus la vizitele lui William, și un viitor precar, dependent în totalitate de capriciile lui William.

Din motive complexe, la care să adăugat și o vanitate insașiabilă, Bess se încurcă cu ducele de Richmond. În tot acest timp, le jura Georgiane și soțului ei iubire eternă și fidelitate.

În ceea ce o privea, Georgiana (sprijinită de mama ei, teribil de loială și de implicată, de sora ei, Harriet și de fratele ei, George) se opunea oricărui aranjament care i-ar fi compromis șansele de reconciliere cu soțul ei. Ea și familia ei au presupus, în mod corect, că ostracizarea lui Bess ar fi avut efectul scontat.

Nici William nu agreea divorțul în general: datoriile Georgiane îi afectaseră în mod serios resursele, iar minciunile ei îl înfuriaseră, dar, în mod legal, numai ea era aceea care i-ar fi putut dăruia moștenitorul multășteptat. În plus, îi lipsea concurența celor două femei care-și disputau atențiile lui. Drept urmare, el, Georgiana și Bess se angajară în negocieri interminabile. Georgiana a schimbat sorții în mod inconștient când ia mărturisit lui Bess regretul că irosise banii familiei Devonshire cu jocurile de noroc. Bess a fost luată prin surprindere, complet nepregătită să facă față unor manifestări de bunătate din partea femeii căreia îi furase bărbatul. În acel moment, afecțiunea pentru prietena ei se dovedi mai puternică decât invidia.

În mod uimitor, Caniș, Rit și Racky își reluară vechiul menage a trois de parcă nu și l-ar fi întrerupt niciodată. „Ce fericită sunt că cea mai dragă prietenă a mea și bărbatul pe care îl iubesc atât de mult și căruia îi datorez totul sunt uniți din nou ca frate și soră și își vor asigura fericirea până la adânci bătrâneți, sper", scrie Georgiana. Ea continua să ascundă febra jocurilor de noroc, care o mistuia. A mai avut și o aventură cu ducele de Dorset. Bess rămase din nou însărcinată, iar Georgiana descoperi o ascunzătoare în Franța care se dovedi mai potrivită decât cea dinainte. Dar William nu fu niciodată convins că era copilul lui, și nici Bess, căci s-ar fi putut foarte bine ca micul Augustus să fi fost procreat de ducele de Richmond.

Între timp, William o lăsase gravidă și pe Georgiana, care, în 1790, îl născu pe William Hartington „Hart" Spencer, moștenitorul mult așteptat de soțul ei. Georgiana privi nașterea lui Hart ca pe o eliberare de obligațiile maritale, își începu pasionata relație amoroasă cu mult mai tânărul Charles Grey, care, după 1830, avea să pledeze cu succes pentru adoptarea de către Parlament a Legilor Reformei. Ca și Bess, a cărei confidentă rămăsese, Georgiana devenise amantă.

În 1791, Georgiana rămase gravidă cu Grey. Furios, William o trimise în Franța, deși acolo mocnea revoluția, iar legăturile ei apropiate cu Maria Antoaneta și cu membrii marcanți ai nobilimii o puneau în pericol. Ia dat de ales: Grey sau copiii, pe care nu avea să o mai lase să îi vadă, dacă ea își continua relația amoroasă. Georgiana capitulă imediat. Grey îi făcu o scenă, dar nu o putu convinge să îl aleagă pe el în locul celor trei copii ai ei.

Eliza Courtney se născu în 1792 și fu trimisă la părinții lui Grey „Al lipsei de tact vlăstar nefericit, /biet prunc adormit la sân părăsit/dovadă vie că am greșit, /Drag, dar născut nenorocit, " avea să scrie Georgiana într-un poem ulterior. Acum, Georgiana, ca și Bess, pierduse un copil. Nu o putea recunoaște pe Eliza și. În timpul celor câteva vizite clandestine pe care i le-a făcut, a văzut cu ochii ei că părinții lui Grey nu-l înconjurau pe copil cu dragoste, văzând în el o povară. Cu boii înhâmați la același jug, soția și amanta lui William Devonshire purtau povara aceleiași uniri indisolubile.

În 1796, lui Bess îi surâse norocul. Soțul ei muri, oferindu-i, în fine, posibilitatea să preia custodia copiilor. Un deceniu mai târziu, Georgiana muri și ea, răpusă de încordarea nervoasă provocată de jocurile de noroc, de la care nu se putuse abține, și de persecuția creditorilor. Bess își jeli prietena, apoi încercă săl convingă pe William să o ia de nevastă. Moartea neașteptată și prematură a Georgiane îi oferise lui Bess ceea ce ea considera șansa vieții ei: să înceteze să mai trăiască la marginea reședinței Devonshire și să devină noua ducesă de Devonshire.

William rezistă asalturilor ei. Îi simțea lipsa Georgiane și se temea de ce ar fi putut spune lumea dacă se grăbea să se arunce într-un nou mariaj, mai ales într-unul cu Bess. Dar, în 1809, cedă și o luă în căsătorie pe amantă. Timp de doi ani, Bess fu ducesă de Devonshire. A fost o experiență lamentabilă. Mulți dintre cei a căror companie și-o dorea cu ardoare o evitau. Ba chiar William își găsi curînd o nouă amantă

și începu să-și petreacă nopțile cu ea. În 1811, la moartea lui, copiii lui legitimi au dat liber resentimentelor pe care până atunci le păstrasera ascunse. Au obligat-o pe Bess să returneze bijuteriile familiei Devonshire, pe care William i le dăruise, și pur și simplu au dat-o afară din casă. Și-a mai petrecut vreo cinci ani într-o relativă izolare, apoi a părăsit Anglia și a plecat în Italia.

Spre final, viața lui Bess deveni sigură și împlinită. Fiul Georgiane, Hart, noul duce de Devonshire, îi alocă o pensie. Nu și-a pierdut niciodată frumusețea, de care s-a folosit pentru a-și face noi amanți, inclusiv un cardinal italian. Citea mult și era interesată de săpăturile pe vechile situri arheologice romane. Mai presus de toate (sau cel puțin așa credea ea), bunătatea lui Hart ia restabilit mândria socială compromisă în ochii câtorva dintre apropiații familiei Devonshire.

Criticii lui Bess, contemporani ei sau nouă, au judecat-o cu asprime, dar învinovățind-o pe ea, au pierdut din vedere cel mai mare rău al epocii: dublul standard moral. Bess a fost fără îndoială necinstită, dar portretizând-o ca pe o femeie rea, înseamnă să îi acorzi o independență pe care ea nu a avut-o. De fapt, până să îi întâlnească pe soții Devonshire, Bess era complet dependentă de doi bărbați cruzi, soțul și tatăl ei.

Lady Caroline Lamb

Lady Caroline Lamb

George Gordon, Lord Byron

Permisivitatea sexuală din familia Devonshire le-a supraviețuit lui William și Georgiane prin Lady Caroline Lamb, fiica surorii ei, Harriet. Aceasta avea să devină una dintre celebrele amante din Anglia. Caroline s-a născut într-un mariaj teribil de nefericit, ca fiică a lui Harriet (Henrietta Frances Spencer) și a lui Frederick Ponsonby, al treilea conte de Bessborough. Harriet era prea concentrată asupra propriilor sale probleme pentru a putea să-i impună lui Caroline rigoarea și disciplina de care avea nevoie. Rezultatul trist al acestei lipse de strategie educațională a fost un copil egoist și extrem de neastâmpărat, care își domina micul univers prin crizele de isterie juvenilă și minciunile sale scandaloase.

Când Caroline avea vreo nouă ani, părinții ei se angajară într-o dispută maritală deosebit de brutală, care a determinat-o pe mama ei să caute consolare în brațele mult mai tinărului Lord Granville LevesonGower. Caroline a fost trimisă să locuiască la mătușa ei, Georgiana Devonshire. La conacul Devonshire, unde domnea o atmosferă asemănătoare cu cea de acasă, Caroline teroriza căminul cu furia și țipetele ei, lovind cu picioarele și mușcând pe oricine încerca să o potolească.

Ce era de făcut? Familia Devonshire decise să o trimită la școală, la un seminar pentru fete delicate din înalta societate. Dar Caroline se dovedi mai puternică decât directoarea instituției, așa că și această soluție să dovedit a fi un eșec.

Lady Spencer, bunica energică a lui Caroline, chemă doctorul familiei să o examineze pe această pacientă recalcitrantă. El o diagnostică drept un copil talentat, dar nervos, al cărui creier delicat nu trebuie supus eforturilor și stimulilor educaționali. Caroline avea nevoie de joacă, nu de studiu, într-o atmosferă lipsită de stres și griji.

Așa că ea continuă să se joace: „prefera să spele un câine... sau să îmblânzească un cal, decât să se instruiască în vreun fel,” și păși pragul adolescenței la fel de răsfățată și de încăpățânată ca întotdeauna. Deveni o credincioasă ferventă și, atât cât îi permitea semi-analfabetismul, căuta răspunsuri în

Biblie. La vârsta de treisprezece ani, a primit prima împărtășanie la Westminster Abbey, cu inima plină de un devotament sincer.

La maturitate, Caroline deveni o sirenă cu aer de spiriduș, comportamentul ei excentric stârnind admirația bărbaților la fel de mult ca și chipul ei blond și atrăgător. Scria poeziei și călărea fără șea. Era veselă, naturală în orice condiții și grațioasă. Purta deopotrivă haine băiețești și rochii vaporoză, care îi puneau în evidență feminitatea. A zdrobit multe inimi, inclusiv pe cea a vărului ei, Hart, și era răsfățata aristocrației, fiind poreclită „Spiriduș”, „Ariei” și, probabil cel mai grăitor, „Sălbăticiune”, pentru lipsa ei de inhibiții.

La douăzeci de ani, Caroline se căsătorește cu William Lamb, fiul natural, mult mai mare ca ea, al lui Lady Melbourne și al Contelui de Egremont, pe care Lord Melbourne îl recunoscuse drept fiu legitim. William cunoștea pe Caroline de când era mică. Mariajul începu ca o împerechere sub tutela familiei, cu un ginere extrem de amabil și îndrăgostit până este urechi, și o mireasă inocentă, plină de idei romantice. Dar universul aproape ireal de la Devonshire, cu jocuri de noroc, risipă, petreceri și sport, iubire romantică și relații pur sexuale, nu o putuse pregăti pe Caroline pentru căsătorie.

La ceremonie, Caroline a fost excesiv de nervoasă, și încă și mai stresată la căderea nopții, când tremura de frică în patul nupțial. William o iubea din inimă, și făcu dragoste cu tandrețe cu micuța sa nimfă. Cu toate acestea, actul sexual îi repugnă lui Caroline, așa că zile întregi refuză să își vadă până și rudele apropiate. Câteva luni mai târziu, prietenii remarcară înfățișarea ei palidă și bolnăvicioasă, iar mama ei își făcea griji că arată mai degrabă a școlăriță decât a nevestă.

Dar tânăra Caroline era gravidă; înainte să îi vină sorocul, ea aduse pe lume un bebeluș mort. A suferit o cruntă depresie postnatală, încercând să își înecă amarul în băi fierbinți, laudanum și petreceri frenetice. În același timp, observa că William era tot mai puțin atent cu ea, Caroline mărturisindu-i unei prietene tristețea ce o încerca văzând diferența dintre William iubitul devotat și William soțul neglijent. Mai târziu, născu din nou și fu distrusă să constate că băiețelul ei era retardat și lipsit de reacții. Cea de a treia și ultima ei sarcină se sfârși cu un avort spontan.

Nefericirea și frustrarea ei emoțională sau accentuat, încercă să-i stârnească din nou interesul lui William, amenințându-l cu posibile aventuri amoroase. William râse și întrebă, batjocoritor, ce fel de bărbat și-ar dori o femeie atât de frigidă. „Lui William nu îi pasă de moralitatea mea. Pot flirta și mă pot culca cu cine doresc”, avea să spună Caroline mai târziu.

Caroline era zdrobită, dar nu înfrântă. Își făcea de lucru cu un câine de companie dăruit de un pretendent la farmecele ei, până când animalul ia mușcat băiatul. Atunci ea se jură că, dacă fiul ei își va reveni, ea se va dedica din nou soțului său. Micuțul Augustus supraviețui șocului, iar ea, plină de recunoștință, încercă să-și țină promisiunea; începu din nou să caute afecțiunea lui William, dar nu îl mai putu transforma în iubitul înflăcărat de odinioară; acel William dispăruse după căsătorie. Acum erau deja căsătoriți de șapte ani.

În acest context, un prieten o solicită pe Caroline pentru a evalua un manuscris spre publicare. Viața socială și flirturile nu erau de ajuns pentru ai alunga singurătatea. Caroline se hotărâse să se educe, devenind o autodidactă în domeniul artelor liberale. A fost vrăjită de Ghilde Harold's Pilgrimage, și, după ce l-a citit, și-a propus să îl cunoască pe autor, fascinantul George Gordon, Lord Byron. După prima lor întâlnire, Caroline nota profetic: „Nebun, rău și periculos să îl cunoști... Acel chip palid și frumos e destinul meu.”

Așa începu una dintre cele mai scandaloase relații amoroase ale secolului. La început, cei doi amantți erau atât de preocupați unul de celălalt, încât exultau de fericire. Se întâlneau adesea, iar Byron reuși să stîrnească în trupul ei firav reacțiile erotice pe care William nu reușise să le trezească niciodată. Când erau departe unul de celălalt, își exprimau sentimentele în scrisori și poeme. Caroline îl adoră pe Byron și se abandona celebrării acestei iubiri.

Byron nutrea aceleași sentimente față de ea, deși la început avusese unele rețineri. Prefera femeile voluptuoase, carnoase, și detesta instabilele căutătoare de atenții care se agățau de bărbați. Ceea ce îi plăcea

cel mai mult erau conexiunile sociale ale lui Caroline, mintea ei sprintenă și aprecierea profundă pe care ea o avea pentru geniul lui artistic. A încercat din răspuțuri să rămână îndrăgostit de ea și își biciau simțurile cu scrisori de dragoste înflăcărâte. Chiar și când o dorea cu ardoare, îi cerea să-și abandoneze viața de familie și să se încuie cu el într-o cameră, pentru a citi și discuta. El îi ceru cu insistență să nu mai valseze, căci detesta să o vadă în brațele altui bărbat, iar piciorul său strâmb îl împiedica să danseze cu ea. Caroline se conformă, deși era o dansatoare entuziastă.

Timp de câteva luni, se lăsară mistuiți de iubirea pe care și-o purtau. William Lamb nu avu nici un fel de obiecții, așa că amantii nu se sfîrî să apară în public. Unele gazde chiar îi invitau ca pe un cuplu. Dar disprețul lui Caroline față de normele buneicuvințe îl îngrozea pe Byron, așa că se certară de la bun început. Byron îi spunea că este vulcanică și o îndemna să manifeste o oarecare discreție. Dar ea nu putea și nu voia și, cu cât el devenea mai retras, cu atât mai aprig ea îl urmărea. Dacă se întâlneau la același eveniment, ea pleca de fiecare dată împreună cu el în trăsura lui. Ba mai mult, când el se ducea singur undeva, apărea și ea prin împrejurimi, așteptându-l afară, fără să îi pese de trecătorii care o vedeau.

Comportamentul lui Caroline îl dezgusta tot mai mult pe Byron. Îl deranja respectul pe care ea îl avea pentru geniul lui, iar spiritul ei de independență i se părea iritant și lipsit de feminitate. Nu a apreciat niciodată frumusețea ei fragilă, pe care o asocia cu isteria și starea bolnăvicioasă. O chinuia, flirtând cu alte femei. Acest lucru o făcea să sufere pe Caroline, căci ea își dădea seama de faptul că Byron era mult mai tânăr și tot mai dorit, pe măsură ce reputația sa de poet creștea. În plus, era atât de frumos, încât toată lumea îl asemuia cu un zeu grec din antichitate. Odată, când Byron îi vorbea cu tandrețe altei femei cu care flirta, Caroline mușcă atât de tare buza paharului din care bea, încât îl sparse.

La mai puțin de patru luni după ce se cunoscuseră, Byron se săturase și de Caroline, și de perioada delirantă în care fuseseră împreună. Se referi la relația lor ca la o dependență și îi propuse să se despartă o lună, pentru a se reculege. Mai târziu, avea să atribuie propriei indolențe incapacitatea lui de a pune capăt relației. Dar și puterea pe care Caroline o exercita asupra lui avea un rol important în această indecizie, mărturisirea ei.

Caroline îi simți indiferența și iritarea crescândă, și își împărtăși nefericirea soțului ei, care s-a dovedit uimitor de înțelegător. William, dîndu-și seama că Byron avea să o părăsească în curînd, încercă s-o consoleze. Dar Caroline începu să acționeze tot mai irațional. Hotărî că Byron trebuie să fugă cu ea în lume. Se deghiza în băiat și se strecură la el acasă, încercând să îl convingă să fugă împreună. Când el o refuză, ea încercă să se înjunghie.

Byron era deja profund îngrijorat, dar tot nu se putea hotărî să o rupă definitiv cu ea. În schimb, îi trimitea bilețele echivoce, care îi întrețineau speranța, fără să îi alunge tristețea. Caroline se lansă într-o campanie furtunoasă de recâștigare a iubitului ei. Îi trimise o șuviță din părul ei pubian, un dar bizar pe care el avea să îl păstreze până la moarte. „Mi-am tuns părul prea scurt și am sângerat mai mult decât meriți”, îi scria ea, de parcă s-ar fi așteptat ca și el să facă ceva la fel de nebunesc.

Apoi ea fugi, după ce își amanetase inelul cu opal și alte bijuterii pentru a plăti drumul spre Portsmouth, unde plănuia să se imbarce pe primul vas ancorat în port, indiferent încotr-o s-ar fi îndreptat acesta. Familia, înnebunită, o căută și o readuse acasă. Salvarea a fost complicată de sugestia, lipsită de o bază reală, a lui Caroline că ar fi fost însărcinată cu copilul lui William. Ea a mai amenințat și că va fugi din nou, fie pentru a fi împreună cu Byron, fie pentru a scăpa de el.

Dar în venele „micului vulcan” (după cum o poreclise chiar Byron) încă mai fierbea lavă, iar el continua să o înnebunească cu promisiuni vagi și speranțe deșarte. La un moment dat, el se confesă unui prieten că, dacă nu ar fi avut încotro, s-ar fi căsătorit cu Caroline, oricât de nefericit s-ar fi simțit după aceea.

Familia lui Caroline reuși să o trimită în Irlanda, pentru a se reface atât mental, cât și fizic, căci sănătatea ei începuse să se deterioreze. Era numai piele și os, slăbită de durere și chinuită de fluctuațiile stării sale psihice. În această stare de vârtje emoțional, ea primi o scrisoare elocventă și pasională a lui Byron, în care el respingea bănuiala că ea ar fi nebună, exprimîndu-și speranța că ei doi aveau să rămână

împreună pentru totdeauna. Între timp, Byron îi făcea curte Annabellei Milbanke, închipuindu-și că numai o căsătorie rapidă cu o femeie potrivită „care nu arată de parcă ar fi gata să mă scuipe în față” l-ar putea salva de Caroline. De asemenea, se culca cu Lady Jane Oxford, o femeie mai vârstnică și îndrăgostită, care încerca să scape de plictiseala unei vieți alături de un soț distins, dar plat, căutând aventuri cu care să se poată lăuda. Relația cu tânărul poet era ideală din acest punct de vedere.

Viața amoroasă și așa complicată a lui Byron deveni și mai dificilă fiind sedus de senzualitatea ei, dar oripilat din cauza apetitului ei excesiv. De asemenea, ia mai sugerat și lui Caroline că i-ar putea face plăcere să o vadă.

Apoi, în mod pervers, îi trimise o scrisoare concepută cu ajutorul lui Lady Oxford. „Lady Caroline”, scria Byron, „iubesc pe alta... Nu mai sunt iubitul tău.” După ce citi această scrisoare, Caroline fu atât de șocată, încât făcu temperatură, deveni incoerentă și slăbi până când deveni scheletică. William, presat de familie să se despartă de nevasta sa nebună, făcu o ultimă încercare de a o salva, mutînd-o la casa ei de țară preferată. Dar Caroline nu putea înțelege că își distrugea căsnicia. Nu se gândea decât la Byron și încerca să se răzbune pentru nedreptățile îndurate, făcîndu-și rău sieși.

Caroline începu să călărească nebunește, își tăie beregata cu un brici, îi ceru lui Byron să îi returneze cadourile, chiar și zălogurile de dragoste. Le convocă pe fetele din sat, le îmbrăcă pe toate în alb, și, într-o seară de iarnă, înscena o piesă de teatru grotescă, în cadrul căreia arse chipul lui Byron și aruncă pe foc copii ale scrisorilor lui și alte diverse amintiri, în timp ce corul de fete intona un poem acid, în care trădătorul personal al lui Caroline era comparat cu trădătorul public Guy Fawkes. La început, intenționase, ca o sati indiană, să se arunce și ea în flăcări. Întoarsă acasă, îi trimise lui Byron o scrisoare în care relata evenimentul. El nu a fost impresionat și ia răspuns că era posedată de „demonul vrăjmaș Flibbertigibbet”. De atunci nu ia mai scris niciodată.

Melodrama nebunească pusă în scenă de Caroline nu a reușit să o vindece. La bombardat pe Byron cu scrisori și l-a anunțat că avea de gând să îl ruineze. A regretat că a ars portretul lui și a reușit să facă rost de altul, care fusese comandat pentru Lady Oxford. Byron, furios, a numit-o maniacă posedată de diavoli și a jurat că o va urî până la moarte.

În cele din urmă, obosit și exasperat, el căzu de acord să se întâlnească cu ea, făcînd astfel un gest pe care îl refuzase de luni de zile. A fost o revedere emoționantă. Byron plânse și o imploră să îl ierte, în timp ce Caroline era impasibilă ca o statuie. Apoi a fost copleșită de bucurie și ia spus că a trecut de la disperare la fericirea cerească. Se întâlniră de câteva ori, până când nebunia reapăru.

Foștii amanți se duseră la o petrecere, unde Byron o provocă în glumă să valseze. Ea dansă cu un partener, apoi fugi din cameră, apucă un cuțit se tăie. Mai târziu avea să insiste că se tăia din greșeală. Soacra ei od escria ca pe un butoiș cu pulbere care se aprindea la cea mai mică scînteie.

Caroline continua să-și hărțuiască fostul amant. A reușit chiar să pătrundă până în casa lui și să-i lase un bilețel pe care mîzgălise: Remem? R me (Nu mă uita). Byron fu atât de furios, încât scrisese un poem plin de ură: Remember thee! (îmi amintesc de tine!), acuzînd-o că este o soție denaturată și o amantă diabolică. Între timp, reuși să o convingă pe Annabella Milbanke să se căsătorească cu el.

Caroline, adesea dominată de tendințe suicidale, se strădui să rămână în viață. Viața, se vaită ea, nu era scurtă, cum se plîngeau adesea unii, ci era lungă. Hiperactivă și insomniacă, avea un timp infinit la dispoziție. A supraviețuit căsătoriei lui Byron, dar când mariajul se prăbuși din pricina abuzurilor lor, ea interveni în favoarea Annabellei. Ea mărturisi în scris că aflase despre aventurile homosexuale ale lui Byron și despre relațiile lui incestuoase cu sora lui vitregă, Augusta Leigh. Dezvăluirile ei erau de fapt nefondate, dar au contribuit la iscarea unui vârtej de bârfe atât de teribil, încât reputația lui Byron și a Augustei au fost distruse. El și-a dat seama că elită social, în care Lady Lamb îl introdusese cândva, nu avea să îl mai accepte niciodată. În 1816, se autoexilă în Italia și nu se mai întoarse niciodată în Anglia.

Byron fugise din țară tocmai când Caroline se pregătea să lanseze un nou atac neașteptat, sub forma unui roman. În cei doi ani de când ea și Byron se despărțiseră, Caroline scrisese în secret un roman cu cheie

în trei volume despre povestea lor: Glenvarvon, or The Fatal Passion (Glenvarvon, sau Pasiune Fatală). În lucrare îi pune la stâlpul infamiei pe Byron și pe multe dintre cunoștințele lor, reproducând aproape exact unele dintre scrisorile lui. În ceea ce o privea ea apărea ca o eroină fermecătoare și explozivă, Calantha, care fusese trădată de monstruosul Glenvarvon. Romanul era ieftin și prost scris, dar publicul să grăbit să îl cumpere pentru a descoperi secretele dezvăluite în el. William Lamb a fost îngrozit. Caroline făcuse referiri la obiceiurile lui particulare, îi expusese familia și prietenii. Deși îi tolerase adulterul și goana în public după amantul ei disprețuitor, romanul a reprezentat o cruntă lovitură pentru el. Pentru o clipă, și-a dorit să fi murit.

Caroline, nesocotind durerea soțului ei, 1-a jelit pe fostul ei iubit. Apoi, cu adevărat singură în nefericirea ei, chinuită de ceea ce probabil că azi ar fi diagnosticat drept psihoză maniac-depresivă, încercă să își umple ce ia mai rămas din viață. Scrise un manual de administrare a gospodăriei care nu a fost publicat. Făcu campanie pentru partidul Whig. Își instala un adevărat altar în dormitor, care includea și imaginea lui Byron. Îi urmărea evoluția, pe măsură ce faima sa de poet creștea, iar sănătatea lui se deteriora.

În 1824, printr-o scrisoare concisă, William o anunța că Byron murise și o îndemna să se poarte decent.

„Regret fiecare vorbă rea pe care am spus-o despre el”, zise Caroline, cu nervii întinși la maximum.

Șocul morții lui Byron a fost urmat de acela al publicării Memoriilor Lordului Byron de către prietenul său, Thomas Medwin. Caroline a suferit cumplit când a citit că Byron o caracteriza drept o excentrică slăbănoagă și lipsită de inimă, care nu își iubise soțul niciodată, considerînd-o doar o cucerire invidiată de prieteni. Și mai dureroasă a fost vestea că pe părul de moarte Byron nici măcar nu pomenise de ea.

La un moment dat, William nu mai putu suporta să trăiască împreună cu soția sa și ceru despărțirea oficială. Caroline sparse farfurii, făcu scene teribile și își exaspera familia, îl imploră pe William să-și reconsidere decizia și îi promise că avea să fie ascultătoare. Dar era deja prea târziu. Luni de zile după aceea rătăci fără țință prin Paris și Londra. În cele din urmă, William cedă și îi permise să se întoarcă acasă, dar nu mai dormi niciodată sub același acoperiș cu ea. Era diagnosticată drept nebună și își alungă angoasa cu mult vin și laudanum. Mai scrise un roman despre distorsionarea percepției provocată de acest medicament cu care își alina suferința, dar editorii refuzară să i-l publice. Mai scrise și un al treilea roman, pe care îl publică anonim, pe propria cheltuială. Și acela avea să fie învăluit în uitare.

Viața lui Caroline continua să fie disperată. Societatea o abandonase. Cu toate acestea, încă mai atrăgea amănți importanți. Acestora le-a permis să poarte un inel pe care îl avea de la Byron și care scăpase rugului organizat cu ani în urmă. De îndată ce se plectiseau unul de altul, ea își lua inelul înapoi.

În 1828, la numai patruzeci și doi de ani, Caroline muri, împăcată cu William, dar niciodată cu propria ei viață chinuită. Se spune că William i-ar fi scris anunțul mortuar, care era tandru și iertător: amantele poezilor sunt judecate cu indulgență, fiindcă pasjunea lor izvorăște mai degrabă din imaginație decât din depravare. William consemnă că, în ciuda eșecului lui Caroline de a trăi responsabil și înțelept, a fost o femeie talentată și inimoasă, care a murit fără să se chinuie. Prin moartea ei, Caroline reușise, în sfârșit, să își găsească liniștea.

E greu să nu vezi viața lui Caroline că pe una irosită, marcată de instabilitate mentală și egoism, de tarele lumii fragile și neproductive în care se născuse, căci înalta societate își devora membrii rătăciți sau mediocri. Istoria își amintește de ea numai ca amanta lui Byron. Din nefericire, felul în care și-a trăit viața a demonstrat că și ea a avut aceeași viziune despre rostul ei pe lume: scurtă și tumultuoasă ei poveste de dragoste a conferit sens existenței sale, dîndu-i un rost acolo unde nu se găsea decât vidul. Ajunsese să creadă că a iubi și a fi iubită de Byron era și trebuia să fie cea mai mare realizare a vieții ei.

Claire Clairmont

Byron era încă împreună cu Caroline Lamb când tânăra Claire Clairmont, care nu avea mai mult de optsprezece ani, îl imploră să-i facă cunoștință. Claire era o ateistă liber-cugetătoare, foarte drăguță și

cultivată. Era și sora vitregă nelegitimă a lui Mary Shelley. Aceasta din urmă, fiica lui Mary Vollstonecraft avea să devină autoarea romanului *Frankenstein* și soția marelui poet Percy Shelley. Situația lui Claire contrasta puternic cu cea a lui Caroline Lamb. Era la periferia societății. Depindea financiar de familia Shelley și știa că va trebui să își câștige singură existența. Dar Claire nu își plângea de milă. Își evaluase talentul și estimă că va putea miza pe spectaculoasa ei voce de canto și pe flerul său literar pentru a face o carieră în arta spectacolului. Mai avea și o admirație totală pentru geniul poetic și, conform propriei sale mărturii, îl iubea pe Byron de ani de zile, înainte de a ajunge să-i ceară ajutorul.

Claire Clairmont

George Gordon, al VI-lea baron Byron

Cererea ei ajunsese la el sub forma unei scrisori meandrice, copilărești și îndrăznețe, la care anexase o creație literară proprie, cerând cu fervoare să îl întâlnească pe Byron, pentru ca acesta să o ajute cu câteva sfaturi privind accesul ei în lumea teatrului. Claire se descria drept o femeie cu reputația încă „nepătată” și cu „inima fierbinte”, mărturisindu-și dragostea pentru el. Dar ea nu era decât una dintre zecile de femei delicioase care îi stăteau la dispoziție. În timp ce Byron era încă șocat și adânc rănit de eșecul căsătoriei sale, pe care nu și-l putea explica. „Mă simt de parcă un elefant mi-ar fi călcat inima în picioare”, se lamentă el. „Respir plumb.” Claire, insistentă și romantică, nu îl interesa. Totuși, ea nu se dădu bătută. Se întâlniră, iar ea îl delecta cu povestea vieții sale alături de familia Shelley, al căror parteneriat literar spera să îl poată reedita și ea alături de Byron.

Claire estimase corect că asocierea ei cu familia Shelley avea să-l intereseze pe Byron, chiar dacă el rămânea indiferent la famecele ei. Îi propuse o întâlnire la ceas de seară. Byron ridică din umeri și acceptă.

„Eram tânără și înfumurată și săracă”, avea să își amintească Claire mai târziu. Prima lor noapte de iubire, în care Byron o iniție sexual și făcu dragoste cu ea de mai multe ori, aprinse flacăra adorației lui Claire.

„Nu mă aștept să mă iubești; nu sunt demnă de iubirea ta”, scria ea. „Îmi ești superior.”

Byron era de aceeași părere, evitând să o mai vadă. Merse până acolo încât aproape că refuză o invitație a familiei Shelley din cauza lui Claire, mesagerul, care urma să fie și ea acolo. Claire știa lucrul acesta.

„Deși eu te iubesc, tu nu manifesti nici cel mai mic interes pentru mine”, scria ea cu tristețe. „Dacă aş pluti înecată pe sub fereastra ta, tot ce ai găsi de cuviința să spui ar fi: «Ah voila!» ” Dar era prea îndrăgostită ca să renunțe să îl mai urmărească.

Claire se strecurase în viața lui Byron exact când acesta se hotărâse să se exileze. Tot atunci hotărâse și cuplul celor doi Shelley să rugă din Anglia pentru a scăpa de scandalul provocat de decizia lui Percy de a-și părăsi soția. Claire a văzut în acest fapt o coincidență providențială și îi însoți pe cei doi (pe cheltuiala lor) la Geneva, pentru a putea să îl reîntâlnească pe Byron.

La fel ca în Anglia, Byron cedă rugămintilor ei de a se întâlni. Ceasurile lor de amor hrăniră pasiunea lui Claire pentru el, dar dragostea ei nu era împărtășită. „Nu am iubit-o niciodată și nici nu am pretins asta, dar un bărbat nu are de ales când o fată de optsprezece ani vine la orice oră din zi sau din noapte peste el”, îi mărturisea el unui prieten. Cu cinism, Byron o puse pe Claire să îi copieze manuscrisele. În ciuda răcelii cu care o trata, ea acceptă bucuroasă noul ei rol de scribe neplătit și partener sexual.

După vreo două luni, Claire era gravidă. Shelley a încercat să facă un aranjament cu Byron în privința copilului, dar Byron pur și simplu încetă să îi mai vorbească lui Claire, care sfârși prin a se întoarce în Anglia. În ianuarie, fără nici un fel de sprijin financiar sau emoțional de la Byron, ea îi născu acestuia o fiică. „Să fie oare al meu plodul?” se întreba Byron.

Acum începu marea luptă dintre voința lui Byron și a lui Claire. Claire adora copilul și voia să îl crească ea însăși. Byron, care se stabilise la Veneția, ar fi vrut să trimită bebelușul la Augusta, sora lui vitregă. Când Claire refuză, Byron decise să „facă el însuși ceea ce crede de cuviință cu noua odrasla”. Oripilat la gândul că Claire i-ar putea educa copilul conform viziunii sale ateiste, îi propuse să trimită fata la o mănăstire venețiană, unde urma să fie crescută ca o bună catolică și, poate, chiar să devină călugăriță.

Claire era conștientă de faptul că ateismul ei îl speria pe Byron, așa că făcu un compromis cu propriile sale principii și boteză copilul. La insistențele lui Byron, îi dădu și un nou nume, Allegra, după ce luni de zile o numise Alba. Între timp, situația lui Claire devenise imposibilă. Fără ajutor financiar pentru copil, era obligată să stea la mila lui Shelley. Dar Mary era mereu îngrijorată la gândul că Claire încearcă să îl seducă pe Percy, care, la rândul său, își făcea probleme din cauza zvonurilor conform cărora Allegra ar fi fost fiica lui. Claire decise să îi cedeze lui Byron bebelușul, cu condiția ca acesta să îi permită să-l viziteze.

Claire și Shelley au dus-o pe Allegra în Italia, Claire amăginduse cu gândul că fetița ar fi putut să îmblânzească inima lui Byron și să devină un liant între părinții ei. Dar Byron refuză să o vadă pe Claire. Totuși, îi împrumută lui Shelley o vilă la țară, unde ea mai petrecu vreo două luni împreună cu fetița. Apoi o despărți pe fiica lui de mamă pentru a o trimite să locuiască temporar la reședința consulului britanic și a soției acestuia. În același timp, a dat de înțeles că Claire s-ar putea să nu o mai vadă niciodată pe fetiță.

Claire parcurse o perioadă foarte dificilă din viața ei. Timp de doi ani cerși dreptul de a o vedea pe Allegra. Byron era de neclintit. O trata pe Allegra ca pe unul dintre multele animale pe care le ținea în menajeria lui dezordonată, ce se extindea pe zi ce trecea. O numea pe micuță „bastarda Triea” și se lăuda cu frumusețea byroniană a fetiței, admitând îndurerat că moștenise încăpăținarea lui. Apoi o purtă încolo și înapoi între diverși îngrijitori și reședința proprie.

În disperare de cauză, Claire îl asalta pe Byron cu scrisori acuzatoare, încălcând toate promisiunile pe care i le făcuse. O priva pe Allegra de dragostea maternă. O forța să adopte catolicismul, o religie neiluminată. De asemenea, îl suspecta că neglija sănătatea copilului. „Cred că Madame Clare (sic) e o târfă nenorocită”, se plânse el unui prieten. De fapt, el se simțea îndurerat. Făcuse neobișnuitul gest (după părerea lui, foarte generos) de a avea grijă de fiica sa bastardă, și nu era răsplătit cu recunoștință.

Byron vedea multe asemănări între Claire și fiica lui, pe care o considera deopotrivă dificilă și încăpățânată. Când ea împlini patru ani, el o duse la mănăstirea capucină San Giovanni, unde prestigiul său și o sumă dublă față de cea obișnuită le convinse pe călugărițe să facă abstracție de legea care prevedea numai admiterea copiilor care împliniseră deja șapte ani. Invocase drept argument faptul că societatea britanică nu avea să o accepte niciodată, drept care intenționa să o crească în spiritul educației catolice mănăstirești, pentru ca la maturitate să devină călugăriță sau să facă o partidă bună în Italia. Poate că voia și să scape de prezența ei iritantă, care îi solicită mereu atenția.

Atunci Shelley se duse la mănăstire, unde i se permise să o viziteze pe Allegra. O găsi mai înaltă și mai slabă, palidă, probabil din cauza alimentației proaste, dar mai frumoasă decât oricând. Călugărițele, pe care la început imperioasa Allegra le confundase cu niște servitoare, o răsfățau. Claire, a cărei dragoste pentru Byron se stinsese, nu se simți deloc liniștită la auzul acestor vești. Elabora un plan disperat, pe care nu îl puse în aplicare, de a-și răpi fiica și a o ascunde undeva. La scurt timp după aceea, febra o ucise pe Allegra.

Claire se lasă copleșită de durere, care era și mai amară la gândul că ea fusese cea care o încredințase lui Byron. Spunea că el o distrusese în mod voit și plin de răutate pe Allegra ei. „Dacă m-i s-ar oferi cel mai frumos paradis, cu condiția ca și el să locuiască în el, aș refuza”, scria ea câteva decenii mai târziu.

Și Byron suferea, în felul său. Vestea teribilă a morții Allegrei „mi-a înghețat sângele în vene de durere”, îi spuse unui prieten. „A fost probabil cea mai acută durere pe care am resimțit-o vreodată.” A simțit și ceva regret, dar și-a menținut echilibrul mental și, în final, s-a împăcat cu sine. Dar Claire n-avea să-l ierte niciodată.

În timpul pregătirilor de înmormântare, Byron fu de acord cu trei din cerințele impuse de Claire: să vadă sicriul, să primească fotografia Allegrei și o șuviță din părul ei. În orice altă privință, fu nemilos. O trimise pe amanta sa de la acea dată, Teresa Guiccioli, să facă aranjamentele pentru transportarea cadavrului în Anglia. Pretinse că i s-au cerut prea mulți bani pentru îmbălsămarea, sicriul și cioclul Allegrei și refuză să plătească nota.

Mai târziu, în ciuda intervențiilor câtorva prieteni bine intenționați și a promisiunii pe care i-o făcuse lui Mary Shelley, Byron își încalcă angajamentul de a o sprijini financiar pe Claire. Fără copil, cu reputația distrusă, aflată la limita subzistenței și măcinată de o boală cronică, Claire s-a resemnat să-și câștige existența ca guvernantă, o profesie pe care altădată o considerase că pe o „moarte vie”.

Claire își petrecu următorii cincizeci de ani ca guvernantă și doamnă de companie, trăind la Viena, în Rusia, la Paris și Londra. Era adesea singură și deprimată, speriată la gândul că avea să cadă pradă bolilor care îi subminaseră sănătatea încă din tinerețe. Deși ocupația de guvernantă i se părea o corvoadă, nu a îndrăznit să își ia liber niciodată, de teamă că nu cumva să-și piardă postul. Dar se mândrea cu munca ei și, când avea de-a face cu copii dificili, chiar ostili, îi privea cu simpatie și punea obrăznicia și comportamentul lor violent pe seama constrângerilor părintești, care le interziceau exercițiul exprimării de sine.

Claire își făcea griji la gândul că unul dintre angajatorii ei ar putea să descopere că născuse un copil nelegitim și se temea să nu fie concediată. Una dintre familii refuză să o angajeze aflând că fusese crescută în spiritul liber-cugetător și ateist. „Simt o agitație lăuntrică ce devine cu atât mai puternică cu cât încerc să mi-o stăpânesc”, îi mărturisea ea unui prieten în 1826.

Deși Claire era încă tânără și atrăgătoare, a respins ideea de a se mai îndrăgosti vreodată: „O pasiune fericită precum moartea are săpată în ea cuvântul finis (lat. sfârșit). Propria ei pasiune nu durase mai mult de zece minute: „dar aceste minute mi-au distrus tot restul vieții; pasiunea, Dumnezeu știe din ce cauză, a dispărut fără urmă, singura urmă pe care a lăsat-o fiind inima mea răvășită, ce pare să fi fost pârjolită de o mie de fulgere.”

În 1841, la nouăsprezece ani de la moartea lui Percy Shelley, testamentul lui ia rezervat lui Claire suma de douăsprezece mii de lire, conferindu-i pentru prima dată o oarecare siguranță financiară după o existență precară. Investi bani într-o lojă la Teatrul Regal din Londra, dar veniturile din închirierea acesteia au fost atât de mici, încât a fost obligată să o vândă. Nu a avut niciodată suficienți bani, așa că se muta dintr-o locuință în alta, pentru a-și căuta de lucru și a-și îngriji sănătatea precară.

De-a lungul întregii sale vieți instabile, Claire a căutat stimulentele intelectuale pe care le-a cunoscut alături de Mary și Percy Shelley. Încercă să câștige bani din scris, iar două povestiri i-au fost publicate, dar, la cererea ei, sub numele lui Mary Shelley. A legat prietenii cu oameni influenți, care au rezistat și sau aprofundat în ciuda limbii ei ascuțite și a firii ei certărețe.

În ultimii ani de viață, Claire se mută în Italia și, în mod surprinzător, îmbrățișă religia romano-catolică. La aproape optzeci de ani, un vizitator o descria ca pe o „bătrânică adorabilă: ochii îi străluceau încă, luminați de ironie și umor; avea tenul la fel de luminos ca la optsprezece ani, părul alb, superb și silueta zveltă, trasă prin inel, îi rămăsese neschimbată... avea un râs cristalin.” Claire reușise, în cele din urmă, să izgonească „acea stupidă melancolie”, gândindu-se la mulțimea ei de prieteni „distinși și virtuoși” și regretând un singur lucru: că „străbătuse viața singură, fără ghid și fără însoțitor.”

Claire a murit în somn, în 1879, cu numai o lună înainte de ziua ei de naștere. Și-a ales pentru mormântul său următorul epitaf:

Și-a petrecut viața în suferință, Răscumpărându-și nu doar păcatele proprii, Ci și virtuțile.

Claire Clairmont se distinge prin faptul că a fost singura amantă pe care Byron nu a iubit-o niciodată.

Ea nu a înțeles niciodată valorile sociale ale lui Byron, conservatoare și elitiste. De asemenea, nu a reușit să își dea seama că cererile ei neîncetate de a beneficia de atenția și dragostea lui, asociate cu timidele ei încercări de a-l disciplina (să mănânce cum trebuie, să bea moderat) și cu comentariile sarcastice la adresa prietenilor lui l-au iritat pe Byron. Chiar și cel mai îngăduitor cititor trebuie să fi fost exasperat de tonul sâcâitor, povățuitor al scrisorilor ei. Nu e de mirare că unele dintre ele sunt șifonate, de parcă Byron ar fi vrut să sugrume misivele în locul expeditorului.

A fost prea târziu când, rămasă fără copil, Claire l-a văzut pe Byron așa cum era în realitate. Dar nu șia dat seama de faptul că ei doi erau produsele a două lumi care se suprapuneau, lumea lui de privilegii și aroganță și lumea ei, fragilă și periculoasă. Claire (și, mai târziu, Allegra) a fost victima legilor aspre care răpeau copiilor nelegitimi aproape orice drepturi, făcând astfel și mai greu de suportat oprobriul societății. De aceste legi s-a folosit Byron pentru a o forța pe Caroline să i-o cedeze pe fiica lor.

Contesa Teresa Guiccioli

Contesa Teresa Guiccioli

George Gordon, al VI-lea baron Byron

Teresa Guiccioli a fost ultima și cea mai mare iubire a lui Byron; spre sfârșitul prematur al vieții sale, se depărtase de ea și o tratase cu asprime. Ia fost necredincios încă de la început. Cinicul și neastâmpăratul Byron a întâlnit-o pe Teresa Gamba Ghiselli, care pe atunci avea optsprezece ani, la un an după nuntă ei cu contele Alessandro Guiccioli, un sexagenar putred de bogat.

Teresa era extrem de drăguță, cu șolduri rotunde, talie subțire și piept bogat, ceea ce Byron aprecia în mod deosebit, își pieptăna pe spate părul blond și des, pentru a lăsa dezvelită fruntea înaltă. Avea ochi mari și sprâncene arcuite, un nas acvilin subțire, o gură arcuită într-un zâmbet agreabil. Numai proporțiile membrilor sale erau greșite, căci avea picioare scurte, ceea ce o făcea să pară prea voinică în partea de sus.

În societate, Teresa era o prezență plăcută. Fiind o aristocrată crescută la mănăstire, tatăl ei îi aranjase căsătoria. Citea enorm, era (după părerea lui Byron) „destul de inteligentă” și îi plăcea literatură. De asemenea, era o romantică incurabilă, inițiată în arta seducției și a intrigii. După un an de mariaj, lipsit de dragoste, dar satisfăcător din punct de vedere sexual, ea se simți puternic atrasă de Byron, și el de ea. Teresa descrie fascinația reciprocă pe care o încercau drept „misterioasă”, cutremurătoare și delicios de înspăimântătoare.

Teresa a fost o pradă ușoară, cedând după o singură întâlnire private, în timpul căreia flacăra iubirii, cel puțin așa numeau ei relația lor, se aprinse. A doua zi, se culcară împreună. Se potriveau de minune la pat, căci Teresa era la fel de lipsită de inhibiții ca și Byron. Dragostea erupse într-o năvalnică dorință fizică, iar el fu captivat de Teresa în aceeași măsură în care se simțea și ea atrasă de el. Sau aproape la fel. Dacă ar fi deșcoperit vreo înșelăciune sau falsitate în ceea ce o privea, le spunea el prietenilor, era suficient de egoist pentru a o părăsi.

Timp de patru zile la rând, amantii se întâlneau pentru a-și explora corpurile. Cu toate acestea, Byron nu era omul capabil să se dedice unei singure femei. O curta cu atâta asiduitate pe o altă aristocrată

de optsprezece ani încât, după ce îi declară Teresei dragoste veșnică, alunecă în Canal Grande și se duse ud din cap până în picioare să o vadă pe cealaltă doamnă. Teresa, care nu știa nimic de escapadele iubitului ei, și prea inocentă pentru a se îngrijora de crizele lui ocazionale de depresie, era în al nouălea cer.

Byron continua să fie îndrăgostit, dar începu să își facă griji legate de lipsa de tact a Teresei, de modul ei ostentativ de a se comporta în public, de mândria ei evidentă de a fi prins în mreje pe faimosul poet englez, pe „mio Byron”, cum îi spunea ea. Totuși, deși detesta gesturile nepotrivite în societate, și, deși îi îngheța sângele la gândul unei posibile isterii, de genul crizelor făcute de Caroline Lamb, se lăuda și el peste tot cu noua lui cucerire.

Amanții aveau și complici: servitoarea Teresei, Fanny Silvestrini, și un preot care transmitea dintr-o parte într-alta scrisorile pasionale pe care și le scriau fără încetare. Ca întotdeauna în cazul lui Byron, misivele jucau un rol important în relație, deși a trebuit să își îmbunătățească italiana. De la bun început a avut rezerve cu privire la durata relației lor, prevenind-o pe Teresa că „sentimentele nu pot fi controlate, dar acesta e cel mai frumos aspect al fragilei noastre existențe”. Cu toate acestea, își declară devotamentul pentru ea și jură că, de data asta, nici o altă femeie nu va mai putea să îl atragă.

Dar continua să o vâneze pe adolescentă venețiană și să o implore pe sora lui vitregă, Augusta, să reaprindă dragostea acesteia pentru el. Teresa nu bănuia nimic. Avea propriile sale probleme. Era gravidă în luna a patra, cu a doua ei sarcină. Cu un an înainte, născuse un băiat care murise în scurt timp. După zece zile de amor intens cu Byron, atât de intens încât i-ar fi putut afecta sănătatea, a trebuit să își urmeze soțul la Ravenna.

La Ravenna, Teresa afișă o slăbiciune bolnăvicioasă și sugeră că ar fi fost tuberculoză, dar care în realitate era efectul unui avort. În scrisorile sale înflăcărâte Byron îi reproșa plecarea și o imploră să îl iubească. În același timp, el o avertiză că în Anglia, dragostea lui le fusese fatală celor pe care le iubise. Altui prieten îi scria sardonice: „nu am fost tatăl fetusului... poate că o fi fost contele”.

În tot acest timp, Teresa i se plângea că femeile geloase răspândiseră povești otrăvite despre el. Byron se îngrijoră, și, sub impulsul momentului, porni spre Ravenna. Dar Teresa îl ținu la distanță, iar el deveni tot mai neliniștit. Apoi avură o scurtă întrevvedere. După aceea, el îi propuse să fugă împreună, un ecou al relației sale nebunești cu Caroline Lamb. Dar Teresa refuză, căci știa ceea ce Byron trebuia să învețe: în Italia, o femeie poate avea și soț, și cavalier servente, un iubit devotat și credincios care să o urmeze pretutindeni. Așa că Teresa nu trebuia să fugă nicăieri. Putea să îi aibă și pe Byron și pe Guiccioli.

Instituția lui cavalier servente era indisolubil legată de cea a căsătoriei. Mariajul continua să fie un aranjament între părinți, iar soții nemulțumiți își puteau lua amante. Nu conta prea mult dacă nevestele știau sau aveau obiecții. Nevoile și dorințele soțului erau literă de lege.

Dar soțiile aveau și ele dorințe și nevoi, așa că neobișnuita instituție de cavalier servente, cu regulile sale elaborate, le convenea. Acest cavalier servente apărea, de obicei, după ce soția îi năștea soțului moștenitorul și, preferabil, încă unul sau doi copii de rezervă. După aceea era liberă să umble cu un amico, un așazis prieten, care pătrundea în afacerea această presupus castă cu presupuziția că avea să fie al ei pentru totdeauna. Soțul îl accepta, ba uneori chiar îl alegea el însuși. Cea mai bună alegere o constituiau preoții, deoarece jurământul celibatului pe care trebuia să îl depună la hirotonisire excludea căsătoria.

Respectivul amico avea multe obligații. În special fidelitatea față de iubita sa și promisiunea de a nu se căsători niciodată și de a nu părăsi Italia. Față de soț trebuia să manifeste cea mai mare cordialitate și un respect desăvârșit, ca și cum ar fi fost prieteni apropiați.

Instituția acestui cavalier servente proteja, de fapt, soțul: dacă acesta murea, văduva veselă nu se putea niciodată mărita cu acest amico. Cu alte cuvinte, crimă sau accidente suspecte nu putea schimba statutul prietenului, un fapt care trebuie să fi consolat pe mulți soți care erau detestați sau își urau, la rândul lor, consoartele. Această insituiție pornea de la premisa că între soție și prietenul ei se statornicea o relație platonică, de cea mai pură iubire, agape. Căsătoria implica sex, ceea ce era de neconceput (sau cel puțin așa pretindeau oamenii) între amico și iubita lui, atâta timp cât aceasta era măritată. În mod clar, așa

ceva nu se întâmpla nici în timpul vieții, nici după moartea soțului.

Și comportamentul soției era guvernat de legi nescrise, îl putea vedea pe amico la ea acasă, nu la el. Îl invită la teatru în loja familiei ei, dar nu i se alătura în loja lui. Era, de fapt, legată pe vecie de soțul ei și nici prin gând nu îi trecea să fugă. Își înconjura soțul cu respect și afecțiune și nu-l făcea de rușine nici pe el, nici numele familiei lui sau al tatălui ei.

În primul an al căsniciei sale, Teresa încercase să-l iubească pe soțul mai vârstnic, să îi dăruiască un fiu și să ignore poveștile despre tratamentul oribil pe care îl aplicase predecesoarelor sale. (Guiccioli își exilase prima soție la țară, după ce ea se plânse că el a sedus câteva dintre servitoarele ei. Apoi o convocase înapoi acasă și o convinsese să își schimbe testamentul în favoarea lui. La scurt timp după aceea, ea muri în condiții suspecte. Guiccioli se recăsătorii cu una dintre servitoare, care îi făcu șapte copii. În noaptea în care ea a murit, el s-a dus la teatru.)

Dar Guiccioli nu putea fi iubit, cu privirea lui sardonică și pătrunzătoare. Avea trăsături dure și era teribil de urât. În plus, nu îl interesau deloc sentimentele Teresei ori compania ei. Dacă voia să se amuze în compania unui cavalier servente, fie el și un poet englez șchiop, cu început de chelie și grasuț, despre care se spunea că e putred de bogat, de nu?

Byron împărtășea evaluarea nu tocmai măgulitoare făcută de Guiccioli asupra farmecului său fizic. La treizeci de ani, se îngrașă și albea, pierzându-și părul și îngrijorându-se că avea să își piardă în curând și dinții, care i se mai țineau în gingii, încerca să pună capăt tendinței spre îngrașare cu ajutorul unei diete drastice și nesănătoase, cu laxative și exerciții fizice exces; își vopsea părul pentru a-și ascunde firele albe și încerca să se sustragă atenția privitorilor de la șchiopătatul său. Din fericire pentru Byron, Teresa îl adoră oricum, ceea ce o ajută să treacă peste disprețul soțului.

Guiccioli patronă întreaga poveste, invitându-l pe Byron să se stabilească la reședința lor. Guiccioli mai „împrumută” și o mare sumă de bani de la Byron, cerându-i și sprijinul pentru a fi numit în funcția de consul britanic onorific la Ravenna, o poziție pe care o vâna de mult. (Această postură iar fi oferit privilegii limitate, dar contele era în special interesat de dreptul de a călători liber prin toată Italia, căci el era un membru activ al opoziției politice și putea pierde oricând dreptul de a-și vizita diversele moșii oricând dorea.) Byron încercă să îi obțină postul, dar nu reuși.

Între timp, faptul că locuiau separat sub același acoperiș nu le-a înlesnit iubiților întrevederile amoroase, așa că erau nevoiți să se strecoare în afara reședinței pentru a fi singuri. Totodată, Byron trimisese după Allegra, care devenise un copil serios și încăpățânat, traumatizat de mutarea de la un custode lipsit de dragoste la altul.

Teresa a fost mai fericită decât Byron, care se plângea, pe nedrept, că un bărbat nu ar trebui ținut în frâu de o femeie și că „existența (de cavalier servante) era deplorabilă”. Dar nu făcu nimic ca să schimbe lucrurile, iar Teresa nu era conștientă de proporțiile angoasei sale. Cum ar fi putut? Scrisorile lui pasionate vorbeau despre dragoste eternă și despre gelozia sa când (lui i se părea că) ea se uita la alt bărbat sau, și mai rău, când Guiccioli își exercita dreptul conjugal de a face sex cu ea.

Față de prietenii, Byron își ascunse neliniștea crescândă de care i se plângea Teresei. Noaptea trec mai ușor cu o amantă decât cu o soție, spunea sarcastic, dar seriile sunt la fel de interminabile. În Don Juan, imortalizează această idee: Gîndește-te, dacă Laura ar fi fost soția lui Petrarca, ar mai fi scris el sonete toată viața?

Byron își considera relațiile sexuale drept cruciale pentru artă sa. Cum altfel, își întreba el un prieten, să creezi o poezie viguroasă dacă nu „o muncești” prin trăsuri și gondole, sprijinit de zid, pe masă și sub masă? Ar fi fost și mai explicit, acceptă el, dacă nu s-ar fi temut de scandalul public la apariția poemului Don Juan: „Cînt e mai puternic decât Cunt”, scria el, recurgând la un joc de cuvinte [Nota trad. eng. „cînt” = predică pretins moralizatoare, „cunt” = argotic, femeia desemnată prin organul său genital.].

Byron continua să sufere în tăcere, exasperat de adorația neîncetată a Teresei, de interpretările ei cu privire la poeziile lui, mai ales în pasajele în care apăreau referiri la fostele sale iubite. El mai suferea

și de dorul de casă, care îi afectează pe toți exilații. Teresa, prea preocupată de propria ei persoană și prea încrezătoare în ea însăși, refuza să citească mesaje voalate ale lui Byron referitoare la nefericirea lui.

Erau, totuși, câteva probleme pe care contesa nu le-a putut ignora, și anume contele. Ea și Byron nesocotiseră părerea italienilor despre ceea ce se cade a face într-o asemenea măsură, încât observatorii șocați îi informara pe soț și pe tatăl ei. Teresa și-a dat seama că se afla la ananghie.

Guiccioli cel puțin n-avea nici o îndoială în această privință, îi înfățișa o listă de „Reguli Indispensabile” care să-i guverneze comportamentul: când trebuie să se trezească („nu târziu”), când să asculte muzică și să citească („după prânz”), cum să se poarte („fără înfumurare și nerăbdare”), cum să vorbească („blând și cu modestie”) și chiar cum să pară („absolut docilă”), și, mai presus de toate, trebuia să se despartă de oricine i-ar fi putut distra atenția de la bărbatul ei. În mod neașteptat, cel puțin pentru Guiccioli, Teresa refuză să se supună și îi flutură pe sub nas propria ei listă de cerințe: dreptul de a se scula la ce oră voia, un cal complet echipat și, cel mai important, dreptul de a primi pe cine voia în vizită, cu alte cuvinte, de a continua să îl vadă pe Byron. Într-o confruntare dramatică, Guiccioli îi ceru să aleagă între soț și iubit, „îl aleg pe amico!” exclamă Teresa.

Guiccioli chiar îi ceru ajutorul lui Byron pentru a-și împlânzi soția nesupusă. Byron se oferă să plece din Italia, dacă aceasta ar fi putut contribui la îmbunătățirea situației. Teresa era înnebunită. În timp ce Byron oscila între dorința de a o revedea pe Augusta acasă în Anglia și cea de a rămâne lângă Teresa. Ezită, își făcu bagajele, chemă gondola, apoi, în ultimul moment, se decise să rămână. Teresa avu o nouă (și binevenită!) remisiune a bolii sale anterioare, jură isteric (și fals) că nu se culcase cu Byron și își convinse tatăl și soțul că nu trebuie să fie împiedicată de a-l vedea în continuare. Într-un târziu, cei doi căzură de acord. În Ajunul Crăciunului din 1819, Byron și Teresa erau din nou împreună.

Guiccioli îi oferă din nou lui Byron camere în casa lui, iar el acceptă. Guiccioli le porunci servitorilor, în număr de optsprezece, să îi spioneze pe nevastă-sa și pe al ei amico. De asemenea, o presă pe Teresa să îi mai ceară Lui Byron încă un „împrumut”. Dar Byron era vestit pentru zgârcenia sa, așa că cererile financiare ale lui Guiccioli au contribuit mai mult decât orice la erodarea relației sale cu Teresa.

Guiccioli mări miza. Prezintă dovezi conform cărora, așa cum mărturiseau spionii din casă, Teresa îl înșelase cu Byron și ceru divorțul. Familia bine plasată a Teresei își strânse rândurile și reuși să oprească divorțul, care i-ar fi acoperit de rușine și ar fi avut consecințe financiare inacceptabile. Ei făcură presiuni pentru a obține o despărțire legală. În schimb Byron interveni și el, îndemnând-o pe Teresa să rămână cu soțul ei. Ea refuză atâta vreme cât nu-l va mai avea pe amico al ei, Byron, alături pentru totdeauna.

Situația se înrăutățise simțitor. Byron nu voia să o îndepărteze de soțul, de familia și de țara ei, așa că Teresa plânse și îi puse la îndoială iubirea. Guiccioli, sperând să poată evita o despărțire, umilirea în public și mai presus de orice, plata pensiei alimentare, îl imploră pe Byron să o convingă pe Teresa să revină la sentimente mai bune față de el.

Nici dragostea, nici datoria nu mai puteau pune în funcțiune mecanismul acestei căsnicii, așa că reconcilierea dintre conte și contesă era imposibilă. Byron, cu spatele la zid, căzu de acord să rămână alături de amanta sa. Teresa era triumfătoare. „Promite-mi, că vei fi soțul meu!” răspunse ea la scrisoarea prin care el îi făcea cunoscută această decizie. Chiar și acum, Teresa refuza să accepte reținerea lui Byron, fatalismul lui și eschivarea sentimentelor lui față de ea.

Capitularea lui Byron marcă cea mai liniștită perioadă a relației lor. Teresa obțină o decizie de separare invocând reaua purtare a soțului ei, își păstră dota și proprietățile. Părăsi casa lui și fugi la tatăl său, unde sa văzut cu Byron pe parcursul întregii ierni. Byron începu să îi aloce tot mai puțin timp. Citea și scria toată noaptea, se trezea târziu și se apuca iar de scris. Apoi călărea până la fratele Teresei, lua cina și își petrecea doar restul serii cu ea.

La scurt timp după aceea, Byron termină un nou volum de versuri, răsplata pentru că suportase această

relație. Teresa a fost încântată, și, în ciuda englezei ei aproximative, se opri asupra fiecărui poem, încercând să înțeleagă imaginile, experiențele și senzațiile care îi inspiraseră iubitul. Teresa credea că reușise, în fine, să-și asigure un viitor alături de Byron. Și el se împăca cu acest destin, deși, spre deosebire de Teresa, nu mai era „îndrăgostit nebunește”. În această perioadă de efervescentă creație, Byron o trimise pe Allegra la mănăstirea patronată de bunicii Teresei. Ulterior, se lăsă absorbit de poezia sa, astfel că nu mai găsi timp să o viziteze, nici chiar atunci când ea se îmbolnăvise grav.

Cam tot în această perioadă, Teresa se mută la Byron acasă, încălcând flagrant termenii acordului ei de separare și legile instituției de cavalier servente. Dar nu avu parte de prea multe bucurii. Căldura era sufocantă, iar Byron petrecea prea puțin timp cu ea. Și mai grav a fost faptul că nu a scăpat nepedepsită: papa a ordonat sistarea pensiei sale alimentare.

În tot acest timp, politica volatilă a italienilor și sprijinul pe care familia ei (ca și a lui Byron, de altfel) îl acordase partidului Carbonarilor, o societate secretă revoluționară care milita pentru libertatea politică, iau obligat pe cei din neamul Gamba să se mute la Genova. Acolo Teresa și Byron au împărțit din nou o locuință, dar el a eliminat-o efectiv din viața lui, interzicându-i să mai vină în apropierea camerei lui și comunicând cu ea numai în scris. Când sora ei iubită, Carolina, a murit, Byron ia trimis Teresei un scurt bilet de condoleanțe, dar abia peste patru zile să obosit să o viziteze.

Viața Teresei era distrusă. Unde dispăruse marea ei iubire? Începu să facă tot mai des crize de gelozie, pe care el le numea eclats (fr. izbucniri, hohote); înstrăinarea lui Byron de amanta sa în stare de șoc era atât de puternică, încât el începu să încline spre evadare. Brusc, o anunță că avea să plece în Grecia, unde izbucnise o revoltă împotriva dominației otomane. Teresa primi prost vestea și declară că avea să meargă și ea în Grecia. „Femeie absurdă”, îi strigă el, îngrijorat că ea ar putea face o scenă. Dar ea se mulțumi să-și deplângă înfrângerea, uneori agățându-se de el înlăcrimată, alteori vorbind în termeni elogioși despre noblețea și sacrificiul său.

Înainte de plecare, Byron își revizui testamentul și îi lăsă ei cele cinci mii de lire pe care le rezervase pentru Allegra. Teresa primi vestea moștenirii ei cu lacrimi de indignare, așa cum refuzase orice dar cu valoare bănească. În afară de un inel de aur la care ținea enorm, din motive sentimentale. Iubirea ei a fost pură, declara ea, și nu voia nimic de la el în afară de devotamentul lui. Byron le mărturisise prietenilor că, spre deosebire de cele mai multe femei, Teresa fusese întotdeauna dezinteresată. Desigur, glumise el în continuare, nu era rău că moștenea niște bani.

Teresa fu îndurerată de despărțire. Regulile lui cavalier servente îi interziceau unui amico să se despartă de amanta sa, dar Byron făcuse acest lucru, zdrobindu-i inima și umilind-o în ochii întregii societăți.

Teresa mai avea și alte probleme, de ordin practic: în primul rând, suspendarea de către papă a pensiei sale alimentare. Ea și familia ei respinseră oferta de ajutor financiar a lui Byron, așa că acum nu avea nici un ban. La Roma, acolo unde papa dictase că ea trebuie să locuiască, a trebuit să stea în casa lui Paolo Costa, un vechi prieten și profesor. (Sărăcia Teresei era relativă, căci avea o servitoare cu ea.) Tatăl ei nu o putea ajuta, deoarece în urma activităților sale revoluționare fusese aruncat în pușcărie.

Byron nu îi oferă nici el prea multă consolare, îi expedia doar câte un bilețel ocazional, promițând să o viziteze sau să trimită după ea, ceea ce nu se întâmpla niciodată. Ultimul bilet pe care l-a primit de la el, la un an de la plecarea sa în Grecia, era mângălit la un capăt al unei scrisori lungi și tandre de la fratele ei, care îl însoțise pe poet în Grecia.

În 1821, la numai treizeci și șase de ani, Byron a murit. Ultimele sale cuvinte, reproduse de câțiva martori, o menționau repetat pe Ada, fiica pe care i-o născuse Annabella, și pe Augusta, sora sa vitregă. Nu pomeni de Teresa, nici de Claire, Caroline sau de altă amantă.

Marea poveste de dragoste a Teresei se sfârșise. Mizase întreaga ei viață pe iubitul său amico, a cărui moarte o lăsa văduvită de afecțiune la fragedă vârstă de douăzeci și trei de ani. Tot ce îi mai rămânea erau teancurile de scrisori schimbate cu Byron, precum și corespondența lui Byron cu terțe părți, printre care se numărau și câteva femei cu care flirtase. Mai avea o broșă pe care i-o trimisese sora lui vitregă, Augusta.

Teresa refuzase cândva să o primească, spunându-i lui Byron că era prea scumpă.

Cum să își ducă viața mai departe? Pe scurt, Teresa se întoarse la soțul ei după numai cinci luni, acest aranjament eșua din nou. De această dată, cei doi Guiccioli se despărțiră în termeni amicali și corespondară ca vechi prieteni până la moartea contelui, care la bătrânețe orbise.

Teresa jurase odată că va aștepta întoarcerea lui Byron la o mănăstire. Acum, după moartea lui, își transformă viața într-un mausoleu dedicat lui. În floarea vârstei, Teresa se căsătorii cu marchizul francez de Boissy, care era la fel de mândru ca și ea de faptul că fusese metresa lui Byron. Într-o variantă revizuită de Teresa, Byron fugise în Grecia ca să își întâmpine moartea, mai degrabă decât să înfrunte viața fără a fi căsătorit cu ea.

În 1856, poetul francez Lamartine a publicat o carte care, în viziunea Teresei, denatura și povestea ei sublimă de dragoste, denigrându-l pe Byron în care vedea un olog înăcrit. Teresa răspunse la această parodie scriindu-și propriile memorii, Lord Byron juge par les temoins de sa vie (Lord Byron judecat de cei care au fost martori la viața sa). Volumul, publicat anonim, a fost catalogat drept plicticos și needificator.

Teresa scrise atunci o a doua lucrare, mai revelatoare, despre legătura sa cu Byron, *La Vie de Lord Byron en Italie* („Viața Lordului Byron în Italia”). Nu a publicat acest volum, considerând că asemenea dezvăluiri ar fi fost indecente în timpul vieții, dar biografiai ei l-au citit și au aflat, printre altele, că ea citase din scrisorile lui Byron către ea numai pasajele care o prezentau într-o lumină favorabilă, aproape ca un companion angelic al poetului.

Din multe puncte de vedere, chiar așa a fost. Byron identificase în ea o natură romantică prin excelență și chiar așa a fost mereu Teresa. Chiar și la bătrânețe, ea păstrase cioburi din iubirea care se fărâmițase de mult: o ghindă, scrisorile ei către Byron și scrisorile lui către ea, ușor „corectate” acolo unde era necesar, pentru a arăta lumii ce voia el de fapt să spună. Mai avea și miniaturi cu chipul lui. Într-una din ele, un Byron buhăit o privește cu dor pe Teresa. Dar fața ei este mângălită, căci ei i să părut că artistul nu ia surprins imaginea așa cum și-ar fi dorit.

Teresa s-a hrănit din amintiri truate și a respins tot ce intra în conflict cu versiunea ei. A fost amanta lui Byron timp de doi ani, mințindu-și tatăl, înșelându-și bărbatul, nesocotind convențiile sociale, preocupată numai de persoana lui Byron. Acei doi ani au dominat celelalte decenii ale existenței ei. Chiar și cea de a doua căsătorie a ei izvoră tot din experiența byroniană. De parcă Byron fusese pentru ea mai degrabă o misiune decât un bărbat fermecător și melancolic, care o iubise și o dorise pentru scurt timp. Byron îi dăduse Teresei un sens în viață și, conform credinței sale fervente, îi adăugase un plus de valoare.

Caroline Lamb și Teresa Guiccioli au făcut parte din aristocrația privilegiată, iar societatea în care trăiau le tolera nevoile romantice și erotice specifice femeilor din cadrul mariajelor aranjate, care își duceau viața alături de bărbați incompatibili cu ele. Convențiile prevedeau respectarea unor condiții acceptabile: fidelitatea nevestei până la producerea de moștenitori legitimi, relația de respect cu soțul încornorat, evitarea scandalului (era interzisă împerecherea cu vizitiul, de exemplu, deși soții și fii lăsau adesea gravide servitoarele), nu se cădea ca femeia să se mute acasă la amantul ei, era interzis comportamentul ieșit din comun.

Pe de altă parte, societatea o condamna pe Claire Clairmont pentru ilegitimitatea și sărăcia ei, și pentru că devenise amantă. Când și ea a fost copleșită de „iubire adevărată”, s-a ridicat împotriva oricăror reguli, deși la „scrutin”, Claire nu risca prea mult mizând pe fericire în postura de amantă. Societatea din secolul al XVIII-lea era în așa fel structurată, încât o condamnase oricum la nefericire și singurătate. Și pentru că Byron s-a dovedit a fi un partener indiferent, rezultatele dezastruoase ale încăpăținării ei de a deveni amantă au fost întru totul previzibile.

Capitolul V

Consoartele clandestine ale clericilor (ne) celibatari

Cine și-ar fi putut imagina vreodată că femeile care își duceau viața alături de servitorii Domnului se vor pomeni condamnate de Sfântul Hieronim ca „târfele unui singur bărbat”? Și este vorba de același sfânt care, pe vremea când fusese călugăr novice, în a doua jumătate a secolului al IV-lea, se luptase din răspuțeri să-și biruiască propria dorință trupească. Mulți preoți cădeau pradă, adesea cu ușurință, ispitelor pe care le afurisea Hieronim, și pentru că nu puteau sau nu voiau să trăiască fără o femeie alături, fie se căsătoreau, fie își luau amante.

La începuturile creștinismului, călugării și preoții iubeau femeile și trăiau cu ele la fel ca mirenii. Dar, prin secolul al IV-lea, s-a răspândit doctrina celibatului. Teologia, ascetismul, motivele practice și cele legate de proprietate i-au determinat pe Părinții Bisericii să impună clerului celibatul. Presiunile veneau din mai multe părți și erau stăruitoare. Teologii invocau doctrine care se refereau la natura ispititoare și imorală a fiicelor Evei, la păcatul relațiilor sexuale cu acestea și la valoarea asceților creștini care renunțaseră și la sex. Totodată, acești oficiali ai Bisericii îi acuzau pe preoții activi din punct de vedere sexual că le lipsea superioritatea morală de care aveau nevoie pentru ai păstori pe alții.

Abstracție făcând de teologie, cel mai puternic argument în favoarea celibatului prelaților era creșterea averii Bisericii. Căsătoriți sau nu, preoții cu obligații familiale consumau resurse, care altfel s-ar fi acumulat în vistieria Bisericii. Spre deosebire de celibatari, preoții căsătoriți cheltuiau pentru a-și întreține nevestele, amantele și copiii, lăsându-și proprietățile moștenire familiei, mai degrabă decât Bisericii.

Sinodul de la Elvira, ținut în Spania în 305, a impus celibatul tuturor episcopilor căsătoriți, preoților și diaconilor. S-a pornit de la premisa că celibatul avea să ridice standardele morale ale prelaților, îmbunătățindu-le acestora statutul social. Aceeași adunare a decretat că toți cei care continuau să aibă relații sexuale urmau să fie răspopiți. În 325, mult mai influentul Consiliu de la Niceea a interzis căsătoria clericilor și coabitarea acestora, fie ei episcopi, preoți, diaconi sau alți ecleziaști, cu orice femeie, „cu excepția mamelor, a surorilor lor, a unei mătuși sau a oricărei alte persoane care este dincolo de orice suspiciune.” Acest anunț definea și totodată condamna concubina ecleziastică, ce avea să fie disprețuită și persecutată dea lungul întregii istorii a creștinismului romanocatholic.

Începând din 370, bulele papale au strâns șurubul, interzicând și relațiile sexuale, nu numai căsătoria. Idealul celibatului preoțesc devenise foarte răspândit, dar nu același lucru se poate spune despre punerea sa în practică; majoritatea preoților căsătoriți continuau să facă sex cu soțiile lor, deși un întreg șir de edicte îi convingeau pe preoții necăsătoriți să nu se însoare după hirotonisire. Preoții ambițioși sesizară că celibatul era un atu suplimentar în cariera lor.

În ciuda interdicției, unii clerici se căsătoriră, cu binecuvântarea unor preoți care fie nu le cunoșteau statutul, fie nu doreau să dea ascultare edictelor. Alții, căsătoriți sau nu, își făcură amante. Papa Agapitus I, ales în 535, a fost fiul nelegitim al lui Gordianus, un astfel de preot. Papa Ioan al XIII-lea (965-972) a fost ucis de un soț căruia ia pus coarne. Papa Inocențiu al VIII-lea (1484-1492), ironic nume!, și-a recunoscut copiii nelegitimi. Iar începând din secolul al IX-lea și până la jumătatea secolului al XI-lea, amantele papale Theodora Theophylact, fiica ei, Marozia și urmașele lor au fost atât de influente la curtea papală, încât papalitatea era numită în epoca lor și „pornocrație.”

Amantele papale erau răsfățate și protejate, nu însă și partenerele preoților parohi, mai umili. Episcopii severi din Germania secolului al X-lea le însemnau și le umileau pe femeile suspectate de relații intime cu preoții, poruncind să li se taie părul. Episcopii spanioli le excomunicau pe amantele preoților, iar atunci când mureau, ele nu aveau dreptul la slujbă sau la monument funerar.

În secolul al XI-lea, legea canonică definea nevestele preoților drept „concubine”, copiii acestora devenind astfel bastarzi. În 1018, Sinodul de la Pavia a înrobit copiii preoților care au ajuns în proprietatea Bisericii. În 1089, Sinodul de la Amalfi a extins robia și la nevestele și concubinele preoților; cele ale căror

parteneri erau subdiaconi sau clerici mai înalți în ierarhie puteau deveni sclavele lorzilor feudali.

Mulți preoți s-au opus acestor decrete. Unii au susținut că sunt forțați să aleagă între soții și vocația lor. Alții au prevăzut, în mod corect, după cum a dovedit istoria, că abolirea căsătoriei va favoriza aventurile clandestine și va contribui la răspândirea concubinajului. Conducătorii laici și parohii au intervenit și ei împotriva concubinarilor, termenul oficial folosit pentru desemnarea preoților care țineau amante, iar rezultatul a fost instalarea haosului. Spre finele secolului al XI-lea, prinții germani pedepseau episcopii căsătoriți, confiscându-le averea, iar gloata de enoriași mâniași îi vina pe preoții nepopulari, invocând tot soiul de pretexte. De partea cealaltă, concubinarii îi asaltau pe agenții Papei Grigorie al VII-lea, un reformator care milita pentru abolirea căsătoriei eclesiastice. Reformele lui Grigorie s-au soldat cu asemenea persecuții în rândul amantelor preoților, încât unele dintre ele s-au sinucis.

Europa era în război. În 1215, totuși, juristul papă Inocențiu al III-lea a convocat cel de Al Patrulea Consiliu Lateran, care a decretat că toți clericii erau celibatari din punct de vedere legal, chiar și cei care fuseseră căsătoriți înainte de hirotonisire. În mod ironic, asta însemna că taina căsătoriei la catolici prezenta o importanță mai mică decât hirotonisirea. Și le mai sugera anumitor teologi că, din acel moment, concubinajul urma să devină o stare proprie preoției. Frecvența cu care preoții singuri seduceau sau erau seduși de femei în căutare de consiliere practică și spirituală a silit congregațiile să caute preoți care aveau deja o concubină rezidentă. Se invoca drept argument faptul că preotul era împins să le seducă pe femeile din parohie nu numai din dorință, ci și din cauza singurătății; consecința logică a raționamentului era că prezența unei femei ar fi putut să mai zăgăzuiască aceste asalturi sexuale.

În plus, așa cum subliniază David Lederer și Otto Feldbauer în volumul lor *The Concubine: Women, Priests and the Council of Trent* (Concubina: femei, preoți și Consiliul de la Trent): „relațiile pe termen lung contribuiau la stabilitatea internă economică și socială, legându-i pe reprezentanții clerului de comunitățile lor prin relații de rudenie semi-oficiale, căci aceștia, ca tați și soți responsabili, deveneau demni de încredere în îndeplinirea îndatoririlor lor. Oficialii laici ai epocii au văzut în această situație ocazia perfectă pentru a integra clerul în elită socială locală.” S-a spus adesea că mirenii, o parte esențială a Bisericii, au avut prea puțin de câștigat din celibatul clerical.

De la începutul secolului al XVI-lea și până la mijlocul secolului al XVII-lea, Reforma Protestantă și-a concentrat din nou atenția asupra celibatului, pe care reformatorii s-au grăbit să îl condamne. Martin Luther însuși a făcut apel la toleranță în ceea ce privește slăbiciunea umană în materie de sex. Mariajul său ulterior cu călugărița Katerina von Bora este cât se poate de grăitor în acest sens. Mulți reformatori au acuzat cu cinism Biserica, spunând că scoaterea în afara legii a concubinajului a oferit Romei ocazia să adune sume enorme din amenzi de la preoții contravenienți. Un episcop german îi amenda numai pe preoții parohi care dădeau naștere la copii nelegitimi, dar altul, pentru a fi scutit de sarcina de a identifica contravenienții, îi taxa pe toți preoții. Când copiii veneau pe lume, erau adesea prezentați ca nepoți sau nepoate, care urmau să fie crescuți de Preot.

„Menajera” preotului

Strategia obișnuită a preotului, care se întâlnește și azi, era să pretindă că amanta sa îndeplinea atribuțiile unei simple menajere. Obiceiul de a găzdui fecioare creștine și văduve în cămine potrivite, și ce cămin ar fi fost mai potrivit decât cel al preotului? le asigura acestor femei un spate protector și un mod de a-și câștiga existența. Dar provoca și scandaluri căci, inevitabil, se ajungea la apropierea fizică. Ulterior, amanta preotului a fost denumită focăria, un termen care evoluase de la înțelesul său original de gospodină, fată în casă sau concubina soldatului, iar personajul focăria a devenit un clișeu literar.

Viața reală (nu literară!) a unei focăria era impredictibilă. Biserica Creștină (care nu se purta deloc creștinește) a continuat să le persecute pe aceste femei. Pentru a le scoate din ascunzătoare, agenții Bisericii descindeau în parohii și interogau preotul și enoriașii. Puneau întrebări de genul: Ce se știe despre preot? Are vreo amantă? Se consideră căsătorit? Are vreun copil? Dansează cu vreo femeie la nunți? Merge

cu vreo femeie la baia publică? Unii enoriași, mai inocenți, care considerau că preotul prezenta încredere tocmai datorită faptului că era un bun soț și tată, le furnizau acestora informațiile cerute. Dar rezultatul era diferit de cel scontat de ei.

La început, astfel de vizite aveau un caracter sporadic, dar prin secolele al XVI-lea și al XVII-lea deveniseră frecvente în viața unui preot. Este imposibil să evaluăm acuratețea informațiilor rămase de la aceștia, dar rapoartele, sugerează atât faptul că celibatul devenea tot mai răspândit, cât și tendința enoriașilor de a ascunde oficialilor ceea ce știau. De exemplu, în 1516, vizitele indicau faptul că în sud-estul Germaniei numai 15% dintre preoți aveau concubine, dar în 1560, rapoartele ajungeau la concluzii total diferite. Ancheta din 1560 a vizat 418 preoți, dintre care 165 au refuzat să coopereze, iar 76 pretindeau că nu au avut niciodată relații sexuale cu servitoarele lor. Totuși, 154 de preoți recunoșteau că întrețineau relații sexuale de durată cu femei, iar 128 recunoșteau conceperea unui număr de unu până la nouă copii.

Ideile Reformei, mai ales atacul la adresa celibatului obligatoriu, i-au influențat profund pe clericii care au rămas în sânul Bisericii Catolice. A crescut simțitor numărul celor implicați în mod deschis în relații cu femei; aceștia își atrăgeau mânia Bisericii, iar concubinele lor riscau oprobriul public.

Dar forțele Contrareformei s-au străduit să minimalizeze aceste exemple de sfidare a regulilor. De exemplu, în Bavaria secolului al XVI-lea, Ducele Albert al V-lea și fiul său care ia succedat la conducerea regiunii, William cel Pios, au lansat o cruciadă împotriva concubinajului și căsătoriei preoților. William șia autorizat oficialii să îi vâneze pe contravenienți iar Bisericii ia dat dreptul să întreprindă anchete laice, să percheziționeze case parohiale și să aresteze atât preoții, cât și pe concubinele lor. În 1538, și apoi în 1584, la inițiativa lui William, parohiile bavareze au fost supuse unor noi anchete. Nu putem decât să ne imaginăm satisfacția lui William, când agenții săi zeloși i-au confirmat suspiciunile, într-unul din cazuri, o nobilă denunțase un preot și pe amanta sa, bucătăreasă. Relația lor era atât de asemănătoare căsătoriei, încât bucătăreasa chiar venise cu dotă, exact ca într-o căsătorie laică, iar cei doi făcuseră și schimb de inele. Trăiau împreună fără să se ascundă, mergând până acolo încât îi primeau pe oamenii veniți cu treburi oficiale în patul în care dormiseră împreună. Prietenii bucătăresei mărturisiră și că ea le spusese că rămăsese gravidă, deși documentele nu atestă dacă a născut sau nu. De asemenea, ea apăra virilitatea preotului ei în fața celor care îl batjocoreau, susținând că „era un om căruia îi curgea sângele prin vine, care avea nevoie de o femeie și era suficient de bărbat pentru orice femeie”. Preotul, care o iubea, merse și mai departe. Dacă autoritățile o obligau pe amanta lui să îl părăsească, „avea de gând să își facă de cap cu alte femei din partea locului”.

Au ieșit la iveală și detaliile altor relații în urma acestor mărturii ale preoților și enoriașilor, dar puține amante au fost chestionate; fuseseră îndepărtate cu prudență. Cu toate acestea, preoții precauți nu au văzut nici un motiv pentru care să nu recunoască faptul că trăiau ca și cum ar fi fost căsătoriți și concepuseră copii pe care îi și recunoscuseră. Chiar au dezvăluit că dețineau proprietăți împreună cu amantele lor, iar preoții mai bătrâni sau referit la aranjamentele financiare pe care le-a făcut pentru femeile cu care se culcaseră pe vremuri și pe care le iubeau.

După ce au înregistrat toate aceste detalii referitoare la sex, procreere și căsătorie, oficialii implicați în anchetele din 1584 au ajuns la concluzia că în unele parohii, procentul concubinajului atingea 70%. Oricât de mare ar părea această estimare, ea era întrecută de realitate, căci acuratețea investigațiilor avea un defect esențial. În primul rând, populația laică adesea tolera, ba chiar aproba aceste uniuni preotești, așa că nu toți martorii au fost sută la sută cooperanți. Și mai semnificativ este faptul că preoții au fost adesea preveniți de către un oficial guvernamental neidentificat, care a găsit astfel un mod excelent de a mai stoarce niște bani. Avertismentul și conspirația oficialilor locali le-au oferit preoților răgazul suficient pentru a-și trimite amantele în case sigure s-au pentru a le scoate din Bavaria.

Când William află că misiunea îi fusese sabotată, se jură să impună amenzi usturătoare celor care făceau posibilă scurgerea de informații. Ceea ce însă nu putea face era să judece preoții concubinari sub incidența legii laice. Păcatele lor rămâneau de domeniul legii bisericești. Amantele, însă, nu beneficiau

de o asemenea protecție, așa că William declară deschis sezonul la vânătoria de amante.

Un preot condamnat pentru fornicatie (păcat trupesc) de autoritățile ecleziastice plătea de obicei o amendă, postea negru trei zile și făcea o penitență care adesea se concretiza print-run pelerinaj. Amanta sa, complice, în termeni legali, era și ea amendată și supusă umilirii publice adesea primind „condamnarea la moartea socială, ” adică era forțată să se exileze.

Fiul lui William, Maximilian I, care îi succedă când acesta abdica pentru a se retrage la o mănăstire, merse și mai departe decât tatăl și bunicul său. Rezultatul a fost ceea ce unii istorici au numit „un stat al poliției religioase” atât de represiv, încât concubinajul preoțesc a intrat în ilegalitate și în multe cazuri a dispărut. Dar sexualitatea preoțească nu putea fi sufocată, așa că o consecință nedorită a cruciadei răzbunătoare purtată de Maximilian a fost izbucnirea unui scandal, căci preoții frustrați stabileau relații secrete cu nevestele din parohie sau cu servitoarele necăsătorite. În loc să fie vlăstare iubite ale unei uniuni din dragoste, copiii concepuți în urma unor astfel de legături periculoase erau dovada irefutabilă a păcatului sexual. Uneori, părinții disperati, un tată preot sau o mamă concubină, îi abandonau sau chiar îi ucideau. Preoții își lăsau adesea iubitele gravide pradă sărăciei și rușinii unei nașteri „din flori”.

Mulți preoți își ascundeau, pur și simplu, viața particulară. În urma unor presiuni uriașe din partea curții papale, un preot vârstnic a mărturisit că făcuse zece copii cu amanta sa, la acea dată, o sexagenară suferindă. Alt ierarh, care era evident că depășise vârsta sexualității, a recunoscut faptul că încă o mai iubea pe concubina sa. Unii preoți nu au fost în stare să aleagă între vocație și familiile lor. Adesea emigrau în teritoriile protestante, unde îl puteau sluji pe Dumnezeu beneficiind și de ajutorul unei tovarășe de viață.

Presiunea neîncetată la care erau supuși preoții spionați le distrugă acestora căsniciile, adesea în mod ireparabil. Amantele erau cele mai vulnerabile. Autoritățile civile, frustrate de imposibilitatea de ai pedepsi pe preoții care greșeau, le chinuiau partenerile. Aceste femei lipsite de apărare erau supuse interogatoriilor, sub amenințarea permanentă a „torturii judiciare”, ca să nu mai pomenim de sentință, condamnare și pedeapsă.

Până la apariția Reformei, tortura reprezenta un instrument prestabilit al practicii judiciare. Era, ca să îl cităm pe eminentul jurist Ulpian, „instrumentul de smulgere a adevărului prin chinuire și suferința trupului”. Tortură nu trebuia nici să ucidă, nici să mutileze (deși adesea tocmai asta făcea). Un expert medical trebuia să participe, iar un notar urma să înregistreze tot ce se spunea. O confesiune făcută sub tortură trebuia repetată a doua zi, dar un acuzat care își lua vorbele înapoi era pur și simplu torturat din nou. Nici mărturisirea nu pune neapărat capăt chinurilor; tortură post-mărturisire era o practică obișnuită, pentru că îl încuraja pe cel vinovat să furnizeze numele complicilor săi.

Femeile și copiii erau de obicei scutiți de cele mai teribile și mutilante torturi. În schimb, li se legau strâns și li se dezlegau în mod repetat mâinile, ceea ce împiedica circulația sângelui. Sau nu erau lăsați să doarmă douăzeci și patru de ore. Uneori li se turnau pe tălpi lichide inflamabile și li se dădea foc. În unele cazuri, și femeile erau trase pe roată, arse au mutilate, ca și bărbații. Femeile care se făceau vinovate doar pentru că iubeau un preot erau, pe drept cuvânt, înspăimântate de perspectiva torturii. Relațiile se erodau din cauza stresului anchetelor și a represiunii rezervate preoților care nu respectau celibatul și partenerelor acestora.

Din ce în ce mai mult, preoții care nu erau dispuși să trăiască conform jurământului de castitate își îndreptară atenția asupra femeilor cu care se puteau culca fără a suporta consecințele. Enoriașele căsătorite deveniră candidatele ideale. Erau accesibile, puteau avea sau chiar inventa motive pentru a se găsi în compania preotului, părea puțin probabil să mărturisească adulterul, căci riscau să stârnească mânia soților, și nu trebuia să explice cum ajunseseră gravide.

Un preot avea chiar o strategie atât de rafinată de seducție, încât folosea biserica drept cuibușor de nebunii. Avea o ușă secretă prin care își strecura amantele căsătorite la ceas de seară. Apoi, făcea sex cu ele în altar. Părintele Adam Sachreuter, un preot german, avea altă tactică. În timp ce juca jocuri de noroc cu soțul femeii pe care pusese ochii, îl îndemna să bea, până când omul se îmbăta crunt. Atunci

Sachreuter îl conducea cu amabilitate pe enoriaș acasă și, după ce îl așeza în pat, se culca cu soția lui.

Părintele Georg Scherer încălca și el legea; condamnările sale pentru concubinaj încep în 1622 și continuă până în 1650. Scherer să culcat cu cel puțin patru servitoare, trimițând-o pe fiecare în alt oraș după ce se încurca cu altă femeie. Fostele amante ale părintelui Scherer, care îi nascuseră fiecare câte un copil, au fost condamnate pentru fornicatie și închise în Turnul Șoimilor din München, faimosul loc al interogatoriilor sub tortură. Excepție au făcut două dintre ele, care au murit în condiții suspecte, înainte să fie interogate, au fost avertizate că, dacă refuzau să coopereze, aveau să fie torturate. Când li s-au arătat instrumentele care urmau să fie folosite în acest scop, femeile au cedat și au mărturisit. Trei au fost găsite vinovate și pedepsite: au fost umilite în public, fiind forțate să poarte haine de penitență și să stea la stâlpul infamiei în văzul tuturor, sau exilate pentru totdeauna. Scherer, care a fost deținut într-o închisoare bisericească mult mai agreabilă, a trebuit să plătească o amendă infimă.

Clara Strauss era cea de a patra dintre amantele sale condamnate și unul dintre fiii lui, Scherer, depuse mărturie că în relația dintre ei ea fusese agresoarea, seducându-l la beție și cerându-i treizeci de florini pentru serviciile sale, ceea ce făcea din ea o prostituată. Întrădevăr, el o numise așa, dar ea făcuse comentarii înjositoare cu privire la bărbăția lui.

Împerecherea lor fusese o afacere pur comercială, declară Scherer, un incident singular care implică o prostituată. Din nefericire, fiul lui fusese conceput în noaptea aceea. Ca și celelalte amante ale lui Scherer, Clara fu pedepsită.

Patru ani mai târziu, Scherer a fost din nou acuzat că a lăsat-o gravida pe Clara. În ciuda dovezilor care demonstau că îl îndemnase pe alt preot să-i boteze copilul, Scherer negă acuzațiile, iar tribunalul îl eliberă fără să-i aplice nici o pedeapsă. Trecură alți patru ani, și Scherer reapăru la tribunalul ecleziastic, recunoscându-se vinovat de relații sexuale cu o altă servitoare și implorând iertare. Instanța fu din nou indulgentă. În loc să fie mutat din parohie, Scherer primi doar un avertisment sever, fu condamnat la un post negru de trei zile și amendat.

Douăzeci de ani mai târziu, Scherer, de acum bătrân, a fost din nou pus sub acuzare, de data aceasta în legătură cu bucătăreasa lui, Maria, care îi era și amantă, și noră. Fiul pe care Clara i-l născuse se căsătorise cu Maria, cel mai probabil pentru ai oferi acesteia protecția necesară în urma relației Mariei cu tatăl lui. Preotul, care oficiase această căsătorie, a declarat că fusese amenințat cu moartea de către Scherer în caz că refuză să officieze ceremonia. Alte dovezi arătau că Scherer o ajutase pe Maria să facă un avort, care probabil că nu era primul. Atât amenințarea cu moartea, cât și provocarea unui avort erau delictе foarte grave, așa că Scherer fu condamnat la închisoare pe viață într-o mănăstire. Maria fu executată, cel mai probabil prin ardere pe rug, dacă nu reușise să obțină o condamnare mai ușoară, prin strangulare. Căci, spre deosebire de Scherer, care compăruse în fața unui tribunal bisericesc, ea fusese confruntată cu judecători laici, care erau mai puțin miloși și care echivalau avortul cu prunc-uciderea, așa că o condamnă la moarte.

Spre sfârșitul secolului al XVI-lea, celibatul înlocuise concubinajul în standardele catolicismului roman. Reforma, cea de a treia adunare a Consiliului de la Trent, în 1562-1563. Deceniile de represiune și revizuirea metodelor de pregătire a preoților reușiseră să instituie această schimbare. Cu timpul, ambivalența din epoca medievală referitoare la celibatul preoților, care influențase atât de profund așteptările enoriașilor de la parohii lor, se evaporase. Acum, enoriașii se așteptau ca preotul să fie celibatar, un ideal care coincidea exact cu ceea ce învățase și el la seminar. Acesta urma să se îmbrace cu straie diferite, care să îl deosebească de laici și să se abțină de la practicarea jocurilor de noroc, de la băutură și întreținerea relațiilor sexuale. Realitatea era, desigur, destul de diferită. Deși majoritatea preoților nu mai îndrăzneau să se afișeze în public cu vreo femeie, mulți pierdeau în lupta lor eternă pentru păstrarea castității. În pofida legământului sacru pe care-l făcuseră în acest sens. În mod paradoxal, istoria celibatului preoțesc este și istoria concubinajului preoțesc: acolo unde căsătoria este interzisă, chiar și cele mai devotate uniuni sunt ilicite.

Secolele care sau scurs nu au adus schimbări fundamentale. Celibatul clericilor rămâne în mare neimpus și, așa cum atestă cercetările academice, doar circa jumătate dintre preoți sunt celibatari. Dar Biserica și credincioșii pariază pe mize diferite. Nu e de mirare că încă nu au găsit un teritoriu comun.

Justificarea publică a Bisericii pentru persecuția preoților o constituia tradiționalul legământ teologic al celibatului și convingerea că acesta îi va liberă pe preoți de alte obligații, care le distrăgeau atenția de la îndatoririle lor. Un al treilea motiv, nescris, dar la fel de puternic, era faptul că preoții necăsătoriți reprezentau o povară financiară mult mai mică pentru Biserică, deoarece, spre deosebire de bărbații căsătoriți, ei nu foloseau proprietatea Bisericii pentru a-și întreține familiile, pentru a sprijini carierele fiilor lor și a-și înzestra fiicele ajunse la vârsta măritişului. Amantele clericale și copiii lor erau văzuți ca rivali pe viață și pe moarte atât ai loialității preoților față de Biserică, cât și ai cheltuielilor de întreținere ale Bisericii.

Pe de altă parte, așa cum arată istoricul Henry Lea, aceste riscuri ce vizau corpul operațional al Bisericii „făceau din mariaj o ofensă mai mare decât concubinajul sau desfrâul”. Concubinajul și desfrâul creau puține obligații; dar pe de altă parte, căsătoria și copiii legitimi puteau secătui resursele Bisericii. Un preot implicat într-o relație clandestină reprezenta un pericol mai mic pentru resursele Bisericii, decât unul căsătorit.

Consecința acestei stări de lucruri a fost că, în toiul confuziei și controverselor, amantele preoților proliferau, și, în ciuda regulilor care le interziceau preoților să angajeze menajere sub vârsta de treizeci sau chiar patruzeci de ani, instituția amantelor menajere devenise o practică larg răspândită. Clandestinitatea acestor relații și rangul social inferior al femeilor au făcut ca, până la schimbarea de atitudine din secolul al XX-lea, care a dezlegat limbile, să existe prea puține urme individuale ale amantelor.

Excepția o constituie o sursă mai puțin utilizată: rapoartele anchetelor oficiale, bine documentate, care oferă amănunte atât despre viața domestică, cât și despre amantele preoților și iubiții lor. Munca de pionierat efectuată de Lederer și Feldbauer în acest domeniu contribuie în mare măsură în remedierea acestei situații. Poveștile amantelor clericale, ca toate poveștile femeilor de-a lungul istoriei, trebuie examinate din perspectiva ipotezei bazate pe ceea ce știm despre contextul cu care sau confruntat: teama de a fi descoperite și de consecințele acestui fapt, resentimentele față de statutul lor defăimat, promisiunile pe care le smulgeau de la amanții lor hirotonisiți că vor fi protejate, atât ele cât și copiii lor. Mai știm că multe dintre aceste femei au fost îndrăgostite, îi doreau și se mândreau cu acești bărbați deosebiți, care dețineau cheia tainelor divine și chiar a mântuirii.

Alt factor esențial în aceste povești de dragoste este faptul că, înainte ca celibatul să devină un mod de viață pentru preoți, femeile îi vedeau pe aceștia ca pe niște bărbați cu vocație, dezirabili, nu mult diferiți de, să zicem, un doctor sau un profesor. Dar, de-a lungul secolelor, idealul celibatului s-a răspândit, iar preoții s-au erijat în exponenții intangibili ai unei clase superioare. Această schimbare fundamentală nu a afectat majoritatea relațiilor dintre preoți și amantele lor, decât spre mijlocul epocii medievale. În a doua jumătate a liberalului secolului al XX-lea, când catolicii reformiști au inițiat un atac susținut la adresa celibatului clerical, câteva aventuriere liber cugetătoare l-au văzut din nou pe bărbatul dedicat unei religii ca pe o pereche dezirabilă din perspectiva iubirii erotice și romantice.

Amantele papale Theodora și Marozia Theophylact

Theodora și Marozia Theophylact au format o echipă mama-fică de amante ai căror iubiți erau ierarhi. Aceste femei au dobândit o asemenea putere politică, încât, spre deosebire de milioane de alte „Marthe” anonime, ele sunt descrise în amănunt de contemporanii lor, în principal pe un ton veninos. În 890, Theodora și soțul ei, Theophylact, sau mutat din fermecătorul oraș etrusc Tusculum la Roma, care se afla la o distanță de circa treizeci de kilometri. Theophylact era un bărbat curajos și capabil, care a devenit senator, judecător și, în cele din urmă, duce responsabil cu finanțele papale și miliția romană. Și

Theodora a fost numită senator.

Dar Theodora avea ambiții mai mari decât să graviteze ca un fluture fascinat în jurul flăcării papale, într-un stat în care conducătorul suprem era papa. Ea visa să întemeieze o dinastie de familie pe care s-o manipuleze în așa fel, încât să conducă ea însăși Roma. Se pare că Theophylact îi împărtășea viziunea, împreună, cei doi l-au manevrat pe cel care a rămas cunoscut în istorie sub numele de papa Sergius al III-lea. Ei l-au sprijinit când partida lui a fost în exil și l-au așezat pe tronul papal.

Marozia Theophylact

Papa Sergius al III-lea cu Theodora și Marozia Theophylact

Potrivit înțelegerii cu Sergius, Theophylact urma să i-o dea de concubină pe fiica lui de cincisprezece ani, Marozia. Marozia se transformă treptat într-o femeie de o rară frumusețe, între ea și Sergius se statornici o relație de amor înflăcărat. În curînd, ea îi născu un fiu.

După ce și-a strecurat fiica nubilă în patul lui Sergius, Theodora și-a consolidat poziția, ajungând în scurt timp să controleze întreaga curte papală. În 911, când Sergius muri după doar 7 ani în funcția de papă, Theodora evită cu istețime obișnuitele lupte sângeroase care precedau succesiunea la tronul papal, aranjând ca un ierarh ales de ea, Anastasius al III-lea, să fie numit în funcția supremă a Bisericii. În 913, la moartea lui Anastasius, îi găsi și acestuia imediat un successor, în persoana lui Lando, care a trăit până în 914.

Întâmplarea a făcut ca Theodora să se îndrăgostească până peste cap de un bărbat mult mai tânăr decât ea, episcopul Ioan din Ravenna. După moartea lui Lando, ea l-a propulsat pe acesta pe tronul papal. Ioan se mută definitiv la Roma și continuă să îi satisfacă dorințele sexuale, permițînd-ui, de asemenea, să își păstreze rolul de eminentă cenușie din spatele tronului papal. Pentru „crima monstruoasă” de a-l fi forțat pe iubitul ei să devină papa Ioan al X-lea, mult citatul istoric Liudprant o condamnă pe Theodora ca pe o „prostituată”.

Alături de Ioan, Theodora prelua cu adevărat prerogativele puterii papale. El s-a dovedit mult mai longeviv și mai harnic decât celelalte marionete care l-au precedat. A lucrat bine și cu Theophylact, soțul cooperant, împreună cu care a creat o coaliție a conducătorilor italieni supuși papalității.

La scurt timp după instalarea lui Ioan în scaunul papal, Theodora își îndreptă atenția către fiica sa, Marozia, rămasă singură. Marozia continua să fie o excelentă valoare de schimb, așa că o căsători cu Alberic, Marchiz de Camerino. Ca și în cazul lui Sergius, Marozia reprezenta răsplata părinților ei pentru serviciile obținute de la terți. Alberic era un soldat german bogat a cărui bandă de militari veterani avea o importanță vitală pentru noii aliați italieni. Ca ginere, Alberic se alătură Theodorei și lui Theophylact la reședința papală de pe Colina Aventină, continuând să le asigure protecția militară.

Cu ceva timp înainte de 924, Theodora și soțul ei muriră; cum, unde și când, nu se știe cu certitudine. După standardele societății lor, aceștia își croiseră niște destine extraordinare, mai ales Theodora. Dinastia Theophylact a prosperat și, împreună, soțul Theodorei și amantul și complicele ei, Papa Ioan al X-lea, i-au facilitat accesul la guvernare. Ca amantă și soție, Theodora a reușit să realizeze o performanță inaccesibilă altor femei, a unit și a dominat doi bărbați care îi erau apropiați, făcând acest lucru pe față,

fără să ia în seamă consternarea compatrioților. Bărbații ei erau inteligenți, abili și curajoși, îi împărtășeau visele și o tratau cu respect.

Dar relația Maroziei cu Papa Ioan al X-lea nu era dintre cele mai bune. După moartea părinților săi, Marozia prelua conducerea puternicei dinastii Theophylact. Spre deosebire de ei, nu era interesată să împartă puterea cu Papa Ioan al X-lea, aliatul lor. Dimpotrivă, intră în conflict cu el, în 924, când Alberic se dovedi foarte util în respingerea atacului sarazinilor, Marozia se împăuna cu această victorie de parcă ar fi fost a ei. În plus, se pare că nu prea își plăcea bărbatul, pe Alberic, căci l-a înșelat cu un întreg șir de amanți. Dar aceștia nu îi puteau satisface decât dorințele sexuale, nu și ambițiile personale. Pentru acestea, Marozia miză pe Ioan, fiul pe care îl născuse papei Sergius.

Așa cum Theodora avusese ca scop crearea unei dinastii politice, Marozia urmărea instaurarea, o dată cu Ioan, a papalității ereditare. Dar aceasta însemna să se descotorosească de actualul papă, fostul iubit al mamei sale. Marozia reuși acest lucru părăsindu-l pe Alberic pentru a se mărita cu fratele acestui aliat militar al Papei Ioan al X-lea. Apoi, la îndemnul unor entuziaști locuitori ai Romei, ea și armata soțului asediază calea de acces către Vatican. În cele din urmă, Papa Ioan al X-lea capitulă și fu aruncat în temniță unde și muri, fie de foame, fie prin strangulare.

Theodora, amanta care îl iubise, ar fi fost îngrozită și îndurerată, dar pe Marozia nu o încerca nici un regret. Ea își plasă doi acoliți pe Tronul Sfântului Petru până la majoratul lui Ioan (care trebuia să împlinescă mai întâi douăzeci de ani). Apoi aranja instalarea lui ca Papa Ioan al XI-lea și continuă să administreze Roma, atât în chestiunile laice, cât și în cele spirituale.

Cu fiul instalat în funcția de papă, Marozia nu mai avea nevoie de soțul ei, așa că porunci să fie ucis. Apoi, din motive de strategie militară, îl ceru în căsătorie pe fratele acestuia, un bărbat devenit faimos pentru ambianța de bordel a palatului său. Acesta îi acceptă de îndată ofertă și făcu în așa fel, încât să rămână văduv. Papa, fiul desfrânat și docil al Maroziei, le ofice nunta. Dar în timpul ospățului, Alberic, fiul legitim al Maroziei, un adolescent isteț și inventiv, o denunță în mod public pe mama sa trădătoare și pe consortul acesteia. „Măreția Romei a decăzut într-atât încât acum sunt la mare preț prostituatele. Poate fi ceva mai josnic decât să duci Cetatea Romei la pierzanie prin fărădelegile unei femei?" gemu el.

Roma ținu seama de avertizările lui Alberic și mulțimea furioasă luă cu asalt castelul. Mirele Maroziei coborî pe fereastră cu ajutorul unei frânghii și fugi. Dar Marozia nu reuși să scape. Populația răzvrătită o captură și, deși pe Alberic nu l-a lăsat inima să o ucidă, era prea periculoasă pentru a fi eliberată. Atunci el o închise în pivnița castelului, unde rămase încă vreo câteva luni până când muri, neregretată și nejelită de nimeni.

Soarta Maroziei a fost oribilă: înmormântată de propriul fiu în întunericul adânc, unde nu pătrundeau razele soarelui sau adierile zefirului și păzită de bărbați incoruptibili, pe care nu îi putea seduce, nici obliga și nici convinge să o elibereze. În timp ce lăncezea acolo, probabil că l-a acoperit de blesteme pe Alberic, dar totul a fost în van. Căci, sub cerul liber, tânărul, aflat la apogeul popularității, prelua temporar puterea din mâinile fratelui său inapt, căruia ia lăsat numai îndatoririle ceremoniale de papă, dar nu și pârgurile puterii laice.

Pe patul de moarte, Alberic ia implorat pe nobilii săi să-l instaleze pe fiul său, Octavian, pe tronul papal. Ei s-au conformat, împlinind astfel extraordinarul legământ al Maroziei, femeia care, ca amantă a papei, a dat naștere unei întregi generații de papi, o ironie pe care ea ar fi apreciat-o la justa ei valoare.

Viața Maroziei nu a fost ușoară. Părinții ei o prețuiau numai ca pe un obiect de schimb, impunându-i să devină amantă. După moartea lui Sergius, au silit-o să se mărite cu Alberic. După moartea părinților săi, în fine scăpată de sub control, Marozia a sfidat orice convenții, vânzându-se pe sine, la rândul său, așa cum fusese vândută de alții.

Dar Marozia a ajuns mai departe decât ambițioasa sa mamă. Ea a ucis și nu a fost credincioasă nimănui, nici chiar soților și fiului său mai mic, care avea să fie pedeapsa ei. Ca amantă și mama de papi, Marozia

părea lipsită de pietate sau credință în orice altceva în afara propriei sale lumi venale.

Vanozza d'Arignano și Julia Farnese

Cinci secole mai târziu, puternicul Papă Alexandru al VI-lea, din familia Borgia, și-a făcut celebre amantele. Rodrigo Lenzuoli s-a născut în 1431, în puternicul clan Borgia. Ca și unchiul său din partea mamei, Alonzo, Papa Calist al III-lea, care fusese profesor de drept spaniol, Rodrigo intră în rândurile prelaților. Era un bărbat impozant, inteligent și cultivat, un administrator harnic și priceput, vădind eleganță în vorbire, maniere și ținută. Era înalt și bine făcut, și se zvonea că putea tăia gâtul unui taur dintr-o singură lovitură. Se remarcă și prin talentul său de călăreț. Teribil de chipeș, atrăgea femeile „precum magnetul atrage fierul”.

Vanozza d'Arignano

Julia Farnese

Alexandru al VI-lea Borgia

Dar Rodrigo avea și o latură mai puțin plăcută, mai ales pentru un ierarh (deși nu era încă hirotonisit preot, căci în epoca aceea haotică, bărbați nehirotonisiți puteau deține funcții în Biserică, iar Rodrigo a fost făcut preot în 1468). Era un afemeiat incurabil, făcuse câțiva copii pe care îi recunoscuse și cărora le dăduse o dotă considerabilă din enormele venituri care îi parveneau prin intermediul Bisericii, de la câteva mănăstiri și catedrale italiene și spaniole, din salariul său de vicecancelar (1457) și din moștenirile sale. Rodrigo ducea existența extravagantă a unui prinț. Singura excepție o făcea masa lui, care era atât de frugală, încât prietenii evitau să cineze cu el, deși cu siguranță că tocmai pe seama acestei cumpătări trebuie puse puterea și rezistența lui. Dar Rodrigo nu era prinț, ci prelat, așa că mulți contemporani l-au criticat pentru comportamentul său neadecvat acestui statut.

Când Rodrigo o întâlnește pe Vanozza, fiica unei văduve cu care se culca și pe care o ajuta într-o problemă juridică (era și jurist), el fusese deja numit cardinal de unchiul său, Calist al III-lea. Când văduva muri, Rodrigo o făcu pe Vanozza, care avea doar optsprezece ani, amanta sa, iar pe sora ei mai puțin atrăgătoare o trimise la mănăstire. Dar mai întâi, ambițiosul cardinal își luă măsuri de prevedere: îl plăti pe Domenico D'Arignano, un avocat vârstnic, pentru a se căsători cu Vanozza și a-și împrumuta numele viitorului șir de bastarzi papali. După moartea avocatului d'Arignano și a altui soț (Giorgio di Croce), Borgia găsi alți înlocuitori. La un an de la prima ei căsătorie, Vanozza născu primul dintre cei patru copii minunați pe care îi concepuse cu el.

Vanozza era frumoasă și lipsită de pretenții; nu voia nimic altceva decât să îi facă pe plac lui Rodrigo și să-i crească copiii acestuia în casa ei. Nu uita niciodată să păstreze aparențele în ceea ce îi privea, și nici măcar în scrisori nu făcea vreo referire la intimitatea lor. Rodrigo, care prețuia eticheta și era nerăbdător să-și urmeze unchiul pe tronul Sfântului Petru, aprecia discreția ei. În mod surprinzător pentru o astfel de femeie, aparent lipsită de pretenții, Vanozza avea și ea o latură serioasă: era implicată în afaceri imobiliare și administra hanuri și case de amanet.

În cele din urmă, Rodrigo a trebuit să se mute la Roma. Deși, din motive necunoscute până azi, încetase să mai întrețină relații sexuale cu Vanozza, îi simțea lipsa atât de mult, încât o instală împreună cu copiii într-o casă din apropierea bazilicii Sfântului Petru, unde, de ochii lumii, locuia cu soțul ei. Dar în liniștea

noptii, aproape seară de seară, Vanozza își primea iubitul acasă, unde conversau amical.

Apoi, în 1483, fără nici o explicație, Rodrigo puse capăt legăturii lor care dura de decenii și își trimise copiii să locuiască împreună cu verișoara sa văduvă, Madonna Adriana da Mila. Singurul motiv plauzibil pentru sfârșitul abrupt al poveștii lor trebuie să fi fost faptul că relațiile Vanozzei cu soțul ei nu erau întotdeauna strict platonice. Contemporanii ei cu tendințe spre bârfa sugerează chiar că cel de-al cincilea copil al Vanozzei, Octavian, era fiul lui Carlo Canale, cel de-al cincilea și ultimul ei soț. Uneori Rodrigo nega, în public și furios, că l-ar fi conceput tot el și pe Joffre, cel de-al patrulea fiu al ei.

Nu putem decât să bănuim cum a reacționat Vanozza la aceste acuzații, căci a simțit toată viața durerea de a-și fi pierdut copiii, mai ales pe Lucrezia, unică și iubita ei fiică. Probabil pentru că nu s-a opus în nici un fel deciziei lui Rodrigo, oricât de crudă a fost aceasta, el nu a făcut nici o încercare de a o îndepărta complet din viața familiei sale. Relațiile ulterioare cu ea au rămas amicale, și a continuat să o sprijine financiar; le-a conferit ei și lui Carlo dreptul de a purta stema familiei Borgia, privilegiu care le asigura și scutirea de impozite. Ia găsit lui Carlo un post ca director al închisorii Torre Nona, o funcție râvnită de mulți, căci oferea posibilitatea de a primi mită de la deținuții de vază pentru diverse servicii. Și, lucrul cel mai important, Vanozza avea dreptul să își vadă copiii, deși Adriana o înlocuise în funcția de mamă. Vanozza se resemnă, concentrându-se asupra afacerilor. Dar felul în care își încheia scrisorile către Lucrezia, „Mama ta, fericită și nefericită, Vanozza Borgia, ” sugerează tristețea de care s-a simțit copleșită toată viața.

După despărțirea de Vanozza, Rodrigo găsi curînd altă femeie, una foarte tânără, care să îi satisfacă dorințele. Giulia Farnese avea șaisprezece ani și era deja cunoscută ca o frumusețe spectaculoasă, fiind numită „Giulia la Bella”. Fusesse binecuvîntată cu un păr neobișnuit de lung și blond, și cu o fire senină.

Deși era cu patruzeci de ani mai tânără decât el, Giulia se simțea măgulită de dragostea obsesivă a lui Rodrigo pentru ea. La fel cum făcuse și cu Vanozza, el îi aranjă un mariaj cu fiul îndatoritor al Adrianei, Orsino Orsini, care, după nuntă, fu trimis la moșia de la Bassenello a familiei. Giulia continuă să locuiască împreună cu Adriana și copiii lui Borgia, devenind amanta oficială a cardinalului.

Giulia îl respecta și ținea la iubitul ei ierarh, fiind încântată de darurile pe care acesta i le făcea în bijuterii și haine splendide. Ea strălucea la petreceri și la evenimentele la care participau împreună, unde atât de reținutul Rodrigo dansa la fel de entuziasmat ca și tânăra lui amantă. Sănătatea și regimul său spartan trebuie să îi fi menținut puterea, scutindu-l de rușinea impotenței sexuale, care îi necăjește pe mulți bărbați vârstnici.

Giulia era încântată de trecerea de la fiica modestă a unei familii insignifiante la statutul de amantă a cardinalului, iar familia ei aprecia nouă putere pe care o deținea și o presa să îi ceară lui Rodrigo funcții și alte favoruri pentru neamul Farnese. Din fericire, Rodrigo a încuviințat dorința lor de consolidare a averii familiale, așa că a dat curs cu bucurie cererilor reținute ale Giuliei.

Relația dintre Rodrigo și Giulia nu reprezenta nici pe departe aranjamentul stabil și liniștit pe care el îl avusese cu Vanozza timp de douăzeci și cinci de ani. În ciuda aparenței casnice a Giuliei, amanta lui era prietenă apropiată cu fiica sa, Lucrezia, ambele fete fiind atent supravegheate de Adriana. Rodrigo era sfâșiat de gelozie, și, ceea ce înrăutățea și mai mult lucrurile, suspectul principal era chiar soțul Giuliei, Orsino, pe care ea refuză să îl abandoneze și care se simțea subjugat de soția sa.

În paralel, Rodrigo își desfășura în continuare viața profesională, așteptând cu nerăbdare moartea papei. Pe parcursul zilei se dedica actelor de caritate realizate în mod ostentativ, își lua o mină pioasă și făcea lobby printre cardinali pentru a-și asigura votul lor la momentul oportun. În timpul liber, își vizita amanta.

În ziua de 25 iulie 1492, Inocențiu al VIII-lea, primul papă care și-a recunoscut public copiii, și-a dat ultima suflare. Șaptesprezece zile mai târziu, în noaptea dintre 10 și 11 august, cardinalii i-au votat succesorul. Când s-au numărat voturile, Rodrigo strigă entuziasmat: „Sunt Papă! Sunt Papă!” Giulia Farnese era acum amanta Papei Alexandru al VI-lea.

Și, la fel ca și predecesorul său celibatar, Papa Alexandru a recunoscut-o oficial pe Giulia ca

însoțitoarea sa pe care mucaliții o porecliseră „Mireasa lui Hristos”, și pe Vanozza ca mama copiilor săi. Una dintre primele măsuri adoptate de noul papă a reprezentat-o acordarea titlului de cardinal fratelui Giuliei, Alessandro. În felul acesta, tânărul ce avea să devină mai târziu Papa Paul al III-lea și-a câștigat numele de „Cardinalul de sub fuste”. Un an mai târziu, Giulia o născu pe Laura, unicul ei copil, pe care Rodrigo îl recunoscă cu bucurie. Și când Lucrezia se căsătorii la Vatican, la vârsta de treisprezece ani, Giulia s-a numărat printre cei mai importanți membri ai alaiului de nuntă. Este puțin probabil ca Vanozza, mama miresei, să fi primit permisiunea de a participa.

În ciuda amabilității Giuliei și a încântării de a lua parte la balurile splendide și alte petreceri, ea era capabilă și de sfidare, așa că încetă brusc să își mai ignore bărbatul. De fiecare dată când îl vizită la Bassenello, Rodrigo era sfâșiat de gelozie. La doi ani de la instalarea în scaunul papal, ia scris „nerecunoscătoare și trădătoare Giulia” o scrisoare amară. O înfieră pentru „răutatea sufletului”, care o făcuse să își „calce promisiunea solemnă de a nu se apropia de Orsino... și de a nu se mai dăruia celui armăsar”, întorcete de îndată la mine, îi poruncește, „căci te paște excomunicarea și blestemul veșnic.”

Pentru a evita mânia lui Rodrigo, Orsino o trimise pe Giulia înapoi împreună cu mama lui. Dar soarta nefericită o făcu să cadă pe drum în mâinile unor soldați francezi, al căror comandant îi transmise lui Rodrigo că trebuie să plătească o răscumpărare dacă voia s-o mai vadă vreodată pe Giulia. Rodrigo plăti, apoi își așteptă amanta la porțile orașului. În timp ce ea intră în oraș călare, cei patru sute de francezi care o escortau rânjeau la bătrânul papă, care, înarmat cu sabie și pumnal, își conducea acasă încântătoarea blondă răscumpărată din captivitate.

Faptul că un papă își amenința amanta cu excomunicarea pentru că își vizita soțul este grotesc, dar nu fără precedent. De-a lungul secolelor, amanții prelați au mai recurs, pentru a-și intimida amantele, la astfel de amenințări teribile și ipocrite. Nevoia disperată de a o avea alături pe Giulia l-a făcut pe Rodrigo să renunțe la mândrie și să nesocotească rațiunea. Acuzațiile sale referitoare la călătoriile clandestine ale Giuliei la Bassenello s-ar fi putut să fie adevărate. Sigur că locuitorii Romei au vehiculat ideea că tatăl biologic al Laurei ar fi chiar cel legal: Orsino Orsini.

Într-o noapte a anului 1497, Giovanni, fiul lui Rodrigo și al Vanozzei, dispăru după un dineu organizat la mama sa acasă. Cadavrul său a fost descoperit în râu a doua zi, cu mâinile legate și beregata tăiată. Ucigașul, cel mai probabil un bărbat încornorat, a rămas necunoscut. Atât Vanozza, cât și Giulia, au încercat să îl consoleze pe Rodrigo, dar el era convins că aceasta era pedeapsa lui Dumnezeu pentru păcatele lui. Jură să se schimbe. Dar după ce îi trecu durerea, Rodrigo Borgia își relua vechile sale îndeletniciri.

În 1503, la un dineu, papa, în vârstă de șaptezeci și doi de ani, fu atins de „boala romană”, o afecțiune care corespunde ca descriere holerei. A suferit chinuri groaznice timp de douăsprezece zile, inclusiv deformări faciale grotești, pe care și le ascundea sub o glugă. La 18 august, după ultimă împărtășanie, muri.

Cetățenii Romei îl urau, pentru că se folosiseră de papalitate pentru a spori averea și puterea propriei familii, așa că foarte puțini veniră la înmormântarea sa. Un martor ocular descrie decăderea celui care fusese cândva un papă mareț. Corpul i se înnegrise, nasul i se umflase, iar limba inflamată îi ieșea din gură. Când sicriul se dovedii prea scurt pentru el, tâmplarii pur și simplu îl înveliră într-un covor și îl bătură cu ciocanele până încăpu.

Giulia și-a revenit repede. S-a întors la Bassenello și, după doi ani, a aranjat ca fiica ei adolescentă, Laura, să se căsătorească cu nepotul aprigului dușman și succesor al lui Rodrigo în scaunul papal, Iuliu al II-lea. Cât timp a fost amanta celui mai puternic bărbat din Roma, Giulia devenise conștientă de importanța relațiilor sociale.

Și Vanozza supraviețui multă vreme. Când se stinse din viață, în 1518, la vârsta de șaptezeci de ani, era o femeie respectată și pioasă, care a lăsat Bisericii, prin testament, o imensă avere imobiliară.

Theodora și Marozia Theophylact aleseseră bărbați docili pe care îi transformaseră în marionete, cu scopul de a-și întemeia propria lor dinastie. Ele nu ar fi optat niciodată pentru strălucitul și vicleanul

Rodrigo Borgia, omul care evitase un război între Spania și Portugalia trăgând o linie de-a lungul Atlanticului și oferind vestul Spaniei și estul Portugaliei, omul care riscase să-și atragă mânia catolicilor pentru că refuzase să îi persecute pe evrei, omul care enunțase ideea radicală că nativii americani nu erau subumani, ci aveau discernământul necesar pentru a decide singuri dacă doreau sau nu să primească credința creștină. Vanozza și Giulia, pe de altă parte, au fost „creațiile” acestui bărbat excepțional, care le iubise pe fiecare în parte, dar le și folosisese, în mod conștient, ca vehicule fertile pentru a consolida dinastia Borgia.

Amanta preotului din zilele noastre

Lăsând la o parte Marea Schismă și alte divizări ale Bisericii, în orice moment nu există decât un singur papă. Însă, de-a lungul secolelor, au trăit milioane de preoți umili. Spre deosebire de favoritele papale Theodora și Marozia, Vanozza și Giulia, amantele acestor prelați nu se puteau aștepta nici la avere, nici la privilegii. Dimpotrivă, se confruntau cu persecuția legii, oprobriul public și greutățile vieții clericale, care nu ofereau decât mijloace modeste de subzistență.

În zilele noastre, se estimează că circa 20–30% dintre preoții catolici întrețin relații sexuale relativ stabile cu femei, adică au amante. Aceste relații sunt de-a dreptul uimitoare, nu în ultimul rând pentru felul în care congregațiile le tolerează, mergând până la acceptarea lor tacită. Un aspect puțin plăcut al acestor relații este felul în care femeia este exploatată, păcătuiește. Ca bărbat care se deosebește de semenii săi, preotul se poate folosi de poziția sa influențând și seducând femeile, de obicei credincioase catolice, pe pentru le întâlnește în timp ce își îndeplinește îndatoririle profesionale. Mai puțin frecvent, dar la fel de surprinzător, unele femei își concentrează atenția asupra preoților, exploatându-le singurătatea și vulnerabilitatea. Dar, indiferent de persoana care inițiază relația, de fiecare dată când se ivește vreun necaz, Biserica îl susține invariabil pe preotul răătăcit, nu pe eredincioasa catolică aflată și ea în suferință.

Cu excepția cazurilor celor mai scandaloase, Biserica modernă încurajază de fapt, relațiile sexuale ale preoților, ignorând încălcarea jurământului de castitate. Este o strategie bună. Atâta timp cât celibatul rămâne doctrina oficială, funcționarii Bisericii se fac că nu observă incapacitatea unor servitori ai Domnului de a se abține de la relații sexuale, căci altfel s-ar vedea nevoiți să se confrunte cu o avalanșă de preoți, care, puși în fața unei alegeri, ar prefera răspopirea și căsătoria. Și, pentru a nu se irosi banii Bisericii, trebuie continuată strategia milenară de victimizare a femeii care are o relație cu un preot și, prin extensie, și a copiilor acesteia.

Biserica recurge uneori la stratagema de a se retrage în spatele unor definiții sofisticate ale celibatului și ale statutului preotului necăsătorit. În loc să definească celibatul drept ceea ce se presupune a fi: abținerea sexuală, alte strategii, mai practice, pun la dispoziția preoților activi sexual mijloace de a face față situației.

Cea mai obișnuită politică este să îți prezinți amanta drept menajeră. Unii episcopi încă le mai sugerează această strategie preoților care se luptă cu celibatul. Și când se ivește vreo problemă, adesea sub forma unei gravidități nedorite, Biserica pune în mișcare mecanismul de sprijinire a preotului speriat, dar nu și a amantei, care emite pretenții financiare. Biserica îi oferă lui un concediu, ca să mediteze asupra situației. Consilierii bisericești pot sugera că un avort, interzis de doctrină, ar fi mai puțin scandalos decât un bebeluș conceput de un preot. (Richard Sipe, un fost preot, considera avorturile impuse femeilor care concep copii cu preoți drept „cea mai periculoasă bombă cu ceas” a Bisericii Catolice Americane.) Avocații Bisericii o presează pe amantă să semneze documente prin care i se asigură un sprijin financiar nesemnificativ în schimbul tăcerii ei cu privire la paternitatea copilului. Tribunalele canonice răstălmăcesc faptele în mod invariabil pentru a minimaliza cererile financiare adresate Bisericii și a evita publicitatea.

În binecunoscutul volum *Shattered Vows: Priests Who Leave* (Legământ încălcat: preoți care pleacă), fostul preot David Rice explică felul în care reacționează Biserica în cazul violării legământului de castitate:

prin negare și secretomanie. Totuși, negarea este „o reacție imatură”, iar secretele, în acest caz referitoare la descendența familială, împiedică eforturile de explorare și rezolvare a cauzelor acestor situații. „Secretele în această mare familie, familia lui Hristos, sunt deosebit de distructive... iar sămânța patologică a nemulțumirii va da roade, ” concluzionează Rice.

Să trăiești într-o asemenea minciună este insuportabil. După douăzeci și cinci de ani, preotul olandez Fr. Willem Berger și amanta lui, Henriette Rottgering, au rupt tăcerea care îi pune la adăpost de consecințele relației lor. Preoți și laici din dioceza lor le fuseseră complici, pretinzând că Henriette era doar secretara particulară a lui Willem. „Exista un fel de înțelegere”, își amintește el. „Știau, dar nu vorbeam despre asta. Mulți preoți veneau la noi acasă la masă.”

Un preot francez a așteptat prea mult până să vorbească. „Sunt un om nenorocit”, se lamenta bărbatul bolnav de cancer, pocăindu-se pe patul de moarte; își abandonase amanta din lașitate, speriat la gândul că și-ar putea periclita cariera. Aventurile amoroase cu preoții le-au rănit pe femei în mod disproporționat, arată Rice.

În mod interesant, în cei cinci ani care s-au scurs între cele două studii ale sale despre celibatul preoțesc, *A Secret World* (O lume secretă, 1990) și *Sex, Priests, and Power* (Sexul, preoții și puterea, 1995), estimarea cercetătorului Richard Sipe cu privire la procentul preoților care trăiesc în concubinaj a crescut. Era o cincime din numărul total al preoților. Acum este o treime. Sipe analizează ceea ce el denumesc „Sindromul Greeley”. Este vorba despre subiectul romanelor de succes scrise de părintele Andrew Greeley, în principal. În aceste romane, personajele întruchipate de preoți cred că trebuie să facă sex cu o femeie, apoi experimentează conflictul spiritual produs de această dorință, pentru ca, în final, să renunțe și la sex și la femeie, spre a se dedica celibatului și strădaniei de a accede la funcția de episcop.

Din nefericire, după cum arată Sipe, același scenariu se repetă adesea în viața reală. Femeia devine un instrument al dezvoltării vieții personale și spirituale a preotului, reprezentând, uneori, chiar mântuirea lui. Reciprocitatea sentimentelor și echilibrul dintre cei doi parteneri se întâlnesc rar în astfel de relații. O femeie respinsă s-a comparat pe sine cu o eroină a lui Greeley: „Greeley mai trebuie să facă referire și la ce se întâmplă cu femeia, după ce preotul a primit de la ea lecția de care avea nevoie și apoi a îndepărtat-o”.

În ziua de azi, amantele preoților sunt credincioase care își întâlnesc iubiții la biserică, la confesiune, la activitățile de consiliere sau la alte evenimente parohiale, cum ar fi cateheza. Aceste femei sunt adesea căsătorite și nepositive, nefiind într-o poziție din care să poată emite prea multe pretenții. Dar unele sunt necăsătorite, iar acestea au alt nivel și tind să aibă și alte expectații. Adesea așteaptă să fie recunoscute drept ceea ce sunt: amante clericale. Chiar îndrăznesc să sperie că ar putea cândva face presiuni pentru o eventuală căsătorie.

Nu toate femeile sunt victime pasive. Celibatul clerical fiind de mult instituit, preoții au devenit, și față de ei înșiși, ca și față de toți catolicii în general, amanți clericali. Noțiunea de preot celibatar viril, dar intangibil li se pare femeilor romantică și interesantă, pe scurt, o provocare.

Unii preoți sunt conștienți de atracția pe care o exercită în acest sens folosindu-se de ea fără rușine pentru a seduce femei care își expun vulnerabilitatea în confesiune și la sesiunile de consiliere, sau care, în timpul evenimentelor parohiale, dau de înțeles, în mod subtil, că sunt disponibile. Alți preoți, în ciuda celor mai bune intenții, tânjesc după vreo femeie frumoasă, sau se simt copleșiți de afecțiunea crescândă pentru o femeie încrezătoare care are nevoie de iubire și pe care o cunosc bine.

De obicei, amantele au avantajul unei experiențe sexuale considerabil mai mari. Dar aceasta nu le protejează de implicarea emoțională și de durerea care urmează rupturii. Atunci și aceste femei simt insuportabila povară a puternicei Biserici, care-și exprimă dezaprobarea în primul rând față de ele, și abia după aceea față de preoții cu care au păcătuțit.

Autoritățile bisericesti fac de obicei trei supoziții în privința amantelor preoților. În primul rând, orice femeie care se culcă cu un preot nu se poate învinovăți decât pe ea pentru această situație, fiindcă și-

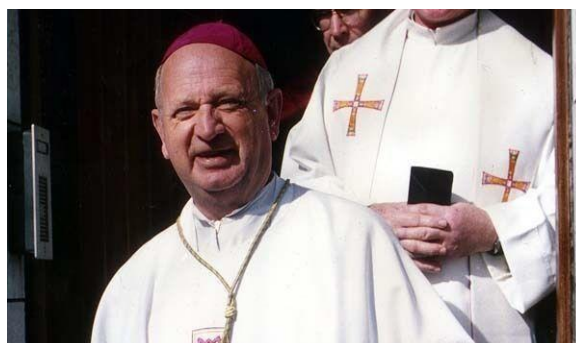
a descătușat puterile erotice spre a-l ademini pe el să facă sex cu ea. În al doilea rând se poate considera norocoasă că a întâlnit un om al Domnului, și ar trebui să își exprime recunoștința prin tăcere. În al treilea rând, ea are de la Dumnezeu puterea să-și salveze iubitul prin dragostea și sacrificiile ei. Ar trebui să fie mai degrabă recunoscătoare decât nefericită, atunci când preotul își dă seama cât de mult înseamnă pentru el vocația sa și decide să pună capăt relației lor.

Annie Murphy

Americanca Annie Murphy este una dintre multele femei care au iubit un preot, pe Eamonn Casey, episcop de Kerry și rudă îndepărtată a tatălui ei; l-a întâlnit când își vizita familia din Statele Unite. Pe atunci, el avea douăzeci și nouă de ani, iar Annie era o copilită de nouă ani. În aprilie 1973, când devenise o femeie adultă, tatăl ei a trimis-o în Irlanda, în grija lui Eamonn, pentru a se reface după tumultul emoțional provocat de un mariaj eșuat și, își făcuse el socoteala, pentru a-și recăpăta credința.

Annie Murphy

Eamonn Casey, episcop de Kerry

Din clipa în care Eamonn a întâlnit-o pe Annie la Aeroportul Internațional Shannon, a fost fermecat și fermecător. El a flirtat și a ținut-o de mână. După doar trei săptămâni, au făcut dragoste în casa parohială. În prima noapte, Eamonn își dezbracă pijamaua bleu și stătu, gol și vulnerabil în fața americancei de douăzeci și patru de ani. „Episcopul stătea în fața mea, iubirea mea fără guler clerical, fără crucifix și fără inelul episcopal, fără nici un fel de acoperământ. Marele oficiant de spectacol se dezvăluia. Crăciunul Crăciunurilor”, își amintește Annie. În pat, Eamonn făcu dragoste cu grabă și cu toată neîndemânarea celor douăzeci și cinci de ani de celibat. „Mi se dezvăluia o foame teribilă”, scrie Annie. O foame irlandeză de carne.” În dimineața următoare, în timp ce îl privea pe Eamonn îmbrăcându-se în straiele episcopale, pentru a merge să țină liturghia, Annie se temu că el ar putea să o urască pentru ceea ce se întâmplase. Deja începeau complicațiile pentru amanta preotului. Dar Eamonn avea destule resurse intelectuale, pentru a nu rata acest raid delicios în universul plăcerii, chiar și după ce confesorul său îi porunci să-și întrerupă agreabila îndeletnicire. Annie era rănită atât trupește, cât și sufletește, argumenta Eamonn. Numai o iubire profundă, a lui, o putea vindeca. „Aceasta este o perioadă de tranziție în viața ta și cineva trebuie să fie alături de tine ca să te ajute să o traversezi, pentru a putea face față pericolelor”, îi spunea lui Annie. În timp ce sorbea satisfăcut din paharul de coniac. „Dacă Dumnezeu ar fi cu noi, m-ar aproba.”

Relația progresează. Eamonn se ruga îndelung înainte să ajungă în dormitorul lui Annie. Apoi făceau dragoste și sporovăiau împreună. Eamonn îi dădea citate din Scriptură, care justificau ceea ce făceau ei. În curând, Annie se îndrăgosti până peste cap de preot. El pretindea că și el o iubește, dar o avertiza că era devotat pentru totdeauna vocației sale.

Relația deveni și mai strânsă, deși Annie își dădea seama că, la nevoie, Eamonn ar fi abandonat-o în orice clipă. Parcă provocând destinul, sau din dorința secretă de a-l face pe el să aleagă între ea și vocație, Annie se duse la liturghie și îl străpuse cu privirea tot timpul, sperându-l și încurcându-l.

În privința metodelor de contracepție, cu care Annie era de acord, Eamonn se opunea din răsuputeri, cel puțin în public. „Dacă abdic, oricât de puțin, de la viziunea catolică, trebuie să părăsesc preoția”,

explica el. „Biserica mă va ierta, Annie, pentru orice păcat: ucidere, furt, adulter. Dar o singură frază nechibzuită (cum ar fi acceptarea prezervativelor sau a pilulelor contraceptive, sau măcar chestionarea Bisericii cu privire la refuzul de a le accepta), și toată munca mea de până acum se năruie.” (În Statele Unite, Terrance Sweeney avea să ajungă, de asemenea, la concluzia că acesta era stilul de operare al Bisericii.)

Într-o noapte, în frenezia dorinței, Eamonn o posedă pe Annie direct pe podea, în fața dormitorului, sub prima oprire a Crucii, în dreptul locului unde se comemorează Condamnarea Domnului la Moarte. El îi mărturisise că nici măcar în timpul Liturghiei nu își putuse lua gândul de la ea. Apoi Annie rămase gravidă. În primul moment Eamonn spuse că era o tragedie teribilă. Sugeră că alt bărbat trebuie să fi fost tatăl. Apoi, realizând o întoarcere de o sută optzeci de grade, își exprimă dorința de a face dragoste cu ea.

Annie își asigură amantul că nu se aștepta ca el să o ia de soție sau să-și abandoneze vocația. Când el le-a spus oamenilor că ea avusese o aventură cu un hotelier din Dublin și acum era „la ananghie”, Annie confirmă. A fost chiar de acord să urmeze îndemnul lui Eamonn de „a-l găsi pe Dumnezeu în inima ei”, pentru a da copilul spre adopție unei familii catolice. Acest sacrificiu, o asigură el, va răscumpăra atât păcatele ei, cât și pe ale lui.

Dar când îl luă în brațe pe micul Peter, Annie se simți incapabilă să respecte înțelegerea. Eamonn, care acum nu mai era tandru și înțelegător, îi porunci să scape de „asta”, căci nu era, spunea el, demnă, din punct de vedere moral, să fie mamă. Dar Annie rezistă, iar Eamonn o transferă la un cămin pentru mame singure, unde călugărițele, la ordinul lui, nu i-au acordat îngrijirile medicale de care avea nevoie când a făcut o infecție. În tot acest timp, o presă să semneze actele de adopție ale copilului.

Dar Annie refuză și își aminti cu amărăciune că Sfântul Augustin își recunoscuse cu mândrie fiul nelegitim și îl numise Adeodatus, „Dat de Dumnezeu”. Când se hotărî să părăsească Irlanda, luându-l pe Peter cu ea în Statele Unite, Eamonn o conduse la aeroport cu Mercedesul său și îi înmâna 2000 de dolari, cu avertismentul de ai cheltui cu chibzuială, căci nu mai avea de unde săi dea alți bani.

În mod cu totul incredibil, această poveste nu se sfârși aici. Șase luni mai târziu, Annie se întoarse la Dublin împreună cu părinții săi, iar ea și Eamonn își reluară relațiile sexuale. Annie bănuia că tatăl ei știa, dar se hotărâse să îi lase pe ei să se decidă în privința viitorului acestei relații. În scurt timp, tatăl lui și-a dat seama de faptul că Eamonn nu o va alege niciodată pe Annie, căci ambiția lui era să devină cunoscut ca mântuitor al lumii a treia. Mănat de această ambiție, el a preluat conducerea unei societăți intitulate Trocaire, termenul irlandez pentru „compasiune”, care strângea fonduri pentru săracii din lumea a treia.

Din nou în brațele lui Eamonn, Annie refuză să se împace cu ideea înfrângerii și rămase în Irlanda până când și ea, la fel ca tatăl ei, se convinse că el nu avea să părăsească niciodată Biserica. Eamonn era furios la gândul că ea intenționa să îl ducă pe Peter înapoi în Statele Unite, exprimându-și dezacordul printr-o pensie alimentară mică. Aveau două probleme pe care nu le-au rezolvat niciodată: banii, mai precis, lipsa acestora, și refuzul lui Eamonn de a-l recunoaște pe Peter, pe care ajunsese să îl iubească.

Șaisprezece ani mai târziu, când Eamonn vizită Statele Unite, Peter îi ieși în cale. Eamonn îi acordă fiului său patru minute de conversație politicoasă (ce mai făcea? La ce facultate intenționa să se înscrie?), pentru ca apoi să îl concedieze. Peter era deopotrivă frustrat și mânios, așa că decise să-i intenteze proces tatălui său. Între timp, Annie ceru și primi suma de 125000 de dolari. Ea și Eamonn își petrecură o ultimă noapte clandestină de iubire, deși la data aceea ea trăia cu alt bărbat. Mai târziu, l-a dat în judecată pe Eamonn, în Irlanda, în locul lui Peter. Proesul ia distrus lui Eamonn reputația și cariera. În 1992, el demisiona din funcția de episcop și dădu o declarație prin care îl recunoștea pe Peter drept fiul lui și regretă tot răul pe care îl făcuse lui și mamei sale, Annie Murphy. Eamonn mai recunoștea și faptul că, pentru a-și asigura tăcerea lui Annie, furase suma de 125000 de dolari din fondurile Trocaire destinate lumii a treia, sperând să poată ajunge la o înțelegere cu ea. Enoriașii bogați îi veniră repede în ajutor și puseră la loc suma respectivă.

Eamonn se retrase la Biserica St. Joseph din Redhill, Surrey, fiind practic exilat din Irlanda. Annie Murphy scrisese o carte în care dezvăluia, cu amănunte picante, povestea ei, până la tristul deznodământ. În 1999, însă, ea își exprimă regretul că spusese prea mult: „Eamonn era un spirit triumfător, iar acum îl văd ca pe un om fără de țară”, a afirmat ea.

Scandalul Eamonn Casey le-a amintit oamenilor despre dezvăluirile care implicau alți episcopi și preoți, din Irlanda și de aiurea, care intraseră în relații amoroase, concepuseră copii și încercaseră să îi dea spre adopție sau își prezentaseră amantele ca menajere, o strategie milenară folosită de Biserică pentru a include femeia în viața preoților. Eamonn Casey nu este excepția de la regulă, ci doar un exemplu singular în mod spectaculos.

Părintele Pat Buckley, un preot din Larne, Irlanda de Nord, conduce un grup de sprijin pentru femeile irlandeze îndrăgostite de preoți. Experiența dobândită de Buckley cu cele circa o sută de beneficiare însingurate confirmă că Biserica are o perspectivă limitată și este preocupată exclusiv de propriile sale interese. Când iubirea scapă de sub control, episcopul (care ar putea el însuși să fie în aceeași situație) îl convoacă pe preotul rătăcit și îl muștră sau îl transferă în altă parohie, departe de amanta sa. „Nu am auzit niciodată ca un preot să fi fost judecat conform canonului”, afirmă Buckley. „Esențial este să fie protejat bunul renume al Bisericii.”

Analiza lui Buckley despre problemele amantelor necăjite ale preoților coincide cu alte relatări din Irlanda (pe care Papa Ioan Paul al II-lea o numește „stânca credinței”) și din restul lumii.

De exemplu, preotul irlandez Michael Cleary a sedus-o pe Phyllis Hamilton, care avea numai șaptesprezece ani, după ce ia ascultat confesiunea. Din relația lor au rezultat doi copii. La nașterea celui dintâi, Cleary a obligat-o să îl dea spre adopție. În cele din urmă, Phyllis a părăsit Irlanda pentru o viață mai bună în Statele Unite, luându-l cu sine și pe Ross, cel de al doilea copil. Cleary o bombarda cu telefoane și scrisori insistente. O imploră să se întoarcă în casa parohială și îi promitea că Ross va putea locui cu ei. După un timp, Phyllis acceptă. Cleary obișnuia adesea să dea exemplul altor preoți care aveau amante, mame singure ce dețineau postul de menajere în casele lor.

După două decenii, Cleary muri, iar Phyllis se adresează Bisericii pentru consiliere. Funcționarii severi ai Bisericii i-au dat de înțeles că nu aveau să o ajute, singura lor dorință fiind că ea să dispară, împreună cu fiul ei nedorit.

Pe mapamond, sute de mii de preoți au amante, fie menajere rezidente, fie enoriașe căsătorite sau singure, fie chiar călugărițe întâlnite în timpul serviciului divin. Fiecare iubire este unică, dar contextul diferă întotdeauna.

Pentru amanta căsătorită, relația este adesea mai puțin traumatizantă. Ea înțelege că nu are la ce să se aștepte. Și riscă și mai puțin, deoarece soții catolici s-au dovedit uimitor de înțelegători atunci când s-a pus problema împărțirii nevastei cu preotul. Aceasta datorită empatiei pe care o au pentru cei obligați să renunțe la sex. Sau din respect față de preot, care, fie el și păcătos, este reprezentantul Domnului. Sau datorită faptului că relația extraconjugală a soției nu le pune căsnicia în pericol.

Amantele necăsătorite așteaptă mai multe de la amantul lor preot decât partenerele ocazionale. Ele le sugerează adesea amantilor lor căsătoria, sau chiar le fac propuneri matrimoniale concrete. Pentru ei, acesta este un teritoriu minat ce implică abandonarea jurământului de castitate și a propriei profesii, dar și a familiei instituționale care ia hrănit și ia crescut.

Problemele spirituale sunt la fel de stringente pentru preoți, aducând în prim plan chestiunea celibatului obligatoriu. De ce este acest legământ atât de important, superior din punct de vedere moral, desăvârșit din punct de vedere spiritual? Chestiuni pe care teologia romano-catolică le-a evitat de secole, devin stringente la nivel personal.

Când o femeie este deopotrivă călugăriță și amanta unui preot, atât ea, cât și partenerul ei sunt asaltați de întrebări. Se confruntă cu aceeași dilemă morală, același eșec profesional, rușine și dispreț din partea societății și a instituției, și, mai presus de toate, cu suferința sufletească. Oricum, numărul considerabil

de foste călugărițe care s-au măritat cu foști preoți dovedește că, în final, perspectiva iubirii binecuvântată prin taina căsătoriei este adesea cel mai convingător răspuns la aceste dileme morale.

Povara de a iubi un preot este cel mai greu de suportat de către amanta rezidentă, eterna „menajeră a preotului”. Această femeie nu are altă viață în afară de cea a preotului ei, nu are alt cămin, și nici alte activități, străine de cele parohiale. Ea este încarnarea păcatului, sursă constantă de rușine, un reproș etern la adresa legământului lui de castitate și obediență. Are statutul josnic al unei servitoare și nici un fel de drepturi maritale, deși îndeplinește toate îndatoririle unei soții.

Dar situația sumbră a menajerei prezintă și unele avantaje. Presupunând că își iubește amantul (ceea ce nu se întâmpla întotdeauna), această femeie are privilegiul de a trăi cu el cele mai intime momente, știind cam tot ce este de știut despre el, cunoscându-i prietenii și colegii, obiceiurile și gusturile, viciile și virtuțile, tandrețea în timp ce zace epuizat lângă ea, teama că cineva le va descoperi secretul, remușcarea față de slăbiciunea și păcătoșenia sa, spaima că este nedemn de vocația în numele căreia alină și completează.

Paradoxal, deși amanta sa menajeră este ființa muritoare care cunoaște cel mai bine slăbiciunile omenеști, preotul o intimidează în unele cazuri, pentru a-și impune autoritatea morală în fața ei. Ce autoritate morală? Aceea care atestă că el este un preot hirotonit, deținător al marilor secrete și adevăruri ale creștinătății. În mod pervers, mulți preoți se folosesc de această autoritate ca de o armă, pe care o ațintesc în special asupra amantelor lor drept dovadă amenințarea Papei Alexandru al III-lea că o va excomunica pe Giulia dacă va continua să își viziteze bărbatul, sau intimidarea la care a recurs episcopul Eamonn Casey pentru a o determina pe Annie Murphy să renunțe la copil, drept pedeapsă pentru păcatul de a-l fi iubit pe el.

Chiar și călugărițele simt uneori acest buzdugan moral; deși s-au dăruit Domnului, ele nu sunt, totuși, decât niște femei inapte pentru a se dedica celibatului. Și atunci când o călugăriță comite păcatul trupesc, ea își descoperă superiorii mai puțin toleranți, mai puțin înclinați să atribuie păcătoșenia naturii ei, care își spune cuvântul, dar și mai puțin dispuși să îi învinuiască partenerul.

Louise Lushewitz

[Toate informațiile despre relația lui Louise Lusewicz cu Michael este preluată din corespondența prin poșta electronică și din interviul făcut prin intermediul telefonului personal la data de 1 ianuarie 2001, și la finele lui ianuarie 2001.]

Unele femei aflate în relații clandestine cu ierarhii religioși resping eticheta de „amante”. Ele cred că aceasta denigrează natura relației lor, și protestează împotriva celibatului obligatoriu, care le răpește bucuria de a cunoaște taina căsătoriei. „Michael a fost soțul meu iar eu soția lui”, insistă americanca de cincizeci și patru de ani Louise Lushewitz, al cărei partener iezuit a fost răpus de un glonț asasin în Belfast. În 1994, Louise mai avea câteva săptămâni până la împlinirea vârstei de șaisprezece ani când Michael a intrat în viața ei, ca asistent preparator la cursul de filozofie pentru începători, pe care îl frecvența, la Universitatea din Chicago. „Era superb”, își amintește ea, „un metru nouăzeci și voinic. Avea niște ochi albaștri uimitori, stranii, ca satinul albastru, care i se îngustau când zâmbea, și un râs minunat.”

Precocia Louise a fost mai mult curioasă, decât fulgerată de amor la vederea asistentului în vârstă

de treizeci și doi de ani, care părea să fie înconjurat de un adevărat zid protector. „Pariez că îl poți cuceri”, a spus o prietenă. Sub impulsul acestei provocări, Louise parie pe cinci dolari ca îl va cuceri pe Michael și începu să îl vâneze. Se întâlneau ca din întâmplare, dar Louise pretindea că, până să împlinească optsprezece ani, nu a aflat că era iezuit și nici că îmbrățișase cariera de preot.

La un moment dat, chiar înainte de ziua sa de naștere, când se pregătea să sărbătorească împlinirea a treizeci și patru de ani, Michael o pofți să se așeze și îi zise: „Am de gând să îți spun cum îmi câștig existența.” Louise a fost atât de speriată, încât nu a vorbit cu el două săptămâni. „Îmi era teamă că o să ajung în iad”, își amintește ea. Curînd, însă, se consolă la gândul că era prietena unui iezuit.

Când Louise împlini nouăsprezece ani, ea și Michael începură să trăiască împreună într-un apartament din Hyde Park, locul unde să desfășurase prima lor escapadă sexuală. Michael, care mai avusese și alte iubite, a fost cel care a dat tonul, într-un ritm lent, acționând numai atunci când a intuit că ea era pregătită. Louise se instruisese în vederea noii sale aventuri citind un manual de sex. „Era verde și nu avea copertă”, spunea ea. „M-am tăvălit de răs citindu-l, dar în noaptea aceea noi am făcut sex pentru prima dată.”

Viața lor sexuală era complicată de sentimentul de vinovăție al lui Michael. La început, își găsea refugiu în alcool. Dar când Louise a împlinit douăzeci și unu de ani, superiorii iezuiți l-au chemat și i-au dat un ultimatum: ai douăzeci de minute să te decizi dacă rămâi cu iezuiții sau cu sticla. Michael a ales starea de trezie și și-a petrecut următoarele trei luni la un centru de dezalcoolizare din Minnesota. După aceea, a început să participe la adunările Alcoolicilor Anonimi.

Dar, când era treaz nu se simțea în largul lui gîndindu-se la implicațiile spirituale și vocaționale ale vieții sale erotice. Referindu-se la viața lor sexuală din acea epocă, Louise o descria drept „teribilă”. Până și fidelitatea dispăruse. După ce Michael a înșelat-o cu altă femeie, Louise s-a răzbunat, culcîndu-se cu alt bărbat, care a lăsat-o gravidă. Catolică devotată, nici nu putea lua în considerare varianta unui avort, așa că în 1969, născu un băiat, pe Jay, pe care îl dădu spre adopție.

Fertilitatea lui Louise rămase o problemă stringentă. Ea voia un copil de la Michael. Michael, nu. În sfârșit, în 1970, Louise puse capăt relației cu el și îl avertiză: „Vreau un copil. Am de gând să mă căsătoresc cu primul bărbat care mă cere de nevastă.”

Bărbatul respectiv s-a dovedit a fi foarte chipeș, dar și foarte dificil. Căsătoria lor a fost, crede Louise, pedeapsă primită de la Dumnezeu pentru că se culcase cu un preot. După zece ani de căsnicie nefericită, din care au rezultat trei copii, ea îl părăsi. Două săptămâni mai târziu, în august 1980, ea și Michael s-au mutat împreună într-un apartament.

Ultimii paisprezece ani de conviețuire au fost în mod vădit mai buni decât primii șase. Se maturizaseră amândoi, iar Louise nu mai era „dulcică amorezată” care îl diviniza. Ea era acum mamă a trei copii, care îi spuneau lui Michael „tați”, iar viața lor cotidiană se compunea din realitățile obișnuite: gătit, cumpărături, certuri, dragoste, îngrijirea copiilor.

Totuși, stilul lor de viață nu putea fi considerat obișnuit. Aproape toți prietenii lor erau preoți și amante ale acestora. Familia lui Michael avea păreri împărțite în privința lui Louise: tatăl lui o condamna ca pe Jezbel, ca pe o prostituată, în timp ce mama lui susținea că numai Louise îl ajuta ne Michael să-și păstreze echilibrul psihic. Privind înapoi, Louise își dădea seama că viața lor gravitase în jurul minciunilor, până și copiii învățaseră să mintă. Louise detesta acest aspect al existenței sale. „Nu-mi place să mint și să trăiesc în minciună, nu-mi place să-mi dedic viața unei minciuni”, spune ea acum cu amărăciune.

În afară de mecanismul care susținea această viață duplicitară, ei se confruntau și cu alte dificultăți. Unul dintre ele era faptul că Michael fusese detașat în Milwaukee și făcea naveta la Chicago, pentru a o vedea pe Louise și pe copii, numai joia, spre a pleca din nou duminică. Un alt motiv îl reprezenta implicarea lui activă în obținerea de informații secrete pentru Armata Republicană Irlandeză, ceea ce în final avea să-l coste viața. Louise îl însoțea câteodată în călătoriile sale în Irlanda, unde introducea ilegal prezervative și pilule anticoncepționale, care erau interzise.

Nucleul relației lor îl constituia, totuși, vocația lui Michael. „Jumătate dintre prietenii mei sunt preoți

care conduc parohii și care se simt mult mai bine de când cineva îi iubește și îi sprijină", declara Louise. Era convinsă că oficialii iezuiți știau totul despre ea. Dar nu au făcut nimic, din moment ce activitatea profesională a lui Michael nu a fost afectată, iar viața sa amoroasă nu a provocat nici un scandal public.

Michael însuși nu mai era sfâșiat de sentimente contradictorii, căci, în mod convenabil și ironic în același timp, își redefinise legământul. Celibatul era un dar dumnezeiesc, dar nu un mod de viață care să le fie impus preoților. Castitatea însemna fidelitate față de o singură persoană, Louise. Sărăcia nu era un dat relevant pentru iezuiții americani, pe care îi vedea trăind foarte bine. Ascultau de Generalul Provinciei, nu de Papa, și mai ales nu de Papa Ioan Paul al II-lea, pe care îl disprețuiau ca pe un „Anticrist”. Cât despre sex, Michael credea că un orgasm puternic te aducea „aproape de intensitatea dragostei față de Dumnezeu”.

Numai o dată, în 1992, a fost Michael cuprins de îndoieli și remușcări. Atunci ia telefonat lui Louise, și a anunțat-o că avea de gând să facă din ea o femeie onestă, luând-o în căsătorie. „I-am spus că nu voiam să fiu onestă”, râde Louise. „Cred că Michael era doar speriat că aveam să fug cu unul dintre prietenii noștri, chiar dacă omul respectiv era homosexual.” Lui Louise ia venit ușor să ia o asemenea decizie. Ea știa prea bine că Michael era pierdut dacă nu putea fi iezuit. Și mai știa că părăsirea ordinului reprezenta un chin pentru iezuiți, iar cei care reușeau, se întorceau în lume decepționați, umiliți și respinși.

La înmormântarea lui Michael, „iezuită și sufocant de plicticoasă”, Louise șezu alături de familia lui.

Dar ea și copiii au fost împiedicați să participe la masă și la priveghi. Ca milioane de alte amante, nu putea ridica nici o pretenție asupra iubitului ei defunct.

După șase ani de la moartea lui Michael, Louise încă îl mai plângea. La urma urmei, își pierduse tovarășul de viață. „Sunt o persoană intelectuală”, spunea ea, „și mândria și bucuria mea este firea mea analitică. Michael era tot ce-mi doream.”

Louise a fost obligată să devină mai independentă. Michael ia lăsat numai cinci mii de dolari, așa că ea s-a văzut din nou nevoită să își câștige singură traiul. Ceea ce i să părut și mai greu de suportat a fost insecuritatea vieții de femeie singură, „oribilă, o lovitură emoțională”.

Louise a început să simtă chemarea spre pontificat. „Am celebrat și liturghia, și nu s-au dărâmat zidurile”, își amintește ea. „În cele din urmă, sunt foarte recunoscătoare că l-am întâlnit pe Michael.”

Pamela Shoop

Pamela Shoop

Terrance Sweeney

Unele amante clericale se declară satisfăcute de relațiile lor clandestine. Numai câteva se căsătoresc cu amanții lor, după ce aceștia renunță la legământul lor și se întorc „în lume”. Experiența unui iezuit care s-a îndrăgostit, dar a așteptat până în noaptea nunții pentru a-și consuma relația, ilustrează clar modul cum tratează Biserica, în acest caz Societatea lui Iisus, astfel de afaceri amoroase ilicite.

Părintele Terrance Sweeney era un iezuit de douăzeci și trei de ani când a întâlnit-o pe actrița Pamela Shoop, o credincioasă a Bisericii Scientologice care căuta alinare sufletească prin convertirea la credința romano-catolică. Terry și Pamela alcătuiesc un cuplu emblematic pentru o situație veche de secole, în care dragostea romantică este trasă în jos de piatră de moară a celibatului, „în spatele fiecărui preot torturat...”

(este) o femeie singură... în umbră", scriu ei. Femeia aproape că nu exercită nici un fel de control asupra celor ce se întâmplă. El este cel care a depus jurământul de castitate, nu ea. Așa că ea este obligată să aștepte, în izolare și singurătate, înspăimântată de viitor, decizia preotului.

Pamela și Terry sau întâlnit și s-au îndrăgostit într-un moment când amândoi treceau prin crize personale. El era tulburat de rezultatele cercetărilor sale asupra originilor și istoriei celibatului clerical, o instituție pe care începea să o suspecteze drept lipsită de etică și neconformă cu principiile creștinismului. Biserica îi disprețuia pe preoții care sufereau din dragoste mai mult decât pe pedofili. „De ce profesorii noștri de la seminar nu ne-au spus că preoții căsătoriți cu soții care refuzau, să respecte abstenența au fost obligați să renunțe la preoție, au fost bătuți, închiși și uneori chiar uciși?” l-a întrebat el pe consilierul său spiritual.

Dar Terry iubea Biserica și pe iezuiți. „E ca și cum te-aș iubi cu inima împărțită, Pam, ” îi mărturisea el. În cele din urmă a hotărât să îi părăsească pe iezuiți, dar a amânat adoptarea unor măsuri decisive în acest sens. Atunci iezuiții i-au poruncit să pună capăt cercetărilor asupra celibatului. Terry a fost atât de uimit de incorectitudinea acestui decret, încât, după douăzeci și patru de ani, s-a eliberat de sub tutela Societății (lui Iisus), dar nu și de sub tutela Bisericii, de la care Terry a solicitat dreptul de a lucra în continuare ca preot, într-o dioceză oarecare. Se eliberă, dar treptat.

În timp ce Terry făcea dificila tranziție de la Ordinul Iezuiților la statutul de simplu preot, Pamela se lupta cu altfel de demoni. Era singură, lipsită de dreptul de a se implica în viața socială strălucitoare a lui Terry, care presupunea dineuri, străngeri de fonduri și seri petrecute în compania prietenilor și enoriașilor. Deveni geloasă și atât de frustrată sexual, încât n-a uitat multă vreme faptul că jurământul de castitate al lui Terry îi oprea să își manifeste dragostea pătimașă pe care o simțeau unul pentru celălalt. Ea tânjea după întregul lui trup, dar îi acceptă săraturile fugare cu care îi ura noapte bună, fiindcă știa că, dacă s-ar fi culcat cu el, și-ar fi subminat atât propria integritate, cât și credibilitatea lui Terry, care intenționa să studieze celibatul clerical.

În cei doi ani, pe parcursul cărora a așteptat să i se decidă soarta, Pamela a identificat situația lor cu aceea a unui întreg șir de preoți disperați de care se agățaseră femeile lor de-a lungul secolelor, „cu speranța deșartă că, într-un fel sau altul, istoria putea fi schimbată și totul avea să fie în regulă”, își amintește părintele Franco Trombotto, un preot italian care a trăit vreme de douăzeci de ani o poveste de dragoste secretă și, care, în cele din urmă, nu a mai putut suporta nici chinul de a-și duce existența departe de iubita lui, nici duplicitatea de care dădea dovadă ascunzând această relație. În ziua de 26 ianuarie 1985 s-a spânzurat, explicând în scrisoarea de adio: „Mi-am purtat crucea cale lungă: acum mă prăbușesc sub greutatea Ei”

Frustrarea pe care o resimțea Pamela îi otrăvea relația cu Terry. O înfuria încetineala cu care înainta spre schimbarea vieții sale. El îi răspundea că, după douăzeci și patru de ani petrecuți în Ordinul Iezuiților, începuse, de fapt, să se miște foarte repede. În cele din urmă deveni receptiv la iubirea lui Pam. În loc să se simtă vinovat pentru dorința sa, se bucură, fiindcă Dumnezeu îi dăruise această iubire. Într-o noapte, îi rupse Pamelei lenjeria de dantelă neagră, pentru ai putea îmbrățișa trupul gol, deși încă nu putea accepta o relație sexuală în afara căsătoriei.

Lunga așteptare a Pamelei luă sfârșit în Duminica Paștelui, când Terry o ceru de nevastă. Nunta lor a fost dulce-amară. Fratele mai mare al lui Terry îi părăsise și pe iezuiți și renunțase și la preoție. Mulți prieteni o disprețuiau pe Pamela, considerând-o drept o ispititoare care îl îndepărtase de Maica Bisericii. Arhiepiscopul Mahoney ia refuzat lui Terry Sfânta împărtășanie, atâta vreme cât nu renunța la „această unire canonică neregulamentară”, adică până în momentul divorțului de noua lui soție.

De la căsătoria lor, Pamela și Terry au făcut parte din grupul consultativ al Good Tidings (Veste Minunată), organizație non-profit întemeiată în 1983 pentru a ajuta preoții și femeile care se implicaseră în relații amoroase. Se spune că organizația fusese fondată după sinuciderea unei femei al cărei iubit preot o părăsise.

Good Tidings, una dintre miile de astfel de organizații existente în întreaga lume, abordează problema în mod pragmatic. În același timp, păstrează perspectiva catolică, autodefinindu-se ca o entitate cu activitate de misionariat. Misiunea sa consta în rezolvarea problemelor spirituale, psihologice și emoționale, ceea ce înseamnă că cei care caută ajutorul la ei „discern în fața lui Dumnezeu între ceea ce sunt și ceea ce ar trebui să fie relațiile lor.” Poate celibat. Sau poate căsătorie.

A Legal Guide (Ghid juridic) de Ronald A. Sarno este manualul practic al organizației destinat „Mamelor sau viitoarelor mame ale copiilor clericilor romano-catolici”. Ghidul, brutal de sincer, este conceput pentru a anihila mecanismul pus în mișcare de Biserică pentru a le zdrobi și a le supune pe mamele ostracizate. Nici una din cititoarele acestuia nu își va mai putea face vreodată iluzii cu privire la primatul milei creștine în sânul Bisericii.

Preoții sau oficialii bisericești își dau adesea acordul tacit pentru avort, deși condamnă în public această practică. „Ierarhii Bisericii le spun cu ușurință mirenilor care este cerința morală”, arată Sarno, dar „mesajul adresat celor de-o seamă cu ei nu este întotdeauna la fel de concis.” Un Acord semnat poate constrânge o femeie să îi ascundă copilului ei identitatea tatălui său. Așa cum a procedat de două milenii încoace, Biserica își descurajează preoții de la asumarea vreunei responsabilități parentale.

Această aversiune fățișă față de ideea creșterii unui copil ne trimite cu gândul la temerile de la începuturile Bisericii, legate de faptul că preoții căsătoriți ar fi alocat mai puține venituri Bisericii în favoarea familiilor lor. Dacă tatăl de familie este preot paroh sau preot în vreun ordin călugăresc, parohia sau ordinul respectiv sunt părți solidare cu el în orice acțiune juridică. Acest fapt, care îngrozește azi Biserica, așa cum a îngrozit-o dintotdeauna, derivă din principiul legal respondeat superior (va răspunde superiorul), ceea ce înseamnă că „instituția Bisericii, din moment ce controlează activitățile membrilor săi oficiali, poartă răspunderea financiară pentru răul pe care aceștia îl fac”.

În ceea ce privește dreptul canonic, Sarno scrie: „Indiferent ce spun canoanele în teorie, în practică, tribunalele și/sau anchetele canonice au drept unic scop protejarea Bisericii de orice responsabilitate financiară, precum și ascunderea aspectelor jenante de ochiul vigilent al presei. Tribunalele și/sau anchetele canonice nu își propun să ajute femeile care poartă copiii membrilor clerului catolic.”

Biserica angajează avocați împotriva unei femei care deschide un proces, misiunea lor fiind să o obstrucționeze și să îi diminueze pretențiile financiare. Avocații vor încerca, de asemenea, să ajungă la o înțelegere înainte de a compărea în fața tribunalului. Din moment ce preotul și instituția doresc deopotrivă păstrarea secretului și controlul costurilor, de obicei, propun un plan de plată în rate, în schimbul promisiunii mamei că nu va contacta presa și nici nu va mai continua demersurile legale.

Teama de publicitate a Bisericii este principala armă a amantei. Dacă negocierile trenează, sau dacă preotul și agenții lui oferă o sumă prea mică, amenințarea cu presa îi mobilizează adesea pe negociatori.

Alt sfat care frânge inimile acestor mame este să dea în judecată preotul de comun acord cu Biserica, „mai ales dacă aceasta a fost în mod direct implicată în ascunderea tatălui natural de ea și de tribunal”. De fapt, „Biserica instituțională îl transferă pe tată în afara țării în care se află mama”. Ce regretabil este faptul că Biserica a ajuns să conceapă mecanisme menite să le împiedice pe fiicele Fecioarei Maria să ceară ce li se cuvine! Tocmai această instituție, care se bazează pe adevărurile și tainele izvorâte dintr-un copilăș născut în împrejurări atât de jenante, încât numai credința în originea lui miraculoasă îl absolvă de condiția de bastard!

Dea lungul secolelor, Biserica Romano-Catolică nu s-a schimbat prea mult. Amantele preoților continuă să fie „prostitute cu un singur bărbat”, iar copiii acestora, „fructe amare ale păcatului”. Amanții lor rămân căsătoriți cu Biserica, o instituție care le cere celibat și fidelitate și ascultare ca preț pentru vocația de ai urma lui Hristos și de a-l sluji pe Dumnezeu.

Capitolul VI

Cuceritorii și amantele lor

Când un teritoriu este ocupat în urma unei campanii militare, învingătorii obișnuiesc să exploateze sexual femeile populației cucerite. Înfrînute și lipsite de apărare, acestea au puține mijloace pentru a se apăra de prădători. Aservirea sexuală a femeilor subjugate datează din antichitate și încă mai este o temă tragică a războaielor și a perioadelor următoare acestora, când soldații și aliații lor civili își extind victoria și asupra populației civile.

În Lumea Nouă, după ce cucerirea europeană ia adus pe soldați, mai târziu pe coloniști, în contact cu femeile native, relațiile sexuale au luat turnura impusă de cuceritori. De obicei, se folosea forța, dar uneori apăsarea și dragostea. Dar nici în astfel de cazuri bărbații albi nu lua în considerare perspectiva căsătoriei cu femeile pe care le aleseseră alocându-le doar statutul inferior de amante.

Conchistadorii spanioli și femeile native

Malinche

Malinche

Hernan Cortes

În 1519, conchistadorii spanioli și comandantul lor, Hernan Cortes, și-au croit drum cu arma în mână prin vastul teritoriu al Mexicului de azi. Ei au distrus templele, au zdrobit armata împăratului Moctezuma și au distrus puternicul Imperiu Aztec. Deși conchistadorii îi disprețuiau pe nativi, considerându-i o rasă inferioară de păgâni, ei se foloseau de câțiva interpreți culturali, de muncitori și de spioni. Relațiile spaniolilor cu femeile native erau, uneori, exclusiv sexuale, dar alteori foarte apropiate și complexe. Dacă femeile ar fi fost europene, în mod normal, ar fi trebuit să se aștepte la un mariaj.

În perioada dezastrului militar și cultural provocat de cucerirea spaniolă, au existat doi nativi la fel de proeminenți ca Hernan Cortes, cuceritorul spaniol. Aceștia erau Moctezuma, împăratul aztec, și Malinche, consilierul diplomatic, ambasadorul și amanta lui Cortes.

Malinche a fost atât de importantă pentru Cortes, încât acesta a purtat întreg războiul militar și diplomatic pentru ai forța pe nativi să îi considere pe amândoi drept o unitate indivizibilă, fără să facă vreo deosebire între ei. Astăzi, latino-americanii o înfierează pe Malinche ca pe o trădătoare care ia respins pe bărbații nativi în favoarea cuceritorilor și care a dat naștere, alături de Cortes, unei întregi rase de metiși (mestizo). Eticheta disprețuitoare de malinchista, care vine de la numele ei, este atribuită azi oricărei persoane corupte de influențe străine.

Și istoria a zugrăvit un portret puțin măgulitor al tinerei amante a lui Cortes, prezentînd-o drept mincinoasă și superficială. Când spaniolul de (treizeci și patru de ani a văzut-o prima dată pe adolescentă Malinche, a fost uimit de inteligența și curajul ei. Vorbea mai multe limbi și sesiză diferențele culturale. Era traumatizată de trecutul ei, maturizată înainte de vreme și (dornică să profite de orice ocazie pentru a-și servi interesele personale.

Femeia, pe care spaniolii au numit-o Malinche, s-a născut în 1502 sau 1505 în satul Painalla, din

provincia Coatzacoalco a Peninsulei Yucatan. Tatăl ei, un cacique extrem de bogat, adică un nobil indigen, ce deținea orașe întregi și servitori, a murit când ea era încă un copil. Mama ei s-a recăsătorit, așa că Malinche dobândi curînd un frate vitreg.

Acesta avea să îi pecetluiască soarta. Mama, probabil instigată de noul soț, plănuia să scape de supărătoarea Malinche, pentru ca fratele ei să devină moștenitorul averii părintești.

Planul s-a desfășurat conform scenei clasice a confuziei de identități. La moartea unui copil de sclav, mama lui Malinche a îngropat cadavrul. După ce l-a „bocit” ca pe propria sa fiică, s-a grăbit să o vîndă în sclavie pe Malinche, care de acum era moartă din punct de vedere legal. Înainte să intre în adolescență, Malinche devenise proprietatea unui cacique mayaș din Tabasco, care cu siguranță că a folosit-o ca obiect sexual.

Nimeni n-o putea confunda pe Malinche cu o sclavă obișnuită. Avea o ținută aristocratică. Fusese în mod evident educată ca majoritatea fiicelor de nobili. În timpul șederii sale obligatorii în nord, învăța să vorbească și limba aztecă nahuatl din această zonă.

Dar, oricât de rafinată și desăvârșită ar fi fost, Malinche tot o sclavă rămânea. Nu s-a păstrat nici un înscris despre experiența ei, care se poate să fi fost dură sau nu. Totuși, cu siguranță că a fost teribil de îndurerată de smulgerea din căminul părintesc și de schimbarea statutului de moștenitoare aristocrată în cel de sclavă la străini.

În 1519, după câțiva ani de sclavie, căpitanul mayaș care o stăpânea o oferă pe Malinche, împreună cu alte nouăsprezece slave, ca ofrandă de Pace, lui Hernan Cortes, care tocmai sosise în misiunea sa de cucerire.

Cuceritorul acceptă darul și ordonă ca fetele să fie educate în spirit creștin și botezate. Aceasta avea să devină procedura standard în ceea ce le privea pe femeile native aservite sexual. Spaniolii se simțeau cu conștiința împăcată atunci când le obligau să întrețină relații sexuale cu ei. Uneori, spaniolii obișnuiau să își ia câte o amantă preferată, dar nici celibetarii nu au luat-o pe vreuna de soție.

De îndată ce femeile au fost creștinate, Cortes le-a evaluat și le-a oferit ofițerilor lui, deși, ca și el, mulți erau însurați. Malinche îi plăcu în mod deosebit pentru frumusețea ei ieșită din comun și pentru personalitatea ei, considerînd-o un dar potrivit pentru prietenul său apropiat, Alonso Hernandez Puertocarrero. A fost botezată Marina, fiindu-i acordat și titlul de Dona. Mai târziu, în semn de recunoaștere pentru influența ei asupra lui Cortes, aztecii iau adăugat și terminația tzin. Cum ei pronunțau pe „r” ca pe un „l”, Dona Marina, sau Marinatzin a devenit „Malinche”.

Malinche a fost doar pentru scurt timp amanta lui Puertocarrero, căci Cortes îl trimise în curînd pe acesta în Spania, pentru a înmâna o scrisoare regelui spaniol. Apoi o luă pe Malinche la el.

În campania sa de cucerire, șansele lui Cortes erau minime: șase sute de soldați și marinari spanioli se confruntau cu sute de mii de războinici nativi, într-un teritoriu străin și ostil. Atuurile lui Cortes erau dorința sa imperioasă de a-l distruge pe Moctezuma, armele spaniole superioare și consilierea neprețuită a întreprinzătoarei sale amante.

De la început, Malinche a cooperat cu Cortes pentru a-l ajuta să își atingă scopurile. Și de ce nu? Propria ei siguranță depindea de eforturile acestor străini, iar ea n-avea de gând să rămână loială poporului în mijlocul căruia se născuse și care o abandonase, făcînd-o monedă de schimb și în final, oferind-o cadou celor de care se temea. Ca amantă a lui Cortes, Malinche rămânea tot o sclavă, dar era în mod evident respectată și se bucura de încredere, participînd alături de iubitul ei la consiliile de război, împărtășindu-i îndoielile și temerile. Probabil că sclavia i se părea ușoară, un incident neglijabil. Trecutul ei amar trebuie să o fi învățat că cel mai înțelept era să devină persoana de legătură indispensabilă lui Cortes cu nativii, traducînd pe înțelesul lui obiceiurile și alianțele, dar și limba lor.

S-ar putea și ca Malinche să se fi îndrăgostit de Cortes. Li se întîmplase multor femei, atrase de ținuta lui impunătoare, de corpul lui musculos, de trăsăturile sale clasice și de mustața groasă, tunsă cu grijă, care îi încadra barba încăruntită. Ca și ei, lui Cortes îi plăceau provocările și nu ezită niciodată să își asume

riscuri. Este posibil ca atracția lor reciprocă să-l fi determinat pe Cortes să îl trimită în țară pe Puertocarrero, ca să o poată avea el însuși pe Malinche.

Înainte de plecarea bruscă a lui Puertocarrero, Malinche începuse deja să coopereze cu Cortes, lucrând împreună cu părintele Jeronimo de Aguilar. Părintele de Aguilar fusese de curând eliberat din mâinile nativilor, unde învățase o limbă pe care Malinche o cunoștea. La început, ea și Aguilar comunicau în această limbă, dar ea învăță curînd și spaniola. Din acel moment a tratat direct cu Cortes, însoțindu-l pe el și pe oamenii săi pretutindeni, chiar și în raidurile militare din toiul nopții.

Era ciudat să vezi într-o femeie nativă mîna dreaptă a comandantului militar spaniol. Dar Cortes nu încercă să ascundă sau să minimalizeze relația lor, pe care o menționa și în rapoartele oficiale.

Traducerea cuvintelor nu însemna aproape nimic dacă nu știai ce se ascunde în spatele lor. Așa că Malinche interpreta și evalua informația, punînd-o în relație cu politica și diplomația aztecă, unde popoare subjugate se aliau unele cu altele sub omnipotentul împărat Moctezuma. Deși era tânără, a devenit etnoantropologul și co-strategul rezident al lui Cortes, iar el considera sfaturile ei vitale pentru întreprinderea sa militară.

Malinche știa că nu își putea permite să facă greșeli în acest război trebuia purtat până la moarte. Un interpret indian și-a pierdut viața când a subestimat puterea lui Cortes, a fugit de partea celor din Tabasco și ia îndemnat să lupte, în loc să negocieze. După victoria umiltoare a lui Cortes asupra lor, care ia făcut să piardă vreo opt sute de oameni, aceștia l-au sacrificat pe interpret zeilor lor.

În ultimă instanță, campania spaniolă a opus-o pe Malinche lui Moctezuma. După toate probabilitățile, aristocrata înrobă și dezmoștenită nu ar fi avut nici o șansă să se asocieze cu puternicul împărat aztec, care era și comandant suprem al armatei imperiale. Dar Malinche se bază nu doar pe inteligența sa rece și abilitățile ei analitice, ci și pe credința în profeția aztecă potrivit căreia zeul alb cu barbă Quetzalcoatl avea să descindă din nou pe pămînt pentru a conduce imperiul lui Moctezuma.

Moctezuma, evaluînd rapoartele despre invadatorii spanioli, nu se putea decide dacă acest Cortes era vreun semizeu acolit de al lui Quetzalcoatl sau un muritor periculos ce trebuia distrus. Dar problema imediată a lui Cortes nu era Moctezuma, ci populația Tlaxcalană. Cortes le admira orașele ordonate și inteligența, și știa că își urăsc opresorii azteci, însă nu avea certitudinea că se vor alia cu el.

Cortes îi împărtăși lui Malinche temerile sale, instruind-o să se amestece printre aceștia și să încerce să obțină informații. În timp ce ea rătăcea voit în văzul lumii, o femeie cacique mai vîrstnică a abordat-o discret, îndemnînd-o să își părăsească însoțitorii străini. Bărbații noștri se pregătesc și îi ucidă și să îi sacrifice, spuse ea. Cazane întregi cu roșii și ardei au fost deja puse pe foc. În curînd războinicii lui Moctezuma îi vor ataca și ucidă până la unul pe străini. Corpurile lor vor fi puse în oale și sacrificate zeilor, iar preoții vor mânca tocăniță preparată din carnea lor condimentată.

Fugi cât mai poți, o sfătui bătrîna pe Malinche. Și (ajungînd la adevăratul motiv al intervenției sale), fiindcă ești așa de tânără și de frumoasă, te voi adăposti eu, pentru a te face soția fiului meu.

Malinche cântări oferta. Dacă atacul este secret, tu de unde știi toate acestea? întrebă ea. Răspunsul veni imediat: soțul ei era un cacique a cărui supunere fusese cumpărată de curînd de Moctezuma.

Acesta trebuie să fi fost momentul adevărului pentru Malinche. Banda lui Cortes era în pericol de moarte și, dacă respingea protecția femeii avea să sfârșească și ea în oală fierbinte alături de iubitul ei. Femeia îi oferise mîntuirea. Nu trebuia decât să rămână pe loc și să lase forțele lui Moctezuma să-i omoare pe spanioli. Apoi avea să devină nevasta un nobil de rang înalt, reluînduși locul bine meritat în societatea aztecă. Avea să îngrijească gospodăria soțului, să supravegheze prepararea manuală a ciocolatei, măcinarea porumbului, coacerea pâinișoarelor de porumb „tortillas”, măturarea și curățarea casei. Sclavia ei va fi dată uitării, iar drepturile dobîndite la naștere îi vor fi restituite. Și până să se refacă spaniolii și să reia misiunea învinsului Cortes, Moctezuma și Imperiul Aztec aveau să prospere.

Totuși, Malinche îl alege pe Cortes, amantul străin care o evaluase justa ei valoare, îi aprecia inteligența și care depindea de sfaturile, punîndu-și viața în mâinile ei. A ales și creștinismul, pe care îl îmbrățișa

și pentru care pleda cu fervoare. A respins societatea care o alungase o înrobise, își întoarse fața de la religia ai cărei zei erau atât de cruzi, și care nu promiteau viață de apoi nici pe pământ nici în altă parte.

Dar femeia nu a ghicit nimic din frământările ei. Mulțumesc! îi spuse Malinche. Accept propunerea ta generoasă, dar, înainte de a veni să locuiesc la voi, aș vrea să mă strecor înapoi în tabără pentru a-mi aduce hainele și bijuteriile.

Malinche se grăbi înapoi la Cortes. După avertismentul ei, spaniolii prinseră și interogară un membru al tribului Cholulan, care le dezvălui mai multe amănunte despre complot. Între timp, la poarta orașului, războinicii lui Moctezuma așteptau cu armele lor din lemn, macanas, ascuțite cu roci de silex sau obsidian, pregătindu-se să-i răpună pe oamenii albi sau să îi ia prizonieri pentru ai da hrană zeilor lor setoși de sânge. Văzându-i pe preoții azteci cum le deschideau pieptul prizonierilor pentru a le smulge inimile încă pulsându-le și a le aduce ofrandă zeilor, Cortes și oamenii lui se temeau de prizonieriat mai mult decât de moartea în bătălie. Cortes se hotărî să lanseze o ofensivă surpriză. El și oamenii săi i-au dominat pe Tlaxcalani și, înainte de sfârșitul bătăliei, au ucis trei mii dintre ei.

Unul dintre ofițerii lui Cortes a relatat apoi că Malinche „a dat dovadă de o asemenea bărbăție, încât, deși auzise că nativii aveau de gând să ne ucidă și să ne mănânce, și deși ne văzuse înconjuțați în ultimele bătălii și știa că mulți eram răniți și bolnavi, nu a dat semne că s-ar fi temut, manifestând un curaj care îl depășea pe cel al unei femei”.

Cortes îi aprecia devotamentul, împluternicind-o să conducă dificilele tratative cu populația indigenă. Punctul cel mai sensibil îl reprezentau grațioasele temple piramidale ale aztecilor, pe care intenționa să le distrugă. Pentru el și oamenii săi, acestea nu erau lăcașuri de cult, ci abatoare sângeroase care duhneau de sânge uman.

Dar aliații indigeni ai spaniolilor au fost îngroziți de acest atac asupra religiei lor. Inepuizabila Malinche își propuse să îi convertească, își predica noua religie și le explica de ce aceste monumente închinatelor divinități mai mici și mai crude trebuia distruse. Apoi spaniolii au transformat în ruine templele aztece îmbibate de sânge, iar Cortes, cu Malinche alături, își continuă marșul către cea mai mare fortăreață a Lumii Noi, capitala aztecă Tenochtitlan.

Victoriile lui Cortes îl uimira pe Moctezuma. În disperare de cauză, împăratul își invită dușmanii spanioli în Tenochtitlan, sperând să îi poată atrage într-o ambuscadă. La început, ambele tabere menținură aparențele prieteniei. Dar când Cortes descoperi că Moctezuma pregătea o rebeliune în rândul aliaților indigeni ai spaniolilor, îi reproșa gazdei sale acest fapt. Malinche interveni și îl convinse pe Moctezuma că soldații spanioli aveau să îl ucidă dacă nu coopera. Pentru a-și salva viața, împăratul se mută în tabăra spaniolă. Acolo, într-un fel de arest la domiciliu, continuă să își administreze imperiul.

A fost nevoie de geniu să îl convingă pe Moctezuma să se pună la adăpostul bandei pestrițe a lui Cortes, și numai Malinche avea abilitatea și subtilitatea necesară să realizeze așa ceva. Timp de șase luni, Moctezuma însuși contracara cu succes orice conspirație pregătită de oamenii lui contra atacatorilor spanioli. Moctezuma și Malinche se despărțiră când grosul contingentului militar spaniol părăsi Tenochtitlanul, lăsându-l pe împărat păzit numai de un grup restrâns de soldați. Comandantul acestui grup confundă o sărbătoare religioasă cu un atac și îi ucise pe participanți. Fragilul echilibru dintre spanioli și azteci dispăru, căci aztecii se luptară furioși pentru a-și răzbuna civilii uciși. În timp ce Moctezuma îi îndemna să renunțe la luptă, piatra lansată dintr-o praștie îl răni mortal.

În încăierarea care a urmat, mulți dintre oamenii lui Cortes au murit și toți caii au fost răniți. Malinche supraviețui, ieșind de sub cadavrele spaniolilor și fugind. Conștient de gravitatea pierderilor suferite, Cortes plânse, sprijinit de un copac.

Un an mai târziu, Cortes și aliații săi asediază din nou Tenochtitlanul, înfometându-i pe locuitori. La data de 13 august 1521, orașul s-a predat. Atunci Cortes începu să refacă ceea ce distrusese.

Între timp, Malinche rămase gravidă, iar în 1522 îi născu un fiu, pe Martin, care, conform tradiției, este considerat primul mestizo. Dar acest eveniment important nu strânse legăturile dintre Cortes și amanta

sa. Dimpotrivă, a fost începutul despărțirii lor, deși au continuat să colaboreze. Motivele acestei bruște răcirii a relațiilor a fost faptul că Hernan Cortes urma să fie ridicat la rang nobiliar și știa că Malinche nu putea accede niciodată la același statut. Și aceasta nu numai pentru că el era căsătorit ci și pentru că, indiferent de contribuția ei la campania militară, Malinche rămânea o femeie nativă cu pielea întunecată pe care spaniolii aveau să o privească doar ca pe o sălbatică. Pentru a nu cădea în ridicol în ochii compatrioților, Cortes încetă să se mai culce cu ea și trimise după soția sa spaniolă, Catalina Suarez Marcyda. Apoi Catalina muri, dar decesul ei prematur nu schimbă situația. Cortes se achită de datoria pe care o avea față de Malinche căsătorind-o cu unul dintre căpitani săi, cavalerul Juan Jaramillo. Peste un an se născu fiica lor, Maria Jaramillo. Căsătoria lui Malinche a fost nefericită. Deși Cortes făcuse din ea o femeie bogată, dăruindu-i terenuri vaste, o legase de un om despre care camarazii lui spuneau ulterior că ar fi luat-o de nevastă la beție. Poate că așa a fost. Aristocrații spanioli nu se căsătoreau cu femei indigene, iar Jamarillo a reprezentat o excepție nefericită. Când Malinche muri, câțiva ani mai târziu, soțul ei nu așteptă decât vreo câteva săptămâni înainte de a se recăsători.

Istoricii latino-americani și tradiția au crucificat-o pe Malinche ca pe o trădătoare a poporului ei. Cât timp a fost împreună cu Cortes, și după aceea, că nevastă a lui Jamarillo, trebuie să fi îndurat aceleași necazuri ca oricare alt indigen. Nu putem face decât presupuneri cu privire la suferința sau mirarea ei atunci când Cortes a refuzat să o ia de soție, dar probabil că a înțeles că iar fi periclitat cariera. Chiar și ca amantă respectată și bogată a lui Cortes, înrobita și dezmoștenita Malinche s-a redefinit în asemenea măsură, încât acum împarte cu Cortes gloria și stigmatul de a fi cucerit Imperiul Aztec.

„Nevestele rurale" în America colonial

Pocahontas

Eroina uneia dintre cele mai romantice povești nord-americane este Pocahontas, fiica atrăgătoare și curajoasă a unui puternic lider tribal. În mai 1607, la doisprezece ani, își privea tatăl pregătinduse să îl execute pe căpitanul John Smith, inițiatorul și conducătorul coloniei de luptători Chesapeake Bay. Dar Pocahontas, care se pare că se îndrăgostise fulgerător de carismatica față palidă, se aruncă lângă el pe piatra de execuție și, luându-i în brațe capul bărbos, pleda cu succes pentru viața lui.

Câțiva ani mai târziu, coloniștii o răpiră pe Pocahontas, pentru a o folosi ca monedă de schimb în bătăliile crunte pe care le purtau cu tribul ei. În același timp, ei îi acordară respectul cuvenit unei fiice de șef de trib. O impresionară atât de puternic, încât ea se converti la creștinism, fiind botezată Lady Rebecca. De asemenea, se îndrăgosti de John Rolphe, unul dintre coloniști. Cu acordul tatălui ei și al guvernatorului de Virginia, cei doi se căsătoriră.

Povestea lui Pocahontas este nobilă și romantică, iar faptul că ea a murit la douăzeci și ceva de ani, înainte ca Rolphe să aibă timp să se plictisească de ea, îi adaugă o aură tragică. Dar mii de alte femei native au avut relații mai puțin romantice cu coloniștii. Aceștia, deși uniți prin căsătorie cu ele, se descotoroseau de „nevestele rurale" de parcă ar fi fost niște simple amante.

Viața la frontiera mardică (nord-americană) și în zona negoțului cu blănuri era dură. Natura părea potrivnică, vitregia ei manifestându-se prin furtuni distrugătoare și un pământ arid, acoperit de pietre. Foametea lovea, neînduplecată ca și iernile. Pericolul pândea pretutindeni: în sălbăticia pădurii, unde urșii și alte fiare îi puneau pe fugă pe invadatori și în așezările sumbre, aflate mereu în calea indigenilor ostili. Singurătatea și teama reprezentau adevăratele molime. Femeile blocate la fermele izolate își pierdeau adesea mințile.

În lumea incertă a Americii coloniale, care abia începea să fie cucerită și populată, soarta punctelor de comerț cu blănuri și a unor întregi așezări depindea de modul în care se înțelegeau conducătorii locali, fie ei fețe palide sau piei-roșii. Dar indigenii dezrădăcinați, decimați de alcool și bolile preluate de la omul alb, și oamenii albi, nerăbdători și siguri de superioritatea lor rasială și morală, nu găseau întotdeauna calea spre o alianță stabilă. Destul de des deveneau aprigi dușmani.

La începutul secolului al XVII-lea, epoca lui Pocahontas, comunitățile indigene erau încă relativ intacte, cu o puternică tradiție matriarhală și structuri de conducere tribală care includeau și femei puternice. Nou-veniții europeni interpretau greșit și criticau obiceiurile culturale ale nativilor americani, mai ales pe cele referitoare la femei. Coloniștii respingeau un mod de viață care includea drepturi egale la divorț și pentru femei. De asemenea, convingerea lor cu privire la infidelitatea femeilor îi făcea să disprețuiască matriarhatul: un bărbat putea fi sigur că prin venele copiilor surorii sale curge sângele său, declarau ei, dar nu avea aceeași certitudine în ceea ce privește pe copii nevestelor lor.

Totuși, unii europeni, mai ales cei implicați în negoțul cu blănuri, s-au familiarizat cu stilul de viață al indienilor, unii chiar adoptându-l ca atare. Le era mult mai ușor să și-l însușească ori de câte ori aceasta se potrivea cu propriile lor interese. De exemplu, comercianții se căsătoreau adesea cu indience după legea lor, aceste „neveste rurale” servindu-le drept partenere sexuale, muncind cot la cot cu bărbatul pentru mâncare, jucând rolul soției europene. Totuși, și din cauza expunerii premature la boli și la alcool, ele trebuiau să își lase copiii la mâna bărbaților lor, așa cum dictau legile patriarhale, nu cele matriarhale.

Dar cea mai mare și persistentă problemă a lor era abandonul, ele trăind mereu cu spaimă că soții lor aveau să le lase baltă. Nu erau temeri deșarte. Peste tot în jur, bărbații albi își părăseau soțiile native și își luau altele, fie tot native, fie albe. Cu alte cuvinte, căsătoria avea înțelesuri diferite pentru fiecare dintre parteneri. Soțiile native se așteptau la monogamie, dar soții albi le dezamăgeau în mod constant, însoținduse cu alte femei.

Înainte de secolul al XIX-lea, bărbații nativi aprobau aceste uniri pentru a stabili alianțe comerciale avantajoase sau chiar preferențiale. Unele triburi chiar își arogau dreptul colectiv de a căuta bărbați potriviți. În timp ce altele lăsau ca atracția personală să își spună cuvântul. Dar cu toții insistau asupra oficializării acestui aranjament după obiceiul locului.

Ritualul de căsătorie al nativilor era similar cu cel al europenilor. Viitorul soț trebuia să viziteze părinții fetei pentru a obține consimțământul lor la această uniune. Rudele cereau un preț de mireasă; de obicei se plătea cu un cal. Apoi mirele fuma pipa rituală cu viitoarele rude sau cu căpeteniile tribului, între timp, rudele fetei o pregăteau pe aceasta pentru noul ei rol. O curățau de grăsimea de urs și îi înlocuiau straiile tradiționale cu altele noi, de obicei europenești: bluză, fustă scurtă, jupon și ciorapi lungi. În cele din urmă, mirele, noul squaw min, cum era numit un alb care se căsătorea cu o nativă, își ducea mireasa acasă. Din acel moment devenea soțul ei, iar ea, soția lui.

Bărbații care ignorau sau nu înțelegeau aceste obiceiuri plăteau scump. „Toate neamurile sunt la fel când vine vorba despre obiceiuri”, scrie un comerciant bătrân. „Riști să te trezești cu capul spart dacă iei o fată din ținutul ei fără acordul părinților.”

Perspectivile asupra căsătoriei erau destul de diferite, înainte de secolul al XIX-lea, mulți soți se considerau legați de consoartele lor în mod legal, tribunalele englezești optând pentru această interpretare. Dacă angajatorii albilor încercau să îi oblige să se descotorosească de nevestele lor native, mulți refuzau și apărau legitimitatea căsătoriei lor.

Probleme grave se iveau atunci când un squaw min era angajatul companiei, nu un întreprinzător independent. În cazul lor, pensionarea presupunea și întoarcerea în țara natală, care punea capăt multor căsătorii.

«Nevestele rurale» nu erau considerate soții „adevărate”, iar albi înconjurau vagoanele pentru a le ține la distanță. Rasismul juca un rol important, și mulți bărbați care beneficiaseră de avantajele căsătoriei cu native în ținutul sălbatic erau îngroziți la gândul că o femeie indigenă s-ar putea muta alături.

Unii dintre soți preferau să rămână în teritoriile nativilor. Alții „faceau schimb”: își căsătoreau nevestele, care începuseră să îi încurce, cu nou-veniți. Unii pur și simplu își luau lumea în cap. Părăsite, nevestele lor își împachetau lucrurile, își luau copiii cu sânge amestecat și se întorceau la triburile lor, care le primeau înapoi fără a le stigmatiza nici pe ele, nici pe copii. Ba chiar unele triburi îi considerau pe acești copii superiori; vânători mai buni și mai curajoși și îi inițiau cu bucurie în tainele tribului.

În primele decenii ale secolului al XIX-lea s-a înregistrat o avalanșă de misionari moralizatori rigizi, precum și un număr tot mai mare de adulți cu sânge astfel amestecat. Apoi schimbările demografice și noua situație economică au aruncat o lumină nefavorabilă asupra căsătoriilor consumate după obiceiul locului.

Dar atacul concentrat asupra căsătoriilor rurale nu le-a pus capăt. Bărbații albi începeau să vadă femeile native ca pe obiecte sexuale mai degrabă decât ca pe tovarășe de viață. În scurt timp, redefinirea noțiunii de nevăastă rurală a schimbat dramatic situația a mii de femei. Acest lucru era mai valabil îndeosebi în cazul celor cu sânge amestecat, cărora le lipsea atât siguranța femeii native neaoșe, cât și conștiința propriei persoane. Umilite să se vadă brusc prezentate ca amante, în loc de soții, aceste femei își ucideau uneori pruncii, fiindcă nu se simțeau capabile să îi crească singure.

Sally Fidler, Betsey Sinclair și Margaret Taylor

Sally Fidler

Betsey Sinclair

Margaret Taylor

Sally Fidler, o femeie cu sânge amestecat, era nevăastă de țară tipică a secolului al XIX-lea. În 1818, bonomul William Williams, guvernatorul Companiei Hudson's Bay, căuta companie, așa că Sally fu bucuroasă să i se alăture. Credea că devenise soția lui. După ce ea îi născu doi copii, el fu transferat în altă regiune, iar ea află că se păcălise. Williams a părăsit-o pe Sally cu cei doi copii și a chemat-o pe nevasta lui albă să-l urmeze la noul post.

George Simpson, succesorul lui Williams, a avut și el aventuri cu femei cu sânge amestecat. Printre primele s-a numărat și Betsey Sinclair, care, ca și Sally Fidler, a presupus că ea și Simpson erau căsătoriți, însă Simpson o numea „articolul meu... un appendice inutil și scump”, și se referea la alte neveste rurale ca la „amante indiene”. Nici statutul de părinte nu marcă vreo schimbare de atitudine din partea lui Simpson. Deși Betsey îi născuse o fetiță, el continua să vadă în ea o marfă. Când a fost mutat în alt post, a transferat-o și pe ea: a cedat-o prietenului său, John G. McTavish. Fă ce vrei cu ea, l-a instruit el, atrăgându-i însă atenția că ea nu trebuie să devină „magazin universal”, ceea ce probabil că se referea la eventualitatea că ea să nu ajungă un obiect sexual accesibil oricui ar fi dorit-o.

Următoarea relație a lui Simpson (nu includem aici aventurile de o noapte) începu la fel de întâmplător. Dar timpul trecea, iar sentimentele sale pentru Margaret Taylor deveneau tot mai puternice și mai profunde,

Margaret se născuse în 1805 (1810, conform unor surse), ca fiică a lui George Taylor, angajat al Companiei Hudson's Bay și a nevestei lui native, pe nume Jane. Margaret a fost unul din cei opt copii abandonați în 1815, când George s-a pensionat și a plecat singur în Anglia, fără să se uite înapoi și fără să facă nici un aranjament financiar.

Jane supraviețui împreună cu numeroasa ei familie, legându-se de sucursala companiei Hudson's Bay. Când Simpson sosi aici ca guvernator, îl angaja pe fratele lui Margaret ca servitor personal. În 1826, când Margaret avea douăzeci și unu de ani, ea deveni următoarea nevestă nativă a lui Simpson.

Margaret concepu un copil aproape imediat. Înainte ca ea să nască, Simpson plecă în altă parte cu treburi, lăsând aceste instrucțiuni brutale lacheului său, McTavish: „Fii cu ochii pe marfă, te rog, și dacă scoate ceva la timpul potrivit și de culoarea cuvenită, ocupă-te de ei, iar dacă ceva nu-i în ordine, fă-i pachet și trimite-i în treaba lor”.

Așa-zisa marfă însă, era o femeie excelentă, și atât de devotată lui, încât, la întoarcere, Simpson își recunosc și întreținu copilul, pe George. La scurt timp după nașterea lui George Junior, rudele lui Simpson interveniră, și-i reproșară că se înjosește încurcînduse cu o amantă nativă, chiar dacă el o ținea ascunsă, așa cum se cuvenea. Dar Simpson se atașase prea mult de Margaret ca să se poată lipsi de prezența ei constantă.

„Marfa îmi aduce o mare alinare”, îi mărturisea el lui McTavish.

Când Margaret rămase gravidă cu cel deal doilea fiu al lor, Simpson se duse în Anglia în vacanță. Înainte să plece, se îngriji să nu le lipsească nimic ei, lui George Junior și viitorului copil și se referi la fratele ei ca la cumnatul său. Toate gesturile acestea o liniștiră pe nevasta lui de la țară, care îl adoră.

Dar, în timpul sejurului lui Simpson în Anglia, afecțiunea sa pentru Margaret păru să se evapore, căci se îndrăgosti de verișoara sa, Frances Simpson. Margaret și copiii au fost dați uitării. La nunta lui Simpson, nimeni nu menționa că fidela și gravida Margaret Taylor ar putea fi un posibil obstacol în calea unirii celor doi.

Înainte ca Simpson să ajungă înapoi în Canada, Margaret, ca de altfel toată lumea din sat, auzi că el avea să fie însoțit de mireasă lui. Simpson își dădu silința să o țină pe Margaret și pe copii la distanță de Frances. Probabil că bănuia că Frances ar fi fost neplăcut surprinsă, ba chiar oripilată de acest amestec de gene, și dezgustată că el a putut iubi o femeie cu pielea închisă la culoare. De asemenea, ar fi putut să suspecteze faptul că Margaret încă se mai bucura de afecțiunea soțului ei.

Nu știm dacă Frances a aflat vreodată despre Margaret și despre băieții ei, dar Margaret sperase ca măcar acum Simpson să-și petreacă restul zilelor cu ea.

Cu toate acestea, Simpson nu a uitat-o definitiv pe Margaret. După ce s-a instalat confortabil împreună cu Frances, el ia aranjat lui Margaret o căsătorie cu Amable Hogue, unul dintre foștii săi comis-voiajori, un experimentat neguțator de blănuri ce devenise ulterior zidar; îi oferii lui Hogue și o proprietate pe malul râului Assiniboine. „Bucățița guvernatorului”. Peggy Taylor, este măritată și cu “Amable Hogue”, remarcă disprețuitor un contemporan, „ce decădere... de la guvernatoare la scroafe.” Ca soție a lui Amable Hogue, Margaret a mai supraviețuit cincizeci de ani. În mod curios, unul dintre fiii ei a descris-o mai târziu ca scoțiană, o eroare pe care descendenta ei, Christine Welch, este înclinată să i-o atribuie chiar lui Margaret. Dacă Welch are dreptate, atunci strămoașa ei s-a dezis de originea sa pentru a-și apăra fiicele de trădarea oamenilor albi, care le disprețuiau pe femeile cu sânge amestecat și le-ar fi tratat așa cum o tratase și pe ea Simpson.

Întrădevăr, purtarea lipsită de respect a lui Simpson marchează un punct de cotitură în insituația mariajului rural. Până atunci, era acceptat ca o formă legală de căsătorie de drept comun. Dar, pe măsură ce mofturile sociale ale secolului al XIX-lea erodau acest concept și tot mai mulți soți albi își renegau obligațiile față de soțiile lor native, instituția căsătoriei rurale a fost alterată, ajungând un fel de șaradă în care bărbații cunoșteau temerile femeilor: că urmau să fie amante alungate la cel mai mic capriciu. Astfel, apărând cu Frances la braț, Simpson nu a făcut decât să expedieze toate nevestele rurale

ca pe niște „bucăți maronii”, sau „bucățele de cupru de schimb”. Usturătoare cuvinte din partea bărbatului care, cândva, o iubise pe Margaret Taylor.

Acestui rasism ia căzut victimă și Mary, superba soră a lui Margaret. Un tânăr admirator alb auzi că Mary a refuzat o cerere în căsătorie fiindcă se așteptase la o astfel de cerere din partea lui. Alarmat, el îi trimise vorbă nu s-ar căsători niciodată cu o femeie cu sângele amestecat, chiar dacă era așa de frumoasă ca ea.

Mary a mai fost umilită și când a călătorit în Anglia, pentru a se alătura unui domn alb vârstnic care a promis să se însoare cu ea. „Logodițelul” își retracta făgăduiala, dar se oferă să o facă amanta lui. Mary refuză și se întoarse acasă, unde căzu pradă unei depresii care îi sperie pe prietenii ei. Ei înțeleseseră la fel de bine ca și ea situația sa precară, și cât de neajutorate erau femeile native care deveneau o povară pentru iubiți lor albi, după ce se lăsau seduse de ei. Aceștia nu ar fi sfidat niciodată societatea căsătorinduse cu ele.

Femeile native mai cădeau victime și unui tip de creștinism bigot care pătrunsese în America de Nord prin intermediul misionarilor, preoților și habotnicilor. Preoții anglicani înfierau nevestele rurale, referindu-se la ele ca la o marfă și identificându-le generic ca pe native fără nume, de rase și caste sociale mixte, de parcă nu ar fi fost persoane reale cu nume individuale. Un profesor deosebit de fanatic, John Macallum, le-a poruncât elevilor să-și ostracizeze propriile mame, dacă acestea nu erau căsătorite religios cu tații lor.

Femeile albe, tot mai prezente în așezările nord-americe, aveau și ele prejudecăți rasiale. Le denigrau pe indience ca squaws, dar ostilitatea lor izvoră din conștiința faptului că nativele erau foarte frumoase și din teamă că atitudinea lor mai relaxată față de sex le făcea rivale de temut, care trebuia eliminat cu orice preț din competiția pentru bărbații necăsătoriți.

Câteva excepții au apărut într-un grup de elită, format din fete ai căror părinți au încercat să le ferească de discriminarea rasială care distrugea viețile altor femei native. Aceștia și-au educat fiicele și le-au pregătit pentru societatea albilor într-o asemenea măsură, încât bărbații cu sânge amestecat arareori puteau aspira să obțină acordul părinților lor pentru a se căsători cu ele.

Câțiva judecători luminați au încercat, fără succes însă, să îi oblige pe bărbații albi să se căsătorească legal cu femeile native și să le aloce o treime din averea lor. Amantele abandonate, care descopereau că nevasta rurală nu era de fapt nevastă erau nevoite să se întoarcă la triburile lor, care aveau grijă de ele cum puteau.

Conceptul de mariaj rural are la bază relația dintre femeile native și bărbații albi care colonizau teritoriile acestora. Prin crearea de uniuni matrimoniale recunoscute și garantarea legitimității vârstarelor acestora, nevoile ambelor părți și ale ambelor culturi păreau satisfăcute. Dar statuțul inferior al „nevastei rurale”, de femeie și de nativă, a erodat buna-credința pe care se baza această instituție. Și acestei defecțiuni i-au căzut victime femeile, încurajate să creadă că erau soții, când, de fapt, bărbații lor le priveau ca pe niște simple amante.

Amantele din Asia cucerită

Le Ly Hayslip și Dao Thi Mui

În Japonia, la începutul secolului al XX-lea, Madama Butterfly, iubitoarea și credula eroină japoneză a operei lui Giacomo Puccini, a descoperit cu lacrimi în ochi că Pinkerton, chipeșul ei navigator american, nu avea să se mai întoarcă la ea niciodată. Peste câteva decenii, în timpul războiului vietnamez și după încheierea acestuia, când mii de Madame Butterfly au așteptat și au sperat ca soldații străini să își onoreze promisiunile de căsătorie, bani și viză, o nouă tragedie muzicală a fost adaptată la povestea lor, iar Madama Butterfly a devenit Miss Saigon.

O realitate tristă a fiecărei ocupații militare o reprezintă tinerii soldați ațâțați care vânează femeile

populației din zonele sau țările ocupate, fără teamă, și fără sentimentul de vinovăție.

Le Ly Hayslip

Dao Thi Mui

Războiul din Vietnam a creat mii de Miss Saigon. Unele i-au iubit pe mericanii lor. Altele visau doar să-și întemeieze o nouă viață în Statele Unite. În *When Heaven and Earth Changed Places: A Vietnamese Woman's Tourney from War to Peace* (Când cerul și pământul au făcut schimb de locuri: Drumul unei vietnameze de la război la pace), Le Ly Hayslip relatează despre neajunsurile vieții ei ca amantă a soldaților americani înainte să îl întâlnească pe Ed, soldatul care a adus-o în Statele Unite.

După ce războiul a distrus satul lui Le Ly, lăsându-l cu „șanțuri rupte, recolte compromise și cotețele animalelor goale”, ea și-a găsit de lucru ca servitoare. Angajatorul ei vietnamez, „un țap într-o casă plină de doici”, o seduse și apoi o abandonă când rămase gravidă. Primul american din viața lui Le Ly a fost Big Mike, care o vindea altor colegi încorporați, activitate din care avea să scoată un frumușel teanc de bancnote de dimeniunea unei vărzuci, adică vreo patru sute de dolari. Ulterior, regretă această alunecare temporară în prostituție și se angajă la un spital. Nu era virgină sau „fată cu cireșе”, declară Le Ly, dar nici prostituată.

La spital, Le Ly îl întâlnește pe Red, un tehnician medical american pistruiat, ai cărui dinți proeminenți îl făceau să semene cu șoriceii care dădeau iama în cutiile de orez. Curînd, Le Ly se obișnuie să treacă cu vederea figura comică a lui Red, căci acesta era, sau cel puțin așa părea, amabil și respectuos.

Începură să trăiască împreună și, la insistențele lui Red, Le Ly demisionă din slujba de la spital pentru a se angaja ca dansatoare disco la un club deținut de un american. Când respinsese sugestia patronilor de a se dezbrăca, Red își dădu arama pe față: „Nu ești singura gălbejită din lume”, mârâi el. Le Ly renunță la el, dar nu și la dependența de soldații americani.

Următorul amant al lui Le Ly a fost Jim, un mecanic de elicopter cu strămoși chinezi și irlandezi. La început relația lor a fost idilică, dar Jim bea mult și devenea violent atât acasă, cât și în public. Într-o zi a fost arestat de Poliția Militară americană. Le Ly se mută înapoi la mama ei, care îi creștea fiul.

Următorul pe listă avea să fie Paul Rogers, un ofițer texan al Forțelor Aeriene. Au trăit împreună, dar el era rezervat și nu făcea nici un fel de promisiuni. Nu e un tip cu care să stabilești o relație de durată, o avertizau prietenii, căci în scurt timp o să fie trimis acasă. Paul nega și spunea că tocmai semnase un contract pentru încă șase luni. Apoi, într-o zi, arbora o mină tristă, o sărută pe Le Ly și mărșăluie departe de Vietnam și de viața lui Le Ly. Dacă nu apărea Ed, un sexagenar care s-a căsătorit cu ea, Le Ly ar mai fi fost și acum Miss Saigon.

Dao Thi Mui nu a fost la fel de norocoasă. În tinerețe, soarta părea să-i suradă. Era cea mai frumoasă fată din sat. Părinții îi aranjaseră o căsătorie tradițională cu un polițist. Brusc, a urmat exodul nordic, când toți cei asociați cu regimul francez au fost nevoiți să fugă. Rudele prin alianță ale lui Mui lucrau la Departamentul Marin, care ia trimis în Saigon. Acolo, soțul ei s-a înrolat în Forțele Armate Aeriene. Au avut împreună trei copii.

În 1964, soțul și unul dintre copiii lui Mui au murit într-un accident. Mui rămăsese singurul sprijin al familiei. Și-a cumpărat o căruță și a început să vândă suc natural în fața unui bar frecventat de americani. Unul dintre obișnuiții locului era Henry G. Higgins, un doctor american de patruzeci și unu de ani, care lucra la departamentul de comunicații al armatei. Henry îi făcea curte lui Mui, cumpărând tot sucul și împărțindu-l însoțitorilor săi. După cinci luni, o invită să locuiască cu el. Au fost amănți timp

de trei ani, timp în care ea ia născut doi fii, pe Minh și pe Thao Patrick Henry.

Thao chiar semăna cu Henry, dar era blond, nu însă și Minh, ale cărui trăsături nu erau atât de puternic conturate. Henry îi trata la fel pe băieți, dar refuza să îl recunoască pe Minh drept fiul său. După ce Henry pleacă din Vietnam, se mai întoarce pentru scurt timp, ca să predea într-un spital militar din Saigon, după care părăsi definitiv țara. Până în 1978, el continuă să scrie și să trimită bani pentru Mui și Thao. La vremea aceea, Saigonul fusese ocupat de Vietcong, iar Mui presupusese că dislocarea socială produsă trebuie să fi stopat scrisorile lui Henry către ea.

Între timp, Mui reușise să îl trimită pe Minh în Statele Unite, în cadrul proiectului pentru părinți sociali, dar de atunci nu a mai primit niciodată vești despre el. Noul regim a condamnat-o la muncă silnică la canal. Se trezea la patru dimineața, era dusă cu autobuzul la Hoc Mon, la treizeci de kilometri în afara Saigonului. Până la șapte seara săpa stând în apă până la piept și mânca numai o porție de orez cu carne stricată. La sfârșit de săptămână vindea benzină ca să câștige ceva bani. După luni de muncă grea, s-a îmbolnăvit de malarie. A reușit să mituiască un funcționar oficial cu niște aur pus deoparte pentru zile negre și a obținut eliberarea de "îndatoririle sale sociale".

Povestea lui Mui este o litanie a supraviețuirii la limita subzistenței: muncă dură, șiretenie, mituire, patru încercări de evadare ale fiului ei, Thao. În 1982 s-a înscris într-un Program de Plecări Planificate pentru a merge în Statele Unite, dar a durat un deceniu până să-i fie luată în considerare cererea. Între timp, o scrisoare datată 16 august 1984, de la Banca Miami Shores, Florida, îl informa pe Thao că Henry Higgins murise și îi lăsase 40 000 de dolari, iar lui Mui, 2 500 de dolari. Din nefericire, banii puteau fi ridicați numai în Statele Unite, personal. În ciuda acestei moșteniri substanțiale, ani în șir, Mui și familia ei au dus o existență precară așteptând momentul în care țara lor se va schimba și vor putea, în fine, ajunge în Statele Unite.

Înainte de a muri, Henry Higgins intenționase sincer să se îngrijească de copilul pe care îl știa ca fiind al său, dar fostei sale amante îi lăsase numai o sumă simbolică. În pofida suspiciunilor sale cu privire la Minh justificate sau nu, comportamentul său din Saigon fusese atent atât față de Mui, cât și față de copii. Le-a trimis scrisori și bani atât cât a putut și l-a inclus în testament. De fapt, este posibil să le fi expediat bani în mod regulat, dar autoritățile comuniste obișnuiau să își însușească că „prăzi de război” astfel de bunuri interceptate din lumea capitalistă.

Henry nu ia promis niciodată lui Mui că o va lua de nevastă, îi spusese de la început că era căsătorit și despărțit de soție. Cu toate acestea, Mui s-a referit mereu la el ca la soțul său. Poate că a făcut asta ca să își grăbească tranziția sinuoasă spre lumea liberă, sau pentru a șterge pata ilegalității care plutea asupra copiilor ei. Viața Americano-asiaticilor e și așa destul de grea printre vietnamezii puriști, iar copilul bastard al unui soldat dușman poartă un dublu stigmat. Cât despre Mui, dacă Henry era soțul ei, ea nu putea fi stigmatizată ca prostituată.

Mii de soldați americani și-au tratat amantele vietnameze la fel ca Henry Higgins, iubindu-le, lăsându-le gravide și părăsindu-le, pentru a le trimite mai târziu bani în mod regulat, sporadic sau deloc. Higgins se numără printre cei mai responsabili, deși nu a luat-o în căsătorie pe Mui și nici nu ia făcut chemare pentru a i se alătura în Statele Unite. Sursele noastre nu indică clar dacă Mui a reușit să ajungă în Statele Unite și să își ridice banii.

Amantele din vreme de război se confruntă cu mari probleme în teritoriile cucerite. Cea mai evidentă dintre ele o constituie faptul că țara lor a fost invadată, iar ele sunt condamnate să se însoțească cu dușmanul său, în cazul Vietnamului, cu aliații străini ai acestuia. Distrugând economia și societatea civilă, războiul îi împinge pe civili la măsuri disperate, uneori lipsite de scrupule.

Fictiva Miss Saigon, o versiune modernă a lui Madama Butterfly, nu se deosebește prea mult de Le Ly și Mui. Este o fată de țară inocentă, pe nume Kim, logodită. În 1975, sosește la Saigon și întâlnește versiunea modernă a lui Pinkerton. Este Chris, un soldat deziluzionat de frenetica viață erotică a orașului. Fac dragoste și se simt puternic atrași unul de celălalt, înainte de finalizarea ceremoniei vietnameze care

le celebrează căsătoria, fostul logodnic mândru al lui Kim intervine și îi urmărește. După Căderea Saigonului, Kim și Chris sunt despărțiți de istorii. E și nu se mai evăd niciodată.

În 1978, Chris se întoarce în Statele Unite. Este căsătorit cu Ellen, dar este obsedat de amintirea lui Kim. Ea, între timp, îi nascuse un fiu, pe Tam. Îl întreține lucrând ca barmaniță prin cluburile de mână a treia pe care Chris le ura pe când locuia la Saigon. Și visează la Chris, sperând că, într-o bună zi, el se va întoarce ca să o salveze.

Prietenul lui Chris, John, inițiază o campanie de reunire a copiilor americano-asiatici cu părinții lor americani. Chris și Ellen i se alătură la Saigon, unde Ellen află despre Kim și Kim despre Ellen. Regăsirea îi rănește pe toți, căci Chris își dă seama de faptul că iubește două femei. Kim cântărește lucrurile și decide că Tam va fi mult mai fericit în Statele Unite, alături de tatăl său. Ca și Madama Butterfly, se sinucide.

Soarta lui Miss Saigon e mult mai clară decât cea a lui Le Ly sau Mui, fiindcă autorul a evitat complicarea liniei narative și detaliile plictisitoare, optând pentru evidențierea punctului culminant și a deznodământului. Altfel, și ea ar fi putut sfârși ca Le Ly, Mui sau nenumărate alte femei mai puțin strălucite, versiuni din viața reală ale lui Miss Saigon.

Capitolul VII

Relații sexuale interracial în cadrul societății sclavagiste

Sclavia neagră a africanilor pe teritoriul celor două Americi a fost o situație atât de „specifică”, încât și-a proiectat umbra până în zilele noastre. De la originile sale, în secolul al XVI-lea, și până la abolire, în secolul al XIX-lea, sclavia neagră a fost guvernată de tradiție și obiceiuri locale, politică și realități economice, precum și de cuprinzătoarele legi ale statelor, cunoscute sub numele de „Codul Negru”. Codul Negru cuprindea prevederi pentru sclavi și negrii liberi sau eliberați, fiind în permanență văzut și îmbunătățit pentru a face față noilor situații și probleme. Astfel, “Codul Negru” scotea în afara legii sexul între rase diferite, cu „teribilele” măsuri aduse copiilor cu sânge amestecat. Când legislația s-a dovedit neputincioasă în împiedicarea acestui fenomen, “Codul Negru” a fost modificat, pentru ai pedepsi pe contravenienți și, ceea ce era mai inuman, pe roadele păcatului lor, copiii. În ultimă instanță, “Codul Negru” stabilea consecințele pentru fiecare caz în care relațiile sexuale depășeau granițele rasei.

Sclavia din Lumea Nouă se baza pe noțiunea pseudo-științifică și pseudo-religioasă de rasă, justificând duritatea acesteia prin faptul că Dumnezeu îndreptățise rasa albă să o stăpânească pe cea neagră. Negrii erau considerați copilăroși ca înfățișare, animalici în ipostază erotică și amorală în comportament. Biblia chiar scria negru pe alb: africanii negri, fiii lui Ham, trebuie să slujească celor albi.

În acest context, sclavilor li se refuza în mod sistematic orice drept civil și dreptul la viață, și asta nu pentru ca proprietarii și supraveghetorii mâniași să îi poată tortura sau biciui până la moarte. În secolele XVII–XVIII plantații întregi din Indiile Franceze și Indiile Britanice de Vest, precum și unele din Statele Unite, funcționau după principiul conform căruia cea mai eficientă și productivă utilizare a muncii sclavilor se obținea asigurându-le acestora minimum de hrană, adăpost și haine, punându-i în schimb să trudească pe câmpurile de trestie de zahăr, orez sau bumbac. Acești oameni epuizați și abrutizați mureau cam în șapte ani de zile și, practica demonstra că era mai ieftin să îi înlocuiești cu alte transporturi din Africa, decât să îi ții în viață mai mult timp, asigurându-le condiții omenești de muncă și viață. Harriet Beecher Stowe a demască acest curent de gândire în romanul *Uncle Tom's Cabin* (Coliba Unchiului Tom). Eroul negativ, Simon Legree, își maltrata sistematic sclavii care trudeau în văpaia soarelui pe plantațiile sale de bumbac din Louisiana.

Însă norma o reprezentau modelele de sclavie mai puțin brutale. Cu toate acestea, nimic nu îl împiedica pe un stăpân bun să își rezolve problemele economice vânzându-și sclavii celui mai crud stăpân cu putință. Până și cel mai harnic sclav se putea pomeni „într-un lot scos la licitație, împins în mâinile celui care oferă mai mult și dus departe de toți cei care îi erau mai scumpi ca viața, lăsând în urmă o soție iubită și pe sărmanii copii neajutorați”, se plângea un fost sclav.

Această insecuritate era fundamentul oricărei forme de sclavie vizând o rasă anume. Chiar și negrii ori metișii liberi sau eliberați erau guvernați de “Codul Negru”, care stabilea drepturile și libertățile lor.

Legăturile sexuale între diferite rase reprezentau o arie de interes esențială, deoarece fiecare relație reprezenta o potențială amenințare la ordinea existentă. Scenariul evident era vizarea de către bărbații albi a unor sclave atractive, deși și unele femei albe își forțau sclavii să întrețină relații sexuale. Singurul factor periculos în aceste uniuni era dragostea. Iubirea putea inspira gânduri (sau chiar acțiuni) de revoltă referitoare la rolul subordonat al negrilor. Așa se întâmplă când un bărbat alb se îndrăgostea de amanta sa neagră și începea să o trateze ca pe o ființă umană egală, sau când își recunoștea copiii mulatri. Când indivizii îndrăgostiți legitimau ceea ce societatea decretase drept ilicit, subminau însuși fundamentul societății lor sclavagiste.

Dar, după cum am aflat dintr-o multitudine de surse, inclusiv din relatări ale martorilor oculari, aceste relații intime ilegale erau la ordinea zilei. Multcitata Mary Boykin Chestnut, soția unui latifundiar din Charleston, Carolina de Sud, nota în jurnalul ei această observație amară: (14 Martie 1861) Dumnezeu să ne ierte, dar avem un sistem monstruos, greșit și inechitabil! Ca patriarhii din vechime, oamenii

noștri locuiesc cu toții în aceeași casă, cu soții și concubine. Oricare doamnă îți poate spune cine este tatăl fiecărui copil mulatru din oricare gospodărie, în afară de a sa. Aceia, pare să gândească ea, pică din cer. Câteodată mă cutremur de dezgust.

Comentariile acide ale doamnei Chestnut sugerează amplul impact pe care acest desfrâu generalizat trebuie să îl fi avut asupra sclavei forțate de către bărbatul alb să întrețină relații sexuale; asupra soției bărbatului respectiv, care o înșela cu o negresă, o servitoare ce trebuia să îi arate ei supunere și respect; asupra copiilor mulatri care se nășteau din aceste împerecheri; asupra rudelor albului, care observau și înțelegeau comportamentul capului de familie. Să adăugăm la acestea și efectul asupra soțului fratelui și tatălui sclavei, care nu puteau preveni în nici un fel agresarea soției, surorii sau fiicei, și nici nu puteau face nimic pentru a se împotrivi forței de seducție pe care stăpânul o exercita asupra victimei cu ajutorul fricii, ambiției și mândriei de a fi fost observată printre toate celelalte. Altfel, o sclavă nu ar fi putut spera niciodată să obțină privilegii precum muncă redusă, cadouri în bani, bijuterii sau haine. Dar ce se întâmpla cu sclava care se trezea brusc că și-a pierdut capul angajându-se în această aventură ilicită? Sau cu stăpânul care se îndrăgostea până peste cap de sclava aflată în proprietatea lui sau pe care o supraveghea?

Pentru a înțelege universul sclavelor amante, trebuie să avem în vedere accepțiunea termenului de vinon-coace din epoca sclaviei. Femeile albe erau ridicate pe un pedestal proverbial de castitate și puritate, fiind transformate în ființe neprihănite de dorințe erotice. Pe de altă parte, era firesc ca bărbații albi să aibă poftă carnale; tendința lor de a stabili relații sexuale cu alte femei decât virtuosoasele lor logodnice și soții era acceptată, chiar dacă nerecunoscută. Inevitabil, aceasta îi făcea să le exploateze sexual pe negrese, care aveau o reputație de ființe lubrice și dezinhitate, înzestrate cu o sexualitate puternică, dar care erau vulnerabile din punct de vedere juridic, fizic și economic.

Phibbah

Phibbah

Thomas Thistlewood

Povestea lui Phibbah, înrobite la „Egypt”, plantația jamaicană din secolul al XVIII-lea deținută de John și Mary Cope, este spusă în întregime de iubitul ei alb, Thomas Thistlewood, un supraveghetor care a ținut un jurnal extrem de amănunțit, însemnările zilnice ale lui Thistlewood erau inspirate, în principal, de munca sa la plantație, volumul având o valoare inestimabilă pentru istoria agriculturii. El mai descria, concis, dar grăitor, ritualurile și serbările sclavilor, pedepsele pentru infracțiunile comise de aceștia și, în decupaje cu comentarii și reflecții, căile sinuoase ale inimii și sexualității lor.

Jurnalele lui Thistlewood descriu în detaliu numeroasele sale relații amoroase cu sclavele, prin prescurtări latinești: Țup. („de două ori”); Șup. Lect. („pe pat”); Șup. Terr. („pe pământ”); În silva („în pădure”); În Mag. sau În Pârv. („în casa mare sau în casă mică”); lila habet menses („e la ciclu”); și, uneori, mai ales când blenoragia sa recidiva, Sed non bene („dar nu a fost bine”).

În 1751, Thistlewood, în vârstă de 30 de ani, sosea la plantația Egypt, sclava creolă jamaicană Phibbah

deținea o slujbă importantă: administra cantina. Nu a fost vorba de dragoste la prima vedere. Thistlewood se simțea puternic atras de altă sclavă, Nago Jenny, pe care a adus-o să locuiască cu el timp de câteva luni. Numai după sfârșitul acestei relații se însoți cu vioaia, inteligenta și ambițioasa Phibbah.

Relația acestora a fost profund erotică și destul de tensionată. Făceau sex de câteva ori pe săptămână, chiar și când ea avea menstruație. Se certau adesea, fiindcă ea era geloasă din cauza escapadelor lui cu alte sclave.

4 ianuarie 1755, o zi obișnuită. După ce au făcut dragoste, Phibbah a refuzat să doarmă alături de el în pat, și s-a culcat în hamacul suspendat la el pe hol. Era „cam impertinentă”, nota el. Se certau frecvent. Phibbah nu îi vorbea cu zilele, refuza să facă sex cu el și, uneori, chiar îl părăsea în toiul nopții pentru a dormi în coliba ei. De fiecare dată, Thistlewood se ducea după ea și o aducea înapoi.

În iunie 1757, Thomas acceptă ceea ce de fapt era o promovare: o nouă slujbă la Kendal, o moșie jamaicană al cărei proprietar îi plătea o sută de lire pe an, plus cantități generoase de carne de vită, unt, rom, luminări și alte produse. Phibbah primi foarte prost știrea. „Phibbah este extrem de afectată, iar noaptea trecută nu am putut dormi etc.”, scrie Thistlewood la 19 iunie.

Amanții continuau să sufere la gândul despărțirii lor iminente. Thomas încercă să aline suferința lui Phibbah dăruindu-i bani, baloturi de pânză, plasă de țânțari și săpun. Se duse la John și Mary Cope, care dețineau atât Egyptul, cât și pe Phibbah, și îi imploră fie să îl lase să o cumpere, fie să-i permită să o angajeze pe amanta lui. John Cope nu se împotrivi, dar Mary refuză. Poate nu voia să piardă o bucătăreasă șefă atât de capabilă, sau poate dezaproba relația lui Phibbah cu supraveghetorul ei alb, care îi aducea aminte de aventurile propriului ei soț cu alte sclave de pe proprietatea lor. Cei doi au făcut dragoste pentru ultima dată, iar Phibbah îi dădu lui Thomas un inel de aur, de proveniență necunoscută, ca amintire. El își luă rămas bun și plecă la Kendal.

Phibbah, singură la Egypt, era îngrozită la gândul că Thomas avea să o înlocuiască cu altă femeie. Temerile ei se dovediră întemeiate. La o săptămână de la sosirea sa, Thistlewood își alungă singurătatea însoțindu-se cu Phoebe, bucătăreasa de la moșia Kendal. Neștiind nimic despre aceasta, a doua zi Phibbah călări până la Kendal, pentru a-l convinge pe Thomas să se întoarcă la Egypt.

Dar nu era atât de simplu. Thomas acceptase noua slujbă, așa că avea obligații contractuale, însă a fost încântat să își vadă amanta. O plimbă pe moșie și îi prezentă deținuții din „casele negroteilor”. Se treziră înainte de ivirea zorilor a doua zi, iar el îi împrumută lui Phibbah calul său, pentru a se întoarce repede la Egypt. „Aș vrea să mi-o vândă mie”, nota el. „Astă seară sunt foarte singur și trist... și plecarea lui Phibbah în dimineața asta îmi este încă proaspătă în minte.”

Iar Phibbah îi dădea mereu semne de viață, îi trimitea tot soiul de broaște țestoase, crabi, și îl vizita ori de câte ori putea. Vestea îmbolnăvirii ei îl tulbură profund pe Thistlewood. „Biata fată, o compătesc, e într-o sclavie nenorocită”, se lamentă el în jurnal, întâlnirile lor vesele, pe care le umpleau cu schimburi de daruri, bârfe și sporovăială, continuară. Uneori Thistlewood își trimitea micul sclav personal, pe Lincoln, până la Egypt călare, ca să o aducă la Kendal. Alteori, făcea el drumul până la Egypt.

În ciuda puternicei sale afecțiuni pentru Phibbah, Thomas o înșela în mod regulat cu alte femei, inclusiv cu Aurelia, cea mai drăguță sclavă de la Kendal. Phibbah știa și suferea, îl imploră să înceteze și își sublinia frustrarea și durerea refuzând să facă sex cu el. Într-un târziu, ceda și îl ierta.

Când erau departe unul de celălalt, Phibbah făcea mari eforturi pentru a menține relația lor. Frustrarea pe care o resimțea din cauza imposibilității de a părăsi Egyptul pentru a i se alătura lui Thomas la Kendal transpare din relatările lui concise cu privire la ceea ce spunea și făcea ea. Dar era, oare, mână de dragoste adevărată, sau recurgea la o stratagemă de femeie vicleană, care cunoștea prea bine avantajele statutului său de amantă a lui Thistlewood? Nu se poate ști sigur, însă, după toate probabilitățile, Phibbah îl iubea pe Thomas la fel de mult ca și el pe ea. Întâlnirile lor amoroase erau frecvente. De asemenea, mai împărtășeau și cele mai intime amănunte din viața lor, chiar și infidelitățile lui, pe care Thomas fie le menționa, fie le recunoștea când Phibbah îi aducea acuzații întemeiate.

Cu timpul, Phibbah începu să îi inspire amantului său o compasiune nefirească pentru sclavia ei nefericită, înainte s-o întâlnească pe Phibbah, Thistlewood era cunoscut pentru actele sale de cruzime ocazională aplicate sclavilor pe care îi supraveghea. Dar intimitatea lui cu Phibbah a scos la iveală o latură sensibilă, care rezona la mizeria stării de sclavie, așa că, treptat, începu să se comporte uman față de sclavi. Pe măsură ce sentimentele lui Phibbah deveneau tot mai importante pentru el, Thomas se străduia să-i dea satisfacție iubitei sale.

În ceea ce o privea, Phibbah se folosea de puterea dragostei lui Thomas pentru ea, ca să îl facă să o trateze mai respectuos, chiar dacă acesta nu înceta s-o înșele cu alte femei. În contextul sclavagismului jamaican din secolul al XVIII-lea, aplombul lui Phibbah și încrederea ei în devotamentul lui Thomas erau neobișnuite. Deși sclavia și diferența de sex făceau relația lor dezechilibrată ca raport de putere, personalitatea lui Phibbah și voința ei de a impune unele standarde de comportament îi confereau o anumită forță. La fel de greu a atârnat în balanță în favoarea ei și recunoașterea publică a lui Thistlewood, care a mărturisit sincer că ea era amanta lui, deși Mary și vreo câțiva sclavi au detestat-o pentru aceasta.

La sfârșitul anului 1757, Cope îl atrase pe Thistlewood înapoi pe moșia, iar Thomas reveni la Phibbah. Thistlewood prinsese deja ceva cheag și își cumpărase vreo câțiva sclavi proprii. Și Phibbah „deținea” un sclav, fapt nu tocmai legal, după ce o prietenă, doamna Bennett, îi dăruise o femeie pe nume Bess.

Când Thomas a avut probleme financiare, Phibbah l-a ajutat cu dragă inimă. În timp ce era însărcinată cu fiul lui Thomas, ea vându o iepșoară altui sclav și îi dădu o parte din bani lui Thistlewood. El acceptă cu bucurie și, opt luni mai târziu, îi returnă împrumutul. (Din registrele contabile ale lui Thistlewood din 1761 reiese că îi datora lui Phibbah 10 lire, o sumă destul de mare la vremea aceea.) S-ar putea ca generozitatea lui Phibbah să fi fost calculată, dar e mult mai probabil că ea a vrut sincer să îl ajute pe bărbatul care acum se referea la ea, cel puțin în jurnal, ca la soția sa.

La 28 aprilie 1760, Phibbah intră în travaliu. Bătrâna Daphne, o moașă, veni să o ajute, iar a doua zi, ea născu un băiat. Se refăcea încet. A fost trimisă altă sclavă să aibă grijă de ea, iar Lucy de la Egypt alăpta copilul. La rândul său, Mary Cope îi trimise daruri: făină, vin și scorțișoară. Bebelușul a fost botezat John; mai târziu i s-a spus Mulatto John, „John Mulatrul”, deși la început Thistlewood se referea la el ca la „copilul lui Phibbah”.

După un timp, Thistlewood părăsi din nou familia Cope, pentru a merge să muncească la o plantație din apropiere, Breadnut Island Pen. Soții Cope rămaseră însă buni prieteni buni cu Thistlewood, iar când John Mulatrul era încă mic, îl eliberară. Acum, după mutarea lui Thistlewood la Breadnut Island Pen, se reedita situația de la Kendal, cu vizite permanente de o parte și de alta.

În 1767, Phibbah își petrecea aproape fiecare noapte cu Thomas, sculându-se devreme ca să se întoarcă acasă.

La 10 noiembrie, John Cope „binevoi” în cele din urmă, ca să folosim cuvântul lui Thistlewood, să i-o dea pe Phibbah spre a o angaja, contra unei sume anuale de optsprezece lire. Șase zile mai târziu, ea sosi la Breadnut Island Pen cu John Mulatrul și cu toate bagajele sale.

În 1770, Thistlewood devenise un horticultor respectat și un membru important al clasei jamaicane a proprietarilor de plantații. În ciuda posesiunilor sale relativ modeste în sclavi și pământ, la moartea sa, deținea doar nouăsprezece sclavi, pasiunea sa pentru cărți și cunoștințele lui vaste îi confereau credibilitate, iar prietenia cu familia Cope ia înlesnit accesul în înalta societate. Totuși, amanta lui sclavă nu era invitată la dineuri și petreceri. Thistlewood se revanșa luînd-o cu el la evenimente publice, de exemplu la cursele de cai.

Viața era plăcută pentru Thomas și Phibbah, dar nu perfectă, îi îngrijora perspectiva revoltei sclavilor. Thomas își făcea griji și pentru John Mulatrul, un băiat lipsit de ambiție, care nu moștenise obsesia tatălui său pentru citit și care spunea mai mult decât ocazionalele minciuni inofensive. Thistlewood o învinovăța pe Phibbah pentru carențele de dezvoltare ale băiatului, căci ea îl răsfăță și îl proteja. Și toți sufereau din cauza blenoragiei lui Thomas, care uneori îi provoca episoade de impotență. (Impotent, nota el după un

astfel de moment.)

În 1786, la vârsta de șaizeci și șase de ani, Thistlewood își dicta ultimul testament. După cinci zile, muri. Testamentul său consfințește devotamentul și iubirea lui pentru Phibbah. A poruncit ca moșia lui să fie cumpărată de către Phibbah de la John Cope contra unei sume de maximum optzeci de lire jamaicane, urmând ca acesta s-o elibereze și să-i atribuie doi sclavi (ca sclavă nu ar fi avut dreptul să dețină sclavi în proprietate). Și ia mai lăsat o sută de lire ca să cumpere o fâșie de pământ la alegerea ei, unde să își construiască o casă.

Thistlewood s-a gândit și la varianta cea mai proastă: menținerea lui Phibbah în sclavie. În cazul acesta, ea urma să primească cincisprezece lire pe an toată viața. A durat cinci ani până la legalizarea testamentului lui Thistlewood. Apoi familia Cope o eliberă pe Phibbah.

Aici se sfârșește acest document istoric, dar nu și viața lui Phibbah. Chiar și neintenționat, Thomas Thistlewood a fost biograful lui Phibbah. Pentru a da substanță amănuntelor din viața ei, nu trebuie decât să citim aceste rânduri și printre ele, având în vedere laconismul consemnărilor. Cea mai logică interpretare a poveștii dintre Thomas și Phibbah este că, o dată cu scurgerea timpului, ea a evoluat încet, cel puțin în mintea lui, marcând trecerea de la statutul de amantă la cel de soție. Deși era un infidel cronic, el prețuia compania ei și îi lua în considerare opiniile. Discuta cu ea despre munca lui, despre starea recoltei și condiția animalelor de la fermă. În schimb, Phibbah îl ținea la curent cu situația de la moșia Egypt, după plecarea lui de acolo. Când Phibbah era bolnavă, Thomas îi urmărea simptomele de parcă ar fi fost ale sale, ceea ce ilustra profunda lor intimitate. Phibbah avea încredere în relația lor, stabilea standarde rezonabile de comportament și își oferea ajutorul de fiecare dată când considera că poate fi necesar.

Phibbah a pierdut numai pe terenul fidelității sexuale, așa că a trebuit să treacă cu vederea obiceiul lui Thomas de a călca strâmb cu fiecare sclavă pe care o găsea atractivă, chiar și cu colegele și subordonatele ei. Dar jurnalul atestă că ea și-a petrecut viața contestându-i promiscuitatea.

Thistlewood nu s-a căsătorit niciodată. Unul dintre motive trebuie să fi fost lipsa femeilor albe în Jamaica. Un altul l-a constituit, probabil, refuzul lui de a renunța la intimitatea sa cu Phibbah, un lucru pe care o soție albă i l-ar fi cerut cu siguranță. Dar suntem tentați să presupunem că nici nu avea nevoie să se căsătorească, deoarece Phibbah îi oferea tot ceea ce îi putea dăruia o femeie, inclusiv un copil.

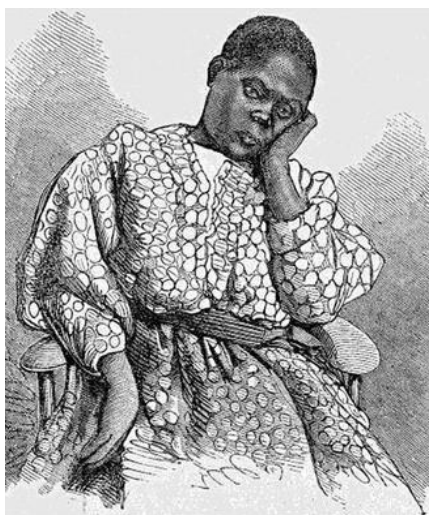
Modul în care Phibbah și-a asumat statutul de amantă, eliberarea ei după moartea iubitului și strădania lui de ai asigura traiul până la sfârșitul zilelor contribuie la configurarea unei relații complexe și responsebile, deși relațiile sexuale dintre sclave și bărbați albi nu au reprezentat niciodată subiect de romanță. Deși au depășit multe din constrângerile sclaviei, Thomas Thistlewood și Phibbah nu au fost Romeo și Julieta. Ei au trăit într-o lume crudă și tulbură, care interzicea sexul între rase diferite, o lume în care ea avea statut subuman din punct de vedere legal, fiind lipsită de drepturi, pe când el era o ființă umană superioară, îndreptățită, chiar obligată, să cumpere, să vândă, să exploateze și să pedepsească bărbați și femei din aceeași categorie socială cu ea. Dincolo de condiția ei de femeie, Phibbah era și sclavă.

Julia Chinn

În statele americane unde se practica sclavia, infamul “Cod Negru” prevedea standarde sociale care condamnau sexul între rase. În ciuda legii, legăturile tacite erau de obicei tolerate. Dar dacă un bărbat se afișa cu amanta sa neagră sau îi recunoștea copiii pe care aceasta îi născuse, era acoperit de oprobriu public, iar uneori cădea în dizgrație. Dacă murea lăsând un testament prin care o elibera sau o menționa pe ea și pe copiii lor printre beneficiarii bunurilor, proprietăților sau banilor săi, rudele contestau aproape de fiecare dată cu succes testamentul. Tribunalul nu permitea, de obicei, eliberările prin testament și le refuza acestor moștenitori de drept accesul la moșteniri. Aceste constrângeri, care vizau toate aspectele relațiilor declarate dintre bărbații albi și amantele lor de culoare, se manifestau și mai evident în cazul politicianilor, a căror viață se presupunea că trebuie să reflecte moralitatea și înaltele valori.

Omul de stat Richard M. Johnson (1780-1850), din Kentucky, s-a dovedit a fi un astfel de rebel. John-

son a fost un om extravagant, cu bujori în obraji, căruia îi plăcea să poarte haine de culoare roșie. În Războiul din 1812 a luptat cu curaj, ajungând la rangul de colonel și devenind cunoscut drept ucigașul capeteniei băștinașe Tecumseh. După război, în timp ce continua să își supravegheze plantația din Kentucky, Johnson se angaja ca funcționar public la Washington, unde era apreciat ca un bun administrator. În paralel, avansa constant în ierarhia Partidului Democrat.

Julia Chinn

Richard M. Johnson

Candidatura lui Johnson a beneficiat de sprijinul multor democrați, până în momentul în care detaliile scandaloase despre viața sa particulară au devenit publice, confirmându-se ca fapt ceea ce înainte era respins ca simplu „zvon scandalos”. Așa cum aveau să descopere stupefiați colegii săi de partid, Johnson nu se căsătorise niciodată, dar dusese o viață confortabilă alături de Julia Chinn, o femeie liberă, de culoare, pe care o angajase ca menajeră. Julia îl consola la pieptul ei, lua masa cu el și îi născuse două fiice. Johnson le-a recunoscut pe Imogene și Adeline drept copiii săi și le-a asigurat o bună educație. Când au crescut, le-a aranjat mariaje cu bărbați albi cu reputație bună.

Ca și cum toate acestea nu ar fi fost de suficient de șocante, Johnson a avut tupeul de a-și aduce fiicele pe podium, la celebrarea Zilei Naționale a Statelor Unite. Concetățenii săi s-au disociat de aceste „bastarde, pe sfert negre”. Johnson nu se arată impresionat și declară supărat că, dacă legea statului Kentucky iar fi permis, s-ar fi căsătorit cu Julia. Vestea despre declarația lui se răspândi repede, iar democrații sudiști respectabili, care prețuiau mult standardele înalte de comportament, se întoarseră împotriva lui.

În aprilie 1831, ziarul Washington Spectator deplângea posibilitatea ca Johnson, ajutat de suporteri nordiști, să acceadă la postul de vicepreședinte al Statelor Unite. „Oamenii de culoare vor avea o Esther la poalele tronului... care nu numai că va putea dicta obiceiurile femeiești, dar ar putea chiar să-i confere poporului ei statut cetățenesc, producând un amestec... (care iar face) pe africani să exulte în toată țara.”

Democrații sudiști, cărora li se mai spunea și democrați Dixie, sau opus din rășputeri candidaturii lui Johnson, care a câștigat campania numai cu ajutorul vesticilor. Un ziarist din Kentucky era de părere că nu conviețuirea lui Johnson cu o negresă a generat un asemenea protest public, ci mai degrabă „disprețul său pentru secretomanie”. Dacă ar fi continuat să o prezinte ca pe o servitoare și să nege paternitatea copiilor pe care ea îi făcuse cu el, așa cum au procedat nenumărați alți bărbați, atunci nimeni nu ar mai fi ezitat să voteze cu el, mai ales sudiștii lui.

Dar Johnson era încăpățânat și principial. În 1832, el le atribui proprietăți considerabile lui Imogene și Adeline, precum și soților lor albi. La un an după această măsură salutară, Julia muri de holeră. Chiar și atunci Johnson refuză să își renege în public atitudinea, așa că, pentru adversarii săi politici, el continua să întruchipeze principiul periculos al amestecului rasial. În 1835, după ce câștigă nominalizarea democraților pentru postul de vicepreședinte, delegația statului Virginia părăsi adunarea în semn de

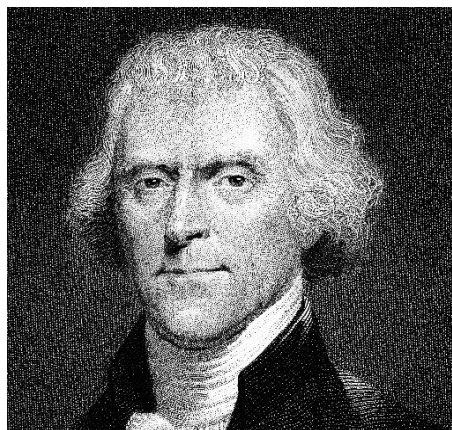
protest.

Puținele informații care ne-au parvenit despre Julia Chinn provin din relatările care ilustrau opoziția politică susținută cu care se confruntat Johnson, atunci când a refuzat să își renege amantă și fiicele. Julia a murit înainte ca Johnson să provoace și Washingtonul, așa cum făcuse cu statul Kentucky. El anticipase și încercase să evite problemele cu care s-ar fi putut confrunta Imogene și Adeline, pe care moartea sa le-ar fi lăsat la cheremul tribunalurilor nemiloase și al rudelor potrivnice. Știa că societatea proprietarilor de sclavi disprețuia transparența relației sale cu Julia cu fiicele lor, pe care o afișase fără să se ferească, fără a se folosi de subterfugiile obișnuite la care recurgeau alți semeni de-ai săi, angrenați în povești similare.

Sally Hemings

Sally Hemings

Thomas Jefferson

Johnson a fost primul politician important care a sfidat convențiile sociale, legale și rasiale în acest sens, dar au mai existat și alți oameni de stat prinși într-o poveste de dragoste cu o negresă. Bârfele din epoca președintelui Jefferson, mărturii rămase de la foștii sclavi, povești de familie transmise din generație în generație, combinate cu testul ADN confirmă ipoteza că președintele Thomas Jefferson ar fi avut o relație de durată cu o sclavă, faimoasa Sally Hemings. Hemings este eroina filmului *Jefferson from Paris* (Jefferson la Paris), și subiectul mai multor documentare de televiziune, cărți, articole și dezbateri aprinse, care au inclus și contestații meschine ale unora, care respingeau ideea că un președinte atât de îndrăgit ar fi putut să întineze memoria soției defuncte, înjosindu-se până acolo, încât să aibă o aventură cu o femeie care era pe sfert negresă și să facă și un copil cu ea. Între timp, descendenții lui Sally și-au văzut cererile parțial satisfăcute după testul ADN, care indică faptul că cel puțin unul dintre copiii lui Sally, fiul ei, Eston, a fost conceput de Jefferson sau cu una dintre amorurile acestuia.

Mama lui Sally Hemings a fost Betty Hemings, fiica mulatră a unui englez, căpitanul Hemings, și a unei slave negre, Betty, care se afla în proprietatea unui bogătaș pe nume John Wayles. Wayles a luat-o pe Betty la el în casă, ca servitoare. După moartea soției, Betty a devenit amanta lui și ia născut șase copii. Unul dintre ei a fost Sally, născută pe la 1773. La moartea lui Wayles, în 1774, fiica sa legitimă, Martha Wayles, s-a căsătorit cu Thomas Jefferson, moștenind o sută treizeci și cinci de sclavi, printre care se număra și sora sa vitregă.

Când sclavii ei sosiră la Monticello, moșia lui Jefferson, Martha le luă pe micuța Sally și pe celelalte surori vitrege ale sale în casă, pentru a ajuta la treburile domestice. În 1782, după o boală lungă și istovitoare, Martha muri. Micuța Sally, în vârstă de nouă ani, și mama ei, erau în cameră când Martha și-a exprimat cu lacrimi în ochi dorința ca vlăstarele ei să nu aibă niciodată parte de o mamă vitregă. Îi datorez mult lui Fawn Brodie, *Thomas Jefferson: An Intimate History* (New York: W. W. Norton & Co. Inc., 1974); și lui Annette Gordon-Reed, *Thomas Jefferson and Sally Hemings: An American Controversy* (Charlottesville: University Press of Virginia, 1997). Ambele susțin cu convingere că Sally Hemings a fost amanta lui Jefferson, deși, până în prezent, testele ADN confirmă o relație de sânge cu Jefferson

numai în cazul fiului lui Sally, Eston. Am citit și multe dintre cărțile care au proliferat cu privire la această problemă. Multe nu sunt decât rezultatul ororii colective, împărtășită și de autor, cu privire la ideea că Jefferson ar fi putut concepe copii mulatri. Din nefericire, există prea puține dovezi referitoare la viața lui Sally Hemings, așa că este imposibil să afirmi cu siguranță cu cine a făcut ea acești copii, așa cum nici nu poți să-l situezi pe Jefferson în relație directă de paternitate cu Eston.

„Ținînd-o de mîna", povestește Madion Hemings, fiul lui Sally, „domnul Jefferson ia promis solemn că nu vea să se mai căsătorească. Și s-a ținut de cuvînt."

Dar, după o perioadă de jale apăsătoare, timp în care se plimba prin casă fără rost și călărea nebunește, Jefferson se îndrăgosti de multe ori, însă numai de femei care nu erau disponibile. Printre ele s-au numărat și Wetsey Walker, soția prietenului și vecinului său, și Maria Cosway, soția pictorului englez Richard Cosway.

Între timp, Sally Hemings creștea. În 1787 era o fată cu pielea foarte eschisă la culoare, cu păr drept și lung până la brâu și atât de frumoasă, cât cei din Monticello îi spuneau „Distinsa Sally". Potrivit spuselor unui contemporan, ea era și calmă și matură din punct de vedere fizic.

Sosirea lui Sally la Paris, în vara anului 1787, a înflăcărat imaginația populară, așa cum probabil că sa întîmplat și cu Jefferson. Acest singuatic, care jurase văduvie veșnică, venise de curînd în Franța, unde fusese trimis de guvernul american să negocieze niște tratate comerciale, înainte le a fi numit apoi ambasadur, în 1785. La Paris își petrecea timpul scriind scrisori pasionate pe care le trimitea Mariei Cosway. Brusc, scrisorile încetară, cam prin perioada în care fiica lui, Polly, veni în capitala Franței împreună cu însoțitoarea sa, Sally.

Jefferson a avut grijă de Sally. Ia angajat profesor de franceză, ia făcut un vaccin scump contra variolei și ia cumpărat dulapuri întregi de haine. Poate că Jefferson o răsfața fiindcă se îndrăgostise de ea, sau poate voia să prevină momentul cînd ea avea să își ceară eliberarea, ca și fratele său, James, bucătarul pe care Jefferson îl adusese cu sine în Europa. Sally rămase gravidă în Franța și, folosindu-se de statutul ei de femeie liberă în acea țară, îi smulse lui Jefferson promisiunea că o să-i elibereze copiii cînd aceștia aveau să împlinească douăzeci și unu de ani.

Copilul lui Sally, Tom, avea pielea deschisă la culoare și, după ce Jefferson se întoarse în America, în 1789, el își făcu griji la gîndul că adversarii săi politici ar fi putut pretinde că băiatul era al lui. Jefferson avea motive întemeiate să fie îngrijorat. Rivalul său politic și colegul de cabinet Alexander Hamilton era ținta unui atac public susținut, din cauza aventurii sale cu o femeie căsătorită, Maria Reynolds. O relație declarată cu o sclavă în propria lui casă ar fi reprezentat armă perfectă pentru oponenți, care, de altfel, aveau s-o folosească mai tîrziu. Din motive încă neclare, începînd din ianuarie 1794 și până în februarie 1797, Jefferson s-a refugiat la Monticello. S-a retras din politică, a încetat să mai citească ziare și s-a concentrat exclusiv asupra familiei sale și sclavilor săi. Printre aceștia se număra și Sally, care între timp îi născuse câțiva copii, însă, spre deosebire de Thomas Thistlewood, care consemna detaliile relației sale cu Phibbah, Jefferson nu ne-a lăsat nici o însemnare despre Sally. Din listele de sclavi, ca și din cele de distribuție a proviziilor nu reiese că ar fi favorizat-o în mod special, însă stilul de viață al lui Jefferson sugerează că avea o aventură clandestină. Numai Sally se ocupa de dormitorul și biroul lui, el nelăsînd pe nimeni să intre în acest sanctum sanctorum, nici chiar pe nepoți. Grăitor este și faptul că, în conformitate cu Cartea Moșiei, Jefferson era mereu prezent acolo cu nouă luni înainte să se nască fiecare din cei șapte copii ai ei (cu pielea foarte deschisă), iar ea nu rămânea niciodată gravidă în absența lui.

Vecinii lui Jefferson colportau zvonul că Sally ar fi fost amanta lui. În primăvara lui 1801, adversarul lui Jefferson, ziaristul James Thomson Callender, începu să facă săpături. El descoperi că, la 26 aprilie, Sally născuse o fată cu pielea albă, pe care o botezase Harriet, după numele unei fete care murise cu patru ani înainte. Josnicul Callender recurse la șantaj. Jefferson îi dădu cincizeci de dolari, dar nu reuși să îi garanteze postul cerut de acesta, la poștă. În aceste condiții, ziaristul inseră informația despre Sally în

publicația Richmond Recorder: „Este bine cunoscut faptul că (Jefferson)... ține de mulți ani o concubină care este una dintre sclavele sale. Numele ei este SALLY... Această fetișcană ia dăruit președintelui nostru mai mulți copii”.

Ziariștii care erau de partea lui Jefferson au contraatacat, arătând că Sally făcuse copii cu alt bărbat alb. „Este ciudat... ca o servitoare a domnului Jefferson, într-o casă unde vin mulți străini, care este prinsă zilnic cu treburile casnice, ca alte mii asemenea femei, să aibă un copil mulatru? Cu siguranță că nu.” Jefferson nu făcu nici o declarație în public, iar în particular negă totul. Nu există „adevăr pe lumea asta de care să mă tem și pe care să nu vreau să-l fac cunoscut întregii lumi”, îi scria el politicianului Henry Lee la 15 mai 1826, repetând același lucru și prietenilor. Totuși, în absența unei negări publice din partea lui Jefferson, Callender exulta: „Cele două fiice ale lui Jefferson sunt trimise la bucătărie, sau poate la cocină. În locul drăguței lui de abanos, fătuca neagră, și al gunoaielor ei mulatre.”

O strigătură pe melodia Yankee Doodle Dandy deveni populară în rândurile oponenților lui Jefferson:

*Dintre cele domnișoare, La munte, de la mare,
Nu-i codană mai mlădie,
Decât Sally Monticello.
Yankee doodle, uite-un dandy
Care și-a luat nevastă
O liotă de sclavi să-i nască,
Amorezului negresa.*

O baladă sarcastică o numea pe Sally „falsa etiopiană” și o înfățișa cu beregata tăiată de la o ureche până la cealaltă și cu limba smulsă. Apoi era cuprinsă de flăcările iadului. Într-un poem mai ponderat, Sally era numită „o Aspasia negresă”. Alt redactor potrivnic lui Jefferson dezvăluie faptul că Sally avea propria sa cameră, un statut important și era în relații apropiate cu Jefferson. Această relatare a fost invocată în sprijinul afirmației că ea era amanta lui Jefferson, deși ar fi putut la fel de bine să fie consecința relației de rudenie cu soția defunctă a lui Jefferson, Martha, Sally fiind sora ei vitregă. Ambele ipoteze puteau justifica de ce copiii lui Sally se bucurau de privilegiul de a dormi în casa mare, destinată familiei albilor.

Cert este că cineva a fost totuși tatăl acestor copii. Dacă este vorba de Jefferson, el nu a crezut de cuviință să le dea o educație mai aleasă. Ca adolescenți, au fost instruiți în domeniul comerțului. La douăzeci și unu de ani, cei suficienți de albi ca să poată fi considerați ca atare au plecat în lumea largă, nu ca fugari, și nici ca sclavi eliberați, ci ca albi pur și simplu. Jefferson nu a încercat niciodată să îi găsească și nici să îi cheme la sine, atunci când i-au parvenit vești despre ei.

Fiul lui Sally, Beverly, a plecat de la Monticello și a trecut în tabăra adversă, cum s-ar spune, căsătorindu-se cu o albă. Fratele ei, Madison (numit astfel după Dolly Madison, care era pe atunci oaspete la Monticello) afirmă în memoriile sale că și Harriet s-a dat drept albă și s-a căsătorit cu un alb. Louise Mathilda Coolidge, o prietenă a familiei Jefferson, a confirmat că patru dintre copiii lui Sally pur și simplu au plecat de la Monticello și nu s-au mai întors niciodată. Madison și alt fiu, Eston, care a fost de curînd identificat ca membru al familiei Jefferson, au ales filiația africană. S-au căsătorit cu femei africane și s-au instalat în comunitatea respectivă.

Spre sfârșitul vieții, Jefferson a menționat în testament că cinci sclavi, fiii lui Sally, Madison și Eston, împreună cu alte trei rude ale ei, să fie eliberați la vârsta de douăzeci și unu de ani. Dar pe Sally nu a eliberat-o și nici nu ia lăsat nimic prin testament. Dacă această neglijență s-a datorat dorinței sale de a nu da apă la moară criticilor, confirmîndu-le acuzațiile, atunci înseamnă că a sacrificat-o pe Sally în schimbul propriei reputații. În orice caz, la doi ani de la moartea sa, survenită la 4 iulie 1826, fiica lui albă, Martha, a eliberat-o pe Sally.

Sally a mai trăit un deceniu după aceea, locuind într-o casă închiriată împreună cu Madison și Eston. La moartea ei, a fost îngropată într-un cimitir pentru afro-americani. Povestea ei se conturează din biografiile scrise despre stăpânul ei impunător. Dar numeroase informații adiționale, deși circumstanțiale,

se găsesc în ziare și scrisori ale contemporanilor ei ziariști, politicieni, analiști, prieteni, rude sau foști sclavi. Se remarcă în special informațiile rămase de la fiul ei, Madison, și de la Israel Jefferson, un alt sclav de la Monticello, care nu avea nici o legătură cu familia al cărei nume îl purta. Sally nu a lăsat vreun jurnal și nici scrisori, limitându-se doar să relateze fiilor săi o serie de întâmplări.

Nici până în ziua de azi nu se poate spune cu deplină certitudine dacă a fost sau nu amanta lui Thomas Jefferson, deși rezultatul analizelor de sânge ale lui Eston vine în sprijinul acestei ipoteze. Ceea ce reiese, însă, cu claritate este intensitatea atacurilor lansate de contemporanii lui Jefferson, ce vădesc disprețul și teama pe care le stârneau relațiile dintre proprietarii de sclavi și sclavele lor. Dacă președintele american a iubit o femeie înrobătă, înseamnă că a negat în mod tacit supozițiile societății sale cu privire la inferioritatea înnăscută a negrilor, supoziții care justifică însăși existența instituției sclaviei.

Julia Frances Lewis Dickson

Julia Frances Lewis Dickson

David Dickson

Julia Frances Lewis Dickson a fost amanta sclavă a unui stăpân care o adora atât de mult pe fiica pe care ia dăruit-o, Amanda America Dickson, încât ambele femei au rămas ca niște figuri proeminente în istoria și tradiția orală locală. La aceasta se adaugă și mărturia Juliei într-un proces urât, când șaptezeci și nouă de rubedenii ale defunctului ei stăpân au atacat testamentul prin care acesta îi lăsa o avere uriașă.

Julia s-a născut la 4 iulie 1836, ca fiică a unui sclav și a lui Joe Lewis, un bărbat cu fața smeadă, de origine spaniolă care era „considerat alb”, după cum le spunea Julia nepoților săi. În februarie 1849, Julia era o mignonă de doisprezece ani cu pielea arămie, păr fin și zburlit și o dantură perfectă. Se afla în proprietatea lui Elizabeth Dickson, mama lui David Dickson, cel mai bogat cetățean din provincia Hancock. Julia era favorita lui Elizabeth. Lucra ca servitoare la conac și avea propria sa cameră, într-o căsuță de la marginea grădinii familiei Dickson. (Sclavii mai puțin norocoși stăteau într-o clădire mare, cu două etaje, cunoscută sub denumirea de „casa negroteilor”).

Albii din neamul Dickson locuiau împreună: văduva Elizabeth Dickson, în vârstă de șaptezeci și doi de ani, și trei dintre copiii ei necăsătoriți, David, Rutha și Green. David, un fiu iubitor, dobândise prin forțe proprii averea familiei. În 1849, el avea 2010 acri de pământ și cincizeci și trei de sclavi. David nu avea prea multă educație, dar era înzestrat cu o curiozitate ieșită din comun și cu un ascuțit simț al observației. Semenii săi îl vedeau ca pe un om priceput, dar cu destule păreri preconcepute, al cărui cuvânt era lege și care nu suportă să fie contrazis.

Într-o zi de februarie, pe la prânz, pe când se plimba pe câmp David o întâlnește pe Julia, care se juca. Veni, văzu, cuceri, săltând-o pe față în șa și luând-o pe sus. Mai târziu avea să recunoască faptul că își pierduse controlul când a violat-o. O lăsa gravidă, iar ea îi născu în toamnă o fată, pe care David și Elizabeth o botezară Amanda America Dickson.

David a fost de la bun început obsedat de fiica sa cu pielea deschisă la culoare. De îndată ce Julia o înțarcă, el îi luă copilul, și îl crescuseră împreună cu mama lui, ca pe al său. Amanda deveni Miss Mandy,

chiar și pentru Julia, petrecându-și cea mai mare parte a timpului în dormitorul pe care îl împărțea cu bunica sa. Noaptea, dormea într-un pat special cu rotile care, în timpul zilei, era împins înapoi lângă cel al bunicii Elizabeth. David o copleșea cu afecțiunea sa pe Amanda. Porunca să fie îmbăiată în lapte de vacă, despre care se credea pe atunci că albește pielea. A angajat un profesor care să o învețe scrisul și cititul, un tratament de care propriile lui surori nu avuseseră parte. Amanda citea opere literare, lua lecții de pian și era răsfățată, protejată și privilegiată.

Cu toate acestea, culmea ironiei, a rămas mereu o sclavă. Codul Negru al statului Georgia interzicea sclavilor eliberați să rămână pe teritoriul statului. David și Elizabeth n-o puteau păstra pe iubita lor Amanda alături de ei, decât amânând eliberarea acesteia.

Julia își vedea fiica zilnic, în timp ce freca podelele familiei Dickson, le țesea hainele sau îi servea la masă. Trebuia să îi arate respect propriului copil, privind cum era transformată într-o fetiță răsfățată, rafinată, cu pielea dalbă și aproape desăvârșită. După cum spun descendenții ei, care păstrează vie amintirea Juliei în tradiția orală a familiei, Julia nu l-a iertat niciodată pe David pentru că a violat-o și se răzbuna pe el conducându-l cu o „mâna de fier”.

Multe surse indică însă faptul că între ea și David s-a înfiripat o afecțiune reciprocă care ia asigurat acesteia rolul dominant în casa familiei Dickson. Fusesse îndepărtată de lângă Amanda, dar din multe puncte de vedere David o trata ca pe soția pe care nu a avut-o niciodată. Nu i se părea deplasat să o sărute în fața celorlalți sclavi sau să o ajute să coboare de pe cal. Adesea, el și Julia stăteau lângă șemineul din dormitorul lui și discutau probleme domestice, idei și planuri agricole menite să-i consolideze faima.

Pe măsură ce sănătatea lui Elizabeth se deteriora, Julia, care era încă tânără, și Lucy, altă sclavă, au preluat multe din îndatoririle ei, inclusiv păstrarea cheilor de la beciurile cu zahăr, whisky, carne, haine și medicalente și importanta supraveghere a bucătăriei. David o mai împuternicea Julia să încheie diverse tranzacții comerciale cu negustorii și arendașii. Se conturează, astfel, imaginea unei femei puternice, care a contribuit la ridicarea și buna funcționare a imperiului Dickson, care îl respecta și îl iubea pe tatăl Amandei; îi rezervase și lui un rol important în propria lui viață și în propria lui lume.

După inițierea ei abruptă în sex și maternitate, intimitatea crescândă dintre Julia și David trebuie să se fi extins și asupra relațiilor sexuale. Dar ea nu ia fost niciodată fidelă ca amantă-sclavă. Julia conviețuia cu Joe grooken, un alt sclav de pe moșie, iar în 1853, îi dăruia acestuia o fiică, pe Iuliana. Treisprezece luni mai târziu, se culcă și cu „Doc” Eubanks, un bărbat alb, cunoștință de-a familiei Dickson. David trebuie să fi acceptat aceste relații, pentru că nu i le-a reproșat niciodată Juliei și nici nu a pedepsit-o pentru ele, ba chiar ia acordat și mai multă putere în cadrul gospodăriei.

Pe măsură ce Julia se maturiza și își continua relațiile cu David, Joe și „Doc”, David devenea celebru pentru inovațiile sale în domeniul agriculturii. În 1860, el avea în proprietate personală 150 de sclavi. Publicațiile agricole îi prezentau teoriile radicale de conservare a pământului prin fertilizare intensivă, rotația culturilor, însămânțare de suprafață și diversificarea însămânțărilor, strategii menite să asigure autonomia unității de producție agricolă. Sclavii, susținea el, ar trebui să-și însușească metode de lucru mai eficiente, care le-ar îmbunătăți atât stima pentru propria persoană, cât și randamentul, „în cinci minute, am învățat un lucrător cum să culeagă mai mult decât înainte, cu patruzeci și cinci de kilograme de bumbac pe zi, iar de acum încolo, productivitatea lui va continua să crească”, scria David.

Dar mărturiile postbelice ale „sclavilor” lui David, atestă că el nu pune în aplicare mereu ceea ce predica. Eula Youngblood, nepoată prin alianță a Juliei, își amintește că David impunea disciplina cu ajutorul unor sclavi care îi mânau pe oameni, biciuindu-i adesea. „Când îmi amintesc de vremurile acelea, zâmbesc ca să nu mă apuce plânsul”, a declarat Eula.

În ceea ce o privea pe Amanda, însă, David a preferat să sfideze societatea, trăind în aceeași casă cu fiica sa cu sânge negru. Când oaspeții întrebau dacă erau nevoiți să cineze alături de ea, David explodă: „Pentru numele lui Dumnezeu, da, din moment ce luați masa aici!”

El recunoscuse evidența, cel puțin în fața unei cunoștințe, că Amanda era fiica sa. Alt oaspete, dr. E.W.

Alfriend, a depus mărturie mai târziu într-un proces că, datorită asemănării uimitoare a Amandei cu David, a făcut presiuni asupra Juliei să îi spună cine erau părinții Amandei. Julia îi spuse fără tragere de inimă că Amanda era fiica ei. „I-am spus că așa presupuneam și eu, dar am întrebat-o dacă nu a mai contribuit nimeni la conceperea ei”, își amintește dr. Alfriend. Julia ezită, dar în cele din urmă mărturisi: „E a conașului David”.

Într-un fel, sclavia a simplificat dinamica relației dintre Julia și David: oricât de puternică ar fi fost personalitatea ei (în orice caz, a lui era mult mai puternică), oricât de mare ar fi fost afecțiunea lui pentru ea, și oricât de divizate și ambigue erau sentimentele ei față de el, David rămânea șeful, proprietarul, autoritatea absolută. Și, deși pe Julia a durut-o despărțirea de Amanda, nu putea decât să aprobe felul în care Amanda fusese crescută de către David și Elizabeth.

Despre viața Juliei sunt informații tulburi și contradictorii, dar poate că tocmai acest lucru este definitoriu pentru ea. Spre exemplu, deși toți care o cunoșteau o descriu ca pe o sclavă neagră, Julia le-a spus nepoților că era portugheză (referinduse, cu siguranță, la tatăl ei, pe care îl considera „spaniol”) și că nu avea deloc sânge negru. Nu a rămas nici o însemnare despre Julia în perioada antebelică, atunci când era foarte posibil ca Sudul să se desprindă de Statelor Unite, iar sclavii deveniseră tot mai agitați, ajungând în pragul revoltei. Probabil că s-a simțit sfâșiată între resentimentele induse de servitute și conștiința faptului că siguranța și bunăstarea fiicei sale depindeau de averea David Dickson, agonisită pe spinarea sclavilor.

David nu se confrunta cu asemenea stări conflictuale. În timpul Războiului Civil, el ia sprijinit pe Confederați prin intermediul unor donații, aproape ruinătoare, de bumbac, șuncă, cereale și sume enorme de bani. În consecință, averea familiei Dickson se diminua pe zi ce trecea. În 1863, generalul yankeu William T. Sherman a ajuns în provincia Hancock, pe care a ocupat-o. Deși a cruțat casa lui David, se presupune că datorită prezenței lui Elizabeth Dickson, trupele lui Sherman au rechiziționat sacii cu bumbac, recolta culeasă și stocată, cincizeci și cinci de catări, unelte și mașini agricole. Plantația lui David era la pământ, deși Julia reușise să salveze argintăria familiei, îngropînd-o înainte ca soldații să intre pe domeniu.

La 20 august 1865, Războiul Civil se sfârși. Sclavii lui Dickson, Iuliana, deveniră liberi, însă Julia se hotărî să rămână pe plantație. Probabil, fusese mai puternică dorința sa de a fi lângă Amanda, care nu și-ar fi părăsit tatăl niciodată. La această decizie s-ar putea să fi contribuit statutul ei de sclavă, care, spre deosebire de al altora, nu fusese chiar atât de rău, iar perspectivele de viitor nu puteau fi în nici un caz mai sumbre decât înainte. În plus, nu ar mai fi găsit nicăieri o slujbă similară cu cea din casa lui David, care să îi ofere același prestigiu, oricât ar fi fost de modest, responsabilitate și bani (atâția ciți erau). Până la moartea bătrânei Elizabeth Dickson, din 6 august 1864, Julia fusese cu adevărat stăpâna casei răvășite de război.

La vârsta de douăzeci și nouă de ani, Julia era pe punctul de a deveni bunică, deoarece Amanda rămăsese gravidă, concepând un copil cu vărul ei, nepotul alb al lui David, Charles H. Eubanks. Din pricina legilor rasiale, din statului Georgia, împotriva căsătoriilor inter-rasiale, Charles și Amanda nu s-au putut căsători niciodată, dar s-au mutat pe o plantație din regiune, pe care David probabil că ia ajutat să o cumpere. Cei doi și-au botezat fiica, după bunica lui David, Julia.

David, hotărât și inventiv, în ciuda dificultăților cu care se confruntă, încearcă să își refacă averea. Făcu cerere de repunere în drepturi la guvernul Statelor Unite, o formalitate necesară pentru a-și recupera moșia, și declară, așa cum se cerea, că „sclavia a dispărut pe veci”. Acasă, regreta pe față acest lucru, deoarece, așa cum se întâmpla cu toți foștii proprietari de sclavi, se confrunta cu o teribilă lipsă de mână de lucru, deoarece populația de culoare căuta slujbe mai bine plătite, femeile de culoare își întemeiau propriul cămin, iar odraslele lor își câștigau dreptul la copilărie. În ciuda acestor neajunsuri, el stăruia și prosperă, fabricând pluguri și inventând “Amestecul Dickson”, un îngrășământ care îi aducea un profit consider

Pe Julia o aștepta încă o cotitură importantă în viață. La scurt timp după ce Amanda născu al doilea

ei fiu, pe Charles, ea se întoarse brusc acasă, spunând: „Vreau să stau cu tine, tați”. David consimți și construi o casă mare pentru ea, Julia și copii, în timp ce el locuia la vreo trei sute de metri mai încolo, într-o locuință mai modestă. El le făcu proprietățile de drept ale clădirii printr-un act de vânzare-cumpărare care îi atribuia Amandei șapte optimi din casă, iar Juliei o optime. Pentru prima dată de când se născuse Amanda, Juliei i se permitea să locuiască împreună cu ea, în timp ce fiica ei mai mică, Juliana, împreună cu familia ei, avea o căsuță în apropiere.

David le mai pregătea o mare surpriză. La șaiszeci și doi de ani, el se căsătorii. Mireasa, Clara Harris, era doar cu trei ani mai mare ca Amanda. Căsătoria a fost nefericită de la bun început, căci frumoasa, desăvârșită și bogata sudistă s-a pomenit locuind în cea mai mică dintre casele de pe plantație, în timp ce în casa cea mai impunătoare stăteau amanta neagră a soțului ei, împreună cu fiica sa și doi nepoți, pe care el îi iubea la nebunie. Fratele Clarei, Henry Harris, avea să depună ulterior mărturie că David fusese generos cu sora lui. Îi cumpărase o caleașca frumoasă cu doi cai negri minunați și cheltuia mult pentru ea. De asemenea, angajase un arhitect să proiecteze un conac în valoare de treizeci de mii de dolari, dar după ce estimase perspectivele de extindere a plantației lui David, Clara a renunțat să mai construiască ceva acolo, a spus Henry Harris.

Clara nu a fost niciodată fericită, dar nu pentru că David nu se purta bine cu ea, a mai adăugat Harris. Pur și simplu, Clară și noul ei soț nu se potriveau, iar ea era o fată de la oraș, obișnuită cu viața socială. La moșie se simțea singură și nefericită. În plus, nu stătea prea bine cu sănătatea. Henry nu a mai adăugat și faptul că afecțiunea nedisimulată a lui David pentru Julia, Amanda, Julian și Charles era intolerabilă pentru Clara.

Și Julia trebuie să fi suferit. Cu siguranță că își făcea griji cu privire la statutul ei în casa respectivă și la siguranța sa viitoare. Probabil că n-o privea cu ochi buni pe răsfățata și pretențioasă nou-venită. Cu toate acestea, peste câțiva ani, la tribunal, la judecarea contestației cu privire la testamentul lui David, ea depuse mărturie sub jurământ că la data căsătoriei, David nu mai avea relații sexuale cu ea. „Cred să ne-am despărțit înainte ca el să se căsătorească sau chiar să se gândească la asta” a spus Julia.

Mariajul a fost de scurtă durată, căci Clara a murit de pneumonie înainte de a treia aniversare a căsătoriei lor. Perioada căsătoriei și a doliului lui David a pus-o la grea încercare pe Julia. Ea a intrat în congregația bisericii Metodiste din Cherry Hill și s-a ocupat de administrarea școlii acesteia. În 1874, ea l-a convins pe David, care nu dădea deloc pe la biserică, să vândă bisericii trei acri de pământ cu cinci dolari acru. David a pus câteva condiții: dacă biserica și școala acesteia nu folosesc terenul, sau dacă lăsau drumurile nereparate, terenul urma să-i fie restituit. Nu era un act tocmai filantropic, dar Julia se declarat de acord cu condițiile lui.

În alte privințe, viața ei continuă la fel ca înainte. Era gospodina de încredere a lui David. Încă mai călărea în localitatea vecină, Sparta, pentru a se aproviziona și a vinde bunuri produse pe plantație. Activitățile ei comerciale o aduceau adesea în casa unuia dintre prietenii lui David, unde refuza întotdeauna invitația de a cina cu familia. Prefera să mănânce la bucătărie, cu servitorii. E de la sine înțeles că reputația Juliei era cea a unei „femei foarte tăcute, inofensive” care îi servea pe oaspeții lui David, neîncercând niciodată să iasă în evidență.

În 1885, David a murit. Amanda s-a agățat de trupul lui neînsuflețit a început să urle: „Sunt orfană acum, sunt orfană acum”. Apoi au urmat procesele contestării testamentului, căci Dickson murise bogat și îi lăsase Amandei cea mai mare parte a averii. Șaptezeci și nouă de rude înfuriate atacară testamentul, argumentând faptul că Julia exercitase o influență nefastă asupra lui și îl constrânsese să o facă pe Amanda principalul beneficiar. La nouă luni de la moartea lui David, Julia a fost supusă unui interogatoriu umilitor de către dușmanii ei și de către avocații disprețuitori, episoade adevărate sau inventate din trecut au fost invocate în timpul procesului. Iată câteva ce poartă pecetea adevărului: că, pe vremea când erau copii, David a lovit-o în timp ce se certau, iar ea l-a lovit, la rândul ei; că David o trata ca pe o iubită, nu ca pe o sclavă; că se sărutaseră în public. Altele sunt, cel mai probabil, inventate: că Julia îl amenințase că-l părăsește,

iar David plânsese cu sughituri.

Pentru avocații Amandei, a fost dificil să dovedească faptul că, deși Amanda era fiica Juliei și a lui David, Julia nu mai era amanta lui David momentul redactării testamentului. Tabăra adversă argumenta exact contrariul, și anume că, de pe poziția de amantă, ea făcuse presiuni în favoarea fiicei sale. Au fost atacate moralitatea și credibilitatea Juliei. Juliana a fost copilul "unui negru, nu?" întrebă un avocat al părții adverse. „A unui bărbat cu pielea închisă la culoare”, îl corectă Julia. „Nu a negrotei?” insistă avocatul.

„Presupun că așa se zice, negrotei”, îi spuse Julia. Avocații o asaltară cu întrebări despre tații diferiți ai fiecăruia dintre cei trei copii ai ei. „Și ți-ai restrâns favorurile doar la cei trei?” „Nu știu ce vreți să spuneți; nu am fost o femeie rea”, a replicat Julia cu convingere.

În mod remarcabil, surprinzător, contestația a fost respinsă, așa că Amanda a devenit cea mai bogată femeie de culoare din Georgia. În ciuda durerii, era fiica tatălui ei, așa că își luă de îndată soarta în propriile mâini. Cumpără o casă luxoasă cu șapte dormitoare în Augusta și se mută acolo. Și, din dragoste firească și afecțiune pentru mama ei, îi cedă Juliei partea ei din casa de pe plantație. Tot ca semn de prețuire față de Julia, fiul Amandei, Julian, și soția acestuia își botează prima fiică Julia Frances a II-a. (Doi ani mai târziu, se nascu fiul lor, David Dickson al II-lea.)

Dar familia Juliei nu scăpă de necazuri. Amanda se căsătorii fără a ceda controlul moștenirii sale. Însă îi făcu cadouri generoase soțului ei, Nathan Toomer, un bărbat de culoare liber. Dar sănătatea sa subredă, nervii slăbiți și un scandal familial (al doilea ei fiu, Charles, deși căsătorit, făcu o fixație pentru fiica de paisprezece ani a tatălui său vitreg, încercând să o răpească) o istoviră, așa că, în 1893, la doar patruzeci și patru de ani, Amanda se stinse din viață.

A murit fără să lase un testament. Au început alte dispute juridice. În 1899, Julia și prietena ei, Mariah Nunn, sau dus acasă la Augusta și au împachetat și transportat totul la Sparta, în Georgia, unde nepotul Julian îi cumpărase Juliei o casă splendidă într-o livadă de nuci. Julia a câștigat procesul intentat împotriva ei și a obținut dreptul de a păstra mobila Amandei. Ea le mai povesti urmașilor că mutase rămășițele lui David Dickson într-un cimitir din Sparta, unde îi făcuse și un monument.

Viața Juliei Frances Lewis Dickson cu David Dickson a început cu un viol, iar relațiile sale sexuale, mai ales cu sclavul lui Dickson, Joe Brooken, ar putea fi puse pe seama unei atitudini sfidătoare. Dar nu este exclusă nici posibilitatea să se fi îndrăgostit. În orice caz, este evident că avea mare încredere în capacitatea sa de a menține o relație cu David.

Cu toate acestea, contextul în care a trăit Julia a fost complex, așa că a întâmpinat întotdeauna dificultăți în adoptarea deciziilor. Trebuie să fi fost fericită văzând că David o pune pe Amanda mai presus de orice, și îndeosebi mai presus de rudele sale, care nu conteneau să-l critice. În același timp, auzea și vedea cum îi trata David pe ceilalți sclavi, recompensându-i pe cei care cooperau și folosind bățul atunci când strategia recompensei nu funcționa. Julia se număra printre cei cooperanți.

Mai puțin explicabilă este atitudinea Juliei față de culoarea și originile sale. În ciuda lucrurilor pe care se pare că le-ar fi povestit nepoților ei, nu se poate să fi fost convinsă că nu avea sânge negru. Altfel de ce ar fi trăit în sclavie? Dar confruntarea constantă cu sclavia și cu David și musafirii acestuia, care discutau neîncetat despre „negrotei” trebuie să-i fi influențat opiniile. Poate că începuse să se mândrească cu culoarea arămie a corpului și părul său drept, poate sperase să se desprindă din lanțurile sclaviei, ca și cum aceasta ar fi cauzată de pielea ei întunecată care s-ar fi explicat prin originea sa latină. S-ar putea că mariajul neașteptat al lui David cu Clara Harris s-o fi infuriat și în același timp s-o fi speriat pe Julia. Tristețea ei transpare și din faptul că nu le-a povestit niciodată nepoților despre scurta căsătorie a lui David cu Clara. Ca și sângele ei negru, această deteriorare temporară a relației lor nu existase din punctul ei de vedere.

Contradicțiile fundamentale din sânul familiei Dickson trebuie s-o fi marcat pe Julia toată viața. Atunci când își depăna amintirile încerca să dea un sens trecerii sale prin acest univers, ocolind pericolele și

păstrându-și respectul de sine prin curaj, inteligență, hărnicie, religiozitate și, la bătrânețe, prin filtrarea evenimentelor, pentru a nu observa amănuntele neplăcute pe care memoria ei se încăpățâna să le rețină.

Harriet Jacobs

Harriet Jacobs

Norcom James

Spre deosebire de Phibbah, Julia Chinn și Sally Hemings, fosta sclavă Harriet Jacobs își spune povestea în cartea sa, *Incidents in the Life of a Slave Girl* (Amănunte din viața unei mici slave). Deși abolitionista Lydia Maria Child a editat și cizelat manuscrisul, relatarea lui Harriet, publicată sub pseudonimul Linda Brent, ia permis să-și prezinte experiența de sclavă și propria versiune a unei aventuri amoroase cu omul alb.

Cartea lui Harriet aparține unui gen literar îndelung studiat, care a iscat dezbateri aprige. Relatările sunt discutabile, deoarece autorul-narator, respectiv, un (fost) sclav, scrie pentru (ba chiar tânjește după) un public cât mai numeros posibil de abolitioniști care simpatizează cu el (sau ea). Așadar, trebuie să ia în considerare formația și așteptările acestora, inclusiv dorința lor de a găsi în carte „convenții rasiale specifice”. De asemenea, naratorul s-a confruntat și cu un editor, care a dat o formă materialului, l-a corectat și l-a modificat în funcție de ideologia sau preferințele personale.

Autorul-narator este o fostă sclavă care are și ea propriile sensibilități, mai ales în cazul în care a făcut sex cu un bărbat alb și a suportat rușinea asociată acestui fapt. Pentru a se justifica, atât din punct de vedere al comportamentului, cât și în ceea ce privește eterna apariție a copiilor de rasă mixtă, sclava-amanță naratoare este îndreptățită să nege orice cooperare sau plăcere aferentă relației sale. Nu are însă nici un motiv să accepte că a fost atrasă de seducătorul ei sau că a simțit vreo afecțiune pentru el. O astfel de carte necesită o lectură atentă. Ne oferă ceea ce nu prea găsim la alte surse: perspectiva sclavei asupra vieții, lumii, epocii și contextului în care trăiește, precum și asupra cronologiei întâmplărilor. Povestea lui Harriet a trecut testul timpului și al testele amănunțite la care au supus-o cercetătorii.

Harriet Ann Jacobs era o fetiță drăgalașe, ce la maturitate s-a transformat într-o femeie foarte frumoasă, fapt pentru care ea a spus, mai târziu: “Dacă Dumnezeu m-a binecuvântat cu frumusețe, aceasta se dovedeaște a fi și cel mai mare blestem al meu”. “Este ceea ce grăbește degradarea unei slave, dar care pentru o femeie albă nu face decât să trezească admirație”.

Harriet s-a născut în jur de 1813 în Edmonton, Carolina de Nord, ca fiică a lui Elijah, un sclav tâmplar, și a lui slavei Delilah, pe domeniul lui John și Margaret Horniblow. În 1819, Horniblow, o femeie bună la suflet, care o învăța, printre altele, să citească, muri. Chiar înaintea citirii testamentului, Harriet descoperi că, în loc de cum promisese Margaret, fusese lăsată moștenire verișoarei acesteia, ca după trei ani să fie eliberată. Micul univers al lui Harriet se năruie iar viitorul părea amenințător și înspăimântător, deoarece trece în stăpânirea doctorului James Norcom. Acesta s-a dovedit în curînd, că era un bărbat dur și sadic, care își persecuta și biciuia adesea sclavii. În prima ei săptămână de ședere pe noul domeniu, Harriet auzi sute de lovituri prăvălindu-se dur pe un corp uman. Victima era un sclav de la câmp care avuse ghinionul că se născuse cu piele mai deschisă la culoare. Norcom l-a biciuit, apoi l-a vândut în ciuda

rugămintilor soției sale de a nu-l înstrăina.

Cînd Harriet avea cincisprezece ani, Norcom șoptindu-i cuvinte murdare la ureche și amintindu-i tot timpul, că era proprietatea lui și că, prin urmare, avea tot dreptul de-a proceda cum dorea cu bunul său, încerca s-o seducă. În același timp, Harriet avea de-a face și cu cea de-a doua soție a doctorului, mult mai tânără decât Norcom. Pasiunea soțului pentru sclava lui, deveni pentru doamna Norcom un coșmar, făcându-i lui Harriet viața un iad. Se reedita astfel clasică situație dintre un stăpîn de sclavi și una din sclavele lui. Cu o furie abia controlată, Harriet o descrie, cum sub același acoperiș, doamna Norcom, această ipohondră lipsită de vlagă ce zăcea în fotoliu, se bucura privind sclavele biciuite, și cum le curgea sângele din pielea zdrențuită. Dacă cina era servită mai târziu, ea scuipa în oale, astfel încât bucătăreasa și copiii ei să nu poată să le mănânce. A despărțit-o pe bucătăreasă de pruncul ei neîntărcat și a obligat-o pe Harriet să meargă goală prin zăpadă. Nu există situație mai nenorocită decât aceea de a trăi într-o zonă de război domestic, spunea Harriet. "Mai bine trudesce până la ultima suflare pe o plantație de bumbac, până când se decide groapa să mă primească, decât să locuiesc sub același acoperiș cu un stăpîn lipsit de suflet și o stăpîna geloasă", declară ea. Doctorul Norcom continuă să îi facă avansuri lui Harriet. A obligat-o să stea lângă el și să alunge muștele, în timp ce el își sorbea încet ceaiul și enumera avantajele pe care ea le pierde refuzîndu-l în continuare. Și o amenință cu moartea în cazul în care avea să sufle vreun cuvânt doamnei Norcom.

Dar doamna Norcom devenise deja bănuitoare. În primul rînd datorită faptului că doctorul îi interzisese să o biciuiască pe drăguța sclavă.

Dr. Norcom accelerează campania de seducție. O aduse pe fiica lui de patru ani să doarmă în dormitorul său și insistă ca Harriet să o însoțească. Aceasta provocă o dispută încrâncenată cu doamna Norcom, care ulterior veni la Harriet cu o Biblie și îi porunci să sărute „această carte sfântă și să jure în fața lui Dumnezeu” că îi va spune adevărul. Cu voce puternică, Harriet negă orice fărădelege. Doamna Norcom se așeză pe un scaun, se uită drept în ochii ei și spuse: „L-ai luat pe Dumnezeu de martor pentru inocența ta. Dacă mai mințit, ferește-te!... Acum spune-mi tot ce să petrecut între stăpînul tău și tine.”

Sub impulsul momentului, Harriet făcu mărturisiri complete. Doamna Norcom se înroși, apoi pări și gemu atât de îndurerată de această încălcare a jurămintelor matrimoniale și a demnității ei, încât Harriet a fost impresionată. „Un singur cuvânt bun dacă îmi spunea, mă aruncam la picioarele ei”, își amintește ea.

Doamna promise să o protejeze pe Harriet și îl împiedică pe doctor să-și pună în aplicare intenția de a o invita pe aceasta să doarmă în camera sa. Dar „nu era o femeie prea rafinată și nu prea își controla patimile”, așa era măcinată de neîncredere și ură. Începu să se strecoare noaptea în camera lui Harriet și să o privească. Uneori intra în pielea doctorului și-ii șoptea lui Harriet vorbe dulci la ureche, pentru ai urmări reacțiile. În scurt timp, Harriet începu să se teamă pentru viața sa.

În tot acest timp, Harriet tăcea. Nu ia spus nimic despre coșmarul ei amicii Molly Horniblow, o orășeancă liberă care încercase de câteva ori să o răscumpere. Dar doctorul refuzase. Harriet era sclava fiicei lui, Mary Mathilda, zicea, și nu avea dreptul prin lege să o vîndă. Când o prindea singură pe Harriet, Norcom îi reproșa: „Nu te-am adus la mine în casă și nu te-am făcut însoțitoarea copiilor mei? Te-am tratat vreodată ca pe negrotei? Nu am permis niciodată să fii pedepsită, nici chiar pentru ai face pe plac stăpînei tale. Și asta este răsplata pe care o primesc, fată nerecunoscătoare!”. Însă, dacă Harriet începea să plîngă, el o consolă: biet copil! Nu plînge! Nu plînge!... Biată fată prostuță! Nu-ți cunoști interesul. O să te ador. O să fac din tine o doamnă. Acum du-te și gîndește-te la tot ce ți-am promis.”

Harriet se gîndea, iar concluziile sale erau menite să o trezească la realitate: „Femeile sudiste se căsătoresc adesea cu un bărbat știind că el este tatăl mai multor micuți sclavi (Dr. Norcom însuși concepuse vreo unsprezece)... Ele îi privesc pe acești copii ca pe o proprietate, ca pe o marfă similară porcilor de pe plantație; și de multe ori îi dau pe mîna unui negustor de sclavi, descotorosindu-se astfel de ei.” Existau și câteva „excepții notabile”, când femei albe insistaseră ca soții lor să îi elibereze pe sclavii

„cu care se aflau în «relație părintească» ", însă doamna Norcom nu se număra printre ele. Dacă Harriet ar fi devenit amanta lui Norcom, nu ar fi fost decât o chestiune de timp până când doctorul i-ar fi vândut copiii, iar existența ei ar fi devenit și mai nefericită.

Opoziția lui Harriet față de Norcom nu însemna că era imună și față de alți bărbați. Ea se îndrăgosti de un prieten vechi, un tâmplar născut liber care o ceruse în căsătorie și voia să o răscumpere. Dar Harriet știa că familia Norcom nu ar fi acceptat să o vândă și nici nu ar fi lăsat-o să se căsătorească, decât cu un sclav. Când altă sclavă ceruse permisiunea de a se mărita cu un bărbat de culoare și liber, dr. Norcom replicase:

„Te jupoi și te pun la saramură, domniță, dacă mai abordezi acest subiect, îți închipui că o să te las să îngrijești copiii mei împreună cu copiii negroteiului ăluia?" Cu toate acestea, Harriet își luă inima în dinți și îi ceru doctorului permisiunea de a se căsători, „îl iubești pe negroteiul ăsta?" întrebă brusc Norcom. Răspunsul lui Harriet „Da, domnule" produse o explozie de insulte și, pentru prima dată, dr. Norcom o lovi, numind-o „blestemul vieții" lui.

Timp de o săptămână după acest incident, dr. Norcom a continuat s-o urmărească pe Harriet cu ochi de vultur, în tăcere. Apoi o informă că se despărțea de soție și se mută în Louisiana cu câțiva sclavi. Se putea număra și ea printre aceștia. După ce și acest plan eșua, el o surprinse vorbind pe stradă cu prietenul ei și, furios, o bătu și o înjură. Disperată, Harriet îl îndemnă pe iubitul său să plece într-un stat liber, unde ea și fratele ei aveau să îl urmeze.

Dar fuga se dovedi imposibilă. Harriet era păzită îndeaproape, nu avea nici un ban, iar bunica ei se opunea acestei idei. În cele din urmă, Harriet renunță la visul de a se alătura tâmplarului ei și schimbă complet macazul.

Anii petrecuți cu familia Norcom o expuseseră la realitățile crude ale vieții, așa că nu mai era o copilă naivă. „Știam ce fac, și am făcut-o în mod deliberat", avea să scrie ea mai târziu. A devenit amanta unui bărbat care o poate salva, răscumpărând-o de la familia Norcom.

Amantul lui Harriet era Samuel Tredwell Sawyer, un tânăr avocat necăsătorit, care le cunoștea pe Harriet și pe bunica ei. Sawyer se simțea tot mai atras de ea și îi trimitea adesea bilețele. „Eu eram o sclavă săracă de numai cincisprezece ani", le reamintește autoarea cititorilor săi. În scurt timp, „un sentiment de tandrețe își făcu loc în inima mea", deși afecțiunea era amestecată cu „răzbunare și calcule... vanitate flatată și sinceră recunoștință pentru bunătate". În plus, „interesul stârnit unui barbat care nu este însurat, și nici stăpânul ei, trezește mândria unei slave, dacă situația ei nefericită ia mai lăsat vreo mândrie. Pare mai puțin degradant să te dăruiești de bunăvoie, decât să te supui constrângerii".

Așa că, din aceste considerente, Harriet începu să întrețină relații sexuale cu Sawyer, deși nu menționează când și cum. Relația lor nu a fost pe deplin fericită. Se îngrijora că imoralitatea ei avea să „rănească" inima bunei Molly, și spera ca bătrâna să nu afle. Apoi descoperi că e gravidă, ceea ce declanșa o nouă criză.

Toată lumea, în afară de dr. Norcom însuși (și, desigur, de Samuel Sawyer) avea să presupună că dr. Norcom era tatăl. Dar Harriet știa că dr. Norcom avea să o pedepsească fiindcă știa că nu este el. În timp ce doamna Norcom o să procedeze la fel, fiind convinsă de contrariu, Harriet speră să găsească refugiu, sau măcar înțelegere, la bunica sa. Însă Molly îi smulse de pe deget inelul lăsat de mama ei defunctă și îi strigă:

„Pleacă! Și să nu mai vii niciodată în casa mea." Speriată și rușinată, Harriet fugi acasă la o prietenă, căreia îi relată toată povestea sa demnă de milă. Prietena neidentificată interveni pe lângă Molly și îi spuse câte îndurase fata în casa doctorului. Fără să o ierte, Molly o primi, totuși, înapoi pe Harriet. Dar vru să știe de ce Sawyer, tovarășul ei de păcat, îi distrusese „unica mieușică", în condițiile în care ar fi putut alege oricare altă sclavă de pe plantație. Sawyer o asigură pe Molly că o să aibă grijă de Harriet și copilul lor. Avea chiar de gând să încerce să îi răscumpere, mai adăugase el.

Dr. Norcom veni în vizită și îi permise lui Harriet să rămână la bunica ba, numai pentru că doamna

Norcom îi interzisese să o aducă acasă. Pricipala lui grijă a fost să identifice amantul lui Harriet. Era oare tâmplarul cu care îi interzisese să se căsătorească? Harriet îi dădu o replică amară: "Am păcătuit în fața lui Dumnezeu și a mea însămi, dar nu și împotriva firii".

„Nemernico!” murmură dr. Norcom. „Ți-ai macină oasele! Te-ai dăruit unui vagabond nemernic... îți poruncesc să îmi spui dacă tatăl este alb sau este negru.”

Speriată și confuză, Harriet ezită, „îl iubești?” insistă Norcom. Mulțumesc Cerului că nu îl disprețuiesc”, răspunse ea. A fost o lovitură grea pentru Norcom. O amenință cu moartea, apoi îi promise că, dacă va înceta orice legătură cu el, va avea grijă de ea și de copil. Harriet refuză, iar el o amenință: „Foarte bine, atunci, nu ai decât să suporti consecințele propriei încăpățănări. Să nu te aștepti la nici un ajutor de la mine. Ești sclava mea, și așa o să fii mereu. Nu o să te vând niciodată, poți să fii sigură de asta.”

Micul Joseph se născu prematur și bolnăvicios, zbătându-se între viață și moarte săptămâni întregi. Și Harriet se refăcea cu greutate. Dr. Norcom o vizită și îi amintea că și Joseph era sclavul lui.

Gelozia lui Norcom era mai puternică decât oricând. O ținea pe Harriet departe de ochii fiului său adult și ai supraveghetorului plantației. O acuză pe Harriet de imoralitate. O împinse pe scări și îi tăie părul superb. O insulta și o umilea într-una. Odată, pentru a se răzbuna, îi aresta fratele. Între timp, amantul ei secret, Samuel Sawyer, venea ori de câte ori putea, jucându-se cu copilul și consolînd-o pe Harriet. Dar Sawyer nu putu nici măcar să îi dea un nume fiului său, care rămase în proprietatea fiicei doctorului.

Trecură patru ani. Harriet se întoarse în casa familiei Norcom, continuîndu-și aventura amoroasă clandestină. Înainte să împlinească nouăsprezece ani, mai născu o fată, pe Louise Mathilda. Harriet pretinde că sentimentele ei pentru Sawyer nu s-au cristalizat niciodată în marea pasiune pe care a simțit-o pentru prima ei iubire, tâmplarul, deși ținea foarte mult și la Samuel și îi era profund recunoscătoare. Mai era ceva, scrie ea, „la fel că libertatea să ai un iubit care nu exercită nici un fel de control asupra ta. În afară de cel pe care îl dobândește prin bunătate și atașament”.

Al doilea copil al lui Harriet a fost dovada menținerii relațiilor sale sexuale cu rivalul alb al doctorului. Norcom era furios. „Sclavia e teribilă pentru bărbați; dar e mult mai teribilă pentru femei”, scrie Harriet.

„Pe lângă povara pe care o poartă cu toții, ele au necazuri și suferințe care le sunt specifice.” A trebuit să îi boteze pe Joseph și Louise Mathilda pe furiș, când doctorul, care se opunea total botezului, era plecat din oraș.

În 1835, Norcom o trimise pe Harriet la plantația lui pentru a o pedepși fiindcă refuzase să devină concubina lui. Își anunță și intenția de a-l vinde pe Joseph. Harriet născoci un plan elaborat de fugă. Avea de gând să fugă singură; apoi Sawyer urma să cumpere copiii și să îi elibereze. Bunica se opuse din răspuțuri: „Nimeni nu respectă o mamă care își părăsește copiii”, o preveni ea. „Dacă îi părăsești, nu o să mai cunoști fericirea toată viața ta.”

Harriet nu luă în considerare sfatul bunicii. Cu ajutorul lui Sally, o prietenă sclavă, care era de acord că „Dacă vede că tu fugi, n-o să mai aibă nevoie de afurisiții de copii”, Harriet acționa. Se ascunse în casa unui prieten, apoi, mai târziu, la bunica, în spațiul rămas liber dintre acoperiș și cămara. Stătea înghesuită, dar la adăpost sigur, căci dr. Norcom o credea în nord, unde chiar plecă pentru a o găsi și a o aduce acasă. Harriet l-a indus în eroare cu o strategie sofisticată, trimițându-i scrisori din diverse state libere. Între timp, cu ajutorul unui negustor de sclavi, Sawyer reuși să îl păcălească pe Norcom și astfel își răscumpără copiii. Pentru autentifica vânzarea către Sawyer, negustorul ia încărcat pe cei doi copii în căruța sa, alături de alți sclavi care boceau, fiind despărțiți de soțiile, soții și copiii lor. Înscenarea se termină pentru familia lui Harriet (dar nu și a celorlalți) când Joseph și Louise au ieșit din oraș în siguranță și au fost găzduiți de bunica lor. Din ascunzătoarea sa de la etaj, Harriet îi vedea adesea, dar nu a îndrăznit niciodată să dea ochii cu ei.

În mod incredibil, Harriet a rămas în mansarda lui Molly timp de șapte ani lungi. Între timp, Sawyer își continuă viața, în 1837 fiind ales reprezentant al Partidului Democrat. În Congresul Statelor Unite. „Disparația” lui Harriet pusese capăt relației lor și, o dată cu aceasta, și promisiunii sale că avea să îi

elibereze pe Joseph și Louise. Locuința lui Molly, din punct de vedere formal, erau încă în proprietatea lui. Chiar înainte să plece la Washington, veni la Molly să vorbească despre copii lui Harriet, când, aceasta ieși din ascunzătoare (fără ai dezvălui însă și locația acesteia). Îl imploră să elibereze copiii. „Nu vreau nimic pentru mine”, ia spus ea, „Tot ce cer este să îmi eliberezi copiii, sau să împrumutăm un prieten s-o facă, înainte să pleci.” Sawyer ia promis că va da curs rugăminții ei și a adăugat că va încerca să o răscumpere și pe ea.

Cu toate acestea, Sawyer reuși să-și țină făgăduiala abia după ce se căsătorii cu o femeie albă. În 1840, după căsătorie, trimise după Louise, aranjând ulterior ca ea să locuiască împreună cu verii lui, la New York. În 1842, Harriet părăsi, în fine, ascunzătura, fugind în Nord, unde se întâlni cu fiica sa. În 1843, îl aduse și pe Joseph la ea. Începu să se întrețină pe sine și pe copii lucrând ca croitoreasă. În următorul deceniu, cei trei au dus o viață de fugari, chiar dacă se aflau într-un teritoriu liber, căci familia Norcom, inclusiv proprietara ei de drept, nu au încetat să îi ia urma. În 1852, o prietenă aboliționistă, Cornelia Willis, a convins familia Norcom să o vândă pe Harriet. Ea le-a plătit trei sute de dolari și a eliberat-o pe Harriet. În sfârșit liberă, Harriet începu să scrie relatarea care a fost publicată în 1861 sub titlul *Incidents in the Life of a Slave Girl* (Amănunte din viața unei mici sclave).

Începând cu 1861, anul publicării ei, s-a generat o dezbatere aprinsă. Pe vremea lui Harriet, aboliționistii și apărătorii sclaviei emiteau păreri pro și contra autenticității acestei relatări. De curînd, o armată de istorici s-au implicat în interpretarea volumului, dintr-o multitudine de perspective. Singura concluzie general acceptată este cea referitoare la importanța crucială a acestei cărți.

Harriet și-a petrecut restul vieții alături de fiica ei, întreținându-se din slujbe prost plătite și militând pentru cauza aboliționistă. După Războiul Civil, ea și Louise sau întors în Sud pentru a presta muncă de asistență socială. Mai târziu, au revenit în nord. În 1897, Harriet a murit la vârsta de optzeci și patru de ani.

Tensiunea permanentă în care a trăit în timp ce era hăituită neobosit de Norcom, care alterna violența cu ispitirea mieroasă, amenințarea cu promisiunea, este un fapt palpabil. În același timp, se nasc câteva întrebări: de ce un bărbat atât de gelos tolera legătura sclavei lui cu alt bărbat? De ce nu a violat-o pur și simplu, făcând uz de forță? De ce ia asigurat un tratament preferențial, când el le biciuia și le vindea pe celelalte femei care nu îi făceau pe plac?

De fapt, accentul relatării cade asupra lui Norcom, căruia Harriet îi opune rezistență în defavoarea lui Sawyer, amantul ales de ea și tatăl copiilor săi. Din același motiv, Harriet își îndreaptă atacul împotriva doamnei Norcom, a cărei sete de răzbunare includea un larg spectru de acte pe care azi le-am asocia cu noțiunea de maltratare psihologică. Harriet recunoaște că doamna Norcom era o soție înșelată prinsă într-o mascaradă de mariaj. Dar chiar și după decenii, autoarea nu a putut manifesta vreun strop de simpatie pentru cea care a chinuit-o. O descrie pe doamna Norcom nu doar în termenii cel mai puțin măgulitori, dar și reproduce amplu, aparent cuvânt cu cuvânt, cele mai degradante remarce pe care aceasta le-a făcut pe seama ei.

În cartea sa, Harriet citează din amintire multe din conversațiile pe care le-a avut cu membrii familiei Norcom. În aceste schimburi de cuvinte, ea este mereu politicoasă și neclintită, o femeie cu înalte principii de moralitate, căreia îi repugnă propunerile indecente ale lui Norcom. În mod ironic, autoarea ne spune mai multe despre Norcom, cel care nu a fost niciodată amantul ei, decât despre Sawyer. De la început și până la sfârșit, Sawyer rămâne o figură secundară, iar Harriet face referințe la el pe un ton de scuză, ca o femeie care mărturisește un mare păcat.

Multe sclave aveau conflicte interioare în legătură cu relațiile sexuale pe care le întrețineau cu stăpânii lor și cu alți bărbați albi. Marea rușine a lui Harriet a fost faptul că Sawyer nu a forțat-o, deși la un moment dat ea a afirmat că a te dăruie de bună voie este „mai puțin degradant” decât să fii forțată să întreții relații sexuale. Nu s-a împăcat niciodată cu ideea că îl iubea pe Sawyer și, la decenii distanță, nu a făcut publice detaliile relației lor. Principala ei preocupare era să pledeze pentru înțelegerea cititorilor.

Așa cum aflăm din povestea lui Harriet, nu toate sclavele erau bătute cu forța în patul stăpânilor. Unele acceptau de bună voie aceste relații cu bărbatul alb, din motive temeinice și evidente: protecție împotriva celor mai rele tratamente la care erau supuși sclavii, sarcini mai ușoare, privilegii, răzbunare față de stăpâna crudă, copii care aveau șansa să fie eliberați și să se bucure de o viață infinit mai bună decât cea de sclav și, în cele din urmă, afecțiune.

Ați iubi adversarul li se părea, însă, multora impardonabil. Harriet, care a comis acest „păcat”, se autoflagela mereu. A fost, întradevăr, un dement esențial în viața ei de amantă și explică, cel puțin la o privire retrospectivă, imposibilitatea de a se bucura de plăcerea erotică pe care a împărtășit-o cu Sawyer, precum și refuzul ei de a recunoaște vreun atașament emoțional față de el.

Urmează apoi pledoaria esențială în favoarea tuturor sclavelor implicate în relații sexuale cu bărbați albi: „Condiția unui sclav pune sub semnul întrebării orice principii de moralitate și le face, de fapt, imposibil de aplicat în practică”. Folosind principiile morale ale creștinismului de secol XIX-lea și convențiile sociale ca model călăuzitor, Harriet se judecă pe sine și se găsește vinovată, apoi se scuză invocând drept argument faptul că sclavia este prin definiție o condiție amorală.

Relatarea lui Harriet se concentrează asupra experiențelor ei de sclavă, sugerând, totodată, și consecințele mai ample ale relațiilor ilicite dintre albi și sclavele lor. Vulnerabilitatea sexuală a lui Harriet o amenința pe doamna Norcom, care, ca femeie, nu avea autoritatea de a-și împiedica soțul să hărțuiască sclavele. Aventura lui Harriet cu Samuel Sawyer încălca normele de decență după care se ghida bunica ei. Bătrâna se temea și că avea să îi afecteze relațiile atent construite cu comunitatea albilor, care o tolerau ca o negresă liberă. Ca orice astfel de relație, legătura lui Harriet cu un alb și copii care au rezultat din această relație nu pun sub semnul întrebării ordinea socială existentă în statele în care sclavia nu fusese abolită.

Capitolul VIII

Relațiile sexuale și chestiunea evreiască

Încă de la începutul anilor '30 și până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, în 1945, Germania nazistă și Europa condusă de naziști s-au implementat legi care consfințeau inaccesibilitatea sexuală a evreicilor pentru ceilalți cetățeni. În același timp, neajutorarea evreicilor, mai ales a celor din lagărele de concentrare, le făcea vulnerabile la coerciția pe care unii torționari o exercitau asupra lor pentru a și le face amante.

Cartea lui Adolf Hitler *Mein Kampf* (Lupta mea), publicată în 1924, proclama o viziune fantastică despre „rasa” ariană, strălucitor de blondă, înaltă și superioară. Conform acesteia, bărbații erau modele de excelență genetică. Surorile lor manifestau preocupările tradițional feminine: Kuche, Kirche și Kinder (bucătărie, biserică și copii). Hitler respingea ideea emancipării feminine, care nu era, după părerea lui, „decât o invenție a intelectualității evreiești”.

Adolf Schicklgruber Hitler, scundul Fihrer brunet al acestei rase stăpânitoare, considera toate rasele neariene drept inferioare și periculos de contaminante, dar dintre ele, cea mai rea era cea evreiască. Ca mii de alți germani, Hitler citise și fusese influențat de lucrarea lui Arthur Dinter, *Die Suende wider das Blut* (Păcatul împotriva sângelui). „Păcatul” se referea la pângărirea rasei. Dinter pretindea că o picătură de spermă evreiască ar mânji femeia ariană pe veci, făcându-i și pe copiii pe care ea i-ar fi conceput cu alt arian să aibă trăsăturile inconfundabile ale rasei semitice.

După ce Hitler a devenit Cancelarul Germaniei, în ianuarie 1933, el a început să-și transpună această viziune în legislație. Unul dintre cele mai importante obiective era *Rassenschande* pângărirea rasei prin sexul interracial. Legislația nazistă definea *Rassenschande* drept trădare rasială și o transformă în crimă capitală.

La 5 septembrie 1935, Legile de la Nurnberg văduveau de cetățenie germană pe toți cei care nu erau nemți, excepție făcând cei de „sânge înrudit”, iar Legea pentru Protecția Sângelui și Onoarei Germane le interzicea cetățenilor să se căsătorească sau să întrețină relații sexuale cu evreii. În anii '30, aproape 4000 de evrei și „gentili” („neevrei”) atât căsătoriți, cât și necăsătoriți, au fost condamnați pentru crima de a fi făcut sex interracial. „Criminalii” au fost aspru pedepsiți, defăimați și brutalizați în cadrul unor manifestări populare, sau trimiși în lagăre de concentrare. „Sunt cea mai mare scroafă; am avut relații cu evrei”, scria pe pancarta unei femei.

Hitler considera aceste legi anti-semitice, patru sute asemenea edicte au fost emise între 1933 și 1939, drept măsuri temporare necesare, până când Europa avea să scape de evrei. Mecanismul complicat elaborat pentru exterminarea evreilor și a altor nearieni presupunea o intensă campanie de teroare, concentrare în ghetouri și, în cele din urmă, deportarea în masă în lagăre de concentrare, cărora puțini le-au supraviețuit. Dachau, situat la circa treizeci de kilometri de orașul bavarez atât de iubit de Hitler, München, a fost construit la două luni de la instalarea lui în funcție. Pe măsură ce țările Europei cădeau pradă naziștilor, erau înființate lagăre de concentrare și în alte părți, mai ales în Polonia.

Nucleul ideologic sexist al naziștilor, la care se adăuga oroarea față de procreația evreiască a dus la grăbirea exterminării evreicilor. Kommandantul de la Auschwitz, Rudolf Hoss, își amintea în memoriile sale de dinaintea execuției: „Pentru femei, totul era de o mie de ori mai greu, mai deprimant și mai umilitor, deoarece condițiile de viață din lagărele de femei erau incomparabil mai rele. Li se aloca un spațiu de locuit mai mic, iar condițiile sanitare și de igienă erau net inferioare.”

La finele războiului, eliberarea s-a produs pe etape. La 24 iulie 1944, soldații sovietici au eliberat lagărul de concentrare de la Majdanek. Șase luni mai târziu, au ajuns la Auschwitz. La 7 mai, nemții s-au predat oficial, și astfel a luat sfârșit atât războiul, cât și holocaustul (pe care evreii preferă să îl numească „Shoah”).

Memoriile a mii de supraviețuitori, oficiali naziști, funcționari sau observatori atenți, grămezile

de obiecte aparținând milioanelor de victime, înregistrările meticuloase ale nemților și diversele anchete postbelice furnizează dovezi cruciale pentru istorici și alți cercetători care caută să înțeleagă răul produs de Shoah (holocaust). Începând din anii '90, mai multe studii sau axat pe greutățile specifice cu care s-au confruntat evreicele, inclusiv pe latura sexuală a acestor dificultăți.

Studiile respective au stârnit dezbateri aprige în jurul controverselor legate de legitimitatea interpretărilor feministe. Mulți cred că Shoah a distrus deopotrivă evrei și evreice, așa că a introduce o grilă analitică bazată pe gen și a face distincția între chinurile femeilor și ale bărbaților, ar însemna să-i ofensezi pe supraviețuitori, și să întinezi, totodată, memoria morților.

Alți istorici afirmă cu aceeași convingere că Shoah poate fi înțeles, și victimelor li se poate acorda întregul credit și onoarea meritată, numai acceptând realitatea că suferințele bărbaților și femeilor erau din anumite puncte de vedere diferite. Ei subliniază că, mai presus de brutalitatea nemiloasă și degradarea pe care o suportau bărbații, femeile îndurau și alte suferințe: menstruația sau lipsa ei, experimentele genitale, graviditatea, avortul, nașterea, uciderea nou-născuților pentru că mamele lor să scape de pedeapsa execuției, precum și obligația de a lua decizia insuportabilă de a rămâne cu copiii condamnați la moarte sau de ai abandona pentru a se dedica celorlalți, ori pentru a-și salva propria viață.

Într-o carte despre amante, experiențele evreicelor din epoca nazistă, care au fost forțate să întrețină relații sexuale trebuie povestite din perspectiva lor specifică. Iată faptele: în ciuda Legii pentru Protecția Sângelui și Onoarei Germane, și în pofida condiției lor fizice îngrozitoare, evreicele erau ținta exploatarei sexuale, însăși feminitatea, care le periclita existența, le putea salva uneori. Mai precis, unele femei au avut norocul, de care puțini bărbați au beneficiat, de a ceda sexual, cu scopul de a rămâne în viață.

Viața de dinaintea morții din lagărele de concentrare

Procedura de „admitere” în lagărele de concentrare naziste avea menirea de ai teroriza și a umili noii deținuți pentru ai aduce la disperare. De îndată ce victimele erau literalmente vărsate din vagoanele de marfă care le transportaseră, oficialii naziști începeau trierea, separând bărbații de femei și copii, milioane de deținuți fiind selectați chiar de la sosire pentru camera de gazare.

Mai ales evreicele se aflau în pericol. Fertilitatea lor era un blestem, reprezentând perpetuarea unei rase detestate. Pretutindeni în Reich, cel mai mic semn de graviditate însemna condamnarea la moarte a evreicei. Cercetările mai arată și că, la sosirea în lagărele de concentrare, erau exterminate în camerele de gazare mai multe femei decât bărbați.

Erau selectate să trăiască în special evreicele tinere, robuste și aparent sănătoase. Supraviețuitoarele își amintesc umilința resimțită atunci când erau puse să se dezbrace complet, pentru a se expune una față de alta și toate față de paznicii dușmani. În următoarea etapă, ofițerii SS le rădeau complet, inclusiv părul pubian și axial, chipurile pentru a preveni extinderea păduchilor. Naziștii se foloseau de această tundere publică pentru a le demoraliza pe femei, rânjind și glumind în timp ce își făceau treaba. „Parcă ne-ar fi smuls pielea, de parcă nu ar mai fi rămas nimic din personalitatea noastră”, își amintește o femeie. „Nu mai eram Helga, sau Olga sau Maria sau cine eram.”

Aceste femei își pierdeau feminitatea, deoarece condițiile de subzistență din lagăr aproape că eliminau menstruația. Puținele care încă mai aveau ciclu erau forțate să se expună public, cu sângele șiroind pe picioare, din pricina lipsei de bandaje sanitare, căci singurele cârpe rămase erau hainele lor. Atunci naziștii le pedepseau pentru nerespectarea igienei.

Doctorii naziști încălcau orice jurământ profesional și le sterilizau pe adolescente, arzându-le ovarele cu raze X. Tinerele urlau și se zvârcoleau, căci durerea era insuportabilă. Ulterior, doctorii îndepărtau chirurgical ovarele incinerate. Dr. Wladislaw Dering devenise faimos pentru rapiditatea cu care execută astfel de operații, fiind capabil să facă zece astfel de intervenții în numai două ore.

În baraca femeilor, violul era o amenințare constantă. Oamenii SS-ului în se mulțumeau să arunce doar priviri insinuante, ci uneori chiar mărșăluiau în dormitorul lor, le smulgeau pe cele mai drăguțe din pat, le

luau cu ei și le violau. Ele se întorceau la paturile lor cu rușinea în văzul tuturor.

Mulți bărbați SS erau speriați de posibilele urmări ale relațiilor sexuale cu o evreică, așa că preferau să renunțe la astfel de plăceri, decât să-și riște locul de muncă, siguranța și poate chiar viața. Dar unii își ucidau pur și simplu victimele după ce le violau: un martor mort nu poate vorbi. O încălcare și mai flagrantă a Legii pentru Protecția Sângelui și Onoarei Germane, consta în faptul că în multe lagăre, la Ravensbrück și Auschwitz de exemplu, a constituit-o faptul că ofițerii SS au amenajat bordeluri pentru propria delectare și, adesea, și pentru câțiva dintre deținuții care nu erau evrei și pe care îi favorizau. (Scriitorul Ka Tzetnik, supraviețuitor al lagărului de la Auschwitz, imortalizează aceste bordeluri în *House Of Dolls* (Casa Păpușilor), un roman inspirat de jurnalul surorii sale de paisprezece ani, Daniella Prelesnik, care a fost forțată să se prostitueze într-un lagăr nazist. Femeile pentru bordel erau selectate după înfățișare, urmărindu-se mai ales fermitatea sânilor, particularitate întâlnită destul de rar, în condițiile care ele sufereau de malnutriție. (Sânii femeilor malnutrite mai întâi se lasă, apoi se ofilesc, până când pieptul femeii devine la fel de plat ca acela al unui bărbat.) Doctorii SS supravegheau selecția respectivă. Unul dintre aceștia a fost mârșavul dr. Joseph Mengele, a cărui amantă era ofițerul SS Sista Giese, o bisexuală care le hărțuia și ea pe femeile din lagăr. După selectarea lor pentru bordel, femeile, unele evreice, erau „audiate”, adică violate în grup. Apoi treceau la treabă. În cea mai mare parte a zilei nu făceau mare lucru, dar în cele două ore de funcționare a bordei la ceas de seară, erau forțate, fiecare, să aibă relații sexuale cu vreo duzină de bărbați. În ciuda medicației anticoncepționale, apăreau și sarcini. Femeile nu știa dacă fătul îi era avortat sau urma să fie ucisă. SS-ul găsea simplă cea de-a doua soluție. Pentru a-și satisface nevoile sexuale, evitând pedeapsa pentru impardonabila crimă de *Rassenschande*, mulți bărbați și femei din SS se culcau între ei, înșelându-și soții sau soțiile cu câte un coleg sau o colegă discretă, iar prizonierele, șiruri interminabile de femei disperate care soseau din toată Europa, erau prea vulnerabile și disponibile pentru a fi ignorate. Pentru femeile captive, care se luptau cu moartea zi de zi, sexualitatea nu prezenta relevanță. Dar, curînd, multe aflară că aceasta era un mijloc de a obține mici recompense care le puteau prelunge viața, pe a lor sau a celor dragi.

O femeie încă atrăgătoare, mai ales una care ca prin minune își păstrase rotunjimile, putea din prima zi să evite camera de gazare. De asemenea, atrăgea uneori atenția unui gardian SS mai privilegiat sau a unui prizonier care nu era evreu, care îi strecură o bucătică de cârnaț sau de brînză, sau o pereche de pantofi mai buni, articole care puteau salva literalmente viața cuiva. Unele femei „se ofereau pentru puțină pâine cu unt”, dar, după cum își amintește fosta deținută Renata Laqueur, „o făceau din dorința de a supraviețui și de a-și salva soțul și copilul”. În această lume ireală dominată de teroare, regulile și convențiile realității cu privire la sex încetau să mai aibă vreo semnificație. Totuși, majoritatea încă se agățau de ele, așa că moralitatea lagărului de concentrare interzicea relațiile sexuale cu dușmanul.

Așa reiese din memoriile holocaustului care abordează această experiență specială. De curînd, interpretările feministe ale holocaustului au prezentat aceste cazuri, mai realist și cu mai mult discernământ, ca Bett-politik –, politica așternutului, " care era de obicei unica armă a unei deținute.

Șantajistii sexuali nu se limitau la naziști sau SS. În afara lagărelor de exterminare, în ghetouri și lagărele de muncă forțată, și bărbații cereau favoruri sexuale în schimbul hranei sau al altor articole esențiale. La fel făceau și rușii și evreii care se ascundeau în taberele de partizani din pădure.

S., o evreică cehoslovacă supraviețuitoare atât a lagărului de la Theresienstadt, cât și a așa-zisului lagăr-model de exterminare de la Auschwitz, povestește că femeile nu se puteau baza decât pe inteligența lor și pe cunoștințele de sex masculin. În ghetoul de la Theresienstadt, bărbații dețineau majoritatea funcțiilor de conducere, precum și controlul bucătăriei, un obiectiv esențial, iar din aceste poziții puteau obține tot ce doreau, inclusiv sex. „Așa supraviețuiai ca femeie, ” explică S., „prin bărbați... în acea societate, era singurul mod în care puteai să-ți salvezi viața.”

Altă supraviețuitoare de la Theresienstadt remarcă: situația „era la fel în lumea de afară, cu deosebirea că marfa de valoare nu o reprezenta aurul, diamantele sau banii, ci hrana”. Unii bărbați aveau chiar mai

mult de oferit, aveau puterea de a opri un transport de până la treizeci de rude și prieteni către lagărele morții din est. Jurnalele din alte ghetouri dezvăluie că și acolo, unii bărbați cu rang înalt în Judenrat (Consiliul Evreiesc) le protejau pe femeile tinere și frumoase, în schimbul favorurilor sexuale. În lagărele de muncă forțată, femeile descopereau că asocierea cu un kuzyn (verișor) ingenios putea reprezenta diferența dintre viață și moarte. Multe se împotriveau, preferind abstenența sexului rușinos în afara căsătoriei, iar alte femei din înalta societate le disprețuiau pe vorbitoarele de idiș din clasele inferioare, chiar și pe cele versate în știința supraviețuirii. Dar femeile capitulau adesea în fața condițiilor inumane, acceptând un kuzyn, cu care își petreceau nopțile în spatele draperiilor improvizate. Zicători populare luau în derâdere aceste aranjamente:

*„Pentru supă, pentru supă
Pentru o bucată de pâine
Fetele își desfac...
Între noi fie zis,
O fac chiar
Și când nu e nevoie.”*

Cea mai teribilă consecință a unui astfel de aranjament era graviditatea, căci femeile cu pânțele voluminoase erau automat selectate pentru gazare.

La Auschwitz, unde nu prea se ivea ocazia de ați suplimenta rația și așa subdimensionată, femeile ale căror atribuții le puneau în relații directe cu muncitorii de la crematoriu puteau uneori face dragoste ca monedă de schimb, într-o copulație grotescă pe marginea latrinei puturoase, pentru o conservă, o pereche de pantofi sau un pieptene. O doctoariță evreică din Ungaria, Gisella Perl, avea nevoie disperată de o bucată de sfoară pentru a-și fixa în picioare pantofii prea mari. (Pantofii erau esențiali pentru prevenirea rănilor la picioare și a infecțiilor ulterioare, care puteau să se soldeze cu o trimitere la camera de gazare.) Un lucrător polonez de la latrină avea o bucată de sfoară, dar nu voia să o schimbe pentru rația ei pâine, ci pentru corpul ei. „Mâna lui murdară de excremente umane cu care lucra, s-a întins spre partea ascunsă a feminității mele în mod brutal și insistent.” Un minut mai târziu, dr. Perl fugea, îngrozită de ceea ce se întâmplase. „În ce măsură mi se schimbaseră valorile!... Ce scumpă devenise o bucată de sfoară!” O femeie care în viața obișnuită ar fi întâmpinat o asemenea propunere cu dispreț și demnitate, acum ezita, cântărea relația și importanța obiectului de schimb oferit, și abia apoi decidea să spună nu, deși uneori răspunsul era da.

Una dintre aceste femei a fost Ruth, care în iarna lui 1942 a sosit, cu un transport de la Viena, în lagărul Sobibor, care era îngropat în nămeți. Ce știm despre Ruth este că era o adolescentă brunetă cu ochi negri, vreo șaisprezece sau șaptesprezece ani, de o frumusețe care îți tăia răsuflarea. Grația acesteia îi atrase de îndată atenția Scharfuhrerului Paul Groth, un bărbat faimos pentru tratamentul sălbatic aplicat prizonierilor evrei. Iată trei obiceiuri bizare ale lui Groth: a obligat un evreu să soarbă votcă până când s-a îmbătat, apoi, râzând, a urinat în gura bietului om, care vomită; altă dată, le-a ordonat tuturor evreilor să se urce pe un acoperiș, comandând că cei care cădeau să fie biciuiți și duși în Lagărul III pentru a fi împușcați; îi pune pe evrei să prindă șoareci și să-i introducă în pantalonii altora, iar când aceștia începeau să se miște convulsiv la raport, pune să fie biciuiți. Apoi apărut Ruth și, spre uimirea tuturor celor care îl cunoșteau, el se îndrăgosti de ea până peste urechi. O însărcină să îl servească în casă și și-o făcu amantă. „Povestea devenea serioasă”, mărturisea o supraviețuitoare de la Sobibor, „iar Ruth influența comportamentul lui Groth”, înspăimântătorul ofițer SS încetă să-i mai bată pe evrei. Dar nu numai evreii observară această schimbare radicală de atitudine la Groth. O remarcară și colegii din SS și superiorii lui, care se speriară când își dădură seama cât de importantă devenise Ruth pentru el. Obersturmführeru SS prinț Reichleitner, care a devenit comandantul lagărului în august 1942, a acționat de unul singur. În timp ce Groth era plecat într-o permisie de trei zile, doi ofițeri SS o duseră pe Ruth la Lagărul III și o împușcă. La întoarcere, Groth află de moartea fetei, își relua îndatoririle și continuă să îi trateze pe evrei cu indulgență, ca și în timpul scurtei sale povești ilicite de dragoste. Curînd după aceea, comandantul îl transferă la

Belzec.

Oare ce simțise tânăra Ruth pentru Groth, un om care tortura și omora evrei, fiind obligată să facă sex cu el? Aproape sigur el a fost primul bărbat din viața ei. Oare ea și-a deplâns pierderea inocenței? Sau înțelegea prea bine incertitudinea în care trăia, încât să nu-i mai pese? Oare a reacționat la pornirea lui bruscă de iubire, sau și-a oferit tandrețea la schimb contra promisiunii lui de a cruța evreii? Cele care au cunoscut-o în timpul ultimelor ei zile de viață vorbeau despre „iubire”, iar Kommandantul împărtășește această părere, cel puțin în ceea ce îl privește pe Groth. Cu siguranță ceva să întâmplat între el și adolescența evreică, creîndu-se o punte de legătură emoțională. Tot ce știm cu certitudine este că Ruth a canalizat pasiunea lui, pe care ea nu i-o ceruse. În cel mai bun fel posibil, atenuîndu-i sălbăticia și micșorând suferința evreilor.

La Auschwitz, Maya era Kapo, o prizonieră însărcinată de SS cu menținerea ordinii în baracă. Maya nu era prea miloasă cu tovarășele ei evreice, călcând în picioare pe oricine i se punea împotriva. Poziția pe care o deținea i-a asigurat un dormitor propriu, și celelalte deținute bănuiesc, deși nu s-a putut dovedi niciodată, că în fiecare noapte unul dintre ofițerii SS venea să doarmă cu ea acolo.

Războiul se sfârși. Maya supraviețui, ca și fosta ei tovarășă de detenție de la Auschwitz, Lucile E. În 1950 sau 1951, Lucile era la cumpărături în centrul comercial Altman's din New York, încercând să se decidă dacă să își cumpere mănuși roșii sau negre. Observă o femeie care stătea lângă ea, înaltă și cu părul negru tuns scurt, coafat într-un fel bătător la ochi, care zâmbea, probând și ea o pereche de mănuși. Lucile se întoarse spre ea și ochii li se întâlniră. „Maya”, spuse ea. Maya o privi. „Da, de unde știți?” „De la Auschwitz”, răspunse Lucile. Maya se albi și începu să vorbească grăbit: nu fusese chiar atât de rea, o obligaseră să facă ce făcuse, nu omorâse pe nimeni.

Ce spunea soțul ei despre asta? întrebă Luciile, observând verigheta. Probabil că nu era ofițer SS, nu? Ba da, soțul Mayei era chiar ofițer SS. După război, o urmărise din lagăr în lagăr. Când emigrase, venise la New York, după ea. În cele din urmă, se hotărâse că putea să se mărite, totuși, cu el. Până la urmă, îi spuse ea lui Lucile, era „unul din cei mai cumsecade oameni”. Ai copii? întrebă Lucile. Nu, răspunse Maya. „Sper să nu aveți”, spuse Lucile, apoi îi întoarse spatele și se îndepărtă. Maya este amanta care și-a pus propria supraviețuire și propriul corp deasupra oricăror alte considerații. Poate că se căsătorise cu un fost ofițer SS pentru a-și valida relația, pentru a-și demonstra ei însăși cât de le era acesta cu adevărat de superior, spre deosebire de alții asemenea lui. Și s-ar fi jenat să se mărite cu un evreu, care ar fi putut descoperi într-o zi ceea ce Lucile și multe altele știau, că această soție avea foarte multe în comun cu majoritatea supraviețuitorilor de la Auschwitz.

O altă idila de la Auschwitz s-a înfiripat între dr. Rosenthal, un medic SS, și Greta, o asistentă evreică prizonieră în lagăr. În timpul relației, Gerta a rămas gravidă, iar dr. Rosenthal ia făcut un avort, care, probabil ia salvat viața. Sarcina Gertei era să eutanaseze pacienții. O poveste cutremurătoare despre colaborarea ei profesională cu dr. Rosenthal vorbește de la sine atât despre Auschwitz, cât și despre el, și poate și despre Gerta. Doi pacienți cu același nume au fost aduși la spital, unul bolnav de tifos, altul pentru un simplu abces. Unul dintre ei, cel cu tifos, a murit, și urma să-i fie trimisă o înștiințare familiei sale. Greșeală, înștiințarea a ajuns la familia celui sănătos, care avusese abces. Când doi funcționari au sesizat greșeala, și-au luat inima și l-au informat pe dr. Rosenthal, pentru ca acesta să ia legătura cu familia îndoliată și să le mărturisească adevărul. Rosenthal ia ascultat apoi ia ordonat ceva Gertei, care s-a întors în scurt timp. Greșeala s-a reparat, spuse el. Și acela e mort.” O crimă a transformat realitatea.

La un moment dat, Gerta și dr. Rosenthal au fost reclamați autorităților, nu pentru pacientul ucis, nici a avortului pe care îl făcuse ea, ci pentru că se făceau vinovați de Rassenschande, pângărirea rasei. În cele din urmă dr. Rosenthal s-a sinucis. Nu se cunoaște soarta Gertei, dar mai mult ca sigur a fost executată.

Că aceasta ar fi fost o poveste de dragoste sau nu este discutabil. Este posibil ca Gerta să nu se fi putut descotorosi de dr. Rosenthal. Complicitatea ei în cazul confuziei dintre cei doi evrei nu dovedește nimic, ce altceva ar fi putut face, dr. Rosenthal îi dăduse un ordin? Având în vedere rolul ei în programul

de eutanasiere de la Auschwitz, probabil că era obișnuită cu asemenea acțiuni. Oricum, evreii erau uciși cu vagoanele, așa că o injecție letală părea probabil inofensivă, ba chiar un gest de milostenie. Oricare ar fi fost sentimentele sau motivele ei, povestea sa de dragoste cu dr. Rosenthal s-a soldat cu moartea ei premat ură.

Doctorița evreică Gisella Perl, care și-a oferit trupul pentru o bucată de sfoară cei putea salva viața, povestește despre Kati, o deținută de la Auschwitz care a acceptat avansurile unui neamț pentru că acesta o ajuta să salveze vieți, după cum îi spusese ea lui dr. Perl. Inima lui Kati era „cât universul”, așa că, atunci când descoperi o adolescentă de vreo cincisprezece ani, pe care o femeie ofițer S S o bătuse până când o transformase într-o masă de carne vie, fiindcă fusese văzută scormonind după coji de cartofi, Kati se hotărî să o salveze pe fată. Fura cât putea ca s-o ajute pe protejata ei, dar resursele ei erau limitate. Dar avea un kohana (amant) mult mai bine plasat. Era un arian, un neamț care purta triunghiul verde, semn că este deținut de drept comun, fiind un hoț, sau poate chiar un asasin. Avea forță fizică, pentru care era respectat în lagăr, și purta un baston ce simboliza statutul lui. Se cunoștea bine și cu muncitorii de la crematoriu, a căror slujbă înfiorătoare le asigura uneori accesul la proviziile pe care prizonierii aduși din ghetou le lăsau în urmă după ce erau condamnați la moarte.

Kati era pe punctul de a pune capăt relației sale cu acest kohana. Dar noile ei responsabilități o făcură să se răzgândească. Dr. Perl spune: „a decis să își vândă în continuare corpul acelui bărbat în schimbul hranei pe care o aducea... pentru a o hrăni pe fetiță”. Într-o zi, dr. Perl o văzu pe Kati ținând-o pe fată strâns de mână, într-un vagon care se îndrepta spre fabricile germane. Dr. Perl era optimistă: „Știam că ea avea să îi salveze fetei viața cu orice preț”. Cazul lui Kati este simplu, înțelegea natura relației pe care o avea cu neamțul, conștientă de faptul că aceasta îi asigura hrana salvatoare. Poate că a contat și faptul că nu era un ofițer SS, ci își dobândise autoritatea în virtutea forței sale fizice. Auschwitz-ul transformase acest bandit într-o figură proeminentă, care îi putea oferi amantei sale evreice ceea ce nu îi putea pune la dispoziție nimeni altcineva: mijloacele de a menține în viață altă prizonieră.

În Return to Auschwitz (întoarcere la Auschwitz), supraviețuitoarea Kitty Hart afirmă că singura relație sexuală despre care avea cunoștință era cea dintre o evreică din Ungaria, al cărei nume nu îl menționează, și Wunsch, un austriac din SS, care răspundea de magazie. Femeia reușise cumva să își păstreze aspectul atrăgător, făcându-l pe Wunsch să se îndrăgostească până peste cap de ea. Hart și alte deținute înlesneau relația, stând de pază în timp ce ei făceau dragoste între rafturile cu provizii. Drept răsplată, Wunsch, pe care îl porecliseră „Wiener Schnitzel”, le trata „destul de bine”. După război, amanta de la Auschwitz a lui Wunsch a compărut în procesul acestuia de la Frankfurt, pledind atât de elocvent în favoarea lui, încât acesta a fost achitat de acuzația de crime de război.

Apelul neașteptat și dramatic al acestei femei este foarte emoționant. Chiar și după război, când s-a scurs ceva timp de reflecție sau analiză, după ce întreaga oroare a holocaustului a fost certificată de tribunalele internaționale, amintirea acestei femei despre Wunsch (și poate chiar și iubirea ei) a determinat-o să îi salveze viața, așa cum, după părerea ei, și el îi salvase cândva viața. Nu numai că nu l-a învinuit pe ofițer pentru ceea ce se întâmplase, dar a riscat, luându-i apărarea, să fie condamnată sau, în cel mai bun caz, disprețuită de către supraviețuitori.

Eleonore Hodys

Pentru o mână de oameni, Auschwitz a fost un paradis. Printre aceștia s-a numărat și Rudolph Hoss, un ofițer de patruzeci de ani care a îndeplinit funcția de Kommandant la Auschwitz între 4 mai 1940 și decembrie 1943. Alături de soția sa, Hedwig, și de familie, trăia într-o oază înflorită, printre prizonierii pe care îi înfometa, tortura, gaza sau incinera. În casa lui Hoss făceau curățenie prizonieri special aleși. La el se aflau comorile confiscate de la deținuții condamnați, precum și provizii de vinuri de lux și mâncăruri care erau raționalizate chiar și pentru nemți. „Vreau să locuiesc aici până la moarte”, a declarat Hedwig Hoss.

*Eleonore Hodys**Rudolph Hoss*

Hoss supraveghea îndeaproape comportamentul ofițerilor SS. Denunțat o femeie SS care „se înjosise până într-atât, încât întreținuse relații intime cu prizonierii evrei” și l-a acuzat pe Rapportführerul Palitsch unul dintre cei mai cruzi lachei ai săi, că se culcase cu o femeie închisă la Birkenau. Cu toate acestea, el însuși întreținea relații sexuale cu o prizonieră de origine italiană, Eleonore Hodys, care muncea în casa lui ca servitoare și care fusese luată drept evreică din greșală.

La câteva luni după ce Eleonore începu să lucreze la el acasă, timp în care se presupune că Hoss o forțase deja să întrețină cu el raporturi sexuale, el o transferă mai întâi într-o colonie penală, apoi în celebrul Bloc Nr. 11. Oare Hedwig a avut vreo contribuție la acest transfer? Dacă da, înseamnă că nu a reușit să își împiedice soțul să o mai vadă pe Eleonore; el îi făcea vizite nocturne clandestine în celulă. Dar în condițiile securității sporite din Blocul 11 majoritatea paznicilor știau despre aceste întâlniri secrete, care nu puteau fi ascunse nici măcar de un ofițer atât de suspus ca Hoss.

Apoi Eleonore a rămas gravidă. Cum se putuse întâmpla așa ceva în blocul ei atât de strict controlat, dacă nu cumva însuși Hoss era tatăl? În ciuda statutului său de Kommandant al Auschwitzului, Hoss trebuie să fi intrat în panică. Alți ofițeri SS fuseseră executați pentru crima de Rassenschande; dacă Eleonore nu era evreică, el ar fi riscat cel puțin dizgrația, retrogradarea și transferul undeva departe de raiul de la Auschwitz. Ca să nu mai pomenim de certurile maritale provocate de o asemenea situație. Așa că Eleonore trebuia să dispară. Hoss o închise în Stehbunker, una dintre celulele de carceră ale Blocului 11, unde nu puteai sta decât în picioare, pe o suprafață ceva mai mare de o jumătate de metru pătrat, în întuneric total, fără aer și într-un frig teribil pe timp de iarnă. Aceste celule erau folosite pentru slăbirea prizonierilor înainte de interogatorii. Dar în cazul ei, situația se schimba. Hoss nu voia să obțină informații de la ea. Pentru a o reduce la tăcere pentru totdeauna, ordonă să nu fie hrănită în scurt timp; avea să cadă din picioare moartă de foame. Scăpase, se gândea el.

Dar Eleonore, inteligentă și răzbunătoare, se luptă pentru viață cu puținele resurse pe care le avea la îndemână, și anume turnându-l pe Hoss. Reuși cumva să îl contacteze pe ofițerul SS Maximilian Grabner, șeful secției politice, care era un adversar al lui Hoss și care se afla în acel moment sub ancheta SS. Ea știa de dușmănia lor; auzise conversații în timp ce servea în casa lui Hoss, iar Hoss s-ar putea să-i fi pomenit și ei în treacăt despre acest lucru. Dar intervenția disperată a Eleonorei nu o salvă. La proces, Grabner se folosi de dezvăluirile ei numai în scop propriu, pentru a-l discredita pe Hoss.

Moartea Eleonorei, înfricoșătoare chiar și pentru Auschwitzul bântuit de spectrul morții, nu a rămas secretă, iar zvonurile despre aceasta s-au răspândit cu viteza fulgerului. Până în ziua de azi, ea supraviețuiește în memoriile și transcrierile procesului SS intentat lui Maximilian Grabner. Când Auschwitz era încă în funcțiune, a circulat zvonul că Eleonore încercase la un moment dat să îl omoare pe Hoss. Să se fi întâmplat atunci când a sedus-o prima dată, pentru a-și apăra onoarea? Sau atunci când ea ia spus (sau el a observat) că e gravidă, intuind primejdia în care se afla? Oricare ar fi adevărul, nu-l vom afla niciodată, dar zvonurile aveau darul să ridice moralul deținuților care le colportau. S-ar putea ca Eleonore Hodys să nu fi fost evreică, dar deținutele evreice o aclamau pentru curajul ei. În ochii lor, ea personifica chinul evreicelor prinse în capcana de coșmar a lagărelor naziste de exterminare.

În Schindler's Ark (Arca lui Schindler), care avea să devină mai târziu Lista lui Schindler, autorul Thomas Keneally afirmă acest lucru în mod indirect. Keneally relatează că la Auschwitz, „steaua lagărelor de concentrare”, se credea că Rudolph Hoss o lăsase gravidă pe o evreică pe nume Eleanor (conform notației lui) Hodys. Cu siguranță că SS-ul a crezut, consemnează Keneally, și chiar a mers până acolo încât a interogato-o pe nenorocită. Deși SS-ul nu a putut găsi dovezi concrete și irefutabile cu privire la presupusa amantă evreică a lui Hoss, zvonurile au persistat.

Povestea lui Eleonore Hodys are ca nucleu sexul, nu dragostea. Totuși, firul moral și uman al lagărelor de concentrare, protagoniștii poveștilor joshice care prindeau contur erau conștienți de faptul că fiecare clipă este mai aproape de moarte. Afețiunea și îmbrățișările tandre le-au dat senzația de normalitate, ceea ce era mult mai important decât (chiar dacă nu excludeau) această formă de manifestare a iubirii; atâtea prizonierilor priveau cu respect aceste relații, considerându-le niște afirmații sfidătoare ale pasiunii ce nu cunoaște teama.

Fetele „partizanilor”

În păduri, unde evreii refugiați din calea anihilării, se alăturau organizațiilor antinaziste neevreiești, relațiile dintre luptători și amantele lor erau stigmatizate cu dispreț și se stabileau adesea prin forță. În aceste locuri secrete, care se mutau dintr-un loc în altul, marea majoritate a femeilor, spre deosebire de bărbați, erau evreice. La fel ca și în ghetouri, în lagărele de muncă forțată și în cele de exterminare, viața evreilor ce reușeau să fugă în pădure era în mod substanțial diferită.

În urma atacului german asupra Rusiei, Armata Roșie a fost îngenunchiată și cu ajutorul foamei și frigului. Mii de soldați ruși au căutat scăpare refugiindu-se în pădurea bielorusă. Mai târziu, celor ce au evadat din lagărele pentru prizonierii de război și s-au alăturat localnicilor sau soldaților li se spuneau „partizani”, luptători pentru libertate împotriva ocupanților, dar în realitate majoritatea formau mici bande criminale, neavând echivalentul rusesc pentru „detașament partizan”. Acestea bande formate din ruși, bieloruși, polonezi, ucraineni și, uneori, evrei și conducători cu sau fără arme, erau interesate mai mult de supraviețuire decât de sabotarea nemților. În timp, însă, au reușit să se înarmeze atacând nemți răătăciți care, pe jos sau în camioane, se aventurau singuri într-un teritoriu periculos.

Erau, bineînțeles, excepții, acești „partizani” obișnuiau să îi respingă sau uneori, chiar să-i ajute pe evreii scăpați din ghetouri care încercau să li se alăture, evreii pe care îi acceptau printre ei erau tinerii înarmați. Dacă erau evreice cu copiii lor, le luau toate bunurile, le violau și le-au chiar le ucideau.

Câteva evreice atrăgătoare erau acceptate și deveneau amantele conducătorilor ruși, de rang înalt. Doctorițele, asistentele medicale aveau, de asemenea, mare trecere, chiar dacă erau urâte, sau prea bătrâne să facă sex. Există însă o regulă generală, potrivit căreia cele care puteau să facă lucruri esențiale deveneau amante, fiind numite “fete de tranziție”. Ele își ofereau corpul în schimbul unor privilegii, ce numărau mâncarea suplimentară și tratamentul preferențial.

Dar în aceste “detașamente de partizani” existau atât de puține femei, încât procentul abia dacă se ridica la 25%, iar evreicele erau mai vulnerabile decât celelalte.

Ostia pădurei bielorusă avea, însă, și un “detașament” evreiesc, la conducerea căruia se aflau trei frați, Tuvia, Asael și Zus Bielski. Acești țărani săraci și lipsiți de educație se simțeau că la ei acasă în pădure. Sub conducerea lui Tuvia, nomazii Bielski acceptau orice evreu care le ieșea în cale, inclusiv bătrâni, femei neajutate și oameni a căror profesie era incompatibilă cu traiul în pădure. Drept urmare, gașca era semnificativ mai mare decât altele, iar supraviețuirea majorității depindea de bărbații mai tineri, mai bine făcuți și mai experimentați.

Pe cât posibil, cei trei Bielski cooperau cu celelalte grupări, pentru a achiziționa arme și a obliga țărani să le dea alimente. Mai târziu, împreună, aveau să arunce în aer poduri, să taie linii telefonice și să provoace deraierea trenurilor. În cele din urmă, acest “detașament” evreiesc și-a stabilit un cartier general, în care au fost amenajate fabricuțe și mici ateliere, ce furnizau produse și altor partizani. Cei care nu aveau nici

aptitudini militare, nici meșteșugărești prestau muncile de jos, cum ar fi mulsul vacilor sau tăierea lemnului. Printre aceștia se numărau femeile și bătrânii, suferinzii și intelectualii fără simț practic. Acești muncitori erau desemnați prin termenul peiorativ de *malbushim*.

În structura socială a grupării, un bărbat *malbushim* care aspiră la un rang superior și la mâncare mai multă și mai bună putea încerca să devină luptător sau cercetaș. Însă o femeie nu putea avansa decât printr-un protector, devenind amanta acestuia. Legea acestui „detașament” cerea ca o femeie provenită din înalta societate să facă pereche cu un bărbat dintr-o clasă inferioară, care în ordinea socială anterioară nu beneficiase de avantaje. Într-o proporție de 60%, adulții conduși de clanul Bielski trăiau în cadrul unor astfel de aranjamente.

Înainte de război, asemenea relații ar fi fost puțin probabile, dacă nu chiar imposibile. Tânăra aristocrată Sulia Ruin își detesta viața de *malbush*, așa că s-a „căsătorit” cu un luptător pe care mai înainte îl disprețuia pentru ignoranța și lipsa lui de rafinament. Dar, alături de el, nu numai că a prosperat, ci chiar și-a putut ajuta prietenii mai puțin norocoși. Chiar și după război, a ales să rămână cu iubitul ei din pădure. De fapt, la sfârșitul războiului, marea majoritate a acestor femei s-au căsătorit și au rămas alături de tovarășii lor aparent nepotrivii. Au decis să își valideze viața din pădure, cu alegerile ei dificile și cruciale, transformând relații care altădată ar fi fost rușinoase în uniuni consfințite pe baza cărora și-au construit familiile și viitorul.

Asemenea altor evreice care au supraviețuit pentru că bărbați îndrăgostiți sau robiți simțurilor, de obicei naziști, le-au oferit protecție și susținere în schimbul sexului, aceste partizane au fost nevoite să accepte relațiile pe care le-au inițiat în timpul războiului, justificându-le și chiar, uneori, aceste femei se îndrăgosteau de bărbații care la început le obligaseră să întrețină raporturi sexuale. (Când amantul era evreu, femeile acceptau mai ușor afecțiunea pe care începeau să o simtă pentru el. Dar când era nazist, iubirea lor pălea din cauza sentimentelor de vinovăție).

Dar cele mai rușinoase clipe erau când o femeie abuzată răspundea la stimulii călăului său și începea să îl dorească și ea. În mod inevitabil se întâmpla așa atunci când femeile trebuia să presteze servicii sexuale (chiar că nu aveau chef de așa ceva), iar energia erotică declanșată se transfera de pe tărâmul falsității în cel al realității invadându-le propria persoană. În acele clipe amantele sunt primele care se etichetează drept „târfe”, ceea ce nu sunt și nu au fost niciodată.

Eva Braun: amanta autorului holocaustului

Eva Braun

Adolf Hitler

Relația impetuoasă a lui Adolf Hitler cu nemțoaica ariană Eva Braun ar fi trecut neobservată, dacă dictatorul celibatar nu ar fi fost arhitectul lui mai mare genocid din istoria omenirii. Părerile clare ale lui Hitler cu privire la natura femeii și rolul ei în societate au influențat ideologia national-socialismului german, la fel cum comportamentul său în domeniul „politicii patului” (BettPolitik) ilustrează grăitor miezul gândirii lui și politica ce a decurs din aceasta.

Adolf Hitler s-a născut în 1889, ca fiu al Klarei Polzl și al vărului ei născut Schicklgruber, zis și Hitler după ce mama lui necăsătorită s-a măritat cu Johann Georg Hiedler, un nume pe care unii funcționari l-au transcris Hitler, variantă acceptată de tatăl lui Adolf. Adolf era cel de al doilea copil al Klarei și al lui Alois, dar primul care a supraviețuit. Sora lui mai mică, Paula, era retardată, un fapt pe care Hitler l-a ținut secret.

În 1929, când a întâlnit-o pe Eva Braun, care avea șaptesprezece ani, Hitler era un artist ratat care se transformase în militant al politicii socialiste, ce încerca să-și croiască drum spre putere. Optase pentru burlăcie, deoarece (ca și Elisabeta I a Angliei) era „căsătorit” cu țara și nu putea rezerva timp pentru soție și familie. În plus, nu voia copii. „Observ starea genilor... nu au o viață ușoară... în plus, majoritatea sunt prea supuse „menajerei sale”. Atitudinea sa izvorând probabil din teamă că ar putea produce un copil care să îi semene Paulei.

Hitler nu ducea lipsă de femei, care se simțeau atrase de talentul actoricesc, de carisma pe care o emana și de încrederea lui nestrămutată în capacitatea sa de-a reda Germaniei măreția de odinioară. Acestea îi treceau cu faptul că era scund, că purta haine de duzină și ceea ce Eva Braun „mustăcioara lui comică”, și se grăbeau să-i cadă în brațe. Circula zvonul că unele se aruncau în fața mașinii lui, pentru ca el să oprească și să le adreseze un cuvânt. Hitler răspundea galant, sărutându-le mâna, flirtând și acceptând adorația lor ca și cum i s-ar fi cuvenit.

Hitler vedea femeia ca pe un strateg după chipul și asemănarea lui. În viziunea lui, la început, femeia muncea din greu pentru a câștiga încrederea bărbatului. Apoi, apucând zdravăn cu mâinile ei delicate firele de care atârna inima lui, ea începea să îl manevreze, la început câte puțin, apoi tot mai mult, până când devenea stăpână pe situație, iar el era nevoit să danseze cum i se cântă”.

În general, Hitler prefera blondele plinuțe, flirtând cu actrițe și alte femei care îl distrau sau îl impresionau. Îi plăceau fetele tinere și, după ce Angela Raubal, sora lui vitregă care rămăsese văduvă, se mută la el în 1927, el se îndrăgosti de fiica ei adolescentă, Angela, zisă și Geli. O ținea pe tânără ca pe o prizonieră în apartamentul lui, interzicându-i să iasă fără permisiunea lui, și, chiar și atunci, numai cu însoțitori autorizați. Geli plânse, îl rugă și îl amenință, dar Hitler era de neclintit: ea avea să meargă numai unde, când și cu cine îi spunea el. La 18 septembrie 1931, după o ceartă cumplită, tânăra Geli, de numai douăzeci și unu de ani, a luat revolverul lui Hitler, un Walther de 6,35 mm și s-a împușcat în inimă.

Hitler a fost șocat și îndurerat, însă și alarmat de repercusiunile politice pe care l-ar fi avut evenimentul dacă presa descoperea că întreținuse relații sexuale cu tânăra sa nepoată. Colegii naziști, la fel de îngrijorați, au reușit să „gestioneze” atât de bine sinuciderea lui Geli încât, referinduse la moartea ei, ziariștii au sugerat că era deprimată de eșecul carierei sale de cântăreață. Hitler a traversat o scurtă perioadă de doliu. A cerut unui pictor să facă portretul fetei după o fotografie și ia ordonat menajerei lui, Anni Winter, să schimbe săptămânal florile din camera lui Geli cu altele proaspete.

Chiar și în timpul relației sale cu Geli, Hitler curta mai multe femei. Una dintre ele era Eva Braun care era mai tânăra chiar decât Geli. S-au întâlnit la sfârșitul anului 1929, în studioul unui prieten nazist, profesorul de oratorie și fotograful oficial Heinrich Hoffmann. Hitler intrase în încăpere în clipa în care Eva era urcată pe o scară, aranjând provizii pe un raft, o activitate care îi lăsa descoperite picioarele frumoase. Hitler constată că și fața ei era la fel de atrăgătoare, așa că, din când în când se întâlnea și cu ea.

După primele prezentări, Eva l-a întrebat pe angajatorul ei: „Cine este Adolf Hitler?” Întrădevăr, cine? Tatăl ei, Fritz Braun, l-a caracterizat laconic pe Hitler drept „un băgător de seamă, un imbecil care se crede atoateștiutor și vrea să schimbe lumea.” Lise Braun, sora mai mare a Evei care lucra pentru dr. Marx, un laringolog evreu de care era îndrăgostită, îl disprețuia pe Hitler.

Hitler a fost încântat de ignoranța Evei cu privire la persoana lui și la politica partidului său. În general, era de părere că femeile aveau o influență disproporționată față de valoarea lor, dovadă Lola Montez carel distrusese pe Ludwig I al Bavariei. „Femeile nu au ce căuta în politică”, declara el. „Prietena unui politician nu trebuie să fie deșteaptă.” Din acest punct de vedere, Eva era perfectă. Ea interzicea discuțiile

politice în prezența sa. Nici măcar nu a aderat la Partidul Nazist.

Dar atunci ce o deosebea pe Eva de celelalte rivale cu care își dispută atențiile lui Hitler? Era foarte drăguță, ceea ce a avut o importanță covârșitoare: o blondă cu ochi albaștri care își oxigena părul, își accentua trăsăturile frumoase prin machiaj și se îmbrăca în haine de o eleganță simplă pe care și le confecționa singură. Avea o siluetă desăvârșită și părea mereu în formă, deși nu mai era o școlăriță care mergea la patinaj și la gimnastică (într-un filmuleț de familie în care apare ea împreună Hitler, Eva improvizează o roată stângace). Era vioaie și prietenoasă și provenea dintr-o familie respectabilă. Era destul de isteată, dar surprinzător de ignorantă, o pasionată a romanelor de dragoste, precum *Pe aripile vântului*, de Margaret Mitchell. Mama acestei adolescente dornice de amuzament spera ca farmecele fetei să o ajute să contracteze un mariaj bun.

Acasă, Eva împărțea dormitorul cu Lise și Gretl, sora ei mai mică. Fritz și Franziska erau credincioși catolici, Fritz fiind mai ales dezamăgit de cariera lipsită de strălucire a Evei, care se sfârșise prematur deoarece bietele călugărițe nu au mai tolerat năzbâtiile ei. Fritz încerca să o controleze pe cât posibil, dar Eva era hotărâtă și ingenioasă și, mai presus de orice, hotărâtă să-și atingă scopurile pe care și le propusese în viață.

Aproape de la început, Eva l-a plăcut pe Adolf Hitler. Acesta, însă, manifesta față de ea numai un interes sporadic, iar Lise o tachina pe sora ei mai mică, spunându-i că aleargă după un bărbat mai bătrân. Moartea lui Geli a ușurat situația. Hitler avea, în fine, un loc sigur unde să o poată primi pe Eva: la el acasă. În curînd începură să facă sex. Locul preferat era sofaua lungă și roșie cu spătarul acoperit cu dantelă, aceeași canapea pe care Mussolini, Chamberlain și Daladier s-au fotografiat în timpul rușinoasei Conferințe de la München.

Eva era încă una dintre multele femei, dar în același timp prima pe care o invitase Hitler să își petreacă noaptea cu el. Una dintre rivalele ei impornte era Winifred Wagner, văduva de origine britanică a lui Siegfried, fiul compozitorului Richard Wagner. Dar Winifred cântări caracterul lui Hitler și ajunse la concluzia că manierele sale elegante în public erau întrecute de spăimântătoarea bestialitate de care dădea dovadă în particular, așa că se îndepărtă de el. Circulă și zvonul că ar fi fost oripilată de cerințele lui sexuale, potrivit cărora ea urma să-și asume rolul mamei și să-l biciuiască. Eva nu avea asemenea rețineri, sau poate că Hitler nu o vedea în rolul femeie dominatoare. Făceau sex, dar acesta nu era principalul ei atu. Lui Hitler îi plăcea să o asculte flecărind despre actori și actrițe și urmărirea cu interes relatările ei despre petrecerile la care se ducea. Menajera lui o caracterizează pe Eva ca pe o păpușă nu prea inteligentă, dar drăguță, însă pentru Hitler toată vorbăria ei fără sens trebuie să fi fost reconfortantă după efortul pe care-l făcea de a transforma cât mai repede Germania într-un monolit nazist blond.

Însă Hitler uita de Eva perioade lungi de timp, iar ea îl aștepta acasă, singură și plictisită. În 1932, ea se decise să îl sperie, ca să-l determine s-o ia în serios. De Ziua Tuturor Sfinților (1 noiembrie), pe un frig cumplit, imediat după miezul nopții, ea luă pistolul de 6,35 mm al tatălui său și îl îndreptă asupra sa. Lise o găsi mai târziu zăcând într-o baltă de sânge, cu un glonț înfipt lângă carotidă.

Eva sunase deja un doctor nu pe dr. Marx, cu care Lise își petrecea seara, ci unul despre care credea că avea să îl anunțe pe Hitler. Glonțul a fost îndepărtat cu ușurință, iar Eva se bucură să-l vadă pe Hitler venind cu flori la spital. El găsi chiar emoționantă sinuciderea ei ratată. „A făcut-o din dragoste pentru mine”, se pare că i-ar fi spus el lui Heinrich Hoffmann. „Acum trebuie să am grijă de ea; să nu se mai întâmple așa ceva.”

Dar principala preocupare a lui Hitler era publicitatea; prea multe femei sinucigașe în viața lui iar fi putut periclita cariera politică. Eva își minți părinții cu privire la încercarea sa de a se sinucide, iar viața își continuă cursul firesc, atîta doar că Hitler era mai atent în privința a ceea ce el considera a fi marea și dezinteresata ei iubire pentru el.

Eva, ca și Hitler, mai avea de soluționat problema spinoasă a tatălui ei, care se jura că avea să traverseze pe partea cealaltă a străzii dacă îl vedea pe Hitler apropiindu-se. Dacă Fritz Braun ar fi aflat că fiica

lui „virginală” era implicată într-o relație amoroasă cu acest netrebnic, cu siguranță ar fi încercat să pună capăt legăturii dintre ei. Așa că Eva se mulțumi să ocolească adevărul, iar Hitler nu se apropia niciodată de casa părinților ei. Ordonă să fie luată de la colțul străzii de un șofer cu o limuzină Mercedes Benz neagră. În 1933, la o săptămână de la ascensiunea lui la putere, Eva a împlinit douăzeci și unu de ani. Hitler ia făcut cadou un set de bijuterii ieftine din turmalină, pe care ea avea să le păstreze cu sfințenie toată viața, însă, acasă trebuia să le ascundă. Nu putea să le poarte decât atunci când era cu amantul ei. Surorile Lise și Gretl păstrară periculosul secret. Adesea o auzeau șoptind la telefon, când vorbea cu Hitler, dar nici una n-a pîrîto tatălui lor. Lise își făcea un titlu de onoare din aceasta, în timp ce Gretl era absolut îngrozită de secretul Evei.

Însă campania Evei de cucerire a lui Hitler nu dădu rezultate spectaculoase. Știa că era ironizată de colegii lui, care o considerau „o vacă proastă”, că el o înșela în permanență și că nu avea de gând să se căsătorească cu ea. El îi dădu de înțeles că nu era decât o fată „de la periferie”, pe care înalta societate germană ar fi disprețuit-o, și ceru să nu li se facă fotografii împreună. Opinia publică, care nu îmbrățișase încă nazismul în unanimitate, ar fi râs de povestea lor de dragoste.

Eva mai știa că Hitler putea fi nemilos și că apela la soluția execuției în cazul colegilor al căror spirit de independență îi crea probleme. La 30 iunie 1934, după ce Hitler ucisese sute de oponenți politici, precum și oameni care îi fuseseră loiali, Fritz Braun a strigat că acesta era nebun, dar Eva acceptă explicația lui: avea nevoie să fie ascultat orbește de subordonați, și ocolise căile legale, deoarece el însuși era „Justițiarul (sic) suprem al poporului german”. În același timp, Eva era conștientă de consecințele catastrofale pe care le-ar fi putut avea o revoltă împotriva lui. Eva găsi cam dificilă „chestiunea evreiască”. Crescuse alături de mai mulți prieteni evrei, iar Lise era îndrăgostită de un evreu. Dar acceptă verdictul lui Hitler, care susținea că evreii poluau națiunea. Puse rapid capăt relațiilor cu cei pe care îi cunoștea din copilărie, dar interveni pentru a împiedica arestarea unei evreice, trimițându-i apoi acesteia o sumă de bani și sfătuind-o să părăsească de îndată Germania. (Femeia îngrozită a avut înțelepciunea de a fugi în Italia a doua zi.) Eva ia mai sugerat lui Hitler să îl lase să emigreze pe Eduard Bloch, medicul austriac care îi tratase mama iubită în ultimele zile de viață. Hitler a fost de acord, dar și-a trimis mai întâi oamenii de la Gestapo la el acasă, pentru a recupera niște cărți poștale pe care el i le pictase de mână și i le trimisese în semn de „gratitudine veșnică”.

În afara acestor intervenții, Eva adoptă gândirea otrăvită a lui Hitler cu aparentă ușurință. Lise, desigur, era foarte supărată din cauza antisemitismului german. După promulgarea Legilor de la Nürnberg, angajatorul ei evreu fu nevoit să se lipsească de serviciile ei, iar mai târziu părăsi Germania, pentru a-și căuta norocul în Statele Unite. Lise suferea cumplit și se certa amarnic cu Eva în legătură cu Hitler și „chestiunea evreiască”, însă, în ciuda defectelor lui Hitler, Eva se vedea pe sine ca tovarășa lui de suflet, ca marea lui iubire, femeia altruistă și nobilă capabilă să trăiască și să moară alături de el. Un ghicitor ia prezis într-o zi că va deveni cunoscută în toată Germania că iubita unui bărbat puternic. Eva credea cu tărie în împlinirea acestei predicții și lucra cu răbdare și pricepere ca să-l prindă în mreje pe amantul ei, care îi scapă mereu printre bgete. „Încă de la primele noastre întâlniri am jurat să te urmez oriunde, chiar și la moarte. Știi că singura mea rațiune de a fi este iubirea pe care ți-o port”, avea să îi amintească Eva lui Hitler, în 1944.

În 1934, părinții descoperiră, în fine, că ea avea o relație cu Hitler. Tatăl ei să simțit umilit când a aflat că era amanta lui Hitler, dar datorită poziției Führer-ului, nu putea face mare lucru că să-i despartă. După tentativa de sinucidere a Evei, Hitler încerca să o sune aproape zilnic, deși ezita să o recunoască public drept amanta sa. Pe de altă parte, era flatat se vedea apărând în ziare fotografii cu el cinând alături de actrițe faimoase. Poate că i se adusese la cunoștință faptul că până și naziștii ce frecventau cercul său social îi ridiculizau performanțele sexuale, sugerând că era de fapt impotent. În 1943, o dactilografă a fost condamnată la doi ani de închisoare pentru reproducerea unei zicători populare:

„Cel care conduce în stil rusesc, se coafează în stil franțuzesc, își rade mustața ca englezii și nu s-a

născut în Germania ne învață salutul roman, le cere soțiilor noastre să facă mulți copii, dar el însuși nu poate produce nici unul. Acesta este conducătorul Germaniei."

La 6 februarie 1935, când împlinea douăzeci și trei de ani, Eva începu să țină un jurnal. Chiar pe prima pagină, se plângea că Hitler trimisese pe soția aghiotantului la studioul lui Hoffmann cu atât de multe flori pentru ea încât tot biroul mirosea a capelă mortuară, însă el nu îi dăruise ce și-ar fi dorit ea, un baset mic care să-i țină de urât în lungile ceasuri de veghe, când își aștepta alunecosul amant să apară. De asemenea, Eva era nemulțumită că trebuia să lucreze în continuare la Hoffmann pentru a-și ascunde adevărata vocație: cea de amantă a lui Hitler. În acest sens, ea făcu aluzie la oportunitatea unei locuințe proprii care le-ar fi putut înlesni întâlnirile, iar Hitler păru să ia în serios sugestia.

Apoi Eva făcu o greșală de strategie. Fu invitată la un bal și îi ceru voie lui Hitler să meargă. El nu se opuse, dar o pedepsi apoi ignorînd-o săptămâni în șir. Nu o suna nici atunci când era în München. Odată, amărâtă, Eva a stat ore întregi în fața vitrinei unui restaurant, privindu-l cum îi făcea curte altei femei. Nefericită, își spuse că poate singurul lui interes față de ea era de natură sexuală. Dar își dădea seama de faptul că Hitler trebuia să manevreze așa cum voia el atât pe amantă, cât și pe prieteni, colegi și chiar pe conducătorii lumii. Dacă cineva îl înfrunta sau îl împiedica să monopolizeze conversația, el se mohora sau chiar făcea crize. Eva îi provocase o reacție asemănătoare plecând să danseze singură, în loc să îi ceară voie să arunce invitația pentru a-și putea petrece seara cu el.

În mai 1935, Eva descoperi că avea o rivală serioasă în persoana lui Unity Valkyrie Mitford, fiica pieptoasă și cu picioare groase a Lordului englez Redesdale și sora Diane Mosley, soția liderului partidului fascist englez. Unity îi făcea avansuri serioase lui Hitler, iar el îi răspundea entuziasmat. Eva era distrusă.

La 28 mai se decise să acționeze, îi scrisese lui Hitler o scrisoare, dîndu-i un termen pentru ai răspunde. Când el nu se conformă, ea înghiți douăzeci și patru de somnifere Phanodorm. Tot Lise a fost cea care a găsit-o. Ea l-a chemat pe dr. Marx, care încă nu fugise în Statele Unite, iar el a resuscitat-o, salvîndu-i viața.

Eva își făcuse bine calculul. Tentativele de sinucidere îi atrăgeau atenția lui Hitler și îl determinau să ia măsuri. În august, a mutat-o pe Eva într-un apartament mic numai al ei, împreună cu sora sa, Gretl, ca „domnișoară de companie". O menajeră unguroaică se îngrija de ele. Hitler a decorat noul „cuibușor de nebunii" cu picturi „împrumutate" din muzeele germane sau furate din colecțiile de artă ale evreilor, însă tabloul care îi plăcea Evei cel mai mult era „Biserica din Assam", pictat chiar de Adolf Hitler. Departe de căminul părintesc, întreținută de iubitul ei, care îi devenea tot mai devotat, Eva era în al nouălea cer.

Dar Hitler nu părea mulțumit de acest aranjament, își făcea griji că nu cumva să fie recunoscut de vreun vecin când venea în vizită. Curînd, le mută pe surori într-o casă, cu un buncăr impresionant, la periferia Münchenului. Se îngriji ca Eva să aibă propriul ei telefon particular, un Mercedes Benz cu șofer la dispoziție tot timpul și, cel mai draguț cadou dintre toate, doi câini din rasa Scottish Terrier, Stasi și Negus.

Eva Braun devenise metresa en titre a lui Hitler sau, cum îi spunea el, propria lui chere amie. În fine, se simțea în siguranță, așa că își consacră timpul înfrumusețării personale, băilor de soare și jocului cu cei doi câini, cărora avea să li se adauge mai târziu încă un ciobănesc german, dăruit tot de Hitler. Eva îi făcea confidențe lui Gretl și bârfea cu ea. Gretl se întâlnea cu câțiva ofițeri SS, până când, în cele din urmă, se căsătorii, cu Gruppenfuhrerul SS Hermann Fegelein, ofițerul de legătură al lui Himmler cu Hitler. Surorile mergeau adesea la cumpărături, Eva avînd o garderobă plină de haine elegante și de pantofi, precum și o colecție de bijuterii. În fiecare după-amiază sosea coafeza care îi aranjă părul. Există un singur lucru în privința căruia nu ținea seama de părerea lui Hitler: Eva mânca frugal și făcea în permanență gimnastică, pentru a rămîne zveltă și cu pielea fermă, nu moale și cărnoasă cum prefera Hitler. Înainte ca el să-i vadă trupul gol, Eva își tapeta sutienul cu batiste, ca să îl facă să creadă că avea sâinii mai mari decât în realitate. El deplîngea adesea faptul că era slabă și o acuză că este sclava modei. Dar pe Eva o îngrozea perspectiva îngrășării.

Verișoara Evei, Gertrude Weisker, pe care Eva a invitat-o să o viziteze 1944, ca să îi țină de urât

în timp ce Hitler era plecat, își amintește că Eva își schimbă hainele de cel puțin cinci ori pe zi, înota și făcea gimnastică pentru a umple „un anume gol din ea”. Eva ia sugerat lui Gertrude să asculte BBC-ul, deși acest lucru era interzis. Gertrude asculta și lua notițe, informînd-o pe Eva în privința evoluției războiului.

Printre toate amănunțele plăcute care îi umpleau viața, Eva a inclus și dimensiunea umană. S-a împăcat în cele din urmă cu părinții, care au acceptat că fiica lor trăia în păcat cu un bărbat mai bătrîn cu douăzeci și trei de ani decât ea. Apoi, plină de îndrăzneală, a început să completeze în vederea marginalizării sociale a celor din cercul apropiat al lui Hitler, care încă mai cutezau să o trateze cu dispreț. Prima victimă a fost sora vitregă a lui Hitler, Angela, mama lui Geli, care la un moment dat a numit-o pe Eva fată de stradă. Hitler, când a aflat acest lucru, ia poruncit mînios să plece din casa lui.

La scurt timp după aceea, casa Evei deveni refugiul lui Hitler. Sosea în fiecare seară pe la miezul nopții, adesea deprimat și nervos, și pleca a doua zi vesel și vioi, cu bateriile încărcate. Eva îi ascultă cu atenție inclusiv diatribele la adresa evreilor, care erau la ordinea zilei în timpul cinei. În ciuda educației sale liberale, Eva tăcea, gata să sacrifice principiile familiei pe altarul mîniei lui Hitler. Lui nu îi plăceau femeile care făceau politică, așa că Eva exclude standardele politice, ca și pe cele morale, din relația lor.

În schimb, sora ei, Lise, avea altă atitudine. Ea a încercat la un moment dat să intervină în favoarea lui Arthur Erast Rutra, un scriitor evreu pe care îl admira. Dar, în loc să fie eliberat, Rutra a fost împușcat și ucis în timp ce „încearca să evadeze.” De atunci, Lise s-a abținut să mai facă asemenea încercări „salvatoare.”

„Mi-am dat seama”, povestea ea după război, „că orice intervenție a mea în favoarea evreilor... în loc să îi ajute le grăbea moartea”.

Eva nu părea să aibă astfel de probleme de conștiință, chiar și după ce războiul avansase, iar ea probabil că știa ce se petrecea în lagărele de concentrare. Heinrich Hoffmann îl distra adesea pe Hitler cu glume despre lagărul de la Dachau, din apropiere, iar în 1944, în urma unui raid aerian care le-a lovit casa, a fost trimis un sclav de la Dachau pentru reparații. După ce Gretl s-a căsătorit cu Hermann Fegelein, Eva o vizita adesea în noul ei cămin, unde probabil că ia văzut pe deținuții de la Dachau care lucrau la Fegelein acasă. Spre sfârșitul războiului, prizonierii ruși înfomețați, îmbrăcați cu haine zdrențuite au devenit și ei o prezență obișnuită. Eva nu băga în seamă aceste lucruri, pe care le considera lipsite de importanță.

Dar ea își putea exercita influența atunci când o interesa un lucru anume. După ce Heinrich Himmler a închis salonul de coafură, Eva a făcut demersurile necesare pentru revocarea ordinului. Femeile germane aveau nevoie să arate cât mai bine pentru soții și iubiții lor, argumentă ea. De asemenea, ea a determinat retragerea ordinului care interzicea cumpărarea hranei de pe piața neagră cum altfel putea o bună nemțoaică să-și hrănească soțul luptător și copiii? L-a convins pe Hitler să le ordone soldaților să stea în picioare în mijloacele de transport în comun, pentru a le permite femeilor să stea pe scaune. Spre sfârșitul războiului, Eva a aflat că un anumit general intenționa să execute treizeci și cinci de mii de prizonieri de război în cazul în care armistițiul încheiat de Hitler cu Aliații nu i s-ar fi părut satisfăcător. La convins într-un fel sau altul pe Hitler ca, pe timpul armistițiului, să îi confere generalului respectiv funcția de supraveghetor al lagărelor cu prizonieri de război, ceea ce cu siguranță a salvat multe vieți omenești. Eva l-a mai convins pe Hitler să întârzie inundarea tunelelor, care era prevăzută pentru a împiedica înaintarea trupelor rusești. Cum mulți soldați nemți și civili se refugiaseră acolo, ea le-a oferit răgazul necesar să scape cu viață. Însă, în legătură cu evreii, Eva nu a avut nimic de spus.

Eva îl ascultă în tăcere pe Hitler și atunci când își prezenta părerile rigide și schematice despre femei. Susținea că gelozia poate transforma cea mai blîndă femeie într-o tigroaică, iar femeile măritate așteptau prea mult pentru a deveni mamă.

O dată Frantz Sauckel, crudul și diabolicul general însărcinat cu distribuirea forței de muncă ia raportat lui Hitler că 25% dintre femeile înrobite erau virgine (Sauckel se delecta supunîndu-le pe toate la controale ginecologice), Hitler nu a fost deloc impresionat. Virginitatea, a declarat el, era mult supraestimată,

iar virginele nu aveau nimic special prin care să se deosebească de restul femeilor. Cam atât despre darul virgintății Evei. Hitler și Eva aveau două lucruri în comun: convingerea că Fuhrerul nu era un om ca toți ceilalți, și iubirea pentru câini. Chiar și în acest din urmă domeniu Hitler emitea opinii despre anumite rase de câini, care, ca și unele dintre rasele umane, erau ridicole și nedemne. A refuzat să se lase fotografiat cu cei doi Scottish Terrieri ai Evei și nu ia cumpărat niciodată basetul pe care ea și-l dorise. Dar îi plăceau ciobăneștii germani, pe care îi aprecia pentru curajul, inteligența și loialitatea lor. Era în mod special atașat de cățeaua lui, Blondie.

Devotamentul total al Evei și dragostea ei necondiționată începeau să dea roade. De-a lungul anilor, ea și-a câștigat statutul mult râvnit în rândurile elitei naziste, devenind partenera oficială a lui Hitler. Când războiul a luat o turnură proastă pentru Germania, Hitler a devenit tot mai dependent de sprijinul ei moral. Dar era de neclintit în hotărârea sa de a nu se căsători cu ea. „Cel mai urât aspect al căsătoriei este conferirea de drepturi”, spunea. „Este mai înțelept să ai o amantă. Nu ai de purtat nici o povară, iar totul e doar un dar frumos.” Apoi se grăbea să adauge că aversiunea față de căsătorie era justificată doar „în cazul bărbaților excepționali”.

În 1945, înfrângerea Germaniei nu mai era decât o chestiune de timp. Hitler medita și făcea plimbări lungi cu Blondie. Bănuia că dușmanii încercau să-l otrăvească și, înainte de a mânca, pune pe cineva să îi guste mâncarea. Sănătatea fizică i se deteriora în paralel cu cea mintală, îl dureau în permanență urechile și capul. Avea mari probleme cu digestia, îi tremurau mâinile. Eva îl răsfața, doftoricindu-i bolile, dar și ipohondria. Ești singura căreia îi pasă”, scâncea el. Avea perfectă dreptate, căci un șir întreg de soldați și înalți oficiali naziști începuseră să îl părăsească pe fuhrerul care îngenuchease Germania.

În aprilie 1945, sfârșitul era aproape. Hitler s-a mutat într-un buncăr cu două etaje, de sub Cancelaria Reichului, în Berlin, iar Eva l-a urmat fără ezitare. Continua să își facă unghiile și să își aranjeze părul, schimbându-și hainele de câteva ori pe zi. Deși toți ceilalți se lăsaseră pradă depresiei, ea radia de veselie forțată. Descoperea diverse ocazii pentru a sărbători, cum ar fi bunăoară moartea lui Franklin D. Roosevelt. Pe 20 aprilie, a organizat o petrecere de ziua de naștere a lui Hitler, care împlinea cincizeci și șase de ani. Majoritatea înalților funcționari naziști prezenți au fost alarmați din cauza ruinei fizice în care ajunsese Fuhrer-ul iar Hitler însuși a plecat devreme de la propria sa petrecere. La scurt timp după aceea, al Treilea Reich a fost înfrânt. Hitler a aranjat ca ultimul avion care părăsea Berlinul să o ducă și pe Eva, împreună cu secretarele și bucătarul lui, într-un loc sigur. Eva refuză, îi luă amândouă mâinile într-ale sale, și îi spuse cu afecțiune: „Dar știi că voi rămâne cu tine. Nu mă las dusă de lângă tine.” Hitler o sărută pe buze. Era prima dată când făcea asta în public.

În seara aceea, la cină, el le înmână fiole de cianură Evei și altor femei, care și ele aleseseră să rămână cu el. Eva încercă să-și păstreze calmul, îi scrisese lui Gretl o scrisoare lacrimogenă, exprimându-și bucuria că avea să moară împreună cu Fuhrer-ul ei, după o viață perfectă trăită alături de el., fuhrerul mi-a oferit totul. Să mor acum alături de el îmi desăvârșește fericirea... Este un sfârșit normal pentru o femeie germană.” De asemenea, lăsă instrucțiuni ca să li-se distrugă actele. Eva se temea că facturile de la croitor ar fi putut alimenta acuzația că era prea extravagantă.

Hitler își făcea și el ultimele planuri. Actele și efectele lui personale au fost arse. Intenționa să se și împuște, după ce înghițea fiolă de cianură. Și, pe marginea prăpastiei, se hotărî să se însoare cu Eva. Ea era în al nouălea cer. În loc să se pregătească pentru moartea prematură, se gătea de nuntă. S-a îmbrăcat cu rochia preferată a lui Hitler, o rochie neagră de mătase cu mâneci lungi și înguste și trandafiri roz la umăr. Ca întotdeauna, avea părul proaspăt coafat. După miezul nopții, pe 29 aprilie, avioanele Aliaților urlau, iar tancurile rusești huriau la câteva blocuri distanță, în timp ce Eva Braun și Adolf Hitler stăteau în buncăr unul lângă altul și își făgăduiau să se iubească și să se respecte până când moartea îi va despărți. A urmat un mic dejun nupțial, cu invitații și cei doi însurăței răsfațându-se cu șampanie, vin, bomboane și aplaudând discursuri și toasturi ridicole.

Un singur lucru o îngrijora, însă, pe Eva: cumnatul ei, soțul lui Gretl, Hermann Fegelein, pe atunci

general, nu participase la ceremonie. Descoperi motivul absenței lui când o santinelă îi înmâna de urgență un bilet. Fegelein fusese închis și condamnat la moarte și o imploră să îl ajute. Eva se duse la soțul său, care era ocupat cu dictarea testamentului, îi aminti că sora ei, Gretl era gravidă; sigur că Fegelein nu trebuia să fie împușcat, nu?

„Nu putem amesteca problemele de familie cu măsurile disciplinare”, răspuse Hitler. „Fegelein este un trădător.” Apoi se întoarse la analiza pe care tocmai o făcea asupra celui de-al Treilea Reich, punând prăbușirea acestuia pe seama evreilor: „Vor trece secole, dar de pe ruinele orașelor și monumentelor noastre culturale, ura va renaște de-a pururi contra celor care sunt, în ultimă instanță, responsabili și cărora trebuie să le mulțumim pentru tot: evreimea internațională și susținătorii ei”.

Eva, care de obicei se supunea fără să crâcnească, plânse în timp ce se întorcea în cameră. La scurt timp după aceea, la ordinul soțului ei, cumnatul ei era executat. Hitler, între timp, lăsa moștenire scrisă omenirii întregul său venin împotriva evreilor și își justifica decizia de a se căsători tânăra femeie, care, după ani de „prietenie adevărată” venise de bunăvoie în Berlin pentru a muri alături de el. „Atât ea, cât și eu, preferăm moartea înfrângerii sau capitulării.”

În timp ce el și Eva își luau primul și ultimul mic dejun ca soț și soție, aghiotant îi înmâna lui Hitler o depeșă Reuters care relata că Mussolini și Clara Petacci, amanta lui, fuseseră prinși și uciși, apoi târați pe străzile din Milano și spânzurați cu capul în jos în piața publică. Hitler a fost oripilat. A poruncit să se aducă benzină în buncăr, astfel încât cadavrele să nu poată fi profanate, îi mai înmână unui aghiotant o fiolă de cianură, instruindu-l să o ucidă pe Blondie. Câteva minute mai târziu, Blondie, cei cinci cățeluși ai ei muriseră. Din buncăr emana miros puternic de benzină. Trupele rusești erau la un bloc distanță. Eva intră în camera ei, își spală și își aranja părul, își refăcu machiajul. La ora ceaiului, ea și Hitler își luară adio de la toată lumea prezentă și se întoarseră singuri în camera lor. Câteva minute mai târziu, se auzi un foc de armă. Hitler se împușcase, după ce luase cianură. A murit pe loc.

Cadavrele au fost târate în grădina Cancelariei Reichului, stropite cu benzină și incinerate, între timp, Magda Goebbels își ucise cei șase copii, și se otrăvi. Soțul ei, Joseph Goebbels s-a împușcat. În timp ce rușii luptau pentru a „elibera” Cancelaria, duhoarea cadavrului Evei și al lui Hitler viciau aerul, un fundal olfactiv potrivit pentru finalul celui de al treilea Reich.

Povestea carierei de amantă a Evei Braun este înspăimântătoare în lalitatea ei. În ciuda educației sale catolice severe, Eva Braun și-a împrumutat principiile de viață din paginile siropoase ale romanelor ei de dragoste, unde iubirea adevărată învingea toate necazurile, iar femeie cumsecade rămânea lângă bărbatul său. Cirișea ei apolitică și plictisitoare îl amuzau pe Führer și îl reconforta înaintea unei noi zile de muncă. Eva îi dădea asigurări în privința geniului său, împărtășindu-i viziunea conform căreia noua Germanie fusese forjată de intelectul lui. Riturile zilnice, poreclele tandre, abandonarea principiilor morale alcătuiau de fapt o relație banală, dar înconjurată și minată de un rău demonic.

Arieni și ne-arieni, în afara lagărelor

Hannah Arendt

Hannah Arendt

Martin Heidegger

Toamnă târzie a anului 1924, o adolescentă precece intra într-o sală de cursuri, pentru a asculta prelegerea unuia dintre filozofii eminenți ai Germaniei. Într-un timp foarte scurt, cei doi se implicară într-o relație intensă și complicată, care le schimbă viețile și dură până la moartea lor. Dar povestea lor a fost departe de a fi frumoasă și exemplară, căci Hannah Arendt, studentă de optsprezece ani, era evreică, iar Martin Heidegger, profesorul de treizeci și cinci de ani, era un naționalist german care, ulterior, a aderat la Partidul Nazist și și-a sabotat colegii și studenții evrei.

Hannah Arendt era fiica deosebit de inteligentă a unor evrei asimilați, care se considerau nemți și care nu pronunțau niciodată acasă cuvântul, evreu", deși o atenționau să înfrunte orice remarce antisemite pe care colegii ei ar fi putut să le facă. „Când eram copil, nu știam că sunt evreică", își amintește Hannah la maturitate. Mai târziu, și-a dat seama că „arăta ca o evreică... arăta diferit" de alți copii. Uneori bunicul o ducea la sinagogă. La asta se rezuma statutul ei de evreică.

Hannah era o prezență captivantă și stilată, o față zveltă cu trăsături delicate, păr scurt și ochi negri meditativi „te înecai în ei cu teama că nu aveai să mai revii la suprafață", își amintește unul dintre foștii ei prieteni. Printre cei de o seamă cu ea, „se remarcă imediat ca «neobișnuită» și «singulară» " Ea avea să stabilească regulă la interviul pentru admiterea la cursul de istorie: „Să nu se facă remarce antisemite", spuse ea. Ca alți studenți eminenți, Hannah venise la Universitatea din Marburg fiindcă auzise că, la ora lui Heidegger, „gândirea prindea din nou viață; comorile culturale ale trecutului, pe care le credeam moarte, încep să vorbească".

Cel căruia i se dusesse vestea pentru că transformase acest lucru în realitate era un bărbat complexat de statura lui scundă, cu părul negru ca pana corbului și tenul închis la culoare, bine legat și cu ochii mici plecați, care arareori susțineau mai mult timp privirea interlocutorului. Era un profesor captivant, poreclit „micul vrăjitor", și, în timp ce își prezenta teoria elaborată despre Ființă, își fascina și uimea audiența. Martin Heidegger se îmbrăca în stil popular, cu pantaloni scurți, care se poartă în Munții Pădurea Neagră și cu haină țărănească. În schimb, la cursuri adopta stilul profesoral european, care constă în dominarea clasei, distanțarea de studenți și încurajarea reverenței în rândul ascultătorilor săi. Adesea, studenții se adunau după oră, pentru a-și compara notițele și a se întreba ce înțeleseseră din curs.

Când a văzut-o prima dată pe Hannah, Heidegger avea o relație matrimonială confortabilă cu economista protestantă Elfride Petri, o antisemită ferventă. Familia ei, bine situată, îl acceptase cu greu pe soțul catolic, un profesor plătit prost, care încerca să se afirme în sistemul academic. Elfride era o gospodină excelentă și îi născuse doi fii. Își asumase povara vieții lor domestice pentru ca Heidegger să se poată dedica scopurilor lui intelectuale. Și le privea cu gelozie pe studentele lui care îl sorbeau din ochi pe carismaticul lor profesor.

Heidegger o remarcă pe Hannah la oră și o convocă la el în birou. Veni înfoclită în pardesiu și cu pălărie, și, din cauza emoției, nu reuși să formuleze decât răspunsuri monosilabice. În câteva săptămâni, ei ajunseseră, de la flirt politic, la intimitate fizică, și cu siguranță că Heidegger a fost primul iubit al lui Hannah. El mai avusese aventuri, așa că, pe baza acestor experiențe, organiza un sistem complicat de întâlniri clandestine, adesea în mansarda lui Hannah sau pe o bancă din parc, despre care spuneau că e „a lor".

Curînd, Heidegger începu să-și facă griji că relația avea să îi întoarcă pe dos viața, nu din cauza originii evreiești a lui Hannah, ci pentru că el era un om însurat și profesor. Dacă povestea lor devenea publică, cariera și căsătoria lui ar fi fost distruse. Deși nu avea de gând să-și părăsească soția, căreia îi fusese adesea necredincios, trebuia să recunoască faptul că Hannah era deosebită. Ea a devenit, avea să își amintească el mai târziu, pasiunea vieții lui, și nu se simțea în stare să-i reziste.

După un an, Hannah s-a mutat la Universitatea din Heidelberg, pentru a nu mai sta în calea lui Heidegger, a cărui carieră o periclita rămânând la Marburg. El nu ia cerut în mod direct să plece, însă a sugerat că, deși era una dintre studentele eminențe de la Marburg, nu se „întegrase" în colectiv și iar fi fost mai bine în altă parte. Hannah nici nu s-a certat, nici nu a protestat. Dar, când s-a mutat, nu ia

dat noua sa adresă. Următorul pas trebuia să fie făcut la inițiativa lui.

Heidegger n-a făcut nimic, deși nu ia fost ușor. Nu îndrăzne să-l întrebe nici pe profesorul de filozofie Karl Jaspers, conducătorul de doctorat căruia el o recomandase. În cele din urmă, reuși să o repereze prin intermediul lui Guenther Stern, un student evreu. Heidegger luă legătura cu ea, și în curînd, își reluară relația cu toată intensitatea, cu coduri serete, lanterne, scrisori pasionate și poezii. Dar Heidegger controla fiecare amănunt, ordonîndu-i să-i răspundă numai când el îi cerea în mod expres acest lucru și lăsând să se scurgă săptămîni, ba chiar luni de tăcere. Află de la Jaspers că Hannah se vedea cu alt student, că ea era la fel de secretoasă în legătură cu asta ca și în privința relației pe care o avea cu el. Cam tot pe atunci, printr-o mișcare bine calculată, care avea legătură cu cariera sa profesională, Heidegger întrerupse temporar povestea dintre ei, tocmai cînf fusese publicată *Ființă și Timp*, lucrarea sa devenită clasică, pe care recunoștea că nu ar fi putut s-o scrie fără Hannah, care îl înțelegea, atât din punct de vedere filozofic, cât și afectiv. A fost promovată în locul lui Edmund Husserl, care se pensionase, ca profesor titular la Universitatea din Freiburg. De asemenea, flirta cu Elisabeth Blochmann, soția jumătate evreică a unui coleg. Hannah se lăsă cuprinsă de o neagră disperare, pe care și-o exprima prin poezii, dedicate lui. „îmi pierd dreptul a trăi dacă iubirea pentru tine moare”, îi scria ea cu pasiune disperată. Iubesc ca în prima zi, știi asta, și am știuto și eu, dintotdeauna.” În septembrie 1929, Hannah s-a căsătorit cu Guenther Stern. Deși au să rămână prieteni pe viață, căsătoria se destramă repede. Curînd se despărțiră, iar în 1937, divorțară. Credincioasă pentru totdeauna lui Heidegger, Hannah nu ia spus niciodată lui Guenther despre aventura sa. Se pare că a și respins obiecțiile lui Guenther cu privire la politica reacționară și naționalismul strident al profesorului lor, precum și la antisemitismul fățiș al soției acestuia. Hannah îi dădea asigurări lui Heidegger că „iubirea noastră e binecuvîntarea vieții mele”, iar o dată chiar l-a spionat în timp ce se urca într-un tren. Apoi s-a plîns că era „singură, complet neajutorată. Ca întotdeauna, n-aveam altceva de făcut decât să... aștept, aștept, aștept”.

În timp ce aștepta, fiind încă măritată cu Guenther și profund îngrijorată de extinderea nazismului și antisemitismului, Hannah a scris o biografie a lui Rahel Varnhagen, o evreică asimilată în Germania din secolul al XVIII-lea, în salonul căreia aveau loc vestite dezbateri intelectuale. Varnhagen se luptase ani de zile să se disocieze de semitism, după care se împăcase, în fine, cu propria sa identitate. În 1933, lui Hannah i se aduse la cunoștință că Heidegger, numit de curînd rector al Universității din Freiburg, îi discrimina pe studenții evrei, interzicîndu-le să participe la seminarii și își sfida colegii evrei. Ea îi scrisese, pentru a-și exprima stupefarea provocată de un astfel de comportament.

Heidegger negă totul cu vehemență și scrisese o diatribă furioasă împotriva acuzatorilor lui nerecunoscători; întrădevăr, intervenise în favoarea a doi colegi evrei, pe care îi descria ca „evrei de bună calitate, bărbați cu un caracter exemplar”, și îi găsise asistentului său evreu, Werner Brock, un post la Cambridge. În Anglia. De asemenea, le-a interzis studenților să pună un afiș antisemit, „împotriva spiritului negerman”, la universitate. Dar Hannah știa cu siguranță că el aderase la Partidul Național Socialist și ținuse un discurs în favoarea lui Hitler în noua sa funcție de rector. În 1933, când Jaspers deplânse faptul că Germania era condusă de un om atât de primitiv, precum Hitler, Heidegger îi dădu un răspuns înspăimîntător: „Cultura nu e importantă. Uită-te numai ce mâini minunate are.” Între timp, Guenther a fost obligat să părăsească Germania, datorită vederilor sale de stînga, iar Hannah a stat în arestul poliției timp de opt zile teribile, fiind interogată cu privire la sioniștii din Germania, împreună cu care lucra. (Ea mai adăpostise și comuniști persecutați, dar nu se aflase acest lucru.)

Reuși să înșele vigilența naziștilor, părăsind ilegal Germania, împreună cu mama sa: au trecut printr-o casă conspirativă care avea ușa de la intrare în Germania și cea din spate în Cehoslovacia. De acolo a plecat la Paris, unde s-a dedicat exclusiv „cauzei evreiești”. „Cînd ești atacat din cauza originii tale evreiești, trebuie să te aperi ca evreii”, spunea ea. Cîteva ani mai târziu, a afirmat că, în acea perioadă de restriște, a fost în principal preocupată de prietenii, nu de dușmanii săi.

După aceea, timp de șaptesprezece ani, Hannah nu a mai avut nici o legătură cu Heidegger. În ianuarie

1940, ea s-a căsătorit din nou, cu Hein Blücher, un revoluționar neamț neevreu. Relația lor se caracteriza prin relație pasionată și compatibilitate intelectuală și politică. În mai 1940, Hannah a fost pentru scurt timp arestată, mai întâi pe un stadion din Paris, apoi la La Gurs, un lagăr francez. Și Heinrich a fost închis și apoi eliberat. Cu ajutorul lui Guenther Stern, cei doi au obținut viză pentru Statele Unite, unde au sosit în aprilie 1941. La început, au îndurat sărăcia, timp în care au învățat engleza, apoi Hannah și-a reluat cariera academică și scrisul. În 1943, Hannah și Heinrich au aflat despre Auschwitz. La început, au ezitat să creadă veridicitatea știrii, în primul rând, deoarece nu avea nici un sens din punct de vedere moral. (Felix Frankfurter, judecător la Curtea Supremă de Justiție a Statelor Unite, a respins și el un raport detaliat despre Auschwitz, din aceleași motive.) Șase luni mai târziu, au apărut dovezi indubitabile. „Parcă s-ar fi deschis o prăpastie”, își amintește Hannah, fiindcă exterminarea evreilor și mecanismul pus în funcțiune pentru a înlesni distrugerea lor însemna că ce era de neiertat se întâmplase, ceva ce nu putea fi justificat și care nu putea fi răscumpărat prin nici o pedeapsă. Sub imperiul șocului, Hannah și-a studiat *The Origins of Totalitarianism*, (Originile totalitarismului, doctorat în 1945 și publicat în 1951), care condamnă „gândirea rasială”, dovedind că este strâns legată de totalitarism și imperialism.

În 1946, într-un eseu apărut în publicația *Partisan Review*, ea îi reproșă în mod concret lui Heidegger că a aderat la Partidul Nazist și că l-a denunțat pe Husserl, prietenul și profesorul lui, din universitate. (De fapt, Husserl fusese demis înainte de venirea lui Heidegger ca rector.) Apoi, în timpul unei călătorii în Germania, l-a vizitat pe Karl și Gertrud Ers, care supraviețuiseră regimului nazist în Heidelberg. La baza legăturilor se aflau sentimentele intense pe care le aveau față de Heidegger, Ers în calitate de coleg filozof, iar Hannah că fostă studentă și amantă a lui Heidegger. În ciuda eseului ei critic și a dezvăluirilor cutremurătoare despre holocaust, în ciuda a tot ce știa și bănuia despre el, Hannah nu s-a eliberat niciodată pe deplin de fascinația pe care o exercita asupra ei fostul său iubit.

În februarie 1950, după mai multe ezitări și momente de cumpănă, ea hotără să se întâlnească cu Heidegger. Veni la Freiburg pe 7 februarie, de unde îi trimise imediat un bilet în care îi sugera să o viziteze la hotel. El veni neanunțat, în aceeași seară, pe la șase și jumătate, și Hannah se simți din nou captivată de persoana lui. „Când chelnerul ți-a anunțat numele”, i-a spus ea după aceea, „parcă s-a oprit timpul în loc.” În mod incredibil, l-a urât că, dacă nu ar fi luat legătura cu el, aceasta s-ar fi datorat prostiei, cu alte cuvinte nu din cauza trecutului lui nazist. Știa că Heidegger fusese nazist și, în postul său prestigios de rector al Universității marcante, subminase și uneori chiar distrusese carierele evreilor care se opuseseră nazismului, inclusiv pe aceea a unui credincios romano-catolic. N-a mișcat un deget pentru a o ajuta pe soția evreică a lui Jaspers când a fost în pericol de moarte din cauza regimului nazist. În rarele ocazii când încerca să intervină în favoarea unui evreu victimizat, o făcea mai degrabă din prietenie, decât din indignare față de politica nazistă. În anii de început ai celui de-al Treilea Reich, Heidegger citise și înțelesese cu claritate *Mein Kampf*, mai ales în ceea ce privește ranchiuna antisemitică a autorului. Ca și Hitler, Heidegger credea într-o conspirație mondială a evreilor. Încă din 1929, el a scris o scrisoare publică în care avertiză: „Ne confruntăm cu o alegere: fie să stimulăm apariția unor forțe autohtone autentice și să formăm educatori ai spiritului german, fie să lăsăm spiritualitatea germană pradă iudaizării crescânde, atât în general, cât și în particular”.

Cum de se înfiripase o idilă între acest nazist neamț și o evreică nevoită să părăsească Germania pentru a evita exterminarea? Spre deosebire de alte evreice, violate de naziști care aveau să le țină în captivitate, tânăra Hannah fusese captivată de intelectul măreț al lui Heidegger și de statutul său de profesor, de care el se folosisese pentru a o seduce și a o lega de el. Manifestă o asemenea indiferență față de ceea ce la vremea respectivă ea considera drept „politică”, încât nu a putut să creadă că el era nazist. Heidegger a fost destul de deștept ca să evite discuțiile care i-ar fi putut stârni ei bănueli cu privire la naționalismul lui pătimăș și la adeziunea sa față de îngrozitoarele idei și scopuri ale lui Hitler. Date fiind aceste circumstanțe, pare puțin probabil că Hannah Arendt s-a culcat cu dușmanul cu bună știință.

Dar după război au fost dezvăluite opțiunile naziste ale lui Heidegger, așa că el să confruntat cu

dizgrația socială și profesională, și-a pierdut postul de profesor, cărțile nu i-au mai fost publicate, iar pensia i s-a micșorat. Toate aceste penalizări indulgente se bazau pe dovezi indubitabile, așa că el a fost nevoit să se apere în fața Comisiei de Verificare a Universității din Freiburg. Pentru acest proces, de îndepărtare de nazism, avea nevoie de referințe strălucite. Și cine altcineva i le-ar fi putut furniza dacă nu fosta lui amantă, acum devenită o faimoasă cercetătoare evreică, Hannah Arendt, și fostul lui coleg, Karl Jaspers, a cărui soție era evreică?

Atât de mare era carisma lui intelectuală, încât cei doi i-au cedat din nou, Jaspers în mai mică măsură decât Hannah, sprijinindu-l în prezentarea propriei lui variante, conform căreia naziștii l-au persecutat. Ei au făcut aceasta, deși știau amândoi, după spusele lui Hannah, că „Heidegger minte copios și de câte ori i se ivește ocazia” și că era lipsit de caracter. În consecință, în martie 1949, Heidegger a primit de la comisie caracterizarea: „Noncomunist simpatizant cu comunismul. Fără măsuri punitive”.

După aceea, în timp ce Jaspers își făcea procese de conștiință, Hannah acceptă scuzele lui Heidegger împotriva oricărei rațiuni. Chiar încerca să îi determine și pe alții să le dea crezare. Totuși, Jaspers nu putea uita indiferența rece a lui Heidegger la suferințele lui Gertrude, precum și nici faptele reprobabile. „Este singurul dintre prietenii mei... care m-a trădat”, scria Jaspers. Până la moartea lui Jaspers, care nu s-a împăcat niciodată cu Heidegger, Hannah a fost mediatorul între cei doi, lăudându-l pe unul și apărându-l pe celălalt. Odată, când Jaspers ia cerut să renunțe la prietenia cu Heidegger, ea a refuzat categoric.

Unul dintre motive era că Heidegger reluase legătura cu Hannah, deși nu mai făceau sex. Ba chiar îi spusese și lui Elfride despre relația sa de demult. Versiunea lui Hannah este că „ea a reușit cumva să stoarcă de la el povestea” și își îndemnă soția, împotriva voinței ei, să o primească pe fosta amantă la ei acasă. Hannah a descris mai târziu întâlnirea lor drept foarte dificilă: „Femeia este de-o gelozie feroce”, scrie ea.

„După ani de zile, timp în care ea a nutrit speranța că el pur și simplu va uita de mine, gelozia ei nu a făcut decât să se amplifice”. Elfride era antisemită, îngustă la minte și „plină de resentimente”. Mai degrabă ea era nazistul, adevăratul vinovat. „Din nefericire, este incredibil de stupidă”, le-a spus Hannah prietenilor. Și, ca să mai pună paie pe foc, Hannah făcu observația că Elfride nu umplea zeci de pagini cu fiecare gând măreț al lui Heidegger, așa cum ar fi făcut Hannah.

Tot restul vieții, Hannah l-a vizitat și ia scris lui Heidegger, făcându-i cunoscute cărțile în Statele Unite. Nu ascundea acest fapt de Heinrich. El considera inofensivă „prietenia” soției și, oricum, venera și el geniul lui Heidegger. În plus, Heinrich nu era în măsură să facă prea mult caz de fidelitate, din moment ce, în ciuda iubirii sale pentru Hannah, se culca și cu o femeie mai tânără, deși știa cât de dureros era acest lucru pentru soția sa. (În *Pictures from an Institution*, Imagini dintr-o instituție, un roman cu cheie despre Hannah și Heinrich, prietenul lor, Randall Jarrell ia folosit drept modele pentru un cuplu pe care l-a numit familia Rosenbaum. El prezintă mariajul neobișnuit al acestora ca pe o „monarhie duală”, cu parteneri egali, independenți, dar uniți.)

Hannah a redevenit admiratoarea lui Heidegger. Nu își menționa niciodată propriile ei cărți. Ea recunoaște: „întotdeauna l-am mințit prin omisiune în legătură cu mine, pretinzând că nici cărțile și nici numele meu nu există, și că eu nu mă prea pricepeam la chestiuni academice, cu excepția interpretărilor pe care le făceam pe marginea lucrărilor lui. Atunci era chiar mulțumit, și reieșea că mă pricepeam binișor.” Pentru a-și păstra relația cu Heidegger, Hannah nu trebuia să facă paradă de intelectul ei. „Aceasta este tacita condiție sine qua non a întregii afaceri”, recunoștea ea.

Hannah a publicat *The Human Condition* (Condiția umană) ca un fel de dedicație secretă pentru Heidegger. Ea i se confesă în versuri:

*„Cum să ți-o dedic ție,
prietenul meu de încredere,
față de care rămân credincioasă
și necredincioasă,*

dar și îndrăgostită."

Heidegger s-a înfuriat fiindcă Hannah nu publicase dedicația, iar furia lui a fost fără îndoială alimentată de resentimentele sale provocate de celebritatea și realizările ei.

În 1966, când o revistă nemțească l-a acuzat pe Heidegger pentru trecutul său nazist, Hannah i-a spus lui Jaspers că Heidegger ar trebui lăsat în pace. Jaspers i-a răspuns că unui om de calibrul lui i-ar fi fost imposibil să-și ascundă trecutul, care, oricum, putea fi cunoscut de toți cei dispuși să îl judece. Hannah pune pe seama calomniei o mare parte din controversile care gravitau în jurul nazismului lui Heidegger. Ea susținea că acesta fusese un învățat inocent care nu era la curent cu realitatea politică. Hannah negă că el ar fi citit vreodată *Mein Kampf*, ceea ce însemna că el nu știuse ce gândea Hitler cu adevărat. Ea pretindea că Heidegger fusese influențat de Elfride, odioasa lui soție antisemită.

Dar Heidegger citise *Mein Kampf*, și nu se lăsase influențat nici de Hannah, nici de Elfride. Pur și simplu, Hannah nu putea accepta evidența că Heidegger fusese un nazist practicant și își făcea griji pentru reputația lui. Heidegger nu își putea găsi un aliat mai bun decât Hannah Arendt, o evreică faimoasă în toată lumea, care îl cunoștea din 1924, și care, în Eichmann în Jerusalem (Eichmann la Ierusalim), identificase mecanismul și infrastructura ce a produs malefica Germanie nazistă.

Eforturile susținute ale lui Hannah de a restabili reputația lui Heidegger afectată de trecutul său nazist veneau din interiorul ei. Simțea o nevoie imperioasă de a-și justifica iubirea profundă pentru acest bărbat și de a-l face demn de ea, prin încercarea de a dovedi ceea ce nu putea fi dovedit.

Biograful lui Heidegger, Rüdiger Safranski, descrie dimensiunea intelectuală a relației dintre cei doi mari filozofi ca pe una de complementaritate: Hannah răspundea la „alergarea lui Heidegger în întâmpinarea morții” printr-o „filozofie a nașterii; la solipsismul existențial din conceptul lui de *Jemeinigkeit* (starea de sine singular), printr-o filozofie a pluralității; la critica adusă de el stării de *Verfallenheit* (dependență neajutorată) față de lumea lui Min (lumea lui „se” pronume impersonal), prin noțiunea de «public», ce purta pecetea nobleței din punct de vedere filozofic”.

Hannah și-a păstrat admirația față de intelectul lui Heidegger. În prezența lui, ea își relua cu ușurință rolul de studentă iubită și preferată, fără nici o urmă din aroganța pe care colegii ei americani o observaseră. Disprețul ei pentru Elfride i-a înfrumusețat imaginea pe care o avea despre Heidegger, iar gelozia soției lui i-a confirmat lui Hannah credința în profunzimea iubirii lui. Hannah și Heidegger au păstrat legătura tot restul vieții. La bătrânețe când s-a văzut nevoit să se mute într-o casă mai mică, cu un singur nivel, Hannah i-a trimis flori drept cadou de casă nouă.

Hannah a murit în 1975, fără să accepte niciodată că Heidegger o trădase și acreditase, cu autoritatea lui, idei nocive. Heidegger a murit cinci luni mai târziu, iar cărțile ei le-a citit numai în diagonală, refuzând să facă vreun comentariu pe marginea lor. E foarte probabil că până în ultimul moment nu și-a dat seama că Hannah demonstrase lumii „lecția banalității înspăimântătoare a răului, care neagă cuvântul și intelectul”, a răului comis în numele ideologiei naziste pe care el o îmbrățișase.

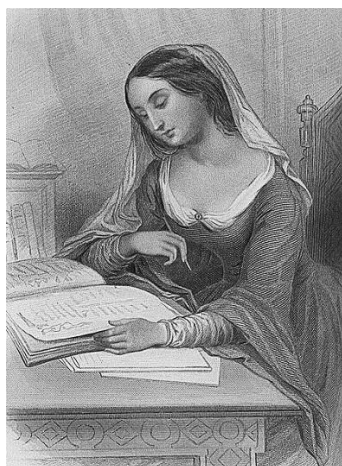
Capitolul IX

Amanta ca muză

Geniul poate fi deopotrivă binecuvântare și blestem, iar cei care îl posedă sunt rareori oameni obișnuiți.

În orice societate, creatorii, mai ales bărbații, inspiră admirație și un anumit respect care, într-un cerc mic de admiratori fervenți, se traduce prin patimă erotică și prin dorința de a îi fi geniului și de a trăi prin creator ca muză a lui. De cele mai multe ori, femeile care stau alături de ei în acest scop sunt însele creatoare, sau vor să fie. Au și un nume: artiști din umbră; scriitoarea Rosemary Sullivan descrie aceste femei, cărora li s-a dus vestea că s-au atașat de bărbați artiști, ca pe niște persoane „îndrăgostite de artă, fără a găsi ce li se potrivește s-au speriate de eșec ori pur și simplu incapabile să-și găsească propria cale.” Uneori, respectul amestecat cu iubirea care o leagă pe artista din umbră de iubitul ei creator se apropie de venerație și determină un grad de autonegare șocant prin intensitate sa. Nu toate amantele sunt creatoare din umbră, care se sacrifică pe altarul geniului creativ al iubitului. Unele, care apreciază în aceeași măsură propria persoană ca și geniul iubitului, pretind relații egale. În câteva cazuri rare, cuplul reprezintă un ideal, fiecare devenind muza inspiratoare celuilalt. În cazuri și mai rare, un amant admirator se dedică unei femei geniale, devenind muza acesteia. Realitatea este că unele dintre cele mai faimoase amante ale artiștilor, poate majoritatea, șiau idolatrizat amantul, considerând că aceștia prezintă pentru lume un interes fundamental, o valoare de maximă importanță. Din această pricină, artiste din această categorie își reprimă în mod deliberat propriile dorințe și chiar drepturile ce li se cuvin, sacrificându-se pe altarul geniului creativ al iubiților.

Heloise

Heloise

Pierre Abelard

În 1115 sau 1116, Heloise, un filosof în față, era o adolescentă înaltă, de cincizece sau șaptesprezece ani, cu o siluetă superbă, un zâmbet cald încoronat de niște dinți uimitor de albi și o reputație de erudită. Heloise trăia la Paris cu unchiul și tutorele ei, canonicul Fulbert de la catedrala Notre Dame. (Nu se știe nimic despre mama ei, Hersindis, sau despre tatăl ei care este posibil să fi murit când ea era încă un copil. Numele de familie a rămas necunoscut.) Fulbert, care nu avea copii, o adora pe Heloise și îi asigurase o educație demnă de un băiat aristocrat, dar extrem de neobișnuită pentru o fată. După ce a trimis-o la excelenta școală mănăstirească de la Argenteuil, Fulbert a inițiat-o și în tainele filozofiei clasice. De asemenea, ia mai prezentat și învățăturile lui Pierre Abelard, un strălucit profesor de filozofie, care era asociat la Notre Dame.

Abelard, în vârstă de vreo treizeci și șapte de ani, era un cleric de rang inferior extrem de chipeș, care nu fusese hirotonisit, și nici nevoit să depună jurământul de castitate. S-ar fi putut căsători, dar a preferat celibatul; era ambițios și spera să poată urca treptele ierarhiei bisericești către o poziție mai înaltă, accesibilă doar celibatarilor. Abelard avea o reputație de gânditor profund, care își fascina studenții, dar își trata

semenii cu aroganță condescendentă. Fiindcă Abelard și Fulbert se învârtteau în aceleași cercuri elitiste, era chiar firesc ca tânărul să o întâlnească într-una din zile pe nepoata lui Fulbert. Mai puțin firesc, sau cel puțin imprevizibil, era să se îndrăgostească de ea până peste capul lui tuns de călugăr. „Complet aprins de iubire pentru această tânără fecioară”, scria mai târziu Abelard. „Prin urmare, am căutat o ocazie de ai câștiga încrederea.”

Acest lucru a fost cât se poate de simplu. Când Abelard a propus să devină profesorul lui Heloise în schimbul mesei în casa canonicului, Fulbert a acceptat cu entuziasm, fără să bănuiască nimic. Nu se înghesuiau, oare, toți tinerii dornici să se perfecționeze intelectual la picioarele lui Abelard, pentru a studia sub oblăduirea lui? Așa că, având scopul clar de a o seduce pe eleva sa, Abelard, care se descrie pe sine drept un „lup înfometat”, dezlănțui atacul asupra „blândeii mielușele”, venind să locuiască în casa lui Fulbert.

„Am... crezut că îmi voi atinge ținta foarte ușor”, mărturisea el ulterior. „Eram atât de faimos la vremea aceea și tinerețea mă binecuvântase cu toate farmecele sale, înzestrându-mă cu un trup ademenitor pentru orice femeie pe care aș fi găsit-o demnă de iubirea mea.”

Heloise nu era imună la aceste farmece. „Când apăreai în public, cine nu se grăbea să te privească, cine nuși întindea gâtul său nu-și rostogolea ochii pentru a te urmări îndepărtându-te?” își amintește ea. „Ce față nu ardea de pasiune pentru tine în lipsa ta sau nu se aprindea în prezența ta?” Și, mulțumită unchiului ei încrezător, Heloise îl avea pe Abelard numai pentru ea ore întregi.

Abelard a sedus-o aproape imediat. Ea ia răspuns cu bucurie, descoperindu-și propria sexualitate în timp ce făceau dragoste. Pretindeau că studiază, dar „mă pomeneam cu mâinile pe sânii ei mai des decât pe carte”, recunoaște Abelard. Lipsa de experiență sexuală a lui Heloise întetea „fierbinte ardoare” cu care se abandonau unul altuia.

Lațurile maritale erau în planurile de viitor ale lui Abelard. „Te-am iubit peste măsură și mi-am dorit să fii a mea de-a pururi”, recunoștea el câțiva ani mai târziu. Mai spera și să-l împace pe unchiul ei, crezând că acesta îl va putea ajuta să avanseze în ierarhia gjericii. În această relație extrem de dezechilibrată, nevoile lui Abelard le eclipsau pe ale lui Heloise, așa că, în vara lui 1118, au loc căsătoria. Heloise plânse tot timpul slujbei. În casa surorii lui Abelard Heloise naște un fiu, Astralabius.

Aproape imediat, Fulbert își încalcă promisiunea de a păstra căsătoria secretă, așa cum intenționase de la bun început. Heloise, obsedată de menținerea reputației lui Abelard, negă spusele unchiului ei. Fulbert era înfuriat de detașarea lui Heloise față de propriile ei interese, ca să nu mai pomenim de cele ale familiei. se întoarse împotriva ei cu atâta cruzime, încât Abelard a fost din nou nevoit să o răpească, de data aceasta închizând-o în mănăstirea Argenteuil, sub vălul de călugăriță.

Fulbert află curînd cele întâmplare. El presupuse în mod greșit că Abelard nu a vrut decât să se descotorosească de Heloise. Însă Abelard o vizita regulat, căci simțea față de ea o dorință nestăvilită. Odată, sub imperiul patimii, au făcut dragoste în refectoriul dedicat Fecioarei Maria.

La Paris, Fulbert își cocea răzbunarea simplă și brutală. La mituit pe valetul lui Abelard pentru a le dechide ușa oamenilor lui. În toiul nopții, acești mercenari l-au atacat pe Abelard și, așa cum acesta avea să mărturisească mai târziu, „într-un fel crud și rușinos... au tăiat organele prin care am comis fapta pe care o deplângeau”.

Vestea despre castrarea filozofului se răspândi cu repeziciune. Până dimineața, o mulțime cât „întregul oraș” se adună în fața casei lui pentru a jeli această mutilare. „Uimirea, stupoarea generală, bocetele, țipetele și plânsetele”, și mai presus de toate mila lor, îl chinuiau mai mult decât durerea fizică. „Aveam să fiu arătat cu degetul de toată lumea, aveam să fiu sfâșiat de toate limbile, devenind un spectacol monstruos”, se lamentă el.

Rănitul se refugie în abația benedictină Saint Denis din Paris. Nu l-a iertat niciodată pe Fulbert și pe complicii lui, pe care ia urmărit în justiție până când fiecare dintre ei a fost pedepsit cu cruzime. Servitorului trădător și castratorilor lui Fulbert le-au fost scoși ochii și tăiate organele genitale. Toate

proprietățile lui Fulbert au fost confiscate. Abelard o pedepsi și pe Heloise, obligînd-o să se călugărească, deși nu avea vocație.

Prietenii și familia lui Heloise o implorară să nu facă acest pas necugetat. Era încă adolescentă și mamă, cum să se izoleze pentru totdeauna de lume? Dar Heloise a fost înspăimîntată și furioasă pe unchiul său, datorită rolului pe care îl jucase în castrarea lui Abelard, pe care continua să-l iubească cu o patimă obsesivă, își șoca familia declarînd că îl iubea pe Abelard mai mult decât pe Dumnezeu. Apoi, fiindcă Abelard dorea ca ea să devină călugăriță, ea păși în dreptul altarului și, suspinînd dramatic, recită cuvintele Corneliiei înainte de a se sinucide, după moartea soțului ei: "Divinul meu august, atît de puțîn făcut pentru căsătorie, eu ți-am rezervat această soartă? Ce crimă să mă căsătoresc cu tine și să-ți aduc atîta nenorocire! Primește, deci, în semn de răscumpărare, pedeapsa spre care mă grăbesc."

Pentru a ispăși pierderea organelor genitale de către Abelard, Heloise și-a sacrificat libertatea și viitorul.

Ca eunuc, Abelard o ignoră pe Heloise timp de zece ani lungi. Se întoarse la cursurile și scrierile sale. Dar acest om arogant intră iar în conflict cu dușmanii săi clericali, ofensîndu-i într-atît pe confrății săi călugări, încît trebui să părăsească mănăstirea, deși, teoretic, încă era subordonat abatelui de acolo. Abelard s-a stabilit pe malul râului Arduzon, în Champagne, unde a dus o viață ascetică, de călugăr în pustie. Dar curînd, învățații care îl admirau l-au căutat acolo și i-au construit o capelă din lemn și piatră, care mai târziu avea să fie denumită, ca și Duhul Sfînt, Mîngâietorul.

În 1125, Abelard a fost numit abate la mănăstirea Saint Gildas din Bretania. Când s-a mutat acolo, a descoperit o bandă de călugări libertini, care țineau concubine și nesocoteau toate regulile de conviețuire. Călugării își disprețuiau noul stareț, terorizîndu-l și încercînd chiar să-l ucidă de cîteva ori. Au otrăvit vinul de împărtășanie. Apoi i-au otrăvit cina, dar cel care gusta mîncarea lui Abelard în prealabil a murit pe loc, avertizîndu-l astfel cu privire la pericol. În cele din urmă, el a reușit să supraviețuiască numai după intervenția armată a unui nobil local, care îi era favorabil. La Argenteuil, Heloise era călugăriță fără voie, gîndindu-se zi și noapte numai la Abelard. O dată cu trecerea anilor, devenise o prezență impunătoare în rîndul maicilor, multe dintre ele la fel de indiferente față de viața religioasă ca și ea. Înainte să împlinească treizeci de ani, Heloise a fost numită stareța abației.

Mănăstirea lui Heloise nu era un stabiliment model. În 1125, ea și maicile sale au fost acuzate pentru comportament licențios. La ordinul legatului papal, al episcopilor locali și al regelui Franței, Heloise și călugărițele ei au fost date afară din mănăstire. Brusc, Abelard își făcu apariția pentru a o salva, oferindule rătăcitoarelor un cămin la capelă Mîngâietorului. După o despărțire de zece ani, cei doi amanți se reîntâlneau.

Heloise încă își mai purta legămîntul cu inima grea. Timpul îi alimentase, în loc să îi potolească apetitul sexual, inclusiv interesul erotic față de Abelard, în ciuda faptului că era castrat. După ce s-a instalat acolo, Abelard a început vizitele la capelă Mîngâietorului, în calitate de confesor. Poate că Heloise nu și-a putut ascunde pasiunea pentru soțul ei, deși el manifesta față de ea numai o "dragostea agape". Poate că aroganța lui intelectuală ia infuriat pe călugării săi corupți. După cîteva ani, ei sau alături de alți clerici, printre care se număra și un episcop puternic, pentru ai aduce lui Abelard acuzația improbabilă că dorința lui erotică nu murise o dată cu castrarea sa. Abelard a fost atît de umilit de această acuzație, încît a pus imediat capăt vizitelor la Mîngâietorul. În schimb, el și Heloise începură să-și scrie un lung șir de epistole, în care disecau relația lor, precum și natura și sensul iubirii dintre ei.

Heloise, în ciuda faptului că fusese „încuiată într-un loc al tristeții", timp de un deceniu, rămăsese o avocată nedeazămințită a iubirii libere și disprețuia căsătoria ca pe un aranjament mercantil care le prostituează pe femei, dar nu și pe bărbați.

Regretul exprimat de Abelard în legătură cu povestea lor de dragoste o tortură. „Am disprețuit numele de Nevastă, pentru a trăi fericită purtîndu-l pe cel de Amantă", declara ea. El era Domnul, Tatăl, Soțul și Fratele ei, iar viața nu era demnă de a fi trăită, fără recunoașterea iubirii lui.

Abelard refuză să îi ofere această recunoaștere. Dimpotrivă, își renegă vechea patimă, considerând castrarea drept un dar divin, care l-a eliberat de carnalitatea atotstăpânitoare ce-i dominase pe amândoi. Heloise era norocoasă, scria Abelard, că fusese obligată de el să intre la mănăstire, unde transformase „blestemul Evei în binecuvântarea Mariei”. În timp ce Heloise se mândrea cu amintirea frenetice a lor relații sexuale, el scria: „Mi-am satisfăcut prin tine dorințele nefericite și asta iubeam eu la tine”.

Scrisorile moralizatoare ale lui Abelard nu trezeau nici un ecou în sufletul ei. Dar, după ce se refăcu în urma unei boli grave, Heloise se hotărî să întrerupă legătura cu el: „în cele din urmă, Abelard, ai pierdut-o definitiv pe Heloise. Te-am alungat din gândurile mele, te-am uitat.” Apoi, într-un limbaj la fel de dramatic, ea îi descria durerea de a nu mai revedea gura senzuală a lui Abelard și trupul lui maiestuos, atât de dorit de femei.

După ce a renunțat la Abelard, Heloise și-a dedicat timpul și energia muncii de stareță. A transformat Mângâietorul într-o comunitate model, bogat înzestrată, productivă și foarte atractivă pentru toate femeile religioase din Franța. Pe măsură ce renumele intelectual al abației se răspândea, au apărut și alte case înrudite după modelul Mângâietorului.

Profitând de faptul că Heloise nu-i mai distrăgea atenția, Abelard a încercat să își reia poziția de teolog filozof. A stârnit din nou dușmăniile care, în cele din urmă, i-au distrus cariera. În aprilie 1142, la șaiszeci și trei sau șaiszeci și patru de ani, Pierre Abelard a murit. Heloise a adus rămășițele lui pământești la capelă Mângâietorului, așa cum își exprimase el dorința, și l-a convins pe Pierre Le Venerable să îl absolve pe Abelard de păcate. A profitat de ocazie și pentru a obține un post în ierarhia ecleziastică pentru fiul său, Astrolabius, care fusese crescut de familia lui Abelard.

Heloise a murit în 1163 sau 1164, la circa șaiszeci și patru de ani. Atunci i s-a alăturat lui Abelard, în mormântul pe care îl îngrijise mereu. De-a lungul anilor s-a născut legenda conform căreia, la înmormântarea ei, brațele lui scheletice s-au întins să o îmbrățișeze. Legenda este încă vie și astăzi, făcînd-o pe veșnic frumoasa Heloise să obțină după moarte ceea ce scăpase mereu printre degete în timpul vieții: o îmbrățișare eternă din partea iubitului pentru care făcuse atâtea sacrificii.

Emilie du Chatelet

Emilie du Chatelet

François-Marie Arouet – Voltaire

Emilie du Chatelet, amanta lui Voltaire, se aseamănă uimitor cu Heloise trei puncte de vedere: era neobișnuit de inteligentă, foarte instruită, și iubită de un filozof faimos. Dar similitudinile se sfârșesc aici, deoarece Emilie a trăit într-o epocă iluminată, iar amantul ei era un gânditor ateist.

Abrielle Emilie Le Tonnelier de Breteuil s-a născut la 17 decembrie 1706 la Paris, într-o familie aristocratică și iubitoare de cărți. Tatăl ei, Louis Nicolas, a încurajat precocitatea fetei, învățînd-o latină și germană, angajîndu-i profesori de engleză, matematică și științe, și încurajînd-o să se dedice studierii imensei lui bibliotecă. În adolescență, ea a tradus Eneida lui Vergiliu. Mai târziu, pe măsură ce formidabilul intelect se maturiza, s-a concentrat asupra fizicii, literaturii, dramei, și ideilor politice, printre care se număra și uimitoarea propunere ca femeile să aibă drepturi egale cu ale bărbaților. La maturitate, Emilie

s-a transformat, dintr-o fată stângace, cu tălpi și membre lungi, într-o femeie extrem de atrăgătoare, cunoscută sub numele de "la belle Emilie". Era foarte înaltă, cu păr negru și sprâncene dese peste ochii verzi, de culoarea mării. Era vanitoasă, având tendința de-a acorda o atenție excesivă îmbrăcămînții și de a se împodobi cu o mulțime de bijuterii. Detractorii îi ridiculizau asemenea finețuri, dar Voltaire a găsea fermecătoare și își numea amanta „Pom Pom”. Când Emilie a împlinit nouăsprezece ani, familia ia aranjat căsătoria, rentabilă, cu Claude du Chatelet, colonel de regiment, descendentul unei spițe de viță veche, un bărbat plăcut, care era cu doisprezece ani mai mare decât ea. Din această căsătorie amicală au rezultat în scurt timp un fiu și o fiică. Emilie își petrecea mult timp în casa lui Florent de la Paris, care își făcea, ca și Claude, veacul la garnizoană. Așa cum se obișnuia în cazul când cuplul produsese deja moștenitori și al căror mariaj era în primul rând o alianță de familie, ce excludea uneori complet iubinea romantică, pentru un scurt timp, cei doi deveniră amanți. Ea și-a însușit mentalitatea mediului său aristocratic, conform căreia o soție bună era credincioasă soțului, dacă amanții erau discreți și de bună calitate.

Emilie îl întâlnește pe spiritualul și inteligentul Voltaire, ce avea aproape patruzeci de ani, bucurându-se de mare trecere în rândul elitei feminine. Acestea erau dornice de a se asocia cu celebrul scriitor francez, unul dintre farurile călăuzitoare ale unei mișcări culturale ai cărei membrii "philosophes", se angajaseră să reevalueze, în lumina „rațiunii” și a raționalității, întreaga experiență umană. În afară de stabilirea adevărului, obiectivul lor constă în realizarea unei vaste enciclopedii a cunoașterii umane. Întreprinderea lor îi menținea în atenția publicului, dar nu era bine văzută de Biserică și de curtea regală. În cele din urmă, au creat climatul moral care a grăbit Revoluția Franceză. Multe din acțiunile lor se desfășurau în saloanele pariziene, unde s-a născut și s-a aprofundat și pasiunea dintre Emilie și Voltaire.

În copilărie, Emilie îl întâlnise pe Voltaire în casa tatălui său. Ei aveau să se întâlnească din nou în mai 1733, la operă, curînd după ce ea născuse cel de al treilea copil, și au devenit amanți în trei luni. Voltaire a transpus în versuri înfățișarea noii sale amante:

*„Frumoasă și o bună prietenă
Cu imaginația înfierbântată și adevărată
Mintea îi e ascuțită, nu, sublimă,
De prea mult spirit, cel mai ades.
Are un geniu rar întâlnit
Demn de Newton, pot să jur.”*

Atunci când o compara pe Emilie cu un dinam de energie, Voltaire nu se înșela. Era fascinată de fizică și de teoriile lui Leibniz și Newton, pe care le studia cu sârguință nemaîntîlnită la alți învățați, inclusiv la Voltaire. Mai găsea timp și să cîneze cu prietenii, să participe la evenimente sociale și artistice și, din păcate, să mizeze mici (și uneori nu chiar atât de mici) averi la masa jocurilor de noroc.

Când Voltaire s-a îndrăgostit de ea, Emilie se simțea deopotrivă atrasă de filosoful savant Pierre Louis Moreau de Maupertuis. Acesta îi admira frumusețea și „cunoașterea sublimă” a chestiunilor de obicei rezervate bărbaților și îi aprecia mult lipsă de prefăcătorie, care o deosebea de alte femei.

Viața sexuală a lui Emilie cu Voltaire nu era satisfăcătoare. Voltaire avea probleme digestive cronice, inclusiv crize de diaree care adesea se declanșau în timpul actului sexual și îl întrerupeau. „Chiar mi se pare că nu sunt deloc făcut pentru pasiune”, se plânse el odată unei amante dezamăgite. Dar, în ciuda acestui fapt, sau poate că tocmai datorită lui, Voltaire era extrem de gelos, bănuind-o pe Emilie că își dorea sau chiar avea relații sexuale cu alt bărbat.

Asemenea reproșuri erau îndreptățite la începutul relației lor, când Emilie încă tânjea după Maupertuis. Voltaire o avertiză că, deși rivalul său era un savant minunat, nu putea conta pe devotamentul lui în iubire. Pe măsură ce lunile treceau și Maupertuis rămânea neimplicat emoțional în ceea ce o privea, Emilie își transferă treptat întreaga afecțiune către Voltaire.

Emilie și Voltaire începură să călătorească împreună, iar în 1734, se stabiliră la Cirey. în castelul ruinat al familiei soțului ei. Florent a fost foarte cooperant în privința acestui aranjament. Uneori își vizita soția și pe amantul ei, dar avea amabilitatea de a dormi separat de Emilie, luând masa cu fiul său și tutorele

acestuia. Mai presus de orice, era încântat de renovarea și redecorarea spectaculoasă făcută de cei doi amanți, cu banii împrumutați de la Voltaire în schimbul unei dobânzi modice.

Problemele politice ale lui Voltaire îl determinaseră să recurgă la aceasta mișcare. Executorul public primise ordin să îi ardă revoluționarele *Lettres philosophiques*, editorul său fusese arestat, iar Voltaire însuși era în mare pericol. Cirey era un loc de retragere ideal, plin de ascunzișuri secrete, și atât de aproape de granița cu Lorena, încât Voltaire se putea sustrage oricând arestării.

La început, Voltaire a locuit singur la Cirey, căci Emilie nu era dispusă să renunțe la saloanele Parisului și la viața culturală a capitalei. Dar își dădu seama că Voltaire avea să devină tot mai gelos dacă nu se ducea să locuiască împreună cu el, așa că sosi la Cirey încărcată cu sute de cufere, dedicându-se lucrărilor de renovare. Schimbă toate planurile lui Voltaire: instala scări în locul șemineelor, și ferestre în locul ușilor. Și, ceea ce este mai important, ea și Voltaire și-au autoimpus un regim de studiu și literatură, care deveni cunoscut ulterior drept Perioada de la Cirey (1733–1749).

Emilie era acum amanta recunoscută a lui Voltaire, lăsând impresia că relația lor ar fi fost menită să dureze pentru totdeauna. Dar, spre deosebire de majoritatea amanților din secolul al XVIII-lea, care apelau la un subterfugiu în numele discreției, ea și Voltaire coabitau public. Aceasta cerea unele eforturi. De fiecare dată când era nevoită să își petreacă timpul cu soțul său, îl trată cu respect afectuos. De fapt, însăși prezența lui Florent dezmințea faptul că ea trăia în păcat cu Voltaire, dând acestui aranjament o legitimitate de care aveau toți trei nevoie.

Emilie, extrem de disciplinată și de organizată, stabilea un regim de studiu care îl ajuta pe Voltaire să se concentreze, el fiind de obicei mai puțin riguros. Ziua începea în apartamentul lui Voltaire, cu discuții în jurul cafelei de dimineață, servită târziu. La prânz, Emilie și Voltaire se duceau uneori să îl salute pe Florent, care de obicei lua dejunul cu fiul său (și al ei) și cu profesorul acestuia, apoi se retrăgea fiecare în biroul său pentru a lucra. Uneori făceau o pauză, pentru o gustare și o conversație înainte de a-și relua activitatea. La nouă, se întâlneau pentru o cină abundentă, urmată de conversație, producții proprii dramatice în micul lor teatru, sau lecturi de poezie. La miezul nopții se despărțeau din nou, îndreptându-se către birourile lor, unde lucrau până la cinci dimineața. Când se retrăgea în dormitorul său decorat cu albastru și galben, unde până și cearșafurile din coșul câinelui erau albastru-galbene, ea se refăcea printr-un somn de patru ore. Dacă își propusese un termen, reducea perioada de somn la o oră, și se înviora băgându-și mâinile în apă rece ca gheața.

Proiectele lui Emilie erau adesea strâns legate de acelea ale lui Voltaire. Opera sa majoră, *Siecle de Louis XIV* (Secolul lui Ludovic al XIV-lea), *Essai sur les mœurs* („Eseu despre morală”) au fost în mare parte redactate la Cirey. El a mai scris acolo *Alzire*, *Merope*, *Mahomet* și alte lucrări dramatice, precum și o operă. Sub tutela erudită a lui Emilie, Voltaire a asimilat (fără, însă, a stăpâni niciodată) principiile fizicii, mai ales cele ale lui Leibnitz și Newton, incorporându-le în miezul gândirii sale. El a recunoscut cu generozitate influența lui Emilie și ia dedicat scrierea lui din 1738, *Elements de la philosophie de Newton* (Introducere în filozofia lui Newton). Voltaire sugera că el fusese în mai mare măsură ucenicul ei, decât ea muza lui.

În ceea ce o privea, Emilie se dedicase traducerii lucrării lui Newton, *Analytic Solution* (*Solution analytique*, Soluția analitică) și în 1748, scrierii ei, *Exposition abrégée du système du monde* (Scurtă expunere despre sistemul lumii), pe care experții o consideră o interpretare mai inspirată a lui Newton decât cea a iubitului ei. A tradus și a întocmit notele la *Fable of the Bees* (*Fabula albinelor*) de Bernard Mandeville, ale cărei fragmente Voltaire avea să le preia ca atare în *Tratatul de metafizică*. Ea a mai întreprins și analiză textuală asupra *Cărții Genezei* și a *Noului Testament*, o sarcină ușurată de lecturile zilnice din Biblie pe care le făcea împreună cu Voltaire. Spre deosebire de lucrările lui Voltaire, majoritatea operei lui Emilie a rămas în manuscris; în timpul vieții, i-au fost publicate doar *Exposition...* și câteva eseuri științifice. Până la moartea sa prematură, s-a preocupat de traducerea *Principiilor* lui Newton.

În public și în particular, Voltaire și-a recunoscut amanta drept parteneră intelectuală și sexuală și ca egală lui. Îi citea ce scrisese în timpul zilei și ardea de nerăbdare să audă criticile și sugestiile ei. Minte ei ascuțită l-a convins că femeile puteau face aceleași lucru ca și bărbații. Într-o scrisoare către un prieten, Voltaire îi aducea lui Emilie cel mai mare compliment cu putință: „Nu (pot) să trăiesc fără o doamnă pe care să o privesc ca pe un mare om și ca pe un prieten de nădejde și respectabil, îl înțelege pe Newton; disprețuiește superstițiile, pe scurt, mă face fericit.”

Emilie a reflectat profund asupra naturii femeii și a bărbatului. Odată, a pătruns într-o cafenea pariziană deghizată în bărbat. Sigurul motiv pentru care nici o femeie nu realizase o tragedie, un poem, o poveste, un tablou sau un tratat de fizică de bună calitate era faptul că femeile nu fuseseră deprinse să gândească, se plângea ea. Dacă ar fi fost rege, adăuga, ar fi îndreptat această nedreptate facilitând accesul femeilor în toate sferele. În special în domeniul intelectual, într-un fel, viața lui Emilie ca amantă a lui Voltaire a fost o lecție de egalitate.

Dar egalitatea în relația lor nu elimina gelozia sau insecuritatea emoțională. Atât Emilie, cât și Voltaire erau geloși, iar infidelitățile lor le zdruncinau în permanență relația. De fiecare dată când Voltaire pleca de la Cirey, Emilie tremura, terorizată de gândul că nu se va mai întoarce. „Inima își pierde obiceiul de a iubi”, scria ea cu tristețe.

Întoarcerea lui Voltaire dintr-o călătorie de șase luni la Berlin a marcat un moment de cotitură în statutul de amantă al lui Emilie: abținerea sexuală, cel puțin în relația cu Voltaire. El pretindea că e prea bătrân și prea bolnav pentru asta, așa că, în loc să fie amantul ei, avea să fie doar prietenul ei drag. Emilie acceptă noua situație, dar, poate pentru a-și risipi temerile, începu să joace jocuri de noroc și mai frenetic și cu pierderi și mai dezastruoase ca înainte.

Emilie și Voltaire începură să petreacă mai mult timp la Paris, unde Voltaire era din nou bine văzut. Fusesse numit istoriograf regal și i se atribuisse un mic apartament la Versailles, deși era rău mirositor, lângă latrina cea mai murdară a palatului. Papa însuși acceptă cu amabilitate că Voltaire să îi dedice piesa Mahomet. Și Emilie era bine văzută. Regele a autorizat publicarea lucrării ei despre Newton cu ani înainte ca ea să o termine. Academia științifică italiană, Institutul din Bologna, a numit-o membru asociat.

Între timp, Voltaire se îndrăgostise de nepoata sa, Louise Denis. „Depun o sută de sărutări asupra sânelui tău rotund, dosului tău fermecător, asupra întregii tale ființe, care a fost alcătuită ca să mă întârească atât de des și să mă arunce în brațele a mii de desfătări”, exulta el într-o scrisoare adresată ei.

Acum, că sâni și dosul lui Emilie nu îi mai luau ochii lui Voltaire, el putea să o vadă într-o lumină mai obiectivă. Patima fostei amante pentru jocurile de noroc, care se intensificase după fuga lui din patul ei, îl oripila. Voltaire încercase de-a lungul anilor să îi asigure traiul în cazul morții lui. Dar brusc, începu să ridice bariere între finanțele lui și datoriile exorbitante făcute de Emilie la jocurile de noroc.

Emilie a fost profund marcată de abținerea sexuală și de restricțiile financiare impuse de Voltaire. În timp ce reflecta asupra luptei sale dureroase de a se ridica la nivelul exigențelor, evaluându-și propria viață și soarta femeilor în general, ea a scris *Discours sur le bonheur* (Tratat de fericire), un manuscris care încerca să identifice cu precizie ce era fericirea și cum putea femeia să acceadă la ea. Fericirea nu ar trebui să depindă de o altă persoană. Ea trebuie să emane din interior, din pasiunile intelectului și din studiu. Alte ingrediente ale fericirii erau eliberarea de prejudecăți, mai ales de cele religioase, un trup sănătos, gusturi și preferințe bine definite, și, desigur, pasiunea, în ciuda consecințelor dureroase pe care adesea le provoca. Până la urmă, argumenta Emilie, cei mai interesați oameni sunt cei nefericiți, iar suferința lor face obiectul dramei și al tragediei. Își încheia tratatul cu o concluzie raționalistă: unicul nostru scop pe lume trebuie să fie dobândirea fericirii.

Dar, incapabilă să pună în aplicare ceea ce predicase, și disperată să umple golul lăsat în viața ei de plecarea lui Voltaire, Emilie se agăță de alți bărbați. Se îndrăgosti de Jean-Francois, marchiz de Saint Lambert, tânărul poet de curte, care avea să devină mai târziu cunoscut pentru legăturile sale amoroase. După interesul manifestat la început, Saint Lambert se distanță de femeia mai vârstnică, ce se îndrăgostise

de el. Emilie îl urmărea cu asiduitate, iar el ceda uneori insistențelor ei. În timpul unei întâlniri secrete la Cirey, Voltaire păși în dormitorul ei și îl surprinse pe Saint Lambert agitându-se în fundul gol deasupra lui Emilie. Furios de gelozie, în ciuda relației sale curente cu Louise, Voltaire strigă la ei și o amenință pe Emilie că o păcăsește.

Situația era absurdă, dar Emilie știa cum să-l împace pe Voltaire. În timp ce el se precipită spre ieșire, ea îl urmărește, îi reamintea că el fusese cel care pusese capăt intimității sexuale de care se bucuraseră pe vremuri împreună, dar ea avea încă nevoi urgente, care, nesatisfăcute, iar fi subminat sănătatea. Cu siguranță, faptul că își satisfăcea astfel de nevoi cu un confrate de-al lui Voltaire, ba chiar cu un prieten al lui, era soluția ideală. Voltaire îi aprobă logica și o iertă: „Ah, madame, întotdeauna aveți dreptate! Dar, din moment ce aceasta este situația, ar trebui să vă îngrijiți ca așa ceva să nu se mai întâmple sub ochii mei.”

Apoi, spre oroarea ei, Emilie descoperă că, la patruzeci și patru de ani, rămăsese gravidă. Voltaire o ajută să conceapă și să pună în aplicare un plan. Cei doi îl ademeniră pe soțul ei la Cirey, intenționând să îl amuze, să îl flateze și, cu contribuția lui Emilie, să îl seducă. Voltaire se întrecu pe sine cu spiritele. Emilie arboră cea mai atrăgătoare rochie a ei și cele mai strălucitoare diamante, înainte de sosirea zorilor, ea era în pat cu soțul său. După aceea, când i s-a spus că au conceput un copil, Florent a fost în al nouălea cer, neîndoindu-se nici o clipă că el era tatăl, (însă curtenii francezi glumeau, punând impulsul brusc al lui Emilie de a-și vedea soțul pe seama unei pofte de femeie gravidă.)

Emilie a fost, astfel, scutită de rușinea de a naște un copil nelegitim. În același timp, era copleșită de sentimentul blestemului și nutrea convingerea că această naștere are s-o ucidă. Se strădui să termine traducerea Principiilor lui Newton, dormind doar una-două ore pe noapte timp de luni de zile. Voltaire rămase alături de ea în tot acest timp, și totuși nu putu rezista să nu-i scrie lui Saint Lambert că îl iubea pe el, nu pe Newton, și că numai datoria, onoarea și rațiunea o împingeau să termine această traducere. Cu două zile înainte să o nască pe fiica sa, Emilie își termină Comentariul asupra Principiilor matematice ale lui Newton. La câteva zile după naștere, adăugă data zilei respective, septembrie 1749, la manuscris. Câteva ore mai târziu, căzu inconștientă. Apoi, înconjurată de Florent, Voltaire și Saint Lambert, Emile du Chatelet a murit. Voltaire a fost distrus. Bântui prin castel, își sparse capul. Când Saint Lambert se repezi să-l ajute, Voltaire îl acuză că o ucisese pe Emilie, lăsând-o gravidă.

După aceea, Voltaire i se alătură lui Florent la Cirey, pentru că amândoi să poată jeli împreună. Bebelușul, trimis la o doică, muri după câteva zile. Un prieten sugerează că Voltaire să scoată inelul de pe degetul lui Emilie, să îndepărteze imaginea lui Saint Lambert din interior, și să i returneze inelul lui Florent. Voltaire se conformă, făcând un comentariu straniu: „Saint Lambert mă îndepărtat. Cui pe cui se scoate. Așa merg lucrurile pe lume.” La Cirey, Voltaire reduse împrumutul pentru renovare, încă neplătit, la o sumă scutită de dobândă care reprezenta un sfert din cea oferită inițial. Prietenia era mai valoroasă decât banii, îi spuse el soțului îndurerat al amantei sale.

Povestea lui Emilie du Chatelet este una edificatoare, despre împlinirea scopurilor, iubire reciprocă și pasiune (de obicei) împărtășită. Constrângerile impuse operei ei sunt cele pe care le-au întâmpinat toate femeile creatoare, căci i s-a refuzat publicarea memoriilor, deși traducerile făcute de ea la operele unor bărbați ajungeau imediat sub tipar. Chiar și la acea vreme, Emilie și contemporanii ei știau că nu geniul ei, ci statutul de amantă a lui Voltaire ia asigurat un loc important în istorie.

Alianța dintre Emilie și Voltaire este cunoscută. Voltaire a confirmat enorma ei contribuție la opera lui, iar corespondența lui particulară cu intelectualii europeni de marcă subliniază cât de mult îi datorează el lui Emilie. Emilie și Voltaire au fost liderii luminați ai unei epoci iluminate, pentru că au trăit într-una dintre cele mai libertine perioade ale istoriei; asocierea lui Emilie cu Voltaire ia consolidat reputația.

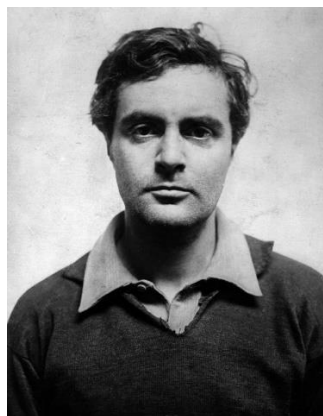
Reanne Hebutterne

Jeanne Hebutterne a fost o femeie misterioasă care și-a distrus viața pentru iubitul pe care-l vedea ca pe un mare artist. Jeanne s-a născut la 6 aprilie 1898, ca unică și talentată fiică a unei familii catolice

franceze conservatoare. Mama ei, Eudoxie, nu ieșea din cuvântul lui Achille, tatăl bine intenționat, dar tradițional și autoritar, al lui Jeanne. El citea cu glas tare din autorii clasici, în timp ce Jeanne și Eudoxie pregăteau masa. Fratele mai mare al lui Jeanne, Andre, era un pictor peisagist de succes. Pe vremea când era doar o studentă de nouăsprezece ani, la Paris, Reanne a cunoscut un artist italian extrem de talentat, pe Amedeo Modigliani, mai mare decât ea cu paisprezece ani. Pictorul era un afemeiat notoriu, proaspăt scăpat dintr-o relație tumultuoasă cu poeta de origine engleză Beatrice Hastings. Semnele relațiilor sale agitate cu femeile erau evidente: o dată o împinsese pe Beatrice prin fereastra închisă, iar pe de altă parte, Jeanne era deopotrivă reținută și romantică, ieșind în evidență datorită frumuseții sale eterice și abilităților artistice.

Reanne Hebuterne

Amedeo Modigliani

Superbul Modigliani a fost atât de impresionat de ea, încât a pictat în douăzeci și cinci de ipostaze, immortalizând sub forma unui chip nostalgic, stilizat, care pare a fi într-o strânsă comuniune cu portretistul său nevăzut. Fața ei este alungită și pictată sub formă de inimă, cu buze generoase, care nu zâmbesc, sugerând o femeie fragilă și gânditoare. O fotografie confirmă descrierea pe care i-au făcut-o prietenii lui Jeanne cea reală: păr castaniu, ochi albaștri mereu încrețoși de oboseală, gură senzuală și ten ca laptele, care ia adus și porecla de „Nucă de Cocos”, toate acestea contribuind la aura ei de fragilitate.

Modi (porecla lui Modigliani, care în franceză înseamnă mautit, adică blestemat) era impresionat de adorația lui Jeanne, de arta ei, pe care o încuraja, și de pasiunea lor comună pentru literatură. El îi mai admira și abilitățile muzicale. Era o violonistă foarte bună, căreia îi plăcea Bach, ca și lui. Această relație de atracție reciprocă a rămas de neînțeles pentru prietenii lui Modi, care o găseau pe Jeanne delicioasă, dar plată.

Rezervele prietenilor nu-i incomodau pe amânți. Modigliani era la fel de secretos ca și Jeanne, așa că povestea lor amoroasă se desfășura cu pasiune în particular; după trei luni, s-au mutat împreună.

În ceea ce o privea pe Jeanne, acest fapt reprezenta un act de profundă răzvrătire împotriva valorilor familiei sale. Își pierduse virginitatea, trăia în păcat cu un alcoolic desfrânat și drogat căruia fosta amantă îi intentase un proces de paternitate. Modi era un artist muritor de foame în sensul propriu al cuvântului, și încă unul suferind. Avusese episoade de pleurezie și tifos, iar armata îl respinsese ca inapt. Ca și cum toate acestea n-ar fi fost de ajuns, era și evreu, iar Achille Hebuterne și-a prevenit fiica cum că acesta nu avea nici o intenție să facă o femeie onestă din fata creștină, cu care deja se culca.

Timp de luni întregi, Jeanne a dus alături de Modigliani o viață boemă. Au închiriat o cameră într-un hotel păraginit, mâncau la cafenelele artiștilor și vizitau expozițiile de artă. Mai și pictau, dar Jeanne era atât de copleșită de talentul artistic al lui Modi și atât de disperată să nu piardă afecțiunea lui, încât se hotărî să-și lase deoparte propriile lucrări, pentru a deveni ajutorul și muza lui. El îi cerea adesea să-i pozeze; el picta, iar ea îi poza nud sau îmbrăcată. Alteori, cânta la vioară în timp ce Modi trudea aplecat asupra picturilor lui. Jeanne nu mai picta, ci era pictată.

Sacrificiile lui Jeanne și viața lor plină de privațiuni au înrăutățit lucrurile. Modi continua să iasă cu prietenii la chefuri cu alcool și droguri, de unde Jeanne trebuia să-l recupereze și să îl târască până

acasă. Situația financiară a amantilor era la fel de precară, iar speranțele lor de redresare se prăbușiră, când o expoziție pregătită de Modigliani cu un optimism considerabil a fost întâmpinată mai degrabă cu furie decât cu laude. Poliția a închis expoziția din motive de indecență, deoarece nudurile lui Modigliani aveau păr pubian. În timp ce alți autori făceau concesie sensibilității publice, înfățișând nudurile cu pubisul neted. Ca să cităm un potențial colecționar enervat, „unde Dumnezeu puteau fi expuse acele triumfiuri?”

În timpul ultimei ierni din perioada primului război mondial, temperaturile scăzuseră sub zero, mîncarea, electricitatea și cărbunii erau raționalizați, iar Germania bombarda Parisul. Oricine își permitea, fugea la țară, în sudul Franței. Când Jeanne și-a dat seama că era gravidă, ea și Modigliani s-au hotărât să se alăture exodului masiv spre sud.

Mama lui Jeanne a venit cu ei, căci era prea îndurerată de încercările lui Jeanne de a o abandona (în timp ce Achille, tatăl ultrareligios o repudiasse pe fiica sa rătăcitoare). Dar Eudoxie deveni cicălitoare, îndemnînd-o pe Jeanne să îl părăsească pe Modigliani, pe care-l desconsidera atât ca om, cât și ca artist. În cele din urmă, Modigliani închirie o cameră de hotel separate, în timp ce Jeanne își petrecea vremea arbitărînd disputele dintre el și mama sa. În puținul timp liber pe care cei doi i-l mai lăsau, ea făcea schițe și picta.

Graviditatea lui Jeanne l-a afectat profund pe Modi, cele mai frumoase picturi ale sale din această perioadă fiind cele cu copii. S-a spus că el vedea în fiecare un copil rătăcit, inclusiv în el însuși și în Jeanne. De asemenea, a ilustrat fazele gravidității lui Jeanne cu iubire și precizie, accentuîndu-i torsul tot mai larg și pînțelele tot mai mare. Potrivit spuselor unui istoric al artei, el „și-a stilizat amanta într-o creatură de tipul Madonnei, înfățișînd-o, totodată, și ca pe întruchiparea Venerei”. Nimic din toate acestea nu o îmbunau pe mama ei.

Spre finalul sarcinii, relațiile lui Jeanne cu mama ei se deterioraseră atât de mult, încât Eudoxie plecă valvârtej, iar Modigliani se întoarse în camera ei. Curînd după aceea, în noiembrie 1918, la maternitatea din Nice, Jeanne o născu pe fiica lor, care a fost numită tot Jeanne Hebuterne. Modigliani era încântat de Giovanna lui, cum îi spunea el, și anunță în repetate rînduri că avea să se căsătorească cu Jeanne. Dar mamei sale îi scria: „Copilul e bine și eu la fel.” Nici o mențiune despre mama copilului, care era epuizată și incapabilă să hrănească bebelușul apatic, ce avea să fie trimis la o doică italiană. Între timp, propria lui sănătate se deteriora și era foarte deprimat; într-un instantaneu din 1919, el apare ciufulit, cu hainele murdare și pantofii scâlciți. Se confesase unui prieten că era „ca un sclav negrotei. Pur și simplu mergea înainte”. Bine măcar că micuța Jeanne nu mai avea probleme.

În această perioadă, în pofida sănătății șubrezite, Modi continua să picteze. Dar produsele acestei trude grotești în stilul lui propriu, pe care el îl numea grand style, erau figuri senine și fluide, grațioase și sigure, pictate în culori deosebit de vii și armonioase. O imagine în care apare o mamă cu copilul a necesitat patruzeci de ședințe de pozat. Jeanne era foarte des modelul lui, iar el ia redat trupul îngroșat și fața trasă de tristețe.

Jeanne avea un motiv întemeiat să fie tristă. Prin aprilie 1919, rămăsese din nou gravidă și era tot necăsătorită, un gând ce o tortură. Fiica ei fusese dată în grija unei doici, iar Modi avea probleme de sănătate. Uzura ei emoțională era accentuată de ostilitatea lui Eudoxie față de el, de imposibilitatea de a-și alăpta fiica, de vocația artistică la care renunțase și, mai presus de toate, de grijile pe care și le făcea în legătură cu amantul ei: băutura, rătăcirile, flirturile lui cu alte femei. Pe la sfârșitul lui mai, Modigliani se întoarse la Paris, spunîndu-i lui Jeanne că avea să o aducă și pe ea și copilul de îndată ce găsea o doică.

În timp ce Jeanne aștepta la Nisa, Modigliani lucra, își vizita fostele locuri preferate și întreținea relații strânse (dar aparent non-sexuale) cu Lusia Czechowska, o poloneză mignonă și nurlie. Nu se bucura de nașterea celui de-al doilea copil al său, care îl încurca, și îi mărturisi unui prieten că graviditatea i se păruse dezgustătoare. După câteva săptămâni, Jeanne îi trimise o telegramă, cerîndu-i bani să se întoarcă la Paris. Modigliani se conformă, deși cu inima grea, și, după sosirea mamei și copilului, se refugie în

alcool pentru a scăpa de anxietatea îndatoririlor sale familiale sporite, începu s-o picteze pe o elevă de paisprezece ani, Paulette Jordain. Jeanne, deja îngrijorată de intimitatea lui cu Lunia, era roasă de gelozie la vederea camaraderiei dintre el și Paulette.

La două săptămâni după sosirea lui Jeanne la Paris, Modigliani redacta un document straniu. O numea Jeanne Jane și se jura că avea să se însoare cu ea. Dar continua să-și piardă serile cu prietenii și o lăsa pe Jeanne să se descurce singură, spunând că așa este „la italieni”. Și nu făcea nici o pregătire concretă de nuntă. Între timp, micuța Jeanne fusese trimisă la o doică de la Versailles. Jeanne o vizita săptămânal, iar Modigliani corespundea sporadic cu doica.

Fiindcă sănătatea i se șubrezea, iar pânțele lui Jeanne se rotunjea, prietenii lui Modigliani le-au închiriat o garsonieră mizeră, mobilată cu zgârcenie. Modigliani a fost peste măsură de bucuros. Dar se dezintegra vizibil, își pierduse pofta de mâncare și avea o tuse cronică. Refuză să consulte medicul, probabil temându-se de diagnostic. Lunia și alți prieteni îl îndemnară să se întoarcă la căldura binefăcătoare din sud. Jeanne, care fusese nefericită acolo, refuză să-l însoțească, dar nici nu voia să-l lase să plece singur. Prefera să-l aștepte acasă, la Paris, în timp ce el își pierdea nopțile prin cafenele boeme, bând și flirtând. Noua lui cunoștință, suedeza Thora, avea să-și amintească mai târziu: „Nu trebuia decât să-l privești ca sa-ți dai seama că se afla în pericol”. Thora, care ia pozat lui Modigliani, își amintește de Jeanne ca de „o creatură mică, delicată și blondă care mă privea cu oroare și mă trata mereu cu cea mai mare suspiciune”.

Situația se înrăutăți. Reapărură foste amante, care încercau să îl vadă pe Modigliani, care voiau să discute cu el despre vremurile trecute sau care aveau pretenții financiare. Simone Thiroux, de origine canadiană, îl acuză că era tatăl copilului ei. Între timp, starea lui Modigliani se agrava și începu să scuie sânge. Cel puțin o dată a apucat-o pe Jeanne de păr și ia tras pumni în public. Jeanne își petrecea timpul în atelier, pictând autoportrete în care se înfățișa înfigându-și pumnalul în piept, un piept din nou plin de laptele unui copil nenăscut.

Pe la mijlocul lui ianuarie, Modigliani era livid și cu chef de ceartă. A fost internat în spital și, înainte să-și piardă cunoștința, ultimele sale cuvinte au fost despre Jeanne: „Mi-am sărutat soția și ne-am promis fericirea veșnică”. Peste două zile, a murit de meningită.

Jeanne, la câteva zile după ce născuse, era de un calm ucigător. Se uită fix la cadavrul iubitului ei, pentru ai memora chipul. Apoi se retrase din cameră în așa fel încât să-l aibă în continuare sub ochi. Achille Hebuterne și conduse fiica de la spital în casa părintească. La patru dimineața, a doua zi, Jeanne deschise larg fereastra, sări în gol de la etajul cinci și se zdrobi de caldarâm. Avea douăzeci și unu de ani.

Jeanne și Modigliani au fost îngropați separat, Jeanne într-o suburbie iniștită, iar Modigliani la Paris, jelit și elogiât de întreaga comunitate irtistică. Doi ani mai târziu, prietenii i-au convins pe părinții lui Jeanne să exhumeze și s-o îngroape în secțiunea evreiască a cimitirului unde fusese înhumat Modigliani. Pe piatra ei funerară a fost săpată următoarea nscripție: „Jeanne Hebuterne, Născută la Paris 6 aprilie 1898, decedată la Paris, 25 ianuarie 1920, tovarășa de viață a lui Amedeo Modigliani Devotafina all'estremo sacrificio" (Devotată până la sacrificiul extrem). Micuța Jeanne Modigliani, care a devenit un istoric de artă, a locuit împreună cu familia tatălui ei. A fost adoptată de mătușa ei, Margherita, care nu-l agrease niciodată pe Amedeo.

Jeanne Hebuterne a fost o figură la fel de tragică ca o eroină de roman care a pornit pe calea autodistrugerii terminate cu un act disperat. Era deșteaptă și suficient de instruită în domeniul artei pentru a recunoaște măreția lui Modigliani, dar și-a pus în balanță propriul talent artistic alături de al lui și a decis că arta lui, deci și viața lui, valorau mai mult decât a ei. Cu toate acestea, la începutul relației lor, Modigliani îi recunoscuse talentul, iar alți artiști o considerau excepțională. Iubirea lui Jeanne pentru Modigliani, dusă până la autonegare, și nevoia ei de a-și asigura un loc permanent în viața lui, au contrabalansat propriile ei scopuri artistice, făcând-o să-și dedice viața rolului de muză îndurerată pentru iubitul ei.

George Eliot*George Eliot**George Lewes*

George Eliot este un nume impozant în literatură: *Adam Bede*, *The Mill on the Floss* (Moara de pe Floss) și superbul *Middlemarch* au fost e mai spectaculoase creații ale sale. De asemenea, George Eliot s-a creat și pe sine, transformînd-o pe isteța, iubăreața și urâtica Mary Ann Evans într-un romancier de talie internațională, care și-a împrumutat pseudonimul literar de la amantul ei.

Mary Ann Evans, născută la 22 noiembrie 1819, era fiica talentată a unui arendaș rural. După ce moartea tatălui ei a lăsat-o literalmente fără adăpost, ea s-a mutat la Londra și și-a găsit de lucru ca editor și critic literar la *Westminster Review*, cel mai important ziar cultural din Anglia.

Salariul era mai mult decât modest: cazare și masă acasă la editorul John Chapman. Dar talentul și erudiția ei au atras curînd atenția literaților, care i-au deschis acestei femei neobișnuite ușa saloanelor literare. În afară de faptul că nu avea nici un ban, Mary Ann (care își prescurtase numele în Marian) se mai confrunta și cu un alt impediment social major: urâtenia. Cele câteva fotografii care ne-au rămas (detesta să fie fotografiată) înfățișează o femeie sfrijită, cu ochi pătrunzători, cu chipul alungit dominat de un nas foarte mare și ușor coroiat și acoperită cu o foarte nepotrivită bonetă cu volane în stil parizian, care, spera ea, să îi îndulcească întrucâtva trăsăturile masculine. În condițiile în care nu arăta prea bine și nu avea nici bani, perspectivele maritale ale lui Marian nu erau prea promițătoare. Cu toate acestea, tânjea după iubire, căreia îi cădea pradă cu ușurință și destul de des.

A făcut o pasiune neîmpărtășită pentru unul din colegi, care a respins-o spunîndu-i că era prea urâtă pentru a fi iubită. Abia își revenise, când s-a îndrăgostit de filozoful pozitivist Herbert Spencer. Acesta o laudase, considerînd „cea mai admirabilă femeie din punct de vedere al intelectului pe care am întîlnit-o vreodată”, îi făcea mare plăcere să o însoțească la operă, la teatru și la concerte. Dar o preveni că nu era îndrăgostit de ea, deși se temea că ea făcuse o pasiune pentru el. Marian ignoră avertismentul și îi scrisese o scrisoare de implorare, înjosoare, care, probabil, că l-a înspăimîntat: „Dacă mă îndrăgostesc vreodată cu adevărat, întreaga mea viață trebuie să graviteze în jurul acestui sentiment. Tu blestemi soarta, care a făcut sentimentul să se concentreze asupra ta, dar dacă vei avea răbdare cu mine, vei afla că îmi trebuie foarte puțin ca să fiu mulțumită, cu condiția să mă eliberez de teama că sunt pe punctul de a pierde acest puțin”.

Din fericire pentru prietenia lor, Marian îl înlocui repede pe Spencer cu altă pradă în plasa devoțiunii ei. Noul bărbat era George Lewes, autorul câtorva romane mediocre și al unor cărți populare despre filozofie, teatrul spaniol și Auguste Comte, părintele sociologiei. Lewes era și un ziarist versat, precum și un critic care devora lucrări competente dintr-o vastă arie de subiecte, un talent demn de mila multor contemporani ai săi, care preferau mai degrabă expertii decât pe generaliști. Ca redactor, Marian îl respinsese, calificîndu-l drept un autor de ale cărui „articole slabe” avea să se folosească cât mai puțin posibil.

Dar George era spiritual, veșnic pus pe șotii, dar niciodată crud, și un bărbat mult mai urât decât Marian.

În 1851, Spencer îl descria astfel: „treizeci și patru sau treizeci și cinci de ani, de înălțime medie, cu păr (care i se lipea în şuvițe) șaten deschis, cu urme adânci de vărsat și cu un aspect cam uzat". Mai avea niște buze roșii și umede, fiind cunoscut și sub porecla de „Lewes părosul".

Lewes o mai avea și pe Agnes, soția sa foarte drăguță, și mamă a celor trei copii ai lui. În primăvara lui 1850, aceasta născuse primul dintre cei doi copii ai ei făcuți cu Thornton Hunt, amantul său și bunul prieten al familiei Lewes. Cei doi Lewes se căsătoriseră din iubire, dar, după ce căsnicia erodase jurământul lor de credință, Lewes ia îndeplinit lui Agnes dorința de a trăi cu Hunt. Dar le-a pus în vedere să nu dea naștere nici unui copil. Când Agnes îl concepu pe primul mic Hunt, apoi și pe al doilea, Lewes o iertă și, pentru a o scuti pe ea (și poate și pe copii) de stigmatul ilegitimității, recunoscă cei doi copii ca pe ai săi. O consecință neprevăzută a acestui gest generos a fost că recunoașterea copiilor reducea la zero temeiurile lui de divorț. Avea să descopere mai târziu, când a vrut să se căsătorească cu Marian, că era în mod legal încătușat în mariajul cu Agnes.

Când Lewes a întâlnit-o prima dată pe Marian Evans, recăsătorirea nici nu intra în calcul. Mai existaseră și alte femei în viața lui și circula zvonul că avea un copil nelegitim. Pe de altă parte, Marian tânjea să se mărite, dar ceea ce a contat cel mai mult la început a fost dragostea lor, care devenea tot mai puternică, consumându-se în octombrie 1853, după ce ea s-a mutat la el acasă, pe Cambridge Street din Hyde Park.

Atracția magnetică dintre cei doi George ia unit până la moarte. Relația lor avea o componentă intelectuală și era susținută de devotamentul lor comun pentru idei și creație literară. Amândoi erau excepțional de inteligenți, liber-cugetători liberali care împărtășeau aceleași interese. Marian și-a revizuit repede opiniile cu privire la bagajul informațional al lui Lewes și a început să-l laude pentru eforturile lui de a populariza subiecte dificile. Și pentru că avea ușa deschisă pretutindeni, putea și ea, prin el, să cunoască lumea interesantă a bărfeii teatrale și literare, care până atunci fusese interzisă.

Cheia devotamentului lui Lewes față de Marian a reprezentat-o cunoașterea geniului și generozității spiritului ei, ceea ce îl îndemna să încurajeze și să o educe atât ca scriitoare, cât și ca persoană. „Custodia" lui fragilă, a depresiei cronice și a talentului gigantic al lui Marian necesita o răbdare nesfârșită. Indiferent cât de des se lăsa pradă tristeții sau disperării, Lewes o ajuta să își adune puterile. În ciuda epuizării proprii, nici nu se plângea, nici nu ezită: „să o cunoști înseamnă să o iubești", mărturisea el în jurnalul său.

Devotamentul lui Lewes față de Marian era alimentat de bucuria și stimulentele intelectual pe care i le confereau colaborarea cu ea. Prin analogie cu Voltaire, care a fost foarte productiv în anii petrecuți alături de autodisciplinată și inteligentă Emilie du Chatelet, lucrările lui Lewes au purtat pecetea viziunii lui Marian; dinamica acestei relații reciproc împlinite ia transformat pe fiecare dintre ei în muza celuilalt. Se hrăneau unul din puterea celuilalt, iar complementaritatea lor a sudat între ei o legătură trainică, de o viață.

La început, cunoștințele lui Lewes îl chestionau adesea cu privire la creditul pe care îl acorda lui Marian, dar încrederea lui a alungat îndoielile lor, ca și pe cele ale lui Marian. Mai târziu, ea a spus că succesul ei a fost posibil datorită lui Lewes, referindu-se mai ales la ceea ce ia oferit el din punct de vedere emotional, o căldură fără de care ar fi fost prea înghețată în propriile sale complexe pentru a mai putea să-și scrie capodoperele.

În iulie 1854, când viețile celor doi erau deja strâns unite, au făcut ceea ce era socialmente de neconceput: au călătorit în Europa, trăind acolo împreună, în văzul lumii. Intelectualii și aristocrații germani i-au primit bine în casele lor, ca pe un cuplu. Compozitorul Franz Liszt, care trăia împreună cu amanta lui căsătorită, prințesa Carolyne von Sayn-Wittgenstein, le-a oferit găzduire. Dar în Anglia, cunoștințele scandalizate și câțiva prieteni își ascuțiră penițele împotriva lor: „ticălosul de Lewes a fugit cu o... și trăiește cu ea în Germania", scria unul dintre aceștia. „Lewes și-a abandonat soția", relata altul, de parcă Agnes, care își demonstrase deja preferința pentru alt bărbat, ar fi fost victima desfrâului lui Lewes. Atacurile la adresa lui Marian au fost și mai virulente, ea fiind blamată drept „cealaltă femeie" care se făcuse răspunzătoare pentru distrugerea căsniciei amantului ei. Renumitul frenolog George Combe

și-a revizuit opinia anterioară, potrivit căreia creierul lui Marian era pur și simplu superb, considerând comportamentul ei drept atât de aberant, încât indica o anomalie genetică. „Cred că domnul Lewes a avut dreptate când și-a părăsit soția, dar nu și când a făcut din domnișoara Evans amanta lui”, adăuga Combe.

Cu toate acestea, sejurul lor de opt luni prin Europa s-a dovedit fructuos și, lăsând deoparte meschinăria de acasă, agreabil. Cu atât mai dureroasă a fost întoarcerea în Anglia, unde locuiau separat. Bârfitorii preziceau că Lewes avea să o părăsească pe Marian, dar el le dovedi că se înșelaseră. Așa cum promisese, îi explică totul lui Agnes și îi spuse că Marian trebuia să primească asigurări că mariajul lui se sfârșise. Agnes a fost politicoasă și cooperantă. Chiar și-a exprimat bucuria că soțul ei și Marian urmau să se căsătorească. Din nefericire, legea englezească era aspră în privința divorțului, așa că un astfel de final fericit avea să le fie interzis celor doi. Cel mai bun lucru pe care îl putea face Lewes era să oficializeze aranjamentele financiare cu soția sa, de care se despărțise în mod public, aranjamente destul de oneroase, din moment ce ea pretinse că el să o sprijine financiar atât pe ea, cât și pe toți copiii ei. Lewes a fost de acord, pentru nu a avut încotro. După aceea, Marian i s-a alăturat la Londra, unde au locuit ca soț și soție, cel puțin în intenție, dacă nu după lege. Această coabitare ia permis lui Marian să-și spună doamna Lewes, tânjea să fie și chiar se simțea ca soția lui George. Sub numele de Marina Lewes le putea păcăli pe proprietăresele care, altfel, ar fi gonit-o pe o păcătoasă. Dar lumea literară și societatea londoneză erau greu de păcălit. Rezidenții londonezi o ostracizau pe ea și, într-o mai mică măsură, pe Lewes. „Domnișoara Evans, infidelul esprit forte... este acum concubina lui G.H. Lewes”, îi muștra Charles Kingsley. Frenologul Combe avertiza pe vechiul prieten al lui Marian, Charles Bray, care el însuși avea un trecut tenebros, să nu invite o femeie atât de răătăcită în căminul lui: „Vă rog să apreciați dacă veți face dreptate propriului cerc de cunoștințe feminine domestice, (în cazul în care) nu vedeți nici o deosebire între cele care acționează astfel și cele care își păstrează onoarea nepătată”.

Alții le luau în vizor pe femeile care doreau să rămână sau să devină prietene cu Marian. Tatăl feministei Bessie Parkes a emis avertismente energice: „Domnul Lewes... este un om cu o mare putere a minții și capacitate de analiză și de generalizare”, recunoștea el. „Dar este și a fost dintotdeauna un om rău din punct de vedere moral. Despre relațiile sale lubrice știu mai mult decât poți să știi tu, ca femeie.” Deși prietenii îi vizitau adesea pe Lewes și Marian acasă, de regulă veneau neînsoțiți de femei și o excludeau pe Marian din invitațiile lor de a li se returna vizita. Uneori accepta, totuși, invitațiile lor, dar ea cina adesea singură acasă. În cel privește pe Lewes, el le fermeca pe gazdele care o criticau pe Marian pe la spate pentru păcatul de a fi amanta lui.

În particular, alături de Lewes, Marian suferea din cauza acestor atacuri neîncetate la adresa caracterului ei. Dar față de prieteni arbora o atitudine de sfidare curajoasă. „Am evaluat costul pasului pe care l-am și sunt pregătită să suport consecințele, fără iritare sau mânie, chiar voi fi părăsită de către toți prietenii mei. Nu m-am înșelat cu privire la persoana de care m-am îndrăgostit. El este demn de sacrificiul pe care l-am asumat”, scrie ea. De asemenea, mai notează că societatea le compensează pe femeile care se complac în aventuri erotice clandestine. Femeile care sunt mulțumite cu astfel de legături nu fac ca mine, ele obțin ceea ce-și doresc și sunt în continuare invitate la cină”, observa caustic Marian.

Cu toate acestea, Marian suferea teribil când rămânea singură acasă, așteptându-l pe Lewes să se întoarcă de la unul dintre evenimentele mondene la care ei îi era interzis să participe. Își consacră ore întregi citirii acuzațiilor care i se aduceau și tremura de fiecare dată când altele venea prin poștă sau răzbătea din insinuările partenerilor de conversație. În 1855, publicarea de către Lewes a biografiei lui Goethe s-a bucurat de un mare succes. Ajutorul lui Marian fusese neprețuit, iar Lewes recunoștea cu mândrie acest lucru, referindu-se la ea în text ca la „o prietenă dragă mie, ale cărei critici sunt demne de atenție”. Încă mai cina cu cei care o respingeau pe Marian, dar în rest îi lăuda inteligența și aprecia importanța rolului pe care ea îl juca în viața lui.

Aproape de la început, din Germania, amanții și-au stabilit un regim de viață pe care l-au respectat

cu strictete timp de douăzeci și patru de ani munceau din greu până la prânz, apoi luau masa împreună, citind și criticând proiectele curente ale fiecăruia și discutând despre ideile lor sau orice alt subiect ce îi interesa. După-amiaza, se plimbau, se întâlneau cu prietenii, sau mergeau la concerte. Din când în când, după cină mergeau la teatru sau la operă, dar, de obicei, rămâneau acasă citind, adesea cu glas tare. Rezultatul era un proces de învățare continuă și o întărire a legăturii intelectuale dintre ei. Dar, până la marele succes al lui Marian ca romancieră, cei doi au fost înglobați în datorii din cauza obligațiilor lui Lewes față de soția sa. Marian a acceptat să poarte povara financiară a lui Lewes ca pe a sa proprie, recurgând, poate, la această strategie pentru a-l lega și mai mult de ea.

În 1860, când bătrâna mamă a lui Lewes și-a exprimat, în cele din urmă, dorința de a o cunoaște pe inteligenta sa parteneră, Marian a impus condiții usturătoare. Bătrâna nu trebuia să o mai primească pe Agnes la ea acasă, unde adesea ea se întâlnea cu Lewes la cină sau pur și simplu venea în vizită. Marian și-a impus punctul de vedere, dar se pare că doamna Willim și-a regretat promisiunea până la sfârșitul zilelor sale.

În ciuda refuzului lui Marian de a se apropia de Agnes, copii se atașară profund de „prietena” tatălui lor. Pe măsură ce băieții creșteau, veneau să își petreacă sfârșitul de săptămâna cu tatăl lor și cu „domnișoara Evans” mai degrabă decât cu mama lor. Se pare că mezinii nu au aflat niciodată că Lewes nu era tatăl lor. Lewes mergea săptămânal să-i vadă pe Agnes și pe copii, tratându-i pe toți cu aceeași afecțiune. El și acești copii erau singura familie a lui Marian, căci propria ei familie o renegase ca pe o femeie imorală. Nu e de mirare că trăia ca un pustnic, ieșind din casă numai cu prieteni de încredere, în circumstanțe cât mai puțin riscante.

Sub acest clopot de sticlă reprezentat de retragerea sa protectoare, Marian și-a încercat mâna cu stilul beletristic, îmbogățind considerabil literatura universală. Visa la asta de ani de zile, dar îi lipsise încrederea în „puterile sale dramatice”. În cele din urmă, încurajările lui Lewes i-au întărit convingerea că ar putea să scrie un roman. Într-o dimineață, în timp ce stătea în pat ia venit în minte titlul „Tristele întâmpări ale reverendului Amos Barton”. Așa a luat naștere Adam Bede.

Adam Bede a cucerit lumea literară în 1859. Dedicăția lui Marian de pe manuscrisul pe care i l-a dat lui Lewes atestă recunoștința ei pentru tot ceea ce îi datora: „Soțului meu iubit, George Henry Lewes, îi dăruiesc manuscrisul unei lucrări care nu ar fi putut fi scrisă niciodată în absența fericirii pe care iubirea lui a adus-o în viața mea”. A fost și mai explicită într-o scrisoare adresată unui prieten din Elveția: „Datorită intensei fericiri pe care am cunoscut-o în viața maritală, precum și compatibilității intelectuale și morale, mi-am descoperit în cele din urmă adevărata vocație”.

Succesul nu ia simplificat viața și nici nu ia schimbat radical statutul social. Mai mulți bărbați erau dornici să o cunoască, dar respingeau categoric ideea de a-și aduce soțiile în compania ei imorală. Propriul ei frate Isaac, a mers chiar mai departe. Încurajată de succesul lui Adam Bede și tânjind după împăcare, Marian a îndrăznit să-i scrie o scrisoare în care făcea referiri și la „soțul” său. Isaac ia răspuns printr-un document oficial de la avocatul lui, prin care îi cerea să furnizeze detalii despre căsătoria ei. Când ea ia explicat că era unită cu Lewes printr-o legătură mai degrabă „sacră” decât legală, Isaac a respins-o din nou. În *The Mill on the Floss* (Moara de pe Floss), Marian condamnă dublul standard, potrivit căruia opinia publică judecă femeile mult mai aspru în raport cu bărbații.

Uimitorul succes literar al lui Marian a ușurat povara financiară care atârna atât de greu asupra ei și a lui Lewes. Cei doi s-au mutat din apartamentul lor închiriat într-o casă mai mare și au putut satisface cu mai multă ușurință nevoile lui Agnes. Lewes și-a plătit datoriile și n-a mai acceptat chiar orice colaborare ca să poată face față cheltuielilor. A profitat de ocazie pentru a se apuca de lucrări mult mai semnificative și prestigioase.

Lewes a decis că era timpul să își lămurească fii cu privire la statutul căsătoriei lui și la natura relațiilor pe care el le avea cu Marian. Ei n-au avut nici un fel de obiecții, ba mai mult au început să i se adreseze cu apelativul „mamă” (Agnes era „mami”). Ulterior, Marian le-a reamintit prietenilor lipsiți de tact, care

încă o mai numeau domnișoara Evans, că ea era doamna Lewes, fiindcă își asumase toate responsabilitățile unei soții, ba chiar avea un flăcău de optsprezece ani acasă care îi spune „mamă”, precum și „alți doi băieți, aproape la fel de înalți, care îmi scriu numindumă la fel”.

În ciuda bruștei sale celebrități, a siguranței și a afecțiunii manifestate de fiii lui Lewes, Marian continua să aibă crize puternice de depresie. Lewes le pune pe seama statutului ei social, și încercă din nou să legalizeze relația lor, căutând să divorțeze de Agnes. Dar un divorț în străinătate s-a dovedit la fel de imposibil de obținut ca și în Anglia, iar Marian fiind nevoită să accepte că în ochii legii nu va fi niciodată doamna Lewes. Deși pretindea că nu-i pasă, excluderea ei din înalta societate o făcea foarte sensibilă la respingere. Lewes o apăra de criticile care erau aduse romane or ei și îi arăta numai recenziile laudative.

„Principiul este următorul”? explică el. „Nu-i spun niciodată nimic despre opiniile altora cu privire la cărțile ei, indiferent dacă sunt favorabile sau nu, desigur, în afară de cazul în care este ceva excepțional de agreabil pentru ea, ceva ce știu că îi va face plăcere dincolo de faptul că este o laudă.”

Ceea ce îi oferea stabilitate lui Marian era iubirea și grija permanentă pe care Lewes o manifestă față de ea. Când el era bolnav, cum se întâmpla adesea, ea îi oferea aceeași atenție de care avea parte de la el, preluându-i și coloana de recenzii literare. De asemenea, îi destăinuia Barbarei Leigh Smith, una dintre puținele sale confidente, că aveau o viață sexuală de invidiat, Lewes fiind un amant extrem de tandru. Sugeră și faptul că foloseau metode contraceptive fie metoda calendarului, fie prezervativele cam nesigure și reutilizabile care se găseau la vremea aceea deoarece hotărâseră că nu vor alți copii.

Pe măsură ce anii treceau, iar faima ei creștea, Marian își extinse treptat și precaut relațiile sociale, invitând acasă, în după-amiezele de duminică, persoane atent selecționate, care o adora, și prieteni; între patru ochi, Lewes le numea „slujbele de duminică pentru popor”. Aici, cu Lewes alături și înconjurată de admiratori, Marian se simțea la adăpost de insulte. Când compozitorul german Richard Wagner a venit în Anglia, l-a invitat și pe el. A avut și plăcerea de-a o întâlni pe Louise, a patra fiică a reginei Victoria, care ia solicitat în mod special acest lucru, fiind o admiratoare a ei. După asemenea succese sociale, chiar și comentariile despre fața de cal a lui Marian erau îndulcite cu epitete: seamănă cu un cal mândru, un armăsar de rasă.

La douăzeci și patru de ani după ce se îndrăgostise fulgerător de George Lewes, cel mai groaznic coșmar al lui George Eliot deveni realitate. La 30 noiembrie 1878, după luni de suferință îngrozitoare, iubitul ei a murit de cancer enteritic, la vârsta de șaiszeci și unu de ani. După mai mult de două decenii în care trăiseră „fiecare pentru celălalt, într-o independență totală față de lumea din afară, astfel încât aceasta nu mai însemna nimic pentru ei”, iubitul ei drag o lăsase singură. Durerea ei a fost atât de teribilă, încât nu s-a putut duce la înmormântare. În schimb, s-a închis în dormitor unde plângea neîncetat, spre consternarea servitorilor.

În următoarele luni, Marian reciti multe lucrări publicate de Lewes. Îi termină lucrarea rămasă nefinalizată, *Problems of Life and Mind* (Probleme ale vieții și minții), îl pomenea împreună cu prietenii apropiați, îi vizita mormântul. Îl simțea aproape, într-o comunicare spirituală mîngîietoare. A validat la tribunal testamentul lui, care lăsa drepturile de autor fiilor lui și restul posesiunilor lui „Mary Ann Evans, necăsătorită”. Își revendică posesiunile care erau pe numele Lewes, schimbându-și numele legal în Lewes, aacel nume pe care și-l adjudecase cu împrumut. În cele din urmă, nu regreta nimic, ci doar suferea că pierduse un prieten bun, un confident, consilier, critic și amant.

Mult timp de la moartea lui Lewes, ca un postscriptum la relația lor, Marian se îndrăgosti impetuos de un bărbat mai tânăr, bancherul new-yorkez John Cross, un prieten de familie. Rosemary Ashton, biografa cuplului Lewes, asociază ciudata legătură dintre cei doi cu relația dintre Abelard și Heloise, dar întoarsă pe dos: în relația cu bancherul, Marian era intelectuala rasată, iar John studentul adorator, pentru care fiecare cuvânt al ei era literă de lege. Ca și Abelard, Marian voia să se căsătorească imediat, iar John, ca și Heloise, a fost suficient de vrăjit ca să se declare de acord. În ultimul ei an de viață, Marian a reușit să

obțină statutul la care râvnise atât de mult, acela de soție.

Dar era prea târziu, iar John era prea tânăr. Bârfele circulau pe seamă tinerilor însurăței, ce li se păreau tuturor ridicoli, iar Marian, care avea cincizeci de ani, devenea nervoasă în prezența rivalelor mai tinere. Un martor amintește că Marian era „ușor iritată și gata să izbucnească la cea mai mică provocare... El poate că trece cu vederea diferența de douăzeci de ani între ei, dar ea nu”. În ciuda limbilor care se dezlegaseră, Marian se complăcea în statutul social pe care altădată îl disprețuise. Dar, după șapte ani de fericire casnică, sănătatea ei se șubrezi, și Marian muri la 3 decembrie 1880.

Într-un fel ciudat, căsătoria lui Marian Evans Lewes cu John Cross a fost încununarea relației ei cu Lewes, a fost căsătoria de care nu avusese parte niciodată, cheia respectabilității sociale, sfârșitul (credea ea) bârfelor răuvoitoare. Ea își asigură prietenii că Lewes nu ar fi obiectat nici o clipă cu privire la această căsătorie, el ar fi înțeles-o mai bine ca oricine altcineva, ar fi salutat acest pas. Probabil că avea dreptate. Până la urmă, Lewes știa cel mai bine că amanta lui, chiar și în postura unei soții de facto, să devină soție în mod oficial. Lewes ar fi fost, însă, dezgustat de atitudinea lui Isaac Evans, fratele îndelung înstrăinat al lui Marian, care, ani de tăcere, a felicitat-o cu ocazia căsătoriei ei cu John Cross, iar ea și-a manifestat recunoștința pentru acest fapt. Ca și alte femei deosebite, Marian Evans a fost amantă împotriva voinței ei și visa să devină soție.

Ar tocmai iubirea care a fortificat-o, a ținut-o ostatică în capcana relațiilor sociale. Deoarece credea că nu poate trăi fără Lewes (sau, mai rău, fără Spencer, sau, ulterior, fără Cross), Marian s-a devotat lui și rezumându-se exclusiv la el, izolându-se de lumea exterioară, care o rănea. Calitatea și dezvoltarea ei intelectuală depindeau de el, iar imposibilitatea de a se căsători cu Lewes a obligat-o să ia decizia de a nu avea copii. Importanța relațiilor pe care personajele sale fictive le au cu copiii lor și sentimentul pe care ea l-a arătat în realitate fiilor lui Lewes conduc la concluzia că această privațiune trebuie să fi fost cel mai greu de îndurat. În ciuda greutăților întâmpinate ca amantă a lui Lewes, Marian și-a trăit viața aproape perfectă, trăindu-și scurtul și aparent fericitul mariaj cu Cross ca pe un final dulce-amar, ca pe ștampila de aprobare după care tânjise în îndelungata perioadă de izolare. Lewes, care îi dăruise decenii pline de dragoste reciprocă, respect și camaraderie intelectuală, o lăsase singură.

El a fost muza ei în aceeași măsură în care ea a fost muza lui și, din moment ce Marian simțea, și experimenta mereu, puterea iubirii lui, ea și-a considerat această dragoste desăvârșită: marea iubire a viselor sale.

Lillian Hellman

Lillian Hellman

Dashiell Hammett

La 22 noiembrie 1930, la o petrecere dată de producătorul hollywoodian Darryl F. Zanuck, Lillian Hellman, o tânără de douăzeci și cinci de ani, a remarcat un bărbat extrem de chipeș, înalt și slab, cu ochii negri, trăsături rafinate și un smoc prematur de păr alb. Avea un costum elegant, cu dungi fine și, deși era beat, se purta nepăsător, cu o țigară lipită de buzele subțiri. „Cine e?” a întrebat Lillian. „Dashiell Hammett”, ia răspuns cineva. Ea s-a ridicat de la masă și l-a urmărit pe acest bărbat până la moarte,

devenind amanta lui care-l părăsea și care se-ntorcea mereu la el. Înainte ca Dashiell să ajungă la toaleta bărbaților, Lillian l-a prins de braț și a început să vorbească. Și-a petrecut seară pe bancheta din spate a unei mașini, într-un maraton conversațional. Poate că, spre dimineață, au făcut și sex.

Lillian Hellman era o scriitoare începătoare angajată de Metro-Goldwyn-Mayer ca lector de manuscrise. Se căsătorise cu scenaristul Arthur Kober. Dashiell, cu unsprezece ani mai bătrân decât ea, era un scriitor celebru, ale cărui romane polițiste, în special cele în care apărea detectivul particular Sam Spade, stabiliseră noi standarde pentru această specie literară. Dashiell era și el căsătorit, cu Josephine Dolan, o asistentă medicală care îl îngrijise când fusese internat de tuberculoză. Se însurase cu ea pentru a o scuti de umilința de a naște un copil nelegitim conceput cu un alt bărbat; fiica ei, Mary, nu a aflat niciodată că nu era copilul biologic al lui Dashiell. Dash și Jo au trăit împreună pentru o scurtă perioadă, pe parcursul căreia s-a mai născut un copil, Josephine. După ce s-a mutat singur, Dash ia sprijinit pe Jo și pe copii în mod inconsecvent.

La prima vedere, Lily și Dash păreau spirite foarte diferite. Lily era unicul copil, răsfățat și ambițios, al familiei, ale cărei rude bogate nu făceau decât să sublinieze, prin contrast, eșecul părinților ei. Avea o istorie destul de curioasă, fiind o evreică sudistă crescută parțial în New Orleans, parțial la New York. Frecventase universitatea, dar renunțase la cursurile Universității din New York înainte de absolvire și călătorise mult în Germania și Franța.

Lily Hellman era o personalitate puternică și pretențioasă. În căutarea iubirii romantice și a succesului literar. Credea că iubirea se baza pe un model de frumusețe în care ea nu se încadra. În loc de „bucle blonde și ochi mari și albaștri, nas mic și gura ca un bob de trandafir” după care tânjea, Lily avea părul negru, nasul mare, pieptul plin și posteriorul plat. Își deplângea urâtenia, împotriva căreia se lupta cu un întreg arsenal de machiaj și alte asemenea artificii. Purta pălării care distrăgeau atenția privitorilor de la chipul ei. Se vopsea blondă sau roșcată, coafându-se în așa fel, încât să își ascundă urechile mari. Se menținea slabă și se împodobește cu haine elegante, care îi puneau în evidență picioarele subțiri, toate acestea sugerând o femeie încrezătoare și cu gusturi rafinate, însă acest efect era subminat de țișările pe care le fuma și de faptul că bea cam mult, adesea peste măsură.

Dar bărbații erau fermecați de personalitatea vibrantă a lui Lily, de inteligența și spiritul ei viu, de râsul zgomotos și senzualitatea ei dezinhibată. Soțul ei o adora chiar și după divorț, și mulți dintre amanții ei iau rămas prieteni pe viață. Pur și simplu acceptau faptul că Lillian era o mincinoasă incorijibilă, care putea fi trădătoare și profitoare.

În ceea ce îl privea, Dash Hammett era la fel de pesimist ca și personajul său, Sam Spade, în gura căruia pune multe din gândurile sale cinice despre răul esențial al lumii. Dash era catolic prin naștere și marxist prin convingere. Fusese detectiv particular la Pinkerton și își refăcuse viața ca autor de romane de succes. Două dintre acestea, *The Glass Key* (Cheia de sticlă) și *Red Harvest* (Recoltă roșie), aveau ca subiect uciderea unui fiu de către tatăl său. Dash era alcoolic, tuberculos și foarte slab. Era un infidel cronic, bolnav de blenoragie. Cheltuia banii în stânga și în dreapta. Și, chiar dacă în mod obișnuit era amabil și sensibil, la beție devenea rău și violent, brutalizând și lovind pe oricine îl irita. Cel mai adesea, acea persoană era Lily Hellman.

La câteva săptămâni de la prima lor întâlnire magică, s-au văzut la o petrecere, unde s-au certat aprig. Dash s-a repezit la ea cu pumnii și a doborât-o la podea. Lily s-a mulțumit să facă un spirit către un privitor îngrozit: „Și nu știi nici jumătate din tot ce se întâmplă. Nu suport să fiu nici măcar atinsă!” Vulnerabilitatea ei la latura rea și crudă a lui Dash nu făcea decât să-i confere acestuia un plus de farmec. Ea învăța repede cum să anticipeze și uneori să prevină un atac.

Lily transformase relația sa cu Dash în „Marea Poveste de Dragoste”, după spusele fiicei lui, Josephine Hammett Marshall. Dar nu era deloc o mare poveste de dragoste. Dash respinsese în mod repetat posibilitatea unei astfel de iubiri, după care ea tânjea, și care se concretiza în dorința erotică și devotament. Ceea ce ia oferit, în schimb, a fost o afecțiune de durată care izvoră din admirație. Dar a

insistat că Lily să îi accepte infidelitățile, să îi accepte „ștoarfele”, cum le numea el în treacăt, cu toate că știa că o chinuie de fiecare dată când călca alături sau manifesta fie și cel mai slab interes pentru o altă femeie.

Încă de la început, când Lily și cei doi bărbați ai săi, soțul și amantul, au început să iasă împreună, Arthur cu durere tăcută, iar Dash aruncând ocheade altor femei fără ca măcar să se ferească, a devenit clar că nefericirea lui Lily nu avea să se curme vreodată. Se autotortura considerându-se lipsită de sex-appeal și îl interoga pe Dash despre mirosul sexului ei: mirosea rău? Dash încerca să-i alunge temerile spunându-i că era „mai mult decât drăguță”. Dar nu contenea să seducă alte femei.

Lily se hotărî să devină un fel de „Hammett feminin”, care flirta și făcea paradă de un libertinaj băttător la ochi. El și Lily au stabilit o relație strânsă, în care predomina infidelitatea sexuală. Lily știa ce și de ce face. Își elaborase o strategie pentru a putea coexista cu Hammett, astfel că el să îi ofere ceea ce își dorea cel mai mult în afară de iubire: lecții despre cum poți deveni un mare scriitor, așa cum el se dovedise a fi.

E greu, la început, să ne-o imaginăm pe Lillian Hellman devorând romanele lui Dashiell Hammett, dar pare mai puțin dificil s-o vedem în această ipostază, dacă ne gândim că trebuie să-l fi studiat pe Sam Spade pentru a afla mai multe despre creatorul lui. Când ea l-a întâlnit pe Dash acesta scrisese deja patru din cele cinci romane ale sale și era „cel mai tare din Hollywood și New York”. Proza lui era rarefiată, fiecare cuvânt avea importanță. „Ești încă dată peste cap”, îi spune detectivul din roman unei rusoaice care încearcă cu disperare să îl seducă pentru a-l face să asculte de ea. „Crezi că eu sunt un bărbat și tu, o femeie. Te înșeli. Eu sunt un vânător de oameni, iar tu ești o făptură care aleargă în fața mea.” Lily voia ca acest scriitor talentat să o învețe și pe ea să scrie la fel de bine ca și el.

Miracolul este că Dash a ignorat tragismul incapacității lui de a mai scrie, așa că, în ultimele decenii, și-a petrecut timpul criticând, revizuind și cizelând piesele lui Lily, care au fost foarte bine primite de critică și de public, ceea ce a propulsat-o sub reflectorul vieții literare, așa cum își dorise. „Pactul faustic” s-a dovedit rodnic până la urmă; în schimb, ea a trebuit să suporte insuportabilul: femeile lui Dash, târfele lui Dash, „ștoarfele” lui Dash, refuzul lui de a o adora și tendința lui de a o tachina și lovi, alcoolismul și fumatul lui neîntrerupt. Prietenilor îngroziți de relația lor, Lily le amintea natura acesteia: „El mi-a dăruit *The Little Foxes* (Vulpițele) ”.

Povestea celor treizeci de ani petrecuți de Lily alături de Dash este complicată. Lily a divorțat, dar a continuat să se culce cu fostul ei soț. Adesea, ea locuia cu Dash la hotel, în apartamente, în case închiriate la oraș sau pe malul oceanului, în orașul și statul New York, la Hollywood și, mai târziu, la Hardscrabble, ferma de 130 de acri pe care Lillian o avea la Pleasantville, în statul New York.

Beau, fumau, ieșeau în lume, se certau și discutau violent, mai ales pe teme politice și în legătură cu convingerile lor de dreapta. Se înșelau unul pe altul și lucrau. Cu mare greutate, fiind alcoolic, Dash reuși să finalizeze ultimul său roman, *The Thin Man* (Omul firav). Publicat în 1934, acesta imortalizează un cuplu similar lor (minus bățiile epuizante), Nick și Nora, doi detectivi care lucrează în echipă. Romanul ia adus peste un milion de dolari. Și Lily scria, mai mult decât Dash, care avea să fie marcat tot restul vieții de pierderea vânei creatoare. Cu cât era mai sărac în idei și cuvinte, cu atât mai mult bea, fuma și o înșela. Era fragil din punct de vedere emoțional, nu găsea motive suficiente ca să continue să trăiască și, adesea, chiar încerca să-și pună capăt zilelor.

Dash era și bolnav cronic. Tuberculoză, care îi secerase mama, și blenoragia recurentă îi minau trupul firav. Uneori nu cântărea mai mult de cincizeci și șapte de kilograme. Dacă se simțea rău când Lily nu era prin preajmă, el o chema să aibă grijă de el.

O parte din strategia de supraviețuire a lui Lily alături de Dash consta în a-l părăsi temporar pentru a călători sau chiar pentru a locui în altă parte. Absența ei îl chinuia, iar în scrisori el își exprima iubirea pe care nicodată nu o manifestă, și pe care poate că de fapt nici nu o simțea, atunci când erau împreună. Volumul *Selected Letters of Dashiell Hammett 1921–1960* („Scrisori alese ale lui Dashiell Hammett

1921– 1960) conține zeci de astfel de epistole:

4 martie 1931: „Am crezut că mă rodea pofta de mâncare chinezească, dar era de fapt foamea de tine, așa că poate o ceașcă de supă de vită...”

5 mai 1932: „Dl. Hammett a declarat într-un interviu: «Patul fără Lily nu-i pat» 6 iunie 1936: „Mie tare dor de tine”.

13 martie 1937: „Doamne, cât te iubesc”.

20 martie 1939: „Vremea: limpede și rece. Starea: mie dor de tine. Sentimente: iubire.”

27 ianuarie 1950: „M-am bucurat tare-tare-tare mult să îți aud vocea la telefon în după-masa asta: parcă n-am mai vorbit de săptămâni. E ceva în neregulă când nu sporovăim... Te iubesc foarte mult, plăcinta mea.”

Și Lily îl iubea, cu resentimente și intermitențe, și avea prea mare nevoie de el pentru a risca să-l piardă. Dash a fost cel care ia dat ideea piesei *The Children's Hour* („Ora copiilor”), care ia adus și primul succes. Dăduse peste o relatare despre niște profesoare de modă veche, din secolul al XIX-lea, distruse de o fetiță răzbunătoare care inventase o poveste despre lesbianismul lor, o minciună care în cele din urmă a dus la desființarea școlii. La început, Dash s-a gândit să adapteze această poveste pentru următoarea lui operă, care urma să fie o piesă de teatru. Dar ia oferit lui Lily subiectul, căci ea își dorea cu disperare să scrie, dar nu avea inspirație. Recunoscătoare, ea dezvoltă această temă, și așa se născu piesa.

A fost o naștere grea. Luni în șir, se izola cu Dash la o tabără de pescuit din Florida Keys. Lily scria, iar Dash făcea observații, uneori fiind atât de dur în criticile lui, încât Lily plângea și amenința că se sinucide dacă nu îi iese bine. În cele din urmă a scos-o la capăt, iar *The Children's Hour* a devenit o piesă clasică. Din păcate, Dash a fost prea obosit pentru a putea participa la premieră. În schimb, acceptă o slujbă la Hollywood și o îndemnă pe Lily să-l urmeze pentru a avea grijă de el. Însă Lily alese cariera, care avea să îi aducă multe onoruri și un viitor glorios. Dar îi dedică lui Dash *The Children's Hour*, rămânând convinsă că avea nevoie de el s-o inspire și s-o critice.

Caracterizând evoluția relației dintre Lily și Dash, biograful lor, Joan Mellen, descrie un straniu transfer de creativitate, scriitorul în disoluție păstrându-și geniul prin transfer către amanta lui. Joan Mellen scrie:

„Dashiell Hammett ia transferat lui Lillian Hellman vâna lui creativă; neliniștea ei perpetuă, care îl amuza și exaspera în același timp, era canalizată spre scris. Energia ei a înlocuit-o pe a lui. Ea a preluat vocea lui, iar scrisul ei devenise un surrogat pentru al lui.” Lillian Hellman s-a transformat într-o asemenea măsură într-un dur „Hammett feminin”, încât unul dintre reporterii care i-au luat un interviu a sugerat că ar fi putut să desfacă sticle cu dinții.

Prin 1935, Lily ia mărturisit lui Arthur Kober, fostul ei soț care o adora, că ea și Dash Hammett erau incapabili de a trăi marea poveste de dragoste pe care ea și-o dorea. El o ajutase să scrie, dar nu încercase niciodată să-i rămână fidel. Ba mai rău, uneori reușea să o păcălească să i se alăture lui și încă unei femei mai drăguțe, într-un interludiu de sex în trei, cu tentă de lesbianism. Pentru o femeie devorată de gelozie sexuală, acest „aranjament” era dureros și degradant. Dash nu putea să-i ofere altceva: Lily ia propus cel puțin o dată să se căsătorească, dar el a refuzat-o.

Lily pleca, se întorcea, apoi plecă din nou, pentru a reveni de fiecare dată. Comportându-se ca un „Hammett feminin”, avea și ea aventuri cu alți bărbați, dintre care majoritatea nu erau evrei, eleganți și bine plasați pe scara socială. De câteva ori a rămas gravidă, dar a avortat. În 1937, a rămas gravidă cu copilul lui Dash. El a aranjat în grabă un dubios divorț mexican de Jo, dar Lily a pierdut brusc copilul, așa că nu a mai fost nevoie să se căsătorească cu el. Indirect, Dash purta răspunderea pentru cele întâmplate; făcuse în așa fel încât ea să-l surprindă în pat cu altă femeie.

Lily a fugit în Europa, apoi s-a întors la New York, ignorându-l pe Dash. În semn de căință pentru păcatul lui, sau cel puțin pentru rolul pe care l-a avut în avortul ei, el s-a lăsat de băut. Când ea rămase la fel de rece și necomunicativă, el o urmări cu scrisorile lui inspirate și tandre. Apoi se înecă atât de rău în alcool, încât prietenii au fost nevoiți să îl ducă la IOIK, pentru a-l internă în spital. După externare,

el și Lily și-au reluat relația chinuită.

Lily avea nevoie disperată de ajutor. Cea mai recentă piesă a ei, *Days to Come* (Zilele următoare), eșuase în aceeași măsură în care *The Children's Hour* triumfase. Criticii și publicul au pus-o la zid și la fel a reacționat și Dash, după ce a vizionat-o. Lily era îngrozită de eșec și spera că își va putea regăsi ca prin farmec harul dramatic cu ajutorul lui Dash.

Iar Dash chiar o ajută, criticându-i la nesfârșit interminabilele schițe ale noii ei lucrări cu remarci de genul: „O să fie o piesă bună cândva, sper dar rupe-o și ia-o de la capăt”. Așa a și făcut, iar în 1939, *The Little Foxes* a readus-o pe Lillian Hellman pe culmile gloriei teatrale. Dar nu ia refăcut și relația cu Dash, care, în urma unui incident minor, s-a jurat să nu mai facă sex cu ea și să ținut de cuvânt.

Cu banii obținuți pentru piesa *The Little Foxes*, Lily a cumpărat ferma *Hardscrabble*. Deoarece finanțele lor au fost la fel de strâns împletite ca și viețile lor, și pentru că Lily era o mincinoasă notorie, nu sa aflat niciodată adevărul despre cine ce plătea și ce al cui era. Ferma a fost însă înregistrată pe numele lui Lily; a cumpărat-o cu banii câștigați de pe urma piesei *The Little Foxes*, pe care Dash a ajutat-o să o scrie, poate până într-atât, încât să fi fost coautor; și era căminul lui Dash la fel de mult ca și al ei, deși cei doi nu se mai culcau împreună. Biograful lui Hammett, Diane Johnson, scrie: „până la urmă, era ferma lui Lillian, nu a lui”. Dar, mai recent, Richard Layman, care a editat scrisorile lui Dash, a afirmat că fermă era o investiție comună a celor doi, unde ei își primeau prietenii și adesea și amanții în mod independent. Stabiliseră o relație foarte similară căsătoriei, dar care se ghida după reguli diferite. Viețile li se despărțiseră, însă drumurile lor se intersectau la anumite intervale. Nu aveau în comun decât un „cartier general”.

Ferma *Hardscrabble* îi făcea fericiți pe Lily și Dash. Ea deveni un adevărat fermier, muncind din zori și până seara, crescând pudeli și pui, cultivind trandafiri și asparagus, mulgând vacile, gătind supă de broască țestoasă și bame și culegând zmeură sălbatică. Acolo își primea și prietenii și iubii. El continua să o ajute, dar nu se mai culca cu ea, nici măcar când ea se strecura în patul lui. Dash a încercat s-o dezvețe și de obiceiul de a se prosti, vorbind copilărește, mai ales când voia să atenueze sau să ascundă minciunile. Iar Lily avea grijă de bunăstarea fizică a lui Dash, promițându-i să-l înmormânteze când îi va suna ceasul. Adesea își beau mințile și se certau violent.

În viața lui Lily alături de Dash au existat două întreruperi majore: prima, în 1942, când el s-a înrolat în armată, și a doua în 1951, când a fost închis. Episodul militar al lui Dash a fost destul de plăcut, atât pentru el, cât și pentru Lily, deși ea a suferit cumplit când el s-a înrolat și nu s-a consolată deloc cu remarcă lui, potrivit căreia, aceea era cea mai fericită zi a vieții sale. Ochelaristul palid de patruzeci și opt de ani, care tușea mereu, a fost o curiozitate pentru tovarășii de arme. Îi scria lui Lily o avalanșă de scrisori în care evoca iubirea lor. Printre acestea, una, din 23 februarie 1944, spunea: „Cred... ar fi mult mai bine pentru toată lumea dacă nu te-ai mai mărita deloc, ci ai rămâne cu mine. Am o inimă caldă, chiar dacă e mică, și s-ar părea că am depășit nebunia tinereții.”

Spre finalul serviciului militar, prestat în cea mai mare parte în Alasca, Dashiell Hammett a fost prins de valul anticomunist care a măturat America. Fusesse membru activ al Partidului Comunist. Dar s-a remarcat prin munca sa susținută la ziarul armatei. Era amabil și cu o figură ștearsă, deși adesea bea și uneori chiar întârzia, așa că la eliberare, în 1945, a primit și recomandare.

În 1947, Comitetul pentru Activități anti americane și-a concentrat investigațiile asupra Hollywoodului. Sunt bine cunoscute tacticile acestei comisii, care includeau amenințările și persecuția. Ia căzut victimă și Dashiell Hammett. În 1951, a fost incriminat pentru refuzul de a dezvălui identitatea celor care au contribuit la un fond pentru cautiunea celor acuzați prin faimosul Act Smith, ce îngrădea anumite libertăți. Mai bine zis, s-a făcut vinovat că a refuzat să pronunțe cuvintele „Nu știu”, căci de știut, nu știa. Lily l-a întrebat de ce nu a spus adevărul, recunoscând că nu știe. „Urăsc genul ăsta de vorbe”, ia zis el, într-un moment de enervare, „dar poate ar trebui să știi că m-aș duce la închisoare, ba chiar mi-aș da viața pentru ceea ce cred eu că este democrația, și n-o să-i las nici pe polițiști și nici pe judecători să-mi

spună mie ce trebuie să cred." Dash a stat la pușcărie cinci luni și jumătate și a petrecut o perioadă de timp în Penitenciarul Federal din West Virginia. Curăța toaletele, vorbea cu alți deținuți și își pierdea tot mai mult puterile. A ieșit din închisoare ca „un om distrus fizic și cu resurse tot mai mici pe zi ce trecea”, chiar dacă nu s-a mai atins de alcool la avertismentul sever al unui doctor, după un episod de halucinații și delirium tremens.

Mai târziu, Lily a mințit în legătură cu eroismul de care a dat dovadă în momentul arestării lui Dash. În realitate, l-a părăsit, lăsându-l să se descurce cum o ști el mai bine. A supraviețuit cu succes încarcerării lui și avea mai puține motive să se teamă de comisie decât Dash. Spre deosebire de acesta, ea trebuise să părăsească Partidul Comunist în 1940, după numai doi ani, și se implicase politic mult mai puțin decât el.

La 21 mai 1952, înnebunită de teamă, dar purtând o nouă rochie de mătase de la Pierre Balmain, cu părul blond strălucitor, Lily a compărut în fața comisiei. Era membră a Partidului Comunist? Fusesse vreodată? Când încetase să mai fie membră? A fost întrebată. Lily a refuzat să răspundă, dar a făcut următoarea declarație: „Nu pot și nu intenționez să îmi ajustez conștiința după moda acestui an, chiar dacă am ajuns mai demult la concluzia că nu sunt o persoană politică și nu îmi pot găsi locul în nici un grup politic”. După șaiszeci și șapte de minute tensionate, comisia a lăsat-o să plece.

Însă Lily a fost pusă pe lista neagră a scenariștilor de film, iar veniturile i-au scăzut drastic de la 140000 la 10000 de dolari pe an, din care o mare parte s-au dus pe impozite, din motive pe care ea nu le-a putut înțelege nici atunci, nici mai târziu. A trebuit să vândă ferma Hardscrabble, iar în anii care au urmat, ea și Dash, care trăiau separat, dar împărțeau finanțele; au fost nevoiți să își reducă până și cheltuielile cotidiene. Din casa de bani comună, el lua numai „o sumă amărâtă... fără să cumpere niciodată ceva pentru el, ci doar cât s-ai ajungă de hrană și chirie”, spune Lily.

În 1955, Lily a reușit să cumpere altă proprietate, o fermecătoare și veche casuță galbenă, de țară, la Martha's Vineyard (podgoria Marthei). Ea câștiga bani adaptând piese franțuzești în privința cărora criticii aveau păreri împărțite. Referindu-se una dintre aceste producții, Dash a declarat: Nu am avut nici o contribuție la asta".

În 1958, după ce a recunoscut că sănătatea îi era atât de precară, încât nu mai putea trăi singur, Dash sa mutat în casa lui Lily de la New York. Pentru prima dată în relația lor, care dura de douăzeci și opt de ani, el nu avea unde să locuiască. Lily avea grijă de el fără tragere de inimă, bombănind că e foarte obositor acest lucru și menționând în treacăt, către prieteni, că Dash era pe moarte.

Dar ea scria o nouă piesă, *Toys in the Attic* (Jucării la mansardă), și avea nevoie de sfaturile bătrânului bolnav. Dash o cataloga drept teribilă îi spuse să o rescrie. La petrecerea de după premieră, el a declarat în public că Lily scrisese o „porcărie”. Ea l-a ascultat, într-o tăcere care nu o caracteriza. Poate s-a gândit că el vorbea plin de amărăciune, văzând succesul ei literar, de care el nu se mai bucurase de mult. Sau poate că îl irita gândul că depindea în totalitate de ea.

În cele din urmă, Lily a vrut, cu tot dinadinsul, ca Dash să recunoască iubirea lor. La cea de a treizecea aniversare de la întâlnirea lor, ea a redactat un document atât de patetic, încât îi frângea inima, și i l-a dat ca să-l semneze. Iată un fragment: “Iubirea care a început în ziua aceea a fost mai mare decât toată iubirea de pretutindeni. Nici o poezie n-o poate cuprinde. Nu am știut ce comoară aveam, așa că, din când în când, violam grandoarea acestui legământ. Pentru asta îmi pare rău. ... Ce altceva decât o forță necunoscută ar fi putut să-mi hărăzească mie, unui păcătos, această femeie?”

Slavă Domnului. Semnat,

Dashiell Hammett

Dash semnă, adăugind, cu un scris de mână tremurat: „Dacă pare incomplet, e din cauză că nu mi-a mai trecut altceva prin minte la momentul respectiv. DH.”

În ciuda semnăturii lui Dash pe documentul ei, Lily nu a putut discerne nici un fel de tandrețe și nici un semn că el ar fi putut trăi o mare iubire, sau măcar o oarecare iubire, pentru ea. Dash se îndrepta temător

către moarte, ostil ei, dar suficient de încrezător că să-i lase un sfert din averea lui și s-o numească executor testamentar. A murit la 10 ianuarie 1961, iar Lily a ținut un discurs elogios care le ignoră complet pe Josephine și Mary, fiicele lui Dash. Chiar și atunci, era geloasă pe cei pe care el îi iubise.

Dacă Lily nu întâlnise marea iubire în carne și oase, măcar putea acum să o trâmbițeze lumii în niște amintiri inventate: *An Unfurnished Woman* (O femeie incompletă, 1969), *Pentimento* (1973), *Scoundrel Time* (Timp escroc, 1976) și *Maybe* (Poate, 1980). Dash murise și nimeni nu o mai putea constrânge să spună adevărul. Marea sa poveste de dragoste deveni cea mai valoroasă valută a ei. Pentru a o sublinia, îi elimină pe ceilalți amanți din povestirile ei, inclusiv pe fostul ei soț devotat, Arthur Kober, căruia nu ia acordat decât un rând fugar, într-unul din volumele sale de memorii.

Dar Hammett era prea faimos ca să poată fi monopolizat de Lily. Au apărut cei care pregăteau biografii ale autorului și pe care ea îi detestă. A fost scandalizată să afle că o schiță biografică despre Hammett din *Enciclopedia romanului polițist*, o menționa pe ea ca amanta lui. „Nu am fost niciodată amanta lui. Nu sunt de acord cu folosirea acestui cuvânt”, îl anunță ea pe editor. Dar atunci care era relația ei cu el? A fost întrebată. „Nu e treaba voastră”, spuse ea, fără să lămurească lucrurile. Ia impus cunoscutei romanciere Diane Johnson cum să își desfășoare cercetările și cum să elaboreze biografia lui Dashiell Hammett pe care aceasta o scria. Nu o iubise niciodată decât pe Lily, și era „stilat la beție”. Până la un punct, Johnson s-a conformat, dar, după moartea lui Lily, care a survenit în 1984, la un an de la apariția biografiei, Johnson a scris: „controlul, răzbunarea, ura și banii” făceau parte integrantă din relația Hammett–Hellman, ca și dragostea. Acesta adăugire definea iubirea romantică, mai precis lipsa ei, ca temă principală în istoria relației de decenii dintre Lillian Hellman și Dashiell Hammett. Lily a fost amanta unui bărbat care o iubea romantic numai în absență. Când erau împreună, afecțiunea lor era subminată de cruzime și de infidelitate. Pactul faustic ce a legat acești doi monștri sacri ai literaturii a fost creativitatea, o stare de grație de care nu se bucurau niciodată în același timp. Aproape pe tot parcursul celor trei decenii, cel care fusese cândva marele scriitor Dashiell Hammett a făcut-o pe amanta sa, Lillian Hellman, vehiculul geniului literar. El a devenit muza lui Lillian, permițându-i să-și extragă seva creatoare din el, pentru ași putea scrie propriile ei producții literare.

Catherine Walston

Catherine Walston

Graham Greene

*„Fiindcă iubirea noastră a apărut sălbatic și brusc,
Ca o declarație de război,
Nu-mi pot închipui o iubire care răsare bland
Și supraviețuiește fără cicatrice”*

(fragment din „Nu cred”)

Romancierul și dramaturgul Graham Greene a dedicat „Nu cred” lui Catherine Walston, amanta, muza și marea lui iubire. La rândul său, și Catherine îl iubea pe Graham, deși, ca și el, avea și alți amanți, chiar și atunci când povestea lor se afla în punctul culminant. Mai târziu, avea să se îndrăgostească prosteste de părintele Thomas Gilby, un preot dominican dominator și posesiv. Câțiva ani mai târziu, ea și-a

pierdut locul din inima lui Graham, când el a preferat altă femeie în locul ei, pe Yvonne Cloetta, o franțuzoaică mignonă care a devenit amanta lui pentru mai mult de treizeci de ani, și care avea să fie alături de el, ținându-l de mână pe patul de moarte.

Cu toate acestea, scriitorii și cercetătorii operei lui Greene au fost, fascinați nu de Yvonne, ci de uimitoarea Catherine, membră a unuia dintre cele mai influente cercuri sociale din Anglia. Catherine este cu atât mai interesantă cu cât ea și Harry, soțul ei înțeleghător, i-au servit lui Greene drept model pentru Sarah și Henry, din excelentul roman *The End of the Affair* (Sfârșitul aventurii). În acest volum, iubitul lui Sarah, Bendrix, este, desigur, mai mult decât asemănător lui Graham Greene însuși.

Totuși, în ciuda aparenței posibilității de stabilire a identității reale a personajelor care au inspirat *The End of the Affair*, acesta nu este un roman cu cheie, iar Sarah nu reprezintă un simplu pseudonim pentru Catherine. Este adevărat că, pentru personajul Sarah, Catherine ia servit autorului drept sursă de inspirație, iar anumite detalii și fire narrative din roman sunt similare cu evenimente din viața ei, îndeosebi cele care au marcat relația ei cu Graham Greene. Dar Sarah, ca și romanul, sunt prin excelență creația lui. Graham Greene îi scria soției sale înstrăinate, Vivien, explicându-i de ce simptomele sale maniac-depresive făceau din el un soț lamentabil: „Vezi tu, eu cred că neliniștea mea, toanele, melancolia, chiar și relațiile mele extraconjugale sunt simptome ale unei boli, nu boala însăși... Din nefericire, boala este și substanța omului.

Dacă vindeci boala, mă îndoiesc că scriitorul va supraviețui.”

Din același motiv, deși Sarah și Henry ar fi putut să nu existe niciodată, dacă Graham nu ar fi cunoscuto și iubit-o pe Catherine, aceasta a fost muza lui în mai mare măsură decât subiectul lui. Căci puterea pe care o deținea în relația cu el nu se datora frumuseții și nici poziției ei sociale, ci mai degrabă influenței majore pe care a avut-o asupra lucrărilor lui: *The Heart of the Matter* (Miezul chestiunii), *The End of the Affair* (Sfârșitul aventurii) și *The Complaisant Lover* (Amantul complăzent).

Când s-au întâlnit, în 1946, Graham Greene avea patruzeci și trei de ani și era deja un scriitor cunoscut datorită romanelor sale *Brighton Rock* și *The Power and the Glory* (Puterea și gloria). Personajele acestora reflectau catolicismul lui, strădania de a rămâne credincios acestei doctrine și vinovăția și căința atunci când nu reușea să o facă. Catherine, soția americană a lui Harry Walston, un om extrem de bogat și cu ambiții politice, ia telefonat lui Vivien, soția lui Graham, și a rugat-o să îl convingă pe acesta să-i fie naș la primirea sa în sânul Bisericii Catolice, pentru că, spunea Catherine, *The Power and the Glory* o impresionase atât de mult, încât hotărâse să îmbrățișeze catolicismul. Povestea ei îl amuză pe Graham, care îi trimise flori pentru a o felicita și sugerează ca Vivien să participe la ceremonie în locul lui.

Vivien se conformă, iar într-o fotografie ea apare privind-o întrebător, sau poate cu nerăbdare, pe noua fină a soțului ei, care avea profilul lui Lauren Bacall, părul scurt și ondulat, strălucind ca abanosul, buze cărnoase rujate și o siluetă atât de zveltă, încât n-ai fi zis că născuse câțiva copii. Vivien ia spus mai târziu lui Norman Sherry, biograful lui Greene: „Cred că își pusese în gând să îl seducă și a reușit. Am impresia că a fost o pradă destul de ușoară.” Suspiciunile lui Vivien erau întemeiate; încet, dar sigur, Catherine l-a prins pe Graham în plasa ei. S-a întâmplat atunci când l-a invitat să cineze la ferma Thriplow a familiei Walston. Invitația venise o dată cu una din fermecătoarele ei scrisori care începeau cu: „Dragă Nașule...”

La Thriplow, Catherine a strălucit printre invitații soțului ei, pe care scriitorul Evelyn Waugh, prieten cu Graham, îl descria cam așa: „foarte bogat, studii la Cambridge, evreu (numele de Walston a fost schimbat din Walstein), socialist, gusturi erudite, formație științifică... lucrări de Picasso pe panouri mobile... vinuri și țigări scumpe”. Era un contrast puternic față de căminul din Oxford pe care Greene îl împărțea cu Vivien și cei doi copii ai lor la sfârșit de săptămână, sau față de apartamentul londonez unde locuia în timpul săptămânii, în mod discret, dar nu secret, alături de Dorothy Glover, care era amanta lui de șapte ani.

Înainte să plece, Catherine ia propus lui Graham să zboare la Oxford în loc să ia trenul. Ia plătit un taxi aerian, însoțindu-l în acea scurtă călătorie. Singură doar cu el, ea și-a intensificat campania de seducție. Un fost amant, Brian Wormald, fost preot anglican și profesor la Cambridge, rezuma strategia ei:

„Vorbe, vorbe, vorbe, vorbe, vorbe vorbe (inclusiv un avertisment împotriva geloziei sexuale) și băutură, băutură, băutură, băutură”.

Sus, în aer, împreună cu Graham Greene, Catherine îl asculta cu o atenție măgulitoare și îi spunea fără ocolișuri cât de mult îi plăcea de el.

La un moment dat, părul ei îi mângâie ochii, iar Graham căzu în capcană, „E de ajuns ca o șuviță de păr să-ți atingă ochii într-un avion care zboară prin ninsoare în Anglia de Est, că te-ai și îndrăgostit”, își amintește el.

La începutul lui 1947, Catherine l-a condus pe Graham cu vechiul ei Ford pe Insula Achill, unde avea o casuță modestă de țară pe care o transformase în cuibușor de nebunii. O cumpărase pentru a fi aproape de (și împreună cu) Ernie O'Malley, un fermecător boem, poet, creator și colecționar de artă plastică, pe scurt, un intelectual atrăgător care făcea parte din Armata Irlandeză de Eliberare (IRA). În timpul Războiului Civil Irlandez, el a stat în pușcărie, a fost rănit de șaptesprezece gloanțe și a supraviețuit unei greve a foamei de patruzeci și una de zile. Ia trebuit ceva timp lui Graham pentru a descoperi că motivul șederilor îndelungate ale lui Ernie la toate reședințele Walston nu-l reprezenta doar promovarea artei lui, ci și câte o escapadă amoroasă cu Catherine.

Ca și Graham, Catherine era infidelă atât în ipostaza de soție, cât și în cea de amantă. La nouăsprezece ani se măritase cu Harry Walston, fără să-l iubească, pentru a scăpa de plictiseala căminului ei din Rye, statul New York. În doar câteva luni, viața lor sexuală nesatisfăcătoare ia determinat să negocieze un aranjament conform căruia urmau să treacă cu vederea orice aventură extraconjugală, punând astfel bazele unui mariaj menit să dureze pentru totdeauna.

Harry își adoră soția, iar Catherine își prețuia mult soțul indulgent, a cărui moștenire fabuloasă îi permitea să poarte blănuri de nură și să se îmbrace în haine de marcă, să colecționeze lucrări de Picasso și Henry Moore, să călătorească după placul inimii, să bea cel mai rafinat whisky și să delege o mare parte din îndatoririle de mamă femeilor angajate să aibă grijă de copii.

Catherine profita din plin de aranjamentul ei marital. Nu își ascundea aventurile, întreținând relații cu un mare număr de amanți, de la Ernie O'Malley până la generalul american Lowell Weicker și vreo câțiva preoți, în majoritate romano-catolici, pe care îi seducea cu nedisimulată plăcere. Catherine n-avea prietene printre femei, dimpotrivă, se afla în competiție cu ele.

În casuța ei de pe Insula Achill, unde vânturile dinspre Atlantic smulgeau ușa de la intrare, Catherine și Graham beau whisky și suc de portocale, făceau pâine la foc de turbă și își luminau nopțile cu lumânări. Și vorbeau întruna despre ei înșiși și despre credința lor catolică. Apoi făceau dragoste. Dimineața Graham scria, în timp ce Catherine, sau Cafryn, cum o alinta el, fluiera și spăla vasele în cealaltă cameră. În cele câteva zile de izolare, ei s-au devotat unul altuia, chiar dacă în felul lor propriu.

Într-o după-amiază de la sfârșitul lui aprilie 1947, Vivien Greene se întoarse dintr-o vizită la rude, pentru ai găsi pe Catherine și Graham la ușa, așteptînd-o. Catherine era epuizată de lunga călătorie de întoarcere de la Achill Island, îi explică Graham. Vivien avea ceva împotrivă dacă ea își va petrece noaptea acolo? Vivien s-a simțit obligată să fie de acord, deși mai târziu avea să povestească: „Eram întrucâtva surprinsă că își adusesese amanta la mine acasă”. În noaptea aceea, Catherine și Graham au dormit separat, cu conștiința împăcată, fiindcă tocmai fuseseră la spovedanie înainte de a sosi la Vivien și nu intenționau să comită nici o necuviință sexuală sub acoperișul ei. Catherine chiar să oferit să o însoțească a doua zi pe Vivien la slujbă, unde amantă și soția lui Graham Greene au îngenucheat și s-au rugat împreună.

Spre deosebire de Graham, Catherine nu era înspăimântată de adulter. Dar, deși pretindea că nu e geloasă, ea o vedea pe soția lui Graham și pe celelalte amante ca pe niște rivale care trebuie înfrânte. După toate probabilitățile, ea l-a provocat pe Graham, care se temea să nu o piardă, să o trateze pe Vivien cu o duritate neobișnuită. Astfel, în prezența lui Catherine, își umilea soția, parcă pentru a-și dovedi loialitatea față de amantă. Aceasta era, după spusele unui prieten de al lui Graham, „ca o călugăriță, insecta care își devorează victimele”.

Catherine l-a mai îndemnat pe Graham să-și reevalueze și relația sa cu ilustratoarea de cărți pentru copii Dorothy Glover, care avea cincizeci de ani, era scundă și îndesată și se implicase profund într-o relație cu Greene, ce dura de vreo șapte ani. El trecuse alături de ea prin războiul fulger ce se abătuse asupra Londrei (The London Blitz) și avea să o iubească până la sfârșitul zilelor pentru curajul, vioiciunea și atașamentul ei profund față de el. Chiar și cu riscul de a o supăra pe Catherine, el nu a putut renunța la Dorothy, căreia îi spunea „fata mea” sau „prietena mea”, și, deși nega că ar fi iubit-o, simțea față de ea ceva ce nu se putea compara cu pasiunea sa pentru Catherine. În cele din urmă, reușind (credea el) să o convingă pe Dorothy că „poți iubi două persoane!”, o îmbarcă pe un vas care se îndrepta spre Africa de Vest, trimițându-i într-o lungă vacanță. Apoi se mută din apartamentul lor din Londra la Clubul Autorilor. Mai târziu avea să își reia relația cu Dorothy, care se va transforma într-una de prietenie și afecțiune, dar fără conotații sexuale. Ea a murit la șaptezeci și doi de ani, în urma unei arsuri accidentale. Când a murit, încovoiată și nepieptănată, arătând de vreo optzeci de ani și suferind de pe urma accidentului, Greene a plâns și a fost „absolut disperat”, își amintește Yvonne Cloetta.

Îmboldit de Catherine, Graham își părăsea mereu soția, într-una din aceste împrejurări, la slujbă, Vivien și-a scos inelul de logodnă și l-a pus pe tava cu daruri. Dar o despărțire era altceva decât un divorț. Graham împărtășea oroarea catolicilor față de divorț și avea să descopere curînd că nici Catherine nu avea interes să pună capăt mariajului ei confortabil pentru a se căsători cu un scriitor gelos, depresiv și iritabil care, chiar și în momentele sale de glorie, avea infinit mai puțini bani decât Harry.

Harry nu a dormit deloc. A plâns în tăcere până a doua zi, iar Catherine cu toate acestea, se gândea că o anulare a căsătoriei iar putea rezolva dilema spirituală și că avea să o convingă cumva pe Catherine să îl părăsească pe Harry. Atunci, Catherine avea să locuiască împreună cu el. În fine, sau, ceea ce el ar fi preferat, să-l ia de bărbat. El își semna adesea scrisorile: „Soțul tău, Graham”, închipuindu-și că într-o zi amanta lui, Catherine Walston, ar putea deveni soția lui, Catherine Greene.

Catherine controla sistematic balanța puterii în relația sa cu amantul, îl iubea mult pe Graham, dar nu în exclusivitate, fără ai împărtăși frenezia și disperarea. El o copleșea cu scrisori de dragoste care trebuie să fi fost măgulitoare prin ardoarea și fluenta lor, dovedind cu prisosință că cea mai rafinată personalitate literară a lumii căzuse în mrejele ei. „Te iubesc sălbatic, disperat, nebunește”. Și, cu tandrețe și devotament rafinat:

„Draga mea, îmi ești infinit de dragă... Cred în:

1. Dumnezeu
2. Hristos
3. Toate celelalte.
4. În bunătatea, onestitatea și iubirea ta."

Totuși, Catherine trebuie să fi fost iritată uneori de insistențele lui Graham de a-l părăsi pe Harry și a se mărita cu el. Cu siguranță o alarmau amenințările lui că avea să se sinucidă dacă îl părăsea. Ea ia mărturisit unei cunoștințe apropiate: „Nefericirea lui Graham este la fel de rea ca o boală. (Este) melancolic din naștere... și nu fac decât să înrăutățesc lucrurile pe termen lung, lăsîndu-mă în voia propriilor mele temeri de a-l abandona." A făcut un lucru cu cap: l-a îndemnat pe Graham să meargă la psihiatru. Terapia aplicată de dr. Strauss s-a dovedit folositoare și liniștitoare.

După o perioadă de ședere la Clubul Autorilor, Graham s-a stabilit în apartamentul numărul 5 din clădirea unde familia Walston folosea apartamentul 6 ca reședință temporară. Astfel, Catherine se putea ușor strecura în locuința cu numărul 5 în perioadele în care Harry îi interzicea să se vadă cu el. Sau, când Graham și cu el erau în relații mai bune, Graham putea la fel de ușor să o viziteze pe Catherine în apartamentul de la numărul 6.

Când el și Catherine se întâlneau la Londra, la reședința familiei Walston, sau în Europa, în special la vila din Capri pe care Greene o cumpărase cu banii câștigați în urma publicării romanului *The Third Min* (Al treilea bărbat), Graham era când cooperant, când inconsolabil. Își petreceau ore întregi

discutând cu patimă teologie catolică și făcând dragoste, dar se angajau și în dispute aprige și îndelungate, presărate de țipete și acuzații răutăcioase (majoritatea venind din partea lui Graham), ce se încheiau cu uși trântite și lacrimi.

Cele mai teribile certuri erau provocate de refuzul lui Catherine de a-l părăsi pe Harry și de a pune capăt celorlalte relații sexuale ale sale. Pentru că între ei să existe transparență totală, ea și Graham se supuneau reciproc.

Uneori, prietenii îi spuneau despre aceste aventuri; astfel când Lowell Weicker îi povesti lui Graham despre asta din acestea, ia provocat o explozie de furie urmată de scrisori pătimașe. Când ea și Graham plecau împreună în vacanță, se certau amarnic din cauza „otrăvii temporare” a ultimei ei aventuri amoroase, căci aceasta îi provocă lui Graham „amărăciune și dorința de a răni”. Escapadele lor de la Villa Rosaio, care se răriseră între timp, la ordinele lui Harry, erau episoadele ce se apropiau cel mai mult de viața casnică. Catherine decora casa, iar Graham scria. În timpul liber făcând conversație cu vecinii sau cu prietenii care îi vizitau.

Graham a încurajat-o și pe Catherine să scrie un roman. Ea a acceptat provocarea și a muncit din greu, dar acesta nu s-a păstrat. Probabil că a fost dezamăgită de eșec, ea care era muza unui amant ce strălucea în lumea literară.

În 1950, cheștiunea căsătoriei ajunsese o excrescență dăunătoare în povestea lor de dragoste. Graham nu putea accepta că iubita lui, Catherine să stea cu Harry. Adesea se certau rău din cauza asta. Harry cumpărase o reședință fabuloasă, Newton Hall. Graham știa că, din momentul în care Catherine s-ar fi mutat acolo, nu s-ar mai fi putut desprinde niciodată pentru a veni să trăiască alături de el. Pentru o persoană atât de materialistă și care iubea atât de mult luxul, Newton Hall exercita o atracție irezistibilă: douăzeci și opt de dormitoare, opt săli de baie, șase săli de recepție, grajduri, garaj, căsuță de țară. Cum să reziste Catherine departe de astfel de splendori?

Nici nu s-a pus problema să reziste fără ele, căci ea s-a apucat de redecorarea reședinței încă dinainte de a se muta acolo, la 2 decembrie 1950. Cum să-și abandoneze familia și să înceapă o nouă viață alături de el, se întreba ea, virtuoasă. Au urmat certuri crunte, în cursul cărora Graham îi aducea acuzații usturătoare: o ura pe ea și pe prietenii ei, îi detesta valorile, căci era rea, egoistă și mincinoasă. Apoi, cuprins de remușcări, se pocăia pentru purtarea lui, își retracta acuzațiile și își mărturisea teama că distrugea ceea ce mai rămăsese din iubirea lor.

Graham ia cerut chiar lui Catherine să vorbească cu fratele lui, Raymond, un doctor în medicină care ar fi încercat să pună, cu obiectivitate clinică, un diagnostic relației lor. Raymond ajunsese la concluzia că ea nu îl va părăsi niciodată pe Harry, că, după părerea ei, viața sa avea să fie mult mai liniștită dacă se despărțea de Graham, deși datoria o împiedica să facă acest lucru; și că, după toate probabilitățile, ea era o mare mincinoasă.

Observațiile lui Raymond i s-au părut întemeiate lui Graham, dar iubirea lui pentru Catherine depășea bunul simț, iar el avea nevoie disperată de ea ca să îi ofere tipul de liniște sălbatică ce îl inspira în scrierea marilor sale romane. El nu putea să se despartă de ea, după cum nici ea nu voia acest lucru.

Graham a încercat cu disperare să păstreze nealterată relația lor. Ia cumpărat o verighetă de la Cartier, pe care a inscripționat-o „C și G”, și, în și mai dramatic, el a pus la cale o ceremonie similară căsătoriei și a schimbat jurăminte cu ea în timpul slujbei de la Tunbridge Wells.

La rând după aceea Graham a evocat această „căsătorie”, iar Catherine s-a obligat să poarte toată viața inelul.

Fără îndoială că infidelitățile lor șocante constituiau o parte importantă a relației, căci astfel ei se testau reciproc și întindeau coarda la maxim, dincolo de limitele suportabilității. Nu au încetat nici un moment să se iubească, dar Graham nu mai era amantul principal al lui Catherine, iar ea încetase să mai fie favorita lui. Ea nu și-a pierdut iubirea pentru el, dar pur și simplu a diluat-o, întreținând relații și cu alți bărbați.

După patru ani, Catherine și Graham încercau să-și definească relația, să regăsească ceva din bucuria inițială. Pentru a se distanța puțin, Graham s-a autoexilat temporar în Indochina. De acolo, ia scris lui Catherine un poem *After Four Years* (După patru ani) care se încheai cu următoarele versuri: „M-am străduit să găsesc șiretlicul suprem/Pentru a te uita, dar te-am regăsit pretutindeni”.

Publicarea, în 1951, a romanului *The End of the Affair*, care părea să deservească atât de bine povestea lui Catherine și a lui Graham, a provocat multă tristețe și amărăciune.

Harry a fost furios că Graham îl umilise în public. De asemenea, îl îngrijora faptul că romanul ar fi putut periclita acordarea titlului de Lord, pe care se străduia să-l obțină, așa că îi interzise lui Catherine să îl mai viziteze până în aprilie 1952. Această interdicție nu se extindea și asupra celorlalți amanți, care nu intenționau să scrie cărți despre ea și nici să se trăiască cu ea.

În motive cu totul diferite, Catherine a hotărât să nu mai facă sex cu Graham. Această decizie nu ia fost sugerată de Harry, ci de recentul ei amant, părintele Thomas Gilby. El a fost convingător în pledoaria sa, că anii petrecuți de Catherine cu Graham fuseseră doar un vis din care trebuia să se trezească pentru a-și putea relua viața de femeie și mamă. Nu era nevoie să rupă orice legătură cu el, ci trebuia să se abțină de a mai face sex cu el.

Vărul lui Catherine, Bonte, a vizitat Newton Hall și ia povestit soțului, că părintele Thomas practic se mutase acolo și, adăugase Bonte pe un ton deaprobator, că în absența lui Harry, acesta preluă rolul de cap de familie.

Nu numai că are o atitudine posesivă față de Bobs (poreclă din copilărie a lui Catherine), dar și din punct de vedere sexual se comportă în cel mai mizer mod cu putință. Ea este atât de vrăjită de el, încât exclude orice altceva și pe oricine altcineva... Purtarea lui se remarcă printr-o lipsă de moralitate, combinată cu o brutalitate mascată. Ai impresia că este stăpân pe sufletul și trupul biete Bobs, și că vrea ca toți să știe asta.

Graham Greene avea un rival formidabil.

Dar nici măcar părintele Thomas nu o putea vindeca pe Catherine de infidelitate. Promiscuitatea ei era prea adânc înrădăcinată, iar cuceririle sexuale și dorința de ai face pe bărbați să se îndrăgostească de ea erau prea tentante pentru a fi abandonate. Și, în felul ei, încă îl iubea pe Graham.

Refacerea relației lor a durat ani de zile, pe parcursul cărora au existat și alte povești de dragoste, care i-au făcut concurență serioasă. Printre acestea se numărau povestea dintre Catherine și părintele Thomas, precum și relația dintre Graham și actrița suedeză Anita Bjork. După 1951, Catherine și Graham se vedeau pe fugă: o călătorie, o întâlnire, o scrisoare, o telegramă, un telefon... în timpul unei vizite la Roma. În 1955, ea a încercat să o rupă cu el, și Graham a avut nevoie de „o noapte și o dimineață lungă” pentru a o convinge să renunțe la idee. În 1956, în timpul uneia dintre sporadicele lor întâlniri amoroase, Catherine a murmurat că, într-un fel, „și-ar dori” ca povestea lor să se termine și că nu s-ar căsători cu el nici dacă Vivien și Harry ar muri.

Însă, când Graham lua inițiativa de a se despărți de ea, Catherine era nefericită. După întoarcerea lui dintr-o călătorie împreună cu o vietnameză, descrisă de un prieten ca „o creatură extrem de rafinată”, Catherine a spus că ar face orice să îl recucerească pe Graham. Iar când acesta revenea la ea, își pierde interesul de a continua povestea de iubire cruntă pe care el o râvnea și nu făcea nici o încercare de a-l împiedica să se mai implice în relații cu alte femei. Spre deosebire de multe alte amante, Catherine Walston nu și-a dorit niciodată să se mărite cu amantul ei, care semna „Soțul tău” și care a sperat, timp de un deceniu, că într-o bună zi ea avea să-i devină soție.

Cel puțin așa pretindea el în scrisori sau în conversații telefonice, ba chiar și în documentele prin care îi promitea lui Catherine o mare parte din veniturile și beneficiile sale. Însă o tânără pictoriță australiană, Jocelyn Rickards, care a avut o scurtă aventură cu Graham în 1953, urmată de o prietenie de o viață, sugerează că „el încerca cu disperare să se elibereze de ea, mai întâi implicându-se într-o relație cu mine, apoi cu Anita Bjork”. În paralel cu propunerile de căsătorie pe care i le făcea lui Catherine, Graham teșea

planuri matrimoniale și cu Jocelyn.

Catherine se distingea, așa cum o caracterizează unul dintre amanți, Brian Wormald, printr-o frumusețe „uluitoare” și carismă socială, la acestea adăugându-se mariajul cu un soț cu rang și avere. Oare ce a însemnat pentru ea să iubească și să fie iubită de un bărbat atât de complex și genial precum Graham Greene? Oare îndureratele lui referiri la ea ca la perechea lui de suflet, care l-a ajutat să creeze câteva dintre cele mai bune lucrări ale sale și pledoariile lui interminabile pentru căsătorie i s-au părut mai puțin percutante decât cititorului obișnuit? Răspunsul este cât se poate de complex. Ea respectă talentul artistic al lui Graham și era flatată de faptul că prezența, ba chiar existența ei l-a ajutat să își atingă scopurile artistice. Dar toanele lui și disperarea neagră care îi provoca accesele de mânie împotriva ei o secătuiau. Chiar și în momentele de tandrețe era la fel de epuizant și de exigent, punându-i în pericol căsătoria mai mult decât oricare alt amant al ei. În cele din urmă, Catherine a preferat să îl țină pe Graham la distanță, întâlnindu-se cu el tot mai rar, când încercau, adesea fără tragere de inimă, să reconstituie din amintiri căldura unei iubiri care fusese cândva fierbinte.

Înstrăinarea lui Catherine l-a făcut pe Graham să se îndrăgostească de actrița suedeză Anita Bjork, ajungând să-și împartă timpul între Londra și Suedia. Cu toate acestea, chiar și când era cu Anita, pe care o adora, Graham îi scria lui Catherine, amintindu-i de „căsătoria” de la Tunbridge Wells și implorînd-o să se întoarcă la el.

În august 1958, Anita a pus capăt relației lor. Un an mai târziu, Graham a întâlnit-o pe femeia cu care avea să își petreacă următorii treizeci unu de ani, și pe care, în cele din urmă, a preferat-o lui Catherine Walston. Relația dintre el și Yvonne Cloetta, al cărei soț era la fel de indulgent ca și cel al lui Catherine, a început în iunie 1960. Prima lor ceartă a intervenit când Graham a anunțat că trebuie să plece din Nisa pentru a o însoți pe Catherine la o expoziție Picasso. Yvonne a fost de acord împotriva voinței ei, dar l-a avertizat că trebuie să aleagă între ea și Catherine.

Yvonne a așteptat sfârșitul relației dintre Graham și Catherine, care a survenit între timp. Lady Walston Catherine a fost șocată să afle că Graham o duse pe Yvonne la Rosaio, care fusese locul lor special pe vremuri. Mai rău chiar, Graham a adus-o pe Yvonne la Londra în august 1963, prezentînd-o în mod oficial drept amanta sa. După șaisprezece ani extraordinari și epuizanți, Catherine Walston fusese înlocuită pentru totdeauna. Când el i-a propus lui Catherine să-i facă cunoștință cu noua sa amantă, Catherine a refuzat.

Pe la mijlocul anilor '60, patru decenii de țigări și alcool își pusese pecetea asupra lui Catherine. Sănătatea îi era fragilă, și devenise o alcoolică ce își ascundea sticlute de whisky prin buzunare. Bărbații nu se mai uitau țință la ea când intra într-o încăpere și încetase să mai fie magii sexuali de pe vremuri, deși lumea continua să colporteze zvonul potrivit căruia ea fusese modelul eroinei din romanul *The End of the Affair*.

Declinul lui Catherine a coincis cu sfârșitul aventurii ei cu Graham Greene, dar a fost grăbit și de un accident care a avut loc pe Aeroportul Dublin, unde a căzut și și-a fracturat șoldul. După mai multe operații nereușite, ea a început să aibă dureri cronice, pe care și le alina cu whisky.

Sănătatea i s-a deteriorat în asemenea măsură, încât a ajuns în scaunul cu roțile.

În mai 1978, cu câteva luni înainte de moartea ei, care a survenit la vârsta de șaiszeci și doi de ani, Catherine i-a scris lui Graham o scrisoare afectuoasă și cumva nostalgică. Observă cu regret că el era pe punctul de a pleca la Capri. Nu a făcut nici o aluzie la faptul că el se ducea acolo împreună cu Yvonne, unde ei doi se distrasera cândva atât de bine. „Ce vremuri fericite am trăit acolo cu tine, niște vremuri pe care mi le voi aminti pe veci, de la primul pas pe care l-am făcut pe poartă”, îi scria ea. Gestul scrisorii evocă alte amintiri plăcute; jocul de Scrabble pe terasa de la Rosaio, înotul subacvatic, fumatul de opiu.

„Nu a mai fost nimeni altcineva la fel ca tine în viața mea și îți mulțumesc mult”, încheia Catherine. La văzut din nou, în treacăt, cu puțin timp înaintea morții ei, care a survenit în ziua de 7 septembrie 1978.

Ea a refuzat cu gentilețe propunerea unei vizite. Era foarte grav bolnavă de cancer și voia ca el să și-o amintească așa cum fusese cu mult timp în urmă, pe vremea când cunoscuseră fericirea.

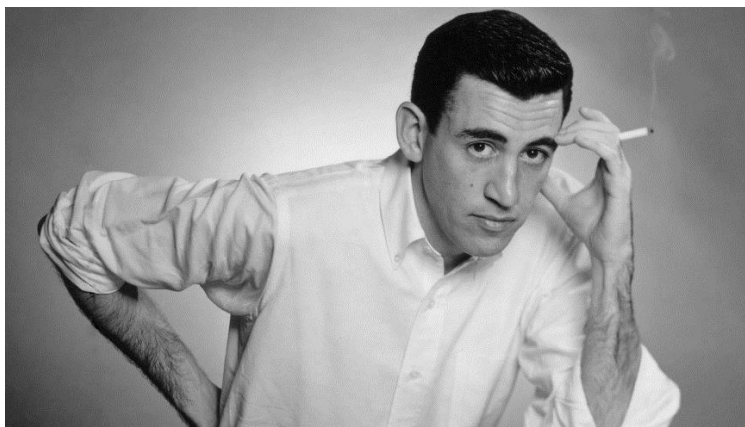
După moartea lui Catherine, într-o scrisoare adresată bărbatului care își dorise atât de mult să se căsătorească cu soția sa, Harry Walston scria: „Cine poate spune cu mâna pe inimă că a trecut prin viață fără să provoace suferință? Dar tu i-ai adus și bucurii... I-ai dăruit lui Catherine ceva (nu știu ce) ce nu îi mai dăruise nimeni.”

Darul volatilor pe care Harry nu îl putea defini consta din mai multe lucruri, printre care și pasiunea și iubirea erotică. Ceea ce va supraviețui la testul timpului din tot acest dar complex făcut de Greene este satisfacția de a fi fost, prin propria ei persoană, muza inspiratoare a amantului ei, care a creat câteva din cele mai frumoase opere literare scrise în limba engleză.

Joyce Maynard

Joyce Maynard

J.D. Salinger

Ca să fim îngăduitori, ne vom limita să spunem că puștoaica zâmbăreața al cărei chip decora coperta ediției din 23 aprilie 1972 a publicației *The New York Times Magazine* nu arăta deloc ca una care avea să devină curînd amanta unui autor faimos, în vîrstă de cincizeci și trei de ani. În imagine apărea un spiriduș slăbănog și fără sâni, care purta niște pantaloni evazați și un pulover la baza gâtului, cu un braț subțirel ținînduse de degetele ascunse în teniși și cu celălalt, la care avea un ceas prea mare, încolăcindu-și capul înclinat într-o parte. Dar ceea ce atrăgea privirile în mod deosebit era chipul ei: avea părul lung, încurcat și întunecat, iar bretonul părea tăiat cu toporul, încadrînd o fețișoară impertinentă, nemachiată, cu ochi uriași încetoșați de oboseală, care priveau direct spre cameră, cu un licăr de amuzament abia disimulat.

Joyce Maynard avea o însășișare copilăroasă, dar eseul ei, *An Old Looks Back on Life* (Un adolescent de optsprezece ani privește în urmă) era scris cu o tehnică desăvârșită: o analiză fluentă și degajată a generației ei post Woodstock, de telespectatori înșiruiți ca păpușile în ploaie.

Talentată adolescentă vorbea despre drepturi civile, politică, Beat, marijuana, emanciparea femeii, „penibilul virginității” într-o epocă de furie sexuală. Recunoștea cu mîhnire că își irosise o bună parte din timp stînd în fața televizorului: „Dacă mi-aș fi petrecut în fața pianului timpul pe care le-am dedicat televizorului... aș fi acum o pianistă desăvârșită. Orele de comedie m-au inițiat în cultura americană. După ani de vizionări TV am devenit indiferentă la muzeele Franței, la arhitectura Italiei, la literatura Angliei... Vulgaritatea și banalitatea mă fascinează.”

Joyce Maynard, un boboc de la Yale, reușise să capteze atenția presei americane și a publicului. Editorii îi băteau cu pumnii în ușa, ofertele de onorare de la ziare și reviste curgeau, iar ea scria o mulțime de articole caracterizate prin naivitate dezabuzată și energie nestăvilită. Cititorii ei erau insațiabili. Scria pentru reviste de largă audiență și, cea mai importantă realizare, avea propria sa coloană în *New York Times*. Mulți cititori o contactau direct. Una dintre scrisori, venită tocmai din umilul Cornish din New Hampshire, se deosebea de toate celelalte. O avertiza cu privire l-a graba publicării și o îndemna pe Joyce să-și cultive talentul

literar, pe care editorii fără îndoială că aveau să încerce să îl atenueze. Autorul scrisorii, un scriitor al cărui nume deja purta o semnificație aproape religioasă, o instruia să nu divulge conținutul scrisorii; își semna misiva „J.D. Salinger”. Nu conta faptul că Joyce se număra printre puținii studenți de la Yale care nu citise

„De veghe în lanul de secară” și nici orice altceva de Salinger. Ea era la curent cu aversiunea sa de publicitate, așa că a fost extrem de impresionată că el i-a scris. A urmat o corespondență asiduă. Aceasta a fost scânteia unei relații de luni care a pigmentat existența lui Joyce și care are ecouri și azi în lumea literară, datorită memoriilor ei revelatoare publicate în 1998, *At In the World* („Acasă în lume”). Începând cu un schimb aproape zilnic de scrisori cu Jerry, cum obișnuia să semneze Salinger, aceasta a ajuns curînd să îi domine viața. Doi scriitori, amândoi îndrăgostiți de cuvinte, au început manevrele de seducție reciprocă. Dar ce fel de adolescență putea corespunde cu J.D. Salinger, un monacru al literaturii? Într-un eseu din *Times Magazine*, Joyce Maynard devedise suficient de originală pentru ai atrage atenția lui, în timp ce corpul ei era suficient pentru ai stârni emoții erotice.

Era mezina unor părinți extrem de talentați. Fredelle Bruser a fost fiica preferată a unor refugiați din fața pogromurilor din Rusia și s-a stabilit în Canada. Aici a câștigat Premiul Guvernatorului General pentru cea mai bună absolventă de liceu din Canada, această realizare fiind urmată de alte succese academice în timpul facultății, care au culminat cu un doctorat *summa cum laudae* la Universitatea Radcliffe. Dizertația ei de doctorat explora conceptul de castitate în literatura engleză. Max Maynard, soțul neevreu al lui Fredelle, cu douăzeci de ani mai în vârstă decât ea, preda literatura engleză la Universitatea din New Hampshire, picta și desena și își înspăimânta (și dezgustă) familia cu episoade intermitente de alcoolism.

Fredelle și Max erau deopotrivă devotați și exigenți față de copiii lor. Atât Joyce, cât și Rona, sora ei mai mare, au câștigat concursuri școlare organizate de revista *Scholastic Magazine*, iar Rona a mărit miză, obținând un premiu pentru povestire. Deși Joyce nu se omora cu cititul, scria zilnic, înregistrîndu-și faptele de viață și observațiile la îndemnul mamei, care îi spunea că toate acestea erau material pentru lucrările ei ulterioare. Dar, poate din cauza complexității vieții sale de familie, modelul ei de viață familială fericită era serialul TV *Father Knows Best* (Tata știe cel mai bine).

În vara de dinainte de admiterea ei la Yale, unde învățământul mixt abia se introduse-se de vreo trei ani, Joyce era o anorexică de vreo patruzeci de kilograme care scria, făcea gimnastică și lucra după un program strict, subzistând cu o hrană zilnică ce consta dintrun măr și un cornet de înghețată. Când a început anul școlar, a devenit o studentă care își dorea mai presus de orice „să găsească pe cineva care să o salveze de propria alienare”. Apariția lui Salinger în viața ei părea un vis devenit realitate: „salvatorul meu, destinul meu”.

Joyce și Jerry alcătuiau un amestec dur. Ea era naivă, talentată și condusă de ambiția incubată de mama sa, care pretindea că toate experiențele vieții ei urmau să intre în morișca literaturii, pentru a fi topite în altceva. Jerry era un tip experimentat, de două ori căsătorit și divorțat, un bărbat scriitor de inteligent a cărui dorință de izolare devenise legendară. Ca și ea, era pe jumătate evreu și, spre deosebire de tatăl ei, se purta față de copii ca un american get-beget. Joyce avea să descopere mai târziu că se simțea atras și de femei foarte tinere și copilăroase, care, pentru scurt timp, întruchipau personajul lui fictiv, prea desăvârșit pentru a fi realul Phoebe Caulfield.

În câteva săptămâni, Jerry îi sugera lui Joyce să îl sune, iar telefoanele s-au îndesit așa cum se îndesiseră și scrisorile, pe care deja începuse să le semneze „Cu dragoste”. Deși Joyce încheiase un contract pentru o carte și avea și câteva colaborări cu reviste importante, conversațiile ei cu Jerry erau tratate cu maximă importanță. Jerry a invitat-o să îl viziteze acasă. Nu era acest fapt măcar puțin alarmant? Nu pentru ea, își amintește Joyce. În 1972, scrie ea, cuplurile de bărbați vârstnici și femei mai tinere, precum Frank Sinatra Mia Farrow, sau Pierre Trudeau Margaret Sinclair, treceau neobservate. Dar această percepție denaturează adevărul, căci chiar și acele relații nefaste au fost puse sub semnul întrebării de contemporanii sensibili.

Cum nu uita că era cu doar doi ani mai tânără decât noua amantă a tatălui ei, avea și ea dubii în legătură cu tinerețea exagerată a lui Joyce. „Era așa de ciudat... asta așteptase tati dintotdeauna?... o astfel de surioara bizară?” se întreba ea în memoriile sale.

Însă Fredelle Maynard s-a bucurat că fiica ei era implicată într-o relație cu un bărbat atât de faimos, deși el avea cincizeci și cinci de ani, iar fiica ei, Joyce, numai optsprezece. În loc s-o îndemne la precauție, exprimându-și suspiciunea sau dându-i un ultimatum, Fredelle s-a apucat să îi croiască niște haine, devenind complice la planul lui Joyce de a se prezenta la Salinger ca un hoinar androgin. Salinger, foarte înalt, slab și atrăgător, a reacționat pe loc la farmecele celei care avea să devină amanta lui.

Viața lui Salinger era în aparență foarte austeră. Studia, practică și predica homeopatia. Mânca puțin, în special fructe proaspete, legume și nuci, gătind cu atenție pateuri cu carne de miel. Detesta înghețata, de care Joyce era dependentă în secret. În câteva ore, o sărută pe Joyce, remarcând: „Știi prea multe pentru vârsta ta. Sau eu prea puțin pentru a mea.”

După această vizită emoționantă, Joyce își relua slujba idilică de vară, scriind articole de opinie în New York Times și locuind în absența proprietarilor într-o casă luxoasă de care avea grijă, situată în Central Park West. Dar, în loc să se concentreze asupra slujbei, îi scria obsesiv lui Jerry, care „se mutase în mintea” ei. Foarte curînd, el o aduse înapoi în New Hampshire și o instalează în patul lui.

Prima lor încercare de a face sex a eșuat. Salinger, care avea cincizeci și trei de ani, i-a dezvelit trupul înfometat, scoțîndu-i rochia de puștoaică de optsprezece ani și chiloțeei de bumbac. Nu purta sutien, căci nu avea sâni cu care să îl umple. Jerry își scoase pantalonii și lenjeria intimă. Nu a pomenit de nici o metodă contraceptivă, iar Joyce nici nu s-a gândit la așa ceva. Era pentru prima dată când vedea un bărbat gol.

Te iubesc, îi spuse Jerry. Joyce repetă cuvintele, simțind că experimenta o revelație și fusese „mântuită, salvată, eliberată, iluminată, atinsă de o mână divină”. Dar revelația se sfârși când Jerry încercă să o penetreze, iar mușchii ei vaginali, ca o fortăreață, îi respingeau penisul care avansa. Joyce începu să suspine.

Jerry n-a forțat intrarea, ci și-a pus un halat, i-a făcut preso-punctură lui Joyce pentru a o scăpa de durerea de cap care o cuprinsese și apoi i-a oferit dovlecei gătiți la aburi cu sos de soia și un pahar de apă rece.

Bucuria lui Joyce cedă locul rușinii, dar Jerry a fost amabil și a asigurat-o că va căuta în cărțile lui de homeopatic remediul pentru simptomele ei. Dar a doua zi, când și-au dat iar hainele jos și au făcut o nouă încercare, s-a întâmplat la fel. „E în regulă”, zise Jerry. „O să te ajut.” Și, câteva zile mai târziu: „Nu aș fi putut inventa un personaj pe care să-l iubesc mai mult decât pe tine”.

Aventura neconsumată încingea spiritele. Jerry era încântat de eseurile și articolele lui Joyce și de Raisins and Almonds (Struguri și alune), bazat pe memoriile mamei ei despre copilăria evreiască petrecută în preeria Canadei. Dar când el își exprimă profunda îngrijorare la gândul că bobocul Joyce urma să se întoarcă la Yale cât de curînd, ea simți, și încercă să își reprime neliniștea, că el putea să o preseze să abandoneze refugiul reprezentat de micul ei apartament din New Haven.

Au apărut apoi primele semne că Jerry putea fi la fel de necruțător cu Joyce ca și cu mulți alții; îi spunea deseori cât de mult îi apreciază inteligența, dar când Times i-a publicat două editoriale, i-a zis pe un ton batjocoritor: „Nu-i rău pentru o fată care a crescut la Cucuieții din Deal. Nici n-aș fi putut să-mi dau seama că prima ta limbă a fost lituaniana.” Ia caracterizat stilul jurnalistic prin sintagmele „amuzant până la isterie... asasinat cu mașina de scris”. Și a prevenit-o să nu devină „vreun Truman Capote feminin, care sare de pe o scenă goală pe alta”. L-a acuzat pe Doubleday, editorul memoriilor pe care ea se străduia să le termine, că îi exploata tinerețea. Continua să caute simillimum, un remediu homeopat împotriva impenetrabilității genitale a lui Joyce, care avea să concluzioneze ea mai târziu era menită să-i schimbe personalitatea.

Copleșită de sentimentul vinovăției pentru eșecurile personale enumerate de Jerry și îndrăgostită până peste cap, Joyce a ales să se lase subjucată de geniul și personalitatea lui. Întoarsă în New Haven pentru

a urma anul doi la Yale, ea a capitulat a doua zi după ce amantul ei ia spus morocănos că se bucură să constate că putea găsi ceva timp și pentru el în agenda ei încărcată. „Vino să mă iei”, ia spus ea la telefon. „Era și timpul”, ia răspuns Salinger.

Joyce abandonase școala și devenise amanta lui Salinger, locuind la el, deși nu se găsisese încă nici un simillimum care să-i relaxeze aparatul genital. Dar iubirea la care sperase abandonând educația și bursa de la Yale îi scăpa printre degete. Spre deosebire de Phoebe Caulfield, Joyce Maynard era materialistă și se simțea atrasă de lumea literară strălucitoare a New Yorkului, devorând reviste mai degrabă decât literatură, mâncând pâine cu banane, o combinație pe care Jerry o consideră de prost gust. În plus, dezordinea ei contrasta puternic cu ordinea și curățenia pe care le impunea el. În orice moment, Jerry găsea la ea ceva de criticat.

În ciuda deteriorării relației lor, Joyce și Jerry își petreceau fiecare zi împreună. Citeau ea, *Women's Day* și *Family Circle*, el, Lao Tse, Vivekananda, Idries Shah. Scriau el, singur, în biroul lui, redactând pagini pe care nu i le citea niciodată și pe care le încuia în seif. Făceau yoga și meditau. Cultivau legume, care, împreună cu mazărea congelată, constituiau hrana lor. Și se uitau la televizor în fiecare zi, la seriale și adesea la câte un film. Sâmbăta, dansau pe ritmurile showului TV al lui Lawrence Welk. Jerry a rezolvat problema frustrării lui sexuale împingând capul lui Joyce deasupra penisului său și învățînd-o cum să-i ofere plăcere, „îmi curg lacrimi pe obraji”, își amintește Joyce. „Dar nu mă opresc. Atâta timp cât fac asta, știu că mă iubește.”

Joyce avea probleme cu iubirea de sine. Și-a îndeplinit obligațiile contractuale față de Doubleday, scriind *Looking Back* (Privind înapoi), o cărțuie (sau un lung eseu) în care pretindea că își povestește viața, dar din care omitea elemente esențiale: alcoolismul tatălui, anorexia ei acută, faptul uimitor că era o scriitoare care renunțase la facultate pentru a trăi cu un bărbat care era cu treizeci de ani mai în vârstă decât ea, un scriitor celebru căruia încerca să îi facă pe plac și care o numea „o persoană lumească lacomă, înfometată”.

O dată cu publicarea volumului *Looking Back*, tristețea lui Joyce s-a adâncit. El a criticat-o cu asprime pentru că a acceptat chiar și cea mai mică publicitate pentru a-și vinde cartea. Teroarea că l-ar putea nemulțumi sau chiar că l-ar pierde o făcea să mănânce excesiv pe furiș, luptîndu-se împotriva acestei tendințe prin vărsături provocate, începea să se îngrașe și se detesta pentru asta.

Pentru cititorii volumului *At Home In the World*, semnele dezintegrării relației Joyce Jerry sunt evidente încă de la început. Dar, probabil că atât Joyce, cât și Jerry, le-au ignorat. Dilema lor sexuală a rămas nerezolvată. De Crăciun, și-au oferit cadouri care nu le-au făcut nici o plăcere. Brusc, Jerry a desființat Raisins and Almonds al lui Fredelle, caracterizînd-o drept „superficială și neautentică”. Când un reporter de la revista *Time* a aflat numărul lui de telefon de la o prietenă a lui Joyce, Jerry s-a înfuriat: „Tu, fetiță proastă. Ai idee cât de mult ai început să mă obosești?” Joyce începuse să plângă des și într-una din zile și-a dat seama că Jerry s-ar putea chiar să o urască.

Deznodământul relației lor a avut loc la Daytona Beach, unde s-au dus împreună cu cei doi copii ai lui Jerry. Călătoria nu era doar de plăcere. Jerry voia ca un homeopat să prescrie medicație pentru „problema sexuală” a lui Joyce. Joyce a fost umilită de această consultație, care a dezvăluit că totul era în regulă din punct de vedere fiziologic. Nu a reacționat nici la ședința de acupunctura care a urmat.

Întorși pe plajă, Jerry a făcut un anunț mortuar în legătură cu povestea lor de dragoste. Rece, plictisit și arătând foarte bătrân, ia spus lui Joyce că nu voia să mai aibă copii. „Ar fi bine să te duci acasă acum”, a adăugat el. „Trebuie să îți strângi lucrurile din casa mea.” În timp ce Joyce se urca de bunăvoie într-un taxi care mergea spre aeroport, Jerry ia reamintit să închidă căldura și să încuie ușa după ce avea să plece din casa lui. Peggy, cu care Joyce împărțea camera de hotel, nu a știut nimic despre ruptura dintre Jerry și tânăra lui amantă, în afară de faptul că „A fost de parcă ea nici n-ar ar fi venit acolo”.

Ecoul durerii pe care această despărțire ia provocat-o lui Joyce răzbate peste decenii. „Aștept să îmi spună ce să scriu, ce să gândesc, ce să îmbrac, să citesc, să mănânc”, scrie ea. „Mă lămurește cine sunt, cine

ar trebui să fiu. A doua zi a dispărut." Ea nu ia putut accepta decizia, atât de bruscă și definitivă. L-a sunat și l-a implorat să revină asupra hotărârii sale. Îi scria zilnic scrisori frenetice. Fără rost se sfârșise.

Joyce și-a cumpărat o casuță în codrii din New Hampshire și s-a mutat singură acolo. Suferea de bulimie, dar reușise să facă rost de suficiente colaborări pentru a se putea întreține. Odată chiar l-a convins pe Jerry să o viziteze, dar el a venit cu Matthew și n-a stat decât câteva minute. Când reporterii curioși au întrebat-o despre viața ei cu Salinger, Joyce a refuzat să le spună vreun cuvânt, referindu-se la „intimitatea sacră de care geniul are nevoie". Se consolă la gândul că Salinger nu va mai putea iubi altă fată așa cum o iubise pe ea.

Anii treceau. Un băiat tandru a deflorat-o aproape fără durere. S-a dovedit că Joyce Maynard era complet normală din punct de vedere sexual. Cariera ei era înfloritoare. S-a căsătorit și a născut trei copii. A scris un roman, *Baby Love* (Iubire de copil), despre o tânără care are un amant mult mai vârstnic decât ea. Joseph Heller și Raymond Carver au laudat-o. Extrem de mândră de lucrarea ei, ia trimis un exemplar și lui Salinger. El ia răspuns imediat, telefonându-i ca să denunțe cartea ca pe „o perversiune stridentă și josnică", „o porcărie" care „îl scârbea și dezgustă". Zdrobită, Joyce a înțeles că visul ei îndepărtat de a-și petrece o după amiază cu Jerry în casa de la Cornish nu avea să devină realitate niciodată.

După un divorț care ia lăsat un gust amar, Joyce s-a mutat în California. La patruzeci și trei de ani, douăzeci și cinci de ani după ce fusese amanta lui Salinger, și-a anunțat editorul că, în cele din urmă, era pregătită să scrie despre el. A mers chiar mai departe, ulterior și a vândut scrisorile lui la o licitație la Sotheby's.

De ce a rupt brusc tăcerea Joyce Maynard după un sfert de secol? Motivele ei au fost complexe. În primul rând, a aflat, spre surprinderea ei, că nu fusese singura prietenă a lui Salinger, că el se mai simțise atras și de alte fete tinere, pe care le sedusese grație harului său literar, la fel cum făcuse și cu ea. Când a descoperit că Salinger chiar se însurase cu una dintre aceste femei, ea s-a considerat trădată și a renunțat la obligația de a-l mai proteja.

Alt motiv a fost faptul că acum, în floarea vârstei, Joyce vedea mai clar cum se folosisese Salinger de priceperea lui de a mânui cuvintele pentru a o manipula psihologic și a o seduce. S-a gândit că, fiind prea ocupat să o controleze pentru a o face să răspundă propriilor lui nevoi, el își ignorase responsabilitatea de a o proteja pe ea, o tânără doar cu doi ani mai mare decât propria sa fiică.

Din această nouă perspectivă, Joyce nu mai interpreta insistența lui Salinger cu privire la discreție „ca pe o dovadă a purității de caracter." Dimpotrivă, „cerința lui de a păstra tăcerea... părea acum ca o pelerină în care se ascundea un bărbat conștient de faptul că activitățile lui, observate ziua în amiaza mare, nu l-ar putea înfățișa într-o lumină prea favorabilă" Ea începu să creadă nu numai că avea tot dreptul de a-și spune povestea ci chiar că tăcerea ei ar fi fost o greșeală.

Însă mulți critici au respins explicațiile ei cu privire la decizia de a rupe tăcerea. Ziaristul Alex Beam, care fusese coleg de grupă cu ea, a intervievat-o imediat după ce a aflat despre hotărârea ei și a scris o relatare usturătoare a conversației lor: „Povestea cu Salinger a fost mereu înalta referință literară a lui Joyce, un exemplu de integritate demnă de expus într-un muzeu, care nu a figurat niciodată printre experiențele de viață vândute prin intermediul scrierilor ei. Dar când i-am cerut o declarație la scurt timp după ce și-a compus povestea siropoasă,... Joyce mi-a spus că a recurs la o improvizație pe această temă pentru a se achita de obligațiile contractuale pe care le avea cu editura St. Martin's. Și s-a plâns de suma primită în avans."

Disprețul lui Beam a prefațat furia criticilor la apariția volumului *At Home in the World*, urmată de vânzarea de către Joyce a scrisorilor lui Salinger, al căror conținut îi era interzis să îl reproducă prin lege, dar pe care le deținea în proprietatea sa ca obiecte fizice. Joyce a fost atunci condamnată ca o harpie răzbunătoare, fiind acuzată că a descris, în mod eronat, detaliile banale, nesemnificative, ale aventurii sale cu Salinger, și că a luat o icoană ascunsă până atunci și a servit-o publicului pe tavă.

Înainte de publicarea cărții, Joyce l-a vizitat pe Salinger, ca să își ia personal rămas bun. El a primit-o cu un amestec de tristețe și mânie. „Ai scris bârfe deșarte, nesemnificative, agresive și denaturate”, ia spus: „îți trăiești viața ca o mahalagioaică patetică și parazită.” Și a mai adăugat furios: „Știam că la asta se reduce existența ta. La nimic.”

În timp ce Salinger o ocăra, pierreau și ultimele urme din vraja în care o prinsese pe Joyce cu atâta timp în urmă. Ca și el, ea se îndrăgostise de o iluzie: ea, de tatăl înțelept și bun, el, de fetița uluitoare. Iubirea ei pentru el fusese un fel de venerație care ducea la autonegare și pe care acum o vedea ca pe un dar și un triumf asupra criticilor nedrepti. Atracția lui pentru ea izvorâse din încercarea de a poseda în carne și oase o femeie, care inițial semănase cu personajele lui fictive și de a se folosi de ea ca muză pentru o nouă scriere misterioasă. Pentru un timp, el a comparat-o cu personajele sale fictive, ba chiar a preferat-o acestora, care, dacă s-ar fi materializat, ar fi semănat cu ea. Dar de îndată ce ea ia spulberat iluziile, Salinger nu a ezitat să o alunge imediat din viața sa. Ea a plecat ascultătoare și, după douăzeci și cinci de ani de la această despărțire, încă îl mai vedea, în absența, ca pe o muză puternică de a cărei aprobare, dacă nu chiar permisiune, avea nevoie pentru a se exprima pe ea însăși.

Capitolul X

Amantele bărbaților de dincolo de lege

Femeile mafioților

Gangsterii sunt de multe feluri, de la criminalii care se ghidează numai după legile lumii interlope, până la conducătorii ce își impun propria lege. Crima organizată, fie că e din lumea interlopă, fie din zona guvernamentală, se călăuzește după un cod comportamental ce se pretinde adeptul convențiilor și moravurilor sociale, pe care, însă, le încalcă în mod arbitrar. În mod similar, gangsterii afirmă că respectă femeia, dar de fapt o reduc la statutul de obiect sexual.

Cu toate acestea, unele femei se simt atrase de puterea nemijlocită a gangsterilor și de disprețul lor insolent față de lege, de privilegiile și averea obținute de ei prin mijloace ilicite, precum și de frisonul de a pătrunde în intimitatea acestor bărbați celebri. Astfel de femei pot deveni amantele gangsterilor și pot încerca să-și pună în aplicare fanteziile în viața cotidiană.

Virginia Hill

Virginia Hill

Bugsy Siegel

Poate că cea mai faimosă amantă a unui mafiot a fost Virginia Hill, amanta lui Bugsy Siegel, un membru de rang înalt al mafiei evreiești din America, cunoscut mai ales ca fondator al cazinourilor de mare anvergură din Las Vegas. Virginia Hill a inspirat zeci de alte tinere discipole, care îi admirau stilul dur și, așa cum li se părea lor, șarmant.

Și Hollywoodul a fost subjucat de farmecul Virginiei, dedicându-i în 1991 filmul *Bugsy*, consacrat strădaniilor catastrofale (dar vizionare) ale lui Bugsy de a transforma orașul Las Vegas din Deșertul Nevada într-o stațiune a viciului, a averilor castigate peste noapte, și de ce nu, a unui izvor nesecat de bani.

Virginia a intrat în atenția unui bogat bookmaker și jucător de pariuri, Joseph Epstein, care ia devenit consilier financiar și în cele din urmă, iubit. Acesta a introdus-o în intimitatea organizației criminale din Chicago. Ia explicat regulile de viață după care se conduceau mafioții, ia cumpărat haine scumpe și a instalat-o într-un apartament, oferindu-i o rentă de trei mii de dolari pe săptămână. Îi finanța petrecerile luxoase, carei atrăgeau deopotrivă pe bogații liciti, ca și pe cei iliciti și o încuraja să se culce cu alți gangsteri, când nu făcea sex cu ea. După toate probabilitățile, Epstein a fost un homosexual ascuns, iar Virginia, ca preferată a sa, descuraja bârfele referitoare la sexualitatea lui.

Din poziția sa de locotenent al lui Epstein, Virginia vedea cum erau tratate alte femei ale mafioților, pe care le caracteriza drept „păpuși tâmpite”. Soții lor le băteau adesea și se afixau cu noi amante, pe care le expuneau ca pe niște jucării scumpe. „Am crescut cu porcăriile lui taică-miu și am scăpat de ele”, ia spus ea unui prieten al lui Epstein. „De ce să mă întorc la asta acum? Mai ales că nu trebuie neapărat?” La nouăsprezece ani, Virginia Hill întreținea relații sexuale din interes, niciodată din dragoste.

La douăzeci de ani, Virginia cunoștea cei mai puternici bandiți din Chicago și deținea suficiente

informații detaliate despre planurile și conspirațiile lor asasine pentru ai putea distruge oricând. Dar știa că prețul dezvăluirii acestora era execuția sumară, așa că a păstrat tăcerea.

Dar reputația de discreție a Virginiei nu se extindea și asupra domeniului sexual, din acest punct de vedere fiind intimă cu o mulțime de mafioți. De Crăciun, la o petrecere de pomină, a declarat că pune gura acolo unde sunt banii și s-a târât în genunchi de la un bărbat la altul, dându-le jos panatalonii și oferindu-le câte o partidă de sex oral. Când o femeie dezgustată a făcut-o curvă, Virginia a tras-o de păr, a palmuit-o și ia strigat: „Sunt cea mai afurisită sugătoare de p... din Chicago, și am și diamante ca dovadă. Nu fac nimic din ceea ce nu faci și tu, da nu văd nici un diamant pe tine.” În urma acestui incident și-a câștigat titlul de „Regina Mafiei”, devenind și mai respectată pentru reputația ei de țiță dură.

Următoarea cucerire a Virginiei a fost Joey Adonis, un mafiot din New York, care controla jocurile de noroc și lumea interlopă de pe Coasta de Est. Cu acordul asociaților ei din Chicago, care negociau o alianță cu mafia newyorkeză, ea s-a mutat la New York și a devenit în curând „fata lui Joey”. Virginia și Joey făceau totul împreună, inclusiv sex și afaceri legale, își petreceau timpul certându-se crunt și câștigând sume enorme de bani.

Într-o noapte, când se afla într-un bar cu Adonis, Virginia l-a întâlnit pe Bugsy Siegel, care s-a hotărât să o seducă pentru a-l insulta pe Adonis, pe care îl disprețuia. Bugsy, alt gangster important, era la fel de chipeș pe cât era Virginia de frumoasă: ochi albaștri, gropițe, păr drept. Deși era vartos și egoist, Bugsy putea fi fermecător și își câștigase faima de asociat de nădejde. Mai avea și o fire irascibilă și se purta rău cu femeile și rivalii săi în afacerile ilegale. Numai soția și prietena lui din copilărie, Krakower, nu îi simțiseră pumnii pe propria piele. Bugsy Siegel a fost primul bărbat care ia căzut cu tronc Virginiei.

Două zi după ce s-au întâlnit, și-au petrecut noaptea făcând dragoste, iar Virginia și-a pus și inima la bătaie, nu numai trupul. Dar, câteva zile mai târziu, Bugsy a fost trimis la Hollywood pentru a coordona diverse operațiuni de jocuri de noroc de pe Coasta de Vest. Virginia a rămas singură, și, drept pedeapsă pentru aventură ei neautorizată cu Siegel, Epstein ia redus renta și atribuțiile. Virginia s-a înfuriat. La scurt timp după aceasta, s-a retras la casa mamei sale din Georgia, care nu mai era deloc cocioaba din care fugise cu ani în urmă. Se transformase într-o casă impunătoare, achiziționată din banii pe care ea îi trimitea, mamei regulat, din nordul țării. Virginia s-a odihnit, s-a împăcat cu Epstein, ia făcut mamei cadou cele mai frumoase decorațiuni, haine, mâncăruri și bijuterii, și a invitat-o la cele mai selecte restaurante. Apoi ea și fratele ei mai mic, Chick, au plecat în Mexic, pentru un ultim chef monstru înainte de întoarcerea ei la Chicago.

Mexicanii au atras-o și fascinate-o, iar apetitul ei sexual s-a dovedit insașiabil. Virginia și Chick s-au întors la Chicago și la bandiții săi. Apoi, într-o altă vacanță acasă, Virginia s-a măritat, sub imperiul momentului, cu Osgood Griffin, un jucător de fotbal de nouăsprezece ani de la Universitatea din Alabama. Șase luni mai târziu, timp în care Virginia își părăsea mereu soțul pentru călătorii „de afaceri” la Chicago, în California și Mexic, căsătoria a fost anulată.

Apoi Virginia s-a căsătorit cu Miguelito Carlos Gonzales Valdez, un proprietar mexican de club de noapte, pentru a-l ajuta să emigreze în Statele Unite. Valdez, aparent necunoscând profesia ei, se aștepta ca ea să se comporte ca o soție supusă și casnică. Virginia a început să îl disprețuiască, astfel, că în curând au divorțat.

La vârsta de douăzeci și cinci de ani, Virginia dobândise reputația de cea mai puternică și de nădejde femeie care făcea parte din structurile mafiotice, având ușa deschisă la șefii lumii interlope din Chicago, New York sau Los Angeles. Era la fel de influentă ca și mulți gangsteri bărbați, o poziție pe care nici o femeie mafiotă nu a mai deținut-o vreodată. Acesta era statutul ei în primăvara anului 1939, când ea și Bugsy Siegel s-au reîntâlnit la o petrecere de la conacul actorului George Raft. Virginia a făcut primul pas, apoi ea și Bugsy și-au petrecut restul weekend-ului în pat. Din acel moment, cei doi au fost una, contopindu-și afacerile, amestecându-se în lumea stelelor de cinema. Gary Cooper, Clark Gable, Cary Grant s-au

arătat dispuși să se asocieze cu un astfel de cuplu, care etala un lux atât de strălucitor și tenebros, și care părea să dispună de resurse financiare nelimitate. De fapt, Bugsy era atât de extravagant, încât avea probleme cu legea aproape mereu. Înainte de Virginia, femeile lui trebuiseră să se descurce prin mijloace proprii și, adesea, să îl întrețină și pe el. Dar ea era diferită, căci reprezenta marea iubire a vieții lui. Bugsy a cumpărat și renovat o reședință elegantă, dăruindu-i Virginiei una dintre cele două chei de aur ale casei. Chiar și la exclusivistul Tinseltown, Virginia și Bugsy aruncau cu banii mai mult decât oricine altcineva, pentru bacșișuri și cadouri, precum și pentru propria plăcere. Casa lor era extrem de luxos mobilată. Aveau garderobe uimitoare: cea a Virginiei număra peste o sută de perechi de pantofi, haine de marcă, pulovere de cașmir și cam o duzină de blănuri, întotdeauna ea conducea cel mai nou model de Cadillac. Și punea deoparte sute de dolari pe lună pentru a-și întreține mama.

În pofida intimității lor, Virginia și Baby Blue Eyes (Drăguțul Ochi Albaștri), cum îi plăcea ei să-l alinte, tocmai fiindcă el detestă poreclă, se înșelau reciproc. Virginia nu le putea rezista mexicanilor, vechilor amănți și nici chiar lui George Raft, prietenul lor comun. Bugsy se jura că îl va omorî pe cel cu care ea va îndrăzni să se culce, oricine ar fi acela, dar nu reușea niciodată să o prindă în flagrant. În mod surprinzător, nici reporterii nu au reușit acest lucru, deși o urmăreau pretutindeni și scriau într-una despre această amantă lui Bugsy, a cărei frumusețe îi tăia respirația.

Timp de cinci ani agitați, Virginia a fost amanta lui Bugsy. El ia oferit cele mai satisfăcătoare partide de sex din viața ei. Se certau, iar când Bugsy o bătea, la fel ca și tatăl ei, Virginia îl lovea și ea. Apoi se farda din belșug, ca să acopere urmele, și la fel făcea și Bugsy. Dar temperamentul lui îngrozitor, crizele de gelozie și suspiciunile (justificate), cererile interminabile de bani, pe care nu îi mai returna niciodată, precum și refuzul său de a divorța și a se căsători cu Virginia au erodat treptat devotamentul acesteia.

În urma unei lupte feroce, cauzată de refuzul lui de a divorța de Esta, Bugsy a bătut-o crunt pe Virginia, a trântit-o în pat și a violat-o. Ceva mai târziu, el a invitat-o să se mute împreună cu el la Las Vegas., Corupsese autoritățile de acolo și plănuia să construiască un hotel de lux și un cazinou care urmau să poarte numele de Flamingo, nume cu care el obișnuia să o alinte. Virginia, care a spus că nu îl va putea ierta niciodată pentru că a violat-o, a râs și să întors la New York, unde și-a reluat relația sexuală cu Joey Adonis. De asemenea, le-a relatat în amănunt rivalilor lui Bugsy activitatea acestuia.

Bugsy continua să-i ducă dorul. Virginia vizita rar Las Vegasul, dar cei doi se întâlneau când ea venea la Los Angeles, unde el obișnuia să îi povestească despre construcția care creștea și scăpa tot mai mult de sub control, urcând costurile (circa două milioane de dolari) și silindu-l să sustragă alți bani de la colegii mafioți.,

Inaugurarea complexului Flamingo a fost un fiasco. Cu câteva săptămâni înainte, Virginia se mutase acolo, fiindcă văzuse hotelul ca pe un omagiu adus ei. Ea și Bugsy beau mult și se certau violent. Ulterior, ea s-a retras complet din Las Vegas și de la Flamingo, înfuriindu-se ori de câte ori se vorbea despre acestea., În timpul unei întâlniri secrete cu Bugsy la Los Angeles, ea l-a insultat, numindu-l „un ratat de doi bani, un tont care-și îmbogățește prietenii, dar nu era în stare să păstreze în buzunare nici măcar banii de taxi”. Ofensat, Bugsy a bătut-o și a violat-o din nou.

Între timp, deși Flamingo devenea treptat profitabil, partenerii lui Bugsy au ajuns la concluzia că el nu prezenta încredere și, în mai 1947, sau hotărât să-l ucidă. În ciuda cooperării Virginiei cu ei, ea se simțea încă strâns legată de Bugsy și adesea avea căderi psihice, soldate cu câteva tentative de sinucidere. În aceste condiții, ucigașii lui Bugsy aproape că au ordonat și exterminarea ei. Numai intervenția lui Joey Adonis a salvat-o.

La mijlocul lui iunie, Epstein i-a telefonat Virginei și a sfătuit-o să părăsească Los Angelesul. La 20 iunie, la câteva zile după plecarea ei, în timp ce Bugsy Siegel lenevea pe canapea citind Los Angeles Times, „prietenii” lui mafioți l-au împușcat mortal. „Insecta a fost omorâtă”, a raportat Joey Adonis la New York.

De la Paris, unde se înhăitase cu un francez bogat de douăzeci și unu de ani, Virginia a acordat

un interviu publicației Times: „Ben, așa cum îi spuneam eu, era atât de drăguț”, plânse ea. „Nu îmi imaginez cine și de ce l-a împușcat.” Apoi, după o supradoză de somnifere, a fost spitalizată.

După ce s-a întors în Statele Unite, Virginia, traumatizată, s-a ascuns împreună cu fratele ei în Florida, pentru a scăpa de urmărirea reporterilor care încercau să facă o legătură între ea și asasinarea lui Bugsy. A făcut o nouă tentativă de sinucidere, a patra în decurs de patru luni. Pe măsură ce depresia i se aprofunda, bea tot mai mult, ceea ce îi înmulțea atacurile de furie și îi sporea instabilitatea. Joey Epstein, temându-se de jurnalul ei, care cuprindea secrete senzaționale despre mafie, continua să o întrețină.

În februarie 1950, Virginia s-a îndrăgostit de instructorul austriac de schi Hans Hauser, suspectat de a fi simpatizant nazist. Nouă luni mai târziu, s-a născut fiul lor, Peter. În 1951, ea a fost convocată să depună mărturie în fața Comisiei Kefauver de investigare a crimei organizate. A compărut, pentru că nu avea încotro, dar a mințit și a indus în eroare anchetatorii, negând că ar fi fost vreodată implicată în crima organizată. L-a protejat pe Joey Epstein și a atribuit resursele ei financiare darurilor primite de la prieteni.

Dar Virginia nu a scăpat nepedepsită. Departamentul de Finanțe a urmărit-o pentru evaziune fiscală, obligînd-o să își vândă casa, mobila, bijuteriile pe care nu reușise să le treacă fraudulos peste graniță în Mexic, inclusiv 144 de perechi de pantofi. După aceea, a călătorit în Mexic cu pașaport austriac și s-a jurat să nu se mai întoarcă niciodată în Statele Unite unde fusese „persecutată de șobolanii ăia din Washington”.

„Ăia sunt adevărații gangsteri ai lumii și în inima mea nu există iertare pentru cei care mi-au făcut rău.”

„Șobolanii din Washington” nu au lăsat-o în pace. În 1954, când trăia în Europa cu Hauser, Virginia a fost condamnată pentru evaziune fiscală în valoare de 80180 de dolari. Afișele care anunțau că este căutată puteau fi văzute pretutindeni, astfel că ajunsese să fie ostracizată chiar și în Europa.

Dea lungul anilor, starea de sănătate a Virginiei s-a deteriorat. S-a despărțit de Hauser și s-a mutat cu fiul său Peter într-o umilă casă cu camere de închiriat, la Salzburg. Gîndindu-se la fosta sa viață de amantă mafiotă, ea ia spus cu amărăciune lui Dean Jennings, care scria o carte despre Bugsy Siegel: „Cunosc sute de femei americane întreținute de bărbați. De ce nu își plătesc impozitele? Dacă au de gând să mă bage în închisoare, de ce nu procedează la fel și cu ele?”

În 1966, săracă și nefericită în Europa, întreținută de fiul său în vârstă de cincisprezece ani, Virginia a încercat să își negocieze un aranjament de întoarcere acasă, în schimbul indulgenței justiției. A mai cerut bani și de la vechii ei tovarăși mafioți, amenințând că în caz contrar va preda autorităților notițele ei incriminatorii.

Virginia și-a petrecut ultimele zile la Napoli, unde s-a dus să îl preseze pe Joey Adonis să îi dea o sumă mare de bani. Adonis a pretins apoi că a dat curs cererii ei de a face sex. Dimineaua, după ce au luat micul dejun împreună, el ia dat zece mii de dolari în bancnote americane de câte o sută de dolari, și a sărutat-o de rămas bun. A doua zi, doi pietoni îngroziți au găsit cadavrul Virginiei. Poliția locală a raportat că murise după ce înghițise otravă și lăsase un bilet de adio.

În ultimii ani, o biografie a Virginiei Hill a pus în discuție circumstanțele morții ei. Andy Edmonds, care a luat mai multe interviuri pentru această biografie, emite teoria că ea ar fi fost ucisă de gealații lui Adonis. De asemenea, și Joey Epstein era implicat în această afacere. Asasinii au dus-o cu mașina pe o cărare nebătută, i-au băgat pe gât cu forța somnifere și au abandonat-o în stare de inconștiență, când era aproape moartă. Mafia conspirase să se descotorosească de femeia care fusese cândva atât de puternică.

Virginia Hill era prea celebră pentru a muri în obscuritate. Dispariția ei a produs agitație, presa și publicul amintindu-și-o cum fusese ea cândva, strălucitoare și superb învesmântată, rea de gură și ireverențioasă, o mașină de sex care iradia putere și o fântână nesecată de bani gheață. Dar, mai ales, își aminteau că fusese puternică în lumea sălbatică și periculoasă a mafiei.

Toate aceste mărturii erau exacte, mai ales cea referitoare la statutul unic al Virginiei, de confidentă de încredere și de colegă a unora dintre cei mai răi și necruțători criminali ai Americii. Din multe puncte

de vedere, ea reușise să obțină un fel de independență, conferită de confortul unui trai decadent. Dar independența ei depindea într-atât de Joey Epstein și alți șefi mafioți, încât orice împotrivire însemna moartea. Virginia a înțeles acest lucru și s-a răzvrătit numai în probleme minore. A fost ucisă atunci când a uitat și a încercat să-și amenințe foștii colegi și amanți.

Fericirea și succesul Virginiei au alternat aproape mereu cu nefericirea, ea făcând dese tentative de sinucidere. Avea depresii teribile, de înțeles pentru cineva care trăia pe muchie de cuțit. Viața ei strălucitoare și interesantă a fost de fapt mai mult o fațadă.

În ultimii ani ai existenței sale, Virginia ia purtat pică lui Epstein, pe care îl învinuia că a introdus-o pentru prima dată în lumea crimei organizate. Dar, mai ales, era furioasă că nu o consiliase cu privire la nivelul impozitelor pe care trebuia să le plătească, o plângere banală din partea unei femei faimoase pentru independența ei.

Virginia a murit în sărăcie, trădată de un vechi amant, pe care nu îl iubise niciodată și probabil ucisă la ordinul vechilor prieteni și aliați. Aceasta a fost femeia care a inspirat multe alte fete să își caute norocul în lumea crimei organizate.

Arlyne Brickman

Arlyne Brickman

Arlyne Weiss s-a născut în 1934 în cartierul East Side din New York și a crescut devorând relatările ziarelor despre isprăvile Virginiei Hill, pe care un reporter o considera „femeia cu cel mai mare succes din America”. Tatăl lui Arlyne era un gangster bine situat, care încerca să o îndepărteze de lumea crimei organizate. Dar, încă de la vârsta de doisprezece ani, Arlyne se hotărâse să devină o mafiotă de talia Virginiei Hill.

Bunica lui Arlyne, Ida Blum, care avea o firmă de pompe funebre, încuraja ambiția fetei. Arlyne știa ce trebuia să facă: să arate bine, să fie suficient de inteligentă ca să păstreze tăcerea și să fie îndeajuns de bună la pat pentru a-și ține „băiatul” aproape. Răsplata pentru toate acestea aveau să fie darurile, un statut privilegiat și respectul.

Arlyne a crescut și a devenit o tânără înaltă și zveltă, cu un bust generos. Și-a pierdut virginitatea cu un văr tânăr, în mod secret și dureros, în salonul de pompe funebre al bunicii. După aceea, preferințele ei s-au dreptat spre bărbații mai vârstnici, pentru a vedea în ce măsură sexul cu ei era mai agreabil. Seara, ea și alte trei prietene mergeau încet cu mașina, agățând bărbați.

Tot ce citise Arlyne vreodată se rezuma la articolele despre Virginia Hill. Ia făcut următoarea mărturisire biografiei sale, Teresa Carpenter: „asta era o cucoană care reușise de-a binelea”. Lui Arlyne i se părea că cea mai impresionantă realizare a Virginiei a fost faptul că fusese acceptată ca unul dintre bărbați. După mama, Arlyne era evreică, dar prefera mafioți italienii, căci i se păreau mai romantici și mai interesați. Primul ei „băiat” a fost Tony Mirra, un criminal plătit din clanul Bonanno. Timp de câteva săptămâni depri-mante, Tony a ignorat-o. În cele din urmă, a invitat-o la o plimbare în Cadillacul lui negru cu uși galbene, și-a trecut mâinile peste coapsele și sânii ei, apoi ia împins fața peste prohabul său desfăcut. Când ea s-a împotrivit, el ia spus pe un ton acuzator: „Nu ești bună decât să stârnești, nu și să

practici sexul oral".

La numai paisprezece ani, Arlyne a devenit amanta lui Tony. El îi dădea bani, iar ea transmitea plicuri și pachete asociaților lui. De fiecare dată când era „la datorie”, se îmbrăca îngrijit și se acoperea cu o capă din blană de vulpe, în stilul Virginiei Hill. Faptul că părinții ei nu îl priveau cu ochi buni pe Tony îl făcea și mai dezirabil pentru ea, eforturile lor de a o ține departe de el sau de alți gangsteri la fel de răi dovedinduse zadarnice.

După Tony a urmat boxerul italian Al Pennino, pe care l-a întâlnit în compania lui Rocky Graziano, încă de pe atunci un pugilist promițător. Chiar înainte de un meci de box, părinții ei au trebuit să o smulgă cu forța din camera de hotel a lui Al Pennino. Incidentul l-a afectat atât de tare pe Pennino, încât a pierdut meciul. Arlyne s-a învinovățit pe sine pentru acest lucru și a furat bani de la tatăl ei pentru a compensa paguba suferită de Al. Dar mama și frații lui Al nu o plăceau, iar Al ajunsese să-i ceară mereu bani. Curînd, ea se satură de el și de vizitele sale la „casa macaronarilor”.

Următorul amant al lui Arlyne a fost prietenul tatălui ei, Nathaniel „Natie” Nelson, un fabricant de confecții cu legături în lumea crimei organizate. Natie era cu trei decenii mai bătrîn decât ea, se îmbrăca extravagant, strălucea de bijuterii și rivaliza cu Bugsy Siegel în privința înfățișării. Până să îl seducă, la casa lui de pe plajă, Natie îi ignorase avansurile.

Scurta partidă de sex, care a avut loc pe un șezlong, a însemnat pentru Natie începutul unei povești de dragoste pasionale. A acoperit-o pe Arlyne cu daruri și bani. Dar firea lui posesivă și aluziile acestuia la o eventuală căsătorie au alarmat-o atât de tare, încât ea a pus capăt relației, însă Natie a recucerit-o cu ajutorul unei brățări cu diamante și datorită sprijinului financiar acordat bunicii ei. De asemenea, a încetat să mai pomenească despre căsătorie.

Arlyne a renunțat la școală pentru a deveni manechin la un magazin de confecții. Adesea își petrecea noaptea în apartamentul luxos al lui Natie, într-o sâmbătă dimineată, în clădirea unde locuia Natie, ea a trecut pe lângă Jimmy Dole, un bine cunoscut gangster. Apoi l-a găsit pe Natie în hol, cu o gaură de glonț în frunte. Îngrozită, a fugit fără să spună nimic. Jimmy Dole a convocat-o la o întâlnire. Arlyne și-a luat inima în dinți, cu aplombul Virginiei Hill, și s-a dus la întâlnirea cu moartea. Dar Jimmy nu voia decât sex, rapid și dur. Arlyne avea să se conformeze. După aceea, Jimmy și-a aprins o țigară și ia spus: „Ieși dracu' de aci. Te chem io.”

Din acel moment, Jimmy a început să o folosească pe post de sclavă sexuală, împărțind-o cu asociații lui. Arlyne suporta în tăcere, prea înspăimîntată să le spună părinților. Dar slăbise atât de rău și plîngea atât de des, încât ei au trimis-o la un psihiatru, care, în cele din urmă, ia smuls secretul și l-a împărtășit părinților. Tatăl ei a mers la Jimmy. În schimbul tăcerii ei cu privire la ceea ce știa despre moartea lui Natie Nelson, el a acceptat să nu se mai vadă cu ea.

În sfârșit, la adăpost, Arlyne se refăcea. L-a întâlnit pe Norman Brickman, cu care s-a și căsătorit. Era un tip mai în vârstă, atrăgător, care tocmai divorțase. Privind înapoi, Arlyne crede că a acceptat cererea lui în căsătorie doar pentru a se mărita înaintea surorii ei, care era mai conservatoare, mai tânără și plină de succes. Mariajul lui Arlyne nu a fost fericit. Norman părea imposibil de mulțumit în privința hainelor călcate de ea, a mâncării gătite de ea sau a curățeniei pe care o făcea în casă. În ciuda eforturilor sale de a-l satisface din toate punctele de vedere, Arlyne nu a reușit. S-au despărțit, ea luînd-o cu sine pe micuța lor fiică, Leslie. A început să se întâlnească și să se culce cu bandiți mărunți, foști prieteni ca Tony Mira și alții, mai noi. Arlyne își punea speranțe în aceste relații. „Cu un mafirot care avea clasă, ieșezi de câteva ori. Făceai sex oral în mașină, îți cumpăra câte o bijuterie. Sau îți dădea câteva hârtii de o sută de dolari: «Uite, i-ați și tu o rochie».”

Dar cel mai recent bărbat al ei, un mafirot greu pe nume Joe Colombo, pretindea sex și nu oferea nimic în schimb. „Cu el e cea mai nașpa partidă de sex din lume!”, se confesă Arlyne indignată, unui băiat mai generos.

Cu timpul, Arlyne a devenit o femeie de încredere pentru toate familiile importante: clanul Gambino,

clanul Genovese, clanul Bonanno. Viața cu asemenea oameni era ca un montagne russe, o cursă a fricii (odată, trei țipi au violat-o în biroul unui club de noapte) presărată cu mari câștiguri bani.

Arlyne a trăiat așa ani de zile. Apoi l-a întâlnit pe Tommy Luca. Acesta, în ciuda antisemitismului său, o numea în public „jidancă netrebnică”, a făcut-o femeia lui și a instalat-o împreună cu Leslie într-un apartament. Dar viața cu Tommy era deprimant de casnică. Arlyne trebuia să gătească la nesfârșit mâncare italienească pentru mafioți care o ignorau în timp ce discutau afacerile găștii. Tommy o acoperea cu bijuterii, dar, de fiecare dată când avea nevoie de bani, ceea ce se întâmpla adesea, îi lua înapoi darurile și le amaneta.

Tommy o și bătea, des și tot mai brutal. Odată, în timp ce zăcea în nesimțire pe podea, a violat-o. Apoi ia reproșat că l-a făcut să fie atât de rău și ia promis că putea conta mereu pe el. Ca în toate cazurile de violență domestică, și Arlyne interpreta brutalitatea lui drept pasiune, și remușcărilor ulterioare, drept iubire. Încerca din răsuputeri să îi facă pe plac, mergând până acolo încât se îngrășase și își vopsise părul negru, pentru a semăna cu o italiancă.

Relația se deteriora pe măsură ce se intensifică. Arlyne era de foarte mare ajutor în afacerea lui Tommy, așa că presupunea că el nu s-ar fi putut lipsi de ea. În același timp, furniza informații gangsterilor rivali, ca un fel de poliță de asigurare pentru ea însăși. Când au fost amândoi arestați pentru pariuri ilegale, Tommy ia ordonat să ia totul asupra ei, deoarece pedeapsa pentru ea era mult mai blândă decât pentru el. Arlyne își asumă întreaga responsabilitate, pledă pentru clemență și primi eliberarea condiționată și o amendă de două sute de dolari.

Anii treceau. Arlyne ajunsese la cheremul unui cămătar pe care nu îl putea plăti. Deveni informatoare oficială a poliției după ce află că rechinul ei cămătar plănuise s-o ucidă. Vreme de peste un deceniu, ea a ținut o agenție de pariuri și a vândut heroină împreună cu Tommy Luca. În tot acest timp, ea purta microfon și înregistra conversațiile mafioților. În 1986, într-un proces lung și greu, a depus mărturie în favoarea acuzării și a distrus coloana vertebrală a operațiunii mafioate a lui Colombo. Apoi, în cadrul programului federal de protecție a martorilor, a părăsit Coasta de Est pentru a începe o nouă viață în Florida.

Încă din adolescență, Arlyne Weiss Brickman a avut-o ca model pe Virginia Hill, însă realizările ei nu sau comparat din nici un punct de vedere cu cele ale faimoasei sale predecesoare. Nu a primit niciodată mari sume de bani și nici nu s-a bucurat de respectul asociaților ei mafioți, care erau antisemiți. Spre deosebire de Virginia, care nu a avut copii în timpul asocierii sale cu mafia, Arlyne și-a crescut fiica într-un mediu domestic atât de violent, încât la un moment dat Leslie l-a atacat pe unul din prietenii lui Arlyne cu un cuțit de măcelărie. Când Leslie a devenit dependentă de heroină, Arlyne a refuzat să sisteze vânzarea acestei substanțe. Pe de altă parte, Arlyne a reușit să rămână în viață, și nu total nemulțumită de realizările sale. Dar acum trăiește într-o siguranță precară, cu puțini bani și fără a se bucura de respect. În cele din urmă, Virginia Hill s-a dovedit a fi un fals model.

Sandy Sadowsky, Georgia Durante și Shirley Ryce

Sandy Sadowsky

Georgia Durante

Shirley Ryce

Ca și Arlyne, Sandy Sadowsky și Georgia Durante au fost niște manechine care au devenit amante, apoi soții de mafioți. Sandy, o animatoare din Las Vegasul anilor '50, o admira profund pe Virginia Hill. Ca adolescentă, a privit-o (la un televizor alb-negru cu diagonala de 20 cm), mărturisind în timpul anchetei Kefauver. „Acolo era în rochia ei neagră decoltată și pălăria neagră cu boruri largi, în ochelari de soare cu o jachetă de vulpe argintie drapată pe umeri. Notorie, plină de farmec, misterioasă... Am crezut că este senzațională”, își amintește Sandy.

Atât Sandy, cât și Georgia au experimentat viața dezordonată a mafioților. Iubiții lor l-au dăruit haine și bijuterii scumpe, pe care, apoi le-au recuperat când au rămas fără bani. Odată, în timp ce Sandy lua masa cu Bernie Barton, proprietarul clubului de noapte, un prieten al bosului Meyer Lansky, li s-a alăturat. Din întâmplare, Bernie îi întinse, acestui, o hârtie semnată și cheile mașinii. „Ai bani pentru un taxi, nu-i așa, iubito?” a întrebat-o pe Sandy. Tocmai semnase trecerea mașina lor în proprietatea lui Lasky, pentru achitarea unei datorii la jocurile de noroc.

Multe amante și soții ale mafioților se confruntă cu problema insuficienței banilor, astfel că securitatea financiară este la fel de incertă ca și alte aspecte ale existenței lor. (Bernie a trebuit să obțină aprobarea ofițerului său de eliberare condiționată înainte de a se putea căsători cu Sandy.)

Atât Sandy, cât și Georgia au fost martoriele unor cazuri de violență criminală care fac parte din profesia partenerilor lor. Odată, Sandy a sosit acasă unde a găsit un necunoscut cu o gaură de glonț în umăr, al cărui sânge îi îmbibă cuvertura de pat albă personalizată, cusută manual, și care se scurgea pe covorul albastru-pal din cameră. Bernie i-a ordonat lui Sandy să-l ajute să scoată glonțul. A duce bărbatul la spital, este exclus, a comentat el. Sandy, zdruncinată, l-a ajutat pe Bernie în timp ce acesta tăia în carnea omului, neanesteziat, ce țipa de durere, cu un cuțit de bucătărie; a extras glonțul pe care l-a aruncat apoi la toaletă. După aceea, Bernie a mâncat calm un covrig prăjit cu cremă de brânză, roșii și ceapă roșie.

Experiențele Georgiei au fost mai rele. Proprietarul, frumos și strălucitor al clubului de noapte, Joe Lamendola, cu care s-a căsătorit în cele din urmă, a fost brutal de la început. Georgia a privit cum el și asociații săi loveau cu picioarele, un bărbat care zăcea pe jos, pledând pentru viața lui, înainte ca aceștia să-l împingă într-un portbagaj. Când Georgia l-a întrebat, cu lacrimi în ochi, pe Joe despre incident, el a plesnit-o în repetate rânduri, până când ea, a fost de acord că nu văzuse nimic și că nu v-a spune nimic. „Să nu mă mai chestionezi vreodată, niciodată! Cine naiba ești tu să mă întrebi?” a urlat Joe.

La fel ca Virginia și Arlyne, Sandy și Georgia au fost victime ale unor bătăi repetate. Georgia a devenit o soție clasică bătută. Sandy a fost etichetată „Proastă. Cățea. Gunoi. Geantă de duș proastă” când iubitul ei, uneori fermecător, a încercat să mănânce prima masă pe care i-a pregătit-o: friptură carbonizată și cartof copt pe jumătate crud. A trântit mâncarea și farfuriile pe perete, apoi a lovit masa și pereții și i-a aruncat insulte.

Ambele femei au fost dominate și controlate, până la cel mai mic aspect al vieții, inclusiv machiaj, coafură, îmbrăcăminte, prieteni, activități. O altă problemă a fost sarcina. După cum a descoperit Sandy, băieții din organizație își urăsc amantele care rămân însărcinate. După ce a încercat în secret diferite modalități de a scăpa de făt, inclusiv dușul cu Lysol, Sandy i-a mărturisit lui Bernie sarcina. El a învinuit-o pentru prostia ei și s-a considerat ghinionist pentru că lăsase gravide toate femeile cu care se culcase. Când Sandy s-a apărat și ia spus că folosisese metoda calendarului, așa cum fac catolicii, Bernie a strigat la ea: „Nu ai observat niciodată că ăștia au câte douăzeci de copii?”

În anii '60, experiențele canadiencei Shirley Ryce au coincis cu cele ale lui Sandy, ale Georgiei și ale lui Arlyne, pentru că a devenit informatoare. Spre deosebire de aceste femei, însă, Shirley era deja căsătorită. Mamă tânără și soție plictisită, și-a început „cariera” de amantă târziu, la douăzeci și trei de ani, cutreierând barurile din orașul său natal, Hamilton, o așezare industrială de la periferia capitalei Toronto. S-a simțit atrasă de Rocco Papalia, unul dintre conducătorii clanului Papalia. El a făcut sex cu ea la a treia întâlnire, în apartamentul fratelui său. Nu voia să o ducă la el fiindcă acolo o primea pe logodnica sa,

care îl vizita adesea.

Făceau sex într-un stil destul de conservator. Spre deosebire de alți mafioți americani, cei din clanul Papalia disprețuiau sexul oral, considerându-l pervers și dezgustător. Când Shirley ia atins organul cu buzele, Frank Papalia, fratele mai mare al lui Rocco (căruia Rocco ia trimis-o când s-a plicisit de ea) a refuzat să o sărute fiindcă se simțea murdărit. Nici măcar nu a putut sta la masă alături de o femeie care făcuse un lucru atât de respingător. Shirley a tras concluzia că revoluția sexuală nu se produsese și în rândurile gangsterilor italieni.

La fel de conservatori erau și în privința căsătoriei. Shirley a dedus că Rocco se căsătorise când a observat că se mai îngrășase puțin, fiindcă soția îi gătea. Știa bine că nu trebuie să pună întrebări despre neveste sau să se asigure dacă Rocco (și mai târziu Frankie) o iubea, și nici nu avea voie să facă scene de gelozie.

Trebuia să își accepte statutul de amantă a gangsterului, să fie drăguță, distractivă și, la cererea lui Rocco, să facă sex cu câte un asociat al acestuia. La o întâlnire, Shirley își dădu seama că se culcase cu vreo opt sau nouă dintre mafioții prezenți. „Cei asta, o reuniune a clubului nostru?“, avea să spună Rocco în glumă.

În schimb, fiindcă îi servea pe băieții lui Papalia, Shirley primea cadouri, bani și, după ce și-a părăsit soțul, o slujbă la clubul Gold Key, deținut de clanul Papalia. În calitate de gazdă, ea funcționa pe postul de consilier și mentor al fetelor. Le învăța pe tinerele aspirante că mafioților le plăceau fetele îmbrăcate cu gust, preferabil în rochie. Nu aveau voie să vorbească urât în societate, dar li se permitea acest lucru atunci când erau între patru ochi cu cineva. Trebuia să aspire la o aparență de rafinament, să bea tărie în loc de bere, să poarte bijuterii clasice în loc de gablonțuri stridente și să se rezume doar la sexul normal. „Trebuia să îmi imaginez aceste lucruri pentru ca (sexul) să fie interesant“, își amintește ea mai târziu. „Nu am avut niciodată orgasm cu mafioții; nu am cunoscut vreodată o asemenea experiență în relația cu ei.“

Amantele mafioților care dau interviuri sau scriu despre experiența lor trecută recunosc faptul că au fost mereu lipsite de orice putere. Într-un fel de analiza feministă a promiscuității ei, Shirley Ryce argumentează că făcând ceea ce fac și bărbații puternici, încerca să pună mâna pe ceea ce păreau a fi hățurile puterii. Acum, Georgia înțelege că a fost victima clasică a violenței familiale, la fel ca Arlyne și Virginia. Multe dintre aceste femei confundă posesivitatea cu iubirea, violența cu pasiunea, și cad într-o cursă de coșmar, trecând de la o relație infernală la alta.

O femeie care încearcă să-și unească soartă cu nelegiuții ce subminează valorile sociale trebuie, în primul rând, să ignore legea și standardele morale ale societății. Trebuie să adopte și să conserve valorile asociaților ei din lumea interlopă. Este adevărat că lumea interlopă oferă câteodată unor femei mai mult decât ar putea ele obține în lumea corectitudinii și a legalității. În primul rând bani și bunuri, însă acestea coexistă cu pericolul și violența. Femeile gangsterilor plătesc un preț mare, care include pierderea respectului de sine, distrugerea familiei și o mare insecuritate personală, ce poate dura toată viața.

Păpușile Kremlinului

Guvernele totalitare iau adesea forma unui banditism instituționalizat, care amintește de crima organizată din lumea interlopă. Afirmația este valabilă îndeosebi în cazul oficialilor de rang înalt, care fac abuz de putere pentru a obține controlul absolut asupra femeilor pe care le doresc din punct de vedere sexual. Concludentă în acest sens este povestea lui Lavrenti Pavlovici Beria, un țăran gruzin care a urcat în ierarhia Partidului Comunist, devenind ministrul de Interne al Uniunii Sovietice în 1938, adică șeful poliției secrete. După lustrarea din poliție, Beria a instituit un regim de teroare, cu torturi și gulaguri, respectiv lagăre de muncă silnică.

După moartea lui Stalin, Beria a fost judecat și ulterior executat – în 1953. La un moment dat,

pe parcursul procesului, un procuror s-a referit la cele nouă liste care conțineau numele a șaizeci și două de femei, 1-a întrebând dacă erau amantele lui:

— Da, a răspuns Beria, majoritatea.

— Și avea sifilis? a fost întrebare.

— Da, dar se tratase.

— Ce avea de spus despre fetița de paisprezece ani pe care o violase și care îi nascuse un copil?

— Nu a fost viol, a protestat Beria. Fata consimțise să facă sex cu ea.

Una dintre amantele lui Beria a fost o tânără dentistă gruzină, pe nume Vera. Vera era o femeie serioasă, înaltă și zveltă, cu ten întunecat și ochii negri, își practica meseria în pușcăria Lubianka, unde locuia într-un mic apartament. Beria o vizita acasă ori de câte ori avea chef, forțând-o să-i fie complice la torturarea prizonierilor. Un paznic escorta victima în cabinetul Verei, aparent pentru un control de rutină. Dar, de îndată ce omul deschidea gura, paznicul îl lega de scaun și îl interoga în timp ce Vera săpa cu freza în gura lui până când prizonierul înnebunit de durere făcea semn din cap, acceptând să mărturisească. Un autor antistalinist nu a rezistat mai mult de cincisprezece minute înainte de a se recunoaște vinovat pentru toate capetele de acuzare împotriva lui.

În cazul în care Vera nu era la fel de perversă ca și Beria, relația sa cu el trebuie să o fi torturat în aceeași măsură în care ea îi chinuia pe prizonierii din scaun. Poate că pe unii îi și cunoștea, poate chiar simpatiza cu „erezile” lor. Poate că țipetele lor de durere o urmăreau zi și noapte, iar apartamentul său de la Lubianka nu îi oferea prea multă consolare. Vera nu putea scăpa de Beria și de amintirile sale.

Lavrenti Beria a reprezentat unul dintre cele mai cumplite exemple de banditism politic. Pentru că se bucura de încrederea lui Stalin, era deopotrivă periculos și puternic și își exercita această putere pentru a subjugă femeile pe care le dorea. El se folosea de aparatul de stat, creat după atâtea lupte sângeroase pentru a garanta drepturile cetățenilor și egalitatea femeilor, ca de un instrument de procurat femei pentru propria plăcere sexuală. Stalinismul, personificat de Beria, a încălcat egalitatea sexelor, un concept care se găsea în chiar miezul ideologiei comuniste și, o dată cu aceasta, a trădat și o mulțime de femei care înainte erau principiale și pline de speranță.

Tovarășele lui Castro

Aproape două decenii mai târziu, și pe alt continent, președintele cubanez Fidel Castro a introdus o formă mai pură de comunism, deși castrismul timpuriu s-a folosit de metode staliniste: activiști zonali operau ca organizații de spionaj în toată țara, studenții erau încurajați să își toarne părinții sau profesorii eretici, homosexualii reprezentau ținta violenței, drepturile omului erau încălcate. Cei care erau împotriva regimului instaurat de Castro, fie ei doar suspecți sau reali, erau supuși la tortură și încarcerări pentru perioade îndelungate. Aceste măsuri punitive au estompat realizările regimului lui Castro din domeniul egalității rasiale și de sex, al locuințelor, educației, sănătății și asistenței sociale.

Cuba, pe care Castro a eliberat-o de dictatură militară a președintelui Fulgencio Batista [Printr-o lovitură de stat militară din 1933, Fulgencio Batista a devenit conducătorul militar al Cubei, făcând cunoscut întregii lumi că el este cel care conduce țara din umbră. În 1944, cubanezii l-au înfrânt pe candidatul sprijinit de el la alegeri. În 1952, Batista recapătă puterea, păstrând-o până când revoluționarii lui Castro îl alungă de la conducere în 1959. Regimul lui Batista era faimos pentru corupția sa endemică și pentru asocierea lui intimă cu gangsterii americani.], era coruptă și represivă, cu o mică elită care dădea tonul în societate. Batista îi invitase pe mafioții americani să introducă jocurile de noroc în Havana. Meyer Lansky și alți lideri mafioți au construit cazinouri și cluburi de noapte atât de spectaculoase, încât viața de noapte din Cuba devenise faimoasă pentru exuberanța, vigoarea și hedonismul ei. Romul cubanez era dulce, tutunul bun, iar dansatorii cubanezi neîntrecuți.

Prostituatele, din familii de țărani săraci și disperați, care veneau cu miile la oraș, erau senzuale și tinere. Majoritatea celorlalte femei cubaneze care aveau o slujbă (9,8 % din totalul muncitorilor legali)

erau servitoare sau cerșetoare. Altfel, femeile lucrau în case, ca menajere fără plată, sau ca mici întreprinzătoare cu jumătate de normă, cu acte în regulă. Regimul lui Castro a făcut mari eforturi de a îmbunătăți situația. În virtutea nucleului său ideologic egalitarist, precum și datorită faptului că idei Castro personal respectă femeile și are încredere în ele, în 1974, el participat la toate ședințele congresului național al femeilor, care a durat cinci zile. Un an mai târziu, de Ziua Femeii, guvernul său a adoptat Codul familiei, care scotea în afara legii ocupația de menajeră și pe cea de prostituată, consfințind egalitatea tuturor cetățenilor cubanezi, femei sau bărbați, în fața legii.

Din punct de vedere social, Castro este un tradiționalist, atât prin felul care judecă femeile, cât și prin prisma așteptărilor pe care le are de la ele. În căsătoria sa cu Mirta Diaz-Balart, Castro a pretins o loialitate de tip aproape feudal, însă nu a ezitat să își sacrifice viața de familie pentru activitățile sale revoluționare. După divorțul de Mirta, a preferat să își ia amante în loc să se recăsătorească.

Faty Revuelta

Faty Revuelta

Fidel Castro

Pentru femeile lui Castro, a-1 iubi pe Castro-bărbatul era totuna cu a-1 iubi pe Castro-marele conducător. Încă de la începutul activității sale revoluționare, el a amestecat viața politică cu cea personală. Cea mai cunoscută amantă a lui, Naty Revuelta, a aflat toate aceste lucruri în mod neașteptat și dureros, lămurindu-se definitiv când deja alăpta copilul despre care credea că o va lega pentru totdeauna de tatăl acestuia.

Natalia Revuelta Clews s-a născut în 1925, cu patru luni înaintea lui del Castro. Mama ei, Natica, provenea dintr-o familie distinsă și avută, de ascendență britanică. Cu încrederea conferită de frumusețe, și urmând îndemnul inimii, Natica și-a sfidat tatăl și s-a căsătorit cu Manolo Revuel, un bărbat chipeș, dar alcoolic. Când Naty avea patru ani, părinții ei s-au despărțit. Tatăl ei a plecat departe, în provincia Oriente, dispărând aproape complet din viața fiicei sale.

Naty, o fată cu părul roșcat și ochi verzi, voluptuoși, era și mai frumoasă decât mândra ei mamă. A urmat un colegiu preparator din Philadelphia și cea mai bună școală americană din Havana. Toate cunoștințele ei se așteptau să repurteze un mare succes în societate. „E mai mult decât frumoasă, pur și simplu areje ne sais quoi”, spunea o colegă de generație.

Căsătoria lui Naty cu respectabilul și vârstnicul medic cardiolog Orlando Fernandez Ferrer, care se îndrăgostise de ea când ea fusese internată cu peritonită, a fost extraordinar de potrivită. La fel de oportună s-a dovedit și nașterea, la distanță de un an, a micuței Nina.

Dar, deși avea servitori harnici care îngrijeau eleganta ei casă, deși fiica sa era adorabilă, deși frecventa Clubul de tenis Vedado și își făcea cumpărăturile la cele mai scumpe magazine din Havana și deși avea o slujbă interesantă la compania petrolieră Esso Standard Oil, Naty nu era mulțumită.

Aceasta nu numai din cauză că soțul ei lucra prea mult și era prea rezervat, plictisind-o de moarte. În mod inexplicabil, această fiică a aristocrației cubaneze începuse să aibă simpatii revoluționare. În

1952, când generalul Fulgencio Batista a înlăturat de la putere guvernul, a sabotat alegerile în curs de organizare și a primit în schimb recunoașterea guvernului Statelor Unite, Naty a riscat să-și atragă mânia semenilor săi și a familiei, alăturându-se studenților revoluționari care militau pentru înfrângerea lui Batista.

Naty era serioasă și hotărâtă. Când mișcarea lui Castro avea nevoie de bani, ea o susținea din propriile economii. S-a alăturat Ligii Discipolelor lui Jose Martí, creând costume care copiau uniforme militare, pentru a deghiza oamenii lui Castro. Plină de îndrăzneală, a multiplicat cheia casei sale și a trimis două duplicate liderilor opoziției, pe al treilea punându-l într-un plic de hârtie de in, parfumat cu Arpege, de la Lancom, și trimițându-l lui Castro.

Cheia de la casa lui Naty era și cheia de la inima ei. La ceva distanță de la primirea acestui zălog de iubire din partea vivacei sale suportere din înalta societate, Castro și-a făcut apariția la ușa ei, într-o cămașă tradițională curată și scrobită. Au vorbit, sau mai bine spus Castro a vorbit, chiar și după ce Orlando s-a întors de la serviciu. Discursul său despre opoziția lui la rezistența pasivă a fost atât de emoționant, încât Orlando și-a golit buzunarele și ia donat câștigul din ziua respectivă. Naty l-a condus pe Castro la ușă.

„Dacă ai nevoie de ceva, contează pe mine”, ia spus ea cu seriozitate. Fiica ei, care avea să se nască mai târziu, a scris că Naty nu-și dădea seama „că fața ei, talia zveltă, statutul social accelerau bătăile de inimă ale bărbaților... (între ea și Fidel) s-a stabilit imediat o conexiune, iar restul lumii a încetat să mai existe”.

Naty era deja îndrăgostită și, într-un fel, și Castro. Soțul lui Naty era devotat și bun la suflet, însă dependent de muncă și nepăsător față de plictisul energice sale soții. Și, oricât ar fi încercat să nu-l compare cu înaltul, chipeșul și carismaticul Castro, Orlando părea scund și neatrăgător, cu capul său în formă de ou.

În afara casei, Naty și Fidel și-au asumat rolul de colaboratori politici. A refuzat invitația ei la clubul Vedado, dar ea a acceptat să-l însoțească într-un marș de protest. Răspunzând la îndemnul frenetic al studenților, el și-a croit drum până la platformă și a preluat comanda. În timp ce-și croia drum prin mulțime, a prins-o de mână pe Naty și a tras-o după el. Nu a contat că Naty s-a strecurat în casă, târziu în noapte. Orlando era încă la spital, iar doica Ninei o culcase pe fetiță.

Curînd, Castro a început să folosească aproape zilnic cheia de la casa lui Naty, transformîndu-i căminul în cartierul general unde planifica atacul asupra garnizoanei Moncada. Înainte să plece, ia spus lui Naty că îi era greu să o părăsească. „Vreau să știi că tu ai un altar în inima mea”, ia mărturisit el.

În zorii zilei în care era plănuțit atacul, Naty a distribuit manifestele lui elitei politicienilor, ziariștilor și editorilor de presă. Dar la radio s-a transmis știrea îngrozitoare că armata de lepădături a lui Castro fusese înfrîntă. Castro fugise în zona de deal, iar jumătate dintre oamenii săi fuseseră luați prizonieri, torturați și executați. Naty era distrusă. Dar nu putea să spună nimic, așa că nu a protestat când Orlando ia propus să ia prînzul la Country Club și apoi să meargă la plajă. Fidel a fost arestat, fiind unica persoană, în afara liderilor militari, care știuse despre atacul de la Moncada, Naty se temea că în orice clipă ar fi și ea arestată. Mama ei, căreia îi mărturisise totul, era așa deja îngrijorată, încât părul ei aspru a început să se subțieze și să se netezească. Nimeni nu a făcut vreo dezvăluire despre complicitatea lui Naty, așa că a continuat să se bucure în libertate de viața sa plăcută. Fidei a fost condamnat la cincisprezece ani de pușcărie. A stat după gratii numai douăzeci de luni, care au fost pentru Naty cele mai fericite, dintr-un anumit punct de vedere: gratiile țineau restul lumii la distanță de Fidel, dar această constatare avea să o facă mai târziu. Pentru prima și ultima Fidel depindea de ea și era îndrăgostit până peste cap. Noua misiune a lui Naty a fost să îi furnizeze lui Fidel tot ce dorea, să se facă indispensabilă lui și, spera ea, să îl lege de ea pentru totdeauna, "I-am pachete întregi cu cărți și mâncărurile care îi plăceau. Fidel știa totul și-i binecuvînta dărnicia, precum și profunzimea intelectului. Pe măsură ce scrisorile lor deveneau tot mai intime, transformîndu-se în tirade de îndrăgostiți, frumoasa nevastă plictisită renăștea la viață, scrisorile

tale îmi dau hrană pentru suflet... ajută-mă să-mi cunosc sentimentele... și să-mi liniștesc spaimele", îi mărturisea ea. Fidel, neobosit și inteligent, a propus un proiect de cercetare comun din domeniul literaturii universale. Ei citeau împreună, discutau și analizau de la Bâciul deșertăciunilor al lui Thackeray, până la Capitalul și la Razor's Edge (Pe muchie de cuțit) al lui Somerset Maugham. „Al tău pe fiecare pagină. În fiecare frază. În fiecare cuvânt”, exclama Fidel. „Vreau să împărtășesc cu tine toate plăcerile pe care le găsesc într-o carte. Nu înseamnă asta că ai pătruns în intimitatea mea și că astfel nu sunt singur niciodată?” Sau: „partea din tine care îmi aparține mă însoțește întotdeauna, și așa va fi mereu”; începu să-și încheie scrisorile cu „Te iubesc foarte mult”.

În timp ce schimbul lor de scrisori continua, Fidel îi atribuia lui Naty un intelect înalt și originalitate, ceea ce îi sporea receptivitatea. Dar când ea descoperi că nu era singura cu care Fidel corespundea, condeiul ei (care de fapt era un stilou scump, Smith Corona, pe care îl folosea la birou) deveni otrăvitor din cauza geloziei. „Nu știi să iubesc când nu sunt iubită”, scria ea furioasă. „Cine altcineva pe lumea asta mă cunoaște mai bine decât tine? De când am început să-ți scriu, nu mai am nici un secret. Inima mea e ca o carte deschisă pentru tine.”

Cu cât se intensifica pasiunea lor epistolară, cu atât mai mult își detesta Naty viața duplicitară. Dar șio justifica, într-un fel. Avea inima suficient de mare, pentru a încăpea în ea iubirea pentru Fidel, cea pentru Orlando, cea pentru Nina, și chiar pentru mama ei dificilă și reacționară. Dar Fidel nu își făcea astfel de probleme, îi scria epistole binevoitoare soției sale devotate, dar apolitice, Mirta Diaz-Balart, care se chinuia să îl crească singură pe micul lor Fidelito, fără nici un fel de sprijin din partea soțului ei închis. De la distanță, Fidel își impunea punctul de vedere în privința dietei fiului său, precum și a altor detalii casnice, împărtășindu-i Mirtei viziunea sa despre politica cubaneză. În relația sa cu Naty nu a manifestat nici un fel de sentiment ambivalent (și probabil că nici nu se simțea ca atare) și, cu atât mai puțin, vreunul de vinovăție cu privire la relația lor, iar pe Mirta o menționa doar în treacăt. De exemplu, când Mirta se certa cu sora lui, Lidia, Fidel i se destăinuia lui Naty spunându-i că avea să le reproșeze judecătorilor faptul că l-au închis numai pentru cincisprezece ani în loc să-i asigure liniștea măcar vreo douăzeci de ani.

Naty nu s-a simțit niciodată amenințată de Mirta. De fapt, însăși existența ei, ca și încarcerarea lui Fidel îl țineau pe acesta la distanță de potențiale rivale necășătorite și fără copii. Naty se străduia să comunice cu Mirta, pe care o vizita frecvent, apoi îi scria lui Fidel pentru ai lăuda soția. Ulterior, Naty s-a împrietenit și cu mama lui Fidel și cu fratele acestuia, Raul.

Pasiunea lor epistolară dura de aproape un an când un funcționar de la închisoare a încurcat fără să vrea sau din răutate scrisorile și ia trimis-o lui Naty pe cea destinată Mirtei și invers. Naty nu a făcut decât să returneze misiva lui Fidel, dar Mirta, scandalizată și rănită, a deschis scrisoarea destinată lui Naty și și-a dat seama că soțul care îi adusese atâta nefericire era îndrăgostit de altă femeie.

Mirta se duse furioasă la Naty și o amenință că va face scandal dacă va continua să comunice cu el. La început, Naty nu sesiză pericolul pe care îl prezenta atât pentru ea, cât și pentru Fidel, și îi ceru să domolească temerile și durerea Mirtei. „Nu te îngrijora, pentru că nu există o soluție în viață”, îi scria ea.

Fidel adecis să înceteze corespondența cu ea: “Chestiunile private de prea mare interes pentru el, îl făceau să înceteze corespondența”, îi reaminti el. Naty, dominată de iubirea care i-o purta, a refuzat să se identifice cu o „chestiune”. Nici nu a înțeles că, exprimându-și gratitudinea pentru tot ce a făcut pentru el, Fidel încerca să stingă vâlvătaia pasiunii lor. Castro avea nevoie în continuare de cărți, așa că, prin sora lui, trimitea lui Naty liste impersonale, în scrisori necompromițătoare. Scandalul marital izbucni, în cele din urmă, fără ca Naty să fie implicată. La 17 iulie 1954, s-a transmis la radio știrea că Ministerul de Interne a concediat-o pe Mirta. Era prima dată când Fidel auzea că ea lucra pentru guvernul Batista, pe care el îl disprețuia. Fidel, cu un amestec de neîncredere și furie, după cum îi scria el unui prieten, considera buletinul de știri ca „o mașinațiune îndreptată împotriva mea, cea mai lașă, cea mai indecentă și mai intolerabilă.”

„Miza constă în prestigiul soției mele și în onoarea mea.”

Lidia, ia confirmat curînd că relatarea era adevărată. Cîteva zile mai tîrziu, Mirta, care suferise enorm, ceru divorțul. Fidel contra-atacă divorțul. „Știi că am o inimă de oțel și că voi fi demn pînă în ziua morții mele”, o asigură el pe Lidia. Mirta, la fel de demnă, a părăsit definitiv Cuba, revenind doar cu ocazia vizitelor anuale pentru a-l vedea pe Fidelito, a cărui custodie fusese încredințată tatălui, la insistențele acestuia.

Naty aștepta cu încordare eliberarea lui Fidel la amnistia promisă de Batista. Probabil că Fidel încă nu își dădea seama că atracția lui pentru Naty se datora faptului că ea fusese legătura lui cu lumea, curierul lui, și încă unul interesant și dezirabil. Fidel o folosea pentru a obține cărțile pe care le dorea; asta a rămas din pasiunea sa ", scrie Wendy Gimbel, care a petrecut un timp considerabil cu Naty în timp ce cerceta Havana Dreams, cartea sa despre cele patru generații ale familiei lui Naty.

Înainte de zori, în dimineața eliberării sale, Naty s-a strecurat afară din casă cu o fustă roșie cu talie cinstită și o bluză țărănească albă și a intrat în Mercedes-Benzul verde al lui Orlando. Dar triumfătorul Fidel, înconjurat de surorile sale, abia a observat-o printre mulțimea de adoratori adoratori. E despărțirea finală, Naty și Fidel s-au întâlnit de cîteva ori în curmînd o pasiune care, în ceea ce îl privea pe Castro, murise din vremea când era la închisoare. Naty probabil că sperase că frumusețea ei senzuală și iubirea lor trecută ar fi putut să îl redea pe Fidel, dar el se menținu distant din punct de vedere emoțional. După aceea, Naty a rămas gravidă.

Preluând ideea veche de când lumea că un copil poate consolida o relație pe cale de dezintegrare, Naty visa la un fiu, un mic Fidel care să supraviețuiască, chiar dacă tatăl lui ar fi fost ucis în revoluția ce se apropia. Fidel, recent exilat, ia propus să se căsătorească în Mexic, unde el trăia din optzeci de dolari pe lună. Instinctul de autoconservare al lui Naty a salvat-o. A rămas în siguranță alături de doctorul ei și de fiica sa.

Dar relațiile ei cu soțul se schimbaseră radical; într-o criză de conștiință, ca un act de bravadă, ea ia mărturisit că îl iubea pe Fidel. A încercat să-i fie credincioasă lui Fidel, refuzând să se culce cu Orlando.

„Din moment ce am avut o relație sexuală cu Fidel, nu-mi rămânea altceva de făcut decât să mă îndepărtez de soțul meu”, ia spus ea lui Wendy Gimbel. Orlando a reacționat cu calm, fără să ia în calcul o eventuală despărțire; poate că s-a gândit că Naty amesteca persoana lui Fidel cu visele lui politice, într-atît încât confunda omul cu misiunea lui. La 19 martie 1956, Naty a născut fiica în care își pusese speranțele că va deveni al doilea Fidel. Fără ezitare, Orlando a trecut-o pe micuța Alina pe numele lui.

Naty ia trimis lui Fidel o panglică argintie din rochița de botez a Alinei, iar proaspătul tată a băut în cinstea acestui eveniment în Mexic. Mai tîrziu, a trimis-o pe sora lui, Lidia, să verifice paternitatea Alinei. Lidia a examinat bebelușul cu atenție. „Fetița este în mod clar a lui Castro”, a anunțat ea. Apoi a împărțit darurile trimise de Fidel: cercei circulari gravați și o brățară de argint pentru Naty, și cercei din platină cu perle și briliante pentru Alina, care mai tîrziu a pierdut acest dar rar de la tatăl său.

Fidel scria din când în când, pentru a o implica pe Naty în revigorarea mișcării lui revoluționare. Nu pretindea că o iubește, iar Naty auzise zvonuri potrivit cărora el ar fi îndrăgostit de o tînără pe nume Isabel Custodio. La 2 decembrie 1956, nedetecțati de patrurile lui Batista, Castro și cincizeci de oameni devotați cauzei au aterizat în provincia Oriente, unde au inițiat un război de gherilă vreme de doi ani. În toată această perioadă, Castro și-a împărțit viața și patul cu Celia Sanchez, care își dedicase viața lui și revoluției sale. Naty, care pe atunci nu știa nimic despre Celia, continua să-i furnizeze lui Fidel bani și produse de patiserie franțuzească de la faimoasa cofetărie havaneză La Casa Potin. Uneori, el îi trimitea cartușe de calibrul 75.

Cînd Alina avea aproape trei ani, Batista și-a făcut bagajele și a fugit. Fidel s-a întors la Havana ca un erou cuceritor în haine militare și cu o țigară în colțul gurii. „Fidel! Fidel! Viva Fidel!” strigă mulțimea de pe stradă în întâmpinarea lui. Printre oameni se afla și Naty Revuelta, care a reușit să îi dea o floare albă în momentul în care el a trecut prin dreptul ei. „Trimit după tine mâine”, ia spus el. Ea nu a fost

surprinsă că nu să ținut de cuvânt.

Plecaseră cu Nina, fără dragoste, fără familie, fără slujbă, Naty a slăbit cincisprezece kilograme, retrăgându-se în solitudine.

Se trezi într-o Cuba proletară, ai cărei cetățeni deveniseră egali prin împărțirea acelorasi lipsuri. Electricitatea mergea din când în când. Alimentarea cu apă era problematică. Alimentele de bază dispăruseră. Cartelele care raționalizau hrana impuneau un regim de înfometare, iar Naty a refuzat din motive patriotice să se aprovizioneze de pe piața neagră. Bucătarul ei prepara mese monotone din linte fără sare sau piure de spanac, plângându-se: „Nu pot să gătesc fără alimente”. La un moment dat, într-una din rarele sale vizite, Fidel a observat cât de slăbită era Alina. A certat-o pe Naty că o neglija și ia trimis o cutie de lapte proaspăt.

Dar Naty, care împărțea feroarea revoluționară a cubanezilor, era prea ocupată pentru a mai lua în seamă aspectele casnice. Se hotărî să se supună tuturor privațiunilor cerute de revoluție, dar era prea târziu: refuzând să i se alăture lui Fidel în Mexic, își pierduse șansa. Renunță la garderobă ei amplă și foarte cochetă, pentru a se îmbrăca în costume militare kaki și cu șapcă spaniolă. Într-o fotografie, pozează cu mândrie pe un câmp, cu mânecile suflecate și cu nasturii de sus ai cămășii desfăcuți în mod studiat. Părul ei des era legat la spate sub șapcă, iar ea ținea în mâinile delicate o pușcă, de parcă ar fi fost o vioară.

Naty hotărî ca ea, mama și fiica ei împărțeau o casă inacceptabil de luxoasă, așa că „a donat-o Revoluției (complet mobilată, spune Alina)”. Natica, perplexă și amărâtă, căci disprețuia revoluția lui Fidel, salvă cristalurile, porțelanurile și argintăria, amintiri ale „vieții bune de odinioară” și le transportă pe toate în noua lor locuință, un apartament de la malul mării. Acolo, își amintește Alina, menajera lor pune fafurii de porțelan și platouri de argint pe masă. Apoi, în timp ce Naty „își hăpăia” mămăliga sau orice altă mâncare neapetisantă, Natica o învăța pe Alina bunele maniere ale dineurilor elegante și făcea observații răutăcioase cu privire la catastrofa reprezentată de Cuba lui Castro.

Alina spune că s-au chinuit în acel apartament minuscul. Fidel le-a găsit o reședință mai confortabilă și le-a dat o servitoare care să o ajute pe Tata, menajera lor. Exista și un garaj pentru mașina MercedesBenz pe care Naty încă o mai conducea.

Prin 1964, fiindcă Fidel voia să scape de fosta lui amantă enervantă și de fiica acesteia (cel puțin așa crede Wendy Gimbel), el a numit-o pe Naty într-o funcție la Ambasada Cubei de la Paris, unde urma să studieze industria chimică franceză. „Asta e lucrătura Celiei”, avea să spună Naty cu un aer sumbru.

Celia Sanchez era o revoluționară ferventă și competentă, care devenise un membru de nădejde al comandamentului său încă din perioada mexicană, când pregătea planul de invazie. În timpul lungii și dificilei campanii din Sierra, Celia împărțea patul cu Fidel. La Havana, era paznicul lui indispensabil, asistenta și consilierul lui. A împiedicat-o în numeroase rînduri pe Naty să îl vadă pe Fidel, cel mai probabil la instrucțiunile lui, dar Naty prefera să pună acțiunile Celiei pe seama geloziei.

Alina o descrie în termeni înveninați pe femeia despre care crede că ținut-o departe de tatăl său. Din punctul ei de vedere, Celia era pe cât e ridicolă, pe atât de urâtă. Avea un păr „dezordonat” pe care și-l prindea coadă de cal într-o parte a capului ei „strident”, chiloții i se vedeau prin rochie și, în picioarele sale slăbănoage purta șosete scurte la pantofi cu toc cui”. Alina și poate și Naty, probabil că se întrebau cum reușise aceasta femeie urâtă și lipsită de eleganță să o scoată din cărți pe superba Naty.

Exilată, căci așa se simțea, la Paris, Naty se aruncă în vârtejul noii sale vieți la volanul Mercedesului pe care și-l transportase de la Havana. Lucra la Ambasadă, încercând să întocmească raportul pentru Castro, cu toate că n-avea nici un fel de noțiuni în domeniul industriei chimice. Pentru ași rezerva mai mult timp pentru proiect și pentru viața socială intensă, Naty a trimis-o pe Alina, deși aceasta se opusese, la un internat situat la vreo cincisprezece kilometri de Paris.

Când s-a răspândit zvonul că Naty plănuia să nu se mai întoarcă, aceasta le-a pus capăt trimițându-l pe Alina, drept zălog, înapoi în Cuba. În noaptea în care a sosit Alina, Fidel a venit în vizită, dar ca să își ia darurile trimise de Naty: o valiză cu brânză franțuzească și whisky scoțian. Cinci luni mai târziu,

Naty s-a întors la Havana. Fidel ia făcut o vizită doar după opt luni. Când a venit, ea l-a copleșit cu un pomelnic de plângeri, inclusiv faptul că nu avea nici o slujbă, nimeni nu voia s-o angajeze fără aprobarea lui. A doua zi, Fidel a numit șefa departamentului de informare și documentare de la Centrul Național pentru Cercetări Științifice.

Naty ia spus Alinei că Fidel era tatăl ei, nu Orlando Fernandez, care murise de mult. Apoi ia arătat fiicei scrisorile prețioase pe care Fidel i le trimisese din închisoarea de pe insula Pines. El o îndemnase să păstreze aceste scrisori ca pe documente importante ale revoluției. Ele certificau și atestau dragostea care înflorise între cei doi. Naty ia explicat că ele i-ar provenea de la Lina, mama lui Fidel. Ea și-a justificat refuzul de a se alătura în Mexic: nu o putea părăsi pe Nina, iar el nu era capabil să întrețină o femeie care urma să nască.

În cele din urmă, Alina a aflat ceea ce se știa la Havana: că Fidel Castro era tatăl ei. Dar el tot nu răspundea la scrisorile pe care făța i le trimitea mereu. „Nu i-am putut atrage atenția și nu l-am putut face să se gândească la mama”, își amintește Alina. În următorii doi ani, el a convocat-o de două ori, și ia spus că îi va schimba numele numai după ce o veche lege avea să fie modificată. Referitor la Naty a spus: „Mama ta este problema. E prea bună. Să nu fii așa de bună cu nici un bărbat.”

Deteriorarea relației lui Naty cu Fidel era subliniată în numeroase rânduri. Alina, și poate că și Naty, o învinuiau pe Celia Sanchez. Potrivit spuselor Alinei, Celia a hărțuit-o pe Naty și ia blocat mereu toate căile până la moartea sa, în 1980. Familia lui Castro fusese mai respectuoasă cu Naty pe vremea când ea era „târfa” lui Fidel decât acum, când avea statutul de fostă amantă.

Alina, adolescentă, era la fel de frumoasă ca și mama ei, tot atât de încăpățânată ca și tatăl ei și la fel de nevrotică și necooperantă ca orice copil neglijat. Începând de la șaptesprezece ani, Alina s-a căsătorit și a divorțat de mai multe ori, „în materie de căsătorie, sunt o plantă anuală, nu perenă”, glumea ea.

La început, Fidel a promis să-și revizuiască atitudinea față de ea cu condiția să renunțe la această nebulă. Apoi el s-a arătat dezgustat. „Nu-mi vine să cred că ai părăsit un erou de război angolez pentru un balerin!” ia reproșat el după primul divorț și a doua căsătorie. „Dacă e dansator, trebuie să fie pervers!”

Naty nu a fost mai fericită decât Fidel, din cauza vieții amoroase tumultuoase a Alinei. Când Alina a anunțat-o că e gravidă, Naty a dat-o afară din casă. Maternitatea într-o Cuba subnutrită, raționalizată și supravegheată, era un infern. Cadoul lui Fidel a fost un costumăș pentru Mumin, fetița Alinei; un halat de casă pentru Alina, pudră de talc și bani pentru un frigider. Alina recurgea la orice mijloace pentru a procura hrană, acceptând să primească legume de la o bătrână care îi pipăia sânii. Când s-a căsătorit cu un mexican bogat, care i-ar fi putut oferi o viață mai bună, Fidel nu ia acordat permisul de ieșire din țară. După o vreme, mexicanul s-a retras pur și simplu din viața încarcerată a Alinei.

Alina s-a mutat înapoi cu Naty și Natica; acestea se certau mereu, reeditând situația conflictuală în care se aflau Naty și Alina. Natica era o anticastristă covinsă, care apăra valorile elitiste, inclusiv rasismul virulent. Pe măsură ce timpul trecea, Alina făcea lucruri tot mai scandaloase. Critica regimul tatălui ei în fața ziariștilor străini. A devenit un manechin bulimic. Se dezlanțuia împotriva rudelor și prietenilor, vărsânduși mânia acumulată o viață întreagă. Deși nu îl putea face pe tatăl ei să o iubească, știa că, datorită statutului ei, nu i se putea întâmpla nimic. La patruzeci de ani, Alina a fugit din Cuba, a denunțat regimul lui Castro în străinătate, a vândut scrisorile pe care el i le scrisese mamei sale și și-a publicat memoriile despre viața sa ca fiică a lui Fidel Castro.

Naty răbda în continuare, ba chiar se cramponă de închisoarea sa de aur, din care Alina evadase. Pentru că Fidel Castro o iubise cândva, îi încredinșase secrete de importanță crucială și o lăsase gravidă, și pentru că frumusețea ei, trecută acum, devenise legendară, iar fiica ei era celebră, Naty nu trăia ca ceilalți cubanezi. Pe de o parte, locuia într-o reședință splendidă și a avut o serie de slujbe decente. Pe de altă parte, a suferit umilința colegilor răzbnători, durerea provocată de refuzul lui Fidel de ai răspunde la scrisori, teama că Celia complota împotriva ei, realitatea zilnică a lipsurilor cu care se confrunta Cuba, și chinul zilnic al vieții cu mama ei, ce disprețuia toate idealurile ei și o tachina pentru fiecare privațiune, un inconvenient

cu care se confruntau cele două femei.

Relația specială a lui Fidel cu femeile e la fel de bine cunoscută, fiind un afemeiat notoriu, pentru că le acordă încredere și se bazează, pe faptul că femeile joacă un rol extrem de important în lupta sa revoluționară.

Admiră frumusețea, dar se lasă sedus de ea numai temporar. Ceea ce prețuiește mai presus de toate este intelectul, așa cum ia declarat o cunoștință apropiată a lui Castro, corespondentului New York Times.

Tad Szulc consideră că Naty Revuelta face parte dintr-un „extraordinar contingent de femei frumoase și/sau inteligente care și-au dedicat efectiv viața lui și revoluției, și fără de care el nu ar fi obținut câștig de cauză”, s-a alăturat de bună voie revoluționarilor și a rămas alături de ei, luându-se după convingerile ei revoluționare, dar fiind în același timp animată de o slabă speranță că ar fi putut să ajungă din nou la inima lui sau măcar să reaprindă ceva din pasiunea pe care au împărtășit-o la un moment dat.

În cele din urmă, povestea lui Naty este remarcabilă nu neapărat prin drama relației sale cu Fidel Castro, cât prin tenacitatea și puterea ei de sacrificiu. El a iubit-o în mod exclusiv doar timp de nouă luni, în perioada revoluției, singura dată când ea nu a avut nici o rivală și a putut face uz de imensele sale resurse pentru a-l consola și a-l impresiona pe iubitul ei în suferință. În libertate, ea a fost amanta lui numai pentru două luni, soția infidelă care se strecura la întâlniri clandestine sau escapade siropoase ce reprezentau ultima ei șansă de a-l ține legat de ea pe Castro. „Eu m-am născut doar pentru a îmbunătăți relația mamei cu Fidel”, spunea Alina în repetate rânduri.

Temporar, poate că această strategie ar fi dat roade, dar Naty nu era pregătită să îl accepte pe Fidel așa cum era, sărac, frenetic implicat în revoluție, un bărbat care aproape că nu își permitea o viață particulară ce se înconjura numai de femei revoluționare devotate.

Elia Sanchez Manduley

Elia Sanchez Manduley a reușit acolo unde predecesoarea sa a eșuat. Până la moartea sa, în 1980, a fost cea mai importantă persoană din lumea feminină a lui Castro. Ca și Celia, s-a născut într-o familie bogată, în 1927, fiind una din cele cinci fiice ale doctorului Samuel Sanchez Silveira, ce locuiau în sud-vestul provinciei Oriente, unde acesta desfășura activități politice de mult timp. De la început, Celia s-a deosebit de alte femei educate și privilegiate care și-au oferit serviciile mișcării. Era extrem de inteligentă și eficientă, concentrată și disciplinată. Era în deplină concordanță cu filosofia mișcării și cu obiectivele sale politice concrete. De asemenea, cunoștea în amănunt provincia Oriente, structura și personalitățile ei politice, precum și topografia și locuitorii. În timp ce Castro și oamenii lui pregăteau invazia, Celia a devenit unul dintre strategii lor principali. Le furniza hărți, organiza grupări ilegale de sprijinire a revoluției la țară și la orașe, aduna și livra proviziile pentru rebeli, de la hrană până la arme. Când Fidel a întâlnit-o personal pe Celia, ea era deja profund implicată în operațiunile sale.

Celia l-a văzut pe Fidel pentru prima dată la 16 februarie 1957, pe o pășune din teritoriul de gherilă. Era bărbos și murdar, îmbrăcat în haine zdrențuite, cu o șapcă verde și probabil că mirosea urât după atâtea

lupte purtate în Sierra. După un marș prin Sierra care a durat toată noaptea, cu scopul de a se alătura rebelilor, Celia și însoțitorul ei l-au întâlnit pe Fidel și pe oamenii lui imediat după ora cinci după-amiază. Au vorbit acolo ore întregi, făcând schimb de informații și punând la cale următoarele etape ale insurecției. Au luat prânzul într-un câmp de trestie de zahăr și și-au continuat discuția până târziu în noapte.

Celia era din multe puncte de vedere femeia ideală pentru Fidel. Acolo, în Sierra, ea întruchipa răspunsul la toate rugăciunile lui, stăpânind magnific strategia, având experiență în materie de arme, fiind capabilă să îi transforme pe oameni în aliați și să furnizeze hrană și muniție, precum și orice alte lucruri de care Castro avea nevoie disperată, inclusiv un dentist pentru durerea lui de dinți și un reporter de la New York Times, pentru a transmite informații despre progresul lor.

Singurul ei defect era absența frumuseții, pe care Fidel o aprecia la femei. Pe lângă dulcea și serioasă Mirta, senzuala și voluptuoasa Naty sau superba Isabel Custodie, pe care Castro o iubise pentru scurt timp, în Mexic. Celia părea chiar urâtă. Avea un nas acvilin proeminent, fața lungă, pielea măslinie și părul elastic, pe care de multe ori și-l tapa, dar și mai adesea și-l prindea la spate în coadă de cal. Avea trunchiul osos, picioarele subțiri și nimic din rotunjimile faimoase ale lui Naty Revuelta. La treizeci de ani nici nu mai era tânără. Dar avea un zâmbet plăcut și o voce groasă, profundă. Și, ceea ce reprezenta principala ei calitate, putea asculta, nu doar vorbi. Descrierea pe care Alina Fernandez o face stilului vestimentar al Celinei este corectă, chiar dacă veninoasă, dar Celia adăuga accesorii simple la costumele ei rudimentare. Fotografiile o înfățișează cu cercei cu șurub sau cu toartă. În Sierra, în inima insurecției militare, purta cămașă verde și pantaloni de gherilă, dar întotdeauna pune peste bocanci un lanț de gleznă din aur.

Încă de la prima întâlnire, Celia și Fidel s-au dovedit suflete pereche. Celia pleca și venea, aducând informații și provizii, și primind instrucțiuni și noi liste cu necesarul pentru campanie. Când erau departe unul de celălalt, ținea legătura scriindu-și, iar corespondența lor este un document esențial nu doar pentru relația lor intimă, ci și pentru campania militară care avea să elibereze curînd Cuba de regimul corupt și represiv al lui Batista.

Pe măsură ce campania progresa, autoritățile au aflat despre activitățile Celinei. Când a fost în pericol de a fi arestată, a fugit în tabăra rebelilor, unde Celia și Fidel au devenit de nedespărțit. S-a mutat în căbănuța lui camuflată, care era folosită și pe post de centru operațional, împărțea dormitorul și patul cu el. A preluat cealaltă cămăruță pe post de birou pentru ea, în timp ce Fidel se instalase în pridvor. Nu se opreau niciodată din lucru, vorbind și făcînd planuri la nesfârșit. Înainte de căderea lui Batista, rebelii din Sierra înființaseră spitale primitive, ateliere care produceau arme ușoare, gloanțe și echipament din piele, aveau o tiparniță și un post de radio de importanță vitală.

În rarele ocazii când Celia trebuia să plece pentru a supraveghea operațiunile desfășurate în altă parte, Fidel îi simțea foarte mult lipsa: "Absența ta a lăsat un adevărat gol. Când o femeie merge prin munți, chiar și cu pușca în mână, îi face întotdeauna pe oamenii noștri mai decenti, mai domni și chiar mai viteji." Și mai personal: „Dar tu de ce nu faci o scurtă vizită pe la noi? Gîndește-te și vino în zilele următoare... O îmbrățișare. Aida."

După primirea unui raport eronat, că Celia fusese arestată, Fidel a redactat o declarație în care afirma că ea și încă un rebel sunt „stâlpii noștri principali. Dacă tu și cu el sunteți bine, totul e în regulă și suntem liniștiți". Che Guevara spunea despre Celia că este singurul „contact sigur cunoscut" al rebelilor.

Celinei îi erau străine floricelele stilistice romantice care abundau în scrisorile lui Naty Revuelta către Fidel, și, fiind o persoană inteligentă și atentă la detalii, Celia trebuie să fi ghicit că vremurile petrecute în Sierra alături de Castro nu aveau să se repete. Peste câțiva ani, evocînd trecutul, în prezența lui Fidel și a câtorva ziariști, Celia și-a amintit de acea perioadă extraordinară: „Ah, acelea au fost cele mai frumoase vremuri, nu-i așa? Eram cu toții atât de fericiți atunci. Serios. Nu vom mai fi niciodată atât de fericiți, nu-i așa? Niciodată".

În ianuarie 1959, viața idilică petrecută de Celia în Sierra Maestra s-a sfârșit, revoluționarii preluînd

puterea în orașe și înlăturând regimul lui Batista. Acum, toată Cuba îl aclamă pe Fidel. În timpul marșului Său triumfal prin Havana, Naty Revuelta l-a așteptat în mulțime, la fel ca multe alte femei care îi scandau numele, toate invidiind relația specială dintre ea și Fidel, o relație pe care Celia o modelase după chipul și asemănarea sa.

Celia trebuie să fi știut că nu putea s-ai câștige inima lui Fidel și nici să se aștepte la căsătorie sau fidelitate. În realitatea schimbată a Havanei revoluționare, ea trebuia să își reinventeze stilul de viață. Avea să statornicească o relație cu Fidel menită s-ai unească dea pururi, astfel încât, atunci când interveneau alte femei, ceea ce era inevitabil, să nu piardă nimic din acea parte a lui Fidel care îi aparținuse exclusiv ei.

Celia trebuie să-și fi elaborat strategia cu eficiența și atenția față de detalii care îi caracterizase munca din timpul revoluției. În linii mari, ia devenit la fel de indispensabilă lui Fidel cum fusese în Sierra Maestra. Ia fost de mare ajutor faptul că iubea revoluția tot atât de mult ca și el.

Celia și-a stabilit poziția dominantă încă de la început. Supraveghea prima reședință a lui Castro, care era amplasată deasupra celor trei etaje mansardate ale hotelului Hilton din Havana, unde el avea un apartament și un birou. Mai târziu, sediul central al operațiunilor lui se va muta în înghesuitul și întunecosul ei apartament de pe Strada Unsprezece, din cartierul rezidențial Vedado. Celia era asistenta și consiliera lui de încredere, o muncitoare neobosită, care reușea să îi pregătească și masa în bucătărioara ei și să i-o trimită oriunde se afla el în momentul respectiv.

Fidel se baza pe Celia în privința tuturor aspectelor existenței sale. Numai ea îl putea critica în față, subliniindu-i greșelile și sugerând căi de îndreptare a acestora, însă, față de restul lumii, ea susținea că „Fidel are întotdeauna dreptate”.

Rolul Celinei de confidentă și mâna dreaptă a lui Castro a făcut din ea „Prima Doamnă” a Cubei în mod neoficial. Deținea poziții importante în structurile puterii și, când a murit, era membră a Consiliului de Stat și membră a Comitetului Central al Partidului Comunist. Aria ei de acțiune se extindea până și asupra locurilor istorice și a istoriei orale a revoluției, după cum avea să descopere Naty Revuelta. Celia a proiectat Parcul Lenin, o grădină publică măreață și o importantă zonă de agrement. Era pasionată de problemele de mediu.

Celia era o femeie prea inteligentă pentru a se sacrifica din dragoste. Și-a dedicat viața lui Fidel pentru că și ea, ca și el, se conduceau după principiile revoluționare. Cu mult înainte de a-l întâlni, ea se dedicase cauzei justiției sociale. Credea în Fidel la fel de ferm cum el însuși avea încredere în sine: cu el, prin el, Cuba avea să fie transformată într-o utopie.

Mâna lungă a Celinei împlânzea adesea ce atingea. În Sierra, ea pleda pentru iertare pe lângă rebelii care voiau să îi răzbune pe tinerii colaboratori torturați și uciși de forțele brutale ale lui Batista. Dar când Fidel l-a înlocuit pe Batistă și ia preluat stilul dur de conducere, influența temperantă a Celinei să făcut resimțită în mai mică măsură.

Anii treceau. Celia era intangibilă și nici cea mai îndrăgostită femeie nu a putut-o clinti sau înlocui. Dar încă mai avea dea face cu mulțimea de femei a lui Castro, unele dintre ele iubiri pasagere. Potrivit descrierii lui Georgie Anne Geyer, Fidel avea „un fluviu de femei devotate și acaparatoare... care curgeau ca argintul viu prin viața lui... chiar și într-o variantă revoluționară a vechii tradiții senioriale, multe erau dornice să fie deflorate de el; între timp, Celia stătea de pază ca un cerber, răstindu-se la cubanezele drăguțe și gonindu-le din patul și din dormitorul lui”.

Marita Lorenz avea doar șaptesprezece ani când ia atras atenția lui Castro. La invitația lui, frumoasa nemțoaică s-a mutat cu el, locuind într-o cameră din apropiere, la hotelul Havana Libre. Ea a apărut o bună bucată de vreme la brațul lui Castro, dar în cele din urmă a părăsit Cuba și a plecat în Statele Unite, unde a încercat să își vândă memoriile.

Castro obișnuia să le trimită flori de ziua lor favoritelor curente și, ca o atenție specială, le oferea mamelor acestora câte un cadou care constă în paella cu homar, un preparat total neobișnuit în Cuba, unde alimentele erau raționalizate. Cine se ocupa de livrarea acestor bunătăți? Însăși Celia Sanchez, care își făcea

simțită prezența până și în casele femeilor lui Fidel.

Una dintre amantele lui Fidel a coexistat cu Celia până la moartea acesteia din urmă. Este vorba despre Delia Soto del Vaile Jorge, care ia dăruit lui Castro șase băieți. Castro a ținut-o deoparte, iar Delia nu și-a câștigat un statut oficial, în afară de renumele de a fi amanta lui Fidel.

Celia, care a împărțit viața cu el și ia modelat destinul mai mult decât oricare altă femeie, deși nu ia născut copii, și care a cunoscut adevărata fericire pe vremea când trăia împreună cu el în Sierra Maestra, a murit de cancer la plămâni la 11 ianuarie 1980. Fidel a onorat-o la moarte așa cum făcuse și în viață, comandând statui comemorative și asigurându-se că ea va trăi mereu în legendele Cubei.

Celia Sanchez, care nu s-a căsătorit niciodată, s-a unit cu bărbatul pe care l-a iubit, admirat, respectat și investit cu încredere. În ceea ce mulți au numit „o prietenie istorică”, Celia și l-a dorit pe Fidel și știa în ce condiții îl putea avea pentru totdeauna. Era pregătită să accepte incapacitatea lui de a o dori din punct de vedere erotic sau de a respinge alte femei mai atrăgătoare. În schimb, ea a pretins, și a beneficiat de o poziție dominantă în sânul guvernării cubaneze, s-a bucurat de recunoaștere publică, și și-a trăit viața alături de Fidel. Spre deosebire de alte amante sau foste amante ale lui, Celia nu-și făcea griji în legătură cu venirea bătrâneții, pierderea siluetei sau dizgrația. Ea îl iubise pe Fidel, îl evaluase și apoi își adaptase propriile nevoi și cerințe la confortul lui, urmărind totodată satisfacția sa personală.

Capitolul XI

Amantele ca trofee pentru premianți

Este incontestabil faptul că bărbații puternici își iau câte o amantă ca pe un simbol al succesului lor; ea reprezenta un obiect sexual și decorativ care subliniază statutul social al bărbatului. Frumusețea, de obicei asociată cu tinerețea, este o condiție esențială în alegerea acestor femei. Dar, pentru nababul ambițios și neliniștit, frumusețea și tinerețea nu erau întotdeauna de ajuns: acesta trebuia să fie însoțite de celebritate. Încă din secolul al XVII-lea, în timpul Restaurației, în Anglia, când Carol Stuart al II-lea le-a permis femeilor să urce pe scenă, actrițele și cântărețele erau amantele la ordinele zilei. O dată cu dezvoltarea cinematografiei, care și-a câștigat o popularitate tot mai mare, vedetele de cinema, puse sub reflector de presă și idolatrizate de admiratori, s-au alăturat suratelor lor de pe scenă, devenind tot mai vizibile și mai dezirabile pentru bărbații puternici.

Marion Davies

Marion Davies

William Randolph Hearst

Ca și Papa Alexandru al VI-lea, care cu secole mai înainte pusese capăt dușmăniei aprige dintre Spania și Portugalia, împărțind Lumea Nouă în două, editorul american multimilionar William Randolph Hearst a evitat conflictele dintre soția sa, Milly, și amanta sa, Marion Davies, împărțind Statele Unite în două și trimițând-o pe Milly în est, și pe Marion în vest. Până la moartea sa, care a survenit în 1951, relația lui Marion cu el se transformase într-o alianță care, cel puțin prin deschiderea sa, semăna mai degrabă cu modelul european de amantă decât cu cel american. Principala diferență era că Hearst și-a părăsit căminul pentru a locui cu Marion, deși, din motive de bunăcuviință (și ipocrizie) își rezerva dreptul de a primi oaspeți importanți precum Calvin Coolidge, în prezența soției. În astfel de ocazii, fie își primea musafirii în casa lui Milly, fie o chema pe aceasta la St. Simeon, castelul lui din California. Atunci Marion se retrăgea la una dintre reședințele ei.

În rest, din cele mai multe puncte de vedere, Hearst a fost partenerul loial pentru Marion. A garantat siguranța financiară, atât pentru ea cât și pentru familia ei, fiind fără încetare generos, inclusiv cu familia ei pisăloagă. Călătorea cu ea fără să se ascundă. De fiecare dată când simțea că nu rănea sentimentele invitaților afișându-se cu amanta sa, nu ezita să facă acest lucru; un astfel de vizitator era tolerantul Winston Churchill. Hearst își folosea puterea conferită de avere, statutul social și personalitatea sa puternică pentru a structura asocierea sa cu Marion adaptând-o propriilor nevoi și dorințe. În același timp, își identifica propriile vulnerabilități, în special faptul că era mai bătrân cu zeci de ani, adesea preocupat sau absent și nu avea de gând să se căsătorească cu ea, și le compensa cum putea mai bine.

Marion Cecilia Douras, al cărei nume de scenă era Davies, era cea mai tânără și mai drăguță fiică a unui avocat afemeiat și a ambițioasei lui soții. Din fericire pentru Hearst, mama lui Marion, Rose, le inoculase fetelor un stil unic de a se raporta la bărbați. Frustrată în propriul mariaj, Mama Rose le-a învățat pe fete să farmece bărbații, dar să disprețuiască romantismul ca pe o capcană în care, spre regretul său, căzuse ea însăși.

Viziunea lui Rose despre seducerea bărbaților, preferabil a celor bogați, nu era tocmai ortodoxă. Ea pleda mai degrabă pentru abilitățile demne de spectacolul de revistă, decât pentru drăgălășeniile din salonul bunicii de la începutul secolului XX, așa că, încă de timpuriu, Marion, Ethel, Rose și Reine au apărut pe scenă. „Pare evident”, concluzionează biograful lui Marion, Fred Lawrence Guiles, că Rose și soțul ei necooperant „sau îngrijit de fiicele lor... pentru a le transforma în femei întreținute sau măritate cu bărbați care dispun de resurse substanțiale”.

Marion a simțit pentru prima dată gustul adorației publicului la vârsta zece ani, când s-a strecurat pe scenă după reprezentația surorii ei, Reine. Apoi, spre încântarea publicului care strigă, ea a făcut reverență după reverență, ca și cum ea ar fi fost cea care jucase în spectacol. În timp familia jenată încerca să o scoată de pe scenă. Trei ani mai târziu, Marion care se remarcă prin frumusețea sa radioasă, buclele lungi și ochii albaștri strălucitori, a fost înscrisă în „the poney ballet”, trupă de junioare care și Reine fusese dansatoare de revistă. Ulterior, a intrat în trupă Ziegfeld Girls și a abandonat cursurile de la Mănăstirea Sfintei Inimi a lui Iisus, continuându-și, însă, orele de balet. Marion iubea pasul iute de dans, muzica revistei, mirosurile și fardurile de teatru, precum și pe admiratorii care îi trimiteau telegrame de felicitare și o acopereau de daruri. Unul dintre acești paji de la ușa cabinei ei era William Randolph Hearst, pentru prietenii W.R., un editor putred de bogat care pusese pe picioare cel mai mare trust de ziare și revigorase jurnalismul de senzație. El reprezentase orașul New York în Camera Reprezentanților în 1903–1905, dar în 1905 a pierdut nominalizarea prezidențială în cadrul Partidului Democrat. A fost înfrânt în alegerile din 1905 și 1909 pentru primăria Yorkului, precum și în cursa pentru postul de guvernator al statului York din 1906. În ciuda incapacității sale de a câștiga electoratul, datorită faptului că manevra informațiile, exercita o influență imensă asupra poporului american.

În mod inevitabil, W.R., cunoscut printre corifeii săi sub numele de “lupul”, a remarcat-o pe strălucita și talentata Marion, care avea numai optsprezece ani. În 1903, la vârsta de aproape patruzeci de ani, W.R. se căsătorise cu vocalista Millicent Willson, cu care se întâlnea de la șaisprezece ani. Milly îi născuse trei fii și acum era gravidă din nou, de data aceasta cu gemeni, așa cum avea să se constate ulterior. Cu toate acestea, W.R. nu era încântat de mariajul său, deoarece Milly se transformase exact în femeia de care încercase să se ferească: era genul care își îmbrăca servitorii în livrea și participa asiduu la evenimentele sociale pe care W.R. le detesta, „îi plăcea Socializarea, cu S mare”, își amintea fiul ei Bill.

Distrațiile lui W.R. cu dansatoarele de revistă erau frecvente și, cel puțin în rândul fetelor de la Ziegfeld, bine cunoscute. Dar, până să se îndrăgostească obsesiv de Marion, nu le tratase decât ca pe niște partenere agreabile de chef, pe care le plătea în diamante de la Tiffany și bani. Performanța lui Marion din revista Stop! Look! Listen! (Stai! Privește! Ascultă!) l-a vrăjit pe W.R., și, deși aflase că era curtată de un om frumos și bogat, îi făcu și el o vizită.

„Avea niște ochi teribil de pătrunzători, onești, dar pătrunzători”, își amintește Marion în memoriile sale. „Nu era un om rău. Îi plăcea doar să stea să se uite la fete, pe scenă, în timp ce dansau. Cred că era un om foarte singur.” W.R. încerca să câștige favorurile adolescenței de nestăpânit cu ajutorul banilor și al unor daruri foarte scumpe de exemplu, un ceas de la Tiffany încrustat cu diamante, pe care Marion l-a pierdut aproape imediat în nămeți, iar el l-a înlocuit fără să facă nici un comentariu. Era, de asemenea, amabil și înțelegător, asigurând-o că bâlbâiala de care suferea ea îi conferea un farmec aparte. „Știam că geniul tău avea să fie recunoscut”, ia telegrafiât el după ce criticii au lăudat unul dintre filmele ei. Peste ani, la moartea lui Rose, W.R. a consolat-o pe Marion întrebând-o: „Pot să fiu eu mama ta?”

W.R. o iubea pe Marion cu mult înainte ca ea să-i poată răspunde la fel. El îi declară: „Sunt îndrăgostit de tine. Ce mă faci?” Marion, care spunea întotdeauna ce gândea, îi răspundea: „Păi lasă lucrurile așa cum sunt. Nu am nimic împotriva.” Nici părinții lui Marion nu formulară nici o obiecție, îl considerau pe W.R. „cinstit” și pretindeau că el și cu Marion erau mai degrabă buni prieteni decât amanți.

Pe parcursul celor doi ani, Marion a păstrat o oarecare ambiguitate în legătură cu relația lor. W.R. era un amant gelos, torturat de scenele de dragoste pe care ea le juca pe scenă și de posibilitatea ca acestea

să se repete și în afara spectacolelor. Pentru a o controla, a intrat în industria cinematografică și ia oferit un contract cu uimitoarea sumă de 500 de dolari pe săptămână, ceea ce reprezenta o mărire de 425 de dolari. Marion a acceptat cu bucurie, deși, după părerea sa, nu valora chiar atât de mult. Apoi el ia interzis lui Marion să joace scene fierbinți de dragoste.

Încă de la început, Marion care se întâlnea pe ascuns și cu alți bărbați, îi accepta avalanșa de daruri ca pe ceva care i se cuvenea, ca pe o dovadă de generozitate din partea unui tătic protector. Când el o enerva, ea striga și aruncă cu diverse obiecte; el o mai numea „mica prințesă” închisă în turn. Însă campania de publicitate dusă de W.R. în favoarea ei era măgulitoare, iar curtea asiduă pe care el i-o făcea începu să o impresioneze.

Fiind educată încă din copilărie să-și găsească un soț sau un amant bogat și vârstnic, Marion a cedat treptat în fața iubirii devoratoare a lui W.R., însă, în ciuda argumentului că „iubirea nu e întotdeauna consfințită la altar. Iubirea nu are nevoie de verighetă”, ea tânjea să fie soția, nu amanta lui.

Părerea lui W.R. asupra acestei chestiuni de maximă importanță a rămas neclară. Fiul său, Bill, susține că tatăl lui „nu ia cerut niciodată mamei divorțul. N-a suflat un cuvânt. Niciodată”. Pe de altă parte, Marion era sigură că el „a încercat timp de ani de zile... și era nefericit fiindcă nu a putut... Nu numai că a angajat detectivi particulari (pentru a o surprinde pe Milly într-o situație compromițătoare), dar a încercat și să promoveze o lege conform căreia orice cuplu marital care trăia despărțit timp de zece ani să fie automat considerat divorțat... Biserica Catolică s-a opus și proiectul nu s-a materializat”. Biograful lui Marion crede că, la început, W.R. ia cerut lui Milly un divorț, pe care ea l-a refuzat. Ulterior, ea o numea pe Marion „femeia”.

Adevărul era că W.R. își rânduise viața astfel, încât să se potrivească nevoilor sale. Trăia separat de Milly, dar fără implicațiile politice dezastruoase ale unui divorț. „Legile californiene ale proprietății comune ar fi putut să-i creeze probleme serioase,” subliniază eufemistic fiul lui Bill. „Și nu mai voia copii, căci o a doua familie îi complica succesiunea.” Așa că W.R. continua să fie prezent în viața lui Milly și a fiilor ei, în timp ce coabita în mod public cu femeia pe care o iubea la nebunie. Dar nu ar fi sacrificat totul pentru a se căsători cu ea. Odată, când Marion l-a provocat, spunându-i că el nu putea trăi fără ea, el ia răspuns calm că de fapt putea, dar prefera s-o aibă alături.

Din când în când, mai ales în anii de început, W.R. se retrăgea din viața lui Marion, deși nu a vrut niciodată să pună capăt relației lor. Asta se întâmpla în perioada când se gândea să reintre în arena politică, iar politicianul rival, Al Smith, îl tachină spunându-i că „umblă cu actrițe blonde”. Tentativa lui de retragere din relația cu Marion, în 1924, după ce a primit rapoarte alarmante de la detectivii care o urmăriseră pe Marion, a fost serioasă. Se simțea în mod special amenințat de amantul nu tocmai secret al lui Marion, Charlie Chaplin, cel mai bun actor din lume și un multimilionar care îl putea concura cu succes din punct de vedere financiar. Marion s-a înfuriat când a aflat că W.R. o spionase, dar și-a făcut griji la gândul că s-ar putea să-l piardă.

Cei doi sau împăcat. Nici unul nu mai voia să trăiască fără celălalt. Apoi au ajuns la o înțelegere cu privire la turnura pe care urma s-o ia relația lor. Fiecare avea de făcut compromisuri dificile. W.R. accepta nevoia lui Marion de socializare frenetică, escapadele ei amoroase și, ceea ce era mai grav, faptul că ea bea din ce în ce mai mult. Marion a trebuit să se împace cu ideea că Milly, pe care o numea disprețuitor „Văduva Neagră”, avea să fie pe veci soția lui.

Această situație s-a văzut cu claritate când W.R. s-a simțit obligat să-i ducă pe Milly și pe băieți în Europa. Dar în Anglia, în sânul familiei, lui W.R. i se făcu brusc dor de Marion și îi trimise o telegramă, rugînd-o să vină și ea. Ea se conformă cu inima îndoită și avu parte de un sejur nefericit acolo, căci el abia dacă își găsea timp să o vadă din când în când. În mod ironic, acel episod a atins o coardă sensibilă în sufletul lui Marion, marcând începutul iubirii pentru W.R. pe care ea avea să i-o poarte toată viața.

Între timp, Marion repurta mari succese profesionale. „Te voi face vedetă”, ia promis W.R., iar talentul

actoricesc și energia ei fantastică sau combinat cu eforturile lui publicitare de a o promova, astfel încât ea a urcat încet, dar sigur, în topul vedetelor de cinema. Muncea mult și bine și devenise faimoasă pentru veselia ei molipsitoare. Fiecare platou de filmare pe care îl onoră cu prezența răsuna de râsul provocat de farsele ei: un costum virginal care se umfla brusc în dreptul burții, sugerând o sarcină falsă, ori un dinte înnegrit care o făcea să pară știrbă.

Marion se bucura de reușitele sale profesionale, dar simțul puternic al inadecvării și convingerea că succesul ei i se datora numai lui accentuau dependența sa de W.R. „Nu puteam juca”, subliniază ea din nou în memoriile sale. Dar putea, și chiar asta făcea, iar în curînd mai-marii studioului au recunoscut faptul că „publicul o privea pe vedeta întruchipată de Marion, așa că ea nu mai era de mult prietena producătorului băgată cu forța pe gâtul publicului de cinematograf”.

Cu toate acestea, pe Marion o deranja statutul de amantă, așa că cerea un preț în schimb de la bărbatul care îl impusese. I se adresa lui W.R. cu apelativul „Tati”, iar pe la spate îi spunea „Chiloți lăsați” și „Bătrânul”. Știind că el nu avea să o părăsească, risca să îi stârneasă mânia culcîndu-se cu mulți parteneri de platou, dacă nu cumva chiar cu toți. „Centralista nu te-a putut găsi. Unde ai fost? Aștept explicații”, îi cerea W.R. într-o telegramă, însă Marion nu avea nici una de oferit.

Cei doi amanți își petrecuseră deja împreună vreo două decenii. Dobândiseră un respect fundamental unul față de celălalt. Marion era impresionată de cunoștințele aparent enciclopedice ale lui W.R. El îi recunoștea talentul în materie de artă cinematografică și operațiuni imobiliare. Colaborarea lor profesională a fost remarcabilă. W.R. examina scenariile, alegea regizorii, supraveghea decorurile și filmele, uneori regizînd anumite scene. Marion juca, furniza capul de afiș, și avea grijă să îl distreze pe bărbatul care o adora, ajutîndu-l să conducă studioul Cosmopolitan Pictures. Curînd, el a numit-o președinta studioului.

„Nu voiam decât să fiu Marion Davies, care are marele privilegiu de a-1 cunoaște pe domnul William Randolph Hearst”, pretinde ea în memoriile sale.

Dar sigur că nu se rezumă doar la asta. În California, unde decretase W.R. că va fi jumătatea ei de lume, el construia un castel gigantic pe care l-a numit St. Simeon. Pentru Marion, W.R. a cumpărat un conac alb maiestuos, cu stucaturi, pe Lexington Road, la numărul 1700, în Beverly Hills, la doar o creastă de deal distanță de Sunset Boulevard. De asemenea, ia mai construit Ocean House, o vilă la malul oceanului, cu treizeci și șapte de șeminee și tot atâtea dormitoare (plus o cameră poleită cu foiță de aur), pe care Marion renunțase să le mai numere. Pe platoul de filmare, el îi pune la dispoziție o „căsuță” cât un palat, cu paisprezece camere.

Până în momentul în care el a încetat să mai facă naveta între amantă și soție, petrecîndu-și vacanța cu Milly în timp ce încerca să se asigure de fidelitatea lui Marion în absența lui, aceasta se răzbuna organizînd petreceri spectaculoase. „Comunitatea cinematografică a cunoscut o perioadă de opulență demnă de «1001 de Nopti»”, își amintea Charlie Chaplin. „De două sau de trei ori pe săptămână, Marion dădea niște dineuri formidabile, la care veneau câte o sută de invitați, un amestec de actori, actrițe (inclusiv Chaplin, Rudy Valentino, John Barrymore și Mary Pickford), senatori, jucători de polo, vocaliști, potențați străini, persoane cu funcții de conducere din firmele lui Hearst și, în plus, personalul editorial.” Jocurile de după cină durau adesea până în zori, dar Marion reușea să se târască la lucru, cu veselia și entuziasmul său debordant.

Amanții îi satisfăceau lui Marion nevoia de răzbunare, dar și de romantism, un aspect mai puțin prezent în relația ei cu W.R. S-ar putea ca Marion și Charlie Chaplin să fi fost îndrăgostiți unul de celălalt. Cu certitudine complotau să îl prostească pe W.R., punînd recuziterul să-i pîndească apariția, pentru ca Chaplin să se poată strecura pe ușa din spate a platoului.

Marion a fost și mai îndrăgostită de actorul Dick Powell. Pe vremea aventurii lor, ea era deja o femeie matură, trecută de treizeci de ani, care avusese relații intime cu zeci de alți bărbați. Powell își făcea probleme în legătură cu repercusiunile unei aventuri amoroase cu amanta lui W.R. Hearst, dar Marion l-a urmărit

cu asiduitate, iar el ia cedat în cele din urmă. La insistența ei, el ia declarat că o iubește, apoi a repetat toate amănuntele aventurii sale în fața prietenilor. Marion n-a luat în seamă atitudinea lui lipsită de eleganță, iar relația lor a continuat până la moartea ei.

Probabil că, uneori, Marion rămânea gravidă. În remarce ocazionale, între prieteni, a dat de înțeles că, atunci când se întâmpla, ea apela la un medic specialist. Din memoriile ei nu transpare nici un fel de regret cu privire la faptul că nu a avut copii. Dar era foarte atașată de un nepot și o nepoată, a cărei sinucidere, în 1934, a afectat-o foarte mult determinând-o să se apropie și mai mult de nepot.

Cu excepția unuia singur, toții fiii lui W.R., o detestau pe această femeie, despre care credeau că a distrus căsnicia mamei lor, furându-i bărbatul. W.R. ia prezentat lui Marion, dar nu le-a explicat relația lui cu ea. William (Bill) Randolph Hearst Jr. își descrie propria reacție când a aflat, în cele din urmă, că era amanta tatălui său: „Am plâns... Fiindcă ne-ar fi stânjenit pe amândoi, nu am abordat niciodată acest subiect în discuțiile cu mama... Eram jignit și uneori profund rănit de această relație. Pentru că mama mea, care îi dăruise tatei cinci fii, merita să își aibă soțul alături de ea. La fel meritau și frații mei și cu mine.”

Bill Hearst scrie că marea diferență dintre WR și alți patricieni americani, inclusiv familia Vanderbilt și proaspăt îmbogățitul Joseph R. Kennedy, consta în aceea că ei „ trăiau o minciună”, ținându-și amantele la o parte, pe când, tata a părăsit-o pe mama și s-a însoțit în mod public cu Marion... Totuși, natura tuturor acestor relații era aceeași”. Ca toate amantele, Marion nu era decât „o distracție plăcută”, „un ornament scump dar relaxant”, „pisicuța sexy” a tatălui.

Numai fiul mai mare al lui W.R., George, un supraponderal cronic și un bon viveur pe care W.R. l-a considerat prea iresponsabil pentru a prelua imperiul lui mediatic, își manifesta în mod constant prietenia față de Marion. În memoriile sale, Marion își exprimă recunoștința față de prietenia lui nedezmințită, care contrasta atât de puternic cu animozitatea tăcută a fraților lui.

Viața lui Marion ca amantă a lui W.R. era marcată de o anume rutină. La St. Simeon, ea și W.R. organizau dineuri, petreceri la marginea piscinei, baluri mascate și petreceri pe plajă. Lui Marion îi plăceau mult dar cu timpul, protocolul a început să i se pară obositor și plicticos. W. R. se alătura invitațiilor, înotând cu ei, jucând tenis și cinând, iar în rest își petrecea cea mai mare parte a timpului supraveghindu-și imperiul mediatic, scriind editoriale și citindu-și ziarele.

Pe Marion o deranja faptul că el era atât de ocupat cu afacerile lui, motiv pentru care devenea uneori nepoliticoasă cu el. În public Charlie Chaplin își amintește că, la una dintre petrecerile ei, Marion se îmbătase și era iritată fiindcă W.R. discuta afaceri cu directorii ziarelor lui: “Auzi măi?” strigase ea. W.R., stânjenit, o întrebase încet: “Cu mine vorbești?” Marion strigase iar: „Dda! Vino-ncoace!” Ca să nu provoace o scenă și mai penibilă, W.R. a traversat mulțimea de invitați până când a ajuns la Marion, și a întrebato ce dorea. „R...rre...zolvăți toate chestiile de afaceri în oraș, nu la petrecerea mea. M...m...musafirii mei își așteaptă băuturile. Adă-le!” Fără să spună un cuvânt, W.R. s-a conformat.

Supunerea lui W.R. izvorea din temerea lui de a nu provoca vreo problemă, din conștiința faptului că Marion era beată și din convingerea că, deoarece el nu reprezenta întotdeauna o companie prea plăcută, trebuia să-i facă pe plac. Chiar și când nu era beată, Marion nu se sfia să spună lucrurilor pe nume. Dar, sub efectul băuturii, limba ei ascutită putea deveni dea dreptul caustică. W.R. pur și simplu se împăca cu situația.

Printre posesiunile lui Hearst se remarcă, în mod special, colecțiile de artă și grădina lui zoologică. Fără să-i pese câtuși de puțin de sarcinile sale pe care le implicau acestea (în ciuda averii sale, avea să sfârșească aproape falit), el a cumpărat extrem de multe lucrări de artă. De asemenea, fiind un mare iubitor de animale, deținea o adevărată grădină zoologică, ce număra peste trei sute de capete: antilope, bizon, puma, lei, râși americani, un leopard, un ghepard, urși, cimpanzei, maimuțe, un tapir, oi, caapre, lame, canguri și elefânțica Marianne. Mai avea șoricari, la un moment dat creștea o întreagă haită, de peste cincizeci de exemplare. Gandhi, referatul lui Marion, și Helen, preferata lui W.R., împreună cu puii ei, îi

însoțeau pretutindeni.

Dragostea pentru bazeții lor, pe care îi tratau ca pe niște copii, a evenit cu timpul una dintre cele mai importante legături dintre ei. Când au murit, mai întâi Helen și apoi Gandhi, Marion și W.R. s-au consolat reciproc. WR a publicat un omagiu lui Helen, care îi murise în brațe. În „Plângerea mereu”, își amintește Marion. W.R. și-a îngropat cățeaua sub piatră pe care scrie: „Aici se odihnește draga mea Helen, prietenă devotată”.

Marion a suferit și mai mult la moartea lui Gandhi. Gandhi era pe post de băiat de mingi la meciurile de tenis. Dormea în patul lui Marion, încălzindu-i picioarele. La cincisprezece ani, el s-a îmbolnăvit grav. Marion îl culcă în continuare cu ea în pat, dar el avea diaree și își făcea nevoile pe picioarele ei. Ea curăța patul și se spăla pe picioare, încercând să ignore starea lui. Dar situația nu putea dura la nesfârșit, așa că W.R. a venit cu un medic veterinar și o asistentă. În timp ce W.R. o ținea pe Marion, asistentă îi făcea lui Gandhi injecția letală.

După aceea, Marion își amintește: „Am întors casa cu susul în jos. Spărgeam tot ce îmi cădea în mână. Eram atât de furioasă că nimeni nu-mi putea intra în voie. Dacă mi l-ar fi lăsat mie, aș fi avut grijă de el.” Marion a îngropat câinele cu slujba catolică de rigoare, oficiată de un preot catolic irlandez. „Nu credeam că aveam să îmi mai revin vreodată”, scrie ea. „Simți nu numai că ți-ai pierdut cel mai bun prieten, dar și că o parte din viața ta s-a dus.”

Dragostea lui W.R. și a lui Marion față de animale nu se limita doar la bazeții lor favoriți. În Europa, W.R. ia cumpărat unei femei o mașină, după ce șoferul lui ia călcat acesteia o găscă și ia omorât-o. Pe platou, când Marion a jucat într-un film alături de un Saint Bernard, acesta a ucis pisica pe care echipa i-o pusese în față pentru a o urmări. Ulterior Marion a raportat incidentul Societății pentru Prevenirea Cruzimii față de Animale. Atât ea, cât și W.R. erau împotriva vivisecției, interzicând această practică la spitalul unde ea donase milioane.

Și Europa și-a pus pecetea asupra stilului de viață al cuplului Hearst-Davies. Își petreceau luni întregi acolo, în hoteluri sau la castelul lor de la Saint Donat, din Franța, adesea cu grupuri de prieteni întreținuți pe cheltuiala lui W.R. Marion încuraja pasiunea lui W.R. pentru muzee și galerii de artă, însoțindu-l cu devotament în astfel de vizite. Iată ce scrie Marion despre aceste acțiuni educative: „Mă plicitisem de moarte. Nu voiam decât o înghețată cu sifon sau o Coca Cola. Asta era impresia mea despre Europa. Ca și cum ai fi lovit în cap cu un ciocan. Te simți bine după ce totul s-a terminat, îmi plăcea când ne întorceam și vedeam din nou Statuia Libertății. «Casă, dulce casă» însemna tare mult.”

Pe de altă parte, W.R. se simțea mai bine în compania ei în Europa, decât în Statele Unite. La castelul Saint Donat, unde Milly nu prea a fost niciodată binevenită, Marion stătea în capul mesei, alături de W.R., primind celebrități precum George Bernard Shaw, Lloyd George și familia Mountbatten. În Europa, W.R. și Marion nu erau întâmpinați cu dezaprobarea manifestată de americani față de un bărbat care se afișează cu amanta. Joseph Kennedy, un bancher american foarte bogat care se împrietenise cu ea, dădea dovadă de înțelegere pentru situația lui Marion. Propria lui amantă, Gloria Swanson, cea mai bine plătită vedetă de cinema, era, de asemenea, subiect al bârfelor dezaprobatoare. Prin comportamentul său cavaleresc față de Gloria Swanson, Kennedy ia fost de mare ajutor lui Marion, sugerându-i lui W.R. modalități de a proteja interesele amantei sale în cazul în care el ar fi murit.

În anii '30, Marion avea treizeci și cinci de ani și se menținea printre cele mai bine cotate vedete de cinema. Încurajată de W.R. și depășinduși temerile cu privire la posibilitatea unui eșec, ea a supraviețuit tranziției de la filmul mut la cel sonor, un coșmar devenit realitate pentru o actriță care se bâlbâise toată viața. Era încă foarte frumoasă. W.R. o respectă pentru realizările sale profesionale, neclintit în convingerea sa că ea cunoștea branșa și era un excelent executant. Era, de asemenea, cea mai bogată și cea mai caritabilă femeie de la Hollywood, fiind interesată în mod special de Spitalul de Copii din Los Angeles.

Dar băutura devenise o problemă serioasă pentru ea. W.R. nu ținea alcool în casă, dar Marion ascundea

sticlute cu gin și whisky în rezervoarele de la toaletă. Câteodată, reușea s-o țină departe de băutură, dar perioadele ei de trezie nu durau mult. „Ce pot să fac?” le spunea el neajutorat prietenilor.

Marion a luptat fără succes cu alcoolismul pe parcursul întregii sale vieți. Iată ce spune Bill în această privință: „Poate că tata simțea că Marion bea din cauza lui, pentru că nu se însurase cu ea. Asta ia dat mult de gândit și ia provocat mari suferințe în ultimii lui ani de viață.” Statutul ei marital a contribuit aproape sigur la alcoolismul ei, căci Marion încerca să-și înece în whisky furia și tristețea.

Declarațiile lui Marion, care se presupunea că aveau ca scop validarea statutului ei de amantă, nu fac, de fapt, decât să îi dezvăluie durerea: „E sănătos din punct de vedere istoric, sau tradițional, și dramatic (chiar), dacă este păcătos, să-ți faci amantă o fată de la spectacolele de revistă și o vedetă blondă de cinema. Să ne amintim de Ludovic al XIV-lea, de Carol al II-lea și de Irod!”. În ciuda bravadei ei, dorința de legitimitate maritală îi otrăvea relația cu bărbatul cu care se unise pe viață.

Anul 1937 a fost un an de cotitură atât pentru Marion, cât și pentru W.R. După patruzeci și șase de lung metraje, multe dintre ele încununat de succese răsunătoare, Marion și-a anunțat retragerea de pe platourile de filmare. A fost o decizie înțeleaptă. La patruzeci de ani, era încă distribuită în roluri de femei care aveau jumătate din vârsta ei reală. Ea își dădu, însă, seama că, dacă ar fi continuat să joace, ar fi trebuit să accepte roluri de femei de vârstă mijlocie. Se temea să nu îl piardă pe W.R. (care avea șaptezeci și patru de ani), dacă el ar fi văzut-o așa cum era, și nu ingenua blondă de care se îndrăgostise.

Marion era și foarte obosită de munca prestată până atunci. Timp de peste douăzeci de ani, se devotase carierei profesionale, uneori filmând simultan pentru două filme, dormind pe sponci, dar fără să sacrifice nici o oră din timpul alocat petrecerilor. Și, deși reușise să își depășească bălbâiala pe peliculă sonoră, tot nu se simțea la largul ei în acest domeniu. Acum, pe platou domnea liniștea în timpul filmărilor, în timp ce, pe vremuri, la filmările pe peliculă mută, platoul răsună de cântecele formației sale preferate. Filmele, spunea ea, deveneau „o afacere pe bandă rulantă”, la care voia să renunțe.

Îmbătrânita și alcoolică, cu forme mai puțin ispititoare ca pe vremuri, Marion a pretins că vrea să se dedice exclusiv lui W.R. „Mi s-a părut că eram datoare măcar să stau alături de un bărbat atât de mareț și de minunat, unul dintre cei mai buni care au existat vreodată”, spune ea, pe un ton spăsit.

Devoțiunea ei a fost curînd pusă la încercare. Fabulosul bogătaş W.R. Hearst se clătina pe buza prăpastiei insolabilității. Cum era posibil așa ceva? Răspunsul este că „beția fiscală” a lui Hearst l-a făcut să toace anual cincisprezece milioane de dolari sub formă de cheltuieli personale și cel puțin un milion de dolari anual pe lucrări de artă și obiecte istorice. În plus, toate activele lui erau ipotecate. „Cred că sunt terminat”, se plânse el lui Marion.

Marion trecu la fapte, într-o săptămână, lichidă suficiente participații și proprietăți imobiliare pentru ai putea înmâna amantului ei un cec autenticat de un milion de dolari. La început, W.R. îl refuză. Apoi îl acceptă, dar insistă să îi ofere în schimb acțiuni la ziarele lui. Însă donația ei nu a fost suficientă. Băncile cereau cel puțin încă două milioane pentru a preîntâmpina intrarea în faliment. Așa că Marion și-a vândut bijuteriile, și-a ipotecat bunurile imobiliare și și-a convins un prieten, pe Abby Rockefeller, să îi ofere un împrumut enorm care să rotunjească suma necesară. Triumful moral al lui Marion prin generozitatea ei uimitoare a fost contrabalansat de critica ei vehementă la adresa lui Milly, care nu a ridicat un deget să-i vină în ajutor soțului său.

Afacerile lui W.R. continuau să meargă prost. Creditorii îi preluaseră imperiul, pe care îl vindeau. El a oprit construcția la proprietățile sale din California. Nu mai putea găzdui petreceri sofisticate. Revista Time a relatat în 1939 că un W.R. supus și mult mai sărac spera doar ca: „1. Măcar o parte (din imperiul lui) să îi supraviețuiască; 2. Să își păstreze slujba... La șaptezeci și cinci de ani, băiatul rău al jurnalismului american nu e decât un redactor angajat căruia i s-a redus salariul.”

Noua viață de austeritate a lui Marion și W.R. ia scos din vârtejul petrecerilor și din cercul celor cu care, timp de peste douăzeci de ani, își împărtășiseră extravaganța, alungind totodată și plictiseala lui Marion. Marion și W.R. își începeau împreună fiecare zi, astfel: W.R. pregătea micul dejun, iar ea spăla

apoi vasele. Biograful lui Marion scrie că „aceasta a fost perioada lor cea mai apropiată de un menaj propriu, când s-au jucat dea gospodăria”. W.R. impunea un nou stil de viață, cu care el se acomodase mult mai ușor decât Marion. El obișnuia să îi spună: „Știu că ești tânără și sălbatică și vrei să petreci. Dar m-am săturat de atâta lume. De ce nu încerci să te liniștești?” Ea chiar făcea acest lucru, căutându-și un refugiu în alcool și mâncare care o îngrășă, dându-i un ușor aer de matroană. Pe vremuri petrecea până în zori, acum cosea la mașină. „Ea îi făcea toate cravatele”, își amintește o prietenă. „Numai cravate artisanale, superbe, de mătase.”

Apoi s-a declanșat al doilea război mondial. În timp ce Hitler decima Europa, W.R. s-a retras și mai mult din lumea pe care o frecventase cândva. Cu cinci ani mai devreme, avusese o întrevedere particulară de cinci minute cu Führerul, ale cărui opinii despre superioritatea germană, dar nu și despre inferioritatea evreilor, le împărtășea și el. La îndemnul lui Louis B. Mayer, șeful studiourilor Metro Goldwyn Mayer, el încercase, în timpul acelei scurte întâlniri, să îl întrebe direct pe Hitler de ce persecuta evreii. Marion nu fusese admisă la întrevedere. „M-au dat deoparte”, își amintește ea. „Nu am vorbit cu nimeni vreo două zile, eram furioasă. Voiam să-l văd pe tip.”

Între timp, Hearst continuase să promoveze ideea împăcării cu Hitler, chiar după Kristallnacht (Noaptea de Cristal) din 1938. După izbucnirea războiului, el a recunoscut cât de prost evaluase atât persoana lui Hitler, cât și situația Europei și a înțeles, cu mare tristețe, de ce era atât de disprețuit și de detestat de opinia publică.

Dar răul încă nu venise pentru el și Marion. În 1941, Orson Welles, un englez de douăzeci și cinci de ani, a lansat *Citizen Kane* (Cetățeanul Kane), un film atât de genial, încât a fost considerat unul dintre cele mai bune din toate timpurile, însă, în ceea ce o privea pe Marion Davies, a reprezentat un atac la persoană, care îi distrugea reputația de vedetă și de actriță. În film, un antierou care seamănă cu Hearst îi subvenționează cariera, are două “soții”, dintre care una, o actriță pe nume Susan Alexander, este lipsită de talent, și o alcoolică și o antisemită. Aceasta era o parodie a foarte talentatei, alcoolicei neantisemitei Marion Davies. Kane a mai construit Xanadu, un castel silar celui de la St. Simeon. Filmul a făcut mare vâlvă. Aliații lui Hearst au fost distruși. Editorialista lui, Louella Parsons, a caracterizat pelicula englezului drept „o caricatură necinstită”. Louis B. Myller a părăsit sala de proiecție plângând și a vrut să cumpere negativul filmului, pentru a-l distruge. Cu toate acestea, Orson Welles a triumfat, iar *Citizen Kane* încă mai figurează pe lista celor mai bune filme făcute vreodată. Dar, peste două decenii, pentru a se recompensa de răul făcut prin filmul i 1-a făcut lui Marion, Welles ia prefăcut cartea de memorii apărută în 1975, *The Times We Had* (Vremurile pe care le-am trăit). Cu câteva excepții, „în Kane, totul a fost inventat... Susan (Alexander) nu seamănă deloc cu Marion Davies”, a declarat Welles.

Soția (Susan) era o marionetă și o prizonieră; amanta (Marion) a fost o adevărată prințesă... Amanta nu a reprezentat niciodată o posesiune de a lui Hearst; el a fost mereu pețitorul ei, iar ea era comoara dragă inimii lui timp peste treizeci de ani, până la ultima lui suflare. Ei au trăit o adevărată poveste de dragoste. Dragostea nu este subiectul filmului *Citizen Kane*.

În excesul său de zel, cu scopul de a aplană lucrurile, Welles a sublimat povestea dintre W.R. și Marion Davies, care, deși nu a fost de dragoste, a reprezentat mai ales povestea despre dragostea lui W. R. pentru Marion. De ce, oare, această femeie frumoasă, talentată și amatoare de distracții s-a legat pe viață de un bărbat înșurat, mult mai bătrân și mai rezervat decât ea? De ce s-a dedicat lui, un dictator în curs de îmbătrânire și pe cale de a-și pierde imperiul? Fiindcă Marion își subevalua calitățile; avea nevoie să și le valideze prin W. R. Rămânând cu el, simțea că, oferindu-i în mod spontan un milion de dolari când el era la ananghie, și-a câștigat dreptul la protecția lui; în plus, mai simțea nevoia și să se convingă că el nu putea trăi fără ea. Așa că, în floarea vârstei, ea a rămas alături de el, mulțumindu-se cu statutul tern de amantă a lui W.R.

După război, cuplul s-a întors pentru scurt timp la St. Simeon, dar, în 1946, a părăsit definitiv această reședință, căci sănătatea lui W.R. se subrezise. Marion era tot mai nefericită și se simțea izolată, iar costurile

necesare menținerii grandioasei construcții erau peste măsură de mari. S-au mutat într-o superbă vilă mediteraneană pe care Marion o achiziționase în Beverly Hills. Pe W.R. îl îngrozea perspectiva de a pleca din castelul său drag, dar Marion era fericită.

Casa era pe numele lui W.R. La șase săptămâni de la cumpărare, Marion i-o donase lui, pentru ca W.R. să își poată sfârși zilele în propria lui casă. Dar viața în casa aceea era adesea amară. Surorile lui Marion, Ethel și Reine muriseră de curînd. Acum, că duceau o viață retrasă, vastul cerc de „prieteni” s-a micșorat până la o mână de oameni de nădejde, printre care „Big Joe” Kennedy, care a vizitat-o până la sfârșitul vieții și s-a asigurat că este invitată la toate evenimentele importante din viața lor. Altfel, ea și W.R. erau, nu arareori, invitați la petreceri sau evenimente mondene.

După ani petrecuți în căutarea disperată a unor medicamente care să îi prelungească viața, Hearst a fost nevoit să se împace cu gândul că era un om foarte bătrîn care își trăia ultimii ani. Îi privea cu suspiciune pe fiii și directorii lui, crezând, pe bună dreptate, după cum avea să se vadă mai târziu, că aceștia aveau să o elimine pe Marion din acționariatul imperiului său mediatic. Pe măsură ce sănătatea i se deteriora de-a lungul anilor, W.R. îi transferă adesea ei sarcina de a comunica cu diverși editori și era extrem de iritat dacă vreunul dintre ei opunea rezistență la intervențiile ei. Pe patul de moarte, a încercat să își protejeze amanta iubită de inevitabilele resentimente ale copiilor săi.

În al optzeci și noulea an al lui (anul morții sale), W.R. a introdus în acte niște prevederi menite să garanteze dreptul lui Marion de a consilia firma Hearst, așa cum ea făcuse adesea în timpul vieții lui. Dar, pe ascuns, anagajații au sabotat ordinul dat de W.R.

Marion era atât de îngrozită la gândul că avea să îl piardă, încât se cufundase într-un marasm alcoolic care îi afectase sistemul circulator. Adesea o lăsau picioarele și avea și ea nevoie de asistență medicală, îl vizita pe W.R. de trei ori pe zi, după ce înghițea cafeaua preparată de personalul îngrijorat.

Marion era aproape înnebunită de moartea iminentă a lui W.R., un eveniment de la care fii acestuia plănuiau pe ascuns să o excludă. Bill și cel mai important director din imperiul lui Hearst s-au întâlnit că să facă „planuri în eventualitatea morții și înmormântării. Nu au inclus-o pe Marion Davies în aceste planuri. Evident că nu aveam de gând să o punem într-o situație delicată pe mama invitîndu-le pe amîndouă”. Familia se simțea umilită de faptul că patriarhul lor murea în casa celei care a fost amanta sa de o viață.

În timp ce îl vegheau pe muribund, creșteau animozitățile dintre Marion și fii lui. La un moment dat, când ea l-a întrebat pe unul dintre ei cum se simțea Hearst, el a mârâit: „Ce-ți pasă ție, târfa!” Marion pretinde că, după aceea, instigat de fiul lui, propriul ei doctor ia făcut o injecție în timp ce se aplecă să ridice o telegramă. În vreme ce ea dormea, W.R. s-a stins din viață, cu basetul lui, Helena (puiul Helenei care murise) alături. Fii lui au venit la scurt timp după aceea și au luat cadavrul. Când s-a trezit, Marion a găsit casa goală. „Corpul lui se evaporase, pur și simplu”, spune Marion cu amărăciune. „Bătrînul W.R. se dusesse, băieții dispăruseră, îți dai seama ce au făcut? mi-au furat ceva ce îmi aparținea. Era al meu. L-am iubit timp de treizeci și doi de ani și acum se dusesse. Nici măcar nu mi-am putut lua rămas bun.”

Marion nu a participat la înmormântare. „De ce să mă duc?” spunea ea. „De ce să trec prin genul ăla de dramă când eu l-am avut tot timpul?” S-a încuiat în dormitor, dar ia spus unui prieten să îi transmită lui Milly Hearst „să nu uite să poarte doliu”. Brusc, Marion Davies devenise persona non grata în universul familiei Hearst. Numai jovialul George ia rămas prieten.

A fost citit testamentul. W.R. își protejase, întradevăr, amanta, pe care o caracteriza drept „Prietenă mea loială, domnișoara Marion Douras, care mi-a venit în ajutor în timpul marii recesiuni oferindu-mi un milion de dolari din propriii săi bani”. Testamentul îi luase pe toți prin surprindere, desemnînd-o pe Marion drept succesoare la cârma imperiului Hearst. Bill Hearst a rezumat foarte bine situația: „După moarte, bătrînul ne lăsase cu o dilemă: grija lui pentru Marion, contrabalansată de responsabilitatea lui față de companie.” Familia s-a revoltat. Avocații lor și cei ai lui Marion au purtat îndelungi tratative. Șase săptămâni mai târziu, Marion își ceda dreptul de vot în cadrul companiei, consimțind în schimb să își

asume rolul de „consultant oficial și consilier pentru Corporația Hearst în privința studioului de cinema și a altor activități de divertisment”.

Dorințele lui W.R. au fost în linii mari satisfăcute. A doua zi, spre uimirea tuturor, Marion Davies s-a căsătorit. Mirele era Horace Gates Brown al III-lea, un căpitan din marina comercială cu opt ani mai tânăr decât ea. Horace fusese îndrăgostit de sora ei, Rose, care îi respinsese în mod repetat propunerile de căsătorie. Marion se împrietenise cu el și descoperise în scurt timp că-i savura poveștile pipărate, ea fiind înzestrată cu un neobișnuit simț al umorului. Prietenii ei uimiți au presupus că el îi aducea aminte de W.R.

Căsătoria nu a fost fericită, așa că, în decurs de câteva luni, Marion a înaintat o cerere de divorț, pe care ulterior a retras-o. Dar Horace era atractiv și senzual, iar Marion îi aprecia performanțele sexuale. Acest fapt trebuie să fi atârnat greu în balanță în favoarea deciziei de a rămâne cu el. La fel de mult trebuie să fi contat și dorința ei de a-și ordona viața și de a gusta plăcerile respectabilității maritale după ce, timp de o viață, fusese o amantă pe care unii o condamnau, iar alții nu o acceptau.

Marion avea perioade dese când nu mai bea, iar atunci slăbea; la trezie, arăta aproape la fel de frumoasă și de tânără ca pe vremuri. Apoi reîncepea să bea. Cu toate acestea, a făcut afaceri imobiliare importante, o mare parte din profit fiind destinat actelor de caritate. A participat la nunțile copiilor lui „Big Joe” Kennedy, și le-a împrumutat lui John Fitzgerald Kennedy și soției lui, Jackie, casa ei pentru a-și petrece acolo luna de miere. Mai târziu, avea să asiste cu mândrie la numirea în funcție a lui JFK.

În 1959, Marion a făcut cancer la mandibulă. A refuzat operația și a urmat doar chimioterapia. Avea dureri continue, pe care încerca să le atenueze cu laudanum. Pentru a-și ascunde falca desfigurată, purta o eșarfă albă. Joe Kennedy ia adus trei specialiști din California, iar ea a acceptat operația. Părea să fi învins boala, dar la 22 septembrie 1961 ea a murit, avându-i alături pe Horace și alte câteva rude care iau mai rămas. Chiar înainte de a intra în comă, ia spus lui Horace că nu regreta nimic.

Înmormântarea lui Marion a fost fastuoasă. Printre cei care i-au purtat sicriul sau numărat vechiul ei prieten, Joe Kennedy, fostul ei coleg de platou Bing Crosby, amantul de demult Dick Powell și fiul mai mare al lui W.R., George Hearst. Acești bărbați reprezentau fiecare aspect al vieții ei complicate: amanți, prieteni, colegi și, prin George Hearst, realitatea deceniilor din viață pe care și le-a petrecut ca amantă a lui W.R. Hearst.

Viața lui Marion Davies a fost ideală din multe puncte de vedere. A beneficiat de averea aproape inimaginabilă a lui W.R. Hearst, s-a bucurat de devotamentul lui de o viață și de protecția lui testamentară postumă și a cunoscut triumful social de a locui cu el. Dar a trăit și în nesiguranță. În condițiile în care iubitul ei rămânea însurat cu altă femeie, fiind nevoită să sufere și disprețul cu care societatea le privea pe amante. A trebuit să se mulțumească să crească bazeți în loc de copii. Convingerea că își datora succesul profesional ajutorului lui W.R. a făcut-o să prețuiască protecția lui, deși ea, mai mult decât oricare altă femeie din epoca ei, ar fi putut reuși cu brio pe cont propriu. Prin urmare, și-a sacrificat independența pentru a rămâne amanta lui W.R. Din memoriile lui Marion, *The Times We Had*, transpare convingerea că relația lor a dat sens vieții ei.

Gloria Swanson

Gloria Swanson

Joseph Patrick Kennedy

În 1927, Gloria Swanson era cea mai populară vedetă americană de cinema: o mignonă sexy în vârstă de douăzeci și opt de ani, cu păr negru strălucitor, un nas ușor cârn și ochi mari, albaștri. Se căsătorise pentru a treia oară [Primul a fost actorul Wallace Beery, al doilea Herbert Stronborn, care a folosit banii obținuți în urma divorțului pentru a deschide restaurantul Brown Derby; acesta a devenit extrem de popular în lumea cinematografilei, fiind frecventat chiar și de Beery.] cu marchizul francez Henri de La Falaise de La Coudraye și era mama unei fete, Michelle și a unui băiat adoptat, Joseph. Era inteligentă, ambițioasă și foarte liberală din punct de vedere sexual până la limita promiscuității chiar. Gândea independent și își asumă riscuri personale și profesionale. A fost o feministă "avant la letter", căci credea că Dumnezeu este de sex feminin. În punctul culminant al carierei, Gloria a refuzat un contract de un milion de dolari și a părăsit siguranța oferită de Paramount Pictures pentru a fonda Gloria Swanson Productions, și a-și produce propriile filme.

Dar Gloria avea și probleme mari. Soții ei au fost întotdeauna o povară financiară pentru ea, iar Henri nu se deosebea prin nimic de ceilalți doi. În mod neliniștitor, el tocmai se hotărâse să se mute înapoi în Franța pentru a beneficia de drepturile nobiliare care i se cuveneau.

Din nefericire, Gloria Swanson, actrița plătită cu sume astronomice pentru un rol, era aproape falită. Avea cheltuieli personale scandaloase, care se cifrau la circa zece mii de dolari pe lună. Avea în Beverly Hills un conac de două etaje, cu douăzeci și două de camere, cinci camere de baie și un garaj pentru mașinile ei: un Pierce Arrow și un Cadillac. „Publicul se aștepta ca noi să trăim ca regii și reginele”, a explicat Gloria, câțiva ani mai târziu. „Așa că noi ne conformăm. De ce nu?”

Chiar așa, de ce nu? Dar conturile bancare ale Gloriei erau aproape goale și se umpleau doar dacă filmele ei aduceau încasări. Consecința alegerii pe care o făcuse a fost că traiul ei luxos depindea de succesul ei ca producător. Între timp, *The Love of Sunya*, filmul cu care debutase ca producător, nu a adus suficiente încasări pentru a acoperi împrumutul făcut pentru a-l turna. Distribuția celui de al doilea film, foarte drag ei, *Sadie Thompson*, o poveste controversată după Somerset Maugham despre o prostituată și preotul care încearcă să o schimbe, unde Gloria juca rolul senzual și frământatei Sadie, a fost întârziată de pertractările avocaților ei cu cenzorii, care susțineau legile privitoare la moralitatea publică. Ca și cum asta nu ar fi fost suficient, fiscalul îi recalculase cota de impozitare pe perioada 1921–1926.

Încurcăturile financiare prin care trecea Gloria i-au determinat pe consilierii ei să îl aducă pe Joseph Kennedy în viața sa. „Gloria are nevoie de o bună administrare, și de o finanțare serioasă și pentru aceasta trebuie să încredințeze organizația persoanei potrivite”, îi scria lui Kennedy prietenul ei, Robert Kane, director la Paramount. Kennedy a fost entuziasmat de propunere. Gloria reprezenta tot ce admira el mai mult: celebritate, talent și frumusețe. Ea transpuse-se în realitate îndemnul pe care îl adresa în permanență copiilor săi: „Prindeți momentul!”

În 1927, Joseph Patrick Kennedy era un bancher foarte bogat și cu conexiuni foarte bune în industria cinematografică, fiind președintele rețelei de cinematografe Film Booking Office Inc. Zâmbitorul bancher de patruzeci de ani era căsătorit cu Rose Fitzgerald, fiica lui John Francis „Honey Fitz” Fitzgerald, probabil cel mai puternic om din Boston. Joe era pe calea cea bună spre formarea celebrei sale dinastii: în 1927, Rose rămăsese gravidă cu cel de al șaptelea copil al lor.

Gloria s-a purtat la prima lor întâlnire cu aplombul obișnuit al unei vedete. Joe a reacționat pozitiv la prezența ei impunătoare, deși l-au surprins statura ei mărunță, precum și opțiunile ei în privința meniului: țelina călită, bame și dovlecei. Gloriei i s-a părut că Joe nu prea semăna cu un bancher, căci purta un costum prea larg. „Cu ochelarii și bărbia lui proeminentă, arăta ca unchiul oricărui funcționar din clasa medie”, își amintește ea.

Vedeta și bancherul au vorbit despre industria cinematografică, iar Joe ia pus întrebări punctuale cu privire la situația financiară a companiei ei. Ea se hotărî să-i acorde încrederea sa, punându-i la dispoziție toate documentele sale financiare. După ce le studie, Joe îi telefona Gloriei să-i spună că afacerile ei erau haotice, iar consilierii, consultanții și angajații ei niște „capete seci”. Pe scurt, Gloria

Gwanson Productions era o firmă extrem de prost administrată, iar pe Joe nu-l interesa un astfel de client.

Ceva mai târziu, Joe s-a răzgândit, făcându-i Gloriei ceea ce el numea o „gogeamitea ofertă unică”. Gloria își amintește că el iar fi propus: „Lasă-mă să mă ocup de tot. O să-ți aduc câțiva colegi de echipă și o să facem o operație chirurgicală în regim de urgență... Când o să intrăm în pâine, o să cadă vreo câteva capete.”

Joe și colegii lui, pe care Gloria îi poreclise „călăreții”, dădură buzna dea dreptul în viața ei, citindu-i actele cu creionul în mână și petrecându-și ore întregi la ea acasă. Erau extrem de atenți, față de ea, după cum avea să remarce Gloria: „de fiecare dată când îmi luam o țigară, aproape că-mi dădeau foc, căci mă pomeneam cu o droaie de brichete aprinse sub nasul meu”. Acum, Gloria era convinsă că își poate încredința finanțele acestor oameni care nu vorbeau prostii și lui Joe Kennedy, șeful lor pe care ei îl admirau fără rezerve.

În primul rând, Gloria Swanson Productions a fost dizolvată și s-a înființat o nouă entitate corporativă, Gloria Productions. Între timp, Joe o ajuta pe Gloria, care se concentra asupra punctului său forte, realizarea de filme. Cu îngrijorare, dar sigură că Joe Kennedy știa cel mai bine, Gloria a fost de acord să-și tranzacționeze drepturile asupra primelor sale două filme către compania financiară de care era foarte îndatorată, ceea ce nu numai că îi va șterge datoria, ci va oferi și un capital lichid. „Tot ce știam”, a scris Gloria mai târziu, „era că făcusem greșeli în trecut, în timp ce până acum, în relațiile sale cu mine, el nu făcuse niciuna. Prin urmare, fără tragere de inimă, i-am spus că poate aranja afacerea”.

Din păcate, pentru Gloria, aceasta s-a dovedit a fi prima greșeală a lui Joe și una extrem de costisitoare, deoarece filmul Sadie Thompson, pe care nu-l plăcea și nu avea încredere în valoarea sa – în mod ironic, din motive morale – a devenit un hit imens care și-a îmbogățit noul proprietar, în timp ce Gloria n-a primit nimic pentru asta, dar recompense profesionale. La acea vreme, Gloria și-a amintit, „în două luni, Joseph Kennedy a preluat întreaga mea viață”

Într-o oarecare măsură, Gloria se îndrăgosti și ea de el. Joe a fost profund atras de partenerul său client, și, deși Gloria și-a iubit soțul, ea a răspuns reciproc. Sexul, nerostit, dar palpabil, a început să pătrundă în relația lor. Cu toate acestea, Gloria avea multe motive pentru a nu se răsfăța într-o relație de dragoste extraconjugală. Hollywood-ul era condus de reglementări moraliste care guvernau atât filmele, cât și viața particulară a vedetele lor, iar Gloria suferise odinioară datorită acestor reguli restrictive care guvernează comportamentul personal. Indiferent de ce, nu putea risca nici măcar suspiciunea că avea o moralitate laxă din punct de vedere moral. Cealaltă problemă era căsătoria ei. Deși se simțea incapabilă să rămână strâns legată de el, Gloria își iubea soțul frumos și fermecător.

Circumstanțele lui Joe erau destul de diferite. El și Rose au avut o căsătorie axată pe puietul lor în creștere – dinastia lui Joe – mai degrabă decât propria relație, care a fost politicoasă și îndepărtată. În problemele inimii, era un pustiu emoțional. Rose stabilise standardele pe care Joe trebuia să le îndeplinească – securitate financiară, respectare religioasă, obligații familiale – și și-a sublimat furia la trădările sexuale ale lui Joe. Deoarece Joe i-a îndeplinit standardele și i-a satisfăcut gusturile scumpe de îmbrăcăminte, știa că Rose nu-i va pune întrebări deranjante sau nu va provoca un scandal, așa că avea mult mai puține constrângeri decât Gloria.

A o aduce pe Gloria în pat era acum doar o chestiune de timp și un pic din planificarea la care era atât de bun. Îndrăgostit și cu o empatie considerabilă, Joe a aranjat să scape de Henri oferindu-i ceea ce Gloria a descris drept „o poziție minunată” în calitate de director european al Pathe Pictures. Henri era încântat. La fel și Gloria, care „i-a aruncat lui Joe Kennedy un zâmbet subtil de profundă recunoștință”. Joe și Henri au compus rapid un acord verbal, au întocmit hârtii și le-au semnat. „În câteva sesiuni scurte, atunci, am rearanjat lumea”, a scris Gloria.

A doua zi, Joe a aranjat ca unul dintre „călăreții” săi să-l ia pe Henri la pescuitul în larg, iar el a motivat că nu poate participa fiind aglomerat cu munca la birou. Gloria a făcut la fel, spunând că și-a luat liber pentru a cumpăra cadouri pentru copii. Când Henri se afla în siguranță pe mare, Joe a ajuns în camera de hotel

a Gloriei năpustindu-se asupra ei. În tăcere, și-a pus gura pe a ei și s-au sărutat. Cu o mână o ținea de cap; cu cealaltă îi mângâia sânii și trupul scoțându-i kimonoul. Într-un geamăt extrem, a repetat: „Nu mai pot, nu mai pot. Acum.” „Era ca un cal legat, aspru, greu, care alerga să fie liber”, a povestit Gloria. „După un moment culminant, pripit, s-a întins lângă mine, mângâindu-mi părul.”

Gloria și-a amintit, ulterior, că de atunci, Joe Kennedy, „omul ciudat de lângă mine, mai mult decât soțul meu, mă deținea”.

Gloria Swanson era acum amanta lui Joe Kennedy. Joe s-a instalat în Beverly Hills, închirind o casă pe Rodeo Drive pe care soția și copiii săi n-au vizitat-o niciodată. În schimb, ori de câte ori i s-a părut convenabil, s-a deplasat înapoi pe coasta de est pentru a-i vedea. Casa lui nu era un simplu “pied-a-terre”. A fost nevoie de două slujnice, un majordom, un grădinar și un bucătar pentru a o întreține, iar el a profitat de ospitalitatea reciprocă a Gloriei găzduind proprii invitați.

Aceste mese nu au fost niciodată intime. „Călăreții” lui Joe participau de obicei, iar conversația era orientată spre afaceri. După aceea, Gloria și Joe făceau dragoste, iar apoi un “călăreț” o conducea acasă. În timpul zilei, ea și Joe se vedeau rar și niciodată singuri.

Ca întotdeauna, Joe a continuat să monitorizeze cele mai minuscule detalii din viața copiilor săi și să păstreze legătura strânsă cu Henri, sau „Henry”, așa cum îl numea el. De asemenea, el a preset-o pe Gloria să-l boteze pe fiul ei adoptiv – gândul unui suflet nebotezat i-a tulburat sensibilitățile religioase.

Afacerea lor se scufunda. Queen Kelly, un film pe care Joe practic i l-a impus Gloriei, a fost un eșec de opt sute de mii de dolari. Joe s-a înfuriat la culme. „Nu am avut în viața mea nici un eșec”, exclamă el enervat, între timp, Gloria a obținut o nominalizare la Oscar pentru rolul din Sadie Thompson, filmul despre care el prevăzuse că avea să fie un eșec.

Pentru Gloria, Queen Kelly a fost o lovitură emoțională, fizică și financiară. Când și-a dat seama cât de oribil era filmul, a fost atât de depmată, încât a trebuit să fie internată în spital. „Nu vreau să intru în detalii cu privire la reacția Gloriei, care îmi datorează o sumă considerabilă pentru realizarea filmului, dar nu a fost prea agreabilă”, îi scria Joe lui Henri, dăgând și faptul că, în discuțiile lor, el și Gloria „au dat cărțile pe față”.

Dar Joe era tot timpul afectuos și adesea (cam des pentru liniștea Gloriei) autoritar. O călătorie la Londra, cam pripit hotărâtă, a fost cel mai bun exemplu. Joe a bătut-o la cap pe Gloria să călătorească și ea cu același vapor cu care călătorea el cu Rose și cu sora lui. „Te rog, Gloria, Rose vrea să te cunoască”, a argumentat el.

Călătoria lor a fost un succes, deși Gloria nu a știut niciodată cu atitudine dacă Rose avea vreo bănuială în privința lor. Joe își petrecea tot timpul cu Gloria, dar cu toate astea, Rose era mereu amabilă față de amanta soțului ei. Odată, Joe a avut un acces de furie din cauza unui pasager care se zgâia prea insistent la Gloria, iar Rose ia ținut isonul; Gloria se întreba: „Era nebună sau sfântă?”

Henri li s-a alăturat, iar Rose s-a arătat încântată de „minunatul” soț al Gloriei. Pe Henri îl deranja posesivitatea lui Joe, dar se abținea să spună ceva, de teamă să nu își compromită slujba prețioasă. „Henri era angajatul lui Joe, iar eu eram literalmente proprietatea lui Joe”, își amintește Gloria. „Îmi pusesem în mâinile lui întreaga mea viață. Niciodată nu mai avusesem atâta încredere în cineva așa cum aveam în Joe.” Joe o fascina, și Henri era iubitul ei de suflet.

Întorcându-se în Statele Unite pentru premiera new-yorkeză a filmului Trespasser (Păcătoasa), despre care ea prevăzuse corect că avea să se bucure de succes, Gloria se pomeni convocată la un hotel pentru a se întâlni cu un oaspete necunoscut. Se dovedi că acesta era Cardinalul Bostonului O'Connell, prieten de familie cu Kennedy, O'Connell voia să discute despre relația ei cu Joe. Luată prin surprindere, Gloria ia răspuns că erau doar parteneri de afaceri. Dar O'Connell știa despre ce vorbea: “am venit să îți cer să nu te mai vezi cu Joseph Kennedy. De fiecare dată când vă vedeți, îi oferi o ocazie de a păcătui... Joseph Kennedy nu poate rămână credincios și, în același timp, să se întâlnească cu tine.” Gloria se ridică, pregătindu-se de plecare: „Cu domnul Kennedy ar trebui să vorbiți”, îi spuse ea pe un ton ferm. Avea să

afle mai târziu că Joe nu știa nimic despre această conversație neliniștitoare. Oare Rose sau alți prieteni de familie îl determinaseră pe cardinal să acționeze astfel? Gloria nu a aflat niciodată. Dar intervenția lui era în concordanță cu atitudinea Bisericii Catolice față de relațiile „nepotrivite”: să învinuiască femeia, transferându-i ei întreaga responsabilitate.

Joe își alungă disperarea provocată de eșecul filmului *Queen Kelly* și cumpără alt scenariu, despre care era convins că îl va transforma într-un mogul al cinematografilei. Gloria avea rețineri serioase cu privire la acest scenariu, dar a acceptat să joace rolul principal din *What a Widow* (Ce văduvă!). Acest titlu era dat de dramaturgul Sidney Howard, care obținuse Premiul Pulitzer, iar Howard a câștigat un Cadillac, pe care i l-a înmănat chiar Joe Kennedy.

Cu puțin timp înainte de începerea filmărilor, Henri a pus capăt în mod elegant mariajului său cu Gloria. „Focul a ars frumosul templu al iubirii noastre”, îi scria el. „Nu mai putem salva prea multe din cenușă. Dar hai să încercăm să păstrăm prietenia noastră frumoasă, respectul reciproc și decența!... Toate punțile dintre noi s-au năruit, nimic nu le mai poate reface, știm amândoi asta.” Își încheia trista misivă: „La revedere, iubito, totul s-a sfârșit.” Prețul relației Gloriei cu Joe Kennedy l-a reprezentat eșecul propriei sale căsătorii. Henri a intentat curînd divorț, pentru a se căsători cu frumoasa Constance Bennett, o blondă vedetă americană de cinema.

La scurt timp după aceea, *What a Widow* s-a dovedit un fiasco. Joe a fost umilit, chiar mai mult decât după *Queen Kelly*, căci numele lui apărea pe genericul filmului.

Într-o zi, contabilul Gloriei a informat-o că autoturismul Cadillac dăruit lui Sidney Howard fusese trecut în contul de cheltuieli personale al Gloriei. Nu ar fi trebuit să figureze în bugetul filmului? Ba sigur că da, răspunse Gloria. În timpul cinei la Joe acasă, ea menționa că personalul de la biroul lui făcuse o eroare contabilă și adăugă în glumă: „Tu i-ai dat lui Sidney Howard mașina, nu eu. El ți-a mulțumit ție, nu mie. Așa că mi se pare corect să plătești tu pentru ea.”

Șocată, Gloria îl văzu pe Joe privind în gol fără un cuvânt, apoi înecîndu-se cu mîncarea. Recăpătînduși controlul, el se ridică și părăsi sufrageria fără un cuvânt. După o jumătate de oră, în timp ce Gloria îl aștepta să apară, un „călăreț” s-a oferit plin de tact să o conducă acasă.

Câteva zile mai târziu, după ce așteptase în van un telefon de scuze sau un bilet, Gloria înțelese că Joe Kennedy pusese capăt relației lor. În cursul lunii următoare, el revocă relația lor de afaceri, inclusiv imputernicirea pe care ea i-o dăduse.

Joe Kennedy s-a evaporat pur și simplu din viața Gloriei. Ziarele colportau zvonul că dobândise cinci milioane de dolari în urma vânzării bunurilor companiei de producție, plănuiind să se retragă din industria cinematografică pentru a intra în politică. „Eram din nou complet singură, fără iubire și fără nici un fel de siguranță”, își amintește Gloria. Gloria a mai descoperit și că, deși deținea multe proprietăți, avea doar foarte puțini bani. Cum se întâmplase așa ceva? Îi încredințase totul lui Joe al ei, iar el o lăsase în mijlocul drumului, într-o stare deplorabilă. Află, cu amărăciune și uimire, că, pe lângă Cadillac, Joe mai trecuse în contul ei haina de blană pe care i-o dăruise, precum și un bungalow impresionant pe care îl construise pentru ea la Gloria Productions. În plus, actele erau cam încurcate, iar biroul lui Kennedy refuza să îi ofere ajutor sau explicații suplimentare.

Amanda Smith, care a editat *Hostage to Fortune: The Letters of Joseph P. Kennedy* (Prizonierul Averii: Scrisorile lui Joseph P. Kennedy), și a citit memoriile Gloriei, oferă o perspectivă puțin diferită cu privire la motivul pentru care Joe a trecut în conturile Gloriei daruri ce păreau a fi făcute în numele lui personal. Dosarele lui Kennedy conțin „contracte, documente legale... semnate de mîna lui Swanson... (care delimitează) obligațiile ei față de el și de entitățile legate de el, o garanție de a rambursa... infuzia disperată de lichidități (la rata curentă a dobînzii), un amendament de a plăti... pentru garderoba luxoasă de care avea nevoie o vedetă de calibrul Gloriei Swanson”. Se pare că Joe nu a fost niciodată de orbit de amanta lui strălucitoare, încât să uite că este om de afaceri, ar a făcut-o răspunzătoare pentru extraordinarele lui erori de estimare, dar îi făcea cadouri și îi accepta mulțumirile, nu îi amintea niciodată

că de fapt ea și nu el, plătea pentru acestea, însă, era evident că ea nu înțelegea natura documentelor pe care el i le dădea la semnat. După întreruperea bruscă a relației, Gloria a fost nevoită să se lupte pentru a-și menține echilibrul emoțional și financiar. Ulterior, s-a retras din motive de sănătate, s-a retras din activitatea artistică, pierzând brusc în greutate și condiția fizică deteriorându-se. Dar responsabilitățile sale de mamă singură și stilul de viață luxos, precum și necesitatea de a-și continua cariera au determinat-o să se ridice din pat și să înfrunte din nou lumea exterioară.

Gloria s-a recăsătorit, a mai făcut un copil, dar nu a fost fericită. A divorțat, apoi s-a recăsătorit, din nou fără succes, așa că a divorțat și de dată. Aceste relații scurte și nefericite nu au împiedicat-o să facă datorii noi, dar, cum, în 1942 ea avea prea puțini bani, a fost nevoită să își reducă drastic cheltuielile și să găsească și alte surse de venit. A încercat să se afirme în televiziune, apoi s-a reîntors la film. În 1949, la cincizeci ani, a dat o lovitură cu *Sunset Boulevard*, un film despre un bărbat mai tânăr care se îndrăgostește de o femeie mai vârstnică de la Hollywood. Refăcută, ea a continuat să joace, inclusiv pe Broadway, pentru ca, mai apoi, să se întoarcă la sculptură, un domeniu în care a avut, de asemenea, succes. Cel de-al șaselea și ultimul său mariaj, cu Bill Dufty, a fost unul fericit: ea avea aproape șaptezeci și șapte de ani, iar el, șaiszeci.

La un an și ceva după brusca lor despărțire, Joe Kennedy i-a telefonat Gloriei. Lângă el se găsea Franklin D. Roosevelt, viitorul președinte al Statelor Unite, zicea el. Iritată din cauza tupeului lui, Gloria ia trântit telefonul. Ulterior, s-a lăsat împlânzită, acceptând o împăcare formală. De atunci și până la moarte, Joe s-a lăudat cu relația pe care o avusese cu ea. Când a murit în urma unui atac cerebral, ea a trimis o telegramă de condoleanțe semnată „Kelly”. E greu de crezut că a ales numele celui mai mare eșec cinematografic al lui, fără nici un gând de răzbunare.

La cincizeci de ani după ce fusese amanta lui Joe Kennedy, Gloria și-a scris memoriile. Evaluarea pe care o face relației lor este filtrată de trecerea timpului, de spectaculoasele ei reveniri profesionale, de sănătatea ei excelentă, de fericirea personală și de extraordinară ei frumusețe naturală la șaptezeci de ani. Dansa în revista *Carol Burnett Show* îmbrăcată sumar și expunând un corp care ar fi putut fi al unei femei bine întreținute de treizeci de ani. În schimb, Joe nu numai că murise, dar ani în șir se resimțise de pe urma atacului suferit. Gloria Swanson își putea permite să-l ierte. Totuși, ia trebuit o jumătate de secol ca să treacă peste amărăciunea provocată de modul cum o tratase bărbatul care îi promisese să o salveze, dar care o împinsese în haos. Ea se transformase de bunăvoie în păpușa lui de paradă, permițându-i să defileze cu ea în fața ochilor lumii, pentru ai impresiona pe toți, inclusiv pe propria sa soție. Ea fusese complice la strategia de ai păcăli pe cunoscuți, precum și pe publicul anonim, care o transformase în vedetă. În cele din urmă, Gloria a regretat că făcuse un schimb dezavantajos.

Maria Callas

Maria Callas

Aristotel Onassis

„Vissi d'arte, vissi d'amore” „Am trăit pentru artă, am trăit pentru dragoste” se plângea soprana Maria Callas în operă tragică *Tosca*, de Giacomo Puccini. Propria ei viață a împrumutat convingerea ce răzbate

din cuvintele frământatei Floria Tosca. Floria își cântă aria disperată în timp ce iubitul ei era torturat departe de ochii publicului. Maria, însă, deplângea sfârșitul abrupt al relației sale pasionate și devoratoare cu magnatul armator Aristotel Onassis, care a repudiat-o pentru a se însura cu Jacqueline Kennedy, cea mai vestită văduvă din lume.

Maria Callas, diva care a ridicat opera pe culmi nebănuite, s-a născut la 2 decembrie 1923, în Manhattan, într-o familie de imigranți greci, sub numele de Mary Anna Kalogeropoulos. Mama ei, „Litsa” (Evangelia) își vărsa furia pe mezina ei obeză, mioapă, păroasă și stângace. Dar, pe la vârsta de cinci ani, Mary și-a luat revanșa. În timp ce Mary cânta pe muzica difuzată la radio, Litsa s-a rugat ca vocea ei să o salveze atât de Statele Unite cât și de soțul ei. Când Mary avea treisprezece ani, Litsa și-a anunțat soțul că mariajul lor se terminase. Acesta și-a făcut cruce și a exclamat: în fine, Doamne, Te-ai îndurat de mine!” Litsa a întrerupt școlarizarea lui Mary și a plecat în Grecia, unde o aștepta Jackie, fiica ei mai mare.

La Atena, Mary, acum cunoscută sub numele de Maria, a câștigat o bursă la Conservatorul Național, mai târziu fiind admisă la cea mai bună secție a Conservatorului din Atena. Exersa, repeta și studia, neinteresată de nimic altceva în afară de muzică. În timpul războiului, când vreo treizeci de mii de atenieni mureau de foame într-un oraș periculos și devastat, iubitul bogat al lui Jackie le-a adăpostit pe cele trei femei într-un apartament. Litsa aducea câte ceva din cele necesare traiului, devenind amanta unui ofițer italian. De asemenea, o presă pe Maria să se însoțească cu soldații dușmani, pe care se pare că Maria îi fermeca cu vocea ei, mai degrabă decât cu favoruri sexuale, însă, se bucura de prietenia unor admiratori mult mai vârstnici. Unul dintre aceștia, un doctor care era și vecin cu ele, pare să fi fost primul bărbat cu care s-a culcat Maria.

După armistițiu, Mariei ia fost interzis accesul la Operă, care acum era condusă de forțele politice de stânga. Ea s-a întors în Statele Unite, dar n-a reușit să-și găsească de lucru nici acolo. În 1947, s-a întors la Roma, cu bani împrumutați, pentru a susține patru concerte conform unui contract care îi aducea numai 240 de dolari. Acolo, ea a întâlnit un împătimit al operei, foarte bogat, Battista Meneghini, care se retrăsese dintr-o afacere cu construcții și era hotărât să facă din Maria Callas (noua ortografie a numelui ei) capodopera vieții sale.

Battista avea pe atunci cincizeci și trei de ani și era cu treizeci de ani mai bătrân decât Maria: un bărbat grăsuț și melodramatic care nu vorbea bine italiană. Opera a stat la baza pasiunii lor, iar în timp au devenit devotați unul altuia. S-au întâlnit într-un restaurant, „îmi era milă de ea”, mintea Battista. „Era diformă în partea de jos. Avea gleznele umflate, se mișca stângaci și cu efort.” Această femeie înaltă și corpulentă, cu bărbie dublă, era însă o soprană magnifică, astfel că Battista ia propus o perioadă de probă de șase luni, timp în care el urma să aibă grijă de toate nevoile ei materiale, iar ea să se concentreze numai asupra muzicii. Perioada de probă s-a încheiat cu succes, iar Maria s-a căsătorit cu italianul rotofei și scund care îi recunoscuse talentul și o salvase din sărăcie. Au avut o căsnicie fericită. Battista își adoră diva, iar Maria era încântată de devotamentul acestuia față de operă. Și sexul era plăcut, deși în cei cincisprezece ani petrecuți cu Battista, ea nu a avut niciodată orgasm, o senzație a cărei absență o va găsi remarcabilă abia după ce o experimentase pentru prima dată. Cariera Mariei Callas era în ascensiune. În toate gamele, în afară de mai înaltă, vocea ei era pură, iar „dacă atingea gama cea mai înaltă, acută sau nu, vocea ei strălucea ca o sabie, devenind legendară prin stil și calitate”. La fel de legendar era și flerul ei dramatic, la care se adăuga reputația de perfecționistă. Îi făcea mare plăcere să pregătească opere care erau rar reprezentate, din cauza dificultății lor. Era extrem de exigentă cu ea însăși, precum și cu colegii de scenă. Deviza ei suna astfel:

„Muncesc, deci exist”. Viața și căsătoria ei, opinează John Dizikes în Opera în America, „aveau la bază o economie casnică spartană, autodisciplină riguroasă și muncă. Timp de un deceniu, ambiția ei, pasiunea sa pentru autoperfecționare au gravitat în jurul artei sale. Nu lăsa nimic să îi distragă atenția de la aceasta”.

Dorința ei de autoperfecționare o determina să evalueze și problema obezității. Maria își dădea seama

cât de bizar era să întruchipeze pe scenă eroine fragile, cu trupul ei de un metru și șaptezeci și cinci de centimetri, care cântărea aproape o sută de kilograme. În 1953, și-a propus să slăbească. A adoptat o strategie ieșită din comun. A înghițit o tenie care consumă aproape tot ce mănca, astfel încât kilogramele sau topit înainte să elimine viermele. Pe la începutul lui 1954, slăbise vreo treizeci de kilograme. Peste alte câteva luni, avea cincizeci și trei de kilograme, devenind o silfidă în pragul anorexiei, așa că mai luă ceva în greutate, ca să recapete o înfățișare plăcută.

Dacă înainte, masivitatea ei stârnise reacția răutăcioasă a criticilor, unul zicea: „Era imposibil să faci diferența dintre picioarele elefanților de pe scenă și cele ale Aidei interpretate de Maria Callas”, acum Maria își redescoperea eleganța și încrederea în frumusețea ei uimitoare de grecoaică cu ochii mari. Începu să se îmbrace cu pricepere. Avea garderobe întregi pline de haine. Colecționa bijuterii, și începu să răspundă atenției acordate de înalta societate internațională, care devenise brusc interesată de strălucitoarea divă.

Treptat, dea lungul anilor, mulțumirea Mariei cu privire la căsătoria ei începuse să se erodeze. Mai întâi, notează prietena ei, Nadia Stancioff, Maria era iritată de „posesivitatea lui profesională și... de obsesia lui cu privire la Callas ca mașină de făcut bani”. Apoi, ea îi reproșa programul prea încărcat pe care îl făcea, însă Battista o informă că nu își puteau permite să reducă ritmul. În ciuda enormelor sume de bani pe care ea le câștigă, ei nu aveau niciodată bani, mărturisea el. Stancioff crede că această situație a grăbit criza emoțională a Mariei. „Când înțelese, în fine, că el îi risipise banii fără discernământ, izbucni ca o supapă sub presiune... Ceea ce vedea acum era un Santo Benedetto fără aura pe care ea i-o crease: un mic vârcolac burtos și primitiv.”

Battista însuși a consemnat una dintre cele mai elocvente izbucniri ale Mariei la adresa lui: „Te porți de parcă ai fi gardianul închisorii mele... Nu mă lași niciodată în pace. Controlezi tot ce fac. Ești ca un gardian odios și mai ținut închisă toți anii aceștia. Mă sufoc!... Nu ai simțul aventurii, nu cunoști limbi străine, ai părul mereu nepieptănat, nu știi să te îmbraci.”

În 1959, când căsătoria ei era pe cale de a se destrăma, Maria s-a implicat în relația cu Aristotel Onassis, fondatorul și proprietarul unei linii de navigație maritimă și al unei linii aeriene, care glumea spunând:

„Navigația e soția mea, iar aviația, amanta.” O cunoștință comună dea lor, fosta comediantă și actriță shakespeariană Elsa Maxwell, născută în Cehoslovacia și devenită membră a înaltei societăți americane, o prezentase deja pe Maria ducelui de Windsor, familiei Rothschild de la Paris, Prințului Ali Khan și altor celebrități. În 1957, ea ia făcut cunoștință Mariei cu Aristotel, „cel mai faimos grec în viață”. Aristotel ia invitat pe Maria, Elsa și Battista într-o croazieră pe vasul lui preferat, Christina, alături de niște oaspeți britanici, printre care se numărau și sir Winston și Lady Clementine Churchill.

La bordul Christinei domnea o opulență inimaginabilă, chiar dacă gusturile proprietarului erau îndoielnice: scaunele de la bar erau îmbrăcate în piele de prepuț de balenă, iar Onassis obișnuia să-și șocheze musafirele spunându-le că stau pe cel mai mare penis din lume. Onassis domnea peste o lume cu haine de marcă și bijuterii fabuloase, dineuri și case ca niște palate, având la dispoziție un timp liber nemăsurat. Maria nu a fost fascinată de toate aceste averi, ci de Aristotel însuși, un vrăjitor scund, îndesat și viril care se bucura de compania (dacă nu chiar de prietenia) oamenilor de stat, artiștilor și a înaltei societăți. Ari, cum îi spuneau prietenii, a răspuns la reacția ei emoțională cu atâta fervoare, încât toată lumea de la bord, inclusiv soția lui, Tina, și-au dat seama că se întâmplase ceva necuvenit.

Athina „Tina” Livanos Onassis era și mai tânără decât Maria. La șaptesprezece ani, se măritase cu Onassis pentru a respecta dorința tatălui ei de a uni două familii de armatori greci. Mignonă, blondă, extrem de drăguță, educată mai mult în spirit cosmopolit european decât în spirit grecesc, Tina se achită de datoria nașterii de moștenitori, dăruindui soțului ei un fiu, pe Alexandru, mult-așteptatul băiat, precum și o fiică, pe Christina. În momentul în care avea loc croaziera respectivă, Tina nu mai era îndrăgostită de Ari, dacă fusese vreodată, căutând în brațele altor bărbați satisfacția sexuală și emoțională pe care el nu i-o oferise.

Ari accepta cu greu aventurile „păpușii” lui, și asta nu numai fiindcă și el însuși o înșelase încă de la începutul căsniciei. Mai era și înspăimântătorul fapt că, de curînd, el eșuase în plan sexual, un aspect pe care ea nu se sfia să-l dezvăluie amantilor, mai ales celui mai recent, venezuelanul Reinaldo Herrera, un playboy de vreo douăzeci și doi de ani cu care Tina spera să se mărite.

Acesta era stadiul mariajului lui Ari când s-a întâlnit cu Maria: Tina era îndrăgostită de Reinaldo Herrera, iar Ari refuza categoric să îi acorde divorțul și, în ciuda impotenței recurente, el continua să se culce cu ea. Nici Maria nu avea o căsnicie fericită: ea încă nu își revenise după șocul resimțit atunci când aflase că Titta risipise toți banii pe care ea îi adusese în casă. Niciodată nu îi plăcuse prea mult să facă sex cu el, dar nu îl refuză, deoarece, așa cum îi spunea prietenei sale americane, Mary Carter, „din când în când, trebuie să ne achităm de îndatoririle de soție”.

Dar în timpul acelei croaziere, Ari reuși să îi stârnească o asemenea pasiune, încât sexul nu îi mai păru Mariei o corvoadă, ci o revelație. În afară de sir Winston Churchill, nici unul dintre oaspeții lui Ari nu o agreea pe Maria, care era lipsită de simțul umorului și spunea lucrurilor pe nume. O considerau stângace în maniere și grandomană. „îmi place să călătoresc cu Winston Churchill”, îi informă ea. „Preia o parte din povară celebrității mele.” Alt invitat își amintește: „Toți o uram.” Onassis, deja fermecat de persoana ei, nu observă nimic.

Relația lor începu cu o conversație aprinsă în limba greacă, Maria și Ari împărtășindu-și amintiri din timpul războiului. Amândoi suferiseră, dar Maria într-o măsură mai mare, căci, la un moment dat, fusese obligată să caute prin gunoaie după mâncare. Maria și Ari au stat treji până târziu în noapte, ciugulind aperitive grecești și deschizîndu-și inima unul în fața celuilalt. Din acel moment, aproape până la sfârșitul vieții sale, „singura persoană care există pentru ea, în afara artei sale, era Onassis”, spune prietena ei, Amalia Karamaniis. „El a fost cel care a făcut-o să se simtă femeie pentru prima dată.”

Chiar și după ce se îndrăgostise, Ari îi spuse Mariei că, deși Tina avea un amant cu care voia să se căsătorească, el nu intenționa să divorțeze de ea din cauza copiilor. Maria a fost șocată: „Nu înțeleg cum poate o grecoaică să pretindă că iubește un bărbat, în timp ce se culcă cu altul”. Făcând această afirmație, Maria își anulă contribuția la destrămarea mariajului familiei Onassis, îl apăra pe Aristotel de acuzația de a-și fi abandonat soția iubitoare și o condamna pe Tina drept ipocrită și adulteră. Nu în ultimul rând, această frază prefigura finalul propriei sale căsătorii.

Fiind un copil lipsit de iubire și exploatat, Maria s-a hrănit cu învățăturile religioase ale ortodoxiei grecești, care i-au dăruit ceea ce familia nu reușea să îi ofere. Era credincioasă, chiar habotnică, deși uimitor de flexibilă în aplicarea acestor învățături la propria ei situație. Invocă binecuvîntarea Domnului înainte de fiecare spectacol și se ruga la finele fiecărei zile, îngenunchind în fața unei icoane a Fecioarei Maria. Întro mare măsură, Onassis îi împărtășea convingerile religioase, care făceau parte din identitatea lui etnică, un aspect ce nu se regăsea la cosmopolita și anglofona Tina. Prințul Mihai al Greciei, un prieten al Mariei, își amintește: „Ea și Onassis aveau în comun acel simț al fatalității, ceva profund grecesc. Ea era grecoaică până în măduva oaselor.”

Maria se remarcă și prin fluenta ei în limba greacă, care îi lipsea Tinei. Ari o vrăjea pe Maria cu povești amuzante din trecutul său sexual. La bordelul lui favorit din Smyrna, o târfă cam trecută îi zisese: „Iubitule, o fac pentru bani”. Ari și-a însușit această observație. El obișnuia să-i spună Mariei că banii și sexul se legau îndisolubil.

Aceste descărcări reciproce în limba greacă îi legau și mai strâns pe iubiți, stabilind linia generală a relației lor. Ari mai prețuia și faima Mariei, puternica ei personalitate, capacitatea de a se dedica (lui) și pasiunea erotică pe care i-o stărnise și care ei îi aducea bucurie. În timpul acelei croaziere fatale (în accepțiunea Mariei) la bordul Christinei, în brațele lui Ari, Maria a experimentat primul orgasm. Ari transformase sexul într-o unire glorioasă a două trupuri iubitoare și își recăpătase stima de sine. Probabil că nu l-a deranjat faptul că Maria le-a dezvăluit câtorva prietene, intime ei, faptul că era foarte bine dotat și extrem de imaginativ ca amant. Spre deosebire de greoiul Battista, Ari nu se grăbea, asigurîndu-se că

ea se zvârcolea de plăcere înainte de a se abandona și el propriului climax. Erotismul lui Ari și alura lui romantică îi provocau Mariei emoții atât de puternice, încât ea le ridică și pe el o dată cu ele aproape la rangul de sacralitate, iubirea luând astfel locul artei în centrul existenței ei. Pentru ea, viitorul era clar. Ea și Ari urmau să divorțeze de soții lor și să se căsătorească. Dar socoteală de acasă nu se potrivește cu cea din târg. Deși Tina însăși vedea în noua iubire a soțului ei o posibilitate de a obține divorțul pe care îl refuzase atât de hotărât până atunci, nu îi prea făcea plăcere să fie eclipsată. În felul ei elegant, Tina complota împotriva neobrăzatei interlope. A curtat-o cu succes pe influența soră a lui Ari, Arteis, pentru a obține sprijinul ei împotriva Mariei. O numea pe Maria "târfa aia" și se asigură că, în vârtejul mediatic stârnit de relația dintre Maria și Onassis, precum și în ochii copiilor, ea să apară în postura de soție nedreptățită.

Într-o dimineață, devreme, în timpul croazierei, după ce dansase până seara târziu cu Ari, Maria se întoarse în cabina ei. Acolo îi spuse lui Battista, care o privea cu ochi înspăimântați: „S-a terminat. Sunt îndrăgostită de Ari." Referindu-se la pasiunea care ia răpit soția, Battista avea să spună ulterior: „Parcă îi devoră o flacără pe amândoi." După încheierea croazierei, Maria s-a întors la Milano și a anunțat public că mariajul ei eșuase. Aristotel o căuta la telefon și îi făcea vizite, să îl vadă și pe Battista, pentru a negocia eliberarea amantei lui din sclavia mariajului. „Câte milioane vrei pentru Maria? Cinci? Zece?" I-a întrebat el.

Maria a reacționat cu răceală la pledoariile înlăcrimate ale lui Battista. "Am fost cu tine doisprezece ani. E destul", ia spus ea. Ea a plecat, luând cu ea unul dintre pudeli și pe menajeră ei, Bruna. Battista a lansat o întreagă campanie de presă împotriva celor doi amănți, delectându-i pe ziaristii din presa de scandal cu zicala lui aproape zilnică: „Dacă totul se împarte la doi și trebuie să împărțim pudelul, Maria să ia partea din față, urmând ca mie să-mi revină coada".

Lăsând la o parte refuzul lui Battista de a coopera, Onassis nu putea să își aranjeze viața așa cum voia, respectiv să rămână căsătorit cu Tina, ținând-o pe Maria ca amantă. Tina a profitat de ocazie pentru a cere divorțul; Aristotel o roagă să renunțe, apoi urlă de frustrare și plânse de durere că ea nu se răzgândise. Deși Maria se aștepta să se căsătorească cu ea, Aristotel se luptă din răspuțeri pentru a-și salva mariajul lipsit de sens. Pentru ai face pe plac Tinei, el îi propuse să o mute cu Reinaldo Herrera în Franța, unde el avea să li se alăture în vacanța de vară. Dar Tina era decisă să se elibereze pentru a se putea recăsători, nu doar să coabiteze cu Reinaldo. Divorțul a fost aprobat.

Amantul Mariei era liber. Ea, însă, nu. Battista refuza divorțul. Maria suferea din cauza statutului clandestin de amantă și era rușinată că acum își încălca propria convingere despre sanctitatea căsătoriei. Tânjea să devină soția lui Ari, pentru a se dedica lui trup și suflet. Ari, însă, nu voia ca ea să își abandoneze cariera, așa că Maria încercă să își slujească atât iubitul, cât și muzica. Dar era obosită și nu prea repeta suficient. Vocea ei în registru înalt o trăda tot mai mult, așa că, uneori, rata notele înalte. Publicul a înțeles situația. În 1960, ea a refuzat să mai joace în vreun spectacol, pentru a se putea odihni și reface.

De fapt, biograful ei, Nicolas Gage, relatează că Maria Callas era gravidă. Nu reușise niciodată să conceapă un copil împreună cu Battista, deși era convinsă că aceasta avea să îi îmbunătățească vocea și tenul. Miracolul se întâmpla cu Aristotel. În timpul gravidității, Maria se lăsă văzută doar de foarte puține persoane, iar la 30 martie 1960, născu un băiețel care supraviețui numai câteva ore. Dar era o amantă, așa că nașterea și moartea acestei micuțe ființe, produs al păcatului, trebuia să fie ținute în secret.

Apoi începură cei mai fericiți nouă ani petrecuți de Maria alături de Onassis. Magnifică soprană avea grijă de el, iar el era atât de emoționat, încât o răsplătea la fel, după ce ani întregi Tina nu îl răsfățase în nici un fel. Se asigura ca nimic să nu-i tulbure somnul și îi trimitea buchete extravagante de trandafiri. Dar uneori, când i se părea că prezența unei amante, fie ea și atât de ilustră precum Maria, îl încurca, nu ezita să o trimită la plimbare.

Ari, care a glumit că opera suna ca bucătarii italieni care resping rețetele de risotto, a fost, de asemenea, incapabil să aprecieze geniul muzical și dramatic al Mariei. Chiar și atunci când Maria, și-a uimit audiența

cu interpretarea ei zdrobitoare a Normei lui Bellini, despre o preoteasă druidă care era amanta secretă a unui proconsul roman, el nu s-a putut forța să urmărească întreaga reprezentație. Apoi, la petrecerea pe care a găzduit-o ulterior, și-a considerat în mod clar oaspeții mai importanți decât femeia pe care o sărbătoreau.

Cu toate acestea, Maria a fost fericită să-și satisfacă iubitul exigent și să-și ascundă fiecare capriciu. Ea și-a tuns părul și a purtat lentile de contact pentru că el și-a dorit-o. S-a răsfățat și s-a răsculat împotriva rigorii fostei sale discipline impuse. A înotat în piscina Christinei, a dansat și a băut și a vorbit târziu în noapte cu iubitul ei Aristotel. A acceptat mai puține angajamente (unul avea să aibă loc la petrecerea aniversară a lui JFK, unde Marilyn Monroe a eclipsat-o purtând o rochie aproape transparentă) și a repetat arareori, ceea ce a accelerat deteriorarea vocii ei.

În ciuda dragostei, mergând până la renunțarea la sine și independenței sale financiare, a disprețuit ideea de a lua banii lui Ari și a insistat să cumpere o bună parte din propriile bijuterii și haine, precum și să își plătească propriul bilet de avion pe Olympic Airlines. Familia lui Aristotel, condusă de Artemis, împreună cu cei doi copii ai lui Ari, i-au reproșat divorțul de Tina și au urât-o. Alexandru și Christina s-au referit în mod batjocoritor la ea drept „Urâta” și „Marele fund”.

Au apărut și alte neplăceri. Lee Radziwill, frumoasa sora mai mică a lui Jacqueline Kennedy, s-a alăturat lui Churchill într-o croazieră din care Maria, strălucitoare și sentimentală, fusese exclusă. Aristotel a fost fascinat de legăturile lui Lee cu președintele SUA și, Maria era convinsă că el a început să se culce cu ea. În 1963, Ari a exilat-o pe Maria la Paris, astfel încât să se poată distra cu Jackie Kennedy pe iahtul Christina.

Totuși, în ciuda durerii pe care a suferit-o aflând aceste „bârfe”, Maria a continuat să se dedice amantului ei, neglijindu-și cariera muzicală. Maria a susținut doar puține spectacole, inclusiv tragica Tosca, în care a copleșit publicul londonez cu furia pasiunii sale în timp ce cânta „Vissi d’arte, vissi d’amore”, povestea ei personală, precum și cea a Floriei Tosca.

Asasinarea lui JFK din 1963 a inaugurat coșmarul Mariei, văzând în Jacqueline Kennedy, cea mai eligibilă văduvă din lume, o concurentă la dragostea lui Ari. Curtea calculată de Ari, atât pentru Lee, cât și pentru Jackie, i-a adus lui Ari o invitație la Casa Albă pentru a-l jeli pe JFK alături de Bobby și Ted Kennedy și de alți apropiați ai fostului președinte. După aceasta, el a fost vizibil mai dur cu Maria. Se referea disprețuitor la vocea ei eșuată ca la un fluier care nu mai funcționa. Uneori el o plesnea, deși ea îl plesnea mereu înapoi. Pe măsură ce certurile s-au intensificat, Maria le-a mărturisit prietenilor că este îngrozită că pierde primul bărbat care a făcut-o să se simtă femeie și să facă cu adevărat dragoste cu ea.

Aceasta se complică prin faptul că în Italia, unde se căsătoriseră, divorțul nu era recunoscut. Ea și Battista ar fi trebuit să aranjeze un divorț în altă parte, de exemplu în Grecia.

În 1966, tocmai când afecțiunea amantului pentru ea începea să scadă, Maria s-a eliberat de Battista renunțând la cetățenia americană și preluând cetățenia greacă, deoarece în Grecia erau recunoscute doar căsătoriile între cetățeni greci, celebrate în biserici grecești. Deși devenise, în fine, singură și disponibilă pentru căsătorie, simțind o nevoie imperioasă de a-și legitima relația pe care acum o vedea pe cât de păcătoasă, pe atât de incertă, Ari refuza să se însoare cu ea. În schimb, vrând, parcă să-și reprime un oarecare sentiment de vinovăție, sau, poate și mai înfricoșător, din dorința de a o instala confortabil înainte de a se descotorosi de ea, el i-a cumpărat un apartament elegant la Paris, pe care a continuat să îl întrețină. Între timp, ziariștii de scandal observau cât de des era văzut în compania lui Jacqueline Kennedy.

Maria nu putea concura cu E Hira „Văduva.” În 1968, Ari a păcălit-o pe Maria, debarcând-o de la bordul navei Christina, pentru a o putea primi pe Jackie, începând astfel negocierile elaborate care au culminat cu mariajul lor nepotrivit și lipsit de iubire. Mirele de șaiszeci și patru de ani râvnea la celebritatea văduvei de treizeci și nouă de ani și la relațiile ei puternice; ea voia să își apere copiii de un posibil asasinat și era gata să se ofere pe ea însăși în schimbul averii menite să îi facă invulnerabili.

Iar Maria? Nici după ce descoperise adevărul, Maria nu era în stare să reziste cererilor lui Ari de a i se alătura între două vizite ale lui Jackie. Fie că el se aștepta ca Maria să continue să îl adore, în ciuda căsătoriei sale cu Jackie, fie, cred prietenii săi apropiați, el nu a intenționat niciodată cu adevărat să se căsătorească cu Jackie, rezumându-se doar să se afișeze cu ea în public.

În timp ce Ari și Jackie flirtau, Maria își vizita prietenii și aștepta ca el să o sune. Când nu sună, se lăsa copleșită de depresie. Într-un interviu acordat criticului muzical John Ardoin de la Dallas Morning News, ea își recunoscuse nefericirea. Era singură și lipsită de iubire. Familia și amantul o trădaseră. Timp de nouă ani, dusesese o viață „ascunsă” și „umilitoare” de amantă.

Între timp, Ari avea problemele lui. Cu cât Jackie îl presa să se căsătorească, cu atât el ezita mai mult. Speriat, a rugat-o pe Maria să îl salveze, făcându-și apariția la Atena, ceea ce ar fi înfuriat-o pe Jackie și ar fi trimis-o înapoi în Statele Unite. Maria a refuzat: „Tu ai intrat în încurcătura asta, n-ai decât să ieși singur”, îi spuse ea. Maria avea să afle mai târziu, din ziare, că el capitulase, în cele din urmă, ajungând la căsătorie.

La o săptămână după ce s-a căsătorit cu Jackie Kennedy, Ari fluiera sub geamul apartamentului Mariei. La început ea îl respinse, dar în scurt timp reveni la sentimente mai bune, deși refuză să se mai culce cu el.

Se dedică în schimb revigorării carierei ei. Rolul principal în versiunea filmată a tragediei Medeea ia adus laude din partea criticilor.

Ari o urmărea pentru a relua relația cu ea. La un dîneu, el a strîns-o de picior declarând că prefera de o mie de ori mai mult „coapsele mari și grase ale Mariei” decât „sacul de oase” al lui Jackie. El și Maria șiau reluat relația intensă, dar nu și pe plan sexual, deși se îmbrățișau și se sărutau până la abandon. În timpul întâlnirilor lor, sau la telefon, Ari se plîngea Mariei în legătură cu Jackie. În 1970, îi făcea curte în public Mariei, fie din bravadă, fie sperând ca relatările din presă să o determine pe Jackie să intenteze divorț. Dar Jackie, care își dădea seama de planul lui, refuza să-i facă jocul.

La un moment dat, înnebunită, dezechilibrată de un nou acces de disperare la gândul că Ari ar putea-o abandona din nou, Maria a fost pentru scurt timp internată în spital (o umilință, pentru ea), după ce a luat prea multe pastile din flaconul de somnifere pe care le folosea pentru a putea dormi.

Dar Ari nu avea de gând să se descotorosească de singura femeie (în afară de mama și sora lui), care l-a iubit. Căsătoria lui nu era decât o mascaradă, dar Jackie nu îi oferise nici un motiv de divorț din punctul de vedere al legii grecești, așa că, oricât ar fi vrut, nu putea să se despartă de ea. Dacă zvonurile despre încercarea lui de a o cumpăra sunt adevărate, atunci și acestea au dat greș.

În 1973, după ce unicul său fiu iubit a murit într-un accident de avion, Ari a fost distrus. Câteva zile mai târziu, în apartamentul Mariei, a plâns de durere și și-a amintit de propriul lor bebeluș, mort imediat după naștere. Întors la reședința de la Skorpis, se plimba noaptea cu un câine vagabond, căruia îi mărturisea suferința sa teribilă. La mormântul lui Alexandru bea uzo și vorbea cu copilul dispărut. După cum afirmau prietenii apropiați ai Mariei, el o imploră să se căsătorească cu el, dar nu a fost în stare să îi promită aceasta și în scris. Maria era mereu la dispoziția amantului în suferință, consolîndu-l în toate felurile, dar nu și în pat. Din dorința de a se împlini pe plan erotic, Maria s-a implicat într-o poveste de dragoste intens mediată cu faimoul tenor Giuseppe di Stefano. Relația lor era deopotrivă profesională și sexuală. Colaborarea dintre ei s-a dovedit dezastruoasă: o imagine tristă, uneori stânjenitoare, a vocilor prost antrenate, a luptelor furtunoase, a spectacolelor amânate din cauză că Maria abuza de medicamentele prescrise de doctor. În timpul acestor turnee jalnice, angajații lui Ari îi orgaizau Mariei viața, el discutând ore întregi la telefon cu ea pentru a se plînge de cheltuielile deșănțate ale lui Jackie, de prietenii ei „cu alură de pederăști”, de răceala și lipsa ei de suflet.

Viața lui Ari se destrăma mai repede decât a Mariei. Afectat în conținut de moartea lui Alexandru și grav bolnav (trebuia să își lipească pleoapele pentru a-și putea ține ochii deschiși), Ari își petrecea timpul rămas din viață punând ordine în imperiul lui financiar și pregătind-o pe fiica lui instabilă,

Christina, să preia rolul de moștenitor al imperiului, în locul fratelui ei mort. A întocmit un nou testament, conceput astfel încât să o protejeze pe Christina și să limiteze pretențiile financiare ale lui Jackie. A omis-o pe Maria, căreia îi asigurase până la sfârșitul vieții cheltuielile de întreținere a casei, căci știa că ea dispunea de finanțe solide. Și buna cuviință a jucat un rol aici; Maria nu fusese niciodată altceva decât amanta lui. Cu toate acestea, ar fi putut măcar să o recunoască, așa cum făcuse W.R. Hearst cu Marion Davies, drept cea mai bună prietenă, în mod sigur demnă de a primi măcar o parte insignifiantă din imensa lui avere.

La începutul lui 1975, Ari a fost trimis cu avionul la Paris, pentru o operație riscantă, într-o încercare disperată de ai întârzia moartea. Maria suna zilnic la spital și îi îndemna prietenii să facă ceva pentru a-l salva. Christina, convinsă că Maria era de vină pentru divorțul părinților ei, îi interzise să-l viziteze.

Cu câteva zile înainte de moartea lui Ari, Maria a părăsit Parisul, plecând la Palm Beach, în Florida. Acolo, la 15 martie, a aflat că iubitul ei murise. Mulți dintre cei care îi voiau binele i-au trimis cărți poștale și telegrame de consolare. Maria comentă cu amărăciune: „Brusc, am devenit văduvă”.

Maria nu s-a putut duce la înmormântare și nici nu voia să-l vadă pe Ari ajungând alături de fiul lui la locul de veci al familiei, de la Skorpios. S-a întors la Paris și a dus o viață retrasă. Pe măsură ce începea să se obișnuiască cu ideea morții lui Ari, țesea noi planuri de revigorare a carierei. Pentru un timp și-a continuat relația dezlănțată cu di Stefano fiindcă, spunea ea, în lipsa „bărbaților adevărați”, nu avea pe altcineva mai bun. Când și-a dat seama că nu mai avea nevoie să îi dovedească lui Ari că era o mare cântăreață și o femeie dezirabilă, a abandonat atât opera, cât și pe di Stefano.

După moartea lui Ari, viața Mariei aproape că s-a limitat doar la apartamentul ei, unde urmărea westernuri la televizor, juca cărți și vorbea într-una cu servitorii ei, Bruna și Ferruccio, lua doze enorme de somnifere și își răsfăța pudelii. Cea mai mare parte a timpului și-o petrecea evocând relația sa cu Ari. „Chiar m-a iubit. În pat nu poți să minți”, îi spuse ea prietenului său, Francois Valery.

La 16 septembrie 1977, Maria Callas a murit. Cauza morții nu este cunoscută, dar Nicolas Gage, biograful ei, notează că ea tocmai pierduse mult în greutate și sugerează că trebuie să fi recurs la măsuri drastice, care au slăbit-o și în cele din urmă au ucis-o.

„Callas, moartă la cincizeci și trei de ani, a ars cu o flacără până la cer și s-a consumat foarte repede. Dar ce viață a avut!” o elogia criticul Harold C. Schonberg, de la New York Times. Schonberg îi aprecia geniul muzical dramatic, care a schimbat pentru totdeauna standardele lumii operei.

Maria însăși își evaluase altfel existența. Recunoștea că talentul artistic îi modelase viața. Dar ea acordă și mai mare importanță rolului său de amantă a lui Aristotel Onassis, despre care ajunsese să creadă, la finele vieții, că o considera marea lui dragoste.

Marilyn Monroe

Marilyn Monroe

John Fitzgerald Kennedy

Echivalentul american al familiilor regale ale Europei, președinții aleși, cei mai puternici oameni de

pe pământ, adesea, își i-au și ei amante. Dar funcționarii aleși prin vot public trebuie să țină seama de standarde morale mai înalte decât cele aplicabile regilor. Aceasta le-a impus discreție, chiar și atunci când era vorba despre femei strălucitoare, cu care altfel s-ar fi mândrit să se afișeze. Până de curînd, dacă președinții evitau să comită necuviințe bătătoare la ochi, presa și, implicit, electoratul american îi ierta. Desigur, aceasta nu îi scutea de bârfe și zvonuri atât din partea dușmanilor, cât și a aliaților politici, a prietenilor, rudelor căzute în dizgrație sau a servitorilor concediați. Președinții adulteri știau că, spre deosebire de reporterii, istoria nu avea să le treacă cu vederea rățăcirile sexuale.

Minciunile lui Bill Clinton despre relația sa cu stagiara de la Casa Albă Monica Lewinsky au marcat sfârșitul complicității presei cu privire la viața particulară a funcționarilor aleși prin vot public. În mod ironic, Monica nu era deloc o păpușă cu care să te afișezi în public, ci mai degrabă o persoană stânjenitor de veselă și de vorbăreață. Așa cum comentează unul din personajele lui Philip Roth din *The Human Stain* (Rușinea Umană): „Nu e Gură Mare. E Gură Spartă”.

Unul dintre predecesorii lui Clinton, respectatul președinte John F. Kennedy, a avut o intensă activitate sexuală, ascultând de îndemnul tatălui său, Joe Kennedy, care își sfătuia fiii „să o pună cât pot de des”. JFK a avut relații cu vedete de cinema, neveste ale colegilor, femei din lumea mondenă, angajate ale Partidului Democrat, secretare, stewardese, manechine, animatoare și prostituate. În Georgetown, inima rezidențială și socială a Washingtonului, apetitul sexual nestăvilit al lui Kennedy devenise legendar. „Nu pot să dorm dacă n-o fac”, ia spus el lui Clare Booth Luce.

Nevoia lui JFK de a „și-o pune” era un impuls lipsit de conotații emoționale, o ejaculare urgentă care îl elibera de stres și, pe moment, și de durerea cronică de spate pe care o avea din copilărie și care îl obliga să stea culcat sub partenera lui. Nu îl interesa să îi producă plăcere femeii și se spunea că e „teribil în pat”. Actrița Angie Dickinson, cu a cărei prietenie el s-a mândrit, remarcă batjocoritor că sexul cu Jack a însemnat pentru ea „cele mai memorabile cincizeci de secunde din viață”.

JFK fusese ales în funcție la începutul revoluției sexuale, un moment propice pentru un bărbat cu astfel de apetențe sexuale. Autoarea Nina Burleigh descrie Washingtonul lui Kennedy ca pe „un univers falocentric.” Testiculele furnizau metafore verbale și o întreagă grilă mentală: situațiile îi puteau „sparge ouăle”, adică erau „castratoare”, bărbații erau „loviți la ouă”, iar agresorii erau „strânși de ouă”. La Casa Albă și în conversația lui Kennedy, cuvinte precum „sulă”, și „boașe” și bastard erau la ordinea zilei.

În universul lui favorabil sexului, JFK voia mai mult decât orgasme. Ca și tatăl lui, era obsedat de strălucirea cerească pe care numai Tinseltown i-o putea oferi. JFK voia, nici mai mult, nici mai puțin, o amantă la fel de faimosă ca Gloria Swanson. În anii '60, femeia care ar fi putut întruchipa o astfel de divă era uluitor de atrăgătoare și talentată vedetă de cinema Marilyn Monroe.

Alăturarea Președintelui și a Zeiței a fost un triumf al dorinței și al bravadei asupra bunului simț. Acest bărbat era la fel de hotărât ca și femeia lui să treacă peste diferențele vizibile dintre ei. El era președintele chipeș și iubit, iar ea superbă și adorata vedetă de cinema. Dacă pentru el soția și copiii nu prezentau nici o problemă, cu atât mai puțin contau pentru ea. Pentru el Marilyn reprezenta cea mai spectaculoasă cucerire de la Hollywood. La rândul său, și ea îl luase la ochi pe puternicul bărbat care ar fi putut face ceea ce nu mai făcuse nimeni: să legitimizeze însăși existența ei.

O adevărată prăpastie socială și financiară despărțea lumea lui John Fitzgerald Kennedy de cea a Normei Jean Baker, cunoscută și sub numele de Marilyn Monroe. Norma Jean s-a născut în 1926. în apropiere de Hollywood, California, ca fiică a divorțatei Gladys Monroe. Gladys a născut-o pe Norma Jean într-o „măștiță” de tristețe. Stan Gifford, tatăl, refuzase să se căsătorească cu ea. Discriminarea împotriva mamelor necăsătorite era foarte mare, așa că Gladys a lăsat-o pe Norma Jean la niște foști vecini, în schimbul unei sume de cinci dolari pe săptămâna. O vizita în fiecare sâmbătă, dar Marilyn nu își amintea să o fi îmbrățișat sau să o fi sărutat ori să fi recunoscut în vreun fel că era mama ei.

Marilyn era, de fapt, al treilea copil al lui Gladys. Pe primul, mama ei îl concepuse la paisprezece ani, când a refuzat să avorteze și, cu complicitatea mamei ei, s-a măritat cu tatăl copilului, Jasper Baker, care

era mult mai bătrân și nu prea avea chef de căsătorie. După nașterea fiului lor, în mai puțin de doi ani, au avut și o fiică.

Căsătoria a fost scurtă și tumultuoasă. Mireasa adolescentă era o gospodină cam delăsătoare. Mirele era alcoolic și o bătea cu brutalitate. După divorț, el a răpit copiii și și-a brutalizat fiul așa cum făcuse pe vremuri cu mama acestuia. Gladys l-a urmărit încercând, fără succes, să preia custodia celor doi copii.

La întoarcerea în California, la Venice Beach, Gladys s-a îndrăgostit de Stan Gifford. Ea visa la căsătorie, dar divorțatul Gifford a respins-o, așa că l-a părăsit și s-a căsătorit, curînd, cu uuncitorul norvegian Edward Mortensen. Prețul stabilității oferite de Mortensen era o plictiseală insuportabilă. După patru luni, l-a părăsit și a reluat relația cu Gifford. După ce a rămas gravidă, Gifford s-a despărțit de ea. Gladys i-a dat Normei Jean numele de familie Mortensen pentru a ascunde faptul că era un copil nelegitim.

Câțiva ani mai târziu, Gladys a aflat că fiul ei de paisprezece ani murise de o moarte groaznică, ucis de tatăl său. Un prieten apropiat își amintește că „problema ascunsă ce a dus la deteriorarea stării psihice a lui Gladys au reprezentat-o sentimentul de vinovăție și auto-condamnarea”. Gladys a intrat în Biserica Creștină Scientologică și a anunțat-o la un moment dat pe Norma Jean, care avea opt ani și încă locuia în gazdă, că avea să construiască o casă frumoasă pentru ele.

Timp de două luni, Norma Jean a trăit împreună cu mama sa în casa lor albă și frumoasă. Pentru a putea plăti mai ușor ratele la casă, Gladys a închiriat al doilea etaj. Într-o zi, chiriașul a abuzat-o sexual pe Norma Jean, iar ea a încercat să-i spună mamei. Dar Gladys nici n-a vrut să audă, așa că Norma Jean adormea plângând și nu își dorea decât să moară. Nu a murit, însă a început să se bâlbâie.

La scurt timp după aceea, Gladys a avut o criză nervoasă majoră și a fost internată într-un spital psihiatric, fiind diagnosticată, peste câțiva ani, cu schizofrenie cu tendințe paranoice. Căsuța albă și frumoasă avea să fie vândută pentru achitarea datoriilor. Norma Jean a fost dusă, țipând și bâlbîindu-se, la Căminul de Orfani din Los Angeles, fiind înregistrată cu numărul 3463.

Prietena mamei sale, Grace, spera să-și convingă noul soț să o accepte pe Norma Jean în casa lor. Până atunci, însă, directorul orfelinatului a recomandat-o pe Norma Jean unei familii care urma să o adopte temporar. Până să scape de statutul legal de orfan, fata a locuit împreună cu nouă familii diferite.

Norma Jean a crescut într-o sărăcie lucie. Familiile ei adoptive încercau să înfrunte neajunsurile marii crize economice luând copii orfani în îngrijire. Norma Jean era ultima care se îmbăia în apa săptămânală cu care se spăla familia și prima învinovățită atunci când lucrurile nu mergeau bine. Avea două ținute identice: două fuste albastre decolorate și două bluze albe. Fusesse poreclită „șoricelul”, dar în visele ei era atât de frumoasă în straietele sale purpurii, aurii, verzi și albe, încât lumea nu se putea abține să nu se uite la ea în timp ce trecea pe stradă.

În cele din urmă, Grace reuși să o ia la ea, iar Norma Jean crezu că și-a găsit, în cele din urmă, un cămin. Cinci luni mai târziu, bețiile soțului ei au silit-o pe Grace să o trimită pe Norma Jean la mătușa sa. Mătușa lui Grace, Ana, era săracă, dar avea o inimă iubitoare, însă viața în afara casei ei vesele și îmbibate de religie era mai dură. Copiii de la școală o disprețuiau pe Norma fiindcă avea două rînduri de haine identice de la orfelinat, iar băieții o porecliră „Norma Jean The Human Bean”. Avea puțini prieteni și detesta școala.

La biserică, Norma Jean încerca să-și reprime o fantezie neortodoxă și ciudată: să se dezbrace de haine și să stea goală în fața Domnului și a omului. Această fantezie nu implică „nici un fel de rușine sau sentiment al păcatului... Visând cum mă priveau oamenii, mă simțeam mai puțin singură... îmi era rușine de hainele pe care le purtăm, eterna rochie de culoare albastru decolorat a sărăciei. Goală, deveneam la fel ca celelalte fete”.

Într-o bună zi, Norma avea să fie și mai diferită de celelalte fete. Trecând neobservat sub bluzele ei albe, trupul i se rotunjise și crescuse. A împrumutat de la o prietenă mai mică un pulover și l-a purtat la școală: a fost ultima dată când i s-a mai spus „fasolea umană”. Corpul îi devenise un fel de „prieten magic”, pe care îl înfrumuseța cu ruj și rimel. Oriunde se ducea, oamenii o urmăreau cu privirea, iar ea

își dădu seama că devenise altcineva decât Norma Jean, de la orfelinat.

Dar problemele ei nu se terminaseră. Mătușa Ana nu mai putea avea grijă de ea. Asta însemna încă doi ani petrecuți la orfelinat, până la vârsta de optsprezece ani, exceptând cazul în care prietenul ei, Jimmy Dougherty, un angajat de douăzeci și unu de ani de la firma Lockheed, se căsătorea cu ea. Grace ia făcut lui Jimmy propunerea, iar el a acceptat-o. Ca soție a lui Jimmy, Norma Jean adora să facă sex, preluând inițiativa ori de câte ori simțea nevoia, ceea ce se întâmpla des. Chiar și „dezbrăcarea pentru culcare era inevitabil erotică, iar... dacă făceam duș și ea deschidea ușa, se întâmpla același lucru: sex instantaneu”, își amintea Jimmy.

Norma Jean adora să aibă un cămin, așa că la ea acasă totul strălucea de curățenie, îi făcea lui Jimmy sandvișuri, adăugând și bilețele de amor în pachetul lui cu mâncare și încerca să gătească mâncare adevărată, adesea mazăre cu morcovi, pentru că îi plăceau culorile contrastante, își pusese animalele de pluș și păpușile pe rafturile de sus ale mobilei, pentru că ele să poată vedea ce se petrece în căminul ei fericit. „Se vedea că nu avusese copilărie; surprindeai la ea unele lucruri care îți sugerau că nu fusese iubită multă vreme”, spunea Jimmy.

Toate acestea se întâmplau în vreme de război, așa că, într-o zi, Jimmy se hotărî să se înroleze. Norma Jean era înnebunită, dar el a trecut la fapte. Ea s-a mutat cu mama lui și și-a luat o slujbă la o fabrică de avioane. Acolo, îmbrăcată în salopetă ei și muncind pe linia de asamblare, Norma Jean a fost „descoperită” de caporalul David Conover, un fotograf care făcea un documentar despre viața în America în timpul războiului. Visul ei de a fi privită cu adorație devenea realitate.

Jimmy veni acasă într-o scurtă permisie, apoi o lăsă din nou pe Norma Jean singură și tristă. Ea se decise să îi telefoneze tatălui ei, pe care nu îl văzuse niciodată, și al cărui număr de telefon reușise să îl afle. Înainte să-i închidă telefonul, Gifford ia spus că nu au ce discuta unul cu altul și ia cerut să nu îl mai caute; îndurerată, Norma Jean a plâns zile în șir. Ca „văduvă” de război, Norma Jean a îmbrățișat cariera de manechin, care avea să o conducă până la studiourile cinematografice de la Hollywood, mai întâi ca actriță în roluri mici, apoi ca vedetă, mai precis ca Vedeta. A învățat cum să se îmbrace și să se machieze, cum să își aranjeze bogat și ondulat și cum să-și pună în valoare zâmbetul luminos și sexualitatea sa debordantă. Ea a câștigat primii săi bani adevărați și să mutat din casa soacrei sale care o privea cu un aer dezaprobat. Când Jimmy ia dat un ultimatum, manechin sau soție, ea a ales să fie manechin. Norma Jean îi simțea lipsa mamei sale triste și bolnave, astfel că o luase să locuiască împreună cu ea. Până când starea psihică a lui Gladys sa deteriorat, obligînd-o să se reinterneze în spital, ea și Norma Jean au cercat să refacă relația mama-fică de odinioară.

Norma Jean începea să fie preocupată de propria carieră. Cedă presiunilor celor din jur, care o voiau blondă, și descoperi că blondele găseau mai repede de lucru. A primit un contract de actriță în roluri minore la Twentieth Century Fox, ceea ce îi asigura un câștig de 125 de dolari pe săptămână. A fost de acord să își ia un nume mai sonor, devenind Marilyn Monroe. Studia actoria, urmărind în tăcere cursurile cu cățelușul ei în alb și concentrîndu-se din răspuțuri să își îmbunătățească prestația profesională. Acasă, obișnuia să citească așa cum, și pe vremea când era gospodină, răsfoia enciclopediile.

Norma Jean se transformase într-o Marilyn împlinită. A făcut vre-o câteva filme, relativ obscure, și în 1950, a reușit, în sfârșit, să atragă atenția cu rolul ei de amantă a avocatului corupt din filmul de suspans al lui John Huston, *The Asphalt Jungle* (Jungla de asfalt). A devenit vedetă în 1952, când Marilyn s-a remarcat în filmul *Barbarei Stanwyck*, *Clash by Night* (Confruntare la miezul nopții).

Aflată pe valul popularității, Marilyn a început o idilă nefastă cu idolul din lumea baseballului Joe DiMaggio. Deși Joe era extrem de gelos și posesiv, opunîndu-se cu violență stilului ei de viață, Marilyn sa căsătorit cu el la 14 ianuarie 1954. Când gelozia și frustrarea l-au copleșit, DiMaggio s-a năpustit asupra ei cu vorbe grele și pumni la fel de grei. Scurta și nefericita căsnicie s-a terminat cu un divorț, înaintat la data de 3 octombrie 1954.

Dramaturgul Arthur Miller, următorul soț al lui Marilyn, era la fel de deosebit și cel puțin tot atât

de nepotrivit ca Joe DiMaggio, încât se pune întrebarea cum de a reușit să nesocotească glasul rațiunii (care îl avertiză asupra perspectivei sumbre a unei astfel de relații) și să se însoare cu ea. Creatorul personajului Willy Loman din *Moartea unui comis-voiajor* era vrăjit de frumusețea senzuală a lui Marilyn. „E ca un magnet care extrage din mascul calitățile lui esențiale”, se minuna el. Surorii lui, i se părea că Marilyn radia de bucurie, ceea ce trebuie să fi fost adevărat. Pe spatele portretului de nuntă, ea a scris: „Speranță, Speranță, Speranță”.

Speranța a fost, însă, la fel de volatilă ca și fericirea în relația dintre Miller și Monroe. La scurt timp după căsătorie, Marilyn a descoperit că noul ei soț, pe care îl numea „Tătucu” sau „Tăticuțu” (la fel cum Jimmy Dougherty fusese „Tați, ” iar Joe DiMaggio, „Tătucu”), își regretă decizia de a se căsători cu ea. O compătimea ca pe o femeie copil bătută de demoni, ale cărei nevoi emoționale îi sugrumau creativitatea. El o numi „târfa” și îi spuse că nu găsește prea ușor un contra argument la comentariul lui Laurence Olivier, conform căruia ea era o scorpie aducătoare de necaz.

Din punct de vedere profesional, Marilyn era în formă maximă, dacă țineai seama doar de filmele terminate. Regizorii și colegii știau însă că era tot mai rătăcită, întârzia mereu, uneori nici nu își făcea apariția, era nepoliticoasă și autoritară, dezorientată și incapabilă să-și amintească până și replicile simple. Câteva zile la rând, Tony Curtis a așteptat-o zadarnic ore întregi pe platoul de filmare de la *Some Like It Hot* (Unora le place jazzul), boscorodind că, pe la a patruzecoa dublă a unei scene romantice, a o săruta pe Marilyn devenise ceva similar cu a-1 săruta pe Hitler.

Viața maritală a lui Marilyn era pe atunci tensionată la maximum. Avusese câteva tentative de sinucidere. Făcuse un avort care o îndurerase îngrozitor. Avea aventuri, nu tocmai secrete, cu alți bărbați, printre care și John F. Kennedy. În ciuda terapiei psihiatrice, se cufunda tot mai mult în marasmul disperării, pe care încerca să și-o reprime recurgând la alcool și droguri. După o tentativă eșuată de sinucidere, când o prietenă a întrebat-o cum se simțea, ea a răspuns cu limba împleticită: „Vie... ghinion”.

În 1961, în ziua instalării în funcție a lui John F. Kennedy, Marilyn a plecat în Mexic pentru a obține divorțul.

Marilyn începu să își îndrepte atenția asupra lui JFK, care acum locuia la Casa Albă. Îl întâlnise pe la mijlocul anilor '50, printr-un cumnat, actorul Peter Lawford, care făcea pe codoșul amator, furnizându-i lui Kennedy o armată de actrițe sexy și disponibile din punct de vedere sexual. Lui JFK îi făcea plăcere să „io tragă unei femei cu un nume sonor”, atât pentru plăcerea lui directă, cât și pentru cea indirectă, a tatălui său. A fost impresionant faptul că „le-a tras-o” lui Gene Tierney, Angie Dickinson, Jayne Mansfield și Lee Remick, dar, cu Marilyn Monroe, probabil cea mai faimoasă femeie din lume, JFK întrecuse performanța înregistrată de tatăl cu Gloria Swanson.

Într-un fel, Marilyn și Jack se potriveau. Amândoi ajunseseră pe cele mai înalte culmi ale carierei. Amândurora le plăcea riscul. Erau strălucitori, invidiați și răsfățați de presă. Duceau o viață promiscuă, sperând că o simplă aventură similară unei relații oficiale să le ofere emoții menite să le legitimizeze existența și să le confere mai multă încredere în sine. Amândoi căutau și atrăgeau reflectoarele. Și, din dorința de ași dovedi valoarea prin intermediul cuceririlor sexuale, se căutau reciproc și se laudau unul cu altul.

Dar Marilyn era o bolnavă aflată în căutarea unui soț care să-i fie și amant și tată. Instabilitatea ei și echilibristică pe care o făcea la limita sănătății mintale, precum și dependența de calmante, nu mai erau un secret pentru nimeni, inclusiv pentru JFK.

În 1960, JFK și consilierii lui de imagine erau cu toții conștienți de faptul că Marilyn i-ar fi putut periclita campania, dacă vorbea în public despre relația lor. Cu toate că nu era singura sursă posibilă de informații JFK acționa cu imprudență, pe față, la Casa Albă, la hotelul Carlyle din New York, acasă la sora lui, Pat, și la cumnatul Peter Lawford, în Santa Monica. Secretarul cabinetului său, Fred Dutton, se plânga că JFK era „ca Dumnezeu, se culca cu cine voia și oricând voia”.

Președintele conta pe discreția presei și pe complicitatea înspăimântaților chelneri, șoferi și a personalului de serviciu cărora agenții lui le atrăgeau atenția să-și țină gura: „o să vezi lucruri pe care de

fapt nu o să le vezi și o să auzi lucruri pe care nu o să le auzi".

Această secretomanie se extindea și asupra lui Marilyn. Dacă voia să îl vadă pe JFK, și de multe ori voia, trebuia să călătorească la întâlnire, cu aeronava prezidențială, deghizată ca secretară, o brunetă cu perucă, sau o roșcată cu bentiță și ochelari de soare care avea și chiar folosea un carnețel și un creion cu care lua notițe, în timp ce Peter Lawford se prefăcea că îi dictează. Pentru ai telefona amantului ei de la Casa Albă, a primit numele de cod „Domnișoara Green", iar apelurile ei erau imediat transferate bărbatului pe care ea îl idolatriza, numindu-l „The Prez".

E greu de crezut că Marilyn se aștepta ca JFK să divorțeze de Jackie și să se căsătorească cu ea, așa cum au afirmat câțiva scriitori. Deși se înșela adesea în privința bărbaților și era foarte autodistructivă, trebuie să fi înțeles limitele relației lor. JFK era cel care dădea de fiecare dată tonul la întâlnirile lor. După ce făceau conversație o vreme cu ceilalți oaspeți, se retrăgea cu ea pentru o partidă rapidă, specialitatea lui, „ca un cocoș în cotețul cu găini. Pac, pac, pac... Trebuia mereu să îi reamintesc să se încheie la pantaloni".

Fie că se aflau la Casa Albă, unde câțiva vizitatori au zărit-o pe Marilyn, fie că erau la hotelul Carlyle sau, cel mai adesea, acasă la familia Lawford, Marilyn și JFK erau mereu împreună cu colegii lui. Potrivit relatărilor de la fața locului, ea părea amețită de șampanie și absentă. Se îmbrăca sugestiv, lipsa lenjeriei intime fiind vizibilă, avea părul zburlit, dar era mereu sexy și magnifică, Zeița Sexului alături de amantul ei, Președintele.

În mod straniu, JFK a continuat relația cu ea, în ciuda temerilor că ar putea vorbi dacă nu cumva chiar vorbise deja. În anii pe care ei i-au petrecut împreună, Marilyn nu avea niciodată rețineri în legătură cu relația lor, după cum au confirmat mulți prieteni, ziariști și colegi. În timpul campaniei sale pentru președinție, JFK își făcuse program special de verificare a lui Marilyn. De îndată ce ar fi fost numit în funcție, riscurile ar fi crescut în proporție geometrică, iar el părea incapabil să le facă față. Prin 1962, în timpul filmărilor la *Something's Got to Give* (Ceva, ceva, tot o ceda), Marilyn a cedat psihic. Primise o serie de lovituri, printre care și căsătoria lui Arthur Miller cu femeia cu care Marilyn bănuia că el se vedea încă de pe vremea când era căsătorit cu ea. Iar nouă soție a lui Arthur rămăsese deja gravidă. Anul acela, Marilyn a cumpărat o casă modestă (35 000 de dolari) în apropiere de dr. Ralph Greenson, autoritarul și omniprezentul ei psihiatru. Deși era faimoasă și muncea din greu, a trebuit să se împrumute de la Joe DiMaggio pentru a achita avansul.

Filmările la *Something's Got to Give* au început în aprilie, cu echipa tehnică și regizorul Cukor privind încordați la Marilyn, pentru a vedea dacă era în stare să coopereze, dacă se putea controla, dacă își amintea replicile și venea la timp pe platou, sau dacă putea ajunge, pur și simplu. Temerile lor erau justificate. Dacă reușea să vină, era în întârziere și adesea vomita de spaimă la gândul că avea să-și joace rolul în fața camerei, înghițea pe nerăsuflăte pastilele prescrise de dr. Greenson pentru a face față depresiei și părea confuză și nepregătită. Doctorii au confirmat că avea infecție în gât. De câteva ori a încercat să lucreze, dar a leșinat pe platou sau a plecat devreme.

Cukor a tergiversat lucrurile, trăgând duble în care ea nu juca și așteptând-o, alături de cei o sută patru actori din distribuție, să își facă apariția. La 14 mai, Marilyn era suficient de refăcută pentru a se întoarce la lucru. S-a răspândit însă zvonul că ea intenționa să plece la New York pentru a participa la sărbătorirea zilei de naștere a președintelui Kennedy.

Avocații de la Twentieth Century Fox au făcut corp comun și au somat-o pe Marilyn să rămână pe platou. Nesocotirea acestui ordin ar fi fost o încălcare a contractului, au avertizat-o ei. Marilyn a consultat și ea un avocat, pe Bobby Kennedy, procurorul general al Statelor Unite. Bobby era deja îngrijorat la gândul că democrații de la vârful partidului n-aveau să privească cu ochi buni apariția ei la respectivul eveniment, așa că a îndemnat-o să stea deoparte. Ziariștii deja discutau, deși încă nu scriseseră, despre relația prost disimulată a fratelui său cu ea. Bobby, intelectualul familiei, fratele decent și demn de încredere, găsisese ocazia perfectă pentru a remedia situația. Dar JFK a insistat ca ea să vină, iar Marilyn n-a vrut să rateze ocazia de ai cânta „Mulți ani trăiască" președintelui Statelor Unite, în fața a cincizeci

de mii de democrați, adunați la Madison Square Garden.

Aceeași Marilyn care abia dacă reușea să se dea jos din pat, și care nu era în stare să memoreze replicile, și-a planificat apariția la petrecerea aniversară a amantului ei cu grijă meticuloasă. Ia dat instrucțiuni designerului ei, Jean Louis, să creeze o rochie spectaculoasă, din voal de mătase roșu deschis, cu strasuri supradimensionate. Rochia era atât de mulată pe ea, încât a trebuit să fie cusută direct pe corpul ei gol. A costat douăsprezece mii de dolari și încăpea în căușul unei palme. La ea a asortat o jachetă din blană de hermină din recuzita studiourilor Twentieth Century Fox.

Chiar și la acest eveniment remarcabil, Marilyn a întârziat. Când și-a făcut, în fine, apariția, Peter Lawford a prezentat-o în glumă „întârziată Marilyn Monroe”, iar ea a plutit pe scenă ca o viziune luminoasă a feminității. Fotografiile făcute din spatele scenei îl înfățișează pe JFK privind singur, căci Jackie, care arborase o ținută de o elegantă simplitate a refuzat să se supună umilinței de a o urmări pe Marilyn cântându-i o serenadă soțului ei. Hugh Sidey de la revista Time își amintește: „pur și simplu aerul era îmbibat de sex. Cred că lui Kennedy i se umflase prohabul. Eram cu toții uimiți la vederea acelei femei”.

Marilyn și-a interpretat cântecul special compus pentru acea ocazie, iar mulțimea a aplaudat-o frenetic. JFK a urcat pe scenă lângă ea. „De acum mă pot retrage din politică, după ce mi s-a cântat așa de dulce «Mulți ani trăiască!»”. În noaptea aceea, Marilyn și-a petrecut două ore cu JFK. Nu avea să-l mai vadă niciodată.

Marilyn s-a întors pe platoul de filmare de la *Something's Got to Give* și a turnat faimoasa scenă nudă din piscină, care a proiectat-o din nou în atenția publicului. Apoi, într-o luni dimineață, a arborat un aer atât de distrat, încât toată lumea a înțeles că trebuie să se fi întâmplat ceva teribil în timpul weekendu-lui.

Așa era. Jack Kennedy, amantul care n-a fost de acord că Bobby să-i interzică lui Marilyn apariția de ziua lui, ba chiar aranjase ca Peter Lawford să îi trimită un elicopter pe platoul de filmare pentru a o lua, se decise, în cele din urmă, să curme, de frică, relația lor.

Ceea ce îl speriască atât de tare fusese vizita memorabilă a Directorului FBI, J. Edgar Hoover, care a survenit la cinci zile după gala aniversară. Hoover l-a avertizat pe președinte că relațiile lui cu Marilyn Monroe și mai ales cu femeia Mafiei, Judith Campbell Exner, îi periclita poziția de președinte în plin război rece, tocmai când se confruntau cu Criza Cubaneză.

În aceeași zi, JFK ia telefonat lui Judith și a pus capăt relației lor. De asemenea, a deconectat linia directă prin care comunică cu Marilyn și și-a instruit operatorii telefonici să nu îi mai accepte telefoanele. Nu a încercat să discute personal cu Marilyn. Această sarcină neplăcută și probabil periculoasă a căzut pe umerii lui Peter Lawford.

Marilyn încă își mai savura triumful de la gală aniversară, încrezătoare în puterea frumuseții ei și în silueta sa inegalabilă, cu picioare lungi și nervoase, piept plin și posterior rotund, care îi plăcea în mod special lui JFK, și nu înțelegea de ce fusese îndepărtată.

Patricia Seaton Lawford, ultima soție a lui Peter, a relatat că Peter s-a hotărât să fie de o sinceritate brutală. „Ia spus că nu va mai putea vorbi niciodată cu președintele și că nu avea să fie niciodată Prima Doamnă.” Când Marilyn a izbucnit în lacrimi, Peter a adăugat: „Uite, Marilyn, nu ești decât una dintre partidele lui de sex”.

Marilyn și-a petrecut sfârșitul de săptămână încercând să doarmă cu ajutorul somniferelor. Luni, a venit la lucru, deși abia dacă se putea ține pe picioare și părea „zdrobită”, apoi a muncit timp de nouă zile fără oprire, până la ziua ei de naștere, la 1 iunie, când împlinea treizeci și șase de ani. Cukor a interzis orice fel de celebrare, dar echipa de filmare a nesocotit interdicția și ia făcut lui Marilyn o surpriză, aducându-i un tort de cinci dolari și cafea. Dean Martin, care juca alături de ea în film și o sprijinea mereu, a adus șampanie. După aceea, Marilyn și-a făcut apariția pe care o avea programată pe Stadionul Dodger, la o colectare de fonduri pentru bolnavii cu distrofie musculară.

De acum nu mai putea ajunge la JFK. De asemenea, el a ignorat scrisorile ei, pe care Peter Lawford,

care le citise, le-a considerat „cam patetice”. Marilyn i s-a plâns lui Lawford și probabil că și lui JFK că familia Kennedy „te folosește și apoi te aruncă la fel ca pe un gunoi”. În săptămâna aceea, ea s-a simțit prea rău ca să meargă la lucru. Studioul a concediat-o la 8 iunie, și ia intentat un proces prin care îi cerea opt milioane de dolari despăgubiri. Marilyn, luptându-se și pentru echilibrul ei psihic, dar și pentru carieră, a contactat directori influenți din industria cinematografică, câștigând suficient sprijin pentru a putea da în judecată studioul, la rândul său. Într-o campanie de presă care a durat circa o lună, ea a dat interviuri și a făcut fotoeditoriale pentru revistele Vogue, Life, Redbook și Cosmopolitan, vorbind cu nenumărați ziariști de la alte publicații, precum și cu colegii de platou și cu echipa de filmare de la *Something's Got to Give*.

În timpul acestei bătălii pentru recăștigarea propriului statut, Marilyn s-a văzut des cu Bobby, trimis de JFK cu misiunea de a o convinge că este important să își țină gura și să nu mai încerce să îl contacteze pe Jack. Marilyn și Bobby au ajuns la o înțelegere prin care, probabil, ea a promis să păstreze tăcerea în legătură cu JFK. În schimb, Bobby a luat legătura cu un prieten de la studio și, la șaisprezece zile după ce o concediasse, Twentieth Century Fox a repus-o în drepturi, oferindu-i și un salariu mult mai mare. Ulterior, însă, Bobby a încetat să îi mai răspundă la telefon. Supărată și jignită, ea a încercat să dea de el. După opt telefoane înregistrate la Ministerul de Justiție, ea l-a sunat acasă. „Bobby a fost furios pe Marilyn pentru că și-a permis asta”, își amintește fiica lui Peter Lawford, Patricia.

Și Marilyn era furioasă și profund rănită. „Aș putea organiza o conferință de presă. Cu siguranță că am multe de spus!” ia declarat ea prietenului său, Robert Slatzer. „Am de gând să ridic vălul de pe toată porcăria asta! Îmi este clar acum că familia Kennedy a luat ce a vrut de la mine și și-a văzut de drum!”

La 4 august, înainte să apuce să vorbească, Marilyn Monroe murea în urma unei supradoze de barbiturice, administrată fie de ea, fie de o altă persoană care a rămas necunoscută. În mod curios, multe dintre dovezile legate de moartea ei au dispărut sau au fost distruse, însă căutarea adevărului nu a putut fi oprită. O mulțime de scriitori și ziariști de investigație au continuat săpăturile în încercarea de a obține informații menite să ofere noi ipoteze și noi interpretări. Până în prezent, datele adunate de ei sugerează în mod credibil varianta că cineva ia făcut lui Marilyn o injecție letală din greșeală sau în mod voit. Dar fără dovezi concrete, nu se poate spune cu certitudine ce s-a întâmplat.

Joe DiMaggio s-a ocupat de înmormântare, interzicând familiei Lawford, precum și lui Frank Sinatra, lui Sammy Davis Jr. și altora să o vadă; el a învinuit lumea divertismentului pentru ceea ce se întâmplase. Arthur Miller, care a presupus că Marilyn se sinucisese, a spus că era un final inevitabil. Numai Jacqueline Kennedy a rostit platitudinea care avea să se dovedească, în cele din urmă, corectă: „Ea va trăi dea pururi”.

Marilyn a crezut că reușise să găsească, în fine, în JFK, bărbatul atât de nobil și de puternic, încât să-i poată satisface exigențele. Nu ia fost ușor să înțeleagă că JFK o folosea, că disprețul lui fundamental pentru femei o includea și pe ea și că, dacă soția lui pur-sânge și mama copiilor lui nu îl putea ține lângă ea, cu atât mai puțin ar fi putut ea să o facă. Marilyn nici măcar nu a fost amanta lui favorită. Cu câteva zile înainte de a muri, ea l-a văzut pentru prima dată așa cum era în realitate.

Judith Campbell

Judith Campbell

John Fitzgerald Kennedy

Judith Campbell a fost singura amantă care ia supraviețuit lui JFK. Cele câteva atuuri ale lui Judith includeau un păr negru strălucitor, trasături fine și forme frumoase. Asemănarea ei cu Elizabeth Taylor era atât de izbitoare, încât ar putea explica de ce, după ce Taylor l-a părăsit, îndureratul Eddie Fisher a început să se întâlnească cu Judy, o versiune mai zveltă a soției sale înstrăinate.

Al doilea atu al lui Judy era cercul social în care se învârtea, un amestec ciudat de mafie și moguli ai cinematografului. Se întâlnea cu Frank Sinatra, lucra pentru Jerry Lewis, era o apropiată a lui Sam Giancana și a lui Johnny Roselli, îi cunoștea pe Peter și Pat Lawford și ieșise o dată cu Robert Wagner, care îi făcuse cunoștință lui Judith cu cel care avea să devină primul ei soț, Billy Campbell, un actor ce se străduia să dea lovitura. Judy era în relații de prietenie cu Natalie Wood, Charlton și Lydia Heston, Lloyd și Dottie Bridges, și, desigur, cu Gary Morton, fostul soț al surorii ei Jackie, care mai târziu avea să se însoare cu Lucille Ball. În fine, Judith era o irlandeză catolică ce provenea dintr-o familie mare și bogată.

După ce s-a căsătorit, la vârsta de optsprezece ani, în 1952, și a divorțat șase ani mai târziu, Judy s-a reinventat ca petrecăreță celibatară. O moștenire de la bunica ei ia permis să trăiască pe picior mare fără să muncească, așa că Judy s-a aruncat într-o viață de petreceri, pendulând între New York, Beverly Hills și Las Vegas, care erau principalele ei destinații. Mai urma și cursuri la Universitatea California din Los Angeles, picta și mergea zilnic la cumpărături, o activitate care reprezenta principala ei rațiune de a trăi.

Judith suferea de depresie recurentă, împotriva căreia lupta cu sticle de Jack Daniel's și băi fierbinți care durau ore întregi. În 1959, Frank Sinatra a observat-o într-un restaurant italian. Au început să se vadă și, pentru o vreme, ea a frecventat gașca Rit Pack (Haită de șobolani), cunoscută ulterior și sub numele de Clan, și din care făceau parte Frank Sinatra, Lewis, Dean Martin, Sammy Davis Jr. și, o vreme, Elizabeth Taylor și Eddie Fisher.

Într-o seară de duminică, la 7 februarie 1960, Peter Lawford a prezentat-o pe Judy lui JFK și Teddy Kennedy, doi cumnați ai săi. Ambii frați au flirtat cu ea, Teddy mai insistent, dar Judy l-a expedit, considerându-l „fratele mai mic din umbra celui mai mare”. Jack era deosebit, „atât de tânăr și de viril, atât de chipeș”, încât Judy a acceptat să ia prânzul cu el. Au urmat și alte întâlniri.

Chiar de la începutul relației lor, Judy a pomenit despre avansurile insistente ale lui Teddy. „Tâlharul ăla mic!” a râs încântat JFK. Ulterior, Jack obișnuia să spună că Teddy i-ar fi smuls inima din piept dacă ar fi știut că erau împreună în pat. Judy a observat că JFK nu vorbea niciodată de rău pe vreun membru al familiei sale. Asta o includea și pe Jackie. El spunea cel mult că avea un mariaj nefericit, care nu mergea așa cum ar fi sperat el și soția lui.

Judy a înțeles că între ea și Jack Kennedy se înfiripase o idilă de durată. Ea a cumpărat și a citit cele două cărți publicate de el, *Why England Slept* („De ce a dormit Anglia”) și *Profiles in Courage* (Figuri ale curajului), precum și orice alte cărți despre familia Kennedy. Devoră ziare și reviste, se uita la știrile de la televizor. „Nu puteam să mi-l scot din minte și voiam să știu tot ce puteam să aflu despre el.” Jack o suna aproape zilnic, indiferent de locul unde se află sau de cât de obosit era, adesea trimițându-i câte o duzină de trandafiri roșii.

După o lună de despărțire, s-au întâlnit la hotelul Plaza din New York, în ajunul alegerilor preliminare din New Hampshire. Jack voia și se aștepta la sex. Judy nu s-a lăsat convinsă de argumentul lui că știuse despre ce era vorba. „Abia așteptam să fiu lângă tine, să fac dragoste cu tine și să vorbim așa cum vorbesc doi oameni care au împărțit patul”, ia spus el.

În scurt timp, se aflau în pat, făcând dragoste, cum aveau să mai facă de zeci de ori de atunci încolo. Așa cum aveau să descopere și celelalte femei ale lui JFK, actul sexual cu el era plicticos și unilateral.

Dar farmecul noului amant al lui Judy, precum și bună lui dispoziție contrabalansau cu succes stângăcia lui în materie de sex. El nu își dezvăluia niciodată teama sau incertitudinile; unica excepție reprezentând-o felul cum îi stăteau hainele. Însă Judy oscila între bucurie și tristețe, fiind mereu tensionată.

Rutina relației lor fusese stabilită: telefoane de control, întâlniri grăbite în hoteluri din toată țara, mesaje

transmise prin Evelyn Lincoln, secretarul personal al lui JFK. Judy a observat că Jack era gelos pe asocierea ei cu Frank Sinatra, de care se interesa mereu, și că urmărirea cu interes bârfele ei despre vedetele hollywoodiene, cu care avea relații de prietenie. Când o suna și ea nu răspundea, el voia să știe unde fusese și cu cine. De fapt, ea era pe atunci implicată și în relația cu Sam Giancana, care devenea tot mai serioasă. Sinatra îl prezentase pe Giancana sub numele de Sam Flood.

Giancana era un asasin al mafiei care își croise drum până în vârful eșalonului superior al acestei organizații criminale. Când Judy l-a întâlnit, el controla un imperiu de cincizeci de mii de spărgători, negustori de obiecte furate, asasini și șantajști, politicieni, polițiști și judecători care luau mită. Deși armata Statelor Unite l-a respins, cu diagnosticul de „psihopat constitutiv”, cu o „personalitate inadecvată și tendințe puternic antisociale”, și deși le spunea afro-americanilor „negrotei” și îi trata pe cei care îl serveau cu un dispreț suveran, lui Judy îi părea sensibil, afectuos și înțelept. În *My Story* (Povestea mea), versiunea cosmetizată prin care își legitimează viața, Judy mai pretinde și că ani de zile nu a bănuțit nimic despre adevărata lui ocupație și că a fost înmărmurită când agenții FBI i-au spus cine era cu adevărat Sam Flood. Dar, într-un interviu acordat ziaristei Liz Smith de la revista *Vanity Fair*, chiar înainte să moară de cancer osos și mamar, în 1999, Judy a recunoscut că în *My Story* își cosmetizase pe alocuri biografia.

Sam era cu douăzeci și șase de ani mai bătrân decât Judy, și-i trimitea adesea câte cinci duzini de trandafiri, așa că, pe parcursul relației ei cu Jack Kennedy, primea duzina de la el în aceeași zi în care veneau și trandafirii de la Giancana. În interviul din *Vanity Fair*, Judy a recunoscut că în timp ce se culca cu Sam era și amanta lui Jack.

Într-o noapte, când Jackie era plecată, Jack Kennedy a invitat-o pe Judy în casa lui din Georgetown. Ea a îmbrăcat un costum tricatat negru și o haină nouă de nurcă neagră, fiind complimentată de Jack pentru vestimentația sa. Nu a fost impresionată de gusturile lui Jackie în materie de decorațiuni, casa părinților ei se drăguța, dar cam lipsită de coeziune. Oricum, s-a luptat întrucâtva cu sentimentul ei de vinovăție. Venise la Jackie acasă pentru a se culca cu soțul ei, ceea ce i se păru brusc incorect.

Mai târziu, după ce au făcut dragoste pe unul din paturile duble ale lui Jackie, tapetat în verde deschis, el ia șoptit: „Crezi că s-ar putea să mă iubești?” „S-ar putea”, ia răspuns Judy. Însă prezența virtuală a lui Jackie, însuși dormitorul acesteia, o stânjenea pe Judy. Se consolă la gândul că, din moment ce aveau o căsnicie nefericită, relația ei cu Jack era mai puțin păcătoasă.

Actul sexual în sine nu era satisfăcător, dar lui Judy îi plăceau mult mângâierile și conversația ulterioară. Jack o ținea în brațe în timp ce ea stătea cu capul pe pieptul lui, ascultându-i inima, și vorbeau ore întregi.

De câteva ori, Jack își imagina cum avea să petreacă împreună cu ea o lună de izolare într-un paradis tropical, în cazul în care nu câștiga alegerile. Mai sugera și faptul că, dacă ar pierde cursa pentru președinție, mariajul lui s-ar încheia.

Judy pendula între Jack și Sam, dar programul încărcat al lui Jack îi lăsa mai mult timp de petrecut la Chicago, împreună cu Sam. La ani distanță, Judy a recunoscut faptul că Sam îi făcea curte din cauza relației ei cu JFK. Însă, în ciuda acestui motiv cinic, ea scrie: „Știu sigur că mai târziu s-a îndrăgostit foarte tare de mine”.

De mai multe ori, Judy îi vizita atât pe Sam, cât și pe Jack la Palm Beach. În mod ironic, casele lor erau atât de asemănătoare, încât aproape că nu le putea deosebi. Uneori Judy se culca cu Sam și cu Jack la doar câteva ore distanță. Când și-a făcut o operație de înlăturare a unor chisturi ovariene, camera ei de spital era decorată cu cele cinci duzini de trandafiri de la Sam și duzina de rigoare de la Jack, cu un bilet pe care scria: „Fă-te repede bine. Prietenii lui Evelyn Lincoln”.

La una din întâlnirile lor clandestine dintr-un hotel din Los Angeles, în timpul Convenției Naționale a Democraților, Jack ia propus lui Judy o partidă de sex în trei, împreună cu o femeie înaltă și slabă, pe care nu a prezentat-o. Judy a avut un acces de furie. Jack s-a scuzat: „Îmi pare rău, serios. A fost o greșeală

prostească." Dar Judy era de neînduplecat: „Aș fi crezut că ești prea ocupat ca să ai timp să pui la cale așa ceva". Jack zâmbi subțire: „Nu a fost ușor".

Judy l-a iertat și cei doi și-au reluat relația. Dar acum ea știa deja că Jack își compartimenta viața, având nișe diferite pentru iubire, soție, copii, carieră, familie.

Spre finele anului 1960, doi agenți FBI au interogat-o pe Judy în legătură cu relația ei intimă cu Sam Giancana. Ei au informat-o că era mafiot, și au întrebat-o despre alți răufăcători. (Agenții n-au menționat faptul că CIA îl angajase să îl omoare pe Fidel Castro, care era încă în viață doar fiindcă așa-zii lui asasini rataseră stupid încercare după încercare.). Sam nu s-a speriat de această vizită neliniștitoare. Cel mai sigur era să îi ignore și să nu le spună nimic, a sfătuit-o el pe Judy.

Câteva zile mai târziu, celălalt amant al lui Judy avea să câștige alegerile prezidențiale cu o majoritate infimezimală. Sam s-a lăudat față de Judy: „Dacă nu eram eu, prietenul tău nici nu ar fi acum la Casa Albă", ceea ce atestă că Mafia se folosisese de influența sa politică pentru a sprijini campania lui JFK în Chicago.

Judy n-a participat la dineul de investire în funcție, la care Jack o invitase, în principal, fiindcă nu voia să o deranjeze pe Jackie cu prezența sa. Dar când Jackie era plecată din Washington, ea îl mai vizita pe președinte la Casa Albă. Jack o îndemna mereu să i se alăture în piscină, un loc devenit faimos pentru numărul de tinere femei goale care înotaseră acolo cu el. Însă Judy îl refuză fiindcă nu voia să-și strice coafura.

Judy l-a vizitat pe Jack la Casa Albă de cinci ori în vara aceea. În timpul uneia dintre vizite, el a întrebat-o dacă răspândise povestea despre propunerea lui de a face sex în trei. Ea a negat vehement, dar mai târziu și-a dat seama că FBI-ul trebuie să îi fi ascultat telefonul, căci ea le relatase câtorva prietene această poveste.

Amanții s-au împăcat, iar Judy a acceptat un „remediu pentru conștiință": o broșă mare cu diamante și rubine, montate în aur de optsprezece carate. Jack i-a spus că oferea rar cadouri, și că noua ei bijuterie trebuia să îi amintească de faptul că, în ciuda gafelor lui ocazionale, sentimentele lui erau aceleași.

Întâlnirile de la Casa Albă continuau până în primăvara lui 1962. O dată, Jack o vizită la ea acasă, dar relația îi provocă lui Judy stări ieșite din comun. O irita și felul în care Jack făcea dragoste. „Se aștepta de la mine să mă urc în pat și pur și simplu să acționez... Senzația că eram acolo doar ca să îl servesc pe el începea să mă deranjeze."

Judy sesiză, de asemenea, și schimbări subtile în comportamentul lui Jack pe măsură ce devenea „tot mai pătruns de faptul că era președinte". Când o suna, îi vorbea pe un ton tot mai autoritar. Dacă refuza să vină la întâlnire pe care el i-o fixa, îi închidea telefonul. Ea începu să evalueze această relație și ajunse la concluzia că nu merită să zboare de-a lungul și de-a latul țării pentru a petrece două ore cu el. Treptat și imperceptibil, Judy încetase să mai fie îndrăgostită de el.

Judy negă vehement faptul că discuția lui Kennedy cu J. Edgar Hoover ar fi pus capăt relației lor, ca și a celei dintre președinte și Marilyn Monroe. Potrivit versiunii ei, relația s-a stins încet, până când cei doi au pierdut legătura.

Judy a dezvăluit în interviul dat în 1999 revistei Vanity Fair că a constatat că era gravidă cu copilul lui Jack, la scurt timp după ce relația lor se sfârșise. Președintele catolic a întrebat-o dacă își dorea copilul, apoi îndemnat-o să meargă pe mâna lui Sam Giancana, care știa ce era de făcut. Avortul a fost înfăptuit la Grand Hospital, în ianuarie 1963. Judy i-a arătat lui Liz Smith facturile de spitalizare. „Eram... îndrăgostită. Oare se presupunea ca eu să am mai multă judecată decât președintele Statelor Unite?" se întreabă ea retoric. De ce nu menționase acest fapt în My Story: „Mă temeam pentru viața mea", a răspuns ea. Se hotărâse să vorbească în cele din urmă, fiindcă i s-a părut că legenda Kennedy trebuia demitizată.

Avortul nu a fost singura „moștenire" rămasă de pe urma relației cu președintele. De îndată ce a încetat să mai fie oaspete intim la Casa Albă, FBI-ul a pornit o campanie susținută împotriva ei. „Am fost urmărită,

hărțuită, acostată, denigrată și... împinsă în pragul morții de către Biroul Federal de Investigații", susține ea în memoriile sale. Dar „s-a produs o minune”, și un juriu a achitat-o de acuzația de a fi desfășurat activități mafioate.

Viața lui Judy a continuat într-o spirală descendentă. Se întâlnea cu alți bărbați, printre care și Eddie Fisher, descinsese în „valea păpușilor”, adoptând moda pilulelor care îi schimbă starea de spirit, și se îmbăta până când adormea epuizată. Rămase din nou gravidă și își dădu fiul spre adopție. În 1971, Sam Giancana, cu care nu mai avea legături, a fost ucis cu câteva zile înainte de a apărea în fața unei comisii de investigație a activităților criminale mafioate. În 1975, Judy s-a căsătorit cu Dan Exner, un jucător profesionist de golf mult mai tânăr decât ea și, sub numele de Judith Campbell Exner, a devenit vestită după apariția ei în fața Comitetului Senatorial pentru Operațiuni de Spionaj. Pentru prima dată, presa trâmbita știrea că, în urmă cu peste un deceniu, ea fusese simultan amanta președintelui Statelor Unite, John Fitzgerald Kennedy și a conducătorului mafiot Sam Giancana, în această dublă ipostază, ea având posibilitatea să discute cu cei doi despre tentativele eșuate de asasinare a lui Fidel Castro.

Judith Campbell a fost un exemplu de amantă „ca trofeu pentru premianți”, o femeie care nu avea mare lucru de oferit în afară de frumusețe și de legăturile sale cu lumea interlopă. Spre deosebire de Marilyn Monroe, care devenise celebră pe plan internațional, Judy a dus o existență derizorie, principalele ei preocupări fiind cumpărăturile, băutura și petrecerile cu figurile cheie ale divertismentului și mafiei americane. Fascinația lui Jack pentru celebrități precum Frank Sinatra, incapacitatea lui de a se disocia de persoanele cu legături în lumea crimei organizate și dorința lui de a se afișa cu femei frumoase au făcut din Judy amanta perfectă, mai ales că ea nu era nici geloasă, nici pretențioasă, nici indiscretă.

Ea vedea în președintele Statelor Unite un bărbat extrem de seducător. Era puternic și respectat, aparent interesat de viața ei personală, chipeș și fermecător. Era un partener sexual mediocru, dar confidențele și conversația din pat ofereau o compensație satisfăcătoare. El a avut o căsnicie nefericită și a întreținut relații cu multe femei, iar acest lucru ia permis lui Judy să sară din patul lui în cel al lui Sam Giancana fără să se simtă vinovată, confundând casa lui din Florida cu cea a lui Sam. Dacă Judy a fost o păpușă-trofeu pentru el, JFK a reprezentat pentru ea Oscarul păpușilor-trofeu.

Vicki Morgan

Vicki Morgan

Alfred Bloomingdale

Încă de la bun început, relația dintre Alfred Bloomingdale și Vicki Morgan a fost o parodie perversă a mitului lui Pygmalion. În 1968, când moștenitorul centrului comercial a întâlnit-o, Vicki Morgan era soția adolescentă și trofeul unui bărbat de patruzeci și nouă de ani, Earle Lamm, care îi cumpăraseră un Mercedes 280SL, îi furniza carduri de credit pentru a-și satisface mania cumpărăturilor, o privea făcând sex cu o negresă și o familiarizase cu orgiile, afișându-se plin de mândrie cu uimitoarea lui mireasă-copil.

Când Vicki avea șaisprezece ani, a abandonat școala pentru a-1 naște pe Todd, pe care îl creștea mama ei. Se căsătorise cu Earle pentru a scăpa din obscurul ei oraș natal californian, dar acesta ajunsese în curînd să o plictisească și să o dezguste. Când Alfred Bloomingdale a văzut-o într-un restaurant de pe Sunset Strip,

Vicki s-a lăsat ușor convinsă să își părăsească soțul.

Vicki era înaltă și zveltă, blondă, cu pomeți proeminenți și buze senuale. Dar, în afară de tinerețe și frumusețe, mai avea și alte atuuri. Principala ei abilitate domestică erau cumpărăturile pentru decorațiuni interioare. De gătit nu putea găti și nici măcar nu era în stare să adune ingredientele pentru o masă. Earle, un bisexual, dorise o soție pentru premianți, care să fie receptivă la experimentele sexuale, mai ales când era vorba de sexul în grup. Din punctul lui de vedere, Vicki era perfectă.

Cerințele lui Alfred Bloomingdale nu se deosebeau prea mult, dar el se aștepta la sex mai pervers și la un nivel superior al abilităților sociale, ceea ce îi lipsea lui Vicki la cei optsprezece ani ai săi. Spre deosebire de Earle, și în ciuda reproșurilor pe care i le aducea nevastei sale, de care promitea mereu că va divorța pentru a se căsători cu ea, Alfred nu a văzut-o niciodată pe Vicki în postura de soție, ci în cea de amantă drăguță, cu care să se afișeze pentru a-și etala virilitatea și averea. Prima partidă de sex cu Bloomingdale a introdus-o pe Vicki în erotismul lui pervers. Era cea de-a treia femeie din pat. El a dezbrăcat-o, a legat-o de pat cu fața jos și a început să o plesnească peste fese. Celelalte două femei, care erau încinse cu centuri, sau bătut cu biciul până când le-au lăsat urme pe posterior. Această violență era preludiul lui Bloomingdale. Apoi el a penetrat-o pe Vicki, intrând într-un orgasm frenetic, în timp ce celelalte două priveau.

Cele două târfe au fost plătite și concediate a doua zi, dar pentru Vicki avea altă ofertă, de durată. Când ea protestă, susținând că era căsătorită, ia replicat nerăbdător că nu avea să mai fie soția lui Earle, ci amanta lui. Ați face o amantă era o tradiție veche și-a dezvoltat el ideea menită să-i ofere femeii siguranță pe termen lung. „Poți avea tot ce vrei, când vrei. Sunt foarte bogat”, ia promis el.

Bloomingdale nu era numai extrem de bogat, dar și foarte influent. El moștenise averea familiei Bloomingdale, era cofondator al primului card de credit major din lume, Diner's Club, și deținător al unor întreprinderi comerciale. Fostul trezorier al orașului New York era omul de încredere al lui Ronald Reagan și, după ce Reagan a devenit președinte, în 1981, el s-a numărat printre membrii „cabinetului lui de bucătărie”. Betsy Bloomingdale era una dintre cele mai apropiate prietene ale lui Nancy Reagan, o legătură care a cimentat alianța dintre cele două familii.

Când s-au mai întâlnit, Vicki nu mai fusese niciodată la New York, și nici nu auzise de Bloomingdale's. Când ia spus soțului său că avea de gând să devină amanta lui Alfred, Earle a avertizat-o că, pentru un astfel de barbat, ea nu era decât încă o fetiță drăguță pe care el avea să o înlocuiască în curînd cu alta. „Earle, nu sunt drăguță, sunt frumoasă”, îl corectă Vicki. Bloomingdale a încercat să îl mituiască pe Earle, dar soțul a refuzat cu ochii în lacrimi: „Nu aș lua niciodată bani în schimbul femeii pe care o iubesc”.

Vicki a devenit amanta lui Bloomingdale. El ia închiriat o casă, ia mobilat-o și utilat-o, angajîndu-i un bucătar și o menajeră. De asemenea, îi dădea bani ca să-și cumpere haine „potrivite”. Ia poruncit să-și cizeleze manierele în societate, pentru a o putea prezenta prietenilor, fără a se simți stânjenit. Îi telefona constant, pentru a o verifica, și, de trei ori pe săptămână, o obligă să participe la orgii sexuale sadice, în cadrul cărora trebuia să biciuiască femei ce se târau la picioarele ei și îi spuneau „Stăpâna”. În timp, cerințele lui au devenit tot mai mari. Vicki trebuia să le telefoneze prostituatelor și să organizeze ședințele sadomasochiste, tocmindu-se la preț. De asemenea, el îi pretindea să se culce cu diverși asociați de afaceri, atunci când considera că aceștia merită sau ar aprecia o ofertă atât de incitantă. „Face parte din slujbă”, îi spunea el, și vorbea serios.

Vicki începu să înțeleagă că Alfred Bloomingdale își puna amanta să plătească scump pentru ceea ce îi oferea el. Cu greu reușea să accepte comportamentul lui sexual, de ultimă speță, care distona cu pretențiile pe care le avea de la ea în „societate”. Pentru a-și domoli neliniștea, apela la vin, valium și „calmante”. Aplicîndu-și acest tratament, suporta mai ușor zilele interminabile și putea să doarmă în nopțile lungi.

Deși o critica adesea, Bloomingdale era destul de mulțumit de amanta lui pentru a o lua cu el în călătorii, prezentînd-o drept o republicană bogată, ceea ce nu păcălea pe nimeni. Ea stârnea admirația

prietenilor lui, liderii industriei americane. Se compara ca soțiile acestora și aspiră să fie una dintre ele, o femeie cu greutate în societatea din Los Angeles.

Și, mai presus de orice, mergea la cumpărături. Dădea iama zilnic în Beverly Hills și consuma totul cu voracitate: vinuri, mâncare, haine, materiale, veselă, cristaluri, obiecte de uz casnic. În fiecare seară, aștepta telefonul lui Alfred la nouă fix.

Dar era profund nefericită. Bea, lua tranchilizante, plângea incontrollabil și avusese câteva aventuri rapide și clandestine. Rămase gravidă și, deși Alfred ar fi vrut ca ea să îi facă un copil, ea a avortat. Avea să îi explice biografului ei zece ani mai târziu: „Uite, am avut bani, lucruri. Am avut mai mult decât poate visa oricine. Și se presupune că sunt fericită. Dar nu sunt. Sunt atât de nevrotică, încât nici nu-mi dau seama că devin incoerentă... Sunt amanta. Merg la cumpărături. Mă văd cu Alfred, sunt cea care aleargă de nebună pe stradă cu banii lui.”

Totuși, ea îl iubea. Alfred era puternic, paternal (iar ea crescuse fără tată), inteligent, înțelept, mucalit, spiritual „însemnam atât de mult unul pentru celălalt... prieten, amant, părinte, copil și aproape orice altceva se mai putea”. Dacă o iubea cu adevărat, atunci trebuia să îi cumpere o casă. Au plecat în căutarea unei case, dar incursiunile lor se terminau cu certuri aprige în fața agentului imobiliar și, până la urmă, nu cumpărau nimic. Până și siguranța promisă de el era iluzorie; într-o zi, Betsy a văzut-o pe Vicki sărutându-l pe Alfred în fața unui salon de cosmetică, iar mica înțelegere din familia Bloomington se făcu țandări. Alfred își sună amanta de la un telefon public pentru ai transmite vestea dizgrației sale. Betsy îi schimbăse numerele de telefon, nu mai putea să o sune pe Vicki și, pentru moment, relația rămânea în suspensie. După zile întregi în care nu au vorbit, Vicki a dat buzna în biroul lui Alfred și l-a amenințat cu un prespapier. În cele din urmă, Vicki a ieșit din biroul lui cu un cec de douăzeci de mii de dolari.

Vicki și-a făcut bagajele și a plecat în Anglia, dar s-a întors curînd la Los Angeles. Alfred era mai puțin înspăimântat de Betsy, decât de perspectiva de a trăi fără Vicki. Plângând în hohote, el a implorat-o să se împace. Vicki a fost de acord. Alfred a închiriat din nou o casă pentru ea, iar Vicki s-a ocupat de decorarea ei. Pentru a-și satisface nevoile sexuale în timp ce Alfred se refăcea după o operație pe cord, ea și-a luat un amant rocker, despre care ia spus lui Alfred că era homosexual.

Între timp, Vicki s-a decis să îmbrățișeze cariera de actriță și, într-o fază, și-a făcut implanturi cu silicon. Apoi, datorită influenței lui Alfred, ea a fost acceptată de un impresar de talente, care ia sugerat să urmeze un tratament psihiatric pentru a se lecu de tracul paralizant pe care îl avea la audiții. Vicki mai lua și lecții de actorie de la un regizor vîrstnic, dar indiferent cât studia sau cât de mult repeta, nimeni nu voia să-i distribuie în vreun rol.

Dar flerul ei de a atrage bărbați importanți era infailibil. Ea s-a întâlnit actorul Cary Grant, asupra căruia a produs o puternică impresie, într-un moment în care acesta era implicat într-un proces cu fosta lui soție, Dyann Cannon, pentru a obține custodia fiicei sale. Au început să se întâlnească, iar Vicki petrecea adesea nopțile la el, însă, la dorința lui expresă, dormea într-un pat separat. Cary Grant avea o cu totul altă idee de amantă față de cea a lui Alfred Bloomington. El și Vicki stăteau acasă, luând masa la televizor, cum îi plăcea lui sporovăind. Grant îi interzicea să fumeze în casă și o trimitea la baie să se demachieze și să se îmbrace cu haine mai simple. A așteptat mult înainte să facă sex cu ea. Și acesta habar n-avea că era amanta lui Alfred Bloomington.

Dar Alfred știa despre Cary Grant și se certa teribil cu Vicki pe această temă. Ea își permise să abordeze și alte probleme, cum ar fi perversiunile sexuale ale lui Alfred. El nu putea avea orgasm decât dacă Vicki era măcar în aceeași încăpere la sesiunile lui sadomasochiste, la care el nu voia să renunțe. Pentru a doua oară, ei se despărțiră. Cecurile încetară să mai vină, iar Alfred îi ceru înapoi Mercedesul pe care i l dăruise.

Vicki ia intentat proces lui Alfred, cerîndu-i ceea ce pretindea că el îi promisese. Ceva mai târziu, cu îndrăzneala dată de Valium și cocaină, ea îi telefona că să-i ceară bani. El a fost de acord, cu condiția ca ea să renunțe la proces.

Cei doi amanți și-au reglementat diferendul. Vicki a renunțat la proces și și-a reluat statutul de amantă

a lui Alfred. El ia promis că nu-i va mai impune să participe sau să fie martoră la perversiuni sexuale și a reînceput să o susțină financiar.

Însă Vicki era bolnavă de nefericire, petrecându-și zilele în pat și ieșind rar. Începu să se întâlnească cu un regizor de film și se mută la el. Pentru a-l liniști pe Alfred, îl minți că noul ei prieten era homosexual și o putea ajuta să obțină un contract de actriță. Când și această relație și-a pierdut farmecul, Vicki s-a hotărât să se căsătorească cu John David, un actor serios care se străduia să devină celebru. Ea l-a cerut brusc în căsătorie, fără ai lăsa timp de gândire, iar el, nevrând s-o piardă, a acceptat, așa că a doua zi s-au căsătorit. În câteva luni, Vicki era profund nefericită și tânjea după viața luxoasă oferită de Alfred. Mariajul se terminase, iar bietul John Davis a trebuit să-și facă bagajele.

Viața lui Vicki pendula între bizar (o răpire efectivă, până în Maroc, unde regele Hassan a făcut dragoste cu ea cu multă pricepere; relații lesbiene sub influența drogurilor; o reîntoarcere la Alfred Bloomingdale) și casnic (un constructor care a vrut să se căsătorească cu ea). Minciunile pe care ea le rostea fără să clipească i-au păcălit pe ambii bărbați, atât pe Alfred, care închinase și amenajase o casă nouă pentru ea, cât și pe Bob Schulman, care voia să se mute cu ea în calitate de soț. Schulman a provocat o confruntare cu Alfred, și a asistat la scena în care Vicki îi spune cu glas tremurător amantului ei că se mărită. Bloomingdale era distrus. „Vie, nu-mi face asta iar. Vie, vorbesc serios, fără tine o să mor.”

Vicki și Bob începură pregătirile de nuntă, dar, chiar înainte de ziua cea mare, Vicki era roasă de îndoieli. Nu avea să se plictisească de Bob? Nu era mai bine să se întoarcă la Alfred? Se hotărî ca, în cazul în care reușea să-și negocieze o sumă acceptabilă pentru a-și relua „meseria” de amantă, să îl părăsească pe Bob. Alfred fu de acord să discute cu ea, dar cererea ei de un milion de dolari i se păru exagerată. Foștii amanți se tocmiră, iar Alfred capitulă, dar insistă să-i plătească în rate. Vicki acceptă să primească o jumătate de milion pe loc, iar restul în decurs de șase luni.

Vicki a redevenit amanta lui Alfred, deși a plâns când Bob s-a mutat de la ea. De data aceasta, Alfred a încercat să o integreze în lumea lui, furnizându-i escorte și aranjând să fie invitată la evenimentele sociale la care participa și el cu Betsy. Depresia lui Vicki se adânci. Adesea făcea sex cu însoțitorii ei plătiți, și era dependentă de droguri.

Gândirea ei devenea tot mai confuză. Ajunse la concluzia că cea mai bună soluție era tot mariajul cu Bob, așa că îl ceru în căsătorie. „Am făcut o greșală că nu am mers până la capăt cu nunta noastră. Sper că nu e prea târziu pentru noi doi”, îi spuse Vicki. Se repeziră la Las Vegas, găsiră o capelă și se căsătoriră.

În mod previzibil, Vicki avea să regrete această căsătorie. Lăsându-și fiul adolescent, pe Todd, la Bob, ea s-a mutat cu Jawajar Bint Saud, cunoscută și ca „J”, o prințesă saudită lesbiană și dependentă de droguri. Cele două femei, adesea împreună cu prietenii și cunoștințele apropiate, care erau nelipsite din casa lor, consumau alcool, heroină și alte droguri. În scurt timp, Vicki și J începură să se culce împreună. Două luni mai târziu, Vicki avea să se interneze într-un centru de sănătate mintală Cedars Sinai Medical Center.

La ședințele de terapie de grup, ea le spunea celorlalți: „Sunt amantă. Dar ce e o amantă? O damă de companie din înalta societate? A doua nevastă? O prietenă? mi-am petrecut jumătate din viață încercând să găsesc răspunsul la această întrebare.” Numai când auzea cuvântul „amantă” o apuca tremuratul, spunea ea. Vicki nu mai arăta și nici nu se mai purta ca o amantă. Avea un comportament infantil, se bâlbâia și nu se putea concentra prea mult asupra nici unui lucru. Alfred a vizitat-o la clinică, pretinzând că este tatăl ei, și a asigurat-o că, după ce avea să se externeze, el o să-i cumpere o casă. De asemenea, ia mărturisit că suferea de dureri îngrozitoare de stomac și că era, probabil, pe moarte.

Psihanaliștii lui Vicki o îndemneau să își accepte situația de amantă așa cum era, cu bune și rele, în loc să se chinuie, plasându-se într-o poziție de vină. E puțin probabil să fi pătruns înțelesul acestor sfaturi, deși le-a relatat mai târziu biografului ei, Gordon Basichis. În ciuda abstenței de luni de zile de la substanțele de care făcuse abuz, primul lucru care ia venit în minte lui Vicki la externare a fost să se cazeze la un hotel de lux, unde să-l invite pe un coafor pe care abia îl cunoscuse să sărbătorească evenimentul cu

șampanie și caviar.

După ce s-a mutat într-o nouă casă, și-a adus trei prietene să locuiască împreună cu ea, făcînd-o, efectiv, pe una dintre ele, Mary Sangre, amanta ei. Vicki se culca cu Mary, îi furniza sume mari de bani din renta lunară pe care i-o asigura Albert și ia împrumutat haine și o mașină. Când relația ei cu Mary s-a sfârșit, Alfred și-a exprimat regretul că Vicki avea să rămână singură. În cele din urmă îi dădu o explicație: durerile sale de stomac deveniseră atât de teribile, încât credea că are cancer.

După ce Alfred a însoțit-o pe Betsy la Londra, la nunta Prințului Charles cu Lady Diana Spencer, el sa supus examenelor medicale. Diagnosticul a fost sumbru: cancer de esofag. Alfred a mai trăit doar nouă luni, pe care și le-a petrecut în principal în spital.

Vicki era îngrozită, îl vizita pe Alfred aproape zilnic, deghizată în soră medicală. Ia spus lui Basichis că și-a îngrijit amantul muribund, ajutîndu-le pe asistente să-i schimbe așternuturile și să îi îmbăieze trupul devastat de boală. Durerile i se înteteau până la limita suportabilității. Și-a pierdut auzul și n-a mai putut comunica decât în scris.

La scurt timp după aceea, starea lui a devenit atât de precară, încât ia dat lui Betsy o împuternicire, iar aceasta a sistat cecurile către Vicki. La 8 iulie 1982, în timp ce Alfred era pe patul de moarte, Vicki ia intentat un proces prin care îi cerea despăgubiri în valoare de cinci milioane de dolari. Sfătuită de avocatul de divorțuri Marvin Mitchelson, Vicki a pretins că și-a sacrificat viața personală pentru a devenit confidenta, însoțitoarea și partenera de afaceri a lui Alfred în schimbul sprijinului acordat de el pe viață. Betsy nu s-a lăsat intimidată și a refuzat să cadă la o înțelegere înainte de începerea procesului. Șase săptămâni mai târziu, Alfred a murit. Vicki și-a dublat pretențiile financiare la zece milioane de dolari, incluzînd-o și pe Betsy în acțiunea ei. La două săptămâni după aceea, judecătorul Christian E. Markey de la Curtea Superioară de Justiție a decretat că Vicki fusese amanta bine plătită a lui Alfred, într-o relație „fondată în mod explicit pe servicii sexuale mercantile, adultere, imorale și la limita legii”. El a acceptat numai două dintre cererile lui Vicki: onorarea după moartea lui Alfred a contractelor pe care el le semnase pentru ea, banii fiind destinați fiului ei.

Vicki era aproape falită și trăia din banii rămași după vânzarea Mercedesului. Se gândi că cel mai mare atu al ei erau memoriile sale ca amantă a lui Alfred. Însă, în ciuda entuziasmului inițial, ceva îi speria pe toți agenții literari și editorii pe care ea îi contactă. În cele din urmă, 1-a cunoscut pe Gordon Basichis, un tânăr romancier și scenarist care a acceptat să scrie povestea vieții ei.

Înainte de terminarea extenuantei sesiuni de interviuri pentru carte, Basichis și Vicki cedară unei atracții sexuale tot mai intense și începură o relație furtunoasă. Basichis a prevenit-o că nu avea nici o intenție să-și părăsească soția și copilul. Vicki ia spus inițial că înțelege situația, dar, pe măsură ce timpul trecea, reacționa violent de fiecare dată când el trebuia să plece acasă, asemănîndu-1 cu Alfred și cu toți ceilalți bărbați care o iubiseră și o părăsiseră.

În timp ce colabora la realizarea biografiei sale, Vicki 1-a invitat pe Marvin Pancoast, pe care îl cunoscuse la clinică, să locuiască împreună cu ea și să o ajute la treburile casei. Doctorul ei de la clinică a prevenit-o că, uneori, Marvin putea deveni violent. Vicki n-a ținut seama de avertisment, iar Marvin s-a mutat cu ea.

Basichis a observat că între cei doi se stabilise o relație sado-masochistă, în care Vicki domina cu duritate, iar Marvin se purta abject de obedient. El gătea, făcea curățenie, spăla rufele, plimba câțelul și făcea comisioane pentru Vicki, apoi căuta alinare pe câte o străduță lăturalnică, întreținând relații sexuale întâmplătoare cu alți bărbați, pentru că dimineața să revină acasă și să ducă la bun sfârșit sarcinile pe care i le trasase ea. Dar pe la spate o bârfea, iar într-o seară a luat o bătă de baseball și a omorît-o pe Vicki Morgan. De ce? „Mă săturasem de aerele ei de mironosiță. Voiam să o adorm”, le-a spus el polițiștilor.

Vicki Morgan a fost un exemplu împins până la extrem de amantă trofeu pentru premianți. Viața ei scurtă, tristă și necugetată a reprezentat prețul plătit pentru incapacitatea ei de a se distanța de Alfred Bloomingdale, de banii și promisiunile lui, precum și de ura de sine, de propriul vid și de temerile ei.

Capitolul XII

Femei decăzute: amantele în literatură

Cele mai multe genuri literare creează lumi care oglindesc mai mult sau mai puțin realitatea, iar multe romane clasice sunt dedicate celor mai familiare și omniprezente instituții sociale: căsătoria și amantele, care de obicei coexistă. În aceste lumi inventate, amanții fictivi adesea se aseamănă cu cei din realitate. Multe eroine (și antieroine) sunt fete bătrâne, dornice să contacteze o căsătorie din dragoste, sau neveste cu mariaje mai mult sau mai puțin fericite. Alte personaje sunt amante implicate în relații ilicite bazate pe iubire. În continuare sunt prezentate poveștile câtorva dintre cele mai influente și celebre modele de amantă din literatura occidentală. Apar aici și Jane Eyre și contesa Ellen Olenska, ale căror creatori le-au interzis să devină amante, chiar dacă erau animate de cea mai înflăcărată iubire.

Poveștile acestor femei au atins corzi atât de sensibile în inimile cititorilor, încât aproape toate au fost traduse în mai multe limbi și adaptate pentru scenă sau film. Capitolul de față nu încearcă să se substituie criticii literare, ci sugerează faptul că milioane de cititori au înțeles aceste romane și, mai ales, mesajele lor despre amante.

Jane Eyre

Charlotte Brontë

În 1847, Charlotte Brontë, fiica retrasă a unui tânăr paroh, a uimit lumea literară cu *Jane Eyre*, un roman despre altă tânără rezervată a cărei poveste de dragoste continuă să impresioneze și în prezent cititorii prin forța sa de sugestie. Jane este o eroină neobișnuită, o orfană micuță și urâtă. În perioada șederii sale într-un cămin pentru copiii nobililor săraci, Jane este educată să devină profesoară pentru copiii aristocraților, își însușește toate talentele pe care fetele nobile trebuie să le afișeze pentru a impresiona potențialii soți: dans, pictură, croșetat, limba franceză. De asemenea, are principii solide, este independentă și incoruptibilă.

Jane este imediat aruncată în lumea reală a iubirii ilicite. Prima ei slujbă este aceea de institutoare a micuței Adele, pupila unui nobil de țară, Edward Rochester. Rochester are treizeci și cinci de ani, o mină mohorâtă, privirea încruntată și o fire irascibilă. Cu Jane se poartă uneori sever și distant, iar alteori o tachinează sau îi face confidențe.

Într-un astfel de moment, Rochester îi dezvăluie că Adele este fiica naturală a amantei sale de o noapte, Celine Varens, o „balerină” franțuzoică decedată. El îi povestește lui Jane că, deoarece a crezut că „silfida galică” îl adoră în ciuda faptului că nu era prea chipeș, „a instalat-o la un hotel; ia angajat un set complet de servitori, ia luat trăsură, cașmir și diamante, dantelă etc.” Într-o seară, Rochester și-a surprins amanta cu alt iubit, „un tânăr vicios și fără minte”. Cuprins de gelozie, a rămas ascuns, trăgând cu urechea la conversația lor vulgară. Când Celine și-a bătut joc de el, afirmând că era urât și diform, el s-a vindecat pe loc de „marea lui pasiune” pentru ea.

Rochester a pășit în camera de hotel a lui Celine și ia poruncit să își facă bagajele și să plece. Apoi l-a provocat pe tânăr la duel și ia înfipt un glonț „într-unul din brațele lui subțiri și emaciate”. Dar ce era

de făcut cu micuța Adele, despre care Rochester a presupus, în mod greșit, că era fiica lui? „Am... scos bietul copil din mizerie și din Paris și l-am transplatat aici, să crească în solul sănătos al unei grădini de țară englezești.”

Povestea lui Rochester rezumă părerea lui despre amante, o părere pe care și Jane o împărtășește. Amanta este o femeie decăzută, cu intelect și moralitate discutabile. Este trădătoare și mercantilă, instabilă și adesea de o naționalitate străină, iar bărbatul care se însoțește cu ea își periclitează situația.

Deși o guvernantă „bizară și neexperimentată” în vârstă de optsprezece ani nu ar putea părea o confidentă potrivită pentru astfel de dezvăluiri, Jane acceptă povestea că pe un omagiu adus discreției sale. Ea este la fel de discretă și în privința nebunei de la mansardă. Nu trece mult până când Jane își dă seama că este îndrăgostită de Rochester.

Acesta însă, îi face o curte ostentativă unei frumoase bogate și snoabe, cu care Jane crede că el se va căsători. Dar el manevrează în așa fel situația, încât Jane nu se poate abține șiși mărturisește dragostea pentru el. „Credeți că, dacă sunt săracă, necunoscută, urâtă și mică, sunt și lipsită de suflet și de inimă?” Auzind aceasta, Rochester o cere în căsătorie. „Îți ofer mâna mea, inima mea și o parte din toată averea mea”, îi spune el. „Îți cer să îți petreci viața alături de mine, să fii al doilea suflet al meu și cel mai bun companion al meu pe pământ.”

Rochester o asigură că nu a intenționat niciodată să se căsătorească cu altă femeie. Fericirea lui Jane este umbrită doar de îngrijorarea cu privire la lipsa ei de resurse financiare. „Nu vreau să fiu varianta englezească a lui Celine Varens. Voi rămâne guvernanta lui Adele”, îl anunță ea.

Vine și ziua nunții. În timp ce stau în fața preotului la altar, un străin întrerupe ceremonia, declarând: „Domnul Rochester are o soție în viață”.

Universul lui Jane se sfărâma. Femeia ascunsă la mansarda conacului Rochester este soția lui legitimă, „nebuna, reaua și abrutizată” Bertha Mason, vlăstarul otrăvit a trei generații de femei nebune, ca să nu mai vorbim de faptul că erau de neam străin. Jane a evitat în ultimul moment să facă din Rochester un bigam. Ba mai rău, „omul acela aproape că m-a transformat în amanta lui: trebuie să fiu de piatră față de el”, se jură ea.

Disperat, o imploră pe Jane să meargă cu el în sudul Franței, ca să trăiască în calitate de soț și soție. „Nu te teme că am vrut să te ispitesc, ca să te fac amanta mea”, insistă el. Pentru a o convinge, Rochester îi descrie amantele care au urmat după Celine Varens: Giacinta, o italiancă „violentă și lipsită de principii”, și Clara, o nemțoaică „voinică, fără minte și neimpresionabilă”. „Am dus o viață josnică. Ați face o amantă este aproape la fel de rău ca a cumpăra o sclavă: ambele sunt adesea, prin firea lor, dar și prin poziție, inferioare... Nici nu vreau să-mi amintesc de vremurile petrecute alături de Celine, Giacinta și Clara.”

Pentru a nu cădea în ispita de a deveni amanta englezioacă a lui Rochester, Jane fuge la țară. Rătăcește fără bani, înghețată și aproape moartă de foame, până când, în cele din urmă, întâlnește două călugărițe devotate și pe fratele lor, un fanatic religios, St. John Rivers. După ce o repun pe picioare pe Jane, frații îi asigură un trai modest, dar onorabil, ca profesoară pentru copiii de la țară. Uneori Jane regretă ce a pierdut: „viața în Franța, ca amantă a lui Rochester; înnebunită de dragoste jumătate din timp... sclavă într-un paradis prostesc, la Marsilia”.

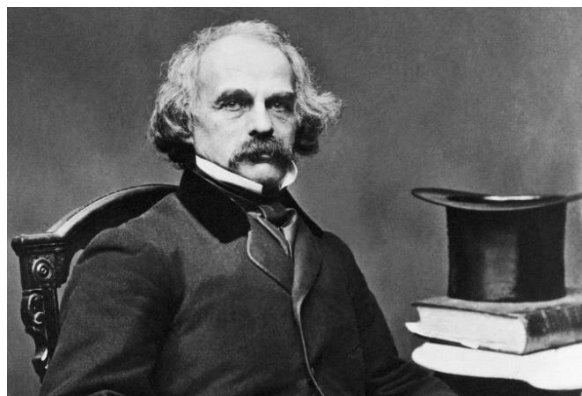
Viața simplă a lui Jane se complică printr-o cerere în căsătorie din partea lui St. John, care îi propune să-l însoțească în India, unde el urma să plece ca misionar. Jane nu îl iubește și știe că el o vede doar ca pe o tovarășă de viață. În timp ce încearcă să ajungă la o decizie, află că un unchi necunoscut a murit, lăsându-i o avere. Devenind brusc independentă, Jane se grăbește să-l regăsească pe Rochester, cu care acum se poate împrieteni fără să devină amanta lui.

Între timp Rochester a ajuns un om nenorocit. Soția lui nebună a dat foc conacului și a murit în incendiu. Rochester a supraviețuit, cu arsuri grave și orb, dar rămânând la fel de îndrăgostit de Jane ca și ea de el.

„Jane, vrei să te căsătorești cu mine?” o întreabă el încet. „Da, domnule”, îi răspunde ea cu inima plină de bucurie.

Voința de fier a lui Jane și tăria ei de caracter, susținută prin câteva intrigi bine gândite, o salvează de la josnicia statutului de amantă. Numai în cadrul căsătoriei, ne spune Charlotte Bronte, Jane se poate bucura pe deplin de forța magnetică a atracției reciproce care există între ea și Rochester.

Hester Prynne

Nathaniel Hawthorne

Din primul moment în care a pășit în literatura americană, renegata puritană Hester Prynne a fost simbolul sfidării sexuale și al adulterului. Americanul Nathaniel Hawthorne își situează romanul despre vinovăție și răscumpărare, *The Scarlet Letter* (Litera stacojie), în teocrația puritană din Bostonul secolului al XVII-lea, când adulterul era un păcat de neiertat.

Romanul ne-o prezintă pe Hester, în timp ce iese din închisoarea colonială, unde a fost deținută pentru că a comis adulter. Hester este o englezoaică imigrantă al cărei soț nu a ajuns încă în America. Gravitatea și nașterea fiicei ei au dovedit că a avut o relație extraconjugală. În plus, a refuzat cu încăpățănare să dezvăluie identitatea amantului său.

Hester este descrisă ca o femeie extrem de frumoasă. Este înaltă și bine făcută, cu un păr des și negru „atât de strălucitor, încât razele soarelui se reflectau în el”. Este elegantă și grațioasă, o femeie demnă, care pare neatinsă de greutățile prin care trece. Sub privirile dezaprobatoare ale concetățenilor săi, Hester își poartă pruncul, pe Pearl, la eșafod, unde, în locul pedepsei cu moartea, este condamnată să stea trei ore expusă oprobriului public.

În afară de expunerea la stâlpul infamiei, judecătorii au decretat că ea să poarte toată viața litera „A” pe piept, ca simbol al crimei sale. Dar Hester își coase pe haine o literă stacojie atât de uimitoare, brodată atât de frumos, încât mai degrabă o scoate în evidență în comunitate, în loc să fie un simbol rușinos.

Spectatoarele de gen feminin sunt infuriate: „Femeia aceasta ne-a acoperit de rușine pe noi toate și ar trebui să moară”, decretează cea mai urâtă și mai nemiloasă dintre matroane. Un preot, reverendul Arthur Dimmesdale, o îndeamnă pe Hester: „Dezvăluie numele celui care a fost părtaș cu tine la această crimă și care îți va împărtăși suferința!” „Niciodată!” strigă Hester. „Voi îndura eu și chinul lui, pe lângă al meu!” Reverendul Dimmesdale exclamă cu admirație: „Ce putere extraordinară și ce inimă generoasă are această femeie!”

După umilirea ei publică, Hester se întoarce în închisoare. Când micuța Pearl se îmbolnăvește, autoritățile cheamă un doctor, Este chiar Roger Chillingworth, cocoșatul pe care Hester îl recunoscuse mai devreme în nulțime, soțul neiubit ce ajunsese, în fine, în Lumea Nouă.

Chillingworth, demn de numele său, o ceartă pe Hester, dar își asumă propriul rol în această tragedie, căci situația ei nu poate fi altfel denumită. „Din clipa în care am coborât împreună treptele bisericii vechi ca soț și soție, am avut în fața ochilor, gravată cu foc, litera asta stacojie, la capătul drumului nostru!” declară el.

Hester exclamă: „Am fost sinceră cu tine. Nu te-am iubit și nici nu i-am prefăcut că te iubesc”.

Chillingworth nu contestă acest lucru, dar îi spune că a tânjit mult timp să poată aprinde în ea aceeași pasiune care îl înflăcărează pe el. Chiar dacă ea l-a înșelat cu alt bărbat, spune el, „prima greșeală a fost a mea, căci am trădat tinerețea ta, impunându-ți o relație falsă cu bătrânețea mea... între tine și mine, balanța stă în dezechilibru”.

În ciuda înțelegerii de care dă dovadă soțul ei, Hester refuză să îi dezvăluie numele iubitului secret. Chillingworth se jură să îl găsească și să îl pună la zid. Între timp, îi cere lui Hester să se jure că nu va divulga identitatea soțului ei. Peste șapte ani, Hester este eliberată din închisoare, fără să se fi căit vreodată pentru iubirea ei interzisă. Chiar visează la bărbatul „de care se simțea legată în secret”. Hester devine croitoreasa cea mai pricepută și mai căutată din colonie. Donează hrană și mâncare săracilor și le consolează pe femeile nevoiaș.

Marea vulnerabilitate a lui Hester este copilul. Concetățenii ei se întreabă dacă unei păcătoase ca ea i se poate permite să își crească singură copilul. Hester lansează un apel fierbinte părintelui Dimmesdale, care intervine în favoarea ei pe lângă autoritățile coloniale. Pearl rămâne cu mama ei.

Între timp, Chillingworth îl identifică pe amantul lui Hester chiar în persoana celibatarului și de acum suferindu-l Dimmesdale. „Acest barbat, deși pare atât de spiritualizat, a moștenit de la părinții lui instincte puternice”, meditează el. „Să mai facem niscai cercetări în această direcție.” Hester nu-l poate opri, așa că Chillingworth, pretextând sănătatea șubredă a lui Dimmesdale, se mută la el acasă, devenind doctorul lui personal.

Într-o zi, Hester se întâlnește cu Dimmesdale în pădure. El îi spune că este disperat de păcătoșenia lui și declară că litera stacojie, pe care ea o poartă, reprezintă o ușurare în comparație cu rușinea lui ascunsă. Hester îi răspunde că rușinea lui nu este atât de secretă, căci a ajuns să fie cunoscută de un om care locuiește sub același acoperiș cu el. Dimmesdale se îngrozește. „Răzbunarea acestui om a fost mai întunecată decât păcatul meu”, spune el cu amărăciune. „A încălcat cu sânge rece dreptul sacru al inimii la propriile ei secrete. Noi doi nu am făcut niciodată asta, Hester!”

„Niciodată, e drept!” îl aprobă Hester. „Ceea ce am făcut noi a fost un lucru sacru. Așa am simțit! Așa ne-am mărturisit unul altuia!” După această subliniere a legăturii intense dintre cei doi, Hester îl convinge pe Dimmesdale să fugă în Europa împreună cu ea și să scape astfel de vigilența ticăloasă a lui Chillingworth.

„Viitorul e promițător pentru noi. Ne așteaptă fericirea de care trebuie să ne bucurăm! Ne așteaptă binele pe care îl vom face!” Pregătinduse pentru noua lor viață împreună, Hester își smulge litera stacojie.

În marea finală a romanului, Dimmesdale demontează schema infamă, iar Hester și fiica lor, Pearl, i se alătură. Prin această predare finală și tardivă justiției puritane, Dimmesdale a distrus puterea lui Chillingworth asupra lui. „Dacă ai fi căutat tot pământul”, se plânge frustratul Chillingworth, „nu ar fi fost loc ... nai fi putut să scapi de mine cu excepția acestui esafod!”

Sub privirile puritanilor, Dimmesdale își sărută fiica și își ia adio de la amantă. „Nu ne vom mai întâlni?” șoptește ea. „Nu vom fi împreună în viața de apoi? Cu siguranță ne-am răscumpărat reciproc cu suferința îndurată!”

Dimmesdale moare, iar Chillingworth îl urmează în curînd pe lumea cealaltă. Hester devine înțeleaptă coloniei, promițându-le femeilor nefericite din cauza „pasiunii rănite, irosite, sau rătăcite și păcătoase”, că, într-un viitor paradis terestru, relațiile dintre bărbați și femei vor avea la bază „fericirea reciprocă”.

Hester moare la adânci bătrâneți, alăturîndu-i-se lui Dimmesdale sub aceeași piatră tombală, deși rămășițele sale pământești stau puțin mai încolo față de ale lui, „de parcă țarina fiecăruia dintre cei doi adormiți într-u Domnul nu ar avea dreptul să se amestece”. Chiar și în moarte, ei se conduc după regulile rigide ale vieții lor.

„Ca o mare lecție morală, acest roman va depăși prin influența lui toate predicile care s-au rostit vreodată împotriva păcatului... «Litera stacojie» a fost scrisă ca învățătură”, scria publicația Boston Transcript în martie 1850. Dar ce au reținut contemporanii lui Hawthorne din acest roman moralizator de succes?

La vremea aceea, când iubirea romantică devenea un motiv de căsătorie din ce în ce mai prețuit, Hawthorne a făcut-o pe Hester spectaculos de frumoasă, împovărînd-o cu un soț diform, care o abandonează pe un tărâm străin și ostil. Chiar și așa, când ea cedează pasiunii sale pentru un preot tânăr, pedeapsa este, în mod necesar, una pe viață.

Dar cu siguranță că cititorii au savurat nu numai povestea lui Hester. Unii dintre ei trebuie să fi admirat felul în care Hester și-a înfruntat soarta de dragul unui bărbat pe care l-a iubit până la moarte. Iubirea romantică durează o veșnicie, ar fi putut deduce cititorii. Ați face un amant, a deveni amantă este un păcat și în același timp o greșeală, însă iubirea Adevărată creează propriile sale reguli, chiar dacă societatea impune altele, mai dure. În paginile acestui roman cititorii au descoperit semnificația pasiunii profunde dintre Hester și Arthur, precum și a unei puternice legături erotice.

În mod surprinzător, Hawthorne îi permite lui Hester să își crească vlăstarul iubirii, deși, pentru a conferi autenticitate narațiunii, o obligă să-l cedeze în fața autorităților ca Pearl să nu îi fie luată, deși toți o consideră drept o mamă inaptă. Intervenția oportună a lui Dimmesdale salvează situația, iar Hester nu mai este niciodată în pericol să își piardă fiica.

Așadar, Litera stacojie oferă lecții total discrepante: că iubirea ilicită, indiferent de circumstanțe, este greșită și trebuie sever pedepsită; dar și că iubirea ilicită poate fi mai puternică decât legile și căsătoria; de asemenea, virtutea și păcatul nu sunt atât de opuse cum par la prima vedere, adesea amestecîndu-se în mod straniu. Nu e de mirare că femeile se strecurau în căsuța lui Hester pentru a se sfătui cu ea despre problemele lor de inimă: cine să le înțeleagă și să le îndrume mai bine decât ea?

Hester Prynne este întruchiparea sexualității, dar nu și a depravării. Ea se dăruiește unui alt bărbat decât soțul ei pentru că pune mai presus iubirea decât datoria. În ciuda blamului social, nu regretă niciodată decizia să. Un critic literar din secolul al XIX-lea, Anthony Trollope, observă: „Nu e nici urmă de necuviință în iubirea lor, deși aceasta este profund păcătoasă”. Adulterul lui Hester este rezultatul unei iubiri atât de profunde, iar noblețea și tăria ei de caracter contrastează într-o asemenea măsură cu sentimentele societății puritane cu vederi înguste, încât rolul ei de amantă devine ambiguu din punct de vedere moral. În cele din urmă, ea își pierde doar iubitul, nu și iubirea, câștigând în schimb respectul multora și devenind îngerul păzitor al femeilor nefericite.

Emma Bovary

Gustave Flaubert

Câteva ani mai târziu, Emma Bovary, eroina romanului lui Gustave Flaubert, Madame Bovary, publicat în 1857, a cărei acțiune se petrece în Normandia anilor 1830–1840, adaugă la galeria portretelor de amante literare încă un model: pe răătăcita soție–amantă. Ca și Hester, Emma este atât de atrăgătoare, încât criticul literar Harold Bloom o situează „printre cele mai senzuale dintre ființele fictive”. După ce a lucrat o vreme la roman, Flaubert ia scris amantei sale, Louise Colet: „Am fost atât de prins, exclamam atât de tare și eram atât de impresionat de încercările prin care trecea mica mea Bovary... (încât) mă simțeam ca un bărbat care a făcut prea mult sex: mă încerca un fel de oboseală fericită”.

În roman, Emma Bovary, fiica de treisprezece ani a unui fermier prosper, intră la mănăstire, ceea ce îi va influența în mod dramatic viziunea despre viață. Emma iubește misterul, drama și simbolurile

mănăstirii. Se delectează cu splendoarea vitraliilor, cu metafora cvasi-erotică a lui Christos ca Mire al Bisericii, cu mirosul de tămâie și cu vederea florilor de la altar. De asemenea, este foarte impresionată de o bătrână care lucrează la mănăstire ca spălătoreasă, o fostă aristocrată ruinată de Revoluția Franceză. Doamna aceasta le cântă elevelor melodii de dragoste din secolul al XVIII-lea, le spune povești despre viața de la curte, împrumutându-le romane de dragoste interzise, cu amante și amanți, „inimi frânte, jurăminte, suspine, lacrimi și săruturi, plimbări cu barca la lumina lunii și privighetori în tufișuri”. Emma este în mod deosebit impresionată de toți acești eroi, masculini, care erau „curajoși ca lei, blânzi ca niște căprioare, incredibil de virtuoși și mereu îmbrăcați frumos, vărsând lacrimi fierbinți de fiecare dată”. Emma nutrește o profundă admirație și pentru Ludovic al XIV-lea și amanta lui, Louise de La Valliere, precum și pentru Heloise, amanta filozofului francez Abelard.

Emma părăsește mănăstirea câțiva ani mai târziu, întâlnindu-și viitorul soț, pe Charles Bovary, un doctor, care pe vremea aceea avea o căsnicie nefericită cu o văduvă mai vârstnică. Charles este fermecat de femeia vioaie și tânără, cu ochi negri care îi susțineau privirea, cu păr negru, strălucitor, și o siluetă care avea să stârnească și altor bărbați admirația. În scurt timp, el se îndrăgostește de ea, soția lui acră și geloasă moare, iar Emma și tatăl ei acceptă încântați cererea lui în căsătorie.

De la bun început, căsătoria a dezamăgit-o pe Emma. Ea se aștepta la o iubire romantică de genul celei despre care citise, dar, deși Charles o adoră, nu e nici pe departe bărbatul viselor ei. Aceasta include și aspectul sexual; în noaptea nunții ea nu este emoționată de pierderea virginității. Viața rurală de zi cu zi îl farmecă pe Charles și o dezamăgește pe Emma. Ea visează la locuri exotice, cu lămii și cascade, sau cu munți triști și mlaștini. Numai astfel de locuri le-ar putea alimenta o pasiune înflăcărată, crede Emma. Ea încearcă să recite poeme la lumina lunii, dar, fără rezultat.

Insatisfacția ei crește. Cumpără o hartă a Parisului și visează cu ochii deschiși. Tânjește să călătorească, să se întoarcă la mănăstire, își dorește să moară, să locuiască la Paris. Emma este atât de însetată de companie, încât până și „buștenii din șemineu și pendulul ceasului” păreau niște confidenți posibili; își deschide inima în fața ogarului ei italian.

În cele din urmă, ca reacție la tristețea Emmei, care alterna cu isteria, Charles se mută cu familia în alt oraș. Acolo, Emma îi naște o fiică, pe Jerthe. După ce o trimite pe Berthe să locuiască la o doică, Emma începe un flirt nevinovat cu Leon, un tânăr funcționar.

Leon se mută pentru a-și continua studiile. Curînd, Emma stârnește admirația lui Rodolphe Boulanger, un proprietar de pământ bogat și un desfrînat care o consideră drept o femeie frumoasă „care se zbate ca peștele pe uscat după iubire.” Rodolphe este sigur că o poate atrage în patul său, făcîndu-și-o amantă. Dar „cum să mă descotorosesc de ea mai departe?” se întreabă el.

Emma nu este tot atât de ușor de sedus pe cât își imaginase Rodolphe. El contracarează obiecțiile morale cu declarații mărețe despre banalitatea convenției, pe care o pune în opoziție cu splendoarea moralității eterne, potrivit căreia pasiunea este cel mai frumos lucru din lume. În scurt timp, indiferența ei dispăru și, plângînd și ascunzîndu-și fața, i se dăruie lui”. După aceea, Emma repetă bucuroasă: „Am un amant! Am un amant!” Cum devenise amantă, devenise una dintre figurile interesante despre care citise mereu, încă de pe vremea studiilor la mănăstire. „Iubirea, atât de mult timp reprimată, izvora acum cu bucurie nețărnută. O savură fără remușcări, fără teamă, fără neliniște.”

Cu toate acestea, fericirea inițială a Emmei e de scurtă durată. Obişnuiește să vină la Rodolphe pe nepusă masă, până când acesta o previne că își riscă reputația. Pe Emma nu o impresionează acest lucru. Devine atât de sentimentală, încât Rodolphe începe să se plictisească de ea.

O îndurerează pierderea iluziilor ei romantice. În fiecare stadiu al vieții sale, „ca fecioară, ca soție, ca amantă”, își vede visele distruse. Încearcă să își revigoreze căsnicia propunîndu-și să îl transforme pe Charles într-un doctor celebru (și, deci, bogat și respectat), îl încurajază să facă o operație periculoasă și complicată pentru a îndrepta un picior strâmb. Operația, încheiată cu un eșec de proporții, o înfurie pe Emma, determinînd-o să se arunce cu și mai multă ardoare în brațele lui Rodolphe.

De fapt, cu cât îl iubește pe Rodolphe mai mult, cu atât îl detestă pe Charles. Ei i se pare că trupul lui Rodolphe este puternic fără să fie grosolan, rațiunea lui este rece, dar pasiunea, fierbinte. Adorându-l, Emma se consideră dezirabilă, „o curtezană în așteptarea prințului ei”.

Emma se dedică tot mai mult intrigilor complicate pentru a-și menține idila în limitele respectabilității mariajului ei de paradă. Costurile nu sunt doar emoționale și morale, ci și materiale. Căci are de a face cu un negustor necinstit, care îi furnizează toate obiectele necesare: haine superbe și accesorii, daruri (nedorite) pentru iubitul ei și orice altceva îi vine în minte. Astfel, începe să facă datorii considerabile. În mod conștient și fără scrupule, risipește și moștenirea lui Charles, pentru a-și satisface nevoia de lux și confort, achiziționând toate accesoriile fericirii pe care o trăiește doar în planul imaginației.

Trec patru ani, timp în care depresia Emmei se adâncește. În cele din urmă, îl imploră pe Rodolphe să fugă cu ea în altă țară. „Ești totul pentru mine”, declară ea. „Iar eu voi fi totul pentru tine: familia ta, țara ta; voi avea grijă de tine, te voi iubi.”. Îngrozit de așteptările grandioase pe care le are Emma de la relația lor amoroasă, Rodolphe pretinde că e de acord cu planul ei, dar în secret se pregătește să se despartă de ea.

„Și ce amantă drăguță a fost!” își spune el. Scotocind printr-o cutie în care păstra amintiri de la amantele lui, abia dacă mai poate să facă o deosebire între ele. Apoi se așază și îi scrie Emmei o scrisoare de adio.

„Nu te voi uita niciodată”, scrie el, „dar pasiunea noastră se va stinge mai devreme sau mai târziu, inevitabil, așa e viața.” După ce meditează îndelung, semnează: „Prietenul tău”.

Suferința Emmei din cauza dezertării lui Rodolphe este teribilă și trebuie să o îndure în tăcere. Găsește alinare în religie și visează să devină o sfântă. Se dedică operelor de caritate. La o reprezentație cu Lucia di Lammermoor, unde Charles a dus-o în sepanța că se va mai înviora, familia Bovary se întâlnește cu tânărul Leon, care și-a terminat studiile și lucrează acum într-un birou.

Emma își redescoperă un scop în viață. Leon o iubește fără rezerve. Emma se aruncă în această relație la fel cum a făcut și data trecută. Îl bate la cap pe Charles să-i plătească lecții săptămânale de pian, care îi servesc drept alibi pentru întâlnirile sale cu Leon, într-o cameră specială de hotel la care se referă ca la căminul fericirii lor eterne. El o adoră; nu este ea elegantă și rafinată, o „lady, și, pe deasupra, și căsătorită? Pe scurt, tot ceea ce ar trebui să fie o amantă?”

Uneori, Emma își face griji la gândul că Leon se va despărți de ea pentru a se căsători cu altcineva. Deși este fericită, încă mai visează să evadeze la Paris. Niciodată nu e mulțumită cu ce are și cumpără tot mai multe mărfuri de la negustor, îl sună pe Leon la birou ca să îl cheme la întâlnire. În ciuda obiecțiilor formulate de șeful acestuia. Leon e încă prea prins ca să respingă propunerile ei. De fapt, „el devenea amanta ei într-un grad mai mare decât ea era amanta lui. Cuvintele și sărutările ei dulci îi topeau sufletul. Depravarea ei era atât de profundă și atât de disimulată, încât devenise intangibilă: unde putuse să învețe asta?”

Dar Emma, ca și Rodolphe, cu greu rămâne la fel de îndrăgostită ca la început. Speriată de absența pasiunii, se aruncă în brațele iubitului cu și mai mare frenezie. E rapace pe plan sexual, își rupe hainele și își lipește tremurând corpul de cel al lui Leon. Fervoarea și posesivitatea ei îl îngriorează. Șeful îl avertizează cu privire la ea. Oricum, dragostea lor începe să pălească. Chiar și Emma își dă seama că adulterul este la fel de banal ca și căsătoria.

Între timp, negustorul își cere înapoi sumele exorbitante cu care o creditase. Înnebunită, încearcă să se împrumute de pretutindeni, pentru a-l tempera. Merge până într-acolo, încât îl îndeamnă pe Leon să delapidaze bani pentru a o salva, dar el refuză. Când un notar bogat îi cere favoruri sexuale în schimbul banilor, ea îl respinge furioasă: „Sunt demnă de milă, dar nu sunt de vânzare!” strigă ea.

Ultima ei rugămintă se adresează lui Rodolphe, pe care nu îl văzuse de ani de zile. Și el o refuză. Cu toate speranțele năruite, își dă seama că ea și Charles sunt ruinați, înghite arsenic și îndură o moarte chinuitoare, fără să-i dezvăluie lui Charles numele otrăvii, pentru a primi de la el antidotul. Pe moarte,

Emma vede în ochii soțului ei „o dragoste pe care nu o bănuise ficiodată”. Emma cere o oglindă, își privește imaginea și plânge.

Ceea ce vede este imaginea risipei: frumusețe irosită pe amanți nedemni, căsătorie irosită cu un soț lipsit de sensibilitate, maternitate irosită prin nașterea unei fete care va îndura aceleași constrângeri ca și ea, o inimă romantică incapabilă de împlinire, emoții devastatoare fără nici o supapă întru ele, pasiuni devoratoare nepotrivite cu contextul provincial în care fost condamnată să trăiască.

Emma este prezentată drept o femeie inteligentă, destul de bine educată și conștientă de rolul său în societate. Este conștientă de blestemul femeilor de a trăi o viață care se reduce la casă și soț, dar presupune, în mod greșit, că mariajul reprezintă contextul potrivit pentru iubirea romantică, despre care cărțile ei spun că o va captiva pentru totdeauna. Când este dezamăgită de această fantezie, Emma caută alte căi, și alți bărbați, care să-i ofere satisfacție.

Dar ce ar fi de spus în privința moralității? Oare minciunile Emmei și intrigile ei complicate, strigătele ei de mirare „Am un amant!” nu sunt expresiile imoralității, menite să facă din ea o desfrânată care nu respectă principiile societății și idealurile religiei? Oribila ei sinucidere nu este o pedeapsă pentru păcatul cărnii? Cu siguranță asta sugerează Flaubert, chiar și arunci când leagă decăderea Emmei de problemele ei financiare. Tot ceea ce a prețuit a fost iubirea, cei patru ani petrecuți ca amantă a lui Rodolphe și, mai târziu, a lui Leon. În această ecuație, soțul ei îndatoritor (chiar dacă plicticos) și fiica nevinovată, căsătoria și maternitatea nu contează nici un pic. Flaubert (care, în timpul muncii îndelungate la acest roman s-a despărțit de Louise Colet, propria sa amantă) o ucide pe Emma. Altfel, riscă să fie acuzat că trece cu vederea imoralitatea ei și că sugerează faptul că o amantă adulteră ar putea prospera, ca să nu mai vorbim de supraviețuire.

Aceasta nu este o presupunere. Când romanul *Madame Bovary* a fost publicat prima dată, în 1856, în foileton în *Revue de Paris*, Flaubert și revista au fost în mod oficial acuzați că atentează la moralitatea publică. Flaubert a câștigat procesul, invocând drept argument faptul că însăși moartea Emmei dovedește că romanul lui susține standardele morale, făcându-și eroina să îndure consecințele păcatului ei.

Dar, așa cum intenționase Flaubert, milioane de cititori obișnuiți au preluat din povestea Emmei ceva mai mult decât finalul nefericit. Ei își amintesc de intensitatea pasiunilor ei: extazul religios, dragostea pătimașă pentru amanții ei, precum și formele negative de pasiune, cum ar fi disprețul și ura față de soțul ei. Cititorii privesc cu simpatie încercările ei de a-1 iubi pe stângaciul și amabilul Charles și frustrările ei de femeie ce nu se poate adapta la normele rigide ale societății.

Poetul francez Charles Baudelaire legitima astfel căutările permanente ale Emmei și refuzul ei de a se ocupa de orice altceva, în afara problemelor sentimentale: „Această femeie este cu adevărat măreață și, mai presus de orice, demnă de milă. Toate femeile intelectuale îi vor fi recunoscătoare (lui Flaubert) pentru că a ridicat femeia la un nivel atât de înalt atât de departe de animalicul pur și atât de aproape de bărbatul ideal atribuindu-i acel amestec de calcul rece și reverie care definește o ființă Perfectă.”. În viziunea lui Baudelaire, nu e de mirare că Emma își sacrifică atât de ușor valorile morale pentru a deveni amanta lui Rodolphe și apoi își face iluzii în privința acestei relații.

Cei mai mulți cititori nu o exonerează pe Emma de vina ei, așa cum face Baudelaire. Ei o văd ca o metaforă a lipsei de suflet și a burgheziei lacome, precum și ca pe întruchiparea unei femei care subminează valorile societății ei, introducând pasiunea ca pe o clauză de forță majoră în viața ei neîmplinită și devenind astfel amanta (sau concubină, după cum se exprimă ea) celor doi bărbați pe care îi iubește, dar cu care nu este căsătorită.

Anna Karenina

Anna Karenina, personajul romanului cu același titlu al lui Lev Tolstoi, publicat în 1877, domină literatura ca una dintre cele mai fascinante și tragice femei decăzute. Acțiunea romanului se petrece în Sankt Petersburgul anilor 1870, iar personajele principale sunt aristocrați ruși. Cu propoziția de început,

„Toate familiile fericite seamănă între ele; fiecare familie năpăstuită de soartă este nefericită în propriul fel”, Tolstoi ne introduce în universul familiei lui Stiva, a cărei soție, Dolly, tocmai a descoperit că el avusese o relație cu guvernanta franceză a copiilor. Anna, cumnata lui Dolly și soția supusă a lui Alexei Alexandrovici Karenin, un funcționar influent, se grăbește să medieze conflictul și reușește să salveze mariajul fratelui ei.

Lev Tolstoi

La scurt timp după aceea, superba Anna îl întâlnește pe contele Alexei Kirilici Vronski, un ofițer necăsătorit. Brusc, începe să își vadă soțul cu alți ochi, mai critici de exemplu, descoperă pentru prima dată că urechile lui se țin într-un fel straniu pe lângă cap și visează cu ochii deschiși la frumosul și curajosul Vronski.

Vronski crede că „este nobil ca un bărbat să urmărească o femeie căsătorită și să mizeze cu propria lui viață pentru a o împinge spre adulter.” În mod inevitabil, el și Anna se abandonează unei pasiuni mistuitoare. Aventurile extraconjugale nu erau deloc neobișnuite în sânul aristocrației ruse din secolul al XIX-lea. Și la ei cele mai multe căsătorii erau de conveniență, însă Anna și Vronski nu se mulțumesc doar cu un simplu interludiu de plăcere. Ei tânjesc după marea pasiune, după devotament și acceptare social.

Cu toate acestea, Anna refuză să ceară divorțul, care i-ar fi permis cuplului să își oficializeze relația, deoarece legea ar acorda automat soțului custodia exclusivă asupra fiului ei. În același timp, însă, ea nu își poate controla emoțiile, iar când soțul bănuitor o chestionează, îi răspunde cu sinceritate necugetată, mărturisindu-i că are un amant. Mai adaugă: „îl iubesc, sunt amanta lui, nu te mai pot suferi, mie frică de tine și te urăsc”.

Karenin, presupunând că Anna se va căi în cele din urmă, se poartă admirabil. El decide că mariajul lor va continua de formă, urmând ca timpul să vindece toate rănilile. Dar Anna, disperată că îl va pierde pe Vronski, refuză compromisul, își reamintește: „Mi-a zdrobit viața timp de opt ani, a distrus tot ce trăia în mine. Nu s-a gândit niciodată că eu eram o femeie vie, care avea nevoie de dragoste... Oare nu am încercat din răputeri să găsesc ceva care să dea sens vieții mele? Nu m-am străduit să îl iubesc, să îl iubesc fiul, când nu îl puteam iubi pe soțul meu?... Dumnezeu m-a făcut ca să iubesc și să trăiesc.” Vronski, la fel de îndrăgostit, este de aceeași părere, mai ales când Anna îi spune că este gravidă cu copilul lui.

După o serie de complicații, Anna își părăsește soțul și fiul, iar Vronski renunță la cariera militară. Călătoresc împreună prin Europa, până când li se naște fiica; întoarcerea în Rusia îi readuce la realitate. Prietenii și rudele îl primesc călduros pe Vronski, dar o ostracizează pe Anna. Ea este distrusă. Prima ei reacție este să forțeze notă și să își facă apariția la evenimentele sociale, ca și cum statutul ei nu s-ar fi schimbat.

Vronski este deopotrivă întristat și îngrozit. El gândește, fără a îndrăzni să îi spună, că „ați face apariția la teatru înseamnă nu numai ați recunoaște statutul de femeie decăzută, ci și a arunca mănusa societății, adică a te izola de societate pentru totdeauna”. Rezultatul este dezastruos. În curînd, ea și Vronski, împreună cu fiica lor, se mută la moșia lui de la țară.

Pentru o vreme, Anna este fericită: „Mi s-a întâmplat ceva magic”, se destăinuie ea cumnatei sale,

Dolly, una dintre puținele persoane care mai păstrează legătura cu ea. „Am trecut prin momente cumplite, iar acum, de ceva timp, mai ales de când am venit aici, sunt foarte fericită!”

Fericirea ei se erodează rapid. Nu are voie să își vadă fiul și nu este în stare să își iubească fiica. Aceasta, conform legislației rusești, se numește Karenina și încă se află sub controlul soțului, de care Anna nu a divorțat. Vronski este îngrijorat fiindcă, atâta timp cât ei nu sunt căsătoriți, toți copiii care li se vor naște vor fi din punct de vedere legal ai lui Karenin. O îndeamnă pe Anna să divorțeze, iar ea acceptă împotriva voinței sale.

Între timp, citește mult, fiind partenera lui Vronski și pe plan intelectual. Dar în izolarea și singurătatea ei, are pretenția că el să-i dedice ei întreaga sa viață. Cu cât mai pretențioasă devine ea, cu atât mai mare este răceala lui. Îngrozită de perspectiva de a-1 pierde, apelează la șiretlicuri, scene de isterie și acuzații nefondate. Odată, într-un moment de luciditate năucitoare, ea înțelege că se autodistruge. „Iubirea mea devine tot mai pătimașă și egoist, în timp ce a lui e pe moarte, și de aceea ne îndepărtăm”, meditează ea.

„El e totul pentru mine și vreau din ce în ce mai mult ca el să mi se dăruiască fără rezerve... Dacă aș putea fi orice altceva decât o amantă împătimită după mângâierile lui; dar nu pot și nu vreau să fiu altfel. Și această dorință stârnește aversiunea lui, iar el îmi provoacă furie... Nu mă mai iubește de mult. Și acolo unde se sfârșește dragostea, începe ura.”

În aceeași zi, în timp ce se afla la gară, Anna se hotărăște să se arunce sub roțile trenului ca „să îl pedepsească și să scape de toată lumea și de ea însăși”. În ultima clipă, în timp ce îngenunchea pe șină, o cuprinde o speranță nemăsurată și încearcă să se ridice. Dar e prea târziu. Câteva clipe mai târziu, gigantul de metal o zdrobește, „enorm și nemilos”, curmându-i viața. Mama îndurerată a lui Vronski crede că este „un sfârșit potrivit pentru o astfel de femeie. Până și moartea pe care a ales-o a fost vulgară”.

Prețuind dragostea mai presus de maternitate și dorința mai presus de căsătorie, Anna Karenina face mai mult decât să-și abandoneze soțul și fiul. Totodată, ea sfidează societatea rusă și disprețuiește standardele morale după care se ghidează aristocrația. Făcând toate acestea de dragul unei iubiri despre care crede că dă sens vieții sale, Anna simbolizează un întreg eșalon de europence privilegiate ale secolului al XIX-lea, a căror inteligență era subevaluată și a căror creativitate era sufocată, așa că nu le mai rămânea decât plictiseala vieții din mariajele de conveniență, în care aveau o poziție deopotrivă subordonată și vulnerabilă. La început, Tolstoi și-a intitulat romanul *Două căsătorii*, și, într-adevăr, mariajul familiei Karenin este temă centrală.

Poate pentru a sublinia deznădejdea situației ei, Tolstoi nici măcar nu rezervă Annei amantul la care ea s-ar fi așteptat. Anna trebuie să se mulțumească cu Vronski, necăsătorit, chipeș, bogat, admirat și admirabil din multe puncte de vedere, loial, devotat și, aproape până la final, la fel de îndrăgostit de ea, pe cât este și ea de el. Însă nici măcar Vronski nu o poate proteja pe Anna de restul lumii, în ochii societății și ai tuturor cunoștințelor ei, statutul ei de amantă o transformă într-o paria care nu se poate învinovăți decât pe ea însăși pentru necazurile sale. Dar, înainte ca Tolstoi să o condamne din nou la dizgrație pe această femeie magnifică, de data aceasta în fața unui tren în viteză, el îi oferă clipa de fericire maximă după care tânjise încă de când devenise amanta lui Vronski.

Mildred Rogers

Somerset Maugham

Romanul *Of Human Bondage* (Despre sclavia umană) al britanicului Somerset Maugham, publicat în 1915 și a cărui acțiune are loc la sfârșitul ecolului al XIX-lea, înfățișează un nou tip de amantă, femeia din clasa muncitoare care se însoțește cu un tânăr student la medicină pe cale de afirmare. Philip Carey are un picior deformat, ca și Byron, este inteligent și orfan, beneficiind de o modestă moștenire. Mildred Rogers, chelneriță la o ceainărie frecventată de studenții mediciști, este înaltă, slabă ca trestia și palidă, dar trăsăturile ei fine și ochii albaștri îi conferă o frumusețe atemporală.

O vreme, Philip e imun la farmecele lui Mildred, și ea la fel în ceea ce îl privește. El o caracterizează în trecere drept o „șleampătă fără maniere”. Dar insolența și ostilitatea ei îl intrigă, și, în pofida rațiunii, începe să îi facă curte. „Ești student (sic), nu?” îl întreabă ea în treacăt la un moment dat, apoi îl părăsește, afundându-se în lectura unui roman de dragoste de doi bani.

În ciuda eforturilor lui Philip, Mildred îl ignoră, flirtând cu alți clienți, îi acceptă fără eleganță invitația la cină și numai șampania reușește să mai învioreze atmosfera. Philip își dă seama că sunt complet nepotriviti. Cu toate acestea, se îndrăgostește de ea.

Obsesia pe care o dezvoltă nu este deloc experiența extatică la care s-ar fi așteptat. E mai degrabă „o foame a sufletului, o suferință amară... Când îl părăsea, era o nefericire și, când revenea la el, se simțea cuprins de disperare”.

Nu e de mirare: Mildred face referiri exprese la șchiopătatul lui și îl anunță că preferă alți bărbați în locul lui. Îl minte cu privire la originile sale, spunându-i că tatăl său are relații la nivel înalt și că ei îi vine greu „să se amestece cu celelalte fete de la ceainărie”.

Odată, când amâna o întâlnire fiindcă un bărbat mai atrăgător o invitase la cină, Philip recunoaște că o iubește din toată inima și amenință că, dacă nu iese cu el în acea seară, nu îl va mai vedea niciodată. „Cre' că ți se pare că ar fi groaznic pentru mine”, i-o întoarce Mildred. „Nu-ți spun decât călătorie sprâncenată și n-ai decât să crapi.”

Philip își neglijează studiile și pică la examenul final. Între timp, Mildred regretă că l-a respins pe bărbatul care nu voia decât să o seducă. Cei doi se împacă, iar Philip îi face curte la modul serios. O invită la cină, îi cumpără cadouri pe care nu și le poate permite, îi spune că îi e dor de ea și ignoră instinctul, care îl avertizează că se îndreaptă către dezastru. Când ea îi permite, în fine, lui Philip să o sărute, el își dă seama că ei nici nu îi pasă, nici nu îi place. Și, cu mult tupeu, ea continuă să se întâlnească cu alți bărbați.

De fapt, Mildred nu,1 agreează pe Philip. O enervează cu întrebările lui despre sentimente, o chinuie cu gelozia lui obsesivă și, în general, prezența lui o irită. În plus, o mai și spionează. Ea îi spune în față că nu reprezintă pentru ea decât un aranjament temporar.

Cu toate acestea, Philip o cere în căsătorie. Mildred este amuzată și flatată, dar îl respinge când calculează (în mod corect) că salariul unui doctor nu îi va putea asigura un trai mult mai bun decât cel actual. Philip acceptă acest fapt și continuă să se vadă cu ea. Într-o zi, ea îi propune o întâlnire, iar el, bucuros, acceptă. Mildred are vești: se mărită. Philip suferă, îi cumpără un cadou scump și numără zilele până la nunta ei.

Durerea lui se mai alină și începe să își amintească cu ură de ea și de umilințele pe care le-a îndurat. Se întâlnește cu Norah, o mamă necăsătorită, cu care petrece clipe plăcute. Norah își câștigă existența scriind. Într-o zi, Mildred îl caută acasă. „Ce dracu' vrei?” mârâie el.

De îndată ce spune asta, Mildred izbucnește în hohote de plâns disperate. Soțul ei nu s-a „căsătorit” cu ea dintr-un motiv foarte întemeiat: avea deja nevastă și copii, așa că, după ce și ea a rămas însărcinată, el a părăsit-o fără să-i lase nici un ban. „Dacă încă mă mai vrei, fac tot ce dorești”, îi spune ea cu umilință.

Philip își dă seama că încă o mai iubește pe Mildred, așa că întrerupe relația cu Norah. Cheltuind din mica lui avere, care era și singura sa sursă de venit, o instalează pe Mildred într-o locuință decentă. Aproape imediat, Philip este din nou prins în mrejele ei. O protejează, prezentându-se proprietarului apartamentului drept fratele ei.

Speranța lui Mildred că va da naștere unui făt mort este spulberată de venirea pe lume a unei fetei.

sănătoase. Îi găsește fiicei sale un cămin la țară, apoi se îndrăgostește de Griffiths, un prieten de al lui Philip. Philip o obligă la o confruntare, iar ea îi spune: „Nu mi-ai plăcut niciodată, da mai obligat să te accept. Nu te-aș lăsa acum să mă atingi nici dacă ași muri de foame.”

Griffiths se dovedește nestatornic, dar aventura cu el a făcut-o pe Mildred să-și dea seama cât de mult îi repugnă Philip, însă Griffiths, găsim-o vulgară și plictisitoare, o abandonează. Mildred îl bombardează cu scrisori și telegrame și îl urmărește. O dată, chiar își petrece noaptea suspinând la ușa lui.

Când Philip o întâlnește din nou pe Mildred, ea agață bărbați în centrul Londrei. Nu e mai bucuroasă să îl vadă decât în ziua în care l-a părăsit, ar el o convinge să stea de vorbă într-o cameră de închiriat sărăcăcioasă. La o privire mai atentă, Philip observă că, în ciuda stratului gros de machiaj, pare obosită și bolnavă. Nu a luat legătura cu el, îi spune ea apatică, fiindcă a presupus că el va crede că a primit ceea ce merita. „Numai de-aș putea scăpa!” geme ea. „Nu mă pricep să supraviețuiesc, nu sunt genul ăla de fată... Ah, aș vrea să mor.”

Philip o îndeamnă să locuiască împreună cu el în camera lui de rezervă, preluând sarcinile de menaj pentru care el acum plătește o femeie. Cei trei, ea și copilul, vor trăi aproape cu aceiași bani cu care el este nevoit să-și ducă traiul în prezent. În plus, nu va aștepta nici un fel de favoruri de la ea. Dar nu îi spune că, pentru prima dată, el simte repulsie fizică față ea și se bucură, gândindu-se că trebuie să fie semnul morții pasiunii pentru ea.

Mildred plânge de recunoștință și se mută la el a doua zi. Începe să îi facă apropouri sexuale pe care el le respinge. Altă dată, ea îl anunță, hotărâtă, că a învățat să îl iubească. Dar Philip își dă seama că femeia pe a iubit-o atât de mult este lipsită de inteligență și de maniere și este așa de agasantă pe cât e de plictisitoare.

Însă Mildred este hotărâtă să îl seducă, să-și recâștige poziția dominantă prin intermediul unei relații sexuale cu el. Își pune în minte să îl facă să o iubească, îi declară dragostea și se așază pe genunchii lui:

„Îmi pare foarte rău, dar este prea târziu”, îi spune Philip. Mildred se dezlănțuie: „Nu mi-a păsat niciodată de tine, nici măcar o dată, întotdeauna râdeam de tine, mă plictiseai, mă plictiseai de moarte și te uram... mi se făcea rău când te lăsam să mă săruți... Șontorogule!”. Insulta lui Mildred îl înmărmurește pe Philip.

A doua zi, în absența lui Philip, Mildred îi distruge locuința, apoi își ia copilul și pleacă. Philip se mută într-o locuință mult mai ieftină și se afundă în studiu, încercând să-și recupereze pierderile financiare jucând la bursă, însă pierde totul și nici o rudă nu îi mai împrumută bani, așa că este nevoit să abandoneze facultatea de medicină.

După luni de căutare a unei slujbe, Philip rămâne fără casă și fără bani de mâncare. Niște prieteni de familie îl i-au la ei și îi găsesc o slujbă prost plătită. El se atașează tot mai mult de Sally, fiica prietenilor lui.

Mildred își face din nou apariția, implorându-l să o vadă. Copilul îi murise, iar ea făcea iar trotuarul, contractând o boală venerică. Philip îi cumpără medicamente și îi smulge promisiunea că nu va mai agața bărbați ca să îi infecteze. Dar curînd el descoperă că ea s-a întors în stradă, boala ei intrînd temporar în remisie. „Ce-mi pasă?” îi strigă ea. „Bărbații nu au fost așa de buni cu mine ca să îmi bat capul cu ei.” Este ultima dată când Philip o mai vede.

Unchiul lui Philip moare și îi lasă suficienți bani pentru a-și termina studiile medicale. Termină facultatea, își găsește o slujbă și este fericit. Știe că va rămâne toată viața cu „setea disperată și stranie după acea femeie josnică”, Mildred.

Nici urmă de milă pentru Mildred, femeia de stradă machiată strident și bolnavă care nu poate împărtăși sentimentele singurului bărbat care o iubește. Romanul este scris în întregime din perspectiva lui Philip, Mildred fiind doar un aspect al poveștii despre încercările și triumfurile lui. Iar Mildred nu este un personaj simpatic (nici la vedere, nici „citită” printre rânduri). Ea nu este prostituată cu inimă bună. Maugham o portretizează ca pe o femeie șleampătă veșnic rece și calculată.

Fiind personajul feminin central al romanului, Mildred se confruntă cu alternativele obișnuite referitoare la felul în care ar trebui să își trăiască viața. Până când lumea i se năruie, scopul ei este căsătoria și siguranța financiară pe care ea presupune că aceasta i le poate oferi. Când se pomenește gravidă și necăsătorită, încearcă să salveze aparențele prezentându-se drept doamnă Miller, după numele tatălui copilului.

De asemenea, Mildred își dorește o poveste de dragoste similară cu cea din romanele pe care le citește. Când crede că a găsit acea poveste în realitate cu Miller sau cu Griffiths ea renunță la căsătorie și devine amantă. Într-adevăr, îl respinge pe Philip, care își dorește cu disperare să se căsătorească cu ea, dar o face pentru că îi repugnă din punct de vedere fizic. Dea lungul întregii lor relații fragmentate și sinuoase, nu fac dragoste niciodată. Mildred încearcă să îl seducă numai când se află la ananghie, pentru ca el să îi dea mai mulți bani decât poate ea câștiga ca prostituată.

Ca amanta lui Miller, (Griffiths, care o vede doar ca pe o aventură de un weekend, nu contează), Mildred este femeia trădată, care este păcălită cu promisiunea căsătoriei și transformată în amantă. Cazul este unul clasic, inclusiv abandonarea ei atunci când rămâne gravidă. Ca pretinsă amantă a lui Philip, deși sexul iese din discuție, ea este la fel de îndatorată, fiind legată de acest bărbat prin iubirea lui față de ea și prin sărăcia ei mai degrabă, decât prin dragostea pe care ea i-o poartă lui (aceasta a existat numai în cazul lui Miller).

Of Human Bondage rămâne un roman clasic despre amanta din clasa muncitoare. Este nemiloasă descrierea pe care o face Maugham unei femei care iubește numai bărbații nepotrivii și cade dintr-o cursă în alta pe drumul fatal al vieții. Mildred pare lipsită de orice calități care să o răscumpere în ochii cititorilor, iar Philip este un antierou preocupat exclusiv de propria persoană. Cu toate acestea, cititorii găsesc povestea lui Mildred pasionantă, deși ei se întreabă, probabil, dacă nu cumva plătește prea scump pentru erorile ei și pentru contextul social în care s-a născut. Iar indiferența lui Maugham, și a lui Philip, față de soarta ei este alarmantă și vindicativă.

Ellen Olenska

Edith Wharton

Ațiunea romanului rafinat al lui Edith Wharton, *The Age of Innocence* (Vârsta inocenței) se petrece la New York, cu două decenii înainte de primul război mondial și gravitează în jurul unei povești de dragoste dintre o femeie despărțită de soțul ei și logodnicul verișoarei sale, care mai târziu va deveni soțul acesteia. Relația lor este modelată după societatea patriciană din New York, căreia cei doi îi aparțin. În această societate, căsătoriile potrivite aliau două familii, durau o viață și încorporau valorile respectivei caste. Romanul mai reflectă și opiniile personale ale lui Wharton, personajul Newland Archer exprimând multe din reflecțiile și concluziile autoarei.

May Welland este mireasa ideală pentru Newland Archer, iar familiile lor se bucură când acesta o cere în căsătorie pe May, iar ea acceptă. Un singur lucru aruncă o umbră asupra acestei uniuni: anunțul logodnei

coincide cu întoarcerea verișoarei lui May, contesa Olenska, la familia ei din New York, după ce și-a părăsit soțul infidel din Europa. Dar în New Yorkul aristocraților, căsătoria este pe viață, iar Ellen nu și-a părăsit soțul pentru a cere un divorț, ci după toate probabilitățile „fugise cu secretarul lui”. Acest zvon periclita întoarcerea lui Ellen în societatea new-yorkeză, care judecă lumea după criterii rigide.

La început, Newland este preocupat numai de respectarea bunei cuviințe, cum va fi privit de lume faptul că se căsătorește cu o femeie atât de apropiată de verișoara sa rătăcită. Ca persoană, Ellen îl impresionează profund pe Newland, amintindu-i și de faptul că fuseseră prieteni în copilărie. Ellen este „slabă, uzată, arătând puțin mai în vârstă decât în realitate (treizeci de ani)... dar în jurul ei plutea aura misterioasă a frumuseții, o siguranță în felul în care își ținea capul, în mișcarea ochilor.” De asemenea, are maniere simple și directe, fiind mai puțin preocupată de modă și mai independentă în opinii decât orice altă femeie pe care Newland a cunoscut-o vreodată. În scurt timp, Newland trebuie să recunoască faptul că s-a îndrăgostit până peste cap de ea.

Ellen Olenska nu este prima lui pasiune, tocmai se refăcuse după o aventură fierbinte cu o femeie căsătorită care nu îl iubise atât pe el, cât perspectiva unei relații clandestine. Nici de May nu este îndrăgostit la nebunie, dar o place și o respectă, deși prevede o căsătorie la fel ca a tuturor celorlalți, „o asociere plicticoasă de interese materiale și sociale ținute laolaltă de ingnoranță, de o parte și de ipocrizie, de cealaltă”.

Dar atât relația sa cu fosta amantă, cât și cea cu actuala logodnică nu i-au zdruncinat „credința în deosebirea abisală dintre femeile pe care le iubim și le respectăm și cele pe care le plăcem și le compătimim.” La fel ca toți ceilalți, Newland consideră că, într-o relație extraconjugală, bărbatul este nebun, iar femeia criminală.

Sosirea lui Ellen pune sub semnul întrebării toate aceste noțiuni, până atunci atât de clare pentru Newland. Este trimis de familia lui May să o convingă pe Ellen să nu ceară divorțul care, deși este posibil din punct de vedere juridic, contravine obiceiurilor din New York. După ce Ellen îi acceptă argumentele, Newland își dă seama că de fapt a pus-o în pericol, răpindu-i orice șansă de a-și mai legaliza relația prin recăsătorire, lăsând-o, astfel, vulnerabilă în fața bărbaților atrași de strălucirea ei și de statutul ei lipsit de apărare. Când cineva se întreabă ce se va întâmpla cu ea, Newland ar vrea să îi poată răspunde că au contribuit cu toții la viitoarea transformare a lui Ellen în „amanta cuiva mai degrabă, decât în soția vreunui băiat de treabă”.

Între timp, Newland este îngrozit de amploarea sentimentelor pe care le nutrește față de Ellen. Așa că, încearcă să o convingă pe May să scurteze perioada de logodnă, deoarece căsătoria l-ar putea împiedica să se mai gândească la Ellen. La început, May obiectează. Ea îi spune că a înțeles cu exactitate ceea ce Newland încearcă să îi ascundă: că iubește pe cineva nepotrivit, de care încearcă să uite. Dar ea se înșală cu privire la obiectul pasiunii sale, crezând că este vorba despre fosta lui amantă, iar el se simte atât de ușurat că ea n-o suspectează pe Ellen, încât reușește să o convingă că bănuielile ei sunt neîntemeiate.

Când Newland îi declară lui Ellen iubirea („tu ești femeia cu care m-aș căsători dacă ar fi posibil”), ea îi răspunde furioasă că, presînd-o să abandoneze procesul de divorț, a făcut căsătoria lor imposibilă. „Și fiindcă familia mea urma să fie și a ta, de dragul lui May și al tău, am făcut ce mi-ai spus, ce ai susținut că se cuvenea, ” îi amintește ea cu amărăciune. Profund mișcat, Newland se decide să își mărturisească sentimentele în fața lui May și să rupă logodna lor pentru a rămâne cu Ellen.

Prea târziu! O telegramă anunță că familia lui May este de acord cu grăbirea nunții, care este programată la numai câteva săptămâni distanță. Respectul lui Newland pentru valorile și cerințele ordinii sociale îl obligă să-și onoreze angajamentul și să se căsătorească cu May. Reușește să treacă de ziua nunții, cufundîndu-se într-o stare de reverie. Ulterior, constată că nu poate „emancipa o femeie care nu are nici cea mai vagă idee despre lipsa ei de libertate” și care se transformă sub ochii lui în ceea ce era mama lui și a ei. Așadar, mariajul lui este la fel ca al tuturor celorlalți.

Newland tânjește după Ellen. Situația ei s-a schimbat. Soțul ei a implorat-o să se întoarcă acasă

ca gazdă ocazională, nu ca soție, oferindu-se în schimb să-i restituie dota. Ellen, mândră și hotărâtă, refuză. Când Newland o reîntâlnește, îi spune că, la fel cum el îi influențase viața, și ea procedase în același mod îndemnându-l să se căsătorească cu May pentru a nu produce o ruptură în familie. „Pentru prima dată mi-ai oferit o frântură de viață adevărată, dar în același timp m-ai sfătuit să continui viața mea cea falsă”, o acuză el. „E dincolo de puterile omului, asta e.”

Newland este atât de îndrăgostit de Ellen, încât se gândește serios să se despartă de soție. Tânjește atât de mult după Ellen încât ia în considerare și ideea de a și-o face amantă. Familia știe prin ce trece și, pentru a o îndepărta pe Ellen, o presează să accepte oferta contelui Olenska. Îi taie până și renta, pentru ai forța mâna. Cu toate acestea, Ellen refuză. În plus, una dintre matroanele familiei o adoră și o repune în drepturi, restituindu-i renta. Newland o caută și îi declară din nou dragostea.

„Așadar, te-ai gândit să trăiesc alături de tine ca amantă, din moment ce nu pot fi soția ta?” întreabă ea. Răspunsul lui Newland izvorăște din inimă: „Aș vrea să fug cu tine undeva unde nu există astfel de cuvinte și de noțiuni. Unde să fim doar două ființe care se iubesc, care înseamnă totul unul pentru celălalt; și nimic altceva să nu conteze.” Dar Ellen se îndoiește de existența unei astfel de lumi și mai știe că cei care o descoperă constată că „nu e deloc diferită de lumea pe care tocmai au părăsit-o, ci doar mai mică și mai sordidă și mai promiscuă”.

Curînd după aceea, Newland are o revelație. Căsătoria l-a ucis, așa că a fugit cu Ellen în Europa, unde vor fi mereu împreună. Dar, deși nu își mărturisește nimănui intenția, întregul „trib” i-o ghicește. Ba mai rău, ei cred cu toții că Ellen e amanta lui de luni de zile. Pentru a-și apăra lumea, acești oameni care „se temeau de scandal mai rău decât de boală, care puneau decența deasupra curajului și care considerau că nimic nu e mai de prost gust decât un scandal”, i-au măsurat din nou.

Planul lor e simplu. May îi spune lui Ellen că este gravidă, asigurîndu-se, astfel, că Ellen se va întoarce de bunăvoie în Europa. Când așa zisa graviditate a lui May avea să devină ulterior realitate, Newland va fi deja prins în capcană pe viață, iar Ellen se va înstrăina de el.

The Age of Innocence nu este un roman despre o femeie care este pe punctul de a deveni amantă, ci explorează însăși noțiunea de amantă: Ce fel de femeie ajunge amantă? Cum percepe societatea amantele și cum le tratează (este vorba despre societatea new-yorkeză de la sfârșitul secolului al XIX-lea)? Romanul mai prezintă și felul în care această societate făcea front comun în jurul nevestelor nedreptățite. Bărbații aveau amante. Deși tolerată în cazul celibatarilor, această practică era considerată inacceptabilă în cazul celor căsătoriți.

Tehnica lui Wharton este subtilă și convingătoare. Newland apare ca un personaj plăcut și demn de simpatia cititorilor. El reflectă adesea sistemul de valori al societății sale, aventura lui ilustrând modul de aplicare a acestor valori, cu identificarea persoanelor însărcinate cu transpunerea lor în practică. Analiza lui nu conduce la revoltă, dar iubirea adâncă pe care i-o poartă lui Ellen și senzația teribilă că mariajul său cu May este o moarte vie îl impulsionează să-i provoace pe contemporani și valorile lor. La început, Newland o vrea pe Ellen în orice condiții, iar cel mai simplu mod pentru a o avea ar fi să și-o facă amantă. Dar, curînd, această soluție i se pare prea sordidă pentru pasiunea lui și el devine conștient de faptul că nu se va putea mulțumi cu o aventură discretă. El își dorește de fapt o relație de devotament reciproc, care se poate materializa doar cu condiția ca amândoi să divorțeze. Mai există și soluția fugii în Europa, un continent mult mai tolerant.

Spre finalul cărții, Newland încetează să se mai simtă oprimat de contextul social în care trăiește. El începe să lupte împotriva limitelor impuse membrilor acestei societăți. Între timp, un întreg regiment de rude, în frunte cu soția lui îi manevrează pe el și pe Ellen. În schimbul capitulării, Ellen este iertată și reprimată în rândurile familiei.

Deși valorile ei sunt puse sub semnul întrebării, iar cetățile îi sunt asediate, vârsta inocenței care include și regulile referitoare la amante își spune cuvântul.

Boris Pasternak

Povestea de dragoste strălucitoare și chinuită dintre dr. Jivago, căsătorit, și amanta lui, Larisa, se petrece în romanul lui Boris Pasternak, în timpul haosului provocat de primul război mondial și Revoluția din octombrie. Iuri Jivago este un medic al cărui diagnostic cu privire la ordinea socială din Rusia îl face să simpatizeze cu cruciada revoluționară. În studenție, drumul său și al Larei se încrucișează, deși ea vine din alt mediu, fiind crescută în sărăcie și lipsuri. Când se întâlnesc ca adulți, Iuri are un mariaj fericit cu prietena sa din copilărie, Tonia, care îi născuse un fiu, iar Lara, care este asistentă medicală, plecase în căutarea soțului său, Pașa Antipov, un lider militar dat dispărut.

Lara are un trecut întunecat, care îi marchează căsătoria. La șaisprezece ani, când devenise o frumusețe cu părul de aur și ochi albastru deschis, a fost sedusă de amantul mamei, Komarovski. Flatată că reușise să atragă atenția unui bărbat chipeș, bogat și mai vârstnic decât ea, și crezându-se oricum „o femeie decăzută... o femeie dintr-un roman franțuzesc”, Lara a devenit amanta lui Komarovski.

Entuziasmul ei, însă, a fost de scurtă durată, fiind curînd înlocuit de depresie și oroare stârnită de propria imoralitate (așa ajunge ea să se vadă pe sine), iar trădarea mamei ei (care este vizibilă pentru oricine) a contribuit la dorința fetei de a-și curma viața. Ea vedea în Komarovski „blestemul vieții ei”, căci o făcuse „sclavă pe viață”. Lara se întreba mereu: „Cum a reușit s-o subjuge? Cum a obligat-o să se supună, de ce ia cedat ea, de ce îi împlinea toate dorințele și plăcerile cu rușine vizibilă?”

Iuri, încă student la medicină, o vede prima dată pe Lara la căpătâiul mamei ei, care tocmai fusese salvată după o tentativă de sinucidere. La scurt timp după aceea, Lara ia decizia crucială de a-și schimba viața nefericită, devenind guvernanta surorii unei prietene.

Noua existență a Larei este plăcută. Angajatorii ei sunt amabili și generoși, iar ea își continuă studiile la universitate. De asemenea, își descoperă un scop în viață: „să surprindă înțelesul sălbaticii încântări a inimii și să dea fiecărui lucru numele care i se potrivește”. Se hotărăște să îl viziteze pe Komarovski și să-l convingă că anii petrecuți împreună cu el îi conferă dreptul la o compensație financiară care să îi permită să-și părăsească slujba și să devină independentă. Ia cu sine și revolverul fratei său, plănuiind să-l ucidă pe Komarovski, dacă acesta o va refuza.

Lara îl întâlnește pe Komarovski la o mare petrecere, unde pur și simplu se duce neinvitată. Iuri Jivago o vede tocmai în clipa în care glonțul revolverului ei trece chiar pe lângă Komarovski, răbind-o ușor pe Tonia înmărmurită. „Iarăși fata aceasta!” exclamă Komarovski. „Și în ce circumstanțe ieșite din comun!”

Komarovski, furios la gândul că scandalul provocat de un eventual deces i-ar putea periclita situația, își folosește influența pentru a o salva de procesul intentat pentru tentativă de omor. Ea refuză să îi dezvăluie logodnicul ei iubitor, natura legăturii sale cu Komarovski, spunîndu-i doar că este o femeie rea și nedemnă de el. Cu toate acestea, ea și Pașa se căsătoresc și se mută într-un orașel de provincie, unde predau la școală și au o fiică, pe Katenka. Pașa, sub impulsul patriotismului și necăjit de turnura pe care o luase relația lor, se înrolează în armată. După ce vreme de câteva luni nu mai are nici o veste de la el, Lara, care între timp obținuse atestatul de asistentă medicală, fiind repartizată la un spital ambulant amenajat într-un tren, pornește în căutarea soțului. Cam în aceeași perioadă, Iuri Jivago este numit ofițer medical în armată.

Iuri și Lara se întâlnesc din nou la spitalul militar unde ea primește vestea, care mai târziu se va dovedi eronată, că soțul ei a murit în timpul unor operațiuni militare. Ea și Iuri simt o puternică atracție reciprocă, deși evită cu scrupulozitate actul sexual. Ba mai mult, Iuri își impune să n-o iubească. Dar Lara și doctorul sunt suflete pereche, legați printr-o iubire prea puternică pentru ai putea opune rezistență.

Însă drumurile lor se despart din nou, iar Iuri se întoarce la soția și fiul său, la Moscova. Viața din capitala rusă este atât de grea, cu atâtea privațiuni, încât sunt amenințați să moară de foame. În cele din urmă, Iuri cedează la rugămințile soției și se refugiază într-o casă la țară, unde pot cultiva legume, așteptând sfârșitul războiului.

Întâmplarea face ca nouă locuință a familiei Jivago să se afle chiar la periferia orașului unde locuiau Lara și Pașa, așa că și Lara se întorsese acolo. Ea și Iuri se zăresc reciproc la bibliotecă, dar abia peste câteva săptămâni Iuri o caută la ea acasă. Astfel, se înfiripă o idilă care a inspirat nenumărate versiuni cinematografice.

Între timp, Lara aflase că Pașa nu murise, ci adoptase un nume fictiv și devenise lider revoluționar. Iubindu-l pe dr. Jivago și culcându-se cu el, ea își trădează soțul, la fel cum și Iuri își înșală nevasta. Iuri începe să își petreacă nopțile împreună cu Lara, mințind-o pe Tonia. Sentimentul de vinovăție i se amplifică proporțional cu obsesia sa pentru Lara. Se hotărăște să îi mărturisească Toniei totul și să o rupă definitiv cu Lara. Dar înainte să treacă la fapte, este capturat de soldații Armatei Roșii și obligat să devină medicul lor de campanie.

Jivago reușește să scape câțiva ani mai târziu și la întoarcere află că Tonia și familia pleaseră la Moscova, însă Lara locuiește tot acolo, iar el se mută împreună cu ea și cu micuța Katenka. Își reiau relația, deși gândul la Tonia îl chinuie. Însă înțelege ce reprezintă Lara pentru el. „Nu poți comunica cu viața decât prin ea, care este însăși expresia acesteia; prin ea, principiul nearticulat al existenței poate fi transpus în cuvinte.” Iubirea dintre Lara și Iuri este măreață, scrie Pasternak: „Pentru ei... clipele de pasiune care le luminau precum suflul eternității existența sumbră erau momente de revelație, de noi și noi descoperiri despre ei înșiși și viață”. Dar Lara încă suferă din cauza trecutului său alături de Komarovski, deși acum, la maturitate, vede mai clar rolul pe care l-a jucat acesta în seducerea ei. Lara încearcă să îi explice lui Iuri: „E ceva rupt în mine, în viața mea. Am fost obligată să descopăr prea repede viața, și am văzut-o din cea mai rea perspectivă, o versiune sordidă și distorsionată a ei, prin ochii unui parazit bătrân și sigur pe el, care profită de orice și nu își refuza nici o fantezie.”

Iuri îi prezintă propria sa declarație de dragoste: „Sunt gelos pe obiectele tale de toaletă, pe stropii de sudoare care îți ies prin pori, pe microbii din aerul pe care îl respiri și care pot pătrunde în sângele tău pentru a te otrăvi. Sunt gelos pe Komarovski ca pe o boală contagioasă... Nu am cum să ți-o spun mai clar decât atât. Te iubesc la nebunie, irațional, infinit.”. Într-o zi, Iuri primește o scrisoare de adio de la Tonia, care este exilată la Paris. Ea îi scrie cu tristețe că îl iubește din toată inima, dar știe că el nu-i împărtășește sentimentele. O admiră și o stimează pe Lara, pe care o cunoscuse când el era plecat pe front. „Trebuie să recunosc cu sinceritate că este un om bun, dar nu vreau să fiu ipocrită, ea este exact opusul meu. Eu m-am născut pentru a simplifica viața și a căuta soluții simple; ea, pentru a complica viața și a stârni confuzie”, îi scrie Tonia.

Războiul și revoluția care se extinde creează și mai multă confuzie, și Iuri află că riscă amândoi arestarea, așa că se refugiază la căsuța de la țară de unde Iuri fusese răpit de revoluționari. „Zilele noastre sunt numărate”, declară Iuri. „Să ne folosim de ele luându-ne adio de la viață, rămânând împreună până în ultima clipă înainte de a fi despărțiți. Ne vom lua adio de la tot ce ne-a fost drag, de la felul în care vedem lucrurile, de visele pe care ni le-am făcut, de la speranțele noastre... Nu degeaba tu cu mine la capătul vieții mele, îngerul meu ascuns și interzis, sub cerul războiului și al tumultului.”

Versiunea cinematografică devine idilică în acest moment al acțiunii, Lara și Iuri sunt prezentați într-un tărâm miraculos de splendori înzăpezite, țurțuri strălucind în pragul vechiului conac. În timp ce Iuri scrie Verei, iar Lara se ocupă de gospodărie, împărtășind cu el bucuria creației. În roman, însă, cei

doi sunt apăsăți de teamă și presimțiri rele. Lara suferă, pentru că simte în iubirea lor „ceva copilăresc, neconstrâns, iresponsabil, un element voit, distructiv, ostil fericirii casnice...” Agățându-se de iubirea lui Iuri, ea îi spune:

„Nu vezi că ți s-au dat aripi ca să zbori deasupra norilor. În timp ce eu sunt femeie, iar aripile mele sunt croite pentru a sta aproape de pământ, adăpostindu-mi tinerele vlăstare?” În a treisprezecea zi își face apariția Komarovski, care îi convinge că o poate salva pe Lara luînd-o sub protecția sa. Iuri acceptă, adăugând că i se va alătura în curînd. O privește pe Lara plecând, înghițindu-și suferința „ca pe o bucată de măr rămasă în gât”, apoi se întoarce în casă și se adâncește în poemele sale:

*„Adio anilor de veșnicie.
Să ne despărțim tu,
Care ai aruncat mănua
De femeie abisului degradării:
Eu sunt a chinurilor tale.”*

Peste mai mult de un deceniu, Iuri face un atac de cord și moare. Lara vine la înmormântare, meditănd cu amărăciune că acum și el și Pașa au murit, însă Komarovski, „pe care am încercat să îl ucid și am ratat... această șaradă cumplită care mi-a transformat viața într-un șir de crime dincolo de înțelegerea mea (este încă în viață)... și mie nu mi-a mai rămas nici unul dintre cei apropiați mie, de care am nevoie”.

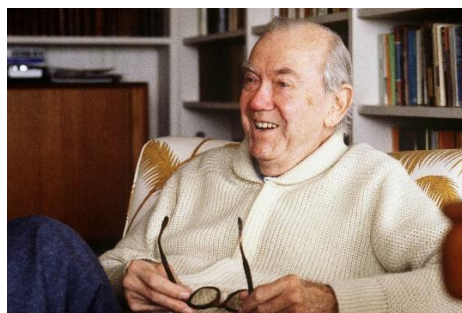
După ce l-am părăsit pe Iuri, viața a fost un infern, murmură Laura lângă sicriul acestuia, dar nu dă amănunte, căci „de fiecare dată când mă gândesc la această parte a vieții mele mi se ridică părul măciucă de oroare”. Câteva zile mai târziu, Lara este arestată pe stradă și internată într-un lagăr de concentrare de unde nu mai scapă niciodată.

Această poveste de dragoste obsesivă îi prilejuiește lui Pasternak o analiză a confuziei ideologice și a haosului social din timpul revoluției ruse. Romanul ar fi trebuit să se intituleze Iuri și Lara, căci urmărește deopotrivă povestea ambelor personaje. De la o vârstă încă fragedă, Lara trăiește alături de o mamă neajutorată care depinde de amantul ei pentru a se descurca, așadar statutul de amantă este o realitate crucială a vieții Larei. Faptul că este sedusă de același amant, față de care simte la început o reală atracție, o determină să își mintă mama, devenind amanta de durată a lui Komarovski. Acest lucru îi întinează percepția despre ea însăși. Ca amantă a lui Iuri, Lara nu se învinovățește atât de mult, mai ales că iubirea față de acesta îi clarifică viziunea cu privire la sensul vieții.

Dr. Jivago reprezintă și o parabolă politică. Intensitatea și tristețea relației dintre Lara și Iuri, precum și poezia dureroasă care supraviețuiește acestei relații transcend contextul ei sumbru; doctorul pătimaș și superbă lui amantă se numără printre cele mai importante perechi de amanți din literatură. Relația lor este furtunoasă și tandră, periculoasă și reconfortantă.

Legătura dintre cei doi nu se erodează niciodată, nici când sunt despărțiți de împrejurări, fiind pecetluită de poemele lui Iuri, adevărate monumente de bucurie și suferință închinată iubirii lor.

Sarah Miles

Graham Greene

Ațiunea romanului *The End of the Affair* (Sfârșitul aventurii), publicat în 1951, se petrece în anii '40, în Londra bombardată, în care raidurile aeriene nemțești deveniseră o realitate cotidiană. În viziunea lui Graham Greene, relația adulteră dintre Sarah Miles și Maurice Bendrix, personajele principale, nu

poate transcende niciodată chinul și vinovăția legată de păcătoșenia relației lor. Însă, în mod remarcabil, catolicul Greene asociază puternica relație erotică dintre Sarah și Maurice, cu o căutare paralelă a iubirii divine, un fapt care i se dezvăluie lui Sarah în urma încercărilor sale de a-și înțelege iubirea pentru cinicul și agnosticul Maurice.

Sarah, soția iubitoare a lui Henry, un înalt funcționar public, îl întâlnește prima dată pe scriitorul Maurice în timp ce el se documentează în privința obiceiurilor cotidiene ale funcționarilor publici. Cei doi se îndrăgostesc și ajung rapid în pat, dar descoperă, la fel de repede, că sentimentele pe care le au unul pentru celălalt se deosebesc de ceea ce au simțit pentru ceilalți iubiți ai lor (sau, în cazul lui Sarah, nu au nimic comun cu simțămintele sale pentru Henry). Spre deosebire, însă, de amanta lui generoasă, Maurice nutrește o gelozie obsesivă față de Sarah, ceea ce va eroda în cele din urmă relația lor.

De fapt, gelozia, pe care Maurice o confundă cu ura, joacă un rol crucial în povestea lor de dragoste, „întotdeauna mi s-a părut că (gelozia) este semnul iubirii adevărate”, afirmă detectivul particular pe care Maurice îl anagajează pentru a o urmări pe Sarah după despărțirea celor doi. Maurice își amintește mai târziu: „Meseria mea este să-mi imaginez, de cincizeci de ori pe zi, și chiar și noaptea, de îndată ce mă trezesc, cum se ridică o cortină și începe piesa, mereu aceeași: Sarah face dragoste, Sarah cu X... Sarah sărutând în felul ei inimitabil, arcuindu-se în timp ce face sex și lăsând să-i scape strigătul acela, ca de durere, Sarah abandonându-se”. Sarah e conștientă de suspiciunile lui. În jurnalul său, mărturisește: „Câteodată, mă obosește efortul de a-l convinge că îl iubesc numai pe el și că o să-l iubesc mereu. Se joacă precum avocații cu vorbele mele și le denaturează.”

Relația continuă timp de cinci ani, în ciuda incertitudinilor lui Sarah și a sarcasmelor și certurilor perpetue declanșate de Maurice. Într-o zi, în 1944, ei se află împreună în apartamentul lui Maurice, când începe un raid aerian. Maurice se refugiază în pivniță, pentru a vedea dacă Sarah poate suporta să stea acolo în timpul raidului. Exact când ajunge pe palier, suflul unei bombe îl aruncă pe Maurice la podea, lăsându-l în stare de inconștiență. Sarah, încă goală, îl găsește acolo, și își închipuie că a murit.

Îngrozită și plină de remușcări, îngenunchează pe podea și începe să se roage, deși aceasta era o practică neobișnuită pentru ea. Mai întâi îl roagă pe Dumnezeu să îi dea puterea de a crede în el și își înfinge unghiile lungi în palmă (replică la rugăciunea lui Christos din grădina Ghetsimani), pentru a-și provoca durere. Apoi negociază cu Dumnezeu, învie-L Doamne, imploră ea, iar eu voi renunța la el, atât de mult îl iubesc. În scurt timp, Maurice își revine și se târăște înapoi în cameră, unde o găsește Sarah îngenuncheată, încă nu știe, dar acesta este sfârșitul relației lor amoroase.

Timp de doi ani, Sarah suferă și ține secretă promisiunea făcută lui Dumnezeu, pe care începe să o regrete amarnic. Apoi, Maurice se întâlnește pe neașteptate cu Henry, care crede că Sarah are un amant. Maurice este cuprins de o gelozie otrăvitoare, de parcă ea l-ar trăda pe el și nu pe soțul său. Angajează un detectiv particular să o urmărească. Maurice, încă supărat că Sarah l-a părăsit, îl obligă pe Henry să îi asculte mărturisirea: el și Sarah au fost amanți. Când Henry îl întreabă de ce Sarah a rămas cu el, Maurice îi răspunde malițios: „Ai venituri consistente, îi oferi siguranță... Ai fost peștele ei... Prin ignoranța ta... Și prin faptul că nu ai învățat niciodată cum să faci dragoste cu ea, așa că ai determinat-o să calce alături... Și prin faptul că ai fost plicticos și fraier.”

Într-o zi, Maurice o urmărește pe Sarah la o biserică romano-catolică, unde ea pur și simplu stă fără să se roage. De asemenea, îl convinge pe detectivul lui particular să facă rost de jurnalul ei intim. Spre surpriza lui, jurnalul este cronică a iubirii pe care ea i-o poartă, a sacrificiului pe care l-a făcut când l-a crezut mort și a luptei ei înflăcărate pentru a găsi credința în Dumnezeu.

Dar ceea ce omite să menționeze este degradarea ei fizică. Sarah a contractat o răceală gravă, pe care a refuzat să și-o trateze. Cu timpul, boala ia slăbit puterile, aducând-o în pragul morții. Fără să-și dea seama de asta, Maurice o îndeamnă să reia relația cu el, închipuindu-și că a reușit să o convingă să îl părăsească pe Henry, pentru a se mărita cu el. Însă, înainte ca acest lucru să se poată întâmpla, Henry îi telefonează lui Maurice pentru a-l anunța „ceva îngrozitor”: moartea lui Sarah.

Print-run ciudat complex de împrejurări, Maurice acceptă invitația lui Henry de a se muta la acesta. Soțul încornorat și fostul amant pregătesc împreună înmormântarea ei. Chiar și în aceste clipe, Maurice vrea să o pedepsească pentru că l-a părăsit, determinându-l pe Henry să o incinereze în loc să o îngroape. La ceremonie, Maurice citește pe fețele tuturor femeilor prezente satisfacția că „dispariția lui Sarah le conferea soțiilor mai multă siguranță”.

Citindu-i jurnalele și o scrisoare primită postum, Maurice află că, în pragul morții, Sarah ezitase să își țină cuvântul în privința înțelegerii făcute cu Dumnezeu. Cu o săptămână înainte de moarte, scria: „Îl vreau pe Maurice. Vreau iubire coruptă, comună, omenească.” Maurice, nefericitul supraviețuitor, își batjocorește și își tachinează Dumnezeu, negîndu-I acestuia puterea de a fi cucerit sufletul lui Sarah. Oricum, Sarah murise într-o stare de grație. „Te urăsc, Doamne, Te urăsc de parcă ai exista”, se gîndește Maurice. Și romanul se încheie cu rugăciunea lui: „O, Doamne, ai făcut destul, m-ai jefuit destul, sunt prea bătrîn și obosit ca să m-ai învăț iubirea, lasă-mă în pace pentru totdeauna”.

„Sfârșitul aventurii” nu lasă nici o șansă escapadei amoroase de a dura sau de a se transforma în căsătorie. Catolicismul lui Greene nu ar fi putut tolera o astfel de soluție imorală. Biserica Catolică consideră căsătoria o taină sfântă, și deci indisolubilă. Cu toate acestea, marea iubire de care dă dovadă amanta lui Maurice clatină temelia căsătoriei. Forța acesteia e atât de mare încât rivalizează cu iubirea pentru Dumnezeu. De aceea, în cele din urmă, Sarah trebuie să moară: nu pentru că este o femeie decăzută, ci pentru că îl iubește prea mult pe Maurice.

Merrion Palmer

Joanna Trollope

Amantele reprezintă un subiect abordat și în literatura de larg consum? Un roman popular recent este *Marrying the Mistress* (Căsătoria cu amanta) de Joanna Trollope.

La asta aspiră Guy Stockdale, personajul principal al romanului, un judecător chipeș în vârstă de șaizeci și unu de ani. El tocmai și-a anunțat soția, pe Laura, că intenționează să divorțeze pentru a se căsători cu o avocată de treizeci și unu de ani, Merrion Palmer, care era amanta lui de șapte ani. Termenul îl șochează pe judecător, dar Merrion insistă că este potrivit: „Amantă e cuvântul. Ne culcăm împreună, tu plătești pentru anumite lucruri ale mele, eu mă păstrez numai pentru tine. Așa fac amantele.”

După șapte ani, Merrion și Guy s-au săturat să se ascundă, să-și petreacă vacanțele separat și să-și ascundă iubitul, respectiv iubita, de familie. După divorțul lui Guy, căsătoria este soluția evidentă, însă Laura, o soție casnică obsedată de grădinărit, este ostilă și necooperantă, luîndu-l pe fiul ei, Simon, ca avocat în procesul de divorț împotriva soțului. Dar soția lui Simon, Carrie, și fratele lui, Alan, sunt mai puțin înclinați să-l condamne pe Guy: „îmi pare rău și de mama, și de tata”, spune Alan. „Laura este una dintre femeile cele mai egoiste și mai predispuse spre autocompătimitate pe care le-am întâlnit” susține Carrie. Chiar și prietena sinceră a Laurei, Wendy, îndrăznește să îi spună acesteia: „Se pare că te-ai îndepărtat tot mai mult. Asta e.”

În afară de Laura, familia lui Guy este curioasă s-o cunoască pe Merrion, iar Carrie o invită la cină. Carrie apreciază inteligența și loialitatea ei, le agreează pe cele două fiice ale sale, Rachel și Emma, îi place cum se îmbracă, iar Alan o consideră stabilă și rațională. Numai Simon încearcă să rămână neutru, nu numai

de dragul mamei, dar și fiindcă ideea că tatăl lui a făcut sex cu Merriion îl îngrozește.

Însă singura rudă a lui Merriion, mama ei, divorțată de două ori, îl judecă mult mai aspru pe Guy, când îl cunoaște, „îi distrugi viața fetei mele”, îl atenționează ea. Printre altele, îi spune: „Dacă ea îți face un copil, vei muri înainte ca el să apuce să crească”. Guy ascultă în tăcere și, apoi încearcă să se explice. El și Merriion sunt companioni ideali unul pentru altul, au senzația că își aparțin unul celuilalt. „Știu asta. Înțeleg asta.”

Merriion are aceleași sentimente față de Guy, dar, după șapte ani de amantă, „jumătate din viață”, cum o numește Guy, ei i se pare că dinamica complexă a familiei lui este dea dreptul copleșitoare. În același timp, își dă seama, îndurerată, că prioritățile și valorile din trecut i s-au schimbat brusc. „Ceea ce timp de șapte ani a părut entuziasmant și puternic și crucial a devenit un dezgustător factor de constrângere... Mândria ei de a fi amanta lui Guy s-a transformat brusc în altceva, iar strălucirea inițială a dispărut.” În familia Stockdale, membrii familiei lui Guy îl copleșesc cu reclamații și pretenții, amintindu-i că are obligații față de ei, schimbând astfel parametrii universului lui Merriion. Singurul mod în care simte că poate redobândi controlul este să stabilească o dată certă a nunții.

Pe măsură ce ziua nunții se apropie, pe Merriion o încearcă îndoielile în legătură cu viitoarea sa apartenență la clanul Stockdale. Oare nu își va pierde înțâietatea în viața lui Guy? Oare nu-și va pierde identitatea, pe care reușise să și-o păstreze în cei șapte ani petrecuți doar ca amantă a judecatorului? Brusc, Merriion constată că nu mai este atât de sigură de viitorul ei împreună cu Guy.

Și mai înspăimântător pentru ea, și Guy îi împărtășește incertitudinea. Într-o după amiază însorită, el o invită la plimbare și îi spune cu blândețe că nu se poate însura cu ea, din cauza vârstei lui, nu a ei. „Nu pot suporta asta, nu pot...”, strigă Merriion. „Poți. Și așa vei face”, îi răspunde Guy.

Ulterior, Merriion îi face lui Simon o vizită surpriză pentru ai spune că se desparte de Guy. „Știm că ceea ce am simțit nu va supraviețui după căsătorie. Această schimbare va ucide totul. Nu vom putea suporta ceea ce ne-ar putea aduce căsătoria.”

În finalul romanului *Marrying the Mistress*, amanta necăsătorită plânge pe umărul fiului fostului ei amant.

În povestea ei despre dinamica relațiilor familiale, Trollope nu predică împotriva amantelor și nici nu o pedepsește pe Merriion despărțind-o de Guy. Ea consideră dragostea lui Merriion pentru Guy demnă și decentă, în ciuda subterfugiilor la care face apel. Guy nu este trimis înapoi la Laura, căci reiese clar că cei doi nu se mai pot împăca. Merriion, ca amantă, este la fel de împlinită ca orice altă femeie, iar Guy este un amant rafinat și sincer.

Cu toate acestea, Merriion trece prin încercările cu care se confruntă multe amante. Este exilată la periferia vieții amantului ei, în timp ce el își petrece sărbătorile și vacanțele cu familia sa. Este mereu în stare de alertă, pentru a nu trăda secretul relației lor. O încearcă o nesiguranță justificată în legătură cu viitorul lor împreună. Trebuie să ia în considerare sacrificarea maternității, deoarece amantul ei căsătorit are deja o familie și s-ar putea să nu își mai dorească încă una. În cele din urmă, până și titlul romanului transmite un avertisment.

Avertismentul se desprinde din toate romanele discutate în acest capitol. Numai Jane Eyre rezistă ispitei de a deveni amantă și este recompensată cu un mariaj fericit, iar Ellen Olenska își reia locul în viața familiei. Însă Anna Karenina, Mildred Rogers și Merriion Palmer nu reușesc să se căsătorească cu amanții lor, așa cum își doresc; Hester Prynne nu izbutește să fugă în Europa cu partenerul său, iar Emma Bovary eșuează în încercările sale de a-și menține relațiile amoroase. Sarah Miles, care se învinuiește pentru că l-a trădat pe Dumnezeu la fel ca și pe soțul ei, nu supraviețuiește bolii sale, pentru a fugi împreună cu amantul.

Motivele situațiilor de blocaj în care se află aceste amante sunt clare.

Lumea nu privește cu ochi buni ridicarea amantei la rangul de soție, ceea ce e adevărat atât în cazul amantei necăsătorite, cât și al celei care are un mariaj nefericit. Spre deosebire de amantele din literatură, cele din realitate reușesc uneori să se căsătorească cu iubiții lor. Aceasta deoarece autorii, conștienți

de criticile care i-ar putea denunța drept imorali și de riscul de a fi dați în judecată de cenzori, au evitat să creeze finaluri fericite la poveștile lor despre amante. Numai sinuciderea penibilă a Emmei îl salvează pe Flaubert de această acuzație și nu e deloc o coincidență faptul că și Anna s-a sinucis. Până în vremurile moderne, căsătoria cu amantă a fost un tabu literar.

Azi, valorile și așteptările sociale s-au schimbat, de aceea experiența de amantă a lui Merriion Palmer este diferită. Ea nu poate fi învinovățită că distruge căsnicia lui Guy, care oricum era periclitată. De aceea, Merriion își poate evalua relația în contextul propriilor nevoi și dorințe. Dar, când e aproape să treacă prăpastia care desparte statutul de amantă de cel de soție, Merriion își dă seama de faptul că intensitatea relației sale izvorăște tocmai din statutul ei ilicit. Constată că frenezia iubirii va dispărea în contextul legitimității domestice. La un secol și jumătate după ce Jane Eyre își exprimă disprețul față de amante, statutul de amantă continuă să fie privit cu suspiciune.

Dar mulți autori transmit în mod deliberat mesaje contradictorii. Ei le descriu pe amante la fel de puternice și inteligente, pe cât sunt de frumoase și dezirabile, le rezervă soți neatrăgători și mariaje nefericite, oferindu-le bucuria pasiunii erotice ilicite. Dar le interzic să se complacă în păcat, protejându-se, astfel, pe ei înșiși, însă, simultan, ei descriu mariaje triste, care le pun într-o legătură indisolubilă cu instituția amantei, sugerând că societatea care face posibilă apariția amantelor și modelează viața acesora este la fel de defectă ca și eroinele respective. În timp ce oferă o perspectivă deloc flatantă asupra amantelor, ei prezintă și justificări în eea ce le privește.

Capitolul XIII

Anii '60 schimbă statutul soției și al amantei.

Revoluția socială și ideologică începută în anii '60 a promovat ideea libertății și egalității care, în câțiva ani, a fost îmbrățișată de milioane de femei. Revoluția sexuală a marcat lupta contra standardelor duble în toate domeniile: femeile liberale pe plan sexual să nu mai fie condamnate ca prostituate, de vreme ce bărbații cu același comportament sunt apreciați ca armăsari; negrii și populația de culoare să nu mai fie marginalizată, homosexualii să nu mai fie condamnați ca perversi. Activiștii pentru respectarea drepturilor omului au început să lupte pe baricada drepturilor femeii, a drepturilor homosexualilor. Dar a fost nevoie de legi noi pentru înlăturarea prejudiciilor și inegalității care guvernau societatea pe vremuri și pentru crearea unui nou mod de a gândi și a acționa.

Însă anii '60 nu au revoluționat gândirea și stilul de viață al fiecărui om în parte. Un filon de dreapta conservator și larg răspândit, care este legitimat de autoritatea Bibliei, se opune puternic egalității femeilor și pledează pentru revenirea lor la statutul care li se cuvine: sub „protecția” bărbatului. Femeile mulțumite de căsătoriile lor tradiționale, multe dintre ele gospodine neplătite, care optează să se concentreze asupra familiei, au ezitat să facă uz de drepturile noii femei. La fel au procedat și tinerele, care fie că se identificau cu mamele lor conservatoare, fie se revoltau împotriva unor mame prea liberale. Femei care altfel ar fi rămas heterosexuale, adoptând o atitudine negativistă față de bărbați, au devenit lesbiene, pentru a-și oferi o alternativă la relațiile intime cu bărbați. În același timp, tot mai multe lesbiene au îndrăznit să-și recunoască orientarea sexuală.

Femeile egalitariste care s-au căsătorit au avut și ele mai multe opțiuni: să fie neveste sau partenere. Puteau adopta numele de familie al bărbatului sau își puteau păstra numele de fată.

Acum ele puteau negocia aranjamente matrimoniale pentru a-și satisface nevoia de egalitate strictă. Odată cu apariția controlului nașterii fiabil și accesibil, de contraceptive sigure și accesorii, mai ales o dată cu răspândirea pilulei contraceptive, femeile au început să își controleze propriul corp și să facă planificare familială. Pe măsură ce legislația se alinia la noua ideologie, femeile puteau deveni coproprietari, codebitori și, dacă divorțau, își puteau păstra statutul parental. Forma și fondul căsătoriei au devenit flexibile: putea fi religioasă, civilă, sau de drept comun. Iar legile divorțului nu au mai fost atât de stricte, recăsătorirea devenind un fapt obișnuit.

Definiții altădată rigide au devenit la fel de flexibile ca și relațiile pe care le descriau. În mod special, femei care altădată ar fi fost etichetate drept amante, pentru că fuseseră implicate în relații de durată cu bărbați cu care nu erau căsătorite, se transformau în prietene, partenere sau însoțitoare. Și, ca și cum lucrurile nu ar fi fost suficient de încurcate, multe persoane căsătorite, bărbați și femei, au început să respingă implicațiile posibil negative ale termenilor de „soție”, „soț”, „consort”, preferând să fie numite „parteneri”. Totul depindea de autopercepție: femeile câștigaseră dreptul de a decide singure ce sunt și cum trebuie să fie numite.

Inevitabil, unele au idealizat trecutul, mai ales instituția amantei, căutându-și bărbați cu aceeași opinie care erau pregătiți să le „țină”. Alte femei erau amante din întâmplare, după ce se îndrăgosteau de un bărbat însurat, care nu se putea căsători cu ele, dar nici nu le putea părăsi.

Două femei faimoase care exemplifică tipuri foarte diferite de relații sunt Pamela Harriman și Lillian Ross.

Harriman, amanta unei întregi serii de bărbați ultrabogați, a trecut prin anii '60 neatinsă de ideologia feministă și de interpretarea revizionistă a relațiilor dintre femei și bărbați.

Ross, o bine cunoscută scriitoare, a fost amanta de o viață (foarte asemănătoare unei soții) a unui bărbat căsătorit care nu se putea decide să pună capăt mariajului său.

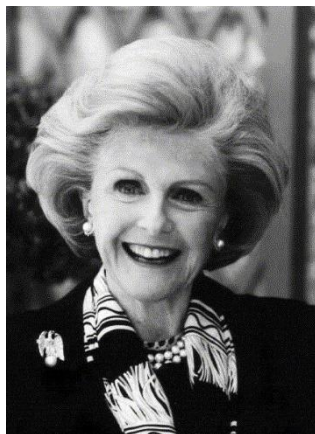
Harriman și Ross sunt femei notabile, dar poveștile lor se identifică cu acelea ale unui mare număr de femei obișnuite, înrădăcinate în moravurile timpurilor mai vechi, și ale căror relații extramaritale au

trecut relativ neatinse prin anii revoluției sexuale.

Scritoarea franceză Simone de Beauvoir, pe de altă parte, a exaltat autonomia personală și eliberarea față de ceea ce ea condamna drept ipocrizia și sclavia căsătoriei. Romanele și eseurile ei, în care analizează relațiile intense și uneori amare cu intelectualul Jean Paul Sartre și, mai târziu, cu romancierul american Nelson Algren, au influențat generații de femei în deciziile lor cu privire la natura relațiilor intime pe care le aveau cu bărbații.

Un trio de femei moderne, mulțimi de femei anonime, dar reprezentative, completează discuția mea cu privire la statutul amantei moderne. Toate trei au fost amante, dar opiniile și experiențele le sunt proprii. Noile standarde feministe și egalitare le-au afectat, însă, pe fiecare, deși în mod diferit.

Pamela Digby Churchill Hayward Harriman

Pamela Digby Churchill Hayward Harriman

Când Pamela Digby Churchill Harriman a murit, în 1997, necrologul din ziarul londonez The Times o situa printre „cele mai mari curtezane ale epocii”, iar Daily Mail o numea „experta mondială în tavane de oameni bogați”. Mail mai adăuga: „Când istoricii vor arunca o privire asupra secolului XX, vor găsi urmele rujului Pamelei Harriman pretutindeni”.

Rujul Pamelei a rămas pe buzele unora dintre cei mai puternici bărbați ai lumii. Cei trei soți ai ei au fost: Randolph Churchill, fiul lui sir Winston Churchill; Leland Hayward, producător la Broadway (Sunetul muzicii, South Pacific, Gipsy) și Hollywood, și Averell Harriman, fost guvernator al New Yorkului și diplomat. A mai fost un șir impresionant de amanți care au refuzat să se căsătorească cu ea: industriașul italian Gianni Agnelli, bancherul francez Elie de Rothschild și Edward R. Murrow, jurnalistul american de radio care a fost pe punctul să frângă inima, altfel solidă, a Pamelei.

Tatăl Pamelei Digby, al unsprezecelea baron Digby, deținea la Minterne Magna, un conac vechi cu cincizeci de camere, amplasat pe o moșie de vreo 1500 de acri de pământ, și care beneficia de douăzeci și doi de servitori. Dar Pamela vâna averi mari, nu doar un nobil confort, așa că porni în căutarea unui soț potrivit pretențiilor sale.

În ciuda rotunjimilor și a părului său roșu că flacăra, Pamela nu atrăgea pretendenți corespunzători.

„Englezii nu o plăceau”, își amintește o fată care a debutat în societate cam în același timp ca și ea. Tot restul vieții, Pamela avea să prefere americanii și europenii. În special pe cei mai bătrâni, care reacționau pozitiv la exuberanța ei tinerească și libertinajul ei sexual, oferindu-i suficienți bani ca să trăiască mult deasupra standardelor oferite de onorabilii ei părinți.

Apoi Pam s-a întâlnit cu Randolph Churchill, unicul fiu al lui Winston Churchill, un desfrânat alcoolic, care a cerut-o în căsătorie de la prima întâlnire. Randolph, care era pe picior de plecare, înrolându-se în armată. În timpul celui de al doilea război mondial, credea că ar putea fi ucis în luptă, așa că simțea nevoia presantă ca o femeie să îi dea un urmaș. Pam, sănătoasă și atractivă, părea o alegere bună. Deși cel puțin alte opt femei îl refuzaseră, Pam a acceptat această propunere de căsătorie, care nu izvora din dragoste. La numai câteva zile după anunțul logodnei, cei doi s-au căsătorit.

Pam a rămas repede gravidă, născându-i lui pe Winston, bebelușul care avea să îi asigure pe veci un statut de neclintit în sânul familiei Churchill. Din acel moment nu mai avea nevoie de Randolph, care, în timp ce soția lui îi năștea fiul, era în pat cu altă femeie.

S-a detașat și de micul Winston pe care l-a încredințat unei doici, trimițându-l acasă la o prietenă. Apoi, nestânjenita nici de un copil mic, nici de un soț, se delecta cu o viață pe două planuri: unul era cel de sub aripa bătrânului Winston Churchill, iar celălalt plan includea o serie de amanți interesanți.

Unul dintre ei era un bogătaș căsătorit, pe nume William Averell Harriman, care se afla la Londra cu însărcinări oficiale. Americanul osos și impunător a impresionat-o profund pe Pam, dar și el a remarcat-o pe nora lui Churchill. Averell ia pus la dispoziție un apartament superb și un venit lunar și, chiar dacă este posibil să fi știut că amanta lui are relații sexuale și cu alți bărbați, nu prea părea să îi pese.

Apoi Averell a fost transferat de la Londra la Moscova. Edward R. Murrow, jurnalistul american care transmitea știri despre războiul din Europa, a fost următorul pe lista principalilor amanți ai lui Pam. Ea s-a atașat atât de mult de Ed Murrow, încât ia trecut cu vederea faptul că nu dispunea de resurse financiare, concentrându-și atenția asupra puterii pe care i-o conferea statutul de ziarist de vârf.

În ciuda faptului că Ed Murrow avea o soție, pe Janet, Pam îl considera drept un bărbat care se putea căsători, căci recăsătorirea devenise una dintre prioritățile ei. În toamna lui 1942, reușise să se despartă de Randolph Churchill, menținându-și statutul în cadrul familiei, prin fostul ei socru. De ce ar fi fost atât de greu să îl despartă pe Ed de Janet și să devină soția lui?

Șansele lui Pam păreau excelente. La un moment dat, Janet era disperată. Altădată, însă, Ed ia cerut lui Janet divorțul. Dar șeful lui Ed, William Paley, s-a opus ca Ed să o părăsească pe Janet pentru „cea mai mare curtezană a secolului”. Curînd după aceea, Ed și Janet sau împăcat și, după un deceniu de mariaj fără copii, au conceput un copil.

Pam încă își mai închipuia că ar putea avea o șansă de a-l convinge pe Ed. La o lună după nașterea lui Casey Murrow, Pam a intentat divorț contra lui Randolph și s-a dus la New York pentru a-l convinge pe Ed, sau să-l atăseze de ea, pe vecie, copleșindu-l cu farmecele ei. Dar toate îi erau împotrivă. Se pare că Murrow i-ar fi telegrafiat la sfârșitul relației: „Casey câștiga”. Mai târziu, avea să îi mărturisească unui prieten: „Niciodată nu am iubit vre-o femeie mai mult decât pe Pam, dar nu a fost să fie”. Poate și pentru a-și alina durerea, Pam a reluat relația cu Averell rriman. El pusese capăt legăturii lor în 1946, atunci când fusese numit Secretar pentru Comerț, deși a continuat să îi plătească lui Pam chiria până 1950 și ia asigurat un generos „salariu” anual timp de trei decenii până, când, în cele din urmă, s-a căsătorit cu ea. Astfel, Pam beneficia de avantajele amantei fără nici o obligație.

Respinsă, dar nu și descurajată, Pam a fugit în brațele primitoare ale Churchill. Acolo, numele lui Churchill făcea minuni, iar franceza fluentă, imperfectă a lui Pam era considerată adorabilă. Apărură repede amanți bogați și faimoși, dornici și mândri să beneficieze de farmecele lui Pam.

Ca amantă, Pam era o excelentă organizatoare de petreceri, își amintea cu precizie ce fuma și ce bea fiecare bărbat. Afla ultimele bârfe, prin orice mijloace posibile, și se folosea de ele în orice fel putea. Știa pe toată lumea care conta și aranja prezentări și întâlniri rentabile.

În ciuda carierei sale de amantă profesionistă, pe Pam nu o interesa actul sexual în sine. Dar înțelegea rolul jucat de relațiile sexuale în atragere bărbaților, așa că aborda aspectul sexual al relației ca pe o strategie importantă, deși nu esențială.

De asemenea, se recrea pe sine pentru fiecare amant în parte. „Pur și simplu își asuma identitatea celuiilalt, de parcă și-ar fi pus o mănușă” explică prietena ei, Leonora Hornblow. Cât timp a fost amanta principală a multimilionarului moștenitor al imperiului Fiat, Gianni Agnelli, Pan și-a format un accent italian, părea că nu își găsește cuvintele când vorbea în engleză și s-a convertit la romano-catolicism. Mogulului francez Elie baron de Rothschild, care o consideră drept o gheișă europeană, ea obișnuia să-i răspundă la telefon „Ici Pam”. Dar biografa ei, Sally Bedell Smith observă: „Devenind extensia perfectă a bărbaților care o întrețineau, Pam își făcea treaba prea bine, nici un bărbat bogat și cu rang înalt nu s-ar

fi căsătorit cu ea, știind că funcționează atât de bine ca amantă".

Producătorul de la Broadway și Hollywood Leland Hayward a fost primul dintre amanți care a capitulat și s-a căsătorit cu ea. În 1960, Pam Digby Churchill și-a atins, în fine, scopul principal: căsătoria cu un bărbat bogat și important care să o întrețină în lux. Când Hayward ia cerut soției divorțul pentru a se putea căsători cu Pam, ea l-a avertizat: „Fă ce vrei, dar pentru propria ta protecție și demnitate, nu te căsători cu ea. Nu ești nevoit să o faci. Nimeni nu se căsătorește cu Pam Churchill."

La scurt timp după moartea lui Leland, în 1970, Pam s-a reîntâlnit cu Averell Harriman, care acum avea șaptezeci și nouă de ani și era un văduv distrus de moartea soției. Ea l-a consolată, inclusiv prin sex, căci bătrânul tânjea după așa ceva. Șase luni mai târziu, ea și Averell s-au căsătorit. Conservatoarea Pam a devenit mai democrată decât democrații, strângând fonduri, organizând treburile și făcându-se indispensabilă echipei diplomatului cu sânge albastru cu care se căsătorise.

În ciuda trecutului său ciudat și, în mare măsură, dubios, ea a reușit să-și cucerească detractorii prin puterea combinată a banilor, prieteniiile personale, influenței politice și prin disponibilitatea de a se dedica străngerii de fonduri pentru Partidul Democrat. Pam a devenit o gazdă de mare succes, mulți râvnind să fie invitați la ea. Ea era acum și un personaj politic de genul celor care creează regi.

La moartea lui Averell, în 1986, Pam l-a înhumat cu pompă, o ceremonie care a costat 171082 de dolari. El ia lăsat o avere enormă în acțiuni, posesiuni imobiliare, opere de artă și bijuterii. Ea a investit o parte din acești bani într-o operație estetică pentru a-și contura fața și să-și conserve, cumva, trăsăturile care o avantajau, transformându-se, astfel, dintr-o femeie corpulentă, cu pielea lăsată, de șazeci și șase de ani, într-o frumusețe vioaie.

În martie 1993, noul președinte Bill Clinton ia conferit neobositei democrate titlul de ambasador al Statelor Unite în Franța. Ambasadoarea s-a achitat cu entuziasm de însărcinare.

În februarie 1997, Pamela Harriman a murit în urma unei hemoragii cerebrale masive, după câteva atacuri cerebrale care au surprins-o în piscina hotelului Ritz din Paris, unde își făcea bazinele zilnice. Așa cum s-a specificat și în anunțurile mortuare publicate în presă, Pam a fost o amantă de mare succes: s-a măritat cu doi dintre amanții ei, reușind acolo unde nici una dintre semenele sale eșuau. În căutarea siguranței financiare, Pam inventa propriile strategii: se italianizase cu Gianni Agnelli, se franțuzise pentru Elie de Rothschild, se americanizase pentru Leland Hayward și se "democratizase" pentru Averell Harriman.

Alte strategii au fost poate inspirate din instrucțiunile poetului Ovidiu către amante, enunțate în poemul său, *Ars amatoria*: concentrarea exclusivă asupra bărbatului în chestiune, îngrijirea atentă, arborarea unor haine care o avantajau, împodobirea cu bijuterii, acestea din urmă dublându-i atuurile financiare și conferindu-i și siguranță, precum și (specialitatea lui Pam) considerarea consoartelor amanților drept inconveniente de care te poți descotorosi cu ușurință.

Revoluția sexuală nu a schimbat-o pe Pamela Harriman. În ceea ce privește eliberarea sexuală, ea era la fel de liberală ca și fata promovată de revista *Cosmopolitan*. Dar noua percepție despre femei ca egale ale bărbaților și atacurile împotriva subjugării femeilor de către bărbați au trecut neobservate de către ea; era prea preocupată să-și exerseze capacitatea de adaptare cameleonice la amantul curent. În mod ironic, a fost numită ambasadoare tocmai ca urmare a schimbării de atitudine față de femei, Pam fiind astfel beneficiara luptelor îndelungate de a transpune în fapt această schimbare, prin atribuirea de slujbe de rang înalt unor femei.

Lillian Ross

1945, când editorul coordonator William Shawn a angajat-o pe Lillian, în vârstă de vreo douăzeci și ceva de ani, la revista *The New Yorker*, pentru ai înlocui pe bărbații care fuseseră înrolați în armată în timpul celui de al doilea război mondial, el se temea că o femeie nu va putea prezenta cu obiectivitate evenimentele. Din fericire, Lillian era preocupată profund de realitatea zilnică, așa că relatările ei pentru

rubrica „The Talk of the Town” (Prin oraș) au lansat-o curînd că pe un bun scriitor.

Lillian Ross

William Shawn

În ciuda ambiției sale profesionale, Lillian nu era o feministă convinsă. Preluase părerea tatălui ei, conform căreia o femeie avea nevoie de un protector amabil de sex masculin, presupunând că îl va întâlni pe acesta cândva și se va căsători cu el. Ani la rând, Lillian nu a observat că devenea tot mai apropiată de domnul Shaw, căruia îi spunea Bill. La un moment dat, Bill începu să îi lase poezii de dragoste pe birou; într-o noapte, lucrând până târziu, el o luă prin surprindere, declarîndu-i că era îndrăgostit de ea.

Bill Shawn era căsătorit și avea copii acasă. Nu avea de gând s-o părăsească pe Cecille, soția lui în vârstă de douăzeci și doi de ani. În același timp, o vâna pe Lillian, care avea să plece într-o misiune de lungă durată tocmai în California, unde ea petrecu un an și jumătate acolo. Bill îi telefona adesea, dar nu îi vorbea despre iubire, ceea ce avu darul s-o liniștească.

Lillian se întoarse la New York în 1951, chiar înainte ca Bill Shawn să fie numit redactor-șef al revistei *The New Yorker*, în locul lui Harold Ross, care murise. Bill și-a reluat insistențele pe lângă ea. Într-o dimineață, cei doi plecară de la birou direct la hotelul Plaza, unde au rămas până seara, făcând dragoste cu ușurința unor vechi amănți.

La început, celebra izolare a lui Bill ia ajutor să păstreze secretul relației. Dar el era copleșit de vinovăție, pentru că o mințea pe Cecille, așa că se hotărî repede să-i mărturisească adevărul. Cecille a fost profund rănită, însă decise să își păstreze căsnicia, indiferent cât de golită de sens devenise și cât de greu îi era lui Bill să facă asta.

Deși Bill avea să fie veșnic sfâșiat de vinovăție în legătură cu suferința lui Cecille, simțea că nu poate renunța la Lillian. Și ea era chinuită. La un moment dat, scrie: „Nu mă puteam împăca cu ideea de a fi amantă. Nu mă simțeam ca o amantă. Bill îmi spunea că sunt soția lui. Așa mă și simțeam.” Știa, însă, că nu era, și că, de fiecare dată când pleca de la ea, el se întorcea acasă la Cecille și la copiii lor, Wallace și Allen, care locuiau doar la câteva blocuri distanță.

În 1953, Lillian a fugit din nou, de data aceasta la Paris. Prin telefon, Bill îi spunea că îndura absența ei ca pe o „tortură neîntreruptă”, dar își exprimă încrederea că iubirea lor va depăși orice obstacol. Lillian se întoarse la New York, pentru a petrece patruzeci de ani ca amantă, într-o relație care a fost efectiv o căsătorie paralelă într-o societate monogamă.

Ea și Bill vorbeau despre „viața lor” nu ca despre „o relație”, „o aventură” și nu pomeneau cuvîntul „amantă”. Pentru Lillian, amantă însemna „o femeie fardată abundant dintr-un film prost, care purta un neglijeu, stînd toată ziua morocănoasă și vopsindu-și unghiile”. Viața cu Bill era una domestică, într-un apartament situat la o distanță de numai câteva blocuri de celălalt cămin al lui. Bill decora casa, făcea cumpărături, locuia la Lillian acasă, apoi plecă să petreacă un timp alături de familie, după care se întorcea pentru a pleca din nou. De acasă, din dormitorul lui separat, îi telefona lui Lillian înainte de culcare. Dimineața o ducea cu mașina la serviciu și lua micul dejun cu ea. Se întâlneau din nou pentru prînz și cină. La birou, erau colegi.

Verile, pe care Bill și le petrecea într-o suburbie mai răcoroasă de dragul lui Cecille, erau în general dificile. Lillian avea accese de furie și îndoieli cu privire la relația lor. Bill îi spunea că nu putea, efectiv, să trăiască fără ea. Înainte să o întâlnească, susținea el, trăise viața altcuiva. „Sunt și nu sunt acolo”, îi repetă el referindu-se la căsătoria sa. La un moment dat, Lillian apelă la un psihiatru care, după câteva ședințe, o sfătui să nu se psihanalizeze. „Toți oamenii decenti se simt vinovați, nu uita asta”, sublinie el.

Bill, care îndurase o viață întreagă de vinovăție și depresie, ilustra cât se poate de clar această afirmație, își puna sub semnul întrebării propria existență în mod repetat: „Cine sunt?” se întreba el. „Chiar sunt aici?” Căsătoria îl sufoca, iar slujba îl zdrobea; se lupta cu gândul sinuciderii. Dar cu Lillian era devotat și romantic. Iubirea lor era neschimbată, spunea el. „Trebuie să ne surprindem iubirea exact când se ridică în zbor. Și să o fixăm pentru totdeauna așa cum este acum, un punct de lumină pură care ajunge în eternitate.” El a inventat legăminte sacre de fidelitate a trupului și sufletului: „Iubirea noastră are propria sa viață”, repeta.

Credința lui Lillian în puterea iubirii și a devotamentului lui o întărea. Acceptă viața dublă a iubitului, controlul lui Cecille asupra programului acestuia și decizia lui de a nu pomeni despre Lillian în fața copiilor, Wallace și Allen. Lillian își schimbă de bunăvoie stilul de viață pentru a-l adapta la cel al lui Bill: fiindcă lui nu îi plăceau fumatul, băutura și viteza, ea renunță la țigări și Martini și accelerează numai când era singură în mașină.

După reacția inițial negativă a familiei și prietenilor, care vorbeau despre incorectitudinea relației lor, Lillian și Bill începură să se bucure de acceptare din partea societății, și renunțară să-și ascundă iubirea. Mâncau, făceau cumpărături și se duceau la spectacole împreună, mergeau ținându-se de mână pe străzile New Yorkului și plecau împreună în vacanță într-un Triumph verde, mașina lor sport.

Pasiunea lor pentru munca la ziar îi unea și mai mult. Deși ritmul nebunesc și intensitatea activității lor îl copleșeau pe Bill, devotamentul lui față de revistă și „atmosfera prietenoasă, amabilă, liberă, informală și democratică” instaurată de el acolo era absolută. Lillian, sufletul lui pereche în această întreprindere, „sporea satisfacția muncii”.

Prin 1960, Lillian tânjea după un copil, iar ea și Bill analizau serios această posibilitate. În ciuda consecințelor grave pe care le-ar fi avut maternitatea fără căsătorie. După ce ea a fost nevoită să facă o histerectomie, visul lor s-a spulberat, așa că s-au hotărât să adopte un copil. Erik s-a născut în Norvegia, în 1966, iar Lillian s-a dus singură să îl aducă în Statele Unite. Bill o aștepta la aeroport făcându-i cu mâna și plângând.

„Toți trei ne-am urcat într-un taxi și am plecat acasă și am trăit fericiți pentru totdeauna”, se bucură Lillian.

Lillian nu a fost o mamă singură, căci Bill s-a dovedit a fi un tată devotat pentru Erik, devenind, alături de scriitorul J.D. Salinger, nașul copilului. Deși atât el, cât și Lillian erau evrei, l-au botezat pe Erik la o biserică creștină, așa cum l-ar fi botezat ai lui, în Norvegia. Își lua fiul cu ei pretutindeni, chiar și la redacție. De asemenea, Lillian ia spus lui Erik totul despre viața ei cu Bill.

În ciuda aparenței normalități, Bill avea obligații de familie care îl țineau departe de Lillian și de Erik. Uneori, când sosea la Lillian, ea vedea în ochii lui disperarea „reproșurilor, acuzațiilor și vinovăției pe care le aducea cu el de acasă”.

Ziua Recunoștinței și Crăciunul erau sărbătorile rezervate lui Cecille, dar Ajunul Crăciunului și-l petrecea cu Lillian și, dacă erau despărțiți de Anul Nou, Bill îi telefonă la miezul nopții. Fiul deja adult al lui Bill, Allen, și soția lui, scriitoarea Jamaica Kincaid, o invitau pe Lillian pe la ei și o includeau în viața lor de familie.

În 1987, la optzeci de ani, Bill a fost nevoit să se retragă de la conducerea revistei, după ce aceasta avea să fie preluată de un nou proprietar. Dezgustată de tratamentul la care fusese supus Bill și, la sugestia lui, Lillian a plecat și ea din redacție. (Ea avea să se întoarcă la revistă în 1993, după moartea lui.)

Pensionați, Lillian și Bill scriau, iar Lillian încerca să îl ajute să-și redescopere forța creatoare. Dar

lui nu îi plăcea nimic din ce scria. O vreme, Bill a fost redactor de carte pentru editurile Farrar, Straus&Giroux.

De Paște, în 1992, Bill a contractat o infecție virală și a căzut la pat, acasă, la Cecille. Deși o suna pe Lillian în fiecare dimineață, ea a devenit conștientă de prețul pe care îl plătea pentru că nu era soția lui în acte. Când s-a rănit în urma unei căzături și nu a sunat-o timp de câteva zile, Lillian a simțit că înnebunește. În cele din urmă, a luat legătura cu Wallace, care o ținea la curent cu starea tatălui lui. Lillian nu a putut fi alături de el de ziua lui de naștere, când împlinea optzeci și cinci de ani el era acasă, împreună cu soția și fiii lui. La 9 decembrie, Lillian l-a sunat pe numărul lui particular de telefon și, pentru prima dată, ia răspuns Cecille. „S-a dus”, ia spus ea lui Lillian. „A murit în brațele mele.” Necrologul lui Bill din New York Times se sfârșea cu o listă a celor care i-au supraviețuit, în care apăreau Cecille și copiii. Lillian Ross, amanta lui de o viață, care ia fost ca și o soție timp de peste patruzeci de ani, nu era menționată.

Revoluția sexuală nu a avut un efect prea puternic asupra lui Lillian Ross. În ciuda aspirațiilor sale profesionale, ea respecta valorile tradiționale, care reprezentau standardul de evaluare a relațiilor ei. Prin anii '60, statornicise o relație cu Bill Shawn. Relația lor excludea căsătoria și se justifica prin mariajul nefericit al lui Bill, prin insistența lui că n-ar putea sta fără ea și că Cecille era soția lui numai cu numele. Lillian s-a considerat o soție paralelă și nu a avut nevoie de noul liberalism pentru a-și schimba în vreun fel viața.

Simone de Beauvoir

Simone de Beauvoir

Jean Paul Sartre

Ca femei tinere, atât Pamela Harriman, cât și Lillian Ross se așteptau și chiar doreau să se căsătorească. Totuși, la început, Simone de Beauvoir, care a contribuit atât de mult la feminismul modern, a respins instituția căsătoriei ca fiind ipocrită și umilitoare. La fel a făcut și Jean-Paul Sartre, colegul filosof, romancier și eseist cu care a avut o relație atât de complicată încât la aproape două decenii de la moartea lor, biografii lor continuă să o analizeze și să o interpreteze.

În 1929, la examenul final, studenții la filozofie Sartre și Beauvoir au absolvit pe locul întâi și, respectiv, al doilea, ea secundându-l apoi în viață pentru tot restul vieții lor împreună. „Sartre a fost exact tovarășul de viață pe care îl visam, pe care mi-l doream încă de la cincisprezece ani”, scrie ea. „A fost un alter ego, în care i regăseam toate aspirațiile înflăcărate ridicate la puterea incandescenței.”!

După absolvire Simone a obținut un post în învățământ, salariu asigurându-i independența dorită. Ea și Sartre (Simone obișnuia să i se adreseze mele de familie) au căzut de acord că alianța lor să fie pecetluită printr-un act al „libertății” pe perioade de câte doi ani. Își petreceau doi ani în „cea mai apropiată intimitate posibilă” și erau fideli unul celuilalt. Apoi se despărțeau pentru alți doi-trei ani, cu certitudinea că se iubeau unul pe celălalt mai presus decât pe oricine altcineva, însă, își acordau, în acest timp, libertatea de a explora iubiri „ocasionale”, depărtându-se temporar iubirea „esențială” care există între ei. Durerea cauzată de infidelitatea atenuată de promisiunea devotamentului perpetuu față de celălalt și de speranța că, spre deosebire de căsătorie, acest tip de relație nu avea să genereze niciodată în datorie sau obișnuință.

Modelul Sartre–Beauvoir considera căsătoria drept o instituție demodată, asociată cu respectabilitatea burgheză și susținută de ipocrizie. Ei au „pactul libertății” încheiat, între ei, de „pactul sincerității”, nici unul dintre ei nu îl mințea pe celălalt și nici nu îi ascundea nimic. Simone era mulțumită de acest pact, pentru că îi garanta faptul că lui Sartre nu îi v-a permite niciodată să cadă pradă autoamăgirii. Însă Sartre nu prea respecta acest pact. O dată a recunoscut că le mințea pe toate femeile sale, „mai ales pe Castor”, cum îi spunea el lui Simone.

Dar, în ciuda aventurilor lui Sartre, pasiunea sexuală îl ocolea. Pentru că Sartre era mic și îndesat, șasiu și urât, nu a crezut niciodată că femeile îi puteau aprecia fizicul. Pe de altă parte, Simone era foarte senzuală și se lăsa purtată de dorința fizică. Un prieten își amintește că ea era „extrem de drăguță, cu ochi frumoși și un năsuc agreabil”. Bărbații se dovedeau receptivi la combinația ei de frumusețe naturală și inteligență, așa că Simone avea relații care o lăsau cu „răni deschise” și dorințe „tiranice” și „sinistre, ” ce o loveau „cu puterea tunetului”. Simone a făcut sex cu mulți bărbați și cu câteva femei, iar incapacitatea ei de a-și controla dorința fizică o tortură. În plus, nu îndrăznea să îi mărturisească lui Sartre acest lucru, așa că încălca și ea legământul sincerității. „Trupul meu devenise un obstacol mai degrabă decât o punte între noi și, din acest motiv, mă simțeam cuprinsă de resentimente”, scrie ea.

De timpuriu, Simone avea episoade de depresie, de obicei provocate de alcool. Stătea și bea în tăcere, apoi izbucnea într-un plâns spasmodic. Ca reacție la problemele ei emoționale, pe care le asemuia cu schizofrenia, și ca o garanție pentru a obține amândoi posturi de profesori, Sartre o ceru în căsătorie, dar Simone refuză. Era hotărâtă să pună capăt dependenței de Sartre, așa că se duse singură la Marsilia, pe un post de profesor. Cei doi au fost de acord, însă, să schimbe puțin pactul lor original, amânând despărțirea până la vârsta de treizeci de ani.

Din Le Havre, la vreo opt sute de kilometri distanță, Sartre continua s-o îndemne pe Simone să nu renunțe la ambițiile sale și la căutarea adevărului filozofic, îi scria scrisori tandre: „Iubito, nu ai cum să știi că mă gândesc la tine în fiecare clipă a zilei... Ești mereu în gândurile mele și port mici conversații cu tine în minte.” Simone își combătea depresia cu excursii maraton, pe care le făcea o dată la două săptămâni și care o revigorau din punct de vedere intelectual. Un an mai târziu, după ce s-a mutat la Rouen, petrecânduși trei zile pe săptămână cu Sartre, ea a început să scrie un roman. De asemenea, critica proiectele literare ale lui Sartre, iar el îi acceptă de fiecare dată sfatul.

La mijlocul anilor '30, Sartre s-a cufundat într-o depresie asociată cu un fel de nebunie care a fost provocată de o doză de mescalină. După aceea, era bântuit de halucinații în care vedea un homar uriaș, care îl urmărea. Se simțea nefericit pentru că nu obținuse marele succes la care râvnea. Pe atunci, Simone ajunsese la concluzia că lui îi lipsea talentul de filozof. Ea l-a convins să se concentreze asupra literaturii, un domeniu care avea să îi aducă succesul dorit.

În 1935, Olga Kosakiewicz, o puștoaică de șaptesprezece ani, „a venit să locuiască” împreună cu Simone și Sartre. Olga a fost prima dintr-un lung șir de protejate ale lui Simone care se alăturau „familiei” SartreBeauvoir, ca un fel de înlocuitori de copii. A fost și una dintre puținele protejate care nu a devenit amanta lui Sartre. Acesta, care pe atunci se afla la „nadirul... nebuliei”, conform propriei mărturisiri, a început să nutrească o pasiune dezlănțuită pentru adolescența confuză, depresivă și rebelă.

Din punct de vedere filozofic, Simone credea că un menaj a trois era un mod de a explora relația ei cu Sartre, prin ochii unei persoane apropiate. Dar, deși Olga îl admira pe Sartre, îl găsea neatrăgător din punct de vedere fizic, drept care a refuzat să facă sex cu el. Dar a profitat de obsesia lui pentru ea, pentru a-l determina să îi împlinească toate dorințele. Sartre era atât de extaziat în fața Olgăi, încât uneori Simone se întreba „dacă nu cumva întreaga (ei) fericire se baza pe o minciună gigantică”. În scurt timp se simți „sincer îngrozită” la gândul unui viitor care o includea și pe Olga.

Anul următor, Sartre a încurcat și mai rău lucrurile, seducând-o pe sora mai mică a Olgăi, Wanda, pentru ca ulterior să se grăbească să-i împărtășească și lui Simone triumful. Femeile lui Sartre o delectau adesea pe Simone cu detalii despre relațiile lor cu el. Biografa ei, Deirdre Bair spune că Simone era

„rușinată, întristată și uimită de complicitatea sa involuntară în ceea ce devenise viața lui sexuală cu altele, dar aproape niciodată cu ea”.

Simone a căutat satisfacția sexuală în relațiile cu o serie de bărbați și femei tinere. Unul dintre amanți a fost Jacques-Laurent Bost, prietenul Olgăi. Simone a inițiat această relație, pe care ia descris-o în amănunt lui Sartre, și se pare că aventura s-a datorat în egală măsură dorinței de răzbunare și afecțiunii. Simone și-a exprimat resentimentele față de relația dintre Sartre și Olga în romanul său din 1943, *L'Invitée* *Invitată* (*She Came to Stay*; *A venit ca să rămână*). În acest roman, Xaviere este Olga, Pierre este Sartre, iar Francoise este Simone însăși. Francoise îl acuză pe Pierre că n-o mai iubește. Când el neagă, ea îi spune că sentimentele lui sunt „găunoase... ca mormintele albite din Biblie”. Francoise încearcă să se împrietenească cu Xaviere, crezând că numai așa se poate salva pe sine. După ce Xaviere refuză avansurile ei, Francoise o ucide și face ca totul să pară o sinucidere.

În viața reală, surorilor Kosakievicz li sau succedat alte protejate ale lui Simone. Sartre le seducea mereu, cu complicitatea lui Simone. La un moment dat, s-a spus că era codoașa lui, dar ea a negat aceste acuzații. Sartre o pomenea în fața studentelor lui, susține Deirdre Bair, „pentru a se asigura că obținea exact ceea ce își dorea... De asemenea, și cred că acest fapt este foarte important, când unele cupluri sunt împreună de prea mult timp, joacă roluri și își asumă responsabilități unul pentru celălalt în cadrul relației... nu-i mai deranjează să joace aceste roluri pentru a ușura situația persoanei iubite.” În anii următori, de fiecare dată când o femeie îl refuza pe Sartre, el și Simone analizau respingerile anterioare pentru a găsi soluții la situația curentă. În vara lui 1939, Sartre propuse o schimbare a pactului lor: să fie de acum încolo mereu împreună, pentru că nimeni nu îi înțelegea mai bine cât se înțelegeau ei unul pe celălalt. La început, Simone a fost uimită apoi, încântată, și a acceptat.

Șase ani mai târziu, Sartre avea să-i distrugă fericirea, anunțând-o că se îndrăgostise foarte tare de actrița franceză din Statele Unite, Dolores Vanetti Ehrenreich, care fusese cândva amanta scriitorului supraréalist Andre Breton, și între timp se despărțise de soțul ei American. Aceasta era micuță și vivace, mai scundă chiar și decât Sartre și, spre deosebire de celelalte femei ale lui, nu intenționa să îl împartă cu Simone. Dolores nu era menită pentru rolul de iubită de ocazie. Sartre o informă pe Simone că o iubea pe Dolores și că avea să își petreacă împreună cu ea câteva luni pe an. Simone medita cu privire la implicațiile acestui aranjament, apoi îl întrebă direct cine conta mai mult pentru el, ea sau Dolores? Răspunsul lui Sartre a fost ambiguu. Dolores însemna enorm pentru el, dar ei doi erau de nedespărțit.

Niciodată nu fusese atât de amenințată indestructibilitatea relației ei cu Sartre. El se întoarse la New York, să locuiască împreună cu Dolores, căreia îi dedică o întreagă ediție a ziarului *Les Temps Modernes*, fondat de el, Simone și colegii lor existențialiști. Oare Simone îl pierdea pe bărbatul căruia îi jurase devotament pe viață?

În 1974, Simone se duse la New York și, pentru ai face plăcere lui Sartre, se întâlni cu Dolores. Rivalele au fost politicoase, dar Simone îl informă pe Sartre că obiceiul lui Dolores de a bea mult era îngrijorător. Curînd, la Chicago, Simone îl întâlni pe Nelson Algren, care tocmai publicase primul său roman despre caracterul temerar al americanilor. Algren, care trăia în mizerie și bea enorm, a fost primul bărbat cu care Simone a avut orgasm. S-au culcat din prima zi în care sau întâlnit și s-au îndrăgostit unul de celălalt.

Relația lui Nelson Algren cu Simone de Beauvoir ia întărit acesteia convingerea că nu există iubire fericită. Deși locuiau și călătoreau împreună când ea venea în Statele Unite, Simone nu se putea căsători, nici stabili la Chicago pentru ai face un copil, așa cum și-ar fi dorit ea. De asemenea nu putea renunța la Sartre, așa cum îi cerea el. În schimb, ea îl îndemna să își ia amante sau chiar să se căsătorească cu altcineva, deși îl asigură că și față de el, ca și față de Sartre, nutrea o iubire esențială. Dar pentru Nelson, ca și pentru Dolores, aceste teorii despre iubiri esențiale și ocazionale nu însemnau nimic, așa că Simone fu nevoită să aleagă.

Îl alese pe Sartre, iar Sartre o alese pe ea. Timp de cinci ani, Simone și Nelson au schimbat sute de scrisori înflăcărâte. Ea obișnuia să îl numească „iubitul meu soț”, semnându-se „soția ta pe veci”. Dar,

în ciuda pasiunii ei pentru Algren, Simone nici nu se putea gândi să îl părăsească pe Sartre. „Dacă aş renunţa la viaţa mea cu Sartre, aş fi o creatură infamă, o femeie trădătoare şi egoistă... Sartre are nevoie de mine...

Nu e posibil să iubesc mai mult decât te iubesc pe tine, cu trup şi suflet... dar Sartre are nevoie de mine." În cele din urmă, relaţia lui Simone cu Nelson Algren a luat sfârşit, iar el s-a recăsătorit cu fosta sa soţie.

Confuzia lui Simone cu privire la natura relaţiei sale cu Sartre şi Algren a determinat-o să exploreze esenţa condiţiei femeii, pentru a se înţelege şi pe sine însăşi. A rezultat *Al doilea sex* (1949), o examinare devenită clasică, a femeii din punct de vedere biologic, istoric, mitologic şi sub aspectul realităţii vieţii. În ultimul capitol, „Spre eliberare. Femeia independentă”, ea afirmă: „Pentru a dobândi victoria supremă, e nevoie... ca, prin intermediul diferenţelor naturale dintre ei, bărbaţii şi femeile să-şi afirme fără echivoc înfrăţirea”.

Al doilea sex a informat, influenţat şi inspirat milioane de femei. Dar ia şi înfuriat pe unii. Cercetătorul britanic C.B. Radford critică filozofia pe care o practică Beauvoir, şi care derivă din experienţele ei personale, calificând lucrarea drept „un document esenţial mic burghez, atât de distorsionat de influenţele autobiografice, încât problemele individuale ale scriitoarei însăşi se pare că au avut o importanţă exagerată în discutarea problemei feminităţii”. Deirdre Bair însă vede altfel lucrurile: Beauvoir a extins „examinarea propriei persoane la explorarea feminităţii din diverse culturi şi în diferite contexte istorice”.

Simone şi-a re trăit relaţia cu Nelson Algren în romanul ei din 1954, *Mandarinii* şi în memoriile sale publicate în 1963, *The Force of Circumstance* (*Forţa împrejurării*). În aceste memorii, Simone contestă importanţa fidelităţii sexuale, pe care o caracterizează astfel: „adesea predicată, niciodată practică... de obicei experimentată de cei care şi-o impun că pe o automutilare: se consolează prin sublimări sau băutură.” Ea mai adaugă că multe cupluri au făcut aranjamente similare celui dintre ea şi Sartre, deşi există mereu pericolul unei noi iubiri care să o înlocuiască pe cea veche, iar atunci, „în loc de două persoane libere, se confruntă o victimă şi călăul ei”.

Algren ia recenzat cartea, ridiculizând noţiunea de iubiri esenţiale („*amours necessaires*”) şi ocazionale („*amours contingentes*”): „cei care pot experimenta iubiri ocazionale sunt dezechilibraţi mintal. Cum poate fi o iubire de ocazie? Cu ce ocazie? Femeia vorbeşte ca şi cum capacitatea de a susţine relaţia umană de bază, iubirea fizică dintre femeie şi bărbat ar fi o mutilare, în timp ce libertatea constă în «menţinerea prin orice deviaţie a unei anumite fidelităţi»! (...) înseamnă că ea e capabilă să trăiască numai ocazional.”

Dialogul indirect dintre foştii iubiţi ridică întrebări importante despre natura relaţiilor lor, întrebări la care aceştia nu reuşeau să răspundă. Algren crede în căsătoria care se bazează pe iubire şi se nutreşte din devotament, urmărind creşterea copiilor. De asemenea, este de părere că soţii trebuie să trăiască împreună şi ridiculizează relaţia diferită dintre Sartre şi Simone. Algren mai adaugă şi că Simone supra-evaluează „o pasiune trecătoare, moartă de douăzeci de ani, transformînd-o într-o pasiune de dimensiuni clasice”.

Dar Simone se agăţa cu dinţii de pactul ei vechi de decenii. E greu de crezut că acesta ia conferit independenţa şi autonomia personală pe care ea le-a inspirat multor alte femei. Insistenţa ei de a rămâne mereu în umbra lui Sartre din punct de vedere filozofic şi intelectual, complicitatea ei în administrarea haremului lui Sartre şi disponibilitatea de a-şi minţi amantii (inclusiv pe Sartre) şi presa sunt dovada unei vieţi paralele destul de diferită de armonia pactului dintre două persoane egale pe care ea îl propovăduia.

În anii '60, Sartre trecuse de cincizeci de ani, era suferind şi confuz. Atunci a cunoscut-o pe Arlette Elkai'm, o studentă evreică din Algeria, care avea optsprezece ani. Şi-a făcut-o amantă. Simone îşi aminteşte atuurile lui Arlette: „foarte tânără, foarte drăguţă şi foarte inteligentă. Şi... mai mică de statură decât el.” Dea lungul anilor, în ciuda concurenţei pe care io făceau amantele mai vârstnice, Arlette l-a cucerit definitiv pe Sartre. El a adoptat-o, parţial pentru că era imigrantă, făcînd-o moştenitoarea drepturilor lui de autor, un rol pe care Beauvoir şi l-a câştigat slujindu-l o viaţă, inclusiv când a trebuit să îl spele după ce boala

și medicamentele îl făceau să își piardă controlul asupra vezicii și intestinelor.

Pentru a stârni din nou interesul lui Sartre, pentru că, în 1974 devenise aproape orb și nu mai putea să scrie sau să citească, Simone ia luat o serie de interviuri pe care le-a transformat într-o autobiografie la persoana a treia, publicată în 1981 sub titlul *Adieux: A Farewell to Sartre* (Adio lui Sartre). Încălcând din nou pactul sincerității, ea ia ascuns faptul că era bolnavă de cancer și avea puține speranțe, justificându-se că, dacă i-ar fi spus, „nu ar fi făcut decât să îi întunece ultimii ani, fără nici un folos”. În 1980, când Sartre a murit, la vârsta de șaptezeci și patru de ani, cincizeci de mii de oameni au mers în urma sicriului până la cimitir. Simone era atât de sedată cu Valium, încât nu putea sta în picioare la marginea gropii, așa că a trebuit să se așeze pe un scaun. După aceea a fost internată în spital cu pneumonie.

„Moartea mea nu ne va reuni”, scrie ea în concluzie. „Ăsta este mersul. Simplul fapt că am putut să ne trăim viața în armonie pentru atâta timp este extraordinar.” Era altă minciună pentru public. În timp ce, în particular, ea se lupta din răputeri cu Arlette, o iubire de ocazie devenită esențială, pentru moștenirea literară a lui Sartre.

Simone de Beauvoir nu a mai scris nici o carte. S-a stins din viață în 1986, la aproape șase ani de la moartea lui Sartre. Viața ei alături de el, sacrificiile și compromisurile pe care le-a făcut continuă să le preocupe pe femeile care caută în biografia și în lucrările ei răspunsuri la întrebările despre firea lor și despre modul cum ar trebui să trăiască în armonie cu bărbații.

Astăzi, femeile din toate categoriile sociale continuă să se confrunte cu aceste probleme. Trei dintre ele au dezvăluit în interviurile personale cum și-au rezolvat luptele pentru a-și modela o viață bună, având în vedere circumstanțele lor personale și opțiunile care le-au fost oferite. Numele și detaliile lor care le-ar putea identifica au fost modificate, dar experiențele lor sunt prezentate cu fidelitate.

Prima dintre aceste femei este americanca Paula Birmingham. Revoluția sexuală a modelat-o pe Paula și ia modelat credințele feministe cu care s-a confruntat. De două ori a divorțat, și-a păstrat independența, și-a câștigat existența și și-a întreținut cele trei fiice. Munca ei ca editor independent și profesor de engleză la colegiul comunitar cu normă parțială a fost satisfăcătoare și provocatoare. Cu toate acestea, în 1976, la împlinirea a treizeci și opt de ani, Paula a făcut bilanțul vieții sale și a fost speriată de contul ei: două căsătorii eșuate, trei copii și prea puțini bani în bancă. Ea și-a scrutat intelectul, erudiția și inteligența pătrunzătoare și s-a văzut pe ea însăși grasă și îmbătrânită într-o lume a femeilor mai subțiri și mai tinere.

În cei patru ani de la divorț, Paula nu a avut nici o singură întâlnire. Prietenii ei au sfătuit-o să se alăture grupului prin ieșiri la Sierra Club, să meargă drumeții montane, astfel încât să poată alege un bărbat „probabil” cu care să stea în autobuz, să facă drumeții și, mai târziu, să facă schimb de numere de telefon.

„Dar cum îi alegi? Dar intelectul și politica lor? Și de unde știi dacă sunt căsătoriți?” a obiectat Paula. Prietenii ei au râs. "Cui îi pasa? Este vorba despre sex. Aceasta este tinerețea. "

Paula a rămas pe gânduri. Îi era dor de intimitatea și stimularea unei relații sexuale intense. „Tipul de aranjament care mă atrăgea cel mai mult era să devin o prietenă intelectuală și sexuală a unui bărbat inteligent. Cu alte cuvinte, am vrut să devin amantă ”, și-a amintit ea. „Dar, înainte ca acest lucru să se întâmple, am crezut că am nevoie de un sfat de o noapte, iar prietenii mei m-au instruit despre cum aş putea identifica semnalele care nu trebuie să le lipsescă bărbaților, de fiecare dată, când un bărbat era interesat de mine”.

Richard Alexander a fost beneficiarul noii conștientizări a Paulei. Richard a fost profesor la Universitatea din California la Berkeley și vorbitorul principal la un miting împotriva războiului din Vietnam. La scurt timp după ce au fost prezentați, Richard a admirat eșarfa Paulei. „Îmi amintește de cea preferată a mamei mele”, a spus el. Paula s-a bucurat: prietenii ei au spus că un indiciu revelator al interesului unui bărbat este atunci când te leagă de mama lui. Ar putea fi asta ceea ce a determinat remarcă lui Richard?

Astfel, înainte de sfârșitul săptămânii, Richard stătea în sufrageria modestă a Paulei, golind o sticlă de

whisky scoțian și conversând animat. Ulterior, el ia propus să ia cina la un restaurant elegant și nu a obiectat când Paula a insistat să-și plătească jumătate din factură. Apoi, o conduse în apartamentul gol al unui prieten. Paula era nervoasă, dar hotărâtă să profite de noaptea care putea să o elibereze de coșmarurile ei. S-a dezbrăcat, dar și-a păstrat furoul și la tras pe jumătate peste sâni, din pudoare. Dar, în timp ce se descătușa în brațele lui Richard în frenezia sexului, Paula și-a uitat atât nervozitatea, cât și goliciunea. După aceea, acasă, în patul ei, s-a felicitat singură. Tocmai făcuse dragoste pasională cu un străin aproape străin, un bărbat căsătorit pe care s-ar putea să nu-l mai vadă niciodată. În sfârșit se eliberase de inhibițiile care o ancoraseră într-o vagă singurătate și în sentimentul că viața trecea pe lângă ea.

Dar Richard a sunat din nou. În scurt timp, Paula s-a îndrăgostit lulea și Richard părea că și el era. Au început să se vadă în mod regulat, dar numai în timpul săptămânii, pentru că Richard nu a ratat niciodată weekend-urile cu familia. Dimensiunea sexuală a relației lor părea perfectă, „și bineînțeles în acele zile eram femeia împlinită”, își amintește Paula, „înainte de SIDA și de toate avertismentele sumbre de astăzi, nu ne-am gândit niciodată la BTS și, utilizând metoda legării trompelor, chiar și sarcina nu a mai fost o problemă. Sexul nu era îngrijorător și am fost prea atenți ca să ne mai temem chiar de a nu fi prinși.”.

Împărțeau fiecare notă de plată, chiar dacă pentru Paula reprezenta un efort considerabil. „Însă eram egali. Eram amanta lui Richard, exact în aceeași măsură în care el era amantul meu. Sigur că asta mă costa bani, dar îmi păstram nealterat respectul față de mine însămi. Nu era vina lui că avea mai mulți bani decât mine. Vina aparținea istoriei, societății, sistemului, nu lui Richard.”

După un an, Richard devenise atât de devotat Paulei, încât se întâlnea cu ea și duminica. După ce participa cu sfințenie la slujba de duminică, o lăsa pe Cindy cu copiii acasă, iar el se ducea „la lucru, la birou”. Apoi se repezea la Paula pentru a lua prânzul și a-și petrece împreună cu ea după-amiaza. Exact la timp pentru cină, Richard se întorcea acasă la familie; era scrupulos în privința cinei cu copiii.

După câțiva ani, Richard și Cindy s-au certat teribil, iar el îi ceru divorțul. Cindy a acceptat. Richard s-a mutat împreună cu fiul său într-un apartament.

Pentru Paula, noile circumstanțe erau perfecte. Nu se simțea vinovată le eșecul căsătoriei lui Richard, deși îl grăbise. Acum putea să-l vadă mai des pe Richard, dar nu prea mult. Până când copiii ei au plecat de acasă, ea le-a rezervat lor cea mai mare parte a timpului său liber.

Dimensiunea emoțională nu a fost la fel de ușoară. Atât Paula, cât și Richard s-au luptat cu vinovăția lor pentru că o înșelau pe Cindy, soția lui Richard. Paula știa că cuplul s-a luptat cu separarea și că, cu ani mai devreme, Richard a părăsit-o pentru o altă femeie, pentru a se întoarce acasă numai după ce Cindy a pretins că este însărcinată. Paula a crezut că Richard nu se va despărți și nici nu va divorța, dar, în afară de sentimentul ei feminist că trădează o altă femeie, aranjamentul i se potrivea foarte bine. Expresia anxioasă a Paulei s-a diminuat, început să radieze o dorință sexuală evidentă. Dintr-o dată, alți bărbați au observat, sau poate că ea doar învăța cum să interpreteze semnalele. Paula a început să se vadă cu alți doi bărbați, ambii profesori la Universitatea de Stat din San Francisco, ambii căsătoriți și amândoi având cel puțin o altă femeie amantă.

Câțiva ani mai târziu, după ce copiii au crescut și au plecat de acasă, Richard și-a reevaluat viața și a ajuns la concluzia că traiul de unul singur nu-i plăcea. Paula era iubirea vieții lui, așa că, spre surpriza ei, el o ceru căsătorie.

Dar Paula era o amantă care nu voia să se mărite. Traiul de una singură îi conferise un sentiment de independență la care nu era pregătită să renunțe, de aceea refuză propunerea lui Richard. El insistă și începură să se certe. S-au despărțit de două ori din această cauză. În cele din urmă, să nu-l piardă pe bărbatul pe care îl iubea, Paula acceptă o căsătorie pe principii egalitare, la fel ca și angajamentul lor anterior.

„Preferam să rămân amantă”, ridică Paula din umeri, „îmi plăcea la nebunie să trăiesc pe propriile mele picioare. Dar, în mare, căsătoria este o reușită. Nu sunt o soție întreținută, așa cum nu am fost nici o amantă

întreținută. De aceea, respectul față de mine însămi și față de Richard rămâne intact. Ne potrivim și acum extraordinar de bine, pe toate planurile. Suntem compatibili din punct de vedere cultural și politic, la fel ca și în pat. Chiar și acum, după zeci de ani, vraja s-a păstrat." Cu toate acestea, adaugă Paula, cu nostalgie, „mi-a plăcut să fiu amanta lui.

Am dat și am primit toată afecțiunea și sexul pe care mi le-am dorit, dar nu a existat nici o responsabilitate, nici un sentiment de a fi prinsă în rutina coabitării. Dacă Richard ar fi un om mai puțin tradițional, aș fi în continuare amanta lui. ”

Rachel Goldman

Rachel Goldman a crescut în timpul revoluției sexuale, asimilând idealurile acesteia de egalitate sexuală. S-a înscris la universitate, fiind pasionată de probleme de ecologie; acum este un expert „verde”, care a scris un manual de ecologie. Dar în viața personală, speranțele și visele ei au fost influențate de Holocaust, nu de revoluția sexuală.

Rachel s-a născut la Montreal, dintr-o mamă evreică poloneză, a cărei căsătorie aranjată cu un imigrant rus a ajutat-o să scape din Polonia ocupată de naziști. În 1941, mama ei, gravidă, a primit vești teribile din Polonia. Evreii fuseseră masacrați, iar mama, tatăl, frații și surorile ei, mătușile și unchii, verișorii, prietenii și vecinii, întreaga comunitate, își pierduse viața. A născut-o pe Rachel, primul ei copil, într-un univers al tristeții și pierderii ireparabile, o lume în care căutarea rudelor supraviețuitoare era prioritatea numărul unu.

Rachel a fost marcată de durerea sfâșietoare a mamei sale. Îi era și ei dor de rude, crescând într-o stare de singurătate cronică, și visând să-și regăsească stirpea pierdută. „Holocaustul m-a afectat din prima zi când am înțeles ce însemna. M-a purtat în Diaspora, la New York, și, mai ales, în Israel, unde mă duceam să caut nume. Aș fi fost fericită și dacă aș fi găsit un văr de gradul șase care se mutase de zece ori cu casa, sau măcar pe cineva din satul mamei.”

Rachel vedea căsătoria și copiii, ai ei și ai fratelui său, ca pe o modalitate de refacere a familiei care fusese decimată într-o singură zi. Dar căsătoria ei cu un medic pediatru eșua. Cumnatele o disprețuiau, pentru că era o feministă foarte educată, al cărei stil de viață le amenința valorile tradiționale de femei casnice.

După divorț, Rachel a muncit, și-a crescut copii și s-a implicat într-o relație nefastă cu un bărbat care nu putea să tolereze faptul că ea avea copii. Și, când deja era o femeie grasuță și obosită, de vreo patruzeci și șapte de ani, l-a întâlnit pe Ben, un specialist în probleme de mediu din Israel, care oferea consultanță la nivel internațional. Era puțin mai în vârstă decât ea și se afla la Montreal cu treburi. Au luat cina la un restaurant, iar Rachel abia dacă își putea stăpâni tremurul membrelor în timp ce stătea în fața acestui străin, ciugulind din farfurie și sorbindu-l din priviri. Sentimentele au fost reciproce. A doua zi au făcut dragoste, trecând printr-o experiență memorabilă. Ben avea un trup la fel de puternic ca și personalitatea lui, exprimându-și senzualitatea și bucuria de a trăi printr-o sexualitate total dezinhibată.

„Ben nu este frumos în stilul tradițional, cu excepția ochilor albaștri, minunați. Are o vitalitate extraordinară și știe să se bucure de viață”, spune Rachel. „Parcă lumea ar fi fost creată pentru el. Îi plac mâncarea bună, peisajele frumoase, sexul reușit.”

Iubiții au început să-și facă destăinuiri. Rachel voia o relație în care devotamentul să joace rolul esențial. Ben avea un mariaj lipsit de dragoste și nu mai făcea sex cu soția lui, motiv pentru care intentase divorț. Reușeau să se întâlnească o dată la trei săptămâni, la Montreal și New York sau, mai rar, în Israel. Fiecare întâlnire era la fel de interesantă ca cealaltă, inclusiv în privința sexului, care începea din clipa în care Ben închidea ușa camerei de hotel în urma lor. Cina era stropită din belșug cu vin și însoțită de o senzație de rară bucurie. Se întorceau apoi la hotel, făceau sex iar și adormeau. Ben se trezea înaintea zorilor și o căuta pe Rachel în pat, pentru a face dragoste din nou.

Într-o seară, la cină, Ben îi spuse lui Rachel că avea vești proaste. Soția sa refuza să pună capăt

mariajului lor. Divorțul ar fi umilit-o, nu-l putea suporta să trăiască singură, iar dacă el insistă să se despartă, ea o săi pretindă jumătate din tot ce avea să câștige el, inclusiv din pensia lui. „Așa că asta e, iubito. Nu sunt liber să mă recăsătoresc și s-ar putea să nu fiu niciodată.” Arătând spre masa luminată de lumânări și încărcată cu platouri pline cu bunătăți, lângă care se găsea o sticlă de vin proaspăt desfăcută, adăugă: „Asta e tot ce putem avea, acum, astă seară, și încă multe alte seri de acum încolo, sper. Depinde de tine, Rachel. Putem să ne oprim aici, să rămânem prieteni, sau putem continua. E decizia ta. Ți mărturisesc cu toată sinceritatea că tu și soția mea sunteți singurele femei din viața mea, și te asigur că nu vor mai fi altele.”

Rachel a fost foarte afectată, îl iubea la nebunie pe Ben. Se aștepta ca fie să se căsătorească cu ea, fie să o recunoască drept partenera lui. Știa că el nu ar fi părăsit niciodată Israelul, dar ea visase dintotdeauna să locuiască acolo, iar devotamentul lui față de patria evreiască contribuia la atracția pe care el o exercita asupra ei.

„E decizia ta”, spusese Ben. Rachel luă o hotărâre chiar acolo, la restaurant. Nu putea suporta gândul că îl va pierde și era gata să-l iubească în continuare, ca amantă. „Numai că nu mă pot împăca cu gândul că mă vei abandona”, îi spuse ea. „Dacă vrei să mă părăsești vreodată, va trebui mă anunți dinainte, ca să mă pot obișnui cu durerea.” Anii treceau. Rachel și-a adaptat convingerile feministe la statutul de amantă. Insista să-și plătească singură biletele de avion, deși, de nevoie, lăsa pe Ben să acopere celelalte cheltuieli de călătorie. Dea lungul a cincisprezece ani, el ia făcut numai patru cadouri. Ia ales și un parfum, Opium, pe care îl cumpăra de la magazinele duty free din aeroporturile militare.

După câțiva ani, Rachel a fost diagnosticată cu o boală imunitară, care producea oboseală cronică și dureri. A fost eliberată din funcția sa de activist non-guvernamental pe probleme de mediu și, în curând, și banii de compensație s-au terminat. Nu mai putea plăti ratele la casă, așa că banca ia luat casa. Timp de vreo patru ani, Rachel a rămas fără locuință. „Nu aveam propria mea adresă, dar mă descurcam în mod creator, îmi depozitam lucrurile ici-colo, am găsit un cămin pentru pisică și făceam vizite prelungite la prieteni și la copii.” Uneori, trebuia să apeleze la frații ei pentru bani sau mâncare.

În toți acești ani, Rachel a acceptat ca Ben să-i cumpere biletele de avion, dar nu ia spus niciodată că nu are casă. „Adevărul este că nu știam cum va reacționa, și nici nu voiam să afl.” Decât să riște altă respingere și altă pierdere, a preferat să păstreze tăcerea. „Mi se părea că, dacă l-aș fi pierdut pe Ben, m-ași fi sinucis.”

Ulterior, când a reușit să mai scape de datorii și încerca să-și cumpere o căsuță, Ben ia trimis cinci mii de dolari, de care avea nevoie pentru a completa suma necesară și pe care nu șii putea procura din altă parte. Nu a fost prea ușor, căci soția lui îi supraveghea atent conturile.

Apoi, când Rachel s-a refăcut, Ben s-a îmbolnăvit de cancer și, aproape simultan, a suferit un atac de cord. A supraviețuit și s-a întors la lucru, apoi a avut un nou atac și a trebuit să fie spitalizat. În această perioadă de invaliditate, soția ia scotocit prin acte. Conturile, cărțile de credit și facturile de la telefon i-au spus ceea ce Ben nu îi mărturisise: că el avea o amantă. Chiar înainte ca Ben să fie dus în sala de operații, soția lui, mâniașă, l-a obligat să vorbească despre Rachel.

Când Rachel a călătorit în Israel, Ben și-a făcut foarte puțin timp pentru ea, o oră ici, alta colo, nimic mai mult. Era singurul mod în care putea înșela vigilența soției, căci, îi explicase el, avea multe obligații familiale.

Rachel a fost foarte îndurerată. Brusc, sau poate că așa fusese mereu, dar ea observa abia acum, iubitul ei o pune pe ultimul loc pe lista sa de priorități. În timpul uneia dintre rarele lor întâlniri, ea îi mărturisise că nu era fericită: „Înainte simțeam că ocup același loc ca și familia ta, iar tu îmi rezervai timpul de care aveam nevoie. Acum îmi acorzi tot mai puțin timp și tot mai puțină atenție. Sunt ca femeia de serviciu sau ca un contabil, cineva care îți oferă un serviciu. În cazul meu: sex.” Vraja relației lor se destrămase, transformându-se în cioburi de amintiri.

Sfârșitul relației a fost dureros. Rachel ia mărturisit: „Sunt tristă, dar trebuie să-mi păstrez demnitatea.

Sunt dependentă de televizor. Televizorul a devenit cel mai bun prieten al meu." Încă mai plănuiește să se mute în Israel, deși a văzut că acolo sunt multe femei în vârstă și singure, majoritatea rămase văduve în urma luptelor nesfârșite. Pierzându-l pe Ben, este posibil să fi irosit unica șansă de a avea o pereche.

Rachel stă gânditoare și își evaluează viața cu Ben. Oboseală a săpat cearcăne adânci sub ochii ei albastru deschis, iar părul ei fin, castaniu, a încărunit acum. Are o privire tristă și blândă. Pentru scurt timp, un zâmbet strâmb îi schimbă fizionomia. Deceniul petrecut ca amantă a lui Ben ia lăsat impresii contradictorii. Comentează caustic: „promisiunile bărbatului însurat nu valorează absolut nimic”. Dar are și amintiri, pe care le povestește cu vocea gătită de emoție, despre intensitatea iubirii lor și despre minunata lor potrivire pe plan erotic. Nu va uita niciodată că, prin Ben și alături de el, a învățat că „infinitul poate fi cuprins în scurgerea unei clipe”.

Michaela Kovaleski

Michaela Kovaleski s-a născut în 1972 la Toronto, într-o lume care trecuse prin revoluția sexuală, o lume în care femeile aveau drepturi și obligații, însă Michaela considera împovărătoare egalitatea, tânjind să devină femeie întreținută, la fel ca Pamela Harriman sau Virginia Hill, care au făcut negoț cu strălucirea și sexul lor în schimbul luxului și siguranței Financiare, „îmi căutam de mult un patriarh bogat. Din totdeauna îmi dorisem cât mai mulți bani făcuți cu ușurință. Și mă atrage teribil ideea de negoț sexual, deși nu îmi dau seama de ce.”

Atitudinea Michaelaei față de sex este neortodoxă, chiar și din punctul de vedere al generației sale. Ea crede că iubirea nu trebuie să se confunde cu sexul. La optsprezece ani, fiind una dintre puținele virgine din cercul său de prieteni, Michaela și-a regizat deflorarea cu un „computerist fanatic care nu o atrăgea deloc. Următorul ei partener sexual a fost un psihiatru mult mai în vârstă, care a abordat-o în timp ce stătea la coadă la bancomat. Cu permisiunea părinților, ea a început să se întâlnească cu el. A făcut sex aproape imediat. Privind în urmă, Michaela crede că doctorul „o cam exploata”, dar nu are resentimente, deoarece a apreciat cadourile și micile sume de bani pe care le-a primit de la el. După absolvirea universității și obținerea unei licențe în franceză, Mihaela a frecventat o vreme exoticele cluburi de noapte din Montreal, unde se angajase chelneriță și unde, pentru un comision, îi ispita pe bărbați să comande băutură. „Mă pricepeam și îmi plăcea munca mea. Dar era foarte mult să lucrez ca manechin, cu un contract serios, iar la Toronto era mai ușor de găsit o slujbă.” Întoarsă în orașul său natal, Michaela a predat cursuri la seral și a încercat să se afirme ca manechin profesionist. În această perioadă stresantă, a început să se întâlnească cu Justin, un bărbat mai în vârstă. Justin avusese o afacere pe internet, însă dăduse faliment. El a încurajat-o să lucreze ca profesoară, iar ea a acceptat, fără prea mare tragere de inimă, un post cu normă întreagă la un liceu. Detesta atât de mult profesoratul, încât nici acum nu poate vorbi despre asta fără să izbucnească în lacrimi. După primul semestru al celui de al doilea an, Michaela a demisionat și ar fi putut să lucreze cu normă întreagă ca profesor suplinitor. Pentru prima dată, după mai mult de un an, era fericită, deși câștiga mai puțin și nu avea nici un fel de beneficii. Pentru a-și suplimenta veniturile, recurgea la rubrica din ziar în care apăreau anunșurile bărbaților aflați în căutare de femei. După ce l-a ales pe Sammy, ia trimis o fotografie mai veche din dosarul ei de manechin, așa cum îi ceruse el.

Lui Sammy ia plăcut ce a văzut și a invitat-o pe Michaela în orașul său natal, Darien, din Connecticut. El a așteptat-o cu flori la aeroport. Deși era scund, gras și urât, compensa prin generozitate fizicul său ingrat. A însoțit-o la cumpărături, ceea ce reprezenta pasiunea ei, și ia cumpărat haine scumpe. Costumul ei favorit a fost unul din latex negru și piele, care „mi se lipea de corp ca sudoarea.” Apoi, Michaela îl antrena într-un joc sexual care îi făcea să ajungă repede în pat și la sex real. După ce cheltuia atâția bani cu ea, merita și el puțină distracție, argumentează ea.

La Toronto, Michaela primea vești de la Sammy o dată la douătrei zile. El se plângea de soția sa, Ida, pe care o descria drept o italiancă needucată de la periferie, cu legături în lumea Mafiei. Michaela făcu aluzie la propriile ei probleme financiare, iar Sammy reacționa prompt. „Nu mi-e greu deloc să depun

bani la bancă pe numele tău în fiecare lună", îi spuse el. „Ce zici de cinci mii de dolari?” Michaela se mulțumi cu trei mii. „Nu voiam să îl sperii de la început și mi-era frică să nu îl ruinez. În fond, lui ce îi ieșea la afacerea asta?”

Michaela era acum o amantă în toată regulă, o femeie care dispunea de suficienți bani pentru a se întreține pe ea și pe Justin, despre care nu îi spusese nimic lui Sammy. Încetă să mai lucreze ca suplinitoare la școală. Dar, curînd, gusturile ei scumpe o determinară să ceară mai mulți bani. Justin, care beneficia și el de pe urma afacerii, încuviință tăcut. Faptul că manipula doi bărbați îi făcea o plăcere deosebită Michaeliei.

Următoarea întâlnire a Michaeliei cu Sammy a avut loc în Bahamas, unde el era în vacanță cu soția și fiul lui adolescent. A cazat-o pe Michaela la un hotel-club de cinci stele pe plajă, la câteva sute de metri distanță de hotelul lui, și, când se putea elibera de obligațiile familiale, o vizită și o ducea la cumpărături. Și-a petrecut împreună cu ea trei din șase nopți. „Eu eram evadarea lui de la muncă și din familie, și îmi jucam foarte bine acest rol.” Michaela și-a petrecut cea mai mare parte a celor șase zile la secția de relaxare și înfrumusețare a hotelului. „Sammy a plătit totul. Pot spune că plătea și pentru respirația mea.”

După acest episod, relațiile paralele ale Michaeliei s-au complicat. Justin devenise gelos și deprimat și începuse să bea mult. Iar Sammy părea să se fi îndrăgostit de ea. Într-o zi tristă și rece de februarie, Michaela primi la Toronto un bilet de avion pentru Florida, primul popas dintr-un turneu fulger „de afaceri” pe ruta Palm Springs Las Vegas. Justin a izbucnit în plîns, dar a trebuit să se împace cu ideea că aceste întâlniri le asigurau pâinea de toate zilele.

În Florida, Sammy a dormit în aceeași cameră cu Michaela. Ei nu ia prea mult această intimitate, căci prezența lui constantă o neliniștea. Nu prea mai putea să-l sune pe Justin. În ciuda escapadelor la cumpărături și a cinelor în restaurante elegante, Michaela îl prefera pe Sammy ca amant în contumacie.

Michaela se întoarse la Toronto îmbrăcată cu noile sale haine și se hotărî să-și rezolve problemele, anunțând logodna dintre ea și Justin. Desigur, nu ia spus nimic lui Sammy. În martie, de ziua ei de naștere, Sammy n-a sosit la Toronto, așa cum plănuiise. Mirată, Michaela ia telefonat acasă, ca de obicei. Soția lui, Ida, ia spus că Sammy era sub duș. Michaela ia mulțumit fără a lăsa nici un mesaj pentru el. Timp de șase zile după aceea, ea a încercat să dea de Sammy, dar el nu ia răspuns niciodată și nici n-a sunat-o. De asemenea, a sistat plățile lunare către ea.

Însă Ida începu să lase mesaje de intimidare pe robotul telefonic al Michaeliei, ceea ce îi reamintea de legăturile acesteia cu Mafia. Michaela se sperie atât de tare, încât îl contactă pe Ron, un partener de-al lui Sammy, pentru a afla dacă acesta este în pericol. Ron îi spuse că Ida aflase de relația ei cu Sammy și îl făcuse pe acesta să recunoască. Atunci, cei doi au avut una dintre faimoasele lor certuri „murdare”, dar în cele din urmă au decis să își reia relațiile maritale. În mod cu totul întâmplător, adăugă Ron, Sammy tocmai suferise niște pierderi în afaceri și avea mari probleme financiare.

Michaela a încetat să mai fie amanta lui Sammy. Și-a reluat postul de suplinitoare și încă mai încerca să se afirme și ca manechin profesionist. Pentru că nu asociază iubirea cu sexul, i se pare că monogamia este apăsătoare. Deși îl iubește pe Justin, acesta nu-i stărnește nici un interes din punct de vedere sexual.

„Oamenii își exprimă iubirea oferindu-ți bani. Eu vreau cât mai mulți”, pune Michaela. În plus, îi place să facă dragoste pe bani și urmărește cu atenție anunțurile personale din ziar. Ar fi încântată dacă ar deveni amanta nu-i alt bărbat ca Sammy.

Michaela se prezintă drept un copil rebel al revoluției sexuale, o femeie care și-ar sacrifica de bunăvoie câteva din drepturile sale egale cu ale bărbaților, precum și autonomia personală și sexuală în schimbul unor mari și regulate sume de bani: „Asta este etica mea profesională, cred că un bărbat trebuie să primească tot atât cât oferă”. Alegerea stilului de viață pentru amantele moderne se face după standarde actuale, la modelarea cărora contribuie atât tradiția, cât și femeia. Aceste standarde sunt influențate de factori diverși, printre care se află împlinirea emoțională și sexuală, egalitarismul, considerentele financiare și

opiniile cu privire la căsătorie. Majoritatea amantelor din vremea noastră sunt pragmatice și nu ar stabili o relație cu un bărbat însurat dacă nu s-ar îndrăgosti de acesta. Multe ar prefera statutul de soție, mai degrabă decât cel de amantă.

Pe de altă parte, unele femei moderne, chiar dacă fantazează pe marginea statutului amantei de-a lungul istoriei, nu ezită să primească bani. Ele consideră sprijinul financiar drept parte integrantă a relației cu o amantă, ba chiar una dintre cele mai atractive aspecte ale acestui tip de relație. Adesea, latura financiară este esențială în decizia lor de a deveni amante. În versiunea lor cu privire la statutul amantei, egalitarismul feminist stă pe locul doi, căci pe primul se află dorințele bărbatului.

Concluzie

Ce au în comun amantele.

Am făcut această incursiune în istoria de milenii a amantelor pentru găsi răspuns la o mulțime de întrebări: Ce era amanta în diverse culturi și în diferite epoci ale istoriei? În ce fel reflecta relația dintre amanți statutul și rolul femeii în societatea respectivă? Cum a afectat amanta situația căsătoriei, de care ea se leagă indisolubil? Cum și-au văzut propriile experiențe amantele, fie antica intelectuală greacă Aspasia, fie prietena mea nemțoaică de demult, Kati, fie Ghislaine, cunoștința mea din Haiti, sau Virginia Hill, femeia Mafiei sau Camilla Parker-Bowles, prietena Prințului Charles?

Încă de la începutul documentării, am descoperit că un număr copleșitor de femei pe care le cunoșteam erau sau fuseseră amante. Iris Nowell, colegă cu mine la clubul cărții, chiar a scris un volum, *Hot Breakfast for arrows* (Mic dejun condimentat pentru vrăbii), în care își povestește viața ca amantă a renumitului artist Harold Towne. Și alte femei au dezvăluit faptul că au fost amante, deși aproape întotdeauna în mod confidențial. Toate spuneau: „Poți să scrii despre mine, dar trebuie să îmi schimbi numele”. Mi-am dat seama de faptul că amantele există pretutindeni, chiar și azi, într-o societate liberală, favorabilă divorțului, însă, spre deosebire de Iris, o mare parte preferă să-și ascundă relațiile prezente sau trecute.

La început a fost greu să identific ce le leagă pe aceste amante indiferent de avatarurile lor istorice, dar în scurt timp s-au ivit paralelele și asemănările. Fie că este vorba despre o femeie din antichitate sau de una contemporană nouă, povestea ei este unică, însă există un numitor comun tuturor acestor experiențe.

Povestea începe cu concubinajul. Din multe puncte de vedere, concubinajul a precedat practica întreținerii de amante, dezvoltându-se ca o relație paralelă cu mariajul și ca un rezultat al toleranței aproape universale, față de infidelitatea masculină. Concubinele bărbaților le permiteau acestora să se complacă în relații sexuale care, deși extraconjugale, erau tolerate din punct de vedere legal și considerate acceptabile din punct de vedere social. Bărbații puteau face paradă cu „celelalte” femei, concubinele, care erau considerate simboluri ale prestigiului și averii. De asemenea, le puteau folosi și pe ele la treburile casnice: concubinele lucrau adesea alături de soția amantului/stăpânului lor, supunându-se voinței acesteia.

Ca și Hagar, egipteanca, concubinele erau adesea sclave aflate fie în proprietatea amantului, fie a soției acestuia. Aveau drepturi limitate și puțină siguranță. Pe măsura evoluției societății, ele au dobândit dreptul de a purta copiii stăpânului lor, oferindu-le moștenitori pe care îi puteau legitima. Termenul japonez de „pânțec de împrumut” este o expresie elegantă a acestei importante funcții.

În plus, concubinajul le permitea bărbaților neînsurați să se bucure de relații intime cu femei de rang inferior, pe care societatea le considera nepotrivite să devină soțiile lor. La fel ca Aspasia lui Pericle și Dolorosa Sfântului Augustin, o astfel de femeie era soție, dar nu și cu numele, împărțâșind cu iubitul ei aceeași viață, trăind sub același acoperiș cu el și născându-i copii. Alte concubine serveau doar ca simple supape sexuale pentru bărbați, care nu manifestau față de ele nici afecțiune, nici stimă.

Concubinajul s-a dezintegrat ca instituție viabilă o dată cu modernizarea societății și abandonarea stilului de viață care azi este catalogat drept stânjenitor de demodat. Femeile proaspăt eliberate resping atât rolul de concubină, cât și pe cel de soție în astfel de relații de concubinaj. Dar infidelitatea maritală continuă să existe., așa că amantele sunt o rezolvare convenabilă a acestei probleme. Așa se întâmpla pe vremea când Roma imperială era la apogeul puterii sale, iar elita privilegiaților romani începea să disprețuiască vechile valori, care obligau femeia la standarde stricte de castitate și obediență. Patricienele sfidătoare își imitau soții și își luau și ele amanți, devenind amantele unor celibatari desfrânați sau ale soților infideli ai altor femei. Iar când China s-a reconstruit ca o societate egalitară comunistă, scoțând concubinajul, altădată o instituție înfloritoare, în afara legii, bogătașii, cărora li se interzicea să aibă concubine, își luau amante. Spre deosebire de concubine, amantele locuiau rareori cu amanții. Coabitarea este un element important, care distinge concubina de amantă; nu numai că amantele rareori coabitează cu

amanții lor, dar adesea coabitarea a iscat probleme care nu apăreau într-o simplă aventură extraconjugală. Societatea a repudiat-o pe Marian Evans pentru că a coabitat cu George Lewes, un amant însurat, iar Biserica a pedepsit-o pe contesa Teresa

Guiccioli pentru scurtul ei sejur sub acoperișul lui Byron. Chiar și amantele de curte locuiau la o apropiere convenabilă, dar niciodată împreună cu amanții lor regali sau nobili, care erau aproape întotdeauna căsătoriți și nevoiți să păstreze aparențele cu privire la relațiile lor maritale.

Coabitarea fiind aproape interzisă în cazul amantei, aceasta înseamnă că amanta stabilește o relație mai puțin oficializată. Amantele au multe trăsături și experiențe definitorii. Sexul fiind un numitor comun, evident, joacă un rol esențial în viața amantei și, spre deosebire de soții, care nu sunt nevoite să exceleze în plan sexual, amantele înțeleg importanța de a-și păstra bărbatul prin atașament sexual. Cele cărora le lipsește virtuozitatea sexuală sunt adesea torturate de ideea că își vor pierde amanții, însă sexul rodnic are același rezultat indezirabil, căci amantele gravide sunt adesea „concediate” și lăsate să se descurce singure cu bastardul nedorit. Reformele juridice recente, care au impus standarde egale, centrate pe bunăstarea copilului, precum și testul ADN ca instrument testamentar au atenuat consecințele tragice ale sarcinii amantei.

Iubirea vine pe locul doi, imediat după sex. În dicționarul amantei, bărbații au ales mereu femeii tinere și atractive pentru acest tip de relații sexuale, adesea îndrăgostindu-se de ele. Dea lungul timpului, însă, iubirea romantică a valorat mult prea puțin; o disprețuiau sau se fereau de ea, ca de o emoție de extracție inferioară, nedemnă de a fi luată în considerare și chiar distructivă pentru o relație solidă. Abia în ultimele două secole a început să fie considerată ca un motiv dezirabil pentru căsătorie. Așadar, chiar și bărbații prinși în mrejele iubirii se puteau ușor plictisi de o amantă care părea pretențioasă și geloasă sau care era dezavantajată de comparația cu o nouă rivală.

Spre deosebire de amanții care le alegeau, majoritatea amantelor nu au iubit niciodată partenerii, iar ei nici nu se așteptau la asemenea sentimente. Chiar și în ziua de azi, când cultura încurajează iubirea romantică, femeile Mafiei și damele de consumație ale băieților de bani gata adesea își disprețuiesc amanții; pentru femeile respective, altele sunt recompensele. Pe de altă parte, unele se atașează atât de puternic din punct vedere afectiv și erotic de amanții lor, încât iubirea le domină viața; din punct de vedere istoric, acestea au fost excepții. Ca și sexul și iubirea, frumusețea tinerească a fost în mod tradițional asociată cu amantele, deși se acceptă și un anumit grad de maturitate la o amantă căsătorită. Mai ales când este dublată de experiență sexuală, frumusețea unei amante poate subjuga atât de puternic un bărbat, încât acesta ajunge să cedeze de bunăvoie privilegiile sale frumoasei: este cazul sultanului turc Suleiman, care a dăruit puterea Roxelanei, și al regelui bavarez Ludwig, care a renunțat la domnie de dragul Lolei Montez. Mult mai des, însă, frumusețea este un fapt de la sine înțeles, iar amantele își dau seama cât de important este să-și mențină această calitate; în acest context, vârstă este un dușman implacabil al amantei, erodând frumusețea, care adesea reprezintă cea mai de preț avere a ei. În epoci mai vechi, acest lucru devenea și mai evident. Amantele au fost tot timpul conșiente de necesitatea de a-și păstra, mai presus de orice, frumusețea. ci și ritualul sacrosanct al aranjării, al cosmetizării și al împodobirii cu bijuterii și haine.

Spre deosebire de concubină, amanta are un statut ilicit chiar și în cele mai hedoniste societăți. Ea generează sentimente de vinovăție, justificări, sacrificii și secretomanie. Dublul standard moral există pretutindeni: el condamnă păcatul femeii mai mult decât pe acela al partenerului, accentuând lipsa ei de siguranță. Toate regulile sociale actuale discriminează femeia: aceste reguli au fost dintotdeauna destul de amănunțite, iar trecerea timpului nu le-a schimbat prea mult. De regulă, amanta este invitată numai la evenimente intime la care participă persoane discrete. Ele nu ajung decât în anumite cluburi, merg în excursii scurte și fac vizite prietenilor înțelegători. Uneori, singură casă sigură care poate adăposti întâlnirea este căminul amantei.

Nesiguranța, disprețul de sine și anxietatea ce domină viața amantelor le-a făcut pe multe dintre ele

să dezvolte o manie: fie a cumpărăturilor, fie a jocurilor de noroc, pe cât posibil satisfăcută pe spezele amanților. De la Emilie de Chatelet, până la Eva Braun, Marilyn Monroe, Virginia Hill sau Vicki Morgan, toate au avut tentative de sinucidere, iar lui Jeanne Hebuterne, amanta pictorului impulsiv, capricios și sărac Modigliani, încercarea i-a reușit. Nu e de mirare că, doar cu câteva excepții notabile (Heloise și Simone de Beauvoir), toate amantele și-au dorit să se mărite cu amanții lor, pentru a se bucura de siguranța și respectul pe care societatea le acordă soților.

Moartea evidențiază statutul inferior al amantei. Când partenerul moare, majoritatea amantelor își pierd bruma de statut câpătat prin relația respectivă. De obicei nu sunt admise la înmormântare și, adesea, sunt excluse din testament. Amanta de o viață a lui Carol al II-lea, Nell Gwynne, a avut aceeași soartă, iar Carol și-a exprimat regretul pentru această situație abia pe patul de moarte, când a șoptit neputincios: „Nu o lăsați pe biata Nell să moară de foame”.

Azi, există încă amante pretutindeni. Ca întotdeauna, acest statut este asociat cu infidelitatea bărbatului, completând și întărind căsătoria. Dar, pe măsură ce căsătoria își schimbă și ea standardele, la fel se întâmplă și cu instituția amantei. Feminismul și ideea egalității între sexe, revoluția sexuală și pilula contraceptivă, precum și schimbarea moravurilor și a standardelor, mai ales ridicarea iubirii romantice la rangul de ideal, au influențat decisiv practicile maritale și au modificat mentalitatea bărbaților și a femeilor care se căsătoresc. Toate acestea se repercutează și asupra amantelor.

Căsătoria s-a schimbat o dată cu modificarea statutului femeii în societate, prin recunoașterea nevoi acesteia de împlinire personală și profesională, a nevoi sale de a experimenta orgasmul și de a trăi pe picior de egalitate cu bărbatul. Dezvoltarea tehnicii a permis răspândirea mijloacelor de contracepție și a planificării familiale, oferind perspectiva unei sănătăți mai robuste și a unei vieți mai lungi.

Azi, consorții cred și ei că iubirea romantică ar trebui să stea la baza relației lor și sunt îndurerați când familiaritatea și viața casnică erodează aceste sentimente. Atunci ei își cercetează inima pentru a descoperi dacă își iubesc viitorul partener de viață sau dacă trebuie să rămână căsătoriți. Iubirea în afara căsătoriei poate părea o trădare nu numai a mariajului, dar și a însăși sacralității iubirii; adesea, unii divorțează pentru a se căsători cu persoana iubită.

Toate aceste schimbări au dus la o rată vizibil mărită a divorțurilor, dar și a recăsătoririlor, căci oamenii caută în căsătorie ceea ce nu au găsit până atunci. Procedura divorțului a fost mult simplificată, iar despărțirea nu mai este de mult stigmatizată. Legile care guvernează căsătoria sunt mereu revizuite, mai ales în ceea ce privește diviziunea proprietății și custodia copiilor (legile „parentale”, potrivit noului jargon).

În afara tribunalului, bărbații și femeile dezbate problema mariajului stabilind în ce măsură este doar un aranjament financiar burghez prin care bărbatul oferă, în mod legal, protecție în schimbul sexului (spre deosebire de cazul amantei, unde același tip de aranjament este în afara legii. Ei contestă conceptul tradițional de căsătorie pentru conotațiile sale sexuale și sexiste și resping cuvântul „nevastă” pe care îl asociază cu noțiunea de proprietate personală. Femeile au început să refuze să își schimbe numele de fată cu cel al soțului; în provincia Quebec, asemenea schimbări de nume nici măcar nu sunt recunoscute din punct de vedere legal. Mulți bărbați și femei preferă să își vadă relația ca pe una de devotament între doi adulți liberi, în care sexul joacă un rol important, dar nu primordial.

În același timp, căsătoria tradițională coexistă cu versiunile mai noi de relații care stau la baza societății. Confuzia și ambiguitatea legată de natura acestei instituții au depășit nivelul personal și de dezbatere publică, ajungând la nivel legislativ. În prezent se încearcă o redefinire a căsătoriei. Angajatorii au reacționat deja cu privire la îngrijorarea salariaților, și anumite beneficii care înainte erau rezervate doar consorțiilor căsătoriți sunt acum extinse și în cazul partenerilor necăsătoriți sau căsătoriți cu parteneri de același sex sau de sex diferit.

Toate acestea contează, fiindcă femeile au din ce în ce mai multe drepturi decât pe vremuri, ceea ce se traduce prin noi pretenții financiare și de alt gen pe care le pot ridica în mod legitim față de amanții lor.

În același timp, multe, poate chiar cele mai multe mariaje, sunt în mod vizibil tradiționaliste ca structură, iar bărbații și femeile se implică în astfel de relații în mod voluntar. Schimbarea esențială este la nivelul așteptărilor pe care fiecare consort îl are de la celălalt. Acum, femeile nu numai că au dreptul la muncă, dar adesea chiar li se cere să muncească, iar cei doi soți se presupune că trebuie să se iubească.

Aceste schimbări de anvergură în instituția căsătoriei afectează și statutul social al amantei, care este de fapt o instituție paralelă. De exemplu, însăși definiția amantei devine neclară, iar circumstanțele, care pe vremuri defineau cu claritate amantă, acum ar putea la fel de bine să descrie o prietenă, parteneră sau chiar soție. Intenția a devenit un nou standard al acestor aranjamente: Ce înțelege fiecare dintre cei doi prin această relație? Ce a fost spus între ei și ar putea să constituie o obligație contractuală? Și, aspectul cel mai important, a trecut de mult vremea în care bărbatul putea refuza recunoașterea și întreținerea oricărui copil conceput cu o amantă, iar conceptul juridic de ilegitimitate a copilului e pe cale de dispariție.

În consecință, amantele nu dispar, dar relația lor cu bărbații reflectă schimbările produse în instituția căsătoriei, în conceptul de obligație contractuală și în tendința societății de a trăi liberal. O amantă care poate demonstra că a fost o prezență semnificativă într-o relație sexuală ar putea avea șanse la tribunal, deși nu este deloc sigur că va obține câștig de cauză.

Dar la tribunal se ajunge când a fost încălcată promisiunea (sau au fost înșelate așteptările) cu privire la legătura indisolubilă dintre iubire și sex în relația respectivă. O mulțime de femei moderne devin amante din motive total diferite de cele ale înaintașelor lor, mai ales în urma unei opțiuni personale. Femeile aleg uneori să fie mai degrabă amante decât soții, fie pe termen scurt, fie pe termen lung, atunci când sunt dominate de pasiunea pentru propria carieră sau vocație sau atunci când au ambiția independenței financiare și a autonomiei personale.

Însă este întristător faptul că experiențele multor amante moderne seamănă cu cele ale amantelor din vremuri străvechi. Amanta continuă să fie asociată cu căsătoria, reprezentând o supapă autorizată pentru sexualitatea bărbatului. Dar, chiar și cele mai liberale femei care se îndrăgostesc și se însoțesc cu bărbați însurați se simt adesea incitate de interdicțiile impuse relației lor, de riscuri, de complicitatea la adulter, de sfidarea complezențelor sociale. Iubirea lor, legitimată prin însuși faptul că este un sentiment intens și adevărat, se remarcă tocmai prin ilegitimitatea ei. Și, în zilele noastre, miza este rareori la fel de mare ca în trecut. Azi, atât femeia, cât și bărbatul se pot lăsa în voia unei atracții pasionale ca scop în sine, ca aventură erotică și eliberare a simțurilor, un interludiu plăcut cu un iubit care nu este, strict vorbind, disponibil, și pe care îl împart de obicei cu altcineva. Cu toate acestea, prea multe amante încă se mai modelează după vechiul tipar de sacrificiu și tristețe, comparându-se cu modelul marital și considerându-se inferioare.

Bibliografie selectivă

Capitolul 1

Cea mai importantă sursă pentru această secțiune este Cartea Genezei, capitolele 16-21: 21 și 25: 1-18. Am folosit *The New Oxford Annotated Bible* (New York: Oxford University Press, 1989), completată de următoarele articole care clarifică, iluminează și fac ipoteze despre secțiunea relevantă din Cartea Genezei: John Otwell și Sarah Laughed: *The Status of Femeile din Vechiul Testament* (Philadelphia: Westminster Press, 1977); Savina J. Teubal, *Hagar egipteanul: tradiția pierdută a matriarhilor* (San Francisco / New York / Grand Rapids: Harper & Row, 1990); Phyllis Tribble, *Texte de teroare* (Philadelphia, SUA: Fortress Press, 1984); John W. Waters, „Cine a fost Hagar?” în *Stony the Road We Trod: African American Biblical Interpretation. Cartea Genezei, 16: 1-16, 21: 8-21*, povestește povestea dramatică a lui Agar în foarte puține versete care rămân extrem de controversate, pe măsură ce cărturarii continuă să dezbată adevăratul lor sens. Aceasta include recitirea textelor biblice și a documentelor juridice și a codurilor apoi operative, precum și analiza riguroasă, compararea și deconstruirea textelor. Am citit, am reflectat și - cu oarecare frică - am ajuns la propria mea înțelegere a acestei figuri umbroase care a aruncat o umbră atât de lungă de-a lungul secolelor. (Articolul lui Phyllis Ocean Berman „Hidrash creativ: de ce a plecat Hagar”, *Tikkun* 12, [martie-aprilie 1997], 21-25, notează că ea și colegii ei din școala ebraică au auzit „povestea competiției dintre Sarah și Hagar nu doar o dată, dar de două ori pe an în ciclul de lectură al Torei. ”Nu e de mirare că Hagar continuă să fascineze și să atragă o atenție atât de concentrată și uneori amară.

Principalele surse pentru următoarea secțiune sunt <http://langmuir.physics.uoguelph.ca/~aelius/hetai-rai.html>; Shannon Bell, *Reading, Writing & Rewriting the Prostitute Body* (Bloomington și Indianapolis: Indiana University Press, 1994); Eva Cantarella, tr. de Maureen B. Fant, *Pandora's Daughters: The Role and Status of Women in Greek and Roman Antiquity* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1987); James N. Davidson, *Courtesans and Fishcakes: The Consuming Passions of Classical Athens* (Londra: HarperCollins, 1997); Nancy Demand, *Birth, Death and Motherhood in Classical Greece* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1994); Robert Flaceliere, *Iubirea în Grecia antică* (Londra: Frederick Muller Ltd., 1960); Roger Just, *Women in Athenian Law and Life* (Londra, New York: Routledge, 1989); Eva C. Keuls, *Reign of the Phallus: Sexual Politics in Ancient Greece* (New York: Harper & Row, 1985); Jill Kleinman, „Reprezentarea prostituatelor împotriva femeilor respectabile pe vasele grecești antice”. Disponibil online la <http://www.perseus.tufts.edu/classes/JKp.html> (1998, 6 aug.); Hans Licht, *Viața sexuală în Grecia antică* (Londra: George Routledge & Sons, Ltd., 1932); Sarah B. Pomeroy, *Zeite, curve, soții și sclave: femei în antichitatea clasică* (New York: Schocken Books, 1975).

Bell, 32-38, analizează semnificația numeroaselor referințe ale lui Menexenus la Aspasia ca profesor responsabil pentru numeroase discursuri politice atribuite elevilor ei, inclusiv Pericles.

Madeleine Mary Henry; *Prizonieră de istorie: Aspasia de Milet și tradiția ei bibliografică* (New York: Oxford University Press, 1995), 44, citând pe Cicero și Quintilian, care au păstrat amândouă acest fragment.

Principalele surse pentru următoarea secțiune sunt Richard A. Bauman, *Women and Politics in Ancient Rome* (New York: Routledge, 1992); Eva Cantarella, tr. de Maureen B. Fant, *Pandora's Daughters: The Role and Status of Women in Greek and Roman Antiquity* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1987); Jane F. Gardner, *Femeile în dreptul și societatea romană* (Bloomington: Indiana University Press, 1986); Ellen Greene, *Erotica dominației: dorința masculină și stăpâna în poezia latină a iubirii* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1998); Mary R. Lefkowitz și Maureen B. Fant, *Women's Life in Greece and Rome: A Source Book in Translation* (ediția a II-a) (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1992); Sara Mack, *Ovidiu* (New Haven: Yale University Press, 1988); Ovidiu, tr. și ed. de

Peter Green, *The Erotic Poems* (New York: Penguin Books, 1982); Sarah B. Pomeroy, *Zeite, curve, soții și sclave: femei în antichitatea clasică* (New York: Schocken Books, 1976); Ronald Syme, *History in Ovid* (Oxford: Clarendon Press, 1978); John C. Thibault, *Misterul exilului lui Ovidiu* (Berkeley: University of California Press, 1964); L. P. Wilkinson, *Ovid Recalled* (Cambridge: Cambridge University Press, 1955).

Ovidiu, tr. și ed. de Peter Green, „The Amores: Book 1”, în *The Erotic Poems*, 89.

Ovidiu, „The Amores”, III, 7, în Diane J. Rayor și William W. Batshaw (eds.), *Latin Lyric and Elegiac Poetry: An Anthology of New Translations* (New York: Garland Publishing, 1995).

Principalele surse pentru această secțiune sunt Antti Arjava, *Women and Law in Late Antiquity* (Oxford: Clarendon Press, 1996); Sf. Augustin, *Confesiuni* (Londra: Penguin Books, 1961); Gerald Bonner, *Sf. Augustin de Hipopotam: Viață și Controverse* (Londra: SCM Press Ltd., 1963); William Mallard, *Limbă și dragoste: Introducerea gândului religios al lui Augustin prin povestea mărturisirilor* (University Park: Pennsylvania: Pennsylvania University State Press, 1994); Margaret R. Miles, *Desire and Delight: A New Reading of Augustine's Confessions* (New York: Crossroad Publishing Co., 1992); Kim Power, *Voiled Desire: Augustine on Women* (New York: Continuum Publishing Co., 1996).

La fel ca Pericles și Ovidiu pentru Aspasia și Corinna, Augustin este sursa noastră principală pentru Dolorosa. De aici și importanța mărturisirilor sale.

Capitolul 2

Principalele surse pentru secțiune sunt Jung Chang, *Wild Swans: Three Daughters of China* (New York: Simon & Schuster, 1991); Kang-i Sun Chang, *Poetul târziu Ming: Ch'en Tzu-lung*, (New Haven: Yale University Press, 1991); Gail Hershatter, „Courtesans and Streetwalkers: the Changing Discourses on Shanghai Prostitution, 1890-1949”, *Journal of the History of Sexuality*, (octombrie 1992), 3, nr. 2, 245-269; *Poveștile din interiorul orașului interzis*, tr. de Zhao Shuhan (Beijing: New World Press, 1986); Maria Jaschok și Suzanne Miers (eds.), *Femeile în sistemul patriarhal chinez: supunere, servitute, evadare și coluziune* (Londra: Zed Books Ltd., 1994); Maria Jaschok, *Concubine and Bondservants* (N.J.: Zed Books, 1989); Keith McMahon, *Misers, Shrews și poligamiști: sexualitate și relații bărbați-femei în ficțiunea chineză din secolul al XVIII-lea* (Durham: Duke University Press, 1995); Marinus Johan Meijer, *Murder and Adultery in Late Imperial China* (Olanda: E.J. Brill, 1991); James A. Millward, „Un musulman uigur în curtea lui Qianlong: semnificațiile concubinei parfumate”, *Journal of Asian Studies*, 53, nr. 2 (mai 1994), 427-458; Albert Richard O'Hara, *The Position of Women in Early China* (Taipei: Mei Ya Publications, 1971); Sterling Seagrave, *Dragon Lady: The Life and Legend of the Last Empress of China* (New York: Knopf, 1992); Marina Warner, *The Dragon Empress: Life and Times of Tz'u-hsi: 1835-1908, Empress Dowager of China* (Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1972).

Principalele surse pentru următoarele secțiuni despre concubine și gheise japoneze sunt Liza Carihfield Dalby, „Courtesans and Geisha: The Real Women of the Pleasure Quarter”, în Elizabeth de Sabato Swinton (ed.) *Women of the Pleasure Quarter: Japanese Paintings and Prints of the Floating World* (New York: Hudson Hills Press, 1995); Liza Carihfield Dalby, *Geisha* (Berkeley: University of California Press, 1998); Liza Dalby, „Furtuna într-o casă de ceai”, *Far Eastern Economic Review*, 27 iulie 1989, 36-37; Sheldon Garon, *Molding Japanese Minds: The State in Everyday Life* (Princeton: Princeton University Press, 1992); Joy Henry, *Understanding Japanese Society* (New York: Routledge, 1987); Laura Jackson, „Bar Hostess”, în Joyce Lebra, Loy Paulson și Elizabeth Powers (eds.), *Women in Changing Japan* (Boulder: Westview Press, 1976); Sumiko Iwano, *The Japanese Woman: Traditional Image and Changing Reality* (Cambridge: Harvard University Press, 1993); Yamakawa Kikue, *Women of the Mito Domain: Recollections of Samurai Family Life* (Tokyo: University of Tokyo Press, 1992); Takie Sugiyama Lebra, *Above the Clouds: Status Culture of the Modern Japanese Nobility* (Berkeley: University of California Press, 1993); Lisa Louis, *Butterflies of the Night: Mama-Sans, Geisha, Strippers, and the Japanese Men They Serve* (New York: Tengu Books, 1992); Lady Nijo, tr. de Wilfrid Whitehouse și Eizo Yanagisawa, *Lady*

Nijo's Own Story (Rutland: Charles E. Tuttle Company, 1974); Bill Powell, „Sfârșitul aventurii?” Newsweek, 10 iulie 1989, 22-23; Albrecht Rothacher, Elita puterii japoneze (New York: St. Martin's Press, 1993); Sharon L. Sievers, Flori în sare: începuturile conștiinței feministe în Japonia modernă (Palo Alto: Stanford University Press, 1983); și Elizabeth de Sabato Swinton (ed.), Women of the Pleasure Quarter: Japanese Paintings and Prints of the Floating World (New York: Hudson Hills Press, 1995). Memoriile unei gheșe de Arthur Golden (Toronto: Vintage Canada, 1999) este o relatare fictivă a vieții unei gheșe, cu atât mai interesantă cu cât Mineko Iwaskai, o gheșă de vârf în deceniile anilor 1960 și 1970, a lansat un proces împotriva autorului. Golden și-a recunoscut cu recunoștință datoria față de Mineko, pe care a intervievat-o pe larg. Mineko acuză că cartea se bazează de fapt pe o versiune distorsionată a propriei povești a vieții, o acuzație pe care Golden o neagă.

Principalele surse pentru următoarea secțiune sunt Andre Clot, Suleiman Magnificul: Omul, viața sa, epoca sa (Londra: Al Saqi Books, 1989); Carla Coco, Secretele haremului (New York: Vendome Press, 1997); Zeynep M. Durukan, Haremul Palatului Topkapi (Istanbul: Hilal Matbaacilik Koll, 1973); Jason Goodwin, Lords of the Horizons: A History of the Ottoman Empire (Londra: Chatto & Windus, 1998); Roger Bigelow Merriman, Suleiman Magnificul (New York: Cooper Square Publishers, 1966); Barnette Miller, Beyond the Sublime Portal: The Grand Seraglio of Stambul (New York: AMS Press, 1931); N. M. Penzer, Haremul: o relatare a instituției așa cum a existat în Palatul Sultanilor turci cu o istorie a marelui seraglio de la fundația sa până la vremurile moderne (Londra: Spring Books, 1936); Yasar Yucel și M. Mehdi Ilhan, Sultain Suleyman: The Grand Turk (Ankara: Turk Tarih Kurumu Basimevi, 1991).

Principalele surse pentru această secțiune sunt Princess Der Ling, Two Years in the Forbidden City (New York: Dodd, Mead and Company, 1929); Charlotte Haldane, Ultima Mare Împărăteasă a Chinei (Londra: Constable, 1965); Sterling Seagrave cu Peggy Seagrave, Dragon Lady: The Life and Legend of the Last Empress of China (New York: Alfred A. Knopf, 1992); și Marina Warner, The Dragon Empress: Life & Times of Tz'u-hsi 1835-1908 Empress Dowager of China (Londra: Hamish Hamilton, 1984 [prima ediție, 1972]). Biografia lui Seagrave corectează multe erori de fapt pe care s-au bazat biografiile anterioare.

Capitolul 3

Regele Iacob I, Lucrări, Capitolul 20. Citat în <http://www.Norton.com/college/history/Ralph/work-book/ralprs20.htm>

Principalele surse pentru Nell Gwynne sunt Clifford Bax, Pretty, Witty Nell: An Account of Nell Gwyn and her Environment (New York: Benjamin Blom, Inc., 1969); Nigel Cawthorne, The Sex Lives of the Kings and Queens of England (Londra: Prion, 1994); Arthur I. Dasent, Viața privată a lui Carol al doilea (Londra: Cassell & Company, Ltd., 1927); Christopher Falkus, The Life and Times of Charles II (Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1972); Antonia Fraser, regele Carol al II-lea (Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1979); Alan Hardy, The King's Mistresses (Londra: Evans Brothers, 1980); Jane Hoare, „Moartea lui Nell Gwynne”, History Today, 1977, 27 nr. 6, 396-399; Ronald Hutton, Charles al doilea: regele Angliei, Scoției și Irlandei (Oxford: Clarendon Press, 1989); H. M. Imbert-Terry, A Misjudged Monarch (Londra: William Heinemann, 1917); Roy MacGregor-Hastie, Nell Gwyn (Londra: Robert Hale, 1987); Tony Palmer, Charles II: Portrait of an Age (Londra: Cassell Ltd., 1979).

Principalele surse pentru secțiunea despre Madame de Pompadour sunt Jeremy Black, „Fit for a King”, History Today, 37 (aprilie 1987), 3; Susan Conner, „Politica sexuală și cetățenie: femeile din Franța secolului al XVIII-lea”, Societatea occidentală pentru istoria franceză, 10 (1982), 264-273; Lucienne Ercole, tr. de Gleb Struve și Hamish Miles, Gay Court Life: France in the Eighteenth Century (Londra: Hutchinson & Co., 1932); Mme du Hausset, Memoriile Marguerite de Valois Regina Franței, Soția lui Henri IV de Madame de Pompadour de la Curtea lui Ludovic al XV-lea și a Catherinei de Medici Regina Franței, Soția lui Henri II (New York: PF Collier & Son, 1914); Thomas E. Kaiser, „Madame de

Pompadour și teatrele puterii”, French Historical Studies, 19, nr. 4 (1996), 1025-1044; Jacques Levron, tr. de Claire Eliane Engel, Pompadour (Londra: George Allen și Unwin Ltd., 1963); J. J. Mangan, The King’s Favor (New York: St. Martin’s Press, 1991).

Principalele surse pentru discutarea originilor poziției maitresse en titre sau amanta oficială sunt Olivier Bernier, Louis XIV: A Royal Life (New York: Doubleday, 1987); Vincent Cronin, Louis XIV (Londra: Collins, 1964); Robert B. Douglas, The Life and Times of Madame Du Barry (Londra: Leonard Smithers, 1881); James L. Ford, Povestea lui Du Barry (New York: Frederick A. Stokes Co., 1902); Ragnhild Hatton, Louis XIV and his World (Londra: Thams și Hudson, 1972); W. H. Lewis, The Splendid Century: Some Aspects of French Life in the Reign of Louis XIV (Londra: Eyre și Spottiswoode, 1953); Ludovic al XIV-lea, tr. de Paul Sonnino, Memoires for the Instruction of the Dauphin (New York și Londra: The Free Press și Collier-Macmillan Ltd., 1970).

Principalele surse pentru această secțiune sunt Olivier Bernier, Louis Iubitul: Viața lui Louis XV (Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1984); G. P. Gooch, Louis XV: The Monarchy in Decline (Londra: Longman’s, Green and Co., 1956); Joan Haslip, Madame Du Barry: The Wages of Beauty (Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1991); Philip M. Laskin, The Trial and Execution of Madame Du Barry (Londra: Constable & Co. Ltd., 1969); J. J. Mangan, The King’s Favor (New York: St. Martin’s Press, 1991).

Sursele următoarei secțiunii sunt Lola Montez, Lectures of Lola Montez (New York: Rudd & Carleton, 1858) și Bruce Seymour, Lola Montez: A Life (New Haven și Londra, Yale University Press, 1996).

Principalele surse pentru Katharina Schratt sunt Jean de Bourgoign (ed.), The Incredible Friendship: The Letters of Emperor Franz Josef to Frau Katharina Schratt (New York: State University of New York, 1966); Francis Gribble, The Life and Times of Francis Joseph (Londra: Eveleigh Nash, 1914); Joan Haslip, Împăratul și actrița: povestea de dragoste a împăratului Iosif și Katharina Schratt (Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1982); Joan Haslip, The Lonely Empress: A Biography of Elizabeth of Austria (New York: The World Publishing Co., 1965); George K. Marek, The Eagles Die: Franz Josef, Elizabeth, and Their Austria (New York: Harper & Row, 1974); Alan Palmer, Amurgul Habsburgilor: Viața și vremurile împăratului Francisc Iosif (Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1994); Joseph Redlich, împăratul Francisc Iosif al Austriei (Hamden: Archon Books, 1965); Henri Weindel și Philip W. Sargeant, În culise la Curtea din Viena (Toronto: The Musson Book Co. Ltd., 1979).

Principalele surse pentru secțiunea despre Alice Keppel sunt Theo Aronson, The King in Love: Edward VII’s Mistresses (Londra: John Murray Publishers Ltd., 1988); C. Carlton, Royal Mistresses (Londra: Routledge, 1990); Graham Fisher și Heather Fisher, Bertie și Alix: Anatomia unei căsătorii regale (Londra: Robert Hale & Company, 1974); Christopher Hibbert, Edward VII: Un portret (Thetford: Lowe și Brydome, 1976); Richard Hough, Edward și Alexandra: Viața lor privată și publică (Londra: Hodder și Stoughton, 1992); Philippe Jullian, Edward and the Edwardians (New York: Viking Press, 1967); John Phillips, Peter quennell, Lorna Sage, The Last of the Edwardians: An Illustrated History of Violet Trefusis și Alice Keppel (Boston: Boston Athenaeum, 1985); George Plumptre, Edward VII (Londra: Pavilion Books Ltd., 1995); Diana Souhami, doamna Keppel și fiica ei (Londra: HarperCollins, 1996).

Sursele acestei secțiunii sunt Alice-Leone Moats, Lupescu (New York: Henry Holt and Company, 1955); Prințul Paul de Hohenzollern-Roumania, regele Carol al II-lea: o viață a bunicului meu (Londra: Methuen, 1988); Paul D. Quinlan, The Playboy King: Carol II of Roumania (Westport și Londra: Greenwood Press, 1995); D. Quinlan, „Lupescu: Eminența gri a României”, East European Quarterly, 28, nr. 1 (1994), 95-104; M. J. Rooke, „Elena Lupescu și Curtea lui Carol II”, Contemporary Review, 232, nr. 1345 (1978), 84-89. De asemenea, a fost utilizat următorul site Web: <http://www.heritagefilms.com/ROMANIA.html#Increasing%20Anti-Semitism>

„Istoria evreiască a României”, <http://jewishstudents.net/jewish146/romania.html>

Principalele surse pentru această secțiune sunt: Jonathan Dingleby, The Prince of Wales: A Biography (Londra: Warner Books, 1995); Caroline Graham, Camilla The King’s Mistress (Chicago: Contemporary

Books, 1994); Andrew Morton, Diana: Povestea ei adevărată - în propriile cuvinte (New York: Simon și Schuster, 1997); Sally Bedell Smith, Diana în căutarea ei însăși: Portretul unei prințese cu probleme (New York: Signet, 2000); și Christopher Wilson, O dragoste mai mare: aventura de douăzeci de ani a prințului Charles cu Camilla Parker Bowles (New York: Morrow, 1994); și zeci de fișiere de ziare și reviste. Există o revărsare de cărți (în cea mai mare parte mediocre) despre Charles, Camilla și Diana, dar, în ansamblu, Morton, Bedell Smith, Dimpleby și Wilson se remarcă drept cele mai credibile și informate.

În biografia sa oficială a prințului Charles, Jonathan Dimpleby scrie că buna prietenă a lui Charles, Lucia Santa Cruz, a aranjat întâlnirea lor, spunând că Camilla a fost „doar fata” pentru Charles. P. 182. Smith, p. 82, scrie că Andrew Parker Bowles a confirmat această poveste ca fiind „rapidă”. Smith, p. 82.

Citat în People, 20.03.1998, <http://bigmouth/pathfinder.com/people/970804/features/camilla.html>

Anne-Marie O’Neil, „Charles & Camilla: În cele din urmă, soț și soție”, People Magazine, 25 aprilie 2005, Vol. 63, nr. 16.

Capitolul 4

Principalele surse pentru această secțiune sunt Arthur Calder-Marshall, *The Two Duchesses* (Londra: Hutchinson & Co. Ltd., 1978); Phyllis Deutsch, „Vortexul disipării”, în Valerie Frith (ed.), *Women & History: Voices of Early Modern England* (Toronto: Coach House Press, 1995); Amanda Foreman, *Georgiana: Ducesa de Devonshire* (Londra: HarperCollins, 1999); Vere Foster (ed.), *The Two Duchesses: Georgiana, Duchess of Devonshire, Elizabeth Duchess of Devonshire (Correspondence)* (Bath: Cedric Chivers, Ltd., 1978); Iris L. Gower, *The Face Without a Frown: Georgiana, Duchess of Devonshire* (Londra: Frederick Moller Ltd., 1944); James Lees-Milne, *The Bachelor Duke: A Life of William Spencer Cavendish, 6th Duke of Devonshire, 1790-1858* (Londra: John Murray Publishers Ltd., 1991); Brian Masters, *Georgiana, ducesa de Devonshire* (Londra: Hamish Hamilton, 1981); și E. A. Smith, *Lord Gray, 1764-1845* (New York: Oxford University Press, 1990).

Principalele surse pentru această secțiune sunt Phyllis Grosskurth, *Byron: The Flawed Angel* (Toronto: Macfarlane Walter & Ross, 1997); Elizabeth Jenkins, *Lady Caroline Lamb* (Londra: Sphere Books, 1972); Sean Manchester, *Mad, Bad and Dangerous to Know: The Life of Caroline Lamb* (Highgate, Londra: Gothic Press, 1992); Peter Quennell, *Byron: The Years of Fame* (Londra: The Reprint Society, 1943); Margot Strickland, *The Byron Women* (Londra: Peter Owen, 1974).

Principalele surse pentru această secțiune sunt Robert Gittings și Jo Manton, *Claire Clairmont și Shelleys 1798-1879* (New York: Oxford, 1992); Phyllis Grosskurth, *Byron: The Flawed Angel* (Toronto: Macfarlane Walter & Ross, 1997); R. Glynn Grylls, *Claire Clairmont: Mother of Byron’s Allegra* (Londra: John Murray, 1939); N. John Hall, *Salmagundi: Byron și familia Trollope* (fără loc de publicare: Beta Phi Mu, 1975); Marion K. Stocking (ed.) *The Journals of Claire Clairmont* (Cambridge: Harvard University Press, 1968); Marion K. Stocking (ed.), *The Clairmont Correspondence: Letters of Claire Clairmont, Charles Clairmont and Fanny Imlay Godwin, Vol. 1, 1808-1834* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1995).

Principalele surse pentru această secțiune sunt Austin K. Gray, *Teresa: The Story of Byron’s Last Mistress* (Londra: George G. Harrap and Company Ltd., 1948); Phyllis Grosskurth, *Byron: The Flawed Angel* (Toronto: Macfarlane Walter & Ross, 1997); Iris Origo, *Ultimul atașament: Povestea lui Byron și Teresa Guiccioli, așa cum s-a spus în scrisorile lor inedite și alte documente de familie* (Londra: Jonathan Cape și John Murray, 1949)

Autorii au depășit aceleași obstacole prin dispozitivul improbabil de a se căsători cu eroinele lor fictive cu angajatorii lor - servitoarea lui Samuel Richardson, Pamela, Jane Eyre, a Charlottei Bronte. Cu toate acestea, Claire Clairmont a fost mult mai adevărată la viață.

Capitolul 5

Principalele surse pentru această secțiune sunt Anne Llewellyn Barston, *Preoți căsătoriți și papalitatea reformatoare: dezbaterile din secolul al XI-lea* (New York: Edwin Mellen Press, 1982); James Brundage, „Concubinajul și căsătoria în dreptul canonic medieval”, *Journal of Medieval History* 1, nr. 1 (aprilie 1975), 1-17; Eamon Duffy, *Saints & Sinners: A History of the Popes* (New Haven: Yale University Press, 1997); Otto Feldbauer și David Lederer, *Concubina: femei, preoți și conciliul de la Trent* (manuscris nepublicat, august 2002); Robin Lane Fox, *Pagani și creștini* (Londra: Viking, Penguin Inc., 1986); Hency C. Lea, *The History of Sacerdotal Celibacy in the Christian Church* (New York: Russell și Russell, 1957); și Edward Peters, *Torture* (Oxford: Basil Blackwell Ltd., 1985).

Principalele surse pentru această secțiune sunt E. R. Chamberlin, *The Bad Popes* (New York: The Dial Press, 1969); F. L. Glaser (ed.), *Pope Alexander and His Court* (New York: Nicholas L. Brown, 1921); Horace K. Mann, *Viețile papilor în Evul Mediu timpuriu* (Londra: Kegan Paul, Trench, Trubner și Co., 1910); Arnold H. Mathew, *The Life and Times of Rodrigo Borgia* (Londra: Stanley Paul & Co., 1912); Peter Stanford, *The She-Pope: O căutare pentru adevărul din spatele misterului Papei Joan* (Londra: Heineman, 1998).

Principalele surse pentru această secțiune sunt Nicolas L. Brown (ed.), *Pope Alexander and His Court* (New York: Nicholas L. Brown, 1921); E. R. Chamberlin, *The Bad Popes* (New York: Dial Press, 1969); E. R. Chamberlin, *The Fall of the House of Borgia* (New York: Dial Press, 1974); Orestes Ferrara, *Papa Borgia: Alexandru al VI-lea* (Londra: Sheed și Ward, 1942); Clemente Fusero, *The Borgias* (Londra: Pall Mall Press, 1979); Michael Mallett, *The Borgias: The Rise and Fall of a Renaissance Dynasty* (Londra: The Bodley Head, 1969); și Arnold H. Mathew, *The Life and Times of Rodrigo Borgia* (Londra: Stanley Paul & Co., 1912).

Principalele surse pentru această secțiune sunt James F. Colaianni, *Married Priests & Married Nuns* (New York: McGraw Hill, 1968); „Poveste bună: Ministerul femeilor și preoților în relații”, disponibil la <http://www.recovering-catholic.com/goodtide.html>; Annie Murphy cu Peter de Rosa, *Fruct interzis: povestea adevărată a relației mele de dragoste secrete cu cel mai puternic episcop din Irlanda* (Boston: Little, Brown and Company, 1993); David Rice, *Shattered Vows: Priests Who Leave* (New York: Wm. Morrow and Co., Inc., 1990); A. W. Richard Sipe, *O lume secretă* (New York: Brunner / Mazel, 1990); A. W. Richard Sipe, *Sex, preoți și putere: Anatomia unei crize* (New York: Brunner / Mazel, 1995); Terrence A. Sweeney și Pamela Shoop Sweeney, *What God Hath Joined* (New York: Ballantine Books, 1993); precum și articole din ziare despre aventura lui Annie Murphy cu episcopul irlandez Eamonn Casey.

Capitolul 6

Principalele surse pentru această secțiune sunt Jerome R. Adams, *Liberators and Patriots of Latin America: Biographies of 23 Leaders from Dona Marina (1505-1530) to Bishop Romero (1917-1980)* (Jefferson: McFarland & Company, Inc., 1991); Abel A. Alves, *Brutality and Benevolence: Human Ethnology, Culture, and the Birth of Mexico* (Wesport: Greenwood Press, 1996); Joanne D. Chaison, „Mysterious Malinche: A Case of Mistaken Identity”, *Americas*, 32, nr. 4 (1976), 514-523; Sandra Cypress Messenger, *La Malinche în literatura mexicană: de la istorie la mit* (Austin: University of Texas Press, 1991); James D. Henderson și Linda Henderson, *Zece femei notabile din America Latină* (Chicago: Nelson-Hall, 1978); Clara S. Kidwell, „Femeile indiene ca mediatori culturali”, *Ethno History*, 39, nr. 2 (1992), 97-104; Salvador de Madariaga, *Hernan Cortes, Cuceritorul Mexicului* (New York: The Macmillan Company, 1941); James Olson (ed.), *Dicționar istoric al imperiului spaniol, 1402-1975* (New York: Greenwood Press, 1992); Rachel Philips, „Marina / Malinche: măști și umbre”, în Beth Miller (ed.), *Women in Hispanic Literature: Icons and Fallen Idols* (Berkeley: University of California Press, 1983); și Carl Waldman și Alan Wexler, *Who's Who in World Exploration* (New York: Facts on File Inc., 1992).

Principalele surse pentru această secțiune sunt Somer Brodribb, „Rolurile tradiționale ale femeilor

native în Canada și impactul colonizării” *The Canadian Journal of Native Studies*, 41, 85-103; Jennifer S. H. Brown, „Puncte de vedere schimbătoare despre căsătoria și domesticitatea comerțului cu blănuri: James Hargreave, colegii săi și, sexul ”, *The Western Canadian Journal of Anthropology*, 6, nr. 3 (1976), 92-105; James Thomas Flexner, *Lord of the Mohawks: A Biography of Sir William Johnson* (Toronto: Little, Brown and Co., 1979); Barbara Graymont, „Konwatsi’tsiaienni (Mary Brant)”, în Myra Rutherdale, „Re-visiting Colonization Through Gender: Anglican Missionary Women in the Pacific Northwest and the Arctic, 1860-1945”, *BC Studies*, nr. 104 (iarna 1994), 416-419; Valerie Shirer, „O nouă privire asupra rolului femeilor în societatea indiană”. *American Indian Quarterly*, 2, nr. 2 (1978), 131-139; Coll-Peter Thrush și Robert J. Keller, Jr. „, Văd ce am făcut ”: Procesul de viață și ucidere al lui Xwelas, o femeie S’K-lallam”, *Western Historical Quarterly*, 16 (1995), 169- 188; Sylvia Van Kirk, „Many Tender Ties”: Women in Fur-Trade Society in Western Canada, 1670-1870 (Winnipeg: Watson & Dwyer Publishing Ltd., 1980); Sylvia Van Kirk, „Femeile și comerțul cu blănuri”, *The Beaver* (iarna 1972), 4-22; Christine Welch, „Vocile bunicilor: recuperarea unui patrimoniu Metis”, *literatura canadiană*, nr. 131 (1991), 15-24.

Principalele surse pentru această secțiune sunt Thomas A. Bass, *Vietnamerica: The War Comes Home* (New York: Soho Press Inc., 1996); Le Ly Hayslip cu Jay Wurts, *When Heaven and Earth Changed Places: A Vietnamese Woman’s Journey from War to Peace* (New York: Doubleday, 1989); Steven DeBonis, *Children of the Enemy: Oral Histories of Vietnamese Amerasians and Their Mothers* (Jefferson, Carolina de Nord: McFarland, 1995); Gwen Kirk, „Vorbind despre prostituția militarizată în Coreea de Sud”, *Peace and Freedom*, nr. 55 (septembrie 1995), 12-14.

Capitolul 7

Principalele surse pentru această secțiune sunt T. Baker și Julie P. Baker, *The WPA Oklahoma Slave Narratives* (Norman, Oklahoma: University of Oklahoma Press, 1996); John W. Blassingame, *The Slave Community: Plantation Life in the Antebellum South* (New York: Oxford University Press, 1979); Josephine Boyd Bradley și Kent Anderson Leslie, „White Pain Pollen: An Elite Biracial Daughter’s Quandary”, în Martha Hodes (ed.), *Sex Love Race: Crossing Boundaries in North American History* (New York, Londra: New York University Press, 1999); Victoria E. Bynum, *The Politics of Social and Sexual Control in the Old South* (Chapel Hill, NC: The University of North Carolina Press, 1992); Catherine Clinton, *The Plantation Mistress: Woman’s World in the Old South* (New York: Pantheon Books, 1982); E. Cunningham, *În căutarea rațiunii: viața lui Thomas Jefferson* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1987); Paul D. Escott, *Slavery Remembered: A Record of Twentieth Century Slave Narratives* (Chapel Hill: University of North Caroline Press, 1979); Laura T. Fishman, *Slave Women, Resistance and Criminality: A Prelude to Future Accommodation, Women & Criminal Justice*, 7, nr. 1 (1995) 35-65; David P. Geggus, „Slave și femei libere de culoare în Saint Domingue”, în D.B. Gaspar și D.C. Hine, *More than Chattel: Black Women and Slavery in the Americas* (Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 1996); Elizabeth Fox Genovese, în *cadru familia Plantation: femei negre și albe din sudul vechi* (Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press, 1988); Eugene Genovese, *Roll Jordan Roll: The World the Slaves Made* (New York: Pantheon Books, 1974); Herbert G. Gutman, *Familia neagră în sclavie și libertate, 1750-1925* (New York: Pantheon Books, 1976); Minrose C. Gwin, „Monștri cu ochi verzi ai slavocrației: amante geloase în două povestiri de sclavi”, în D. Clark Hine (ed.), *Black Women in United States History* (New York: Carlson Publishing Inc., 1990); Douglas Hall, *În sclavia mizerabilă: Thomas Thistlewood în Jamaica, 1750-86* (Hong Kong: The Macmillan Press Ltd., 1989); Darlene Clark Hine, „Female Slave Resistance: The Economics of Sex”, în D. Clark Hine (ed.), *Black Women in United States History* (New York: Carlson Publishing Inc., 1990); Martha Hodes, „Sexul ilicit peste linia culorilor: femei albe și bărbați negri în războiul civil din sud”, *Matricea critică* 15 (toamnă / iarnă, 1989) 29-64; Thomas N. Ingersoll, *Mammon și Manon la începutul New Orleans-ului* (Knoxville, TN: University of

Tennessee Press, 1999); Harriet A. Jacobs, Incidente în viața unei fete sclave (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1987); Thelma Jennings, „Femeile noastre colorate trebuiau să treacă printr-o mulțime”: exploatarea sexuală a femeilor sclave afro-americane”, *Journal of Women's History* 1, nr. 3 (iarna 1990): 45-68; James Hugo Johnston, *Miscengenation in the Ante-Bellum South* (New York: AMS Press Inc., 1972), scris pentru prima dată în 1937 pentru o teză a Universității din Chicago; James Hugo Johnston, *Race Relations in Virginia and Miscegenation in the South, 1776-1860* (Amherst, Mass.: University of Massachusetts Press, 1970); Winthrop D. Jordan, *White Over Black: American Attitudes Towards the Negro, 1550-1812* (New York: Norton & Com., 1977); James Joy, „Căutarea unei tradiții: femei afro-americane scriitoare, activiste și cazuri de viol interracial”, în K.M. Vaz (ed.), *Black Women in America* (Thousand Oaks, CA: Sage Publications Inc., 1995); Wilma King, „Suferă cu ele până la moarte”: femeile sclave și copiii lor în America secolului al XIX-lea, în D.B. Gaspar și D.C. Hine, *More than Chattel: Black Women and Slavery in the Americas* (Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 1996); Herbert S. Klein, *Slavery in the Americas: A Comparative Study of Virginia and Cuba* (Chicago: University of Chicago Press, 1967); Peter Kolchin, *American Slavery, 1619-1877* (New York: Hill și Wang, 1993); Helene Lecaudey, „Behind the Mask: Ex-Slave Women and Interracial Relations”, în P. Morton (ed.), *Discovering the Women in Slavery* (Atena, GA: University of Georgia Press, 1996); John G. Mencke, *Mulattoes and Race Mixture: American Attitudes and Images 1865-1918* (fără loc: UMI Research Press, 1979); Marietta Morrissey, *Slave Women in the New World: Gender Stratification in the Caribbean* (Lawrence, Kansas: University Press of Kansas, 1989); Michael Mullin (ed.), *American Negro Slavery: A Documentary History* (Columbia, SC: University of South Carolina Press, 1976); Orlando Patterson, *Slavery and Social Death: A Comparative Study* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1982); C.L. Perdue, T.E. Barden și R.K. Phillips (ed.), *Weevils in the Wheat: Interviews with Virginia Ex-Slaves* (Charlottesville, VA: University Press of Virginia, 1976); Edward Byron Reuter, *Mulatul din Statele Unite* (Boston: The Gorham Press, 1918); C.C. Robertson și Martin A. Klein (ed.), *Women and Slavery in Africa* (Madison, Wisconsin: University of Wisconsin Press, 1983); Willie L. Rose, *A Documentary History of Slavery in America de Nord* (New York: Oxford University Press, 1976); Judith Schafter, „Concubinajul deschis și notoriu”: emanciparea amantelor sclave de către Will și Curtea Supremă din Antebellum Louisiana”, în D. Clark Hine, *Black Women in United States History* (New York: Carlson Publishing Inc., 1990); Ann A. Shockley, *Afro-American Women Writers 1746-1933: An Anthology and Critical Guide* (New York: Meridian Book Printing, 1989); *Six Women's Slave Narratives* (New York, Oxford: Oxford University Press, 1988); Julia F. Smith, *Slavery and Plantation Growth in Antebellum Florida, 1821-1860* (Gainesville, Florida: University of Florida Press, 1973); Kim M. Vaz, „Organizarea antologiei”, în K.M. Vaz (ed.) *Black Women in America* (Thousand Oaks, CA: Sage Publications Inc., 1995); Richard C. Wade, *Slavery in the Cities: the South 1820-1860* (New York: Oxford University Press, 1964); Deborah G. White, *Ain't I a Woman? Femei sclave în plantația de sud* (New York: W.W. Norton & Co., 1985); și Norman R. Yetman (ed.), *Vocile din sclavie* (New York: Holt, Rinehart și Winston, 1970). În plus, pentru a ajuta la înțelegerea povestirilor despre sclavi, am citit următoarele surse critice: David Thomas Bailey, „O divizare a prisme: două surse de mărturie neagră asupra sclaviei”, *The Journal of Southern History*, 46, nr. 3 (august 1980) 381-404; John W. Blassingame (ed.), *Slave Testimonies: Two Centuries of Letters, Speeches, Interviews, and Autobiographies* (Baton Rouge, Louisiana: Louisiana State University Press, 1977); Catherine Clinton, *Celălalt război civil: femeile americane în secolul al XIX-lea* (New York: Hill și Wang, 1984); Jill K. Conway, *The Female Experience in 18th and 19th Century America: A Guide to the History of American Women* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1985); Hazel V. Corby, *Reconstructing Womanhood: The Emergence of the Afro-American Woman Novelist* (New York: Oxford University Press, 1987); Alice A. Deck, „A cui carte este aceasta? Authorial Versus Editorial Control of Harriet Brent Jacobs' *Incidents in the Life of a Slave Girl: Written By Herself*”, *Women's Studies International Forum*, 10, nr. 1 (1987) 33-40; Thomas Doherty, „Harriet Jacobs; Strategii narative: Incidente în

viața unei fete sclave”, *Southern Literary Journal*, 19, nr. 1 (1986) 79-91; Francis Smith Foster, *Witnessing Slavery: the Development of Ante-Bellum Slave Narratives* 2a ed. (Madison, Wisconsin: The University of Wisconsin Press, 1994); Deborah M. Garfield și Rafia Zafar (ed.), *Harriet Jacobs și Incidente în viața unei fete sclave: noi eseuri critice* (New York: Cambridge University Press, 1996); Raymond Hedin, „The American Slave Narrative: The Justification of the Picaro”, *American Literature* 53, nr. 1 (ianuarie 1982) 630-645; Raymond Hedin, „Muffled Voices: The American Slave Narrative”, *Clio*, 10, nr. 2 (1981): 129-142; Carolyn L. Karcher, „Lydia Maria Child's A Romance of the Republic: An Abolitionist Vision of America's Racial Destiny”, în Deborah E. McDowell și Arnold Rampersad (eds.), *Slavery and the Literary Imagination* (Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1989); Carolyn L. Karcher, *Prima femeie din republică: o biografie culturală a copilului Lydia Maria* (Durham: Duke University Press, 1994); Joycelyn K. Moody, „Ripping Away the Slavery of Slavery: Literacy, Communal Love, and Self-Stime in Three Slave Women's Narratives”, *Black American Literature Forum*, 24, nr. 4 (iarnă, 1990) 633-648; Winifred Morgan, „Diferența legată de gen în povestirile sclave ale lui Harriet Jacobs și Frederick Douglass”, *American Studies*, 35, nr. 2 (1994) 73-94; Charles H. Nichols, „Who Read the Slave Narratives?”, *Phylon*, 20, nr. 2 (1959) 149-162; Robert F. Sayre, „The Proper Study - Autobiographies in American Studies”, *American Quarterly*, 29, nr. 3 (1977): 241-262; Laura E. Tanner, „Reprezentarea conștientă de sine în povestirea sclavilor”, *Black American Literature Forum*, 21, nr. 4 (iarnă, 1987) 415-424; Deborah Gray White, *Ain't I a Woman? Femei sclave în plantația de sud* (New York, Londra: W.W. Norton & Co., 1987); Cynthia Griffin Wolff, „Passing Beyond the Middle Passage: Henry 'Box' Brown's Translations of Slavery”, *Massachusetts Review*, 37, nr. 1 (1996) 23-44; Jean Fagan Yellin, *Women & Sisters: The Antislavery Feminists in American Culture* (New Haven: Yale University Press, 1989); și Jean Fagan Yellin, „Text și contexte ale incidentelor lui Harriet Jacobs în viața unei fete sclave: scris de ea însăși”, în C.T. Davis și H.L. Gates (ed.), *The Slave's Narrative* (New York: Oxford University Press, 1985).

Îi sunt dator Fawn Brodie, *Thomas Jefferson: An Intimate History* (New York: W. W. Norton & Co. Inc., 1974); și Annette Gordon-Reed *Thomas Jefferson și Sally Hemings: An American Controversy* (Charlottesville: University Press of Virginia, 1997). Ambii susțin cu tărie că Sally Hemings a fost amanta lui Jefferson, deși până în prezent, testele ADN confirmă doar o relație de sânge Jefferson cu fiul lui Sally, Eston. De asemenea, am citit o mare parte din literatura în creștere despre această problemă. O mare parte din aceasta provine din respingerea colectivă a autorilor săi față de ideea că Jefferson ar fi putut genera copii de rasă mixtă. Din păcate, atât de puține dovezi documentează în mod direct viața lui Sally Hemings, încât este imposibil să fii sigur cine a născut copiii ei, inclusiv Eston, legat de Jefferson.

David N. Mayer, în „The Thomas Jefferson-Sally Hemings Myth and the Politicization of American History”, disponibil la <http://www.ashbrook.org/articles/mayerhemings.html#V>

În 1853, primul romancier negru, sclavul fugărit, William Wells Brown, a publicat *Clotel*, sau Fiica președintelui, un roman melodramatic despre o amantă neagră renunțată a lui Jefferson și fiicele sale ilegite și „tragice” mulatre.

Kent Anderson Leslie, *Woman of Color, Daughter of Privilege* (Atena: University of Georgia Press, 1999) este sursa acestei secțiuni.

Sursa principală pentru această secțiune este Harriet A. (Harriet Ann) Jacobs, *Incidente în viața unei fete sclave: scris de ea însăși*, ed. de L. Maria Child, cu o introducere de Jean Fagan Yellin (Cambridge: Harvard University Press, 1987). Toate citatele din această secțiune provin din această carte. Ori de câte ori este posibil, referințele se referă la numele reale ale personajelor, nu la pseudonimele folosite de Jacobs în toată cartea ei.

Capitolul 8

Principalele surse pentru această secțiune sunt Yitzhak Arad, Belzec, Sobibor, Treblinka (Bloomin-

on și Indianapolis: Indiana University Press, 1987); Eugene Aroneanu, tr. de Thomas Whissen, Inside Concentration Camps (Westport: Praeger Pub., 1996); Elie A. Cohen, tr. de M. H. Braaksma, Comportamentul uman în lagărul de concentrare (Londra: Free Association Books, 1988); Erica Fischer, Aimee și Jaguar: O poveste de dragoste (New York: HarperCollins, 1995); Fania Fenelon, tr. de Judith Landry, Playing For Time (New York: Atheneum, 1977); Ida Fink, O bucată de timp și alte povești (New York: Random House, 1987); Ida Fink, Traces (New York: Metropolitan Books, Henry Holt, 1997); Erich Goldhagen, „Demonologie sexuală nazistă”, Midstream (mai 1981), 7-15; Kitty Hart, Return to Auschwitz (Londra: Sidgwick & Jackson, 1981); Felicja Karay, tr. de Sara Kitai, Death Comes in Yellow (Olanda: Harwood Academic Publishers, 1996); Hoss Broad Kremer, KL Auschwitz Văzut de SS (New York: Howard Fertig, 1984); Robert Jay Lifton, The Nazi Doctors: Medical Killing and the Psychology of Genocide (New York: Basic Books, 1986); Dalia Ofer și Lenore J. Weitzman (eds.), Women in the Shoah (New Haven, Londra: Yale University Press, 1998); Anna Pawelczynska, tr. de Catherine S. Lech, Values and Violence in Auschwitz (Berkeley și Los Angeles: University of California Press, 1979); Gisella Perl, am fost doctor în Auschwitz (New York: Arno Press, 1979); Carol Rittner și John K. Roth, Diferite voci: femei și Shoah (New York: Paragon House, 1993); Roger A. Ritvo și Diane M. Plotkin, Sisters in Sorrow (College Station: Texas A&M University Press, 1998); Lore Shelley, tr. și ed., Auschwitz: The Nazi Civilization (Maryland: University Press of America, 1992); Sherri Szeman, The Kommandant's Mistress (New York: HarperCollins, 1993); Nechama Tec, „Women in the Forest”, Contemporary Jewry, 17 (1996), <http://www.interlog.com/~mighty/forest.htm>; Nechama Tec, „Women Among the Forest Partisans”, în Dalia Ofer și Lenore J. Weitzman (eds.), Women in the Shoah (New Haven, Londra: Yale University Press, 1998); Germaine Tillion, tr. de Gerald Satterwhite, Ravensbruck (Garden City: Anchor Press / Doubleday, 1975); Ka Tzetnik, tr. de Moshe M. Kohn, House of Dolls (Londra: Frederick Muller Ltd., 1956); găsit pe site-urile de internet: Johanna Micaela Jacobsen, „Sexualitatea femeilor în taberele de concentrare din al doilea război mondial”, <http://www.itp.berkeley.edu/~hzaid/jojanna/paper2.simpletext.htm>; „Proiectul Nizkor, Operațiunea Reinhard: Statul Major al Comandamentului Sobibor”, <http://wwwi.us.nizkor.org/faqs/reinhard/reinhard-faq-18.html>; și „Întoarcerea la supraviețuitor / martori”, disponibil la <http://remember.org/wit.sur.lucr.html>

Tec, „Femeile printre partizanii pădurii”, 228-229; de asemenea, memoriile lui Fruma Gulkowitz-Berger în „Women of Valor” www.interlog.com/~mighty/valor/partisan.htm (c) Judy Cohen, 2001.

Principalele surse pentru această secțiune sunt Hans Peter Bleuel, Sex and Society in Nazi Germany (New York: Dorset Press, 1973, 1996); Linda Grant, „Vărul meu, Eva Braun”. The Guardian, 27 aprilie 2002, găsit în <http://books.guardian.co.uk/departments/history/story/0,6000,690595,00.html>; Nerin E. Gun, Eva Braun: Hitler's Mistress (New York: Meredith Press, 1968); Glen Infield, Eva și Adolph (New York: Grosset și Dunlap, 1974); și Wulf Schwarzwaller, The Unknown Hitler: His Private Life and Fortune (Maryland: National Press Books, 1989).

Timothy W. Ryback, „Familia pierdută a lui Hitler”, The New Yorker, 17 iulie 2000, 48, citează un ofițer de informații al armatei americane, George Allen, care a intervievat-o pe Paula la sfârșitul lunii mai 1945. Allen a considerat-o „o clasă de clasă medie-joasă femeie de mare religie, dar fără inteligență a cărei nenorocire a fost să fie legată de o persoană celebră cu care nu avea nimic în comun.

Michael R. Marrus în recenzia sa despre Ian Kershaw, Hitler 1936-45: Nemesis (Londra: Allen Lane, 2000), în The Globe and Mail, 9 decembrie 2000.

Următoarele sunt principalele surse pentru această secțiune: Elzbieta Ettinger, Hannah Arendt-Martin Heidegger (New Haven: Yale University Press, 1995); Bonnie Honig, Interpretări feministe ale lui Hannah Arendt (Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press, 1995); Derwent May, Hannah Arendt (Harmondsworth, Marea Britanie: Penguin, 1986); John McGowan, Hannah Arendt: An Introduction (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1998); Elisabeth Young-Bruehl, Hannah Arendt: For Love

of the World (New Haven: Yale University Press, 1982); David Watson, Arendt (Londra: Fontana Press, 1992).

Rudiger Safranski, (tr. Ewald Osers), Martin Heidegger: Between Good and Evil (Cambridge, Mass. Harvard University Press, 1998), 137.

Într-un eseu din 1971 despre „Heidegger at Eighty”, ea a pictat un tablou al unui bâzâit erudit care, într-o rară ieșire din turnul de fildeș, a făcut alegeri neînțelepte și greșite și s-a retras rapid în turn când „afacerile umane” l-au șocat și dezamăgit. .

Hannah Arendt, „Înțelegere și politică”, în Jerome Kohn (ed.), Eseuri în înțelegere 1930-1954 (New York: Harcourt Brace & Company, 1994), 252. Citat de Bethania Assy, „Eichmann, banalitatea răului, și gândirea în gândul lui Arendt ”, <http://www.bu.edu/wcp/Papers/Cont/ContAssy.htm>

Capitolul 9

Rosemary Sullivan, Labyrinth of Desire: Women, Passion and Romantic Obsession (Toronto: HarperCollins, 2001).

Principalele surse pentru această secțiune sunt Joseph Barry, French Lovers (New York: Arbor House, 1987); M. T. Clanchy, Abelard: A Medieval Life (Oxford: Blackwell, 1997); Leif Grane, Peter Abelard: Filosofie și creștinism în Evul Mediu (Londra: George Allen și Unwin Ltd., 1970); și Alexander Pope, Eloisa către Abelard: With the Letters of Heloise to Abelard in the Version by John Hughes (1713) (Miami: University of Miami Press, 1965). Numele de familie al lui Heloise nu a supraviețuit.

Principalele surse pentru această secțiune sunt Joseph Barry, French Lovers (New York: Arbor House: 1987); Esther Ehrman, Mme Du Chatelet: om de știință, filosof și feminist al iluminismului (Leamington Spa: Berg, 1986); și Nancy Mitford, Voltaire in Love (Londra: Hamish Hamilton, 1957).

Principalele surse pentru această secțiune sunt Patrice Chaplin, Into the Darkness Laughing: The Story of Modigliani's Last Mistress, Jeanne Hebuterne (Londra: Virago, 1990); Anette Kruszynski, Amedeo Modigliani: Portrete și nuduri (München: Prestel, 1996); și June Rose, Modigliani: The Pure Bohemian (Londra: Constable, 1990).

Principalele surse pentru următoarea secțiune sunt Rosemary Ashton, G. H. Lewes: A Life (Oxford: Clarendon Press, 1991); Rosemary Ashton, George Eliot: O viață (Londra: Hamish Hamilton, 1996); Rosemary Bodenheimer, The Real Life of Mary Ann Evans (Ithaca: Cornell University Press, 1994); Roland A. Goodman, Plot Outlines of 100 Famous Novels (New York: Doubleday, 1962); Kathryn Hughes, George Eliot: The Last Victorian (Londra: Fourth Estate, 1998); Cynthia Ozick, The Puttermesses Papers (New York: Alfred A. Knopf, 1997); Thomas Pinney (ed.), Eseuri ale lui George Eliot (Londra: Routledge și Kegan Paul, 1963); și Ina Taylor, George Eliot: Femeia contradicțiilor (Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1989).

Principalele surse pentru această secțiune sunt Dashiell Hammett, The Big Knockover: Selected Stories and Short Novels of Dashiell Hammett, ed. Lillian Hellman (New York: Random House, 1966); Dashiell Hammett, The Dain Curse (New York: Alfred A. Knopf, Inc., 1929); Dashiell Hammett, Aventurile lui Sam Spade (Cleveland și New York: The World Publishing Company, 1945); Lillian Hellman, Four Plays (New York: The Modern Library, 1942); Lillian Hellman, Maybe (Boston, Toronto: Little, Brown and Company, 1980); Lillian Hellman, Pentimento: A Book of Portraits (Boston, Toronto: Little, Brown and Company, 1973); Lillian Hellman, Scoundrel Time (Boston, Toronto: Little, Brown and Company, 1976); Lillian Hellman, O femeie neînterminată (Boston, Toronto: Little Brown & Company (Canada) Ltd., 1969); Diane Johnson, Dashiell Hammett (New York: Random House, 1983); Richard Layman (ed.) Cu Julie M. Rivett, Selected Letters of Dashiell Hammett 1921-1960 (Washington, DC: Contrapunct, 2001); Joan Mellen, Hellman și Hammett: Pasiunea legendară a lui Lillian Hellman și Dashiell Hammett (New York: HarperCollins, 1996); William F. Nolan, Hammett: A Life at the Edge (New York: Congdon & Weed, Inc., 1983); și William Wright, Lillian Hellman (New York: Simon și Schuster, 1986). Pentru

a mă familiariza atât cu Hellman, cât și cu Hammett, am citit piesele lui Hellman, precum și cele trei memorii ale sale și o mare parte din ficțiunea lui Hammett. M-am bazat cel mai mult pe excelența și autoritatea biografie a lui Joan Mellen despre Hellman, atât pentru fapt cât și pentru interpretare - Hellman a fost notoriu inventiv despre viața ei, iar memoriile sale sunt adesea suspecte și nu trebuie luate la valoarea nominală, inclusiv ca înregistrări ale evenimentelor de fapt.

Principalele surse pentru această secțiune sunt William Cash, *The Third Woman: The Secret Passion That Inspired The End of the Affair* (Londra: Little, Brown & Co., 2000); Bob Cullen, „Materia inimii”, revista *Smithsonian*, iunie 2002, disponibil la <http://www.smithsonianmag.si.edu/smithsonian/issues02/jun/02/presence.html>; Graham Greene, *Ways of Escape* (Toronto: Lester & Orpen Dennys, 1980); Shirley Hazzard, *Greene on Capri: A Memoir* (New York: Farrar, Straus & Giroux, 2000); Robert McCrum, „Scrabble and Strife”, *The Observer*, 16 ianuarie 2000, disponibil la <http://books.guardian.co.uk/Print/0,3858,3951133,00.html>. Norman Sherry, *Viața lui Graham Greene. Volumul doi: 1939-1955* (Londra: Jonathan Cape, 1994); și Paul Theroux, „An Edwardian on the Concorde: Graham Greene as I Knew Him”, *New York Times*, 21 aprilie 1991, disponibil la <http://www.nytimes.com/books/00/02/20/specials/greene-theroux.html>.

Principalele surse pentru această secțiune sunt Joyce Maynard, *At Home in the World: A Memoir* (New York: Picador, 1998); „Interviuri Joyce Maynard Joyce Maynard”, disponibil la <http://www.joyce-maynard.com/works/ahitw.html>; Margaret A. Salinger, *Dream Catcher: A Memoir* (New York: Washington Square Press, 2000), precum și mai multe site-uri de internet care se ocupă de Maynard și relația ei cu JD Salinger, inclusiv fostul ei coleg de clasă Yale, articolul din revista „The Woman”, Alex Beam *Cine s-a confundat cu ceva interesant*”, disponibil la <http://slate.msn.com/Features/Maynard/Maynard.asp>

Capitolul 10

Referințele la Virginia Hill sunt preluate de la Andy Edmonds, *Bugsy's Baby: The Secret Life of Mob Queen Virginia Hill* (Secaucus, N.J.: Birch Lane Press, 1993); Mark Gribben, „Bugsy Siegel”, în *The Crime Library*, disponibil la <http://www.crimelibrary.com/gangsters/bugsymain.htm>; Dean Jennings, *We Kill reciproc: The Life and Bad Times of Bugsy Siegel* (Englewood Cliffs: Prentice-Hall, 1967); Georgia Durante, *Compania pe care o păstrează* (Nashville: Celebrity Books, 1998), a furnizat câteva informații generale și analize ale vieții unui mol.

Sursa pentru această secțiune despre Arlene Brickman este Teresa Carpenter, *Mob Girl: A Woman's Life in the Underworld* (New York: Simon & Schuster, 1992).

Sursa pentru Sandy Sadowsky este Sandy Sadowsky cu H. B. Gilmour, *Viața mea în mafia evreiască* (New York: G. P. Putnam's Sons, 1992). Sursa pentru Georgia Durante este Georgia Durante, *Compania pe care o păstrează* (Nashville: Celebrity Books, 1998). Sursa pentru Shirley Ryce este James Dubro, *Mob Mistress* (Toronto: Macmillan, 1988).

Sursele acestei secțiuni sunt Larissa Vasilieva, *Kremlin Wives* (New York: Arcade Publishing, 1992); și Thaddeus Wittlin, *comisar: Viața și moartea lui Lavrenti Pavlovich Beria* (New York: Macmillan, 1972).

Sursele acestei secțiuni despre amantele lui Fidel Castro sunt Sebastian Balfour, *Castro* (Londra: Longman, 1995); Alina Fernandez, *Fiica lui Castro: Memoria unui exil din Cuba* (New York: St. Martin's Press, 1998); Georgie Anne Geyer, *Guerrilla Prince: The Untold Story of Fidel Castro* (Boston: Little Brown, 1991); Wendy Gimbel, *Havana Dreams: A Story of Cuba* (New York: Knopf, 1998); Robert E. Quirk, *Fidel Castro* (New York: Norton, 1993); și Tad Szulc, *Fidel: Un portret critic* (New York: Avon Books, 1986).

Printr-o lovitură de stat militară din 1933, Fulgencio Batista a devenit șeful de stat major al Cubei și a condus Cuba în mod deschis sau din culise până în 1944, când cubanezii l-au învins pe candidatul ales la alegeri. În 1952 Batista a preluat din nou puterea și a deținut-o până când revoluționarii lui Castro l-au

eliminat în 1959. Conducerea lui Batista a fost notorie pentru corupția larg răspândită și asocierea sa intimă cu gangsterii americani.

Adelaide Bequer, Celia: La Flor Mas Autoctone de la Revolution (La Habana: Editorial de Ciencias Sociales, 1999), care conține multe fotografii ale Celinei din copilărie până în ultimele zile ale vieții ei.

Capitolul 11

Sursele acestei secțiuni sunt Marion Davies, *The Times We Had: Life with William Randolph Hearst* (Indianapolis / New York: The Bobbs-Merrill Co., 1975); Fred Lawrence Guiles, *Marion Davies* (New York: McGraw-Hill, 1972); William Randolph Hearst, Jr., cu Jack Casserly, *The Hearsts: Father and Son* (Niwot, Colorado: Roberts Rinehart, 1991); și David Nasaw, *Șeful: Viața lui William Randolph Hearst* (Boston și New York: Houghton Mifflin, 2000).

Marion, Rose, Ethel și Irene (Reine) aveau un frate, Charles, care s-a înecat în tinerețe. „L-am văzut pe fratele meu Charles o singură dată - în sicriu”, a scris Marion în *The Times We Had*, 1.

Fiul lui W. R. Bill și-a amintit: „El a fost întotdeauna un Johnny de la scenă, întotdeauna. Mereu ne ducea întotdeauna în culise la Ziegfeld Follies”; Nasaw, 253.

Sursele secțiunilor despre Joe și John F. Kennedy sunt Christopher Anderson, Jack și Jackie: *Portretul unei căsătorii americane* (New York: William Morrow and Co., Inc., 1996); Nina Burleigh, *A Very Private Woman: The Life and Unsolved Murder of Presidential Mistress Mary Meyer* (New York: Bantam Books, 1998); Seymour M. Hersch, *The Dark Side of Camelot* (Boston și New York: Little, Brown & Co., 1997); Ronald Kessler, *The Sins of the Father: Joseph P. Kennedy and the Dynasty He Founded* (New York: Warner Books, 1996); Axel Madsen, *Gloria și Joe* (Toronto: Fitzhenry & Whiteside, 1988); Richard D. Mahoney, *Sons and Brothers* (New York: Arcade Publishing, Inc., 1999); Ralph G. Martin, *Seeds of Destruction: Joe Kennedy and his Sons* (New York: G.P. Putnam's Sons, 1995); Thomas C. Reeves, *A Question of Character* (New York: The Free Press, 1991); Carl E. Rollyson Jr., *Marilyn Monroe: O viață a actriței* (Ann Arbor: UMI Research Press, 1986); Amanda Smith (ed.), *Ostatic pentru fortune: scrisorile lui Joseph P. Kennedy* (New York: Viking, 2001); Daniel Spoto, *Marilyn Monroe: Biografia* (New York: HarperCollins, 1993); și Gloria Swanson, *Swanson on Swanson* (New York: Random House, 1980).

Nicholas Gage, *Focul grecesc: povestea Mariei Callas și a lui Aristotel Onassis* (New York: Alfred A. Knopf, 2000), 83.

Circumstanțele și dovezile despre nașterea secretă a Mariei formează subiectul capitolului 14 al lui Gage, „Fiul secret”, 197-214.

Philip Roth, *The Human Stain* (New York: Vintage Books, 2001), 148.

Sursele acestei secțiuni sunt Christopher Andersen: *Portretul unei căsătorii americane* (New York: William Morrow, 1996); Nina Burleigh, *A Very Private Woman: The Life and Unsolved Murder of Presidential Mistress Mary Meyer* (New York: Bantam, 1998); Seymour M. Hersh, *The Dark Side of Camelot* (Boston, New York: Little, Brown and Company, 1997); Axel Madsen, *Gloria and Joe: The Star-Crossed Love Love of Gloria Swanson and Joe Kennedy* (New York: William Morrow, 1988); Ralph G. Martin, *Seeds of Destruction: Joe Kennedy and his Sons* (New York: G. P. Putnam's Sons, 1995); Gil Troy, *Afaceri de stat: ascensiunea și respingerea cuplului prezidențial după cel de-al doilea război mondial* (New York: The Free Press, 1997); Jane Ellen Wayne, *Marilyn's Men: The Private Life of Marilyn Monroe* (New York: St. Martin's Press, 1992); și Donald H. Wolfe, *The Last Days of Marilyn Monroe* (New York: William Morrow, 1998).

Judith Exner, *My Story: As Told to Ovid Demaris* (New York: Grove Press, 1977), 87.

Sursa principală pentru această secțiune este Gordon Basichis, *Frumoasa Bad Girl: The Vicki Morgan Story* (Lincoln: Backinprint.com, 2000). Publicat inițial în 1985.

Capitolul 12

Toate citatele preluate de la Charlotte Bronte, Jane Eyre, găsite în Great Novels of the Bronte Sisters (Londra: Parragon Books, 2000).

Toate citatele preluate din Nathaniel Hawthorne, The Scarlet Letter, ed. John Stephen Martin (Peterborough: Broadview Press, 1998). Alte surse sunt Harold Bloom (ed.), Hester Prynne (New York și Philadelphia: Chelsea House, 1990); D. B. Kesterson (ed.), Eseuri critice despre scrisoarea stacojie a lui Hawthorne (Boston: G.K. Hall Co., 1988); Bloom Trollope în North American Review nr. 274 (septembrie 1879), 209-211.

Toate citatele preluate de la Gustave Flaubert, Madame Bovary tr. de Francis Steegmuller (New York: Random House, 1957). Alte surse se găsesc în Harold Bloom, Emma Bovary (New York: Chelsea House Publishers, 1994).

Toate citatele sunt preluate de la Leo Tolstoi, Anna Karenina, tr. de Constance Garnett, cu revizuii de eds. Leonard J. Kent și Nina Berberova (New York: Biblioteca modernă, 2000).

Toate citatele preluate din Somerset Maugham, Of Human Bondage (Londra: Vintage Books, 1956).

Toate referințele la The Age of Innocence sunt preluate din Edith Wharton, The Age of Innocence (New York: Scribner, 1970).

Toate citatele preluate de la Boris Pasternak, Dr. Zhivago tr. de Max Hayward și Manya Harari, poezie tr. de Bernard Guilbert Guerney (New York: Pantheon Books, 1958).

Toate citatele preluate din Graham Greene, The End of the Affair (New York: Penguin, 1999, publicat inițial în 1951).

Toate citatele preluate de la Joanna Trollope, Marrying the Mistress (Toronto: McArthur & Co., 2002).

Capitolul 13

Două cărți despre amante moderne sunt Victoria Griffin, The Mistress: Histories, Myths and Interpretations of the "Other Woman" (Londra, New York: Bloomsbury, 1999); și Wendy James și Susan Jane Kedgley, The Mistress (Londra: Abelard-Schuman, 1973).

Principalele surse pentru această secțiune sunt Rudy Abramson, Spanning the Century: The Life of W. Averell Harriman, 1891-1986 (New York: William Morrow Co., 1992); Alan Friedman, Fiat și rețeaua puterii italiene (Markham: Nal Bodis, 1988); Anita Leslie, vărul Randolph (Londra: Hutchinson & Co., 1985); Christopher Ogden, Viața partidului: Biografia Pamelei Digby Churchill Hayward Harriman (Boston: Little Brown & Co., 1994); Sally Bedell Smith, Reflected Glory: The Life of Pam Churchill Harriman (New York: Simon & Schuster, 1996); și zeci de articole online despre Pam Harriman.

Principalele surse pentru această secțiune sunt Brendan Gill, Here at The New Yorker (New York: Random House, 1975); E. J. Kahn Jr., Year of Change: More About The New Yorker and Me (New York: Viking Penguin Inc., 1988); Thomas Kunkel, Genius in Disguise: Harold Ross din The New Yorker (New York: Random House, 1995); Lillian Ross, Here but Not Here: My Life with William Shawn and The New Yorker (New York: Random House, 1998); și „Remembering Mr. Shawn”, The New Yorker, 28 decembrie 1992, 134-145.

Principalele surse pentru această secțiune sunt Lisa Appignanesi, Simone de Beauvoir (Londra: Penguin, 1988); Deirdre Bair, Simone de Beauvoir: A Biography (New York: Summit Books, 1990); Hazel E. Barnes, „Beauvoir și Sartre: formele de rămas bun”, în Filosofie și literatură, ed. de A. Phillips Griffiths (Cambridge: Cambridge University Press, 1984); Simone de Beauvoir, Adieux: A Farewell to Sartre, traducere de Patrick O'Brian (Londra: Deutsch, 1984); Simone de Beauvoir, Ea a venit să rămână (1943) tr. de Yvonne Moyse și Roger Senhouse (Londra: Fontana, 1984); Simone de Beauvoir, The Second Sex (1952) tr. și editat de H. M. Parshley (New York: Vintage Books, 1974); Kate Fullbrook și Edward Fullbrook, Simone de Beauvoir și Sartre: Refacerea unei legende din secolul XX (New York: Harvester Wheatsheaf, 1993); John Gerassi, Jean-Paul Sartre: Conștiința urâtă a secolului său, vol. 1, protestant sau

protestatar? (Chicago și Londra: University of Chicago Press, 1987); Vivian Gornick, „Al doilea sex la cincizeci”, în Dissent, toamna 1999, 69-72; Ronald Hayman, Sartre: A Life (New York: Simon și Schuster, 1987); Barbara Klaw, „Dorința, ambiguitatea și dragostea contingentă: Simone de Beauvoir, sexualitatea și autocreația sau la ce bun este omul?” în Simpozion, septembrie 1997, 110-122; Toril Moi, Simone de Beauvoir: The Making of a Intellectual Woman (Oxford: Blackwell, 1994); și Jean-Pierre Saccani, Nelson și Simone (Monaco: Editions du Rocher, 1994).

De Beauvoir către Algren, 19 iulie 1948, „Scrisori de la Simone De Beauvoir”, în <http://www.BBC.co.uk/works/s4/beauvoir/lett.shtml>

Beauvoir, Al doilea sex, 796, 814.

Beauvoir, Adieux: A Farewell to Sartre, 127.

Sfârșit

